

T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SABAHATTİN ALİ'NİN KÜRK MANTOLU MADONNA ADLI
ROMANININ SÖZ VARLIĞI -İNCELEME, SÖZLÜK-**

SULTAN ABDULLAH

ARALIK-2020

T.C.
KIRKLARELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SABAHATTİN ALİ'NİN KÜRK MANTOLU MADONNA ADLI
ROMANININ SÖZ VARLIĞI -İNCELEME, SÖZLÜK-

SULTAN ABDULLAH

TEZ DANIŞMANI:

Doç. Dr. YAKUP YILMAZ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde bizzat elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada özgün olmayan tüm kaynaklara eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

SULTAN ABDULLAH

ÖZ

SABAHATTİN ALİ'NİN KÜRK MANTOLU MADONNA ADLI ROMANININ SÖZ VARLIĞI -İNCELEME, SÖZLÜK-

ABDULLAH, Sultan

Yüksek Lisans, Türk Dili ve Edebiyatı

Tez Yöneticisi: Doç. Dr. Yakup YILMAZ

2020

Bu çalışmada, Sabahattin Ali'nin *Kürk Mantolu Madonna* adlı romanı incelenerek söz varlığının tespiti amaçlanmıştır. Yapılan ön hazırlık çalışmasında Sabahattin Ali ile ilgili yapılmış akademik çalışmalar ve eserler incelenmiştir.

Söz varlığı, bir dilin kültürünü yansıtan en önemli araçtır. Bu çalışmada da öncelikle söz varlığı ile ilgili bilgiler verilmiştir. Söz varlığı içerisinde yer alan atasözlerinin, deyimlerin, ikilemelerin, ilişki sözlerinin tespiti yapılmıştır. Tespit edilirken atasözlerinin, deyimlerin, ikilemelerin, ilişki sözlerinin romanda geçen yerlerinden örnekler verilmiştir.

Son olarak *Dizin* kısmında romanda geçen kelimeler kökenbilim incelemesine tabi tutularak kelimelerin anlamları, geçtiği yerler tespit edilmiştir. Dizin kısmı oluşturulurken Cıbakaya programı kullanılmıştır. Sözcüklerin anlamı verilirken Kubbealtı Lugatı ve Türk Dili Kurumu Sözlüğünden faydalanılmıştır. Kaynakça kısmında ise çalışmamıza yön veren kaynaklar listelendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Sözcük, *Kürk Mantolu Madonna*, Sabahattin Ali, söz varlığı.

ABSTRACT

THE VOCABULARY OF SABAHATTİN ALİ’S NOVEL “KÜRK MANTOLU MADONNA” -REVIEW, DICTIONARY-

ABDULLAH, Sultan

Master of Arts, Turkish Language and Literature

Supervisor: Associate Professor Yakup YILMAZ

2020

In this study, it was aimed to research and establish the vocabulary of Sabahattin Ali’s novel *Kürk Mantolu Madonna*. In preliminary preparation academic studies and works about Sabahattin Ali was researched.

Vocabulary is the most important tool that reflects the culture of a language. In this study, first of all, information is given about the vocabulary. The existence of the proverbs, idioms, reduplications and daily greetings, in vocabulary was established. While establishing them, examples of the proverbs, idoms, reduplicantion and daily greetings were given from the novel.

Lastly, in Index, the words in the novel were subjected to etymology review to determine their meanings and locate them. Cibakaya programme was used for creating the Index. While the meanings of the words explained, it was made use of the Kubbealtı Dictionary and the Turkish Language Association Distionary. In source part the refences that guided our study were listed.

Key words: Etymology, *Kürk Mantolu Madonna*, Sabahattin Ali, vocabulary.

ÖN SÖZ

Söz varlığı, bir dilin yalnızca sözcükleri değil, deyimlerin, kalıp sözlerin, kalıplaşmış sözlerin, atasözlerinin, terimlerin ve çeşitli anlatım kalıplarının oluşturduğu bütündür. (Aksan, 2006: 7).

Sabahattin Ali'nin *Kürk Mantolu Madonna* romanındaki söz varlığının ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışmamızda, *Kürk Mantolu Madonna* romanının Yapı Kredi Yayınları tarafından yayımlanan 65. baskısı esas alınmıştır.

Sabahattin Ali'nin *Kürk Mantolu Madonna* adlı romanı taranarak oluşturulan bu çalışmada 3808 madde başı tespit edilmiştir. Madde başlarının tanımlarına sözlük kısmında yer verilmiştir. Tanımlamaları yaparken *Kubbealtı Lugatı* ve *Türkçe Sözlük*'ten yararlanılmıştır. Her madde başı için, ait olduğu kaynak dil belirlenmiştir.

Çalışma hazırlanırken, Doğan Aksan'ın *Türkçenin Söz varlığı* adlı kitabında yapmış olduğu tasnif esas alınmıştır.

Bu çalışma *Birinci Bölüm*, *İkinci Bölüm*, *Sonuç*, *Dizin* ve *Kaynakça* olmak üzere beş ana başlıktan oluşmaktadır. Birinci bölümde söz varlığı ile ilgili bilgiler verilerek söz varlığının ögeleri incelenmeye çalışılmıştır. İkinci bölümde yazarın hayatı, eseri ve *Kürk Mantolu Madonna* adlı roman hakkında genel bilgiler verilmiştir. Sonuç bölümünde eserin söz varlığı ile ilgili çıkarımlarda bulunulmuştur. Dizin bölümünde eserdeki tüm kelimeler alfabetik olarak sıralanmıştır.

Çalışmanın tüm aşamalarında zamanını ve desteğini benimle paylaşan, çeşitli kaynaklara ulaşmamda yol gösterip yardımcı olan saygıdeğer hocam Doç. Dr. Yakup YILMAZ'a teşekkür ederim. Ayrıca çalışmam sırasında desteklerini benden esirgemeyen canım aileme de teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

BEYAN.....	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT.....	v
ÖN SÖZ.....	vi
KISALTMALAR	xi
TABLolar	xii

GİRİŞ	1
-------------	---

1. BÖLÜM

SABAHATTİN ALİ’NİN HAYATI VE ESERLERİ.....	3
1.1. Sabahattin Ali’nin Hayatı ve Sanatı.....	3
1.2 Kürk Mantolu Madonna.....	3

2. BÖLÜM

SÖZ VARLIĞI	5
2.1 Kökenine Göre Söz varlığı.....	5
2.1.1 Yerli Sözcükler.....	5
2.1.2. Alıntı Sözcükler	5
2.2. Kullanım Sıklığına Göre Sözcükler	6
2.2.1. Sıklığı Düşük Olan Sözcükler	6
2.2.2. Sıklığı Orta Olan Sözcükler	6
2.2.3. Sıklığı Yüksek Olan Sözcükler	6
2.3. Yapısına Göre Sözcükler	7

2.3.1. Kök Sözcükler	7
2.3.2. Türemiş Sözcükler	7
2.3.3. Birleşik Sözcükler	7
2.3.4. Yansıma Sözcükler.....	7
2.4. İşlevine Göre Sözcükler	8
2. 4. 1 Esas Söz varlığı	8
2.4.2. Atasözleri	8
2.4.3 Deyimler.....	9
2.4.4 Doldurma Sözcükler	13
2.4.5. İkilemeler	13
2. 4. 6 İlişki Sözcükleri	27
2. 4. 7 Terimler.....	38
2.5 Sınıfına ve Türüne Göre Sözcükler.....	42
2.5.1. İsim Sınıfı.....	42
2.5.2. Fiil Sınıfı	43
2.5.3. Edat Sınıfı.....	43
2.6 İlgili Araştırmalar.....	43
2.6.1 Söz varlığı Üzerine Yapılan Araştırmalar.....	43
2.6.2 Sabahattin Ali ve Eserleri Üzerine Yapılan Çalışmalar	45

3. BÖLÜM

DİZİN	48
3.1. Gramatikal Dizin.....	48
A.....	48
B	68
C	91
Ç	94

D.....	102
E.....	119
F.....	129
G.....	133
H.....	148
I.....	162
İ.....	163
J.....	175
K.....	175
L.....	202
M.....	204
N.....	221
O.....	225
Ö.....	232
P.....	235
R.....	239
S.....	243
Ş.....	264
T.....	269
U.....	283
Ü.....	287
V.....	289
W.....	294
Y.....	294
Z.....	308
3.2. Kişi Adları Dizini.....	312
3.3. Yer Adları Dizini.....	314

SONUÇ.....	316
KAYNAKÇA	319

KISALTMALAR

a : Ad

Alm. : Almanca

Ar. : Arapça

bağ. : Bağlaç

Bulg. : Bulgarca

e. : Edat

Erm. : Ermenice

Fars. : Farsça

Fr. : Fransızca

İng. : İngilizce

İtal. : İtalyanca

Lat. : Latince

Mac. : Macarca

mec. : Mecaz anlam

Moğ. : Moğolca

Öz. a. : Özel ad

sf. : Sıfat

Soğd. : Soğdca

Süry. : Süryanice

ünl. : Ünlem

vb. : Ve benzeri

yar. f. : Yardımcı fiil

Yun. : Yunanca

zf. : Zarf

zm. : Zamir

TABLÖLAR

Tablo 1: Kürk Mantolu Madonna Romanındaki Sözcüklerin Sınıfına ve Türüne Göre Dağılım Grafiği

Tablo 2: Kürk Mantolu Madonna Romanındaki Sözcüklerin Kökenine Göre Dağılım Grafiği

GİRİŞ

Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabî bir vasıta, kendine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessesedir (Ergin, 2009: 3).

Doğan Aksan'a göre dil: "Dil, düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir." (Aksan, 2015: 55).

Söz varlığı, bir dilin yalnızca sözcükleri değil, deyimlerin, kalıp sözlerin, kalıplaşmış sözlerin, atasözlerinin, terimlerin ve çeşitli anlatım kalıplarının oluşturduğu bütündür (Aksan, 2006: 7). Söz varlığı terimi için kelime hazinesi, sözcük dağarcığı, sözcük dağarı, vokabüler gibi kelimelerde kullanılmaktadır. Söz varlığı oldukça geniş kapsamlıdır. Bu çalışmada, söz varlığı için yapılan tasnif Doğan Aksan'ın *Türkçenin Söz varlığı* adlı eserinde geçen tasnif çalışmasıdır.

Çalışmanın temel amacı, *Kürk Mantolu Madonna* romanının söz varlığının tespit edilmesidir. Bu amaç doğrultusunda hangi kelimeleri kullandığı, kelimelerin kullanım sıklığı, söz varlığı içerisinde yer alan atasözleri, ikileme, deyimler vb. kullanım sıklığı, hangi dillerden daha sık alıntıda bulunduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm Söz varlığı konusunu ele almaktadır. Bu bölümde söz varlığına temas edilerek söz varlığının öğeleri tespit edilmiştir.

İkinci bölümde, yazarın hayatı ve eserleri, *Kürk Mantolu Madonna* adlı roman hakkında genel bilgiler verilmiştir.

Sonuç bölümünde, yazarın söz varlığı ile ilgili çıkarımlarda bulunulmuştur. Roman incelenerek, eserde geçen sözcüklerin kökenine göre, sınıfına ve türüne göre sıklık tabloları oluşturulmuştur.

Dizin bölümünde, eserdeki tüm sözcükler alfabetik olarak sıralanmıştır. Sözcükler sıralanırken kökenine, türüne yer verilip, tanımları yapılmış, eserde geçtiği sayfa numaralarıyla birlikte verilmiştir. Son olarak Kaynakça bölümü gelmektedir.

1. BÖLÜM

SABAHATTİN ALİ'NİN HAYATI VE ESERLERİ

1.1. Sabahattin Ali'nin Hayatı ve Sanatı

Sabahattin Ali, 25 Şubat 1907'de Eğridere ilçesinde doğdu (Bezirci, 1997: 9). 1914'te İstanbul Füyuzat-ı Osmaniye'de ilköğrenime başladı. 1921'de Edremit İptidaisi'ni bitirdi. Aynı sene Balıkesir Muallim Mektebi'ne girdi.

1924 yılında ilk yazılarını yayımladı. 1926'da Çağlayan dergisinde ilk şiirleri yayımlandı. 1928 yılının sonlarına doğru sınavı kazanarak Almanya'ya öğrenci olarak gönderildi. İki yıllık aradan sonra ülkeye geri döndü. Döndükten sonra Nazım Hikmet'le tanıştı. O dönem Nazım Hikmet'in çalıştığı Resimli Ay dergisinde ilk toplumsal gerçekçi öyküsü olan 'Bir Orman Hikayesi'ni yayımladı.

1932'de 'Kuyucaklı Yusuf' gazetede tefrika edilmeye başlandı. 1934 yılında 'Dağlar ve Rüzgar' adlı şiir kitabı yayımlandı. 1935'te Değirmen adlı hikaye kitabı yayımlandı. 1936 yılında Kuyucaklı Yusuf, Tan gazetesinde tefrika edilmeye başlandı. 1937 şubat ayında ise eser yayımlandı. 1939 yılında 'İçimizdeki Şeytan' Ulus gazetesinde tefrika edildi ve daha sonra 1940 yılında eser yayımlandı. 1943 yılında Yeni Dünya adlı hikaye kitabı yayımlandı. 1947 yılında Sırça Köşk adlı hikaye kitabı yayımlandı. Ancak kısa zaman sonra toplatıldı.

Zincirli Hürriyet'teki 'En Büyük Tehlike' yazısıyla kovuşturmaya uğradı. Hapisteyken tanıştığı bir arkadaşı vasıtasıyla yurtdışına kaçmaya çalıştı. Cesedi Kırklareli'nin Sazara köyü yakınlarında bulundu. 1965 yılında bütün eserleri yayımlanmaya başlandı.

1.2 Kürk Mantolu Madonna

Hakikat gazetesinde 18 Aralık 1940 – 8 Şubat 1941 tarihinde 48 bölüm olarak tefrika edilmiş ve kitap olarak ilk kez 1943 yılında yayımlanmıştır (Sönmez, 2017: 238).

Sabahattin Ali romanına “Lüzumsuz Adam” ve “Yirmi Sekiz” adlarını düşünmüştür. Ancak daha sonra Kürk Mantolu Madonna’da karar kılmıştır.

Kürk Mantolu Madonna’daki Raif Efendi Sabahattin Ali’nin bazı özelliklerini taşıırken, Almanya’daki bölümü kendisinin yaşamıyla örtüşmektedir. Romanın ana kahramanları Raif Efendi ve Maria Puder’dır. Roman genel olarak Almanya’da geçmektedir.

2010 yılından itibaren kitap Türkiye’de en çok satan kitaplar arasında yer almıştır. Roman sadece Türkiye’de değil dünyada da özel bir ilgiye sahiptir (Sönmez, 2017: 242).

2. BÖLÜM

SÖZ VARLIĞI

2.1 Kökenine Göre Söz varlığı

Bu başlık altında dilin söz varlığı içindeki öğeleri kökenine göre incelemeye çalışacağız.

2.1.1 Yerli Sözcükler

Bir dilin tarihi boyunca çok az değişime uğrayan temel söz varlığıdır. Yerli sözcükler, bir yurdun kendine özgü niteliklerini içinde barındırır. Yerli sözcüklerin bir bölümü, çekirdek sözcükler, kalıt sözcükler (miras kelimeler karşılığı) ya da temel söz varlığı olarak adlandırılır (Aksan, 2009: 17).

2.1.2. Alıntı Sözcükler

Başka bir dilden alınıp girdiği dilin söz varlığına uyum sağlayan sözcüklerdir. Alıntı kelimeler hemen hemen her dilde karşımıza çıkmaktadır. Bir dil yeni ifadelere ihtiyaç duyar. Ayrıca dillerin sürekli etkileşim içinde bulunmasından dolayı da alıntı kelimelere başvurulmuştur. Alıntı kelimelerin ortaya çıkmasının bir diğer nedeni ise insanların diğer dillere olan hayranlığı olmuştur.

Türkçenin Doğu ya da Batı kökenli yabancı dil unsurlarının etkisinde kalmasının çeşitli nedenleri vardır. Türk milleti tarih boyunca çeşitli medeniyetlerle iç içe yaşamıştır. Bu nedenden dolayı alıntı kelimeler Türkçede sıklıkla kullanılmaktadır.

Almanca kelimeler: 2

Arapça kelimeler: 949

Bulgarca kelimeler: 1

Ermenice kelimeler: 2

Farsça kelimeler: 188

Fransızca kelimeler: 137

İngilizce kelimeler: 4
İtalyanca kelimeler: 44
Latince kelimeler: 2
Macarca kelimeler: 1
Moğolca kelimeler: 2
Süryanice kelimeler: 1
Yunanca kelimeler: 23

2.2. Kullanım Sıklığına Göre Sözcükler

Kullanım sıklığına göre sözcükler başlığı altında eserde hangi kelimelerin daha sık kullanıldığını saptamak amaçlanmıştır.

2.2.1. Sıklığı Düşük Olan Sözcükler

Kullanım sıklığı düşük olan sözcükler eserde daha az geçmektedir. Bu gruba dahil olan sözcükler 0 ila 10 taneyi geçmemektedir.

ada, bebek, hukuk, kalpli, ölü, sabun, teyze, zil...

2.2.2. Sıklığı Orta Olan Sözcükler

Bu gruba dahil olan sözcükler 11 ila 50 taneyi geçmemektedir.

adeta, bazı, his, manasız, orta, saç, tablo, yemek...

2.2.3. Sıklığı Yüksek Olan Sözcükler

Sıklığı yüksek olan sözcükler eserde en çok kullanılmış olan sözcüklerdir. Bu gruba dahil olan sözcükler 50 ve üzeri sözcüğü kapsamaktadır.

akşam, al-, alt, ama, an, anla-, ara, aynı, bak-, bana, baş, başla-, başka, bekle-, ben, beraber, beri, bırak-, bil-, bile, bir, biraz, birbiri, birkaç, biz, böyle, bu, bul-, bulun-, bura, bütün, büyük, çalış-, çık-, çok, da, daha, de, de-, değil, devam, diye, dolaş-, dön-, dur-, düşün-, et-, efendi, el, en, etme-, etraf, ev, evvel, fakat, fark, fazla, gece, geç-, gel-, gibi, gir-, git-, gör-, göz, gün, hal, hatta, hayat, hayır, hemen, hep, her, hiç, hiçbir, iç, içeri, için, iki, ile, ilk, insan, iste-, iş, iyi, kadar, kadın, kal-, kapı, karşı, kendi, kız, kimse,

ki, küçük, Maria, mı, mi, mu, müddet, nasıl, ne, o, ol-, olma-, on, ora, otur-, ön, pek, Raif, rağmen, resim, saat, sen, sene, ses, sıra, siz, son, sonra, sor-, söyle-, söz, şekil, şey, şimdi, taraf, tekrar, türlü, uzun, var, ve, ver-, yakın, yalnız, yan, yap-, yaşa-, yer, yok, yol, yürü-, yüz, zaman, zannet-.

2.3. Yapısına Göre Sözcükler

2.3.1. Kök Sözcükler

Bir sözcüğün bütün ekleri çıkarıldıktan sonra geriye kalan anlamlı en küçük parçasına kök denir. Başka bir deyişle sözcüğün yapım ve çekim eki almamış halidir. Kök sözcüklere basit, yalnız da denilmektedir (Gencan, 1975: 53).

abajur, de-, hamle, mantık, piş-...

2.3.2. Türemiş Sözcükler

İsim ya da fiil köklerine yapım eki getirilerek oluşturulan sözcüklere türemiş sözcük denir. Türemiş sözcüklere gövde sözcük de denilmektedir.

acayıplık, coşkunluk, hastalıklı, kapıcı, şaşkınlık...

2.3.3. Birleşik Sözcükler

Birden fazla sözcüğün bir araya gelerek tek bir kavramı karşılayacak şekilde oluşturduğu sözcüklere birleşik sözcük denir. Dilimizde birleşik sözcükler çeşitlilik göstermektedir. Birleşik sözcükler sayesinde dilimize yeni sözcükler kazandırılmıştır.

adamakıllı, başıboş, hamlet-, hanımefendi, sapsarı...

2.3.4. Yansıma Sözcükler

Genelde, varlıkların tekil ya da karşılıklı hareketleri sonucu oluşan amaçlı amaçsız sesler ile özde canlıların türlü durumlara gösterdikleri sessel tepkilerin, insan diline alınmış biçimlerine yansıma denir (Demircan, 1996: 175). Yansıma sözcüğe “yansılama”, “yankılık”, “ses taklidi”, “yankı kelime”, “yansıtan kelime”, “taklidî nide” denilmektedir. Ancak bu adlandırmalar içerisinde yaygın olarak yansıma sözcüğün kullanıldığı görülmektedir.

Yansıma sözcükler hakkında gerek ülkemizde gerekse yurtdışında çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Ülkemizde yapılan çalışmalardan en geniş kapsamlısı Hamza Zülfikar'ın “Türkçede Ses Yansımaları Kelimeler” adlı çalışmasıdır. Çalışma çok geniş kapsamlı olmakla birlikte içerisinde yansıma sözcüklerden oluşan birde sözlük kısmı bulunmaktadır. Bununla birlikte Tahsin Banguoğlu “Türkçenin Grameri” adlı çalışmasında yansıma sözcüklere “Ünlemler ve çeşitleri ” başlığı altında yer vermiştir. Sözcüklerin yapısı bakımından ünlemlere en çok yaklaşan kelime türünün yansımalar olduğunu savunmaktadır. Tahsin Banguoğlu, yukarıda bahsi geçen çalışmasında yansıma sözcükleri “tasvir sesler” ve “taklit sesler” olmak üzere ikiye ayırmıştır.

baba, cırlak, cız, fıkır fıkır, hopluya hopluya, kah kah, kış kış, oo, zonk zonk...

2.4. İşlevine Göre Sözcükler

2.4.1 Esas Söz varlığı

Her dilde kuşaktan kuşağa aktarılarak yaşayan, insan yaşamında birinci derece önemli olan, insana ve çevresine ilişkin önemli kavramları yansıtan sözcüklerdir (Aksan, 2009: 17).

Aksan'a göre temel söz varlığında, “İnsan organları başta olmak üzere onun en doğal gereksinimlerini karşılayan yemek, içmek, uyumak, gitmek, gelmek, almak, vermek gibi... kavramlar, ona en yakın kişileri gösteren akrabalık adları, sayılar ve insanın maddi ve manevi kültürü içine giren çeşitli kavramlar” sayılabilir. Temel söz varlığının çeşitli isimlendirmeleri de mevcuttur. (Esas söz varlığı, çekirdek söz varlığı...) Temel söz varlığı zaman içerisinde çok az değişikliğe uğrar.

İncelemiş olduğumuz eserde geçen temel söz varlığının bir kısmını şu şekilde örneklemek mümkündür.

abla, aç-, anne, arkadaş, baba, el, iyi, sevgili, yüz...

2.4.2. Atasözleri

Atasözleri bir düşünceyi, gerçek ve hikmeti veciz şekilde anlatan, atalardan bugüne gelmiş ve halka mal olmuş kısa sözlerdir (Ayverdi, 2011:

80). Atasözleri bir ulusun ortak mirasıdır. Kim tarafından ne zaman, nerede ve nasıl söylendiği bilinmemektedir.

Atasözlerinin en belirgin özelliklerinden biri az sözle çok şey anlatmaktır. Atasözleri, ikilemeler de olduğu gibi anlatıma renk ve anlam katmaktadır.

Atasözleri kalıplaşmış söz öbekleridir. Atasözlerinde kelimelerin yeri değiştirilememektedir. Yerine yeni kelimeler getirilememektedir fakat bazı bölgelerde atasözlerinin değişik biçimleri karşımıza çıkmaktadır (Keskin sirke kabına zarar / Keskin sirke küpüne zarar).

Atasözleri oluşturulurken mecazlardan ve söz sanatlarından faydalanılmıştır. Mecaz ve söz sanatları anlatıma farklılık kattığı gibi insan zihninde kalmasını da kolaylaştırmaktadır.

İncelemiş olduğumuz eserde atasözlerine yer verilmemiştir.

2.4.3 Deyimler

Deyimler, kalıplaşmış sözlerdir. En az iki sözcükten oluşan, konuşmada ve yazıda anlatımı güçlendiren söz öbekleridir (Çotuksöken, 1988: 7). Aksan, deyim, “belli bir kavramı, belli bir duyguyu ya da durumu dile getirmek için birden çok sözcüğün bir arada, seyrek olarak da tek bir sözcüğün yan anlamında kullanılmasıyla oluşan sözdür” şeklinde tanımlamıştır.

Deyim için önceleri darbimesel, tabir, ıstılah sözcükleri kullanılmıştır. Daha sonraları Osmanlıcadan Türkçeye Cep Kılavuzu’nda tabir sözcüğü yerine deyim önerilmiştir.

Deyimler az sözle çok şeyi anlatmak için ideal bir yöntemdir. Gerek günlük hayatta gerek yazıda deyimlere sıklıkla başvurulur. Atasözleri, ikilemeler de olduğu gibi anlatıma canlılık katar. Deyimler, çeşitli anlatım biçimlerine sahiptirler. (dolaylı anlatım, yarı dolaylı anlatım, dolaysız anlatım benzetmeli anlatım...) Deyimler, herhangi bir yargı bildirmezler.

Türk dili deyimler açısından zengin bir dildir. Türkiye’de üzerine yapılmış olan çalışmalar göze çarpmaktadır. Deyimler konusunda en geniş kapsamlı çalışmayı Ömer Asım Aksoy yapmıştır.

İncelemiş olduğumuz eserde geçen deyimlerin bir kısmını şu şekilde listelemek mümkündür.

açık olmak

108 Her ikimizi de birbirimize karşı ne kadar açık olmak istersek

adamdan saymamak

033 tamamen yabancı insanların onu adamdan saymamalarını

ağır gelmek

064 bu sefer bana tahammül edilmez derecede ağır gelmeye

ağızdan ağza dolaşmak

047 dün bir kahraman olarak ismi ağızdan ağza dolaşan

aklına getirmemek

011 bir iç âlemleri olacağını hiç aklımıza getirmeyiz

aklından geçmemek

027 bana içini açtığını iddia etmek aklımdan bile geçmez

başını alıp gitmek

034 Başını alıp gidiyor

baştan savmak

015 belaları kendi başımızdan savmış gibi

canını sıkmak

061 Kadının bu lüzumsuz merakı canımı sıkıyordu

canı sıkılmak

076 Canınız sıkılmış gibi dolaşırken birdenbire

doğru bulmak

105 Fakat karşısındakinin her kanaatini doğru bulup benimsemek

gözüne ilişmek

054 bir sergi hakkındaki tenkit makalesi gözüme ilişti

gözünü (bir şeye) dikmek

117 gözlerimi tavana dikerek bekle-meye başladım

haklı çıkmak

086 Fakat her defasında haklı çıkan gene bu ilk his oluyordu

hasret çekmek

091 bu garip ağaçlar bana daima hasretini çektiğim

iddia etmek

027 bana içini açtığını iddia etmek aklımdan

kendini kaybetmek

063 kendimi kaybederek Frau Tiedemannın kucağına serildiğimi

kulak vermek

114 bana hitap ettiğini anlayarak kulak verdim

lafı değiştirmek

027 sonra hemen lafı değiştirdi

lafı geçmek

142 İki sabunhanenin hiç lafı geçmiyordu

mana vermek

053 tahammül edemez cümlelere karineyle mana vererek geçerdim

meydana vurmak

059 her bakışımın sırrımı meydana vuracağından korkar

numara yapmak

125 Gece tam onun Atlantikte numara yaptığı sıralarda

ortaya dökmek

132 teker teker hatırlayıp tahlil etmeye çalışarak ortaya döküyordum

ortaya koymak

023 İşte Raif efendinin birkaç çizgi ile ortaya koyduğu

önüne bakmak

139 Ben dememiş miydim der gibi önüne bakıyordu

rast gelmek

014 Bana rast geldiğinden memnun görünüyordu

selam vermek

072 tanıdık gözlerle bakar selam verir miydi

söküp atmak

037 Kafamdan söküp attığım sual tekrar belirdi

söze başlamak

096. Tekrar söze başladı

taş çıkarmak/çıkartmak

089 alaka verici olmakta diğerine taş çıkartan o güzel fikirlerden

tuhafına gitmek

076 gelip geçenlerin bile tuhafına gitti

uykuya dalmak

085 sonra ne olacak sanki demeden uykuya daldım

uykusuz kalmak

085 Sabaha kadar uykusuz kaldığımı geceki işinin yoruculuğunu

yolunu beklemek

073 Onunla bir kelime bile konuşmadığım halde yolunu bekleyip

zahmet olmak

040 Zahmet olacak ama dedi

2.4.4 Doldurma Sözcükler

Dilde bir şeyi hatırlamak için zaman kazanma, söyleneni pekiştirip kesinleştirme gibi amaçlarla konuşan kimsenin kullandığı, çoğu kez gereksiz olan sözcüklere ve anlatım kalıplarına doldurma sözler denmektedir. Her dilin kendine özgü doldurma sözleri bulunmaktadır. Özellikle söz varlığı daha az olan kimseler doldurma sözlere daha sık başvurmaktadır.

İncelemiş olduğumuz romanda doldurma sözlerin çok fazla kullanılmadığı tespit edilmiştir ancak bununla beraber “şey” sözcüğünün bazı yerlerde karşımıza çıktığı görülmektedir.

2.4.5. İkilemeler

İkilemeler uzun yüzyıllar birlikte kullanılan birkaç bakımdan kalıplaşmış sözcüklerdir. Bu kalıplaşmalar çok keskindir. Hatta ikilemelerde kullanılan bazı sözcüklerin sırası değiştirilemez, bazıları da tek başına kullanılamazlar. İkileme anlamı pekiştirmek için hafızadan, çağrışımdan yardım gören bir psikolojik olayın dildeki görüntüsüdür.

İkilemeyi kuran kelimelerin özelliklerinden biri ses benzerliğidir. Ses benzerliğinin önemi büyüktür. İkilemeleri oluşturan kelimelerin çoğunda önseste veya sonseste ses benzerliği vardır. İkilemelerin bir diğer özelliği de genellikle ünlüyle başlayan kelime, ünsüzle başlayan kelimedenden önce kullanılır. İkilemeler hemen hemen her tür kelimedenden kurulabilir.

Türkçede sayı bildiren kelimelerden de ikilemeler kurulmuştur. Bu ikilemeler kurulurken genellikle küçük sayıdan büyük sayıya doğru sıralama yapılmaktadır. Türkçedeki kelime türlerinin(ad, zamir, sıfat, zarf, ünlem, bağlaç, eylem) hemen hemen hepsinden ikileme yapılabilir. İkilemeler cümle içinde her türlü görevde (özne, nesne, tümleç, yüklem) kullanılabilir.

Türkçede ikilemenin ortaya çıkmasının asıl nedeni anlamdır. Yeni kalıplar bulmak, kavramları belirtmek için, kelimeleri yan yana getirip bir tek kelime gibi kullanma yoluna gidilmiştir. İkilemeler anlamı pekiştirmek, anlamı güçlendirmek, anlamı abartmak, anlamı çoğaltmak ve anlamı kolaylaştırmak için oluşturulmuştur.

Anlam bakımından ikilemeler; iki kelime de anlamlı ikilemeler, bir kelimesi anlamlı ikilemeler, iki kelimesi de yarı anlamlı ikilemeler olmak üzere üç başlık altında incelenebilir. İki kelimesi de anlamlı ikilemelerde kullanılan kelimelerin her ikisi de anlamlıdır. İki kelimesi de anlamlı olan ikilemelerde kendi içinde üç türlü olabilir.

- a. Aynı anlamlı kelimelerden oluşan ikilemeler (kılık kıyafet)
- b. Anlamları yakın kelimelerden oluşan ikilemeler (doğru dürüst)
- c. Anlamları karşıt kelimelerden oluşan ikilemeler (küçüklü büyüklü)

Bir kelimesi anlamlı ikilemelerde ya ilk kelime ya da ikinci kelime tam anlamlıdır. Diğer sözcük ise anlamı güçlendirmek için kullanılır (ufak tefek).

İki kelimesi de yarı anlamlı ikilemelerde kelimelerin tek başına anlamları yoktur. İncelemiş olduğumuz eserde bu tarz ikilemelere rastlanmamıştır.

İncelemiş olduğumuz eserde geçen ikilemeleri şu şekilde listelemek mümkündür.

acele acele[1]

035 korkar gibi acele acele

acı acı [2]

069 Acı acı güldüğümü hissettim

145 acı acı gülüyordum

ağır ağır [16]

012 istasyonla Sergievi arasındaki tenha yolda ağır ağır yürüyor

016 Ağır ağır yürüdüm

017 Sonra ağır ağır başım önümde

022 Eli kâğıdın üzerinde ağır ağır hareket ediyor

059 koridorlardaki resimlere bakıyormuş gibi ağır ağır

067 birtakım şeyler düşünerek ağır ağır yürüyordum

083 Ağır ağır uzaklaştım

085 nasıl ağır ağır nefes aldığımı

087 Ağır ağır yürürken

099 dalgın gözlerine dikerek ağır ağır

103 ağır ağır başını sallıyor

113 ensesine ağır ağır kar taneleri düşüyordu

118 Göğsü ağır ağır kalkıp inerek devam etti

125 Bu sefer ağır ağır ve düşüncelere dalarak gidiyordum

132 Ağır ağır, hafızamı toplamak için

136 merdivenlerden ağır ağır indiriyordum

alacalı bulacalı [1]

026 alacalı bulacalı, yünden örme bir kadın hırkası vardı

aptal aptal [1]

084 Aptal aptal yüzüne baktım

ara sıra [25]

015 Ara sıra... Şiir, hikâye!

018 Ara sıra, bulamadığı bir kelimeyi düşünür gibi

020 Raif efendi, ara sıra hastalanır

020 ara sıra bu evrakı tanzim edip müdüre

024 Ara sıra el alışkanlığıyla bir şeyler karalıyorum

027 Ara sıra: Bizim kız riyaziyeden

032 Ara sıra: "Nasılsın hanım, bugün çok yoruldun mu?" diye sorar

032 içinde saklanıp kalmış olan insanlığın ara sıra nefes almak için

035 Ara sıra olur

036 Ara sıra aklına esip

056 Ara sıra dolaşıyor

063 Buraya geldiğimden beri ara sıra bira içtiğim halde

066 Ara sıra, mutut sessizliğimden ayrılarak

069 içerideki çiftler ara sıra dans etmek için

110 Ara sıra kendi kendimizden kurtulup cereyana kapılmak hoş bir şey

112 dalgın gözlerde ara sıra anlayamadığım bir şey parlıyor

114 ara sıra ayaklarına basıyordum

115 ara sıra bir uykudan uyanmaya çalışır gibi

121 Ara sıra dallardan yere pat diye kar parçaları düşüyordu

124 Ara sıra hayata tekrar döner gibi olduğum

132 ara sıra duraklayarak, başladım

136 yalnız ara sıra birbirimize bakıp gülerdik

139 Ara sıra kaçamak bakışlarla beni süzüyordu

140 Ara sıra birbirimize bakıp şaşkın şaşkın gülümsüyorduk

156 ara sıra beni seyrediyordu

araya araya [1]

103 birbirimizi araya araya bakiştık

arka arkaya [1]

126 Üç gün arka arkaya aynı şekilde onu yolda bekledim

aşağı yukarı [1]

146 şehri aşağı yukarı çıkmaz sokaklarına kadar biliyordum

avaz avaz [3]

022 odanın ortasında nasıl avaz avaz bağırdığımı gören

039 Holdeki iskemlelerden birine çökerek avaz avaz ağlamaya başladı

101 mısır püskülü gibi saçlı bir kadın avaz avaz

bağıra bağıra [1]

026 bağıra bağıra konuşmalardan eve aile efradından

başlar başlamaz [1]

143 zeytin mevsimi başlar başlamaz, bütün gayretimi sarf ederek

baştan aşağı [1]

077 Beni baştan aşağı uzun zaman süzdü

bildim bileli [1]

062 Kendimi bildim bileli bütün günlerimi

bile bile [3]

012 Sonu çıkmayacağını bile bile girdiğim birçok kabul imtihanlarının

148 bana asla veremeyeceklerini bile bile

148 Bile bile aldatıldım

bilip bilmemek [1]

029 bilip bilmediği her vadide

bol bol [1]

019 bol bol para savuran şirketin

bulunup bulunmamak [1]

087 pencerelerin arkasında kimse bulunup bulunmadığı görünmüyordu

bulur bulmaz [1]

028 bunları ablasına bırakmak fırsatını bulur bulmaz

çabuk çabuk [4]

043 çabuk çabuk başını salladı

093 Gözlerimi çabuk çabuk kırıştırıyor

104 fisıltı gibi bir sesle fakat çabuk çabuk

134 Çabuk çabuk nefes alarak

çeşit çeşit [2]

091 kayalık havuzların etrafında çeşit çeşit

124 nihayet bu çeşit çeşit insanlar

çıkar çıkmaz [1]

123 Hatta neden evden çıkar çıkmaz bu istikameti

çoluk çocuk [1]

027 Evine, çoluk çocuğuna dair bir şey söylediği nadirdi.

035 “Çoluk çocuğun ne kabahati var!”

dalga dalga [1]

116 Saçları beyaz yastığa dalga dalga serilmişti

dalgın dalgın [2]

019 dalgın dalgın kitap okuduğu görmüş

075 Sergide o resmin karşısında dalgın dalgın otururken

deste deste [1]

129 deste deste reçetelerle karlı bir günde

dik dik [2]

080 der gibi dik dik bakıyor

128 bana dik dik baktı

diken diken [1]

087 tüylerini diken diken ediyordu

diri diri [1]

159 diri diri mezara kapanmaktan başka nedir

doğrudan doğruya [1]

060 Doğrudan doğruya kürk mantolu kadının önüne gidiyor

doğru dürüst [2]

019 Doğru dürüst lisan bildiği bile şüpheli

108 çünkü bunların ne olduğunu biz de doğru dürüst bilmiyorduk

doya doya [1]

012 Ankara'nın harikulade sonbaharını doya doya içime çekerek

döner dönmez [1]

062 Pansiyona döner dönmez eski manasız günlerin

dörder dörder [1]

127 merdivenleri dörder dörder atladım

dükkan dükkan [1]

29 bir cumartesi gününü dükkan dükkan gezmeye hasredebiliyordu

ede ede [1]

086 tetkik ede ede adeta marazi bir meleke

el ele [2]

106 el ele tutuşarak yürüyorduk.

121 el ele tutuşup ilerdeki bir burnun arkasına doğru uzaklaşıyorlardı.

eğri büğrü [1]

150 Eve her zamanki eğri büğrü sokaklardan değil

erkekten erkeğe [1]

152 erkekten erkeğe koşarak

fıkır fıkır [1]

028 alaya alarak fıkır fıkır gülmekten başka işleri yoktu

garip garip [1]

077 Garip garip yüzüne baktım

gider gitmez [1]

135 sen gider gitmez, kafama hücum edeceklerini

gidip gelmek [2]

028 Sonradan, bu eve gidip geldikçe

142 Büyüdüğüm, askere gidip geldiğim zaman bile

girer girmez [1]

060 İçeri girer girmez yüzlerinde bir tebessüm dolaşiyor

git gide [6]

043 bir merakın gitgide büyüdüğünü hissediyordum

056 gitgide kendini belli eden bir hayat görür gibiydim

59 o gözlere saatlerce dalmak arzusu gitgide artmaktaydı

103 bir sel gibi gitgide büyüyerek kabarak hızlanarak dışarı akıyordu

145 Zaten son mektuplarının arası gitgide açılmıştı

145 sayfeler gitgide daha az ve daha güçlkle doluyor gibiydi

gizliden gizliye [1]

018 oda arkadaşımı gizliden gizliye tetkik etmek

grup grup [1]

102 Grup grup oturmuşlar

güle güle [1]

096 Güle güle...

günden güne [1]

109 fakat günden güne büyüyen bir endişenin yer etmeye

hafif hafif [2]

106 Omzundan aşağı sarkan eli hafif hafif sallanıyor

116 Alt dudağı hafif hafif ürperiyordu

hayran hayran [2]

015 hayran hayran ona bakıyor

051 hayran hayran etrafıma bakınarak şehri dolaşmakla geçti

hayretten hayrete [1]

insanı hayretten hayrete düşürecek ne müthiş

hemen hemen [9]

018 hemen hemen hiç konuşmadık

053 Hemen hemen hepsinde kendimden, etrafımdan

072 hemen hemen hiçbir şey yapmadan

104 Yolda hemen hemen hiç konuşmadık

105 Pansiyon halkıyla hemen hemen görüşemez olmuşum

130 Zaten hastalığından beri hemen hemen hiç gülmemişti

133 Bütün bunları hemen hemen hiç konuşmadan yapıyordum

135 bu akşam hemen hemen hiç uyumadım

142 “İnsan” olarak hemen hemen hiç mevcut değildi

hızlı hızlı [3]

037 Hızlı hızlı otele döndüm

073 Hızlı hızlı yürüyordu

099 Tasdik makamında başını hızlı hızlı salladı

hoplaya hoplaya [1]

111 hoplaya hoplaya eski usul vals yapan çiftlerin ayak gürültüsü

ikide birde [1]

020 Bunu ikide birde yüzüne vurmaktan da çekinmezler

124 Gazinonun ikide birde açılan kapısından dışarı müzik sesi

istemeye istemeye [2]

013 İstemeye istemeye cevap verdim

150 Canım istemeye istemeye giyindim

karşı karşıya [6]

018 Bir yabancı ile karşı karşıya oturulduğu zaman

018 Günlerce aynı odada karşı karşıya oturduğumuz halde

059 Karşı karşıya geldiğim zaman her hareketimin

097 müsavi kuvvetlerle karşı karşıya gelmektense

136 Pencerenin önünde karşı karşıya oturup

139 Pencerenin önünde karşı karşıya oturup

kat kat [1]

020 dışarı çıktığı zaman kat kat yün fanilalar giyiyor

kendi kendilerine [1]

041 kendi kendilerine içerledikleri belliydi

kendi kendime [4]

050 kendi kendime öğrendim

052 Kendi kendime: “İşte Avrupa!

085 diye kendi kendime soruyordum

114 Evvela kendi kendime şarkı söylemeye çalıştığını zannettim

kendi kendimizden [1]

110 Ara sıra kendi kendimizden kurtulup cereyana kapılmak hoş bir şey

kendi kendimize [2]

11 Böyle kimseleri gördüğümüz zaman çok kere kendi kendimize

093 ama kendi kendimize acımalıyız

kendi kendisinden [1]

094 hakikatleri kendi kendisinden saklamayı

kesik kesik [1]

116 Kesik kesik nefes alarak

kılık kıyafet [1]

013 kılık kıyafetime baktı

kıvrıla kıvrıla [1]

123 Çimenler arasından kıvrıla kıvrıla akan

korka korka [2]

082 Ben de korka korka yanında gidiyor

094 Korka korka:

koşa koşa [2]

125 Koşa koşa asfalt yola geldim

126 Koşa koşa evinin önüne kadar gittim

koyar koymaz [1]

141 Türkiye'ye dönüp işlerimi biraz yoluna koyar koymaz onu

küçük küçük [1]

135 Alnında küçük küçük ter taneleri belirmişti

küçüklü büyüklü [1]

054 duvarlardaki küçüklü büyüklü birçok tabloları

minimini [2]

089 minimini birkaç yağmur damlası parlıyordu

121 Etrafı tel örgü ile çevrilmiş korularda minimini çam fidanları

nefes nefese [1]

127 Merdivenleri nefes nefese çıktım

odadan odaya [1]

145 odadan odaya dolaşıyor

olur olmaz [1]

029 olur olmaz fikirler yürütmek

oradan oraya [1]

101 sizi sabahtan beri oradan oraya sürüklüyorum

öteberi [1]

150 Karım öteberi lazım olduğunu söyledi

parça parça [1]

012 parça parça elbiselerinin içinde sessiz

renk renk [2]

091 renk renk otlar, çiçekler, yosunlar vardı

111 Masaların üzeri renk renk şişelerle dolmuştu

saçma sapan [1]

051 saçma sapan suallerle başımı şişiriyorlardı

sallana sallana [1]

113 sallana sallana uzaklaştı

sarmaş dolaş [2]

067 sarmaş dolaş durduğumuz yere geldim

080 İçimde birdenbire bütün insanlarla sarmaş dolaş olmak

sessiz sedasız [6]

017 kendisi sessiz sedasız allahlık bir adamdır

033 onun sessiz sedasız yaşayışı

125 ertesi gün sessiz sedasız bir yere gömülüvermek

140 tren sessiz sedasız hareket etmişti

142 Akşamları kaşlarını çatarak sessiz sedasız eve giren

157 sessiz sedasız gözlerimin önüne dikildi

sık sık [5]

013 Sık sık görüştüğüm Hamdi'yi

030 sık sık getirip beraber rakı içtiği arkadaşlarına karşı

143 Türkiye'ye geldikten sonra onunla sık sık mektuplaştık

152 Demek sık sık Berlin'e gidip geliyorsunuz

156 kızının kendisine sık sık bir Türkten bahsettiğini hatırlıyor

şaşkın şaşkın [2]

116 Şaşkın şaşkın gülümseyerek

140 şaşkın şaşkın gülümsüyorduk

şöyle böyle [2]

122 şöyle böyle bir ömür sürmüş insanlardan kaçsam bile

143 Maksadım bu yazı şöyle böyle atlatmak

şuna buna [1]

019 şuna buna bol bol para savuran şirketin

şundan bundan [1]

102 Şundan bundan konuştuular

şurada burada [1]

137 şurada burada atılmış duran kitaplar

tane tane [1]

140 yavaş bir sesle fakat tane tane

tekrar tekrar [2]

143 birçok mektuplarımda tekrar tekrar sorduğum halde

145 benim geri gelen mektuplarımı tekrar tekrar okuyor

teker teker [4]

022 hatta teker teker araştırılınca

113 kanepelerde kıvrılıp sızan kadınlara teker teker baktım

132 teker teker hatırlayıp tahlil etmeye çalışarak

145 Bütün mektuplarını önüme dökerek teker teker okudum

tek tük [1]

087 ağaçlardan tek tük düşen yapraklar

tıpkı tıpkısına [2]

021 birbirine tıpkı tıpkısına benzeyen

052 Günlerim birbirine tıpkı tıpkısına benzeyerek geçiyordu

titreye titreye [1]

130 Eli titreye titreye

türlü türlü [2]

031 ona hoş görünmek için türlü türlü roller yapan

123 Yaşadığım müddetçe türlü türlü yerler gezecek

uçsuz bucaksız [1]

076 Kafamın içinde ona sylenecck uçsuz bucaksız Şeyler

ufak tefek [3]

019 ufak tefek alıŐveriŐlerini yaptıktan sonra hemen

081 ufak tefek kavgalar edersenem ehemmiyeti yok

139 Ufak tefek işlerimi yoluna koymak

uzun uzadıya [1]

089 onu uzun uzadıya seyrediyordum

uzun uzun [7]

022 karaladığı kâğıdı uzun uzun seyretti

039 Bu adam uzun uzun muayeneden sonra hastalığın

066 sabun kazanlarının yanında defterime uzun uzun notlar aldım

103 Uzun uzun bakıŐtık

107 Maria gözlerini sabit bir noktaya dikip uzun uzun daldıktan sonra

127 birkaç kere daha uzun uzun aldım

160 Dün akşam onunla uzun uzun konuŐmuŐtum

Üç beş [1]

138 Üç beş zeytinlik birkaç sabunhane kendilerini tanımayı

st üste [4]

026 karyolanın ayakucunda st üste asılmış duruyordu

111 st üste getirttiği buruk lezzetli Ran Őaraplarını

113 Tekrar ve st üste Şarap iti

145 st üste yazdığım mektuplara da cevap alamayınca

yatar yatmaz [1]

065 Yatağa yatar yatmaz uyumuŐum

yavaş yavaş [7]

046 artık yavaş yavaş alıştığım hissiz uyuşukluktan ayırdı

053 Yavaş yavaş kitap okumaya çalışıyor

090 Yavaş yavaş şehrin kenar taraflarına geliyorduk

104 Heyecanlandığım zamanlar yavaş yavaş elimi okşuyor

133 Yavaş yavaş gözlerime ağırlık çöktüğü halde

150 Yavaş yavaş bütün hayatım

150 Yavaş yavaş hislerim kütleleşmişti

yer yer [1]

089 Saçları da yer yer ıslanmıştı

yığın yığın [2]

030 boş zamanlarında yığın yığın çocuk çorabı yamamak

132 yığın yığın kandırıcı cümlelerden hiçbiri aklıma gelmiyordu

yüzde yüz [2]

097 Beni yüzde yüz doyurmayan, bana tam manasıyla

108 ne de onun fikirlerinin yüzde yüz isabetli olmadığını seziyordum

zonk zonk [1]

089 beynimin zonk zonk vuran bir et parçasından başka

2. 4. 6 İlişki Sözlere

İlişki sözlere, tıpkı deyimler ve atasözlere gibi bir dili konuşan toplumun kültürüne ışık tutmakta, onun inançlarını, insan ilişkilerindeki ayrıntıları, gelenek ve görenekleri yansıtmaktadır.

İlişki sözlere için kalıp sözlere, iletişimsel sözlere, söz eylem, söz edimi, kültür birim gibi adlandırılmalar yapılmıştır. İlişki sözlere terimini tercih eden Aksan'a göre bu sözlere, "bir toplumun bireyleri arasındaki ilişkiler sırasında kullanılması adet olan birtakım sözlere dir."

İncelemiş olduğumuz eserde geçen ilişki sözlere ini şu şekilde listelemek mümkündür.

ah [4]

114 Ah, o kadar eğlendim ki!..

115 “Ah, Raif” dedi

134 Ah Raif!.. dedi

151 Ah, Frau van Tiedemann, sizi Ankara’da görmek

Ah yarabbi [1]

075 “Ah yarabbi, o sizdiniz ha?” diye bağırdım

afiyet olsun [1]

018 Afiyet olsun diyerek odayı terk ettim.

Allahısmarladık [1]

120 “Allahısmarladık” dedim

Allah aşkına [1]

030 “Benim verdiğim yüzlerce lira nereye gidiyor Allah aşkına?”

ayol [2]

026 Ayol, para için gelmedim, kim gidip alacak...

028 Muallâ’nın düğünde giydiği o tuvalet neydi ayol?

bana müsaade [1]

015 “Bana müsaade!” dedim

buyurun [4]

014 Galiba zihninden “Buyurun, oturun!” demek geçti.

025 “Buyurun!” dedi.

034 “Buyurun, siz misiniz?” dedi

034 Buyurun! dedi.

buyurunuz [1]

018 “Buyurunuz, hoş geldiniz” dedi.

evet [53]

018 Evet, benim! Siz de galiba bize gelen memursunuz.

021 “Evet efendim, ben de onlara söyledim!”

022 Evet, bu, birkaç dakika evvel şurada duran Hamdi'nin

027 “Evet... Yarına lazımmiş. Sabahleyin hademeyi gönderecekler!”

032 evet, böyle bir adamın kendisine en yakın insanlardan isteyerek

035 “Evet, soğuk aldım galiba!” dedi.

039 Evet, karım ve kızım...

043 Başıyla “evet” diye işaret etti.

044 “Evet!”

044 Evet, gayet iyi anlıyorum.

056 “Evet, aradığımı bulamayacağım... Fakat ne olur?” der gibiydi.

060 “Evet!” dedim.

060 “Evet!”

061 “Evet!”

061 “Evet... Hem nasıl isterdim!”

069 “Evet!” dedi.

075 Evet, birkaç kere baktınız...

072 Evet hiç mübalağaya kaçmadan hiç sırtmadan eski bir dost gibi

075 Evet, birkaç kez baktınız... Ama nasıl?..

076 “Evet...”

076 Evet, çok... Sizi sergiye ilk geldiğiniz günden beri hatırlıyorum.

077 Evet, hakkınız var!

077 Evet, sizinle gayet iyi arkadaş olabiliriz...

078 Evet, böyle yerlere hiç gelmemiştim...

079 “Evet. Demek farkına vardınız!”

079 “Evet.”

083 “Evet!”

084 “Evet! Yarın gündüzün buluşacağız!”

090 “Evet! Neden sordunuz?”

090 “Evet... Yoksa siz de mi Yahudi düşmanısınız?”

090 Evet, Yahudiyim, babam Praglıydı.

102 “Evet, biliyor musunuz? Gittiniz mi?”

103 “Evet... İstemiyor musunuz?”

106 Evet, her şeye razı olmuş, onun bütün şartlarını kabul etmişim.

107 “Evet” demiştim.

114 “Evet... Ben böyleyim işte...” diyordu.

117 “Evet!.. Siz uyanalı çok oldu mu?”

126 Evet... Onu görmek ve bütün bunları anlatmak lazımdı.

130 Evet, sükûnetimi muhafaza ederek, son işleriyle uğraşacak

130 Evet, onu toprağın altına koyduktan sonra ne yapabilirdim?..

135 Evet, bu akşam hemen hemen hiç uyumadım.

140 Evet... Biliyorum!

144 Evet, bekledim; hem yalnız sonbahara kadar değil

151 Evet evet, tahmin ettiğiniz gibi...

151 Evet, bir yerde otursak ne iyi olurdu.

151 Evet, hakkınız var.

151 Evet... Fakat siz hiç değişmemişsiniz.

152 Ha, evet, bakın asıl bunu anlatayım.

154 Evet, akrabam olduğunu size ne diye söyledi.

154 Evet... Az zaman değil...

154 Evet... Fakat üzerimde çok kuvvetli bir tesir bırakmış olacak...

155 Evet... Ama yeni bir şey değil...

156 Evet... Şirin değil mi?

geçmiş olsun [2]

020 iğneli geçmiş olsunlarla karşılarıydı.

035 “Ne oldunuz gene Raif bey, geçmiş olsun!” dedim.

güle güle [1]

096 Güle güle...

ha [1]

060 “Ha, demek onun için böyle gelip saatlerce bakıyordunuz!”

hakkınız var [3]

077 “Evet, hakkınız var!” diye cevap verdi.

104 “Hakkınız var!” dedi.

151 Evet, hakkınız var.

haydi [16]

016 haydi bakalım, bunu sonuna kadar götürmeli, sen buna layıksın

031 Haydi, şu bakkaldan sekiz yumurta ile bir şişe rakı alıver.

042 “Haydi, siz biraz çıkın!”

079 “Haydi gidelim... Yolda konuşuruz”

082 Haydi şimdilik iyi geceler...

089 “Haydi gidelim!”

095 Haydi, yemeği bir yerde beraber yiyelim.

101 Haydi bakalım, sessiz bir yerde oturalım...

112 “Haydi...” dedim.

112 “Haydi!” dedi.

113 “Haydi oturalım!” dedi

113 Haydi gidelim!

120 Haydi artık Raif.

120 Haydi artık git...

142 Haydi, kahve ocağına var

153 Haydi, diyelim ki, pek çabuk buluşacağımızı tahmin etmiş

hayır [40]

013 “Hayır ayrıldım!” dedim.

017 Hayır! Aylardan beri süren işsizlik

027 “Hayır, ufak değiller!” dedi.

034 “Hayır! Rahatsız etmeyin... Nasıl?” dedim.

035 Hayır... Şöyle azıcık dolaşmak istedim...

045 “Hayır, hayır!” diyordu.

060 “Hayır!”

064 Hayır, onu görmemiştim.

066 Hayır, artık tamamen değişecektim...

074 “Hayır” dedim.

075 Hayır, zannetmem... Nasıl olur?

075 “O, hayır, hayır!”

079 Hayır, fakat ne bileyim...

080 “Hayır... Şimdi çıktım!” diye cevap verdim ve döndüm.

090 Hayır, ondan değil, sordum işte...

090 “Hayır... Yani benim hiçbir dinle alakam yok!”

091 “Hayır! Hayır!.. Hep aynı fikirdeyim...”

095 “Hayır!” diye cevap verdi.

096 Hayır, sizi de sevmiyorum.

096 Hayır, hayır, hiç de öyle olmaz.

097 Hayır, bilakis, belki diğer kadınları mukadderatlarını tabii görmeye

102 Hayır, duydum!

104 “Hayır, hayır... Asla... Yarın buluşuruz!”

107 “Hayır dostum, hayır!” diyordu.

110 “Hayır” dedi.

110 “Hayır, etmedik!”

114 Hayır, hayır, kederlenmeye lüzum yok

115 “Hayır... Kendim çıkarım!”

116 Hayır, hayır, biliyorum!

119 Hayır dostum, hayır! dedi

120 Hayır, hayır böyle olmaz

127 Hayır, annesi hâla Prag’dan gelmedi

135 Hayır, öyle demek istemiyorum

135 Hayır, hayır! diyerek koluma sarıldı

137 Hayır, bu kağıdın benimle bir alakası olamazdı...

148 Hayır hayır o bana daha çok yaklaşmıştı...

150 Hayır, yanılmıyorum, siz sahiden Herr Raif siziz!

151 Hayır, Frau vann Tiedemann değil... Sadece Frau Döppke!..

151 “Hayır” dedi

153 Hayır, pek çok değil...

hoş geldiniz [1]

018 “Buyurunuz, hoş geldiniz” dedi.

hürmetler [1]

015 “Hanımefendiye hürmetler” dedim.

inşallah [2]

040 “Artık bunu da atlattı inşallah!”

042 “Korkulacak bir şey yok herhalde... Atlatacak inşallah!” dedim.

nasıl istersen [1]

139 “Nasıl istersen!..”

nasılsın [3]

014 “E, nasılsın bakalım, anlat!” diye sordu.

032 Nasılsın hanım, bugün çok yoruldun mu?” diye sorar

134 “Bugün nasılsın?”

nasılsınız [2]

029 “Nasılsınız?” dedikten sonra bile

074 “Nasılsınız?” dedi.

ne münasebet [4]

039 “Ne münasebet?” dedi.

044 “Ne münasebet, Raif bey!” dedim.

074 “Ne münasebet!”

090 Ne münasebet... Bizde böyle şeyler yoktur.

o [2]

075 “O, hayır, hayır!”

080 “Oo, siz sahiden bir genç kız gibi mahcupsunuz!” dedi.

of [1]

103 Of! O kadar çok teşekkür ediyorsunuz ki!

pekâla [2]

024 Pekâlâ... Bakalım nesi var.

150 Pekâlâ; işte, ne kendime, ne başkalarına kabahat bulmuyor

peki [7]

040 “Peki ama, bu daha ne kadar devam edecek?.. diye sordu.

040 “Peki ama, ne lüzum var? Yetmez mi artık?..

040 Raif efendi peki makamında başını salladı.

074 Peki ama niçin bir daha hiç gelmediniz?

103 Peki makamında başımı salladım.

134 “Peki, bu akşam neden hiç uyumadın?”

154 “Peki... Sonra?” dedi

selamlarım [1]

102 Kürk Mantolu Madonna’yı selamlarım! diyerek

sen bilirsin [2]

015 Ama sen bilirsin!

132 “Sen bilirsin!”

siz bilirsiniz [2]

091 “Siz bilirsiniz!”

104 “Siz bilirsiniz!”

tebrik ederim [1]

151 Tebrik ederim... demek...

teşekkür et- [10]

027 Teşekkür ederim... Uzunca sürdü.

027 “Ziyaretinize teşekkür ederim oğlum!” dedi.

035 “Teşekkür ederim!”

072 “Sana teşekkür ederim... Teşekkür ederim!..”

074 “Teşekkür ederim... İyiyim!..”

075 “Teşekkür ederim!”

089 “Teşekkür ederim!”

103 “Ne demek? Teşekkür ederim!”

103 Of! O kadar çok teşekkür ediyorsunuz ki!

159 birkaç ay için sana teşekkür ederim.

ya [4]

060 “Ya! Nerede?”

061 “Ya!.. Demek bu başka.”

061 “Ya!..”

139 Ya?!..

yahu [3]

029 Yahu, sizin söyledikleriniz de laf mı?

038 “Yahu, ne oluyor bunlara? Hemen ölüyor muyuz?”

048 Yahu sen kız olacaktımsın

yazık [3]

044 Yazık değil mi?

046 “Yazık!” dedi ve gözlerini kapadı.

046 Hiç durmadan “Yazık!.. Yazık!..” diye söyleniyordum.

2. 4. 7 Terimler

Terim, “bir bilim, sanat, meslek dalıyla veya bir konu ile ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan kelime, ıstılah anlamına gelmektedir.” (TDK, 2005: 2330). Terimler için kesin bir sınır çizme olanağı yoktur. Kullanım alanı genişleyen, günlük yaşamda yeri olan terimler de genel kullanımlarda terim olma niteliklerini yitirir. (Aksan, 2009: 40).

İncelemiş olduğumuz eserde geçen terimleri şu şekilde listelemek mümkündür. Aşağıda geçen kelimelerin çoğu terim olma niteliğini kaybetmiş olmasına rağmen TDK’nın Terimler Sözlüğünde yer almaktadır.

alto [1]

070 fakat erkek sesine yakın bir alto ile o zamanın modası olan

hikâye [6]

015 “Arasıra... Şiir, hikâye!”

054 Turgenyef’in koskocaman hikâyelerini bir defada sonuna kadar

054 Klara Miliç ismindeki bu hikâyenin kahramanı olan kız

062 odamda Turgenyef'in veya Theodor Storm'un hikâyelerine

131 "Hiç Öpülmemiş Ağız" diye uzun bir hikâyesini okuyordum.

131 Hikâye bittikten sonra, Maria uzun müddet gözlerini kapayarak

opera [1]

105 bir iki akşam da operaya gitmiştik.

orkestra [8]

069 karşıda bir orkestra, kenarlarda yüksek ve kuytu localar vardı.

070 Yalnız orkestranın bulunduğu yerde hafif bir ışık vardı.

071 kadın başıyla orkestraya başka bir şey çalmasını işaret ediyordu.

073 Son şarkısını söyledikten sonra hızlı adımlarla orkestranın

079 Sağ eliyle eteğini toplayarak hızlı adımlarla orkestranın arkasından

080 henüz salonu terk etmemiş olan müşterileri, hatta orkestrayı

095 Bir köşede milli elbiseleriyle Bavyeralı bir kadın orkestrası

101 Orkestra, gürültüsünü büsbütün arttırmıştı.

reçete [1]

129 Uzun boylu tavsiyelerle ve deste deste reçetelerle, karlı bir günde

ressam [17]

049 bazen meşhur bir ressam olur

054 yeni ressamların açtığı bir sergi hakkındaki tenkit makalesi gözüme

056 Ressamın sergide yalnız tek bir eseri, kendi portresi bulunduğu

056 "Hiç... Dolaştım, sonra modern ressamların bir sergisini gezdim!"

057 Bu yazıda o tablo ile ressamı hakkında neler bulunduğunu

057 klasiklerin yolunda yürümek istediği anlaşılan ressam kadının

057 muvaffakiyetler temenni edilerek başka bir ressamdan

058 Öyle ya, ressam kendi resmini yapmış olduğuna göre

060 her gün orada bulunan ressamların artık beni bellemiş

060 ressamlarla konuşuşundan kendisinin de ressam olduğunu

061 Diğer ressamlar uzaktan bize bakıyorlar

077 Diğer ressam arkadaşlar da sizi merak ediyorlardı...

098 Yalnız ben ressamım, biliyorsunuz...

102 Fransız mukallidi genç ressamlar, ağızlarında pipoları, uzun tırnaklı

154 Galiba ressamdı...

154 “İyi bir ressamdı!”

155 “Ressamdı mı dediniz? Şimdi değil mi?”

roman [8]

014 yirmi beş kuruşluk birkaç romanla moda mecmuaları vardı

019 “Hiç... Almanca bir roman!” demiş

020 “Almanca romanını” okuyan bu adamın

049 Okuduğum sayısız tercüme romanlardaki kahramanlar gibi

049 bazen romanları alıp atar

051 şimdiye kadar sadece romanlarda rastladığım insanları

062 on yaşındaki oğlu için aldığı çocuk romanlarını bana verip okutuyor

066 muhayyel vak'alara dayanan bir roman, hayatımda ne diye

saz [1]

070 Sazların arkasından doğru ince bir keman sesi duyuldu.

serlevha [1]

043 İlk sahifeye bir göz attım, serlevha filan yoktu.

şair [2]

033 neden bazı şairlerin boyuna, tabiatın güzelliği karşısında

123 bir zaman evvel bedbaht Alman şairi Kleist ile sevgilisinin

şartname [1]

019 Türkçeden Almancaya çevirdiği şartname ve mukavelanmeleri

şiiir [3]

015 “Arasıra... Şiir, hikâye!”

017 İsteddiğin kadar şiiir yaz...

050 ufak şiiirler karalamaya kalkmış, fakat bundan çabuk vazgeçmiştim

tablo [15]

053 yeni açılan galerilerdeki tabloları seyrediyor

057 Bu yazıda o tablo ile ressamı hakkında neler bulunduğunu

070 Bir tablonun bu kadar tesiri altında kalmak...

074 Madonna tablosuyla adamakıllı ikmal etmiştim.

075 Tablo, aslını görmek kudretini gözlerimden alacak kadar mı

076 her haliniz tablodakinin aksineydi...

076 hatta biraz da kederli tabloya benzetmek herhalde güç bir şeydi...

076 Birkaç kere yanınıza sokularak tabloyu sizinle beraber

092 sergide tabloları seyrederken yüzünüzün aldığı ifadeden

105 eski üstatların tabloları hakkında izahat veriyor

116 Yüzü bu anda tablodakinden de, Arpie Madonnası'ndan da güzeldi.

122 Maria, daha doğrusu onun tablosu karşıma çıktığı vakit

154 Güzel bir tablosu vardı...

154 Tablosu çok hoşuma gitmişti...

158 Aynen tablodaki gibi biraz mahzun, biraz istîgnalıydı.

tiyatro [1]

067 Cenup tarafındaki büyük tiyatro binasının önünde

zatülcenp [1]

020 Fakat senelerce evvel geçirdiğini söylediği bir zatülcenp

zatürree [1]

039 adam uzun uzun muayeneden sonra hastalığın zatürree

2.4.8 Veciz Sözler

Veciz sözler, sıklıkla hükümdarların, filozofların, edebiyatçıların yani sıklıkla önemli kişilerin sözlerinden meydana gelmiştir. Zaman içerisinde yaygınlaşıp kalıplaşan söz öbekleridir.

İncelemiş olduğumuz eserde veciz sözlere yer verilmemiştir.

2.5 Sınıfa ve Türüne Göre Sözcükler

2.5.1. İsim Sınıfı

İsim sınıfında *ad*, *sıfat*, *zamir* ve *zarf* yer alır.

Ad, yoğun ve yalın bir varlığa ad olan kelimelerdir. Eserde 1761 adet ad bulunmaktadır.

Sıfat, bir varlığı vasıflayan, belirten kelimelerdir. Eserde 732 adet sıfat bulunmaktadır.

Zamir, bir adın yerini tutan kelimelerdir. Eserde 20 adet zamir bulunmaktadır.

Zarf, durum ve hal bildiren kelimelerdir. Eserde 185 adet zarf bulunmaktadır.

2.5.2. Fiil Sınıfı

Fiil sınıfında *fiilimsi ve çekimli fiil* yer alır.

2.5.3. Edat Sınıfı

Edat sınıfında *takı, bağlaç ve ünlem* yer alır.

Takı, isimlere gelip ilişki kuran kelimelerdir. Eserde 19 adet takı bulunmaktadır.

Bağlaç, Kelime ve cümleleri bağlayan kelimelerdir. Eserde 16 adet bağlaç bulunmaktadır.

Ünlem, Seslenmeye, duyuları belirtmeye yarayan kelimelerdir. Eserde 30 adet ünlem bulunmaktadır.

2.6 İlgili Araştırmalar

2.6.1 Söz varlığı Üzerine Yapılan Araştırmalar

Kitaplar

Aksan, D. (2015). *Türkçenin Söz varlığı*. Ankara: Bilgi.

Söz varlığı üzerine yapılmış en önemli çalışmalardan biridir. Türkiye Türkçesinin gelişimini ele alan geniş kapsamlı bir çalışmadır. Eser, yedi ana bölümden oluşmaktadır.

Aksan, D. (2009). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim 1.- 2. - 3. Ciltler*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Dil, Dilbilim Tarihi, Dilbilimin Dallarını inceleyen bir eserdir. Eser, dille ilgilenenlere, dilbilim öğrenimi görenlere yardımcı olmayı amaçlamıştır. Dil ve yeryüzündeki diller olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır.

Gündüzöz: (2015). *Arapçanın Söz varlığı*. Ankara: Grafiker.

Rzayev, A. (2005). *Azerbaycan Türkçesinin Söz varlığı*. Ankara: Akçağ.

Zülfikar, H. (2015). *Söz varlığı Yazım ve Anlatım Açısından Türkçedeki Gelişmeler*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Tezler

Apaydın, M. (2014). *Sait Faik'in Eserlerinin Türkçe Söz varlığı Açısından İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çavdar, Y. (2018). *Kemal Tahir'in Romanlarında Söz Varlığı (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gül, Z. (2008). *Fakir Baykurt'un Yılanların Öcü Romanındaki Söz Varlığı (Yüksek Lisans Tezi)*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kavalcı, Göktepe, Ö. (2015). *2000'li Yılların Popüler Türk Romanlarında Yaygın Temaların Söz varlığı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Mangır, M. (2009). *Osman Cemal Kaygılı'nın Eserlerindeki Söz Varlığı (Doktora Tezi)*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şahin, İlgör, A. (2015). *İhsan Oktay Anar'ın Puslu Kıtalar Atlası Romanında Söz Varlığı (Yüksek Lisans Tezi)*. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Teres, E. (2006). *Divanu Lügat-it Türk ve Budist Uygur Metinlerinin Söz varlığı Bakımından Karşılaştırılması (Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yıldırım, N. (2015). *Orhan Pamuk'un Cevdet Bey ve Oğulları ile Masumiyet Müzesi Romanlarında Söz varlığı (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yılmaz, Z. (2010). *Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "19'uncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi" Adlı Kitabının Söz Varlığı (Yüksek Lisans Tezi)*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

2.6.2 Sabahattin Ali ve Eserleri Üzerine Yapılan Çalışmalar

Kitaplar

Ali, F. (2016). *Filiz Hiç Üzülmesin Sabahattin Ali'nin Objektifinden, Kızı Filiz'in Gözünden Bir Yaşamöyküsü*. İstanbul: Yapı Kredi.

Ali: (2013). *Bütün Eserleri - Eleştirel Basım*. Haz: Sevgül Sönmez. İstanbul: Yapı Kredi.

Balcıgil, O. (2017). *Ben Sabahattin Ali Kürk Mantolu Madonna ve Kuyucaklı Yusuf'un Yazarı*. İstanbul: Genç Destek.

Bezirci, A. (1979). *Sabahattin Ali Araştırma - Eleştirme*. İstanbul: Gözlem.

Bezirci, A. (1979). *Sabahattin Ali Hayatı - Hikayeleri - Romanları*. İstanbul: Gözlem.

Bezirci, A. (1992). *Sabahattin Ali Yaşamı, Kişiliği, Sanatı, Hikayeleri, Romanları*. İstanbul; Çınar.

Güneş, M. (2017). *Sabahattin Ali'nin Eserlerinin Kaynakları*. Ankara: Hece.

Kutlu, M. (1972). *Sabahattin Ali*. İstanbul: Hareket.

Moran, B. (2014). *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 2 Sabahattin Ali'den Yusuf Atılgan'a*. İstanbul: İletişim.

Sönmez: (2016). *A'dan Z'ye Sabahattin Ali*. İstanbul: Yapı Kredi.

Uyguner, M. (1992). *Sabahattin Ali Yaşamı - Sanatı - Yapıtlarından Seçmeler*. Ankara: Bilgi.

Tezler

Anılmış, Ç. (2017). *Sabahattin Ali'nin Romanlarındaki Kadınların Simone De Beauvoir'ın Feminist Teorisine Göre İncelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ertekin, G. (2015). *Sabahattin Ali'nin Kürk Mantolu Madonna Romanında Romantik Aşk Anlayışı ve Oyun Yazımı İçin Eleştirel Olanaklar (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İnan: (2020). *Sabahattin Ali'nin "Kürk Mantolu Madonna" Adlı Romanında Deyimler ve İmgeler (Yüksek Lisans Tezi)*. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Korkmaz, R. (1991). *Sabahattin Ali - İnsan ve Eser (Doktora Tezi)*. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özan, Z. E. (2010). *Sabahattin Ali'nin Hikâye ve Romanlarında İnsan (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özcan: (2018). *Sabahattin Ali'nin "Kuyucaklı Yusuf" Romanında Söz Varlığı (Yüksek Lisans Tezi)*. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Öztürk, Ş. (2019). *Sabahattin Ali'nin Romanlarında Söz Varlığı (Yüksek Lisans Tezi)*. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ulusan, E. (2019). *Sabahattin Ali'nin Romanlarında Yabancılaşma Meselesi (Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yıldız, E. (2017). *Sabahattin Ali'nin Eserlerinde Aşk (Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.

3. BÖLÜM

DİZİN

3.1. Gramatikal Dizin

20

20. 43,46

1933

1933. 43,46

A

a ünl. 1. Herhangi bir olay karşısında sesin tonuna, kısa veya uzun söylenişe göre şaşma, beğenme, üzülmeye, kızma, hayret, memnûniyetsizlik gibi çeşitli duyguları belirtir.
a.82

abajur *a. Fr. abat-jour* 1. Doğrudan doğruya gelip gözü yormaması için ışığı kırıp yumuşatarak aşağıya veya etrafa yayan lamba siperi.
a.+lu 52

abla *a. a'bla* 1. Bir kimsenin kendisinden büyük kızkardeşi.
a.+larım 142, 143
a.+larıma 144
a.+larımın 66, 144
a.+larımı 30
a.+nız 75, 76
a.+sına 28, 28
a.+ya 83

acaba *a. Ar. 'acebā* 1. Merak, şüphe ve tereddüt bildiren soru zarfı.
a.11, 36, 36, 46, 68, 70, 72, 76, 85, 88, 88, 97, 106, 111, 133, 136, 138, 154

acayıp *sf. Ar. 'acā'ib* 1. Garip, tuhaf, alışılanın dışında, değişik.
a.30, 60, 75, 101, 102, 122

acayıplık, -ği *a. Ar. 'acā'ib acayıp+lik* 1. Acayıp olma durumu, tuhaflık, gariplik, garâbet.
a.+ine 122

acele *sf. Ar. 'acele* 1. Bir şeyi çabuk yapmaya çalışma, telâş ve sabırsızlık göstererek çabuk davranma, çabukluk, tezlik, şıtap.
a.21, 21, 24, 35, 35, 41, 43, 67, 69, 79, 82, 84, 88, 10

acelecilik, -ği *a. Ar. 'acele acele+cilik* 1. Aceleci olma durumu, sabırsızlık, istîcal.
a.31

acemi *sf. Ar. 'acemi* 1. Bir şeyin veya bir sanatın inceliklerini henüz öğrenmemiş, mesleğinde toy ve yeni olan(kimse), toy.
a.12, 84
a.+si 42

acı *sf.* 1. Tadı ağızda yakıcı bir etki bırakan, dille alınan duygulardan tatlının karşıtı olan.
a.33, 38, 46, 47, 69, 69, 71, 94, 122, 122, 145, 145, 146
a.+sı 149
a.+ya 49

acı- 1. (Vücûdun bir yeri) Ağrılı olmak, ağrımak, sızlamak. 2. Başkasının durumundan üzüntü duymak, hâline kederlenmek. 3. Birine zarar gelmesine üzülüp önleme isteği duymak, merhamet etmek.
a.-dığı 122
a.-dığımızı 93
a.-maktan 55
a.-malıyız 93
a.-r 32
a.-rım 91.
a.-yan 128

acık- 1. Açlık duymak, yemek yeme ihtiyacı hissetmek.
a.-miş 63, 101

acılık, -ğı a. 1. Acı olma durumu.
a.147

acın- 1. Üzüntü duyulmak, yerinmek, esef edilmek.
a.-acak 98
a.-acak 23, 93
a.-maya 93
a.-ır 22

aciz a. Ar. 'acz 1. Güçsüz, kudretsiz, zayıf (kimse).
a.22, 93, 97, 98, 141, 146
a.+dim 145

aç- 1. (Bir şeyi) Kapalı, örtülü, kilitli veya bağlı durumdan çıkarmak.
a.40,115
a.-an 52
a.-ar 53, 117
a.-arak 18, 35, 39, 58, 78, 137
a.-ınca 49
a.-ıp 19, 43, 43, 68, 72, 142
a.-ıyor 135
a.-ıyordu 103
a.-miş 147
a.-mişti 114
a.-tı 13, 24, 34, 41, 45, 116, 132, 133
a.-tığını 54
a.-tığını 27, 115
a.-tım 35, 40, 57, 115, 115, 121, 133, 133, 133, 137

açama- 1. Açma ihtimali veya imkânı bulunmamak. **2.**Açmayı becerememek.
a.-dığım 141

açık sf. 1. Kapalı, örtülü, bağlı veya kilitli durumda olmayan, açılmış. **2.** Önünde içinde veya üstünde geçiş engel olacak bir şey bulunmayan, kapalı ve tıkalı olmayan.
a.14, 23, 25, 25, 37, 56, 67, 72, 91, 96, 106, 108, 137, 145
a.+tayım 13
a.+tı 80

açıkça zf. açıkça 1. Gizli bir yönü kalmaksızın, kolay anlaşılır bir biçimde, alenen, aşikâre.
a.93, 99, 109

açıl- 1. Kapalı, örtülü, kilitli, bağlı, toplu veya katlı durumdan çıkarılmak, açık hâle getirilmek. **2.** Düğümlü, dolaşık ve karışık durumdan kurtarılmak, çözülmek.
a.-an 52, 53, 124
a.-dı 13, 23, 26, 42, 61
a.-dığı 160
a.-ıp 25, 59, 70
a.-ır 53
a.-ıyor 98
a.-ıyordum 103
a.-maya 18, 95
a.-miş 22, 54, 80
a.-mişti 145

açılma- 1. Kapalı, örtülü, kilitli, bağlı, toplu veya katlı durumdan çıkarılmamak, açık hâle karışık durumdan kurtarılmamak, çözülmemek.
a.-mişti 118

açlık a. 1. Aç olma, acıkma durumu.
a.+tan 125

açma- 1. (Bir şeyi) Kapalı, örtülü, kilitli veya bağlı durumdan çıkarmamak.
a.-dan 14, 33
a.-ması 41
a.-z 117

açtırma- 1. Açmak işini başkasına yaptırmamak, açmasına sebep olmamak, kapalı, örtülü ve bağlı durumdan çıkartmamak.
a.-yor 20

ad a. 1. Varlıkları birbirinden ayırmaya, tek tek veya cins cins karşılamaya yarayan kelime, isim. **2.** Şöhret, nam, şan.
a.+ıma 147

adale a. Ar. 'adele 1. Kemikleri ve eklemleri birbirine bağlayan, kasılabilir lifleriyle vücudun hareketini sağlamada yardımcı olan organ, kas.
a.73
a.+lerimde 120
a.+lerini 35

adam a. Ar. ādem 1. İnsan. **2.** Kişi, kimse, şahıs.
a.11, 12, 17, 23, 25, 26, 29, 32, 33, 36, 37, 39, 39, 50, 56, 69, 79, 87, 103, 111, 141, 152

- a.+a 18, 42, 44, 44, 69, 76, 126
a.+dan 33, 33, 58
a.+dı 29, 52
a.+dır 17, 100
a.+ı 20, 37, 72
a.+ın 17, 20, 22, 32, 32, 32, 34, 49,
52, 57, 80, 101, 131, 138, 144, 156
a.+ıydım 72, 124
a.+la 142
a.+ların 11, 14, 98
- adamakıllı** *zf. adamakıllı* **1.** Tam gerektiği gibi, mükemmel şekilde, iyice, enikonu.
a.15, 16, 35, 68, 74, 77, 80, 106, 139
- adamcağız** *a.* **1.** Kendisine sevgi veya acıma duyulan erkek.
a.+ı 20
- addedeme-** *Ar. add+ T. et-* **1.** Saymamak, kabul etmemek.
a.-zdim 122
- adese** *a. Ar. 'adese* **1.** Merccek.
a.+den 108
- adet** *a. Ar. 'adet* **1.** Herkes tarafından uyulan hal, olagelmiş, alışılmış şey, usûl, görenek. **2.** Alışkanlık, huy, tabiat.
a.18, 132
a.+im 80
a.+lere 110
a.+lerinden 14
- adeta** *zf. Ar. 'adetâ* **1.** Bayağı, basbayağı, sanki, neredeyse.
a.+ 16, 17, 18, 22, 24, 25, 30, 31, 33,
33, 36, 40, 41, 42, 46, 52, 53, 55, 56,
56, 71, 76, 76, 81, 84, 86, 96, 97,
105, 109, 117, 117, 120, 132, 132,
133, 134, 140, 149, 150, 150, 153,
155, 156
- adım** *a.* **1.** Bir ayağın kaldırılıp az ileride yere basılmasından ibâret olan yürüme hareketi, hatve, kadem.
a.13, 17, 24, 53, 60, 61, 63, 64, 68,
68, 81, 83, 83, 120, 123, 127, 147,
153, 157
a.+da 22
a.+ın 108
a.+lar 82, 89
a.+ları 114
a.+larım 67
a.+larımı bir
a.+larında 121
- a.+larını 53, 91
a.+larının 79
a.+larımızdan 79
a.+larla 61, 68, 73, 79, 80, 85, 94,
117, 121
- adımlık** *sf.* **1.** Adım uzunluğunda olan.
a.26
- adi** *sf. Ar. 'âdi* **1.** Her zaman görülebilen, fevkalâdeliği olmayan, sıradan, alelâde. **2.** Bayağı, değersiz, vasıfsız, niteliksiz.
a.+ 25, 69
- adres** *a. Fr. adresse* **1.** Bir kimsenin geçici veya sürekli olarak oturduğu yâhut kendisini arayanların bulabilmesi için gösterdiği yer.
a.+im 139
a.+ini 51, 146
a.+lerini 139
- af** *a. Ar. 'afv* **1.** Suç, kusur ve hatâyı cezâlandırmama, bağışlama.
a.125
- affedilme-** *Ar. 'afv + T. edilme-* **1.** Günâhı, suçu veya kusûru bağışlanmamak.
a.-yeceğini 157
a.-z 159
- afiyet** *a. Ar. 'âfiyet* **1.** Sağlık, sıhhat, sağlığın verdiği rahat ve huzur.
a.18
- Afrika** *öz. a.* **1.** Dünya üzerinde yer alan kıtalardan biri.
A.+da 49
- ağaç** *a.* **1.** Kökü toprak altında kalan, gövdesi yukarıya doğru yükselen ve gittikçe incelerek dallara ayrılan, kereste veya odun olmaya elverişli uzun ömürlü bitki.
a.121, 124, 143, 148
a.+ı 144
a.+lar 37, 91 , 124
a.+lara 153
a.+lardan 37, 87, 113
a.+ları 91
a.+ların 91 , 121, 121, 123, 144
a.+larına 100
a.+larını 149
a.+larının 12, 58, 100
a.+larıyla 36, 100
a.+larla 91 , 92

ağarma- **1.** Ak olmamak, beyazlaşmamak. **2.** Aydınlanmamak.
a.-dan 65

ağır sf. **1.** Tartıda çok gelen, yerinden kaldırılması, taşınması güç olan. **2.** Yavaş. **3.** Ağır başlı, ciddî, vakur, olgun.
a.12, 12, 16, 16, 17, 17, 22, 22, 33, 45, 49, 63, 64, 64, 64, 67, 67, 70, 83, 83, 84, 85, 85, 87, 87, 99, 99, 103, 103, 105, 105, 113, 113, 118, 118, 125, 125, 127, 132, 132, 136, 136, 147, 155
a.+ını 157

ağırbaşlı sf. **1.** Davranışları ölçülü, akli başında ve düşünceli, ciddî, vakur.
a.76

ağırlık a. **1.** Tartıda ağır olma durumu, sıklet.
a.133

ağız a. **1.** Hayvan ve insanda yüzün ön aşağı kısmında yer alan, yemeye, içmeye, nefes alıp vermeye, ses çıkarmaya, konuşmaya yarayan ve sindirim borusunun giriş deliği olan boşluk.
a.22, 131, 149
a.+a 47
a.+dan 47
a.+larında 102
a.+ı 25, 116, 158
a.+ımda 119, bir
a.+ımdan 104, 105, 105, 155
a.+ından 19, 71, 82
a.+ını 32, 33, 58, 103
a.+ının 29, 102, 117

ağla- **1.** Acı, keder, pişmanlık ve bâzan da sevinçten göz yaşı dökmek. **2.** Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.
a.-mak 100
a.-maya 39, 45
a.-miş 38
a.-rdım 48
a.-ya 72, 72
a.-yacak 114
a.-yacaksınız 83
a.-yor 41

ağlama a. **1.** Ağlamak işi, girye.
a.+lar 160

ağlan- **1.** (Bir şey veya bir kimse için) Göz yaşı dökülmek.
a.-abileceğini 135

ağlayış a. **1.** Ağlama işi.
a.+lardan 45

ağrı a. **1.** Vücûdun herhangi bir yerinde derinden ve yaygın bir şekilde hissedilen sürekli acı ve ızdır, sızı, veca.
a.120
a.+lardan 119

ağrı- **1.** (Vücûdun herhangi bir yeri) Ağrılı olmak, insana ızdır ve acı vermek.
a.-maya 68
a.-yor 118
a.-yordu 65, 113

ah ünl. **1.** Kullanıldığı yere ve sesin tonuna göre maddî veya manevî bir acıyı, ağrı, ızdır, pişmanlık, esef, acıma, özlem, yanıp yakılma, yeis, ümitsizlik, beğenme. **2.** Feryat, inilti.
a.34, 47, 75, 100, 114, 114, 115, 115, 134, 151, 158, 159

ahbap a. *Ar. aḥbāb* **1.** Dost, bildik, tanıdık; sevilen kimseler, dostlar.
a.28, 65, 154
a.+larına 30
a.+tılar 51

ahbapça zf. *Ar. aḥbāb+ça* **1.** Dostça, içten, teklifsizce.
a.14, 72, 73

ahbaplık a. **1.** Ahbap olma durumu, ünsiyet.
a.51, 81, 97
a.+ı 62, 73

ahenk a. *Fars. Āheng* **1.** Kulağa hoş gelen ses uygunluğu, hoş sadâ, ezgi, nağme, terâne.
a.+ine 105

ahlak a. *Ar. aḥlāk* **1.** İnsandaki iyi veya kötü huylar, tabiat.
a.+ı 101, 101

ahlakiye a. *Ar. ahlākī* **1.** Ahlâkçılık, törelcilik, moralizm.
a.48

ahmak *sf. ve a. Ar. aḥmak* **1.** Aklı kıt, anlayışsız, kalın kafalı (kimse), beyinsiz, bön, budala.
a.37

ahmakça *sf. Ar. aḥmak+ ça* **1.** Biraz ahmak.
a.15, 16, 82, 98

Ahmet *öz. ad.*
A.49

aḥşap *ad. Ar. aḥşāb* **1.** Kereste, tahta, ağaç.
a.121, 124

aille *a. Ar. 'ā'ile* **1.** Aynı evde birlikte yaşayan, en küçüğü karı kocadan, daha geniş anne, baba, çocuk, akrabâ ve yakınlarından meydana gelen topluluk, ev halkı.
a.14, 19, 19, 24, 26, 27, 32, 41, 101, 148, 149
a.+nin 148
a.+sini 24

ait *sf. Ar. 'ā'id* **1.** İlgilendiren, ilgili. **2.** Konusunda, hakkında, dâir, değin. **3.** Birine veya bir şeye mahsus, ona ayrılmış, tahsis edilmiş.
a.14, 16, 53, 100, 119, 129, 130, 132, 135, 137, 139, 141
a.+miş 158

ak- **1.** (Sıvılar veya ufak tâneli maddeler için) Bulunduğu yerden daha alçak bir yere doğru gitmek, yukarıdan aşağıya doğru düşmek. **2.** Sızmak, damlamak.
a.-an 123
a.-ıp 62, 87
a.-ıyordu 103

akademi *a. Fr. académie < Yun.* **1.** İlim, sanat ve edebiyat dallarında seçkin kimselerin meydana getirdiği kuruluş, encümen-i dâniş. **2.** (1982 yılına kadar) Üniversite seviyesindeki bâzi yüksek okullara verilen isim.
a.+ye 101

akasya *a. Fr. acacia < Lat. < Yun.* **1.** Baklagiller familyasından, sıcak iklimlerde yetişen ve 500 kadar çeşidi bulunan, ağacından, kabuklarındaki tanenden, zamkından, bâzi türlerinin meyvelerindeki boya maddelerinden

faydalanılan, ağaç, ağaççık ve çalı hâlindeki bitkilerin ortak adı.
a.12

akıbet *a. Ar. 'ākībet* **1.** Son, nihâyet, encam; gelecek, istikbal. **2.** İnsanın başına gelebilecek hal, karşılaşılabilecek durum.
a.+e 150
a.+imden 48

akıl *a. Ar. 'aql* **1.** Düşünme, anlama, kavrama ve davranışlarını ayarlama melekesi, us. **2.** Hâfıza, hatır. **3.** Fikir, düşünce.
a.74, 97
a.+dan 149
a.+a 157
a.+ı 31, 117, 136
a.+ıma 14, 41, 43, 47, 53, 58, 74, 76, 76, 78, 83, 84, 88, 89, 99, 103, 132, 151
a.+ım 86
a.+ımca 76, 118
a.+ımda 82, 129
a.+ımdadır 39
a.+ımdan 27, 48, 81
a.+ımıza 11, 87, 138
a.+ıma 15, 36, 143, 151

akıllan- **1.** Çeşitli tecrübeler geçirdikten sonra ders alıp akıllı ve tedbirli davranır olmak.
a.-dığımı 142

akıllı *sf.* **1.** Aklı, doğruyu görececek ve ona göre davranacak, gerekeni yapacak derecede olan.
a.120
a.+sı 112

akıntı *a.* **1.** Bir sıvının kesintisiz olarak akması. **2.** İçine düştüğü durumdan, kendisini sürükleyen bir cereyandan kurtulamamak.
a.+ya 97

akraba *a. Ar. aḥrabā* **1.** Aralarında kan bağı bulunan kimseler.
a.138
a.+ları 41
a.+larımla 144
a.+larımla 155
a.+larımdan 110
a.+m 151, 154, 154
a.+mdır 78
a.+mız 153, 154
a.+sı 148

akran *a. Ar. akrân* **1.** Aynı yaşta olanlar, yaşlılar; yaşıt, yaştaş.
a.+larımından 48

aks *a. Fr. axe < Lat. 1.* Dingil.
a.12
a.+e 42
a.+ini 67

akset- *Ar. 'aks +T. et-* **1.** (Ses ve ışık için) Bir cisme çarpıp geri dönmek, (ses) yankılanmak, (ışık) yansımak, in'ikâs etmek.
a.-iyordu 68

aksettir- **1.** Üzerine çarpan ses ve ışık dalgalarına geriye doğru yön değiştirmek; duyulmasına, görülmesine sebep olmak. **2.** Duyurmak, intikal ettirmek.
a.-iyordu 29
a.-mek 92
a.-mekten 50
a.-miş 160

aksi *sf. Ar. 'aksi* **1.** Ters, zıt, aykırı.
a.86

aksine *zf. Ar. 'aks'ten iyelik ve yönelme hâli eklerinin kalıplaşmasıyla* **1.** Tersine, tam tersi, hilâfına.
a.33,56, 100, 126
a.+ydi 76

akşam *a. 1.* Güneşin batma zamânı, günün sonu.
a.13, 16, 16, 16, 27, 30, 31, 35, 37, 40, 51, 65, 66, 67, 67, 68, 69, 70, 70, 70, 72, 73, 78, 78, 78, 78, 79, 79, 88, 91, 93, 96, 99, 105, 105, 110, 111, 111, 111, 111, 111, 112, 118, 119, 125, 126, 126, 128, 128, 132, 133, 134, 135, 135, 139, 144, 149, 150, 151, 156, 158, 158, 160, 160
a.+da 38
a.+dan 16, 106, 125
a.+ı 39, 134
a.+ın 104
a.+ki 63, 65, 78, 91, 119
a.+kine 37
a.+kinin 56
a.+lar 27, 62
a.+ları 19, 21, 52, 142
a.+larında 159

akşamüstü *zf. 1.* Günün ikindiden sonraki ve güneşin batmasından az

önceki vaktinde, akşama yakın saatlerde.
a.12

akşamüzeri *zf. 1.* Günün ikindiden sonraki ve güneşin batmasından az önceki vaktinde, akşama yakın saatlerde.
a.18, 31, 34, 40, 62, 131, 139
a.+leri 20,38,53, 149, 159

al- **1.** (Herhangi bir şeyi) Tutup yerinden ayırarak elinden veya yanında bulundurmamak. **2.** Berâberinde götürmek veya getirmek.

a.26, 40
a.-acak 26, 31, 75
a.-acaksınız 97
a.-acaktım 88
a.-an 16, 32, 44, 101, 129
a.-arak 22, 23, 28, 32, 41, 42, 43, 57, 64, 69, 70, 70, 77, 80, 93, 116, 134, 158
a.-dı 25, 27, 34, 53, 83, 95, 102, 106, 109, 118, 124, 129, 148, 150, 156
a.-dığı 19, 29, 62, 92
a.-dığım 12, 57, 93, 148
a.-dığımı 13, 15, 37, 85
a.-dık 140
a.-dıkça 52, 117
a.-diktan 40
a.-dılar 12, 148
a.-dım 14, 16, 22, 35, 47, 50, 64, 66, 128, 137, 142
a.-ın 85
a.-ınca 12, 104, 125, 132, 139
a.-ıp 16, 16, 34, 40, 49, 50, 84, 131, 137, 141, 152,157, 158
a.-ır 66
a.-ırdı 125
a.-ırken 15, 21, 25
a.-ışımın 158
a.-ışımı 39
a.-ıyor 53, 64, 67, 74
a.-ıyordu 45, 56, 71, 114, 143
a.-ıyordum 112, 144
a.-mak 26, 30, 32, 113, 136, 142, 144, 147
a.-makla 45
a.-maktan 70
a.-larını 11
a.-malı 160
a.-mama 143, 146
a.-maya 51, 62, 125, 148
a.-mayı 29
a.-miş 27, 68
a.-mişler 136, 156
a.-mişlardı 129

a.-mıştı 23, 100, 129, 134
a.-mıştık 108
a.-mıştım 149

alabildiğine *zf.* **1.** Hiç durmadan, sürekli olarak, olanca hızı ile. **2.** Sınırsız, uçsuz bucaksız.
a.111

alacakaranlık *ad.* **1.** Güneşin doğmasından önce ve batmasından sonra ortalığı kaplayan, süresi havanın durumuna ve mevsimine göre değişen yarı karanlık.
a.+ta 83

alacalı *sf.* **1.** Karmakarışık renkli, rengârenk. **2.** Karmakarışık.
a.26

alaka *ad.* *Ar.* 'alāka **1.** İki şey arasındaki bağ, ilgi, râbıta, münâsebet. **2.** Gönül bağı, sevgi, aşk.
a.15, 36, 41, 44, 44, 73, 85, 89, 108, 109, 132, 148, 149, 157, bir
a.+larına 149
a.+larında 31
a.+m 145, 148
a.+mı 139
a.+mın 27
a.+sı 16, 67, 137, 158
a.+sını 45
a.+yla 53, 154

alakadar *sf.* *Ar.* 'alāka ve *Fars.* dār **1.** Bir münâsebeti, bir âidiyeti bulunmak, ilgisi olmak. **2.** Yakınlık göstermek, meşgul olmak.
a.78, 92, 92, 152, 155

alakalan- **1.** İçinde istek veya merak duyarak meşgul olmak, alāka göstermek, ilgilenmek.
a.-dı 154

alakasız *sf.* **1.** Aralarında bir bağ, bir yakınlık olmayan, ilgisiz. **2.** İsteksiz, arzusuz, ilgisiz, bigâne.
a.21, 54

alama- **1.** Alma ihtimali veya imkânı bulunmamak.
a.-dim 145, 146
a.-yınca 145
a.-yordum 137

alamet *a.* *Ar.* 'alāmet **1.** İşâret, belirti, nişan, emâre, alem, araz.

a.+i 28, 86, 105
a.+iydi 142
a.+ler 32, 32

alay *a.* **1.** Hafife alarak eğlenme, küçümseme, istihzâ. **2.** Latife yaparak takılma, kandırma.
a.25, 61, 84, 142
a.+a 28

alaycı *sf.* ve *a.* **1.** Başkalarıyla eğlenmeyi huy edinmiş olan (kimse), müstehzî.
a.60, 70
a.+ydımız 76

albüm *a.* *Fr.* album < *Lat.* **1.** Hâtıra olarak, koleksiyon yapma ve koruma gibi amaçlarla fotoğraf, resim, pul, şiir vb. şeylerin içine yerleştirilip saklandığı bir çeşit ciltli defter. **2.** Bir ses sanatçısının eserlerinden veya belli bir müzik türüne âit parçalardan oluşan kaset yâhut kompakt disk.
a.14
a.+ün 57
a.+ünden 55
a.+ünün 57

albümin *a.* *Fr.* albumine < *Lat.* **1.** Süt ve yumurtada, kan, kas ve birçok bitki doku ve sıvısında bulunan, suda eriyen, ısınınca katılaşan, karbon, hidrojen, oksijen ve azottan ibâret karmaşık proteinlere verilen isim. **2.** Vücutta albüminin çoğalmasıyla meydana gelen hastalık.
a.156

alçak *sf.* **1.** Yerden mesâfesi az, yere yakın, basık. **2.** Kötü ve ahlâsızca davranışlarda bulunan (kimse); hâin, bayağı, aşağılık, soysuz, denî.
a.25, 67, 70, 88

alçakgönüllü *sf.* **1.** Kendinden daha aşağı mevkide ve şartlarda olanlara aynı seviyede imiş gibi muâmele eden, büyüklük iddiasında olmayan, kibirsiz, mütevâzı.
a.14

alçal- **1.** Yukarıdan aşağıya doğru inmek. **2.** Değerinden kaybetmek, âdileşmek, bayağılaşmak, tezellül etmek.
a.-an 16

alçalt- **1.** Boyunu, yüksekliğini azaltmak, alçak durumuna getirmek. **2.**

Aşağılamak, hakir ve zelil duruma düşürmek, tahkir etmek.
a.-an 98

alçaltma- **1.** Boyunu, yüksekliğini azaltmamak, alçak durumuna getirmemek. **2.** Aşağılamamak, hakir ve zelil duruma düşürmemek, tahkir etmemek.
a.-dan 101

aldan- **1.** Bir yalana, bir hîleye, güvene lâıyk olmayan birine kanmak, kapılmak; oyuna gelmek. **2.** Yanılmak, yanlış hüküm vermek, hatâya düşmek.
a.-miş 148
a.-mişim 150

aldanma- **1.** Bir yalana, bir hîleye, güvene lâıyk olmayan birine kanmamak, kapılmamak; oyuna gelmemek. **2.** Yanılmamak, yanlış hüküm vermemek, hatâya düşmemek.
a.-dığım 85

aldat- **1.** (Bir kimseyi) Gerçek dışı söz ve davranışlarla bile bile kandırmak. **2.** Yanıltmak, hatâya düşürmek. **3.** Umduğunu boşa çıkarmak, hayal kırıklığına uğratmak.
a.-maktan 107
a.-maya 94, 120
a.-mayı 94
a.-miş 86

aldatıcı *sf.* **1.** Aldatma niteliğine sâhip olan, yanıltıcı.
a.86, 147

aldatıl- **1.** Kandırılmak, oyuna getirilmek. **2.** İhânete uğramak.
a.-dım 148
a.-mak 101

aldır- **1.** Bir kimsenin bir şeyi almasını, alıp yanında bulundurmasını sağlamak. **2.** Getirtmek, getirilmesini sağlamak.
a.-dı 148

aldırıl- **1.** Alınması sağlanmak.
a.-ırdı 20

aldırış *a.* **1.** Aldırmamak, ilgilenmemek, umursamamak, önem vermemek.
a.148

aldırma- **1.** Bir kimsenin bir şeyi almamasını, alıp yanında bulundurmasını sağlamak. **2.** Getirtmemek, getirilmesini sağlamamak.
a.13

aldırmaz *sf.* **1.** Hiçbir şeye aldırmayan, tasasız, kayıtsız, vurdumduymaz, lâkayt.
a.-sınız 81

Aleksandr Duma *öz. a.*
A.D. +lar 49

alelacele *zf. Ar. 'ale'- 'acele* **1.** Acele ile, çarçabuk, çabucak, apar topar.
a.28

alelade *sf. Ar. 'ale'- 'âde* **1.** Her zaman olabilen, her zaman görülebilen, olağan, sıradan.
a.11, 84,130

alelumum *zf. Ar. 'ale'- 'umüm* **1.** Umûmiyet üzere, genel olarak, genellikle.
a.143, 145, 149

alem *a. Ar.* **1.** Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat. **2.** Hal, hâlet, ortam.
a.+i 11
a.+in 11
a.+leri 11

aleyh *a. Ar. 'aleyh* **1.** Üzere, üzerine, onun üzerine.
a.+imdeki 103
a.+inde 148

algınlık *sf. ve a.* **1.** Halsiz, güçsüz, hastalıklı, zayıf (kimse).
a.+ı 35
a.+larıydı 20

alın *a.* **1.** Yüzün, kaşların üstünde saçlara kadar olan ve şakaklar arasında kalan kısmı, nâsiye.
a.+ı116
a.+ımdan 45
a.+ına 116, 134, 134
a.+ında 135
a.+ından 102
a.+ını 56
a.+ının 128

alın- **1.** Elinde veya yanında bulundurulmak. **2.** (Bir sözden, bir davranıştan) Kendine göre anlam çıkararak incinmek, gücenmek, darılmak.
a.-arak 138
a.-dım 47
a.-miş 145
a.-mışa 55

alınabil- **1.** Alınma ihtimali veya imkânı bulunmak.
a.-irdi 77

alınğan **1.** Söylenen sözlerden, yapılan hareketlerden aleyhine pay çıkarıp gücenen, her sözü kendi üzerine alıp incinen, kırılan (kimse).
a.33

alınma- **1.** Elinde veya yanında bulundurulmamak. **2.** (Bir sözden, bir davranıştan) Kendine göre anlam çıkararak incinmemek, gücenmemek, darılmamak.
a.-dığı 145
a.-z 147

alış *a.* **1.** Almak işi ve tarzı.
a.+ını 133
a.+ının 117

alış- **1.** Bağlanmak, ısınmak, ünsiyet peydâ etmek. **2.** Âdet edinmek, huy edinmek. **3.** Bir şeyi tekrarlaya tekrarlaya kolayca yapılabilir duruma gelmek, öğrenmek.
a.-an 133
a.-ır 159
a.-ıyor 46
a.-miş 52, 91, 97
a.-mışa 36
a.-mişlardı 148
a.-tığım 16, 46, 61, 133
a.-tıkları 91

alışkanlık *a.* **1.** Alışmış olma durumu, âdet, itiyat.
a.106

alışma- **1.** (Bir şey) Yadırganmaz duruma gelmiş olmamak, tabii karşılanmamak, (o şeye) uyulmamak, intibak edilmemek.
a.-mıştım 64, 99

alıştır- **1.** Benimsenmesini sağlamak, yadırganmaz duruma getirmek. **2.**

Öğretmek, yapabilecek duruma getirmek.
a.-an 97

alışveriş *a.* **1.** Satın alma, çarşıdan, pazardan ihtiyaçlarını temin etme işi. **2.** İlgi, alâka, münâsebet.
a.159
a.+i 100, 150
a.+ini 21
a.+lerini 19

alışver- **1.** Çabucak veya ansızın almak.
a.31
a.-sin 31

alış *a.* **1.** Bir şeyin beğenildiğini, kabul ve takdir edildiğini göstermek için iki eli ses çıkaracak şekilde birbirine vurma hareketi.
a.71

Allah *a. Ar. Allāh* **1.** Her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık, Tanrı, Hudâ. **2.** İslâm dinine göre bütün kemal sıfatlarının kendisinde bulunduğu, mutlak, hakîkî, eksiksiz, ezeli, ebedî, her şeyin yegâne sâhibi, mâliki ve yaratıcısı olup eşi benzeri ve zıddı tasavvur edilemeyen, diğer varlıkların zarûrî kaynağı ve gerçek sebebi olan varlık.
a.30, 58

Allahısमारladık ünl. Ar. Allāh + T. ismarladık **1.** Ayrılma sırasında giden kimse tarafından kalana söylenen “Seni Allah’a ısmarlıyorum, Allah’a emânet ediyorum” anlamında vedâ sözü.
a.93, 103, 120

allahlık *sf.* **1.** Kendi hâlinde, dış olaylara karşı ilgisiz, gayretsiz, sâkin, saf (kimse).
a.17

alma- **1.** (Herhangi bir şeyi) Tutup yerinden ayırarak elinden veya yanında bulundurmamak. **2.** Berâberinde götürmemek veya getirmemek.
a.-dan 60
a.-m 110

Alman *öz. a. Fr. allemand* **1.** Almanya halkından olan veya bu halkın soyundan gelen kimse.

A. 52, 53, 62, 110, 123, 152,
A.+dır
A.+larından 153

Almanca a. 1. Hint- Avrupa dil âilesinin Cermen dalına, yapı bakımından ise bükümlü diller grubuna giren, Almanya ve Avusturya'da konuşulan dil, Alman dili.
A. 17, 19, 20, 21, 53, 150
A.+ya 19
A.+yı 19

Almanya öz. a.
A.+da 50, 146
A.+nın 51, 52, 62, 66
A.+ya 52, 52, 54
A.+yı 52, 101

alt a. 1. Bir şeyin yere bakan yüzü. **2.** Bir nesnenin yere temas edeb kısmı, taban. **3.** Vücûdun bacaklarla bel arasında kalan ve otururken yere gelen kısmı.
a.22, 24, 35, 43, 56, 58, 68, 100, 113, 116, 158
a.+ımda 144
a.+ına 14, 28, 58, 67, 70, 116, 121, 124, 130, 137
a.+ında 25, 25, 29, 35, 43, 47, 49, 49, 60, 70, 83, 94, 100, 122, 123, 124, 131, 149, 154
a.+ındaki 36, 55
a.+ından 18, 60, 63, 71, 72, 115, 121, 125
a.+ını 123
a.+ları 18
a.+takileri 40
a.+takisi 56

altı a. 1. Beşten sonra, yediden önce gelen sayının adı.
a.28, 68, 75, 155
a.+yı 150

altın a. 1. Sarı kırmızı renkte, parlak ve ağır, kolayca işlenebilen, dış etkilere dayanıklı, paslanmayan, ziynet eşyası yapımında, elektrik ve ısıyı çok iyi ilettiğinden hassas ve kıymetli makine ve cihaz yapımında kullanılan, yoğunluğu 19,26, erime derecesi 1063 °C, atom ağırlığı 197,2, atom numarası 79, sembolü Au olan kıymetli element, zer. **2.** Bu maddeden yapılmış para, lirâ.
a.30, 51
a.+ı 143

a.+lar 143

altmış a. 1. Elli dokuzdan sonra, altmış birden önce gelen sayının adı.
a.91,155

alto a. İtal. alto < Lat. 1. Keman âilesinden, boyu kemandan daha büyük çalgı, viyola. **2.** En pes kadın sesi.
a.70

altüst sf. 1. Pek karışık, çok dağınık, perişan, karmakarışık.
a.137

ama bağl. Ar. ammā 1. Zıt ve aykırı hüküm ifâde eden iki cümleyi birbirine bağlar; ancak, fakat, lâkin. **2.** Bir hükmü kuvvetlendirir, pekiştirir. **3.** Uyararak, dikkati çekmek için kullanılır. **4.** Bir hüküm cümlesinden önce “fakat, lâkin, ancak, yalnız” anlamında kullanılır veya bu hükmü hazırlık mâhiyetinde olan ilk cümleye bağlar.
a. 15, 15, 39, 39, 40, 40, 40, 46, 46, 46, 48, 55, 61, 74, 75, 75, 76, 77, 78, 78, 81, 87, 91, 92, 92, 93, 96, 96, 96, 98, 98, 109, 110, 110, 115, 116, 118, 119, 119, 129, 129, 131, 136, 138, 141, 146, 149, 150, 152, 155, 159, 160

amade sf. Fars. āmāden” hazırlamak, hazırlanmak”tan āmāde 1. Hazır.
a.126

aman ünl. Ar. emān “emin olma, emin kılma, emniyet” 1. Yardım isteme, imdat dileme. **2.** Hayret, şaşkınlık. **3.** Usanç, bıkkınlık.
a.39, 98, 150, 151, 157

amele a. Ar. ‘āmil “işçi”nin çoğul şekli ‘amele 1. Beden gücünü kullanarak gündelikle çalışan kimse, işçi, ırgat.
a.+ler 12
a.+yı 52

amentü a. Ar. imān “inanmak”tan çekimli fiil āmentü “inandım” 1. İslâm dininin altı temel inancını ifâde eden “Allah’a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahret gününe, kadere ve hayır ve şerrin Allah’tan olduğuna inandım” anlamındaki Arapça cümlelerin ilk

kelimesi. **2.** Bir şeyin esâsını, temelini teşkil eden husus.
a.25

amil *sf. Ar. ‘amel “iş yapmak”tan ‘âmil*
1. Amel eden, işleyen, icrâ eden kimse. **2.** Bir şeyin meydana gelmesine sebep olan, tesir eden şey, etken, müessir, faktör.
a.110
a.+ler 16

Amine *öz. a.*
A. 55

amir *sf. Ar. emr “buyurmak”tan âmir* **1.** Emreden, buyuran, emredici. **2.** Yanında çalışanların başı durumunda olan ve emretme tekisi bulunan kimse, üst.
a.+im 16
a.+lerinin 21

ampul *a. Fr. ampoule < Lat. 1.* Elektrik akımının, içinde bulunan telleri akkor hâle getirmesiyle ışık veren, havası boşaltılmış, genellikle armut biçiminde veya yuvarlak kapalı cam şişe.
a.+lerden 68
a.+lerle 68

an *a. Ar. ân* **1.** Zamânın bölünemeyecek kadar kısa parçası, lahza, dem. **2.** İnsana kısa gelen zaman bölümü.
a.19, 63, 64, 71, 84, 108, 110, 114, 119, 120, 130, 132, 134, 137, 139, 140, 140, 145, 148, 149, 153, 157, 158, 160
a.+a 87
a.+da 15, 17, 43, 44, 44, 58, 63, 72, 74, 75, 76, 76, 83, 88, 93, 104, 108, 113, 116, 117, 119, 122, 130, 130, 136, 147, 149, 158, bir
a.+daki 55, 106
a.+dan 29, 55, 78, 86, 124, 124, 130, 130
a.+ı 150
a.+ın 124
a.+ında 147
a.+ının 105
a.+lar 32, 74
a.+larda 86
a.+ları 134
a.+ların 109
a.+larında 18

ana *a. 1.* İnsanın ve hayvanın yavru sâhibi olan dişisi, anne, vâlide. **2.** Kaynak, menşe. **3.** Kendi cinsinden olan veya kendine benzeyen şeyler içinde en büyük ve en önemli olan, temel, esas, asıl.
a.99, 109
a.+m 142, 142

Anadolu *öz. a. 1.* Ön Asya'nın bir parçası olarak Türkiye'nin Asya kıtasında bulunan toprağı, Rum.
A.66

anahtar *a. Yun. anikhtari* **1.** Kilit açıp kapamak için kullanılan âlet, açar.
a.40
a.+dan 115
a.+ı 40, 64, 85
a.+ımı 83
a.+lar 115, 115

ancak *zf. 1.* Yalnız, sâdece. **2.** Nihâyet, en sonunda, netîcede. *bağ. 1.* Fakat, ama, lâkin, yalnız, ne var ki.
a.15, 19, 20, 28, 28, 29, 29, 32, 36, 37, 45, 50, 58, 62, 64, 68, 71, 74, 80, 86, 87, 87, 91, 93, 95, 102, 108, 118, 120, 122, 122, 123, 128, 134, 141, 143, 147, 150, 151, 153, 153, 155, 158, 159

andır- **1.** Hatırlatmak, hatıra getirmek, **2.** Bir şeye onu akla ve hatıra getirecek şekilde benzemek, benzer tarafları bulunmak.
a.-an 83, 89

Andreas del Sarto *öz. a.*
A. +nun 57

angarya *a. Yun. angaria* **1.** Ücret vermeden yaptırılan iş. **2.** İnsana yük gibi gelen, gönülsüz ve isteksiz yapılan sıkıcı iş.
a.31

Anhalter *öz. a.*
A.111

anıma-1. Hatırlanmamak, yâdedilmemek. **2.** Adı geçmemek, zikredilmemek, bahsedilmemek.
a.-mıştı 131

ani *sf. Ar. ân “zaman” ve nispet eki -i ile ânî* **1.** Bir anda oluveren, birden, apansız. *zf. 1.* Birdenbire, ansızın.

a. 62, 122

Ankara öz. a.

A. 153

A.+da 12, 26, 151, 151, 151

A.+dan 152, 153

A.+nın 12, 24, 27

A. +ya 148, 152, 152

anla- 1. Bir şeyin ne olduğunu akıl yoluyla kavramak, akıl erdirmek. 2. Bir şeyin gerçeğini, aslını duygu ve düşünce yoluyla idrak etmek, künhüne varmak. 3. Sezmek, hissetmek. 4. Öğrenmek, bilmek. 5. Kabul etmek.

a.-dığım 60, 94, 94

a.-dığımı 52

a.-dığımıza 102

a.-dığınız 99

a.-dım 33, 44, 45, 64, 69, 78, 83, 83, 85, 92, 92, 97, 117, 122, 128, 128, 128, 134, 144, 148, 158, 158

a.-mak 82, 103, 136

a.-maktan 37

a.-malarına 144

a.-masına 92

a.-maya 81, 81, 138

a.-miş 40

a.-mişim 37, 61, 75, 112, 140, 151

a.-r 87, 141

a.-rsak 93

a.-yacaktı 125

a.-yarak 114

a.-yınca 50, 93, 96, 127, 153

a.-yınız 45

a.-yor 66, 81, 82, 98

a.-yordum 22, 23, 62, 64, 94, 109, 114, 124, 126, 133, 137, 146, 158

a.-yorlardı 37

a.-yorum 44, 44, 77, 77, 99, 116, 136, 159

anlama- 1. Bir şeyin ne olduğunu akıl yoluyla kavramamak, akıl erdirmemek. 2. Bir şeyin gerçeğini, aslını duygu ve düşünce yoluyla idrak etmemek, künhüne varmamak. 3. Sezmemek, hissetmemek. 4. Öğrenmemek, bilmemek. 5. Kabul etmemek.

a.-dan 79

a.-dığım 54, 106

a.-dım 137, 140

a.-dınız 83

a.-ma 58

a.-miş 39

a.-yan 61, 118

a.-yarak 125

a.-yın 81

a.-yordum 54, 75

a.-z 87

anlaşama- 1. Anlaşma ihtimali veya imkânı bulunmamak.

a.-yacağımızı 93

anlaşıl- 1. Ne olduğu bilinmek, kavranılmak. 2. Belli olmak, ortaya çıkmak.

a.-an 14, 25, 25, 57, 69

a.-dı 143

a.-ıyor 101

a.-ıyordu 26, 42, 56, 65, 102, 134

a.-maktan 77

a.-mama 48

a.-ması 37, 142

a.-miş 155

anlaşılabil- 1. Anlaşılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

a.-irdi 20

anlaşılma- 1. Ne olduğu bilinmemek, kavranılmamak. 2. Belli olmamak, ortaya çıkmamak.

a.-dık 23

a.-mak 55

a.-yan 33

a.-z 42, 55, 81, 97, 156

anlaşma a. 1. Anlamak işi, ittifak. 2. Uzlaşma, mutâbakat, konsensüs.

a.-ya 107

anlat-1. (Birinin bir şeyi) Anlamasını, kavramasını sağlamak, zihnine sokmak, açıklamak, îzah etmek, tefhim etmek. 2. Söylemek, hikâye etmek, tahkiye etmek, nakletmek.

a.14

a.-acağım 34

a.-acak 87

a.-acaktım 88

a.-alım 144

a.-ayım 132, 152, 155

a.-ırken 132, 133

a.-ıyordum 126

a.-mak 25, 46, 52, 65, 126

a.-malıyım 47

a.-mama 55

a.-maya 142

a.-tı 160

a.-tığım 139

a.-tığın 135

a.-tığına 13, 21, 155

a.-tım 132

anlatabil- 1. Anlatılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

a.-irim 46

a.-irsiniz 100

anlatma- 1. (Birinin bir şeyi) Anlamasını, kavramasını sağlamamak, zihnine sokmamak, açıklamamak, îzah etmemek, tefhim etmemek. 2. Söylememek, hikâye etmemek, tahkiye etmemek, nakletmemek.

a.-dığın 135

a.-dın 131

a.-yor

a.-zdım 135

anlayabil- 1. Anlama ihtimali veya imkânı bulunmak.

a.-ecek 92

a.-eceğiniz 76

anlayama- 1. Anlama ihtimali veya imkânı bulunmamak.

a.-dığı 29

a.-dığım 21, 74, 112, 132, 155

a.-yarak 43

a.-yorduk 138

a.-yordum 117

anne a. 1. Çocuk doğurmuş olan kadın, ana, vâlide, mâder.

a.+m 78, 97, 98, 110, 143, 143

a.+mden 78

a.+me 60, 75

a.+min 48, 78, 92, 139, 144

a.+mle 82, 97

a.+mizi 142

a.+niz 60, 61, 75, 75, 78

a.+nizden 74

a.+nizin 61, 75

a.+nizle 61

a.+si 38, 55, 110, 127, 154, 156

a.+sine 155, 156

a.+sini 130, 155

a.+sinin 130, 131, 155

a.+şiyle 42, 59, 143, 146, 155

a.+ye 83

anormal sf. Fr. *amormal* < Lat. 1. Alışılmış olana uymayan, kabul edilmiş kurallara ve örneğe aykırı olan, olağan dışı, gayritabii.

a.97

apaçık sf. 1. İyice açık, büsbütün açılmış. 2. Hiçbir gizli yanı olmayan, herkesçe bilinen, apâşikâr.

a.57, 77, 96, 120, 122, 135

aptal sf. ve a. Ar. *ebdāl* < *abdāl* 1.

Davranışlarını kontrol etmekten âciz, zekâsı kıt (kimse), bön, aşlık, budala.

a.48, 84, 84, 84, 148

a.+ca 82

a.+ı 54

aptallaş- 1. Bön ve alık bir durum almak, zekâsı kitledilmiş olmak, bönleşmek. 2. Ummadığı bir durum karşısında zekâsını işletmemek, davranıp bir şey yapamamak, şaşırıp kalmak.

a.-mışa 31

ara a. 1. İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, mesâfe. 2. Bir oluştan diğer bir oluşa kadar geçen zaman fâsılası. **sf.** 1. İki şeyin arasında bulunan, arada olan.

a.12, 15, 18, 20, 20, 24, 27, 32, 35, 36, 48, 56, 63, 66, 69, 77, 85, 95, 95, 110, 112, 114, 115, 121, 124, 128, 129, 132, 136, 139, 140, 156

a.+da 19,24, 60, 146

a.+daki 32, 32, 145, 159

a.+dan 11, 55, 113, 124, 126, 132, 149, 151, 156

a.+m 155

a.+mda 132

a.+mdaki 146

a.+mızda 16, 27, 55, 58, 106, 106, 109, 131, 135, 141, 148, 158

a.+mızdaki 94, 118, 120, 122, 126

a.+sı 116, 145

a.+sına 35, 37, 41, 48, 102, 121

a.+sında 17, 17, 18 24, 39, 47, 49, 51, 55, 63, 82, 87, 94, 94, 106, 144

a.+sındaki 12, 16, 24, 41, 102, 107

a.+sından 50, 73, 113, 114, 123, 133

a.+sını 53

a.+ya 47, 109

ara- 1. Bir şeyi bulmaya çalışmak, taharrî etmek. 2. Yoklamak, araştırmak. 3. Arayıp sormak. 4. Özlemek, arzulamak, hasretini çekmek. 5. Hal hatır sormak için yoklamak, ziyâret etmek, ilgi gösterip meşgul olmak.

a.-dı 155

a.-dığı 106, 122

a.-dığım 62, 67, 98

a.-dığma 68
a.-dığım 56
a.-dığım 109
a.-dığımız 84
a.-dikları 97
a.-diklerini 33
a.-dım 12, 25, 113, 155
a.-mak 56, 57, 105
a.-makla 62
a.-maları 33
a.-maya 53, 123
a.-miş 85, 153, 159
a.-rdım 59, 151
a.-rım 120
a.-ya 103, 103
a.-yacağımı 17
a.-yacak 47
a.-yacımdım 123
a.-yan 109
a.-yanlar 150
a.-yıp 40
a.-yor 131
a.-yordu 152
a.-yormuş 77
a.-yoruz 99

araba *a. 1.* At, eşek, öküz gibi hayvanlar tarafından çekilen, yük ve insan taşıyan tekerlekli kara taşıtı. **2.** Motorla işleyen tekerlekli kara taşıtı, otomobil.
a.13, 124
a.+lara 87
a.+larıyla 65

arala- **1.** Yarı açık duruma getirmek, hafifçe açmak.
a.-dı 42, 129
a.-dım 17

aralan- **1.** Aralık duruma gelmek, yarı açılmak.
a.-dı 127

aralık *a. 1.* Birbirine bitişmeyen iki şey arasında kalan mesâfe, iki şey arasındaki açıklık. *sf. 1.* Tam kapanmamış, birbirine tam bitişmemiş, yarı açık, yarı kapalı.
a.26, 41, 63, 72, 95, 104, 113,
a.+ına 68, 79
a.+tı 116

arama- **1.** Bir şeyi bulmaya çalışmamak, taharrî etmemek. **2.** Yoklamamak, araştırmamak. **3.** Arayıp sormamak. **4.** Özlememek, arzulamamak, hasretini çekmemek. **5.**

Hal hatır sormak için yoklamak, ziyâret etmek, ilgi gösterip meşgul olmak.

a.-m 47
a.-mak 123
a.-yacaktınız 84
a.-yışı 19
a.-yordum 132

aran- **1.** Bulunmaya çalışılmak, araştırılmak, taharrî edilmek. **2.** Sorulmak, soruşturulmak, sual edilmek.
a.-ıyordu 38

Arap *öz. a. Ar. 'arab 1.* Arap yarım adasından çıkıp yayılmış olan Sâmi bir kavmin adı. **2.** Arap kavminden olan kimse.
A. 139

Arapça *öz. a. 1.* Sami dilleri ailesine giren ve Arap ülkelerinde kullanılan dil, Arabi.
A. 36

arasıra *zf. 1.* Seyrek olarak, arada bir, arada sırada, bazen, bazı bazı, kimi vakit, kimi zaman, zaman zaman, anbean.
a.32, 105

araştır- **1.** Bir şeyi bulmak için bir yeri gözden geçirmek, arama yapmak, etrâfi aramak. **2.** Soruşturmak, tahkik etmek. **3.** Bir konu üzerinde inceleme yapmak, tetkik etmek.
a.-an 85, 117
a.-dığma 73
a.-dım 41
a.-ır 27
a.-mayı 11

araştırmacı *i ve sf. 1.* Araştırma yapan, arayıp bulmaya çalışan kimse.
a.+ydı 100

araştırıl- **1.** (Aranan bir şey bulunmak üzere) Bir yer gözden geçirilmek, arama yapılmak. **2.** Bir konu üzerinde inceleme yapılmak.
a.-ınca 22

araştırma *a. 1.* Araştırma işi. **2.** Bir konu veya bir kimse hakkında bilgi edinmek için soruşturma yapma, tahkik.
a.+larına 143

arayama- 1. Arama ihtimali veya imkânı bulunmamak. 2. Aramaya gücü yetmemek.

a.-yordum 109

arka a. 1. Ön, sağ ve solun dışında dördüncü yön, görünmeyen taraf. 2. Bir yerin ön kabul edilen kısmına göre geride bulunan tarafı, bir eksene göre geride kalan yer.

a.+ma 68

a.+mda 80

a.+mdan 64, 68, 79, 83, 84, 127

a.+mı 28, 84

a.+nıza 79

a.+nızdan 79

a.+sı 144

a.+sına 24, 34, 38, 66, 89, 121

a.+sında 42, 44, 73, 79, 87

a.+sındaki 13, 43

a.+sından 21, 25, 68, 68, 68, 70, 115, 121

a.+sımı 61, 83, 105, 116, 118, 133

a.+ya 29, 125, 126, 134

arkadaş a. 1. Aralarında yakınlık, dostluk ve sevgi bulunan kimselerden her biri.

a.12, 44, 77, 77, 81, 81, 97, 99, 106

a.-ı 71, 72

a.+ım 17, 37

a.+ımı 18, 23, 46

a.+ımın 20

a.+ımla 16

a.+ın 53

a.+la 36

a.+lar 77, 111

a.+lardan 12

a.+ları 100

a.+larım 97

a.+larıma 12

a.+larımdan 13

a.+larımın 48, 48, 52, 75, 97

a.+ların 21

a.+larına 14, 30

a.+larından 26

a.+larını 28, 28

a.+larının 58

a.+larınızdan 102

a.+tık 109

arkadaşlık a. 1. Arkadaş olma durumu, birbirine dostluk ve sevgi ile bağlı olma, şeriklik, yârenlik.

a.44, 98, 107, 109

a.+ımız 100

a.+ımızı 93, 106

a.+ımızın 96

a.+ının 53

a.+ta 110

arkalık a. 1. Koltuk, kanepa, iskemle gibi üstüne oturuşun şeylerin sırt dayamaya yarayan kısmı. 2. Karyolanın baş tarafındaki yüksek kısmı.

a.+ında 25

Arpie öz. a.

A. 57, 57, 116

arsa a. Ar. 'arşa 1. Yer, meydan, açık ve boş alan. 2. Şehir, kasaba, köy gibi yerleşme merkezlerinde üzerine binâ yapılmak üzere ayrılmış toprak parçası.

a.+ların 24

arsızlık a. 1. Yüzsüzlük, utanmazlık, hayâsızlık, şımarıklık, aç gözlülük.

a.+ımı 32

art- 1. Sayıca ve miktarca çoğalmak, fazlaşmak, tezâyüt etmek. 2. Belli bir ölçünün üstüne çıkmak, yükselmek. 3. Şiddetlenmek, fazlaşmak, daha etkili duruma gelmek.

a.-an 119

a.-ar 17

a.-ırmıştı 101

a.-ıyor 88

a.-ıyordu 12, 12, 125

a.-maktaydı bir

a.-ması 148

a.-miş 126

a.-tı 24, 44

a.-tığı 12

a.-tıkça 148

artık zf. 1. Bir durumdan bir duruma geçişi, bir durumun, bir işin son bulup yenisinin başlayışını anlatmak için cümle başında kullanılır. 2. Cümlede bulunan fiilin zamânına göre "şimdi, bundan sonra, bundan böyle" vb. anlamlar ifade eder.

a.13, 17, 18, 20, 20, 31, 33, 40, 40, 40, 44, 45, 46, 46, 46, 46, 47, 54, 60, 61, 62, 63, 66, 66, 70, 74, 86, 93, 118, 119, 120, 120, 120, 126, 130, 133, 135, 135, 135, 137, 141, 145, 146, 146, 148, 148, 151, 152, 155, 159, 160

artur- 1. Miktârını çoğaltmak, fazlalaştırmak. 2. Belli bir ölçünün üstüne çıkarmak, yükseltmek.

a.-an 108

artırl- 1. Miktârını çoğaltmak, fazlalaştırmak. 2. Belli bir ölçünün üstüne çıkarmak, yükseltmek.

a.-masını 19

artırma- 1. Miktârını çoğaltmamak, fazlalaştırmamak. 2. Belli bir ölçünün üstüne çıkarmamak, yükseltmemek.

a.-dığını 19

artist *a. Fr. artiste < Lat.* 1. Tiyatro ve sinema oyuncusu.

a.14

a.+i 36

arz *a. Ar. 'arż* 1. Sunma, bir büyüğe takdim etme, sunu. 2. Saygı ile anlatma, ifâde etme, bildirme.

a.86

arzu *a. Fars. ārzū* 1. İnsanın bir şeye karşı duyduğu istek, dilek.

a.72, 80, 99, 106, 128, 134, 136

a.+lar 48, 49

a.+lara 122

a.+larım 117

a.+larımız 97

a.+ların 108

a.+larımı 112

a.+ma 142

a.+nuz 91

a.+su 16, 36, 54, 80, 80, 108, bir

a.+suna 21, 49

a.+sundan 101

a.+suyla 56

a.+yu 18

asabi *sf. Ar. aşab "sinir" ve nispet eki -i ile 'aşabi* 1. Sinirle ilgili, sinirsel.

a.112

asfalt *a. Fr. asphalte < Lat. < Yun.* 1. Tabii halde bulunan veya petrolün damıtılmasından elde edilen, katrana benzer, koyu kahverengi veya siyah madde, bir bitüm çeşidi. 2. Bu maddenin kireç taşı, mıcır veya kırma taşla karıştırılarak yol veya yaya kaldırımını kaplamakta, taraça tecrîdinde kullanılan şekli.

a.13, 24, 36, 68, 124, 150

asıl *a. Ar. aşl* 1. Kaynak, kök, başlangıç noktası, mebde, menşe. 2. Gerçek,

hakikat. 3. Bir şeyin bizzat kendisi, zâtı.

a.16, 17, 22, 22, 33, 47, 51, 55, 92, 93, 99, 100, 107, 108, 109, 109, 111, 116, 120, 130, 138, 138, 138, 140, 141, 147, 152, 153, 154, 155, 158, 159, 160

a.+ımı 75

asıl- 1. Yüksek bir yere iliştilirip sarkıtılmak, sallandırılmak.

a.-arak 53

a.-mış25, 26

asılı *sf.* 1. Bir yere takılmış veya asılarak sarkıtılmış olan, asılmış.

a.40, 48

a.+ydı 25

asır *a. Ar. 'aşr* 1. Zaman, devir, çağ. 2. Yüzyıllık zaman parçası, yüzyıl.

a.+larca 92

asırlık *sf.* 1. Üzerinden bir yüzyıl geçmiş olan, yüzyıllık. 2. Çok eski.

a.100

asker *a. Ar. 'asker < Fars. leşker* 1. Ordunun her kademesinde görevli subay, astsubay, çavuş, onbaşı ve erlere verilen isim, leşker. 2. Askerlik hizmeti.

a.53

a.+e 47, 142

a.+leri 52

askerlik *a.* 1. Asker olma, askerlik görevi, ordu hizmeti.

a.+imden 103

asla *zf. Ar. aşl'ı tenvinli şekli aşlen >aşlā* 1. Hiçbir vakit, hiçbir zaman, hiçbir şekilde, kesinlikle, kat'iyen.

a.15, 20, 20, 30, 55, 69, 71, 82, 85, 86, 93, 93, 94, 96, 97, 97, 99, 99, 104, 106, 122, 130, 136, 138, 138, 140, 144, 145, 148, 149, 156, 156, 157

aslen *zf. Ar. aşl'ın tenvinli şekli aşlen* 1. Kök bakımından, asıl olarak, soyca.

a.90

aslında *zf.* 1. Asıl olarak, esasen, esasta, haddizatında.

a.17

aşağı a. 1. Bir şeyin yukarı kabul edilen kısmına göre altta kalan tarafı veya bu tarafta bulunan kısmı. **2.** Bulunulan yere göre seviye bakımından daha alçakta olan veya daha alçak kabul edilen taraf yâhut bu tarafta bulunan şey.
a.13, 56, 77, 83, 101, 106, 111, 126, 146, 158
a.+dan 123
a.+ya 56, 70, 87, 118, 119, 119, 152

aşık a. Ar. 'ışk "çok sevmek, âşık olmak"tan 'âşik 1. Bir şeye veya birine karşı aşırı sevgi duyan kimse, tutkun, meftun. **2.** Karşı cinsten birine gönlünü kaptırmış kimse.
a.54, 58, 98, 107, 119, 119, 119, 135
a.+ların 59
a.+sınız 107

aşılma- 1. Atlanmamak, geçilmemek. **2.** Belli bir ölçünün dışına çıkılmamak, ileri gidilmemek.
a.-z 158

aşırı sf. ve zf. 1. Haddinden fazla, alışıldandan çok, ileri derecede, pek çok.
a.109

aşına sf. ve a. Fars. āšnā 1. Bildik, tanıdık (kimse). **2.** Yakın, yakın gelen, mûnis, dost.
a.+sı 118

aşk a. Ar. 'ışk 1. Bir kimse veya bir şeye karşı duyulan çok kuvvetli sevgi ve bağlılık, aşırı muhabbet. **2.** Kadın ve erkek arasındaki çok kuvvetli duygu, sevgi bağı.
a.106, 106, 107, 107, 107, 107, 122, 131
a.+a 107
a.+ına 30
a.+la 158
a.+tı 106

at a. 1. Binme, yük çekme ve taşıma hizmetlerinde kullanılan, Orta Asya menşeli, tek tırnaklı, memeli hayvan.
a.144

at-1. Bir şeyi bir hedefe veya bir tarafa doğru fırlatmak. **2.** Koymak. **3.** Gelişigüzel, dağınık bir şekilde koymak. **4.** (İstenmeyen, sıkıntı ve rahatsızlık verici bir şeyi veya hâli)

Kendinden uzaklaştırmak, ondan sıyrılmak, kurtulmak.

a.43
a.-anlara 114
a.-ar 49
a.-arak 125
a.-ınca 22, 61
a.-ıp 45
a.-ıyor 19
a.-ıyordu 82, 89
a.-ıyordum 85
a.-ıyorlar 114
a.-mak 74
a.-maktan 147
a.-maya 21, 41, 57
a.-mıştı 106, 112
a.-tı 24, 37, 61, 61, 75, 93, 115
a.-tığım 24, 37
a.-tıktan 36
a.-tım 43, 83

ateş a. Fars. āteş < Süry. 1. Odun, kömür vb. maddelerin tutuşup yanması ile beliren ışık. **2.** Normalden yüksek vücut ısısı.
a.59, 61, 116
a.+e 49, 49
a.+i 34
a.+ler 38

ateşlen- 1. Tutuşturulmak, yakılmak. **2.** (Vücut için) Ateşi yükselmek.
a.-erek 63

ateşli sf. 1. (Hasta için) Vücut harâreti yükselmiş olan. **2.** (Hastalık için) Ateşle birlikte devam eden, seyreden, hummâli.
a.52, 64, 70

atıl sf. Ar. aṭal-aṭālet" boş olmak, işsiz olmak"tan 'atıl 1. İşlemeyen, işlevini yerine getiremeyen. **2.** Boş, işe yaramaz, faydasız şekilde kalmak, işlememek.
a.108

atıl- 1. Bir şey bir hedefe veya bir tarafa doğru fırlatılmak. **2.** İşe yaramadığı için ortadan kaldırılmak, yok edilmek, kullanılması düşünülmeypip terk edilmek.
a.-acağımı 49
a.-acaktım 83
a.-an 66, 120
a.-arak 51
a.-dı 64
a.-dığı 48

a.-dım 113, 140
a.-mak 147
a.-miş 137

atıliver- 1. Ansızın, çabucak atılmak.
a.-miş 25

atılma- 1. Bir şey bir hedefe veya bir tarafa doğru fırlatılmamak. 2. İşe yaramadığı için ortadan kaldırılmamak, yok edilmemek, kullanılması düşünülmeyp terk edilmemek.
a.-yan 108

atki a. 1. Soğuğa karşı omuza veya boyna alınan örtü, bir çeşit şal.
a.+lar 20, 34
a.+ları 121

atla- 1. Yüksek bir yerden, bir taşittan, bir binek hayvanından inmek. 2. Ayaklarını yerden keserek sıçramak, fırlamak.
a.-dı 140, 156
a.-dım 127
a.-rken 157
a.-yarak 80, 113

Atlantik öz. a.
A. 68, 80, 104, 106
A.+e 110, 127
A.+in 100, 126
A.+te 84, 105, 125, 158
A.+teki 92, 110, 118
A.+ten 111, 129

atlat- 1. Atlamasını, bir engeli aşmasını sağlamak. 2. Geçirmek. 3. (Tehlikeli ve kötü bir durumu) Geçıştirmek, (böyle bir durumdan) kurtulmak
a.-acak 42
a.-ır 39
a.-mak 143
a.-tı 40

atma- 1. Bir şeyi bir hedefe veya bir tarafa doğru fırlatmamak. 2. Koymamak. 3. Gelişigüzel, dağmık bir şekilde koymamak. 4. (İstenmeyen, sıkıntı ve rahatsızlık verici bir şeyi veya hâli) Kendinden uzaklaştırmamak, ondan sıyrılmamak, kurtulmamak
a.-yor 20

atölye a. Fr. *atelier* 1. El işleriyle uğraşan zanâat erbâbının toplu olarak çalıştığı yer, işlik.
a.+de 50
a.+leri 36

av a. 1. Karada ve havada yabânî hayvanları, denizde balıkları tutma veya vurma işi, şikâr.
a.82

avaz a. Fars. *āvāz- āvāze* 1. Ses, sedâ.
2. Yüksek sesle bağırma, feryat, nâra.
a.22, 22, 39, 39, 101, 101

avcı a. 1. Avlanmayı kendine meslek edinen veya spor amacıyla avlanan kimse. 2. Bir şeyin peşinden ısrarla koşup onu elde etmeye çalışan kimse.
a.82
a.+sı 79

Avrupa öz. a. İtal. *Europa* < Yun. 1. Dünyânın kuzey yarı küresinde Ural dağları ile Atlas Okyanusu arasında kalan, Akdeniz, Marmara ve Karadeniz'in güneyden çevrelediği kara parçası.
A. 52, 111
A.+da 51, 62
A.+nın 51
A.+yı 49, 50

avuç a. 1. Elin iç kısmı.
a.22, 137
a.+larım 158
a.+larımın 75, 88, 115
a.+larımın 77
a.+umda 76, 148
a.+umun 135, 135
a.+unda 42, 143
a.+unun 24, 83, 106

avukat a. İtal. *avvocato* < Lat. 1. Mesleği hukûkî işlerde ücret karşılığı yol göstermek, hakkı savunmak olan, kendisine kânûnen savunma hakkı tanınmış kimse.
a.+tı 78, 101

avut- 1. Sıkıntısını, acısını unutturmak, yatıştırmak, tesellî ve teskin etmek.
a.-manın 42
a.-uyordum 52

ay a. 1. Yılın ayrıldığı on iki bölümden her biri.

a.48, 52, 62, 102, 143, 145, 158, 159,
159
a.+dan 137
a.+ının 109
a.+lar 11, 53
a.+larda 111, 145, 153
a.+lardan 17, 22, 31, 44
a.+larını 12

ayak *a.* **1.** Vücûdun, bacadan ayak bileğiyle ayrılan ve yere basıp durmayı, yürümeyi sağlayan kısmı, kadem.
a.61, 65, 68, 68, 68, 70, 80, 111, 121, 124, 127
a.+a 41, 41, 74, 136
a.+ı 63, 100
a.+ımda 144
a.+ının 72
a.+ları 129
a.+larımı 125
a.+larımın 123
a.+larımız 113
a.+larımızın 94
a.+larına 67, 114
a.+larında 38, 88
a.+larını 71, 118
a.+larının 119, 121
a.+ta 113, 114, 156

ayakkabı *a.* **1.** Ayağı korumak için giyilen, altı kösele veya lastik gibi dayanıklı maddelerden yapılmış giyim eşyası, pabuç, kundura, iskarpin.
a.+nın 29

ayakucu *a.* **1.** Yatan bir kimsenin veya yatılan bir yerin ayak tarafı.
a.+nda 26, 40
a.+nu 25

aydınlan- **1.** Işıklı duruma gelmek, aydınlık olmak, tenevvür etmek.
a.-maya 85, 128

aydınlata- **1.** Işıklandırmak, bir yerin karanlığını gidermek, tenvir etmek. **2.** Birine bir konu hakkında fikir vermek, yol göstermek, onu tenvir etmek.
a.-iyordu 70
a.-tığı 104

aydınlatalı- **1.** Işıklandırmak.
a.-miş 68

aydınlık *a.* **1.** Aydın olma durumu. **2.** Işık, şavk, ziyâ.
a.67, 68, 94, 117
a.+tı 37

ayıp *a.* *Ar.* 'ayb' **1.** Utanılacak hal ve davranış. **2.** Utanç verici, nezâket ve terbiye dışı, uygunsuz, kötü.
a.17

ayıp- **1.** Birbirinden uzaklaştırmak, fasletmek.
a.-arak 92
a.-dı 46
a.-mak 22, 110
a.-miş 110, 122

ayırabıl- **1.** Ayırma ihtimali veya imkânı bulunmak.
a.-iyordu 95

ayırma- **1.** Birbirinden uzaklaştırmamak, fasletmemek.
a.-dan 22
a.-yacağı 135

aykırı *sf. ve zf.* **1.** Alışıl gelmiş şekle uygun olmayan, mugayir. **2.** Herkes tarafından kabul edilmiş kurallara, kararlara, kanunlara zıt düşen, muhâlif.
a.54, 97

aylık *a.* **1.** Bir kimseye aydan aya ödenen para, ücret, maaş.
a.158
a.+ı 17

ayna *a.* *Fars.* *âyine* **1.** Karşısındaki şeylerin görüntüsünü aksettiren, özellikle insanların kendilerini görmek için kullandıkları, arkası sırlanmış cam veya mädenden levha, gözgü.
a.113
a.+da 28
a.+sında 41

aynalı *sf.* **1.** Aynası olan, aynalarla süslü.
a.144

aynen *zf.* *Ar.* 'ayn'ın tenvinli şekli 'aynen' **1.** Olduğu gibi, değiştirmeksizin, aynıyle.
a.28, 57, 71, 72, 75, 158

aynı *sf.* *Ar.* 'ayn'dan *Fars.* *izâfet kesresi -i ile ayn-i* **1.** Birbirinin eşi,

ayırt edilemeyecek kadar benzeri, tıpkısı. **2.** Farklı ve değişik olmayan, bir, tek bir.

a.13, 15, 18, 21, 21, 22, 23, 27, 28, 31, 31, 39, 49, 49, 54, 56, 62, 64, 68, 69, 71, 76, 78, 79, 79, 81, 89, 91, 92, 94, 95, 96, 98, 98, 98, 99, 102, 105, 109, 119, 125, 126, 131, 133, 133, 133, 133, 135, 138, 140, 141, 154, 159,

ayol *ünl.* < *ay oğul* **1.** Teklifsiz konuşmada ve halk arasında seslenmek veya mânâya kuvvet verip dikkati çekmek için kullanılır.
a.26, 28

ayran *a.* **1.** Yoğurdun sulandırılması ile elde edilen içecek.
a.142

ayrı *sf.* **1.** Farklı ve değişik, başka. **2.** Kendi başına, tek, yalnız, müstakil. **3.** Uzak.
a.16, 26, 80, 96, 106, 106, 108, 120, 125
a.+ydı 142

ayrıca *zf.* **1.** Bundan başka, bunun yanında, ilâve olarak.
a.57, 138

ayrıl- **1.** (Bir yer, şey veya kimseden) Uzaklaşmak, onu geride bırakmak, ayrı düşmek. **2.** İlgisini kesmek.
a.-acak 130
a.-alım 112
a.-arak 66
a.-dığımından 13
a.-dığımı 94
a.-dık 151
a.-dikları 123
a.-diktan 84, 123, 135, 155, 155
a.-dım 13
a.-ıp 83, 121
a.-ırız 93
a.-ırken 153, 157, 160
a.-iyorduk 140
a.-mak 45
a.-mamızın 126
a.-manı 135
a.-manın 124
a.-maya 61, 139
a.-miş 103, 149, 154

ayrılama- **1.** Ayırma ihtimali veya imkânı bulunmamak.
a.-yordum 55

ayrılık *a.* **1.** Ayrı olma, birbirinden uzak düşme durumu, firkat, firak, iftirak, hicran.
a.141, 147

ayrılma- **1.** (Bir yer, şey veya kimseden) Uzaklaşmamak, onu geride bırakmamak, ayrı düşmemek. **2.** İlgisini kesmemek.
a.-dan 40
a.-dılar 143
a.-dım 136
a.-mak 99
a.-nın 45
a.-yın 42

az *sf.* **1.** Miktarı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün altında bulunan, çok olmayan. **2.** (Mesâfe ve zaman için) Kısa.
a.16, 48, 50, 55, 63, 71, 75, 98, 99, 99, 114, 133, 145, 146, 149, 151, 151, 154, 154, 155

azal- **1.** Eskisinden az duruma gelmek, eksilmek, tenâkus etmek. **2.** İlk şiddetini kaybetmek, hızı kesilmek, hafiflemek.
a.-an 107
a.-dığı 64
a.-diğimi 66
a.-ıyor 148
a.-mış 121, 145

azalma- **1.** Eskisinden az duruma gelmemek, eksilmemek, tenâkus etmemek. **2.** İlk şiddetini kaybetmemek, hızı kesilmemek, hafiflememek.
a.-yan 158

azalt- **1.** Daha az miktâra indirmek, eksiltmek, kısmak, tenkis etmek. **2.** Etkisini kaybetmesine sebep olmak.
a.-acağımı 56
a.+acaktım 66

azamet *a. Ar.* 'azamet **1.** Büyüklük, ululuk, yücelik, celâl.
a.+ini 136

azap *a. Ar.* 'azâb **1.** Organlarda duyulan ızdırıp, organik acı. **2.** Pişmanlık çâresizlik, korku vb. durumların verdiği sıkıntı, işkence, keder.
a.+ı 146

azarla- **1.** Hatâ ve kusûrunu söyleyerek, çıkışmak, paylamak, tekdir etmek, tevbih etmek.
a.-yışında 32

azıcık *sf.* **1.** Pek az, biraz, az miktarda olan. **2.** Hafifçe, belli belirsiz.
a.35

azim *sf.* *Ar.* ‘azm “niyet etmek, karar vermek”ten ‘azim **1.** Kararlı, niyetli, azimli.
a.+inin 97

aziz *sf.* *Ar.* ‘izzet “üstün ve yüce olmak”tan ‘aziz **1.** Yüce, kıymetli, değerli, mukaddes, muazzez. **2.** Hristiyanlıkta kilisenin din büyüğü olarak kabul ettiği kimse.
a.93
a.+lere 58

azmet- *Ar.* ‘azm + *T.* etmek **1.** Bir işi yapmak için kesin karar vererek büyük bir kararlılıkla gayret göstermek.
a.-erek 126
a.-miş 65
a.-miştim 66

B

baba *a.* **1.** Bir çocuğun dünyâya gelmesine sebep olan erkek, çocuk sâhibi adam, peder.
b. 142
b.+cığım 35, 42, 43
b.+larına 31
b.+m 25, 41, 47, 48, 48, 49, 50, 50, 53, 66, 97, 141, 142, 142, 142,
b.+ma 53, 62, 100
b.+mda 143
b.+mdan 50, 52, 78
b.+mı 141
b.+mın 48, 48, 66, 101, 142, 144, 144, 144
b.+n 137, 141
b.+nız 101
b.+sı 19, 101, 148, 159
b.+sına 32
b.+sımı 24, 38
b.+sımın 35

babacan *sf.* *ve a.* *baba* *ve Fars.* *cân'dan* **1.** Kalender ve samîmî davranışlı, cana yakın, güvenilir, temiz yürekli (kimse).

b. 14

bacak *a.* *Fars.* *pāçe* “ hayvan ayağı, paça”dan küçültme ekiyle *pāçe+k > pāçak>* **1.** İnsanın kalça ile taban arasındaki organı.
b. 26
b.+ları 60
b.+larımda 125
b.+larımla 61

bacanak *a.* **1.** İki kızkardeşle evlenen erkeklerin birbirine göre akrabalık adı.
b. 27
b.+ına 31

bağ *a.* **1.** Bir şeyi başka bir şeye veya birçok şeyi birbirine bağlamaya yarayan ip, sicim, tel gibi şeyler, bent. **2.** İlgi, alâka, münâsebet, râbîta.
b.+la 32
b.+lar 47, 159
b.+larına 112
b.+larla 65, 128

bağa *a.* **1.** Kaplumbağa cinsinden hayvanların vücudunun bir kısmını veya bütünü örtün sert kabuk. *sf.* **2.** Bu kabuktan yapılmış (eşyâ)
b. 18

Bağdat *öz. a.*
B. 152
B.+ta 152, 152

bağır *a.* **1.** Ciğer. **2.** Göğüs, sîne. **3.** Yürek, kalp, gönül.
b.+ı 37
b.+ımı 35, 142

bağır- **1.** Yüksek tonda ses çıkarmak, haykırmak. **2.** Konuşurken sesini gereğinden fazla yükseltmek, bir şeyi yüksek ve gür bir sesle söylemek.
b.-dı 21, 120
b.-dığımı 22
b.-dım 75, 104, 113, 141
b.-ıp 125
b.-ırcasına 150
b.-ırdı 142
b.-ıyor 150
b.-ması 20
b.-mıştı 21

bağıra *zf.* **1.** Bağırarak.
b.26, 26

bağırış *a.* **1.** Bağırma işi
b.+lar 111

bağırma- **1.** Yüksek tonda ses çıkarmamak, haykırmamak. **2.** Konuşurken sesini gereğinden fazla yükseltmemek, bir şeyi yüksek ve gür bir sesle söylememek.
b.-yın 127

bağla- **1.** İp, bağ veya başka bir araçla bir şeyi bir yere, diğer bir şeye veyahut birkaç şeyi birbirine tutturmak, birleştirmek, raptetmek. **2.** (Bir kimseyi bir yerden) Ayrılamayacak duruma getirmek. **3.** Bir şey veya bir kimse ile diğer bir şey veya kimseyi mânevi bir bağla birleştirmek, birbirine yaklaştırmak.
b.-dığım 125
b.-mak 137
b.-maktır 84
b.-maya 100
b.-yan 138
b.-yordu 145

bağlan- **1.** İp, bağ gibi bir vâsita ile bir şeye, bir yere tutturulmuş olmak, bağlı bulunmak. **2.** (Bir kimseye veya şeye) Yakınlık duymak, ısınmak, sevgi beslemek.
b.-arak 147
b.-dığından 128
b.-mama 33

bağlı *sf.* **1.** İp veya başka bir araçla bir şeye, bir yere bağlanmış olan. **2.** Bir kimseye veya bir şeye duygusal bağlarla bağlanmış olan, tutkun, merbut.
b. +19, 110, 121, 128, 149
b.+dır 107
b.+ydı 52

bağırış- **1.** Bir ağızdan hep birlikte bağırarak, haykırışmak.
b.-arak 159

bahane *a.* *Fars.* *behâne* **1.** Bir şeyin asıl sebebi yerine ileri sürülen sözde sebep, gerçeğe ilgisi olmayan sahte özür ve mâzaret. **2.** Vesîle, sebep.
b.62, 159

bahar *a.* *Fars.* *behâr* **1.** Kış ile yaz arasında 21 Mart'tan 22 Haziran'a kadar süren mevsim, ilkbahar.
b.+1 139

bahçe *a.* *Fars.* *bâğçe* **1.** Çiçek, sebze veya meyve ağacı yetiştirilen toprak parçası.
b.+ler 36
b.+nin 91
b.+si 91, 146, 158
b.+sinde 48
b.+sine 105
b.+ sini 52
b.+sinin 149

bahis *a.* *Ar.* *bahş* **1.** Karşılıklı konuşma, söz, sohbet, lakırdı. **2.** Üzerinde konuşulan, tartışılan konu, mevzû, mesele.
b.+e 57
b.+i 78

bahset- *a.* *Ar.* *bahş+T. etmek* **1.** (Bir meseleden veya bir kimseden) Söz etmek, hakkında konuşmak.
b.-eceğim 19
b.-erdik 27
b.-erek 134
b.-erken 52
b.-ermiş 81, 155
b.-iyor 34
b.-iyordu 18, 57
b.-iyordum 103
b.-mek 96
b.-mesi 139
b.-miş 141
b.-miştim 154
b.-senize 103
b.-ti 15
b.-tiği 19
b.-tiğim 98, 103
b.-tiğimiz 106
b.-tiğini 154, 156
b.-tik 140
b.-tiniz 99

bahsedil- **1.** Sözü edilmek, bahis konusu olmak, anlatılmak.
b.-diği 32
b.-en 54
b.-iyordu 131

bahsetme- *a.* *Ar.* *bahş+T. etmek+ T. olumsuzluk* **1.** (Bir meseleden veya bir kimseden) Söz etmemek, hakkında konuşmamak.
b.-meyi 142
b.-yorlardı 53

bahtiyar *sf.* *Fars.* *baht* "tâlih ve yâr "dost yardımcı" ile *baht-yâr*> **bahtiyâr** **1.** Tâlihli , mesut, mutlu.

b. +73
b.+ım 83

bak- 1. Gözleri bir şey üzerine çevirmek.
2. Seyretmek. 3. Görüp incelemek, tetkik etmek. 4. İlgilenmek, meşgul olmak.
b. -20, 24, 116, 129, 130
b. -acağımı 72
b.-acağımı 88, 117, 129
b.-acak 127
b.-alım 14, 15, 16, 16, 17, 24, 70, 82, 101, 112
b.-an 18, 56, 127
b.-ar 29, 33, 72, 153
b.-arak 35, 43, 79, 95, 101
b.-arız 11
b.-arken 58
b.-arsın 17, 130
b.-ayım 64, 83
b.-ın 96, 152
b.-ınca 18, 41
b.-ıp 11, 68, 136, 140
b.-ıyor 15, 43, 56, 56, 58, 80, 128
b.-iyordu 22, 45, 72, 76, 104, 117, 120, 139, 142, 150, 156, 157
b.-iyordum 22, 70, 73, 103
b.-iyorlar 61
b.-iyorlardı 42, 60, 67
b.-iyormuş bir
b.-iyorsun 130
b.-iyorsunuz 60, 89
b.-madan 11
b.-mak 63
b.-makla 30, 126
b.-makta 16, 69, 90, 117, 118, 133
b.-maktan 60, 81
b.-maya 76, 92, 104, 116
b.-mayı 36
b.-miş 73, 80
b.-mişti 157
b.-tı 13, 26, 26, 42, 44, 118, 128, 132, 152, 153
b.-tığı 22, 95
b.-tığım 13, 57, 68, 89, 89, 115
b.-tığımı 89
b.-tığımı 23, 71
b.-tıktan 112, 127
b.-tılar 155
b.-tım 14, 36, 42, 43, 44, 61, 69, 76, 77, 80, 83, 83, 84, 87, 89, 95, 102, 104, 113, 117, 125, 126, 130, 135, 137, 154
b.-tınız 75

bakabil- 1. Bakma ihtimali veya imkânı bulunmak.
b.-ir 138

bakıcı a. 1. Bir şeyi ve bir kimseyi korumak, ihtiyâcını sağlamak ve yetiştirmekle görevli kimse.

b. 143
b.+lara 143
b.+ya 143

bakıl- 1. Gözler üzerine çevrilmek. 2. Bir şeye gereken bakım yapılmak, ihtimam gösterilmek.
b.-ır 39

bakım a. 1. Bakmak işi, bir şeyi veya bir kimseyi iyi durumda bulundurabilmek için gerekeni yapma, emek darfederek bakma.
b.+dan 57, 85
b.+ından 57, 105, 132, 132, 150

bakımevi a. 1. Yaşlıların, düşkünlerin, hasta ve çocukların barındırılıp sürekli bakıldıkları yer.
b.+lerinde 156

bakımsız sf. 1. Kendi hâline bırakılmış, bakılmamış, ilgi ve ihtimam gösterilmemiş.
b. 29

bakın- 1. (Etrâfına, sağına soluna) Bakmak, göz gezdirmek.
b.-arak 51, 155
b.-dı 101
b.-dım 64, 73, 73, 80

bakış a. 1. Bakma tarzı, bakma biçimi.
b.+ı 33
b.+ımın bir
b.+ındaki 56
b.+la 21
b.+ları 11, 81, 101, 112, 141
b.+larımız 18, 63, 72
b.+larında 27, 57
b.+larımı 38, 157
b.+larıyla 157
b.+larla 18, 31, 98, 139
b.+ta 115, 124

bakış- 1. Karşılıklı birbirine bakmak.
b.-makta 78
b.-tık 103, 103

bakkal a. Ar. bakl "sebze"den bakğâl "sebze satan kimse" 1. Perâkende olarak çeşitli yiyecek ve temizlik maddeleri satan esnaf.
b.+a 26, 30
b.+dan 31

b.+ına 149

bakma- **1.** Gözleri bir şey üzerine çevirmemek. **2.** Seyretmemek. **3.** Görüp incelememek, tetkik etmemek. **4.** İlgilenmemek, meşgul olmamak.

b.-dığına bir
b.-dım 102
b.-dımız 75, 79
b.-m 79
b.-miş 43
b.-miştım 157

baldız a. 1. Bir erkeğin karısının kız kardeşi.

b.+ı 28, 41
b.+ım 26
b.+ımın 26
b.+ımla 148, 149

Balıkesir öz. a.

B.+de 148

bana zm. 1. Ben zamirinin yönelme hâli.

b. 12, 12, 12, 13, 13, 14, 15, 15, 15, 15, 16, 16, 16, 17, 17, 17, 18, 21, 21, 23, 23, 24, 24, 24, 24, 26, 27, 27, 30, 30, 33, 33, 34, 35, 35, 36, 36, 37, 37, 40, 40, 42, 43, 44, 44, 45, 45, 45, 46, 47, 48, 48, 48, 50, 50, 52, 53, 54, 55, 58, 60, 62, 63, 63, 64, 64, 64, 68, 70, 70, 70, 71, 72, 72, 73, 73, 73, 74, 74, 80, 81, 81, 83, 83, 84, 85, 86, 86, 86, 86, 86, 88, 89, 89, 90, 91, 92, 92, 93, 94, 94, 95, 95, 96, 96, 96, 96, 97, 97, 98, 98, 99, 99, 99, 99, 100, 100, 101, 102, 103, 103, 103, 104, 105, 105, 105, 105, 106, 108, 108, 109, 111, 112, 112, 114, 114, 115, 115, 115, 116, 116, 117, 117, 117, 118, 118, 118, 118, 120, 120, 120, 122, 122, 123, 124, 126, 127, 128, 128, 130, 130, 130, 130, 131, 132, 132, 133, 133, 135, 136, 136, 137, 138, 140, 140, 141, 141, 142, 142, 142, 142, 142, 143, 143, 144, 145, 145, 146, 147, 147, 147, 148, 148, 148, 148, 148, 149, 149, 150, 150, 153, 154, 154, 155, 157, 157, 158, 158, 158, 159, 159, 160, 160, 160

bank a. Fr. banc < Alm. 1. Daha çok park ve bahçelerde kullanılan, tahtadan veya demirden sâbit oturma yeri, sıra.

b.+lar 65

banka a. İtal. banca “sarraf tezgâhı” 1. Fâizle para alıp veren, iskonto,

kambiyo, kredi işleriyle uğraşan, ticârî muâmelelere girişen, kasalarında değerli eşyâ ve evrak saklayan kuruluş.

b.+da 13
b.+daki 12
b.+dan 13
b.+lar 17
b.+larda 17
b.+ları 20
b.+ımızda 17
b.+nın 19
b.+ya 148

banyo a. İtal. bagno < Lat. 1. Yıkınmaya mahsus yer, hamam.

b. 144
b.+ya 144

bar a. İng. bar 1. Dans edilen içkili eğlence yeri. **2.** Bir salonda içki içilmek üzere düzenlenen köşe.

b. 36
b.+ının 104

barış- 1. Aradaki dargınlık veya savaşa son vermek.

b.-mak 96

bari zf. Fars. bârî 1. Hiç olmazsa. **2.** Öyleyse. **3.** Keşke

b. 15, 24, 78, 143, 155

baron a. Fr. baron 1. Avrupalılar da kral tarafından verilen ve babadan oğla geçen bir asâlet unvânı, krala veya büyük bir tımar sâhibine bağlı derebeyi.

b. 100

bas- 1. Ayağı üzerine vücûdun veya bacağın ağırlığını verecek şekilde zemine yâhut herhangi bir yere koymak. **2.** Etkisini kuvvetle hissettirmek, kaplamak, bürümek.

b.-ıyordum 114
b.-tı 35
b.-tığımı 123
b.-tığını 61

basama- 1. Basma ihtimali veya imkânı bulunmamak.

b.-yacağımı 61

basamak a. 1. Bir merdivende her adım atışta ayağın bastığı düz yer, kademe.

b. 83
b.+ına 140

- b.+larına 83
- basık sf. 1.** Yüksekliği fazla olmayan, alçak.
b. 36
- basıl- 1.** Üzerine ayak koymak, üstünde yürünmek, çiğnenmek, ezilmek. **2.** Tabedilmek, tabolunmak.
b.-miş 57
- basit sf. Ar. basî “açmak, yaymak”tan basî 1.** Herhangi bir özelliği olmayan, sıradan, alelâde. **2.** Ayrıntıdan uzak, sâde. **3.** Gösterişten uzak, süssüz.
b. 11, 22, 36, 37, 38, 40, 47, 69, 81, 107, 132, 136, 137, 138, 147
- basma- 1.** Ayağı üzerine vücûdun veya bacağın ağırlığını verecek şekilde zemine yâhut herhangi bir yere koymamak. **2.** Etkisini kuvvetle hissettirmemek, kaplamamak, bürümek.
b.-miş 100
- bastır- 1.** Ayağını zemine veya herhangi bir yere koydurmak, basmasını sağlamak. **2.** Kuvvetini vererek sıkıştırmak, kuvvetle basmak.
b.-iyor 64
- baş a. 1.** İnsan vücûdunun göz, kulak, ağız, burun gibi duyu organlarının ve beynin bulunduğu en üst, havyan vücûdunun en ön kısmı, kafa, ser. **2.** Bir şeyin başladığı yer, baş tarafı. **3.** Bir şeyin veya bir yerin etrâfi, çevresi, yakını, yanı. **4.** Herhangi bir şeyin veya yerin esas, ön, üst ve ileri kabul edilen tarafı.
b. 37, 42, 61, 76, 130
b.+a 42, 61, 76, 130
b.+ı 40, 119, 134, 157, 157
b.+ım 17, 60, 65, 68, 113, 156
b.+ıma 35, 46, 48, 53, 56, 60, 142, 148
b.+ımda 120, 157
b.+ımdaki 68
b.+ımdan 43, 46, 58, 88, 99
b.+ımı 12, 13, 42, 45, 51, 59, 61, 68, 68, 72, 79, 83, 88, 94, 103, 105, 116, 116, 117, 117, 120, 125, 125, 133, 151
b.+ımın 63, 121
b.+ımızdaki 36
b.+ımızdan 15
- b.+ımla 156
b.+ın 37
b.+ına 15, 17, 20, 24, 29, 35, 37, 64, 65, 73, 104, 130, 146
b.+ında 19, 31, 51, 88, 107, 125, 136
b.+ındaki 39, 49
b.+ındakiler 130
b.+ından 64, 115, 143
b.+ını 13, 17, 18, 18, 21, 26, 26, 29, 34, 39, 40, 40, 41, 41, 42, 43, 45, 57, 71, 71, 74, 89, 99, 102, 103, 111, 113, 117, 117, 119, 127, 129, 129, 132, 133, 135, 135, 135, 141, 155, 155, 157
b.+ının 113, 116
b.+ınızı 84
b.+ıyla 16, 40, 42, 43, 43, 44, 71, 72
b.+ları 29
b.+larında 65, 144, 155
b.+larından 144
b.+larındayım 45
b.+larını 30
b.+ta 144
b.+tan 13, 47, 57, 77, 126, 158
- başar- 1.** Bir işi istenilen şekilde sonuçlandırmak, muvaffak olmak, üstesinden gelmek.
b.-maya 55
- baş başa zf. 1.** Başkaları olmadan birbirleriyle yalnız olarak, başkalarından ayrı, kendi aralarında berâber olarak.
b. 11
- başıboş sf. 1.** Kendi başına bırakılmış, salıverilmiş, serbest.
b. 112
- başka sf. 1.** Bilinenden gayri, diğer, sâir. **2.** Bilinenlere benzemeyen, farklı, değişik.
b. 13, 18, 19, 21, 23, 28, 28, 28, 28, 29, 29, 31, 31, 37, 37, 37, 39, 39, 40, 42, 43, 46, 46, 52, 55, 56, 56, 57, 58, 61, 61, 65, 68, 69, 70, 71, 72, 72, 72, 72, 74, 74, 74, 77, 77, 84, 89, 92, 93, 95, 95, 96, 96, 99, 105, 106, 107, 107, 107, 107, 107, 108, 109, 109, 111, 113, 116, 116, 118, 119, 119, 119, 119, 119, 120, 124, 126, 126, 127, 132, 132, 136, 136, 138, 139, 146, 146, 146, 148, 150, 150, 150, 152, 154, 158, 159, 159, 159, 160, 160,
b.+larına 96, 150, 150
b.+larında 28, 159

b.+larından 36
b.+larımı 93
b.+larının 22
b.+sı 17
b.+sına 93, 132
b.+ydı 111

başkaldır- 1. Ayaklanmak, isyan etmek.
b.-masına 33

başkalık a. 1. Başka olma durumu, fark,
farklılık, değişiklik.
b. 137

başla- 1. Bir işi yapmak üzere harekete
geçmek, bir işe girişmek, şürü etmek.
2. (Bir şey) Olur, yürür ve işler
duruma gelmek, hareket hâline
geçmek. **3.** Ortaya çıkmak, başlangıç
noktası oluşturmak, teessüs etmek.
b.-dı 22, 24, 36, 39, 41, 53, 57, 65,
68, 70, 70, 81, 96, 100, 104, 111,
112, 113, 114, 114, 115, 116, 121,
124, 145, 149, 159
b.-dığı 72, 144
b.-diğim 44
b.-diğimi 66
b.-diğimi 62, 63, 63, 86, 107, 109, 112
b.-dik 105, 112, 113, 118, 136
b.-diklerimi 33, 144
b.-diktan 130
b.-dılar 57
b.-dım 18, 24, 46, 51, 62, 68, 68, 70,
89, 97, 103, 113, 117, 120, 121, 123,
125, 125, 126, 131, 132, 134, 135,
141, 142, 153, 160
b.-dınız 76, 76
b.-mak 148
b.-masını 133
b.-miş 58, 94, 155
b.-mişlardı 28
b.-mişti 18, 35, 48, 64, 85, 88, 123,
125, 146
b.-miştık 18, 82
b.-miştım 20, 45, 45, 52, 86
b.-r 54, 143
b.-rdım 59
b.-yacağım 113
b.-yacağımı 152
b.-yacağımı 62
b.-yacak 159
b.-yacakta 130
b.-yacaktı 37
b.-yan 87
b.-yarak 52, 158
b.-yınca 128
b.-yor 71, 114, 126, 126
b.-yorduk 87

b.-yorsa 108

başlama- 1. Bir işi yapmak üzere
harekete geçmemek, bir işe
girişmemek, şürü etmemek. **2.** (Bir
şey) Olur, yürür ve işler duruma
gelmemek, hareket hâline geçmek. **3.**
Ortaya çıkmamak, başlangıç noktası
oluşturmamak, teessüs etmemek.
b.-z 143

başlanama- 1. Başlanma ihtimali veya
imkânı bulunmamak.
b.-yacağımı 51

başlı sf. 1. Başlı olan, çıkıntılı bir tepe
kısmı bulunan.
b. 142
b.+sınız 91

başörtülü sf.1. Başını başörtü ile örtmüş
olan (kadın).
b. 14

başparmak a. 1. El ve ayağın en başta
bulunan en kalın parmağı.
b.+ı 106
b.+ımı 119

başucu a. 1. Yatılan bir yerin baş konan
tarafı. **2.** (Bir kimsenin bulunduğu
yerin) Çok yakını, yanı başı.
b.+mdaki 46
b.+na 131
b.+nda 71, 129, 131, 133
b.+ndaki 25, 39

başvur- 1. Bir işin yapılması veya
halledilmesi için bir kimseden, bir
makamdan istekte bulunmak, mürâcat
etmek.
b.-dukları 110
b.-dum 62, 118
b.-uyordu 50

bat- 1. Bir sıvının veya yumuşak bir
maddenin içine gömülmek, çökmek.
2. Çokluğundan dolayı bir şeyin aşırı
derecede etkisine mâruz kalmak, o
şeye bulanmak, içinde kalmak.
b.-arak 121
b.-makta 149

batıl sf. ve a. Ar. buḫlān "boş ve
hükümsüz olmak, boşa gitmek"ten
bâḫīl 1. Doğru ve sahih olmayan,
gerçekle ilgisi bulunmayan (şey). **2.**
Geçersiz, hükümsüz.

- b. 112
- bavul** *a. Ital. baule* **1.** Yolculukta içine eşyâ konan büyük çanta.
b. 141
b.+larımı 137
- Bavyera** *öz. a.*
B. 101
- Bavyeralı** *öz. a.*
B. 95
- bay** *a. 1.* Bey ve efendi anlamında erkek isimlerinin önüne getirilen unvan sözü. **2.** Erkek, bey.
b. 18
- bayâğı** *sf. 1.* Değişik bir tarafı bulunmayan, farklı olmayan, sıradan. **2.** İnce ve kibar olmayan, basit, kaba, âmiyâne.
b. 105
- bayâğılık** *a. 1.* Bayağı olma durumu, âdillik, pespâyelik. **2.** Basitlik, seviyesizlik.
b.+la 22
- bayan** *a. 1.* Kadın isimlerinden önce getirilen saygı sözü, hanım. **2.** Kadın, hanım.
b. 18
- baygın** *sf. 1.* Geçici ve kısa süre için şuur kaybına uğrayarak kendinden geçmiş, bayılmış (kimse).
b. 53, 71
- bayıl-** **1.** Geçici bir süre için şuur kaybına uğrayarak kendinden geçmek, baygın duruma gelmek.
b. -maya 51
- bayır** *a. 1.* Bir tepenin yukarılarından eteklerine doğru uzanan meyilli arâzi.
b.+da 144
- bayram** *a. 1.* Milletçe sevinç içinde kutlanan, dinî veya millî bir anlam taşıyan kutsal gün.
b.+ın 32
- bazan** *zf. Ar. baz'ın tenvinli şekli bazan* **1.** Bâzı kere, bâzı zaman, arada bir, ara sıra.
b. 20, 22, 27, 32, 32, 32, 47, 49, 49, 49, 49, 52, 81, 92, 99, 101, 101, 103, 103, 103, 106, 106, 107, 109, 109, 110, 118, 118, 126, 128, 146, 147
- bazen** *zf. Ar. baz'ın tenvinli şekli bazan* **1.** Bâzı kere, bâzı zaman, arada bir, ara sıra.
b. 47
- bazı** *sf. Ar. baz'dan Fars. izâfet kesresi -i ile baz-ı* **1.** Bir takım bir kısım. *zm.* **2.** Hepsi olmayıp içlerinden birkaçı, kimi.
b. 12, 13, 16, 16, 17, 20, 27, 33, 34, 47, 48, 58, 62, 100, 106, 108, 111, 132, 137, 138, 142, 155
- bebek** *a. 1.* Meme emmekte olan ve kucak çağındaki küçük çocuk. **2.** Bezden veya herhangi bir maddeden yapılmış insan şeklinde oyuncak.
b.+ 58
- becerebil-** **1.** Becerme ihtimali veya imkânı bulunmak.
b.-ecek 111
- beceriksiz** *sf. 1.* Tuttuğu işin üstesinden gelemeyen, yaptığı işi iyi yapamayan, elinden iş gelmeyen, âciz, zavallı.
b. 48
- bedbaht** *sf. ve a. Fars. bed "kötü ve baht "tâlih" ile bed- baht* **1.** Tâlihi kötü olan, bahtsız, tâlihsiz (kimse).
b. 123
- bedel** *a. Ar. bedel* **1.** Değer, fiyat. **2.** Bir şeyin yerini tutan başka bir şey. *zf. 3.* Karşılık olarak, yerine.
b.+i 143
b.+iydi 69
- beğen-** **1.** İyi ve güzel bulmak, takdir etmek. **2.** Doğru bulmak, kabul etmek, tasvip etmek. **3.** Hoşuna gitmek, hoşlanmak, gönlü kaymak.
b.-miş 98
- beğendir-** **1.** İyi ve güzel bulunmasını, hoşla gitmesini sağlamak, kabul ettirmek.
b.-mek 97
b.-meye 102
- beğenme-** **1.** İyi ve güzel bulmamak, takdir etmemek. **2.** Doğru bulmamak, kabul etmemek, tasvip etmemek. **3.**

Hoşuna gitmemek, hoşlanmamak,
gönlü kaymamak.
b.-mek 30

bekar *a. ve sf. Ar. bikr "erkek görmemiş kız; evlenmemiş erkek"* **1.** Evli olmayan kimse, ergen. **2.** Ailesinden uzakta yalnız yaşayan kimse.
b.+dı 152
b.+ı 65
b.+ın 149

bekçi *a.* **1.** Bir şeyi veya bir yeri bekleyip korumakla görevli kimse, kolcu.
b.+lerinin 59

bekle- **1.** (Bir kimsenin gelmesini veya bir işin olmasını) Gözler vaziyette olmak, durup kollamak, intizar etmek. **2.** Herhangi bir harekette bulunmadan durup ne olacağını kollamak, hemen harekete geçmemek, tevakkuf etmek. **3.** Ummak, ümit etmek.
b. 143
b.-di 60, 115
b.-diği 124, 148
b.-diğim 107, 124, 127, 132, 133, 150
b.-diğimi 132
b.-dikten 91
b.-dim 68, 83, 102, 113, 126, 127, 129, 133, 144, 144, 160
b.-diniz 79, 80, 88
b.-mediğimiz 11
b.-mek 88, 150
b.-mekte 131
b.-mekten 126
b.-meli 73
b.-meye 17, 68, 117, 126, 149
b.-miş 64
b.-mişti 89
b.-miştim 68, 85, 127
b.-r 32, 32, 60, 131
b.-rim 85
b.-rken 158
b.-rler 19
b.-yeceğimi 88
b.-yeceğiz 21
b.-yen 99, 117, 150
b.-yenlere 46
b.-yerek 87, 96, 131, 154
b.-yeyim 104
b.-yin 79
b.-yip 73
b.-yor 71, 130, 133, 137, 153
b.-yordu 38, 56, 66, 137
b.-yordum 67, 83, 117

b.-yormuş 45
b.-yorum 89.

bekleme- **1.** (Bir kimsenin gelmesini veya bir işin olmasını) Gözler vaziyette olmamak, durup kollamamak, intizar etmemek. **2.** Herhangi bir harekette bulunmadan durup ne olacağını kollamamak, hemen harekete geçmek, tevakkuf etmemek.
b.-den 13, 28, 89
b.-diğim 50, 95, 107
b.-dim 97
b.-yiz 120

beklen- **1.** Gözlenmek, kollanmak, intizar edilmek.
b.-ir 35

beklenebil- **1.** Beklenme ihtimali veya imkânı bulunmak.
b.-ir 150

beklenme- **1.** Gözlenmemek, kollanmamak, intizar edilmemek.
b.-dik 23, 109

bekleş- **1.** Birlikte, bir arada beklemek.
b.-en 86

beklet- **1.** Başkasının beklemesine sebep olmak. **2.** Bir şeyi yapacağı zannını vererek karşısındakini ümitle beklemesine sebep olmak.
b.-ti 16

bekleyeme- **1.** Bekleme ihtimali veya imkânı bulunmamak.
b.-z 107

bel *a.* **1.** İnsan vücûdunun orta kısmında göğüsle karın arasında hafifçe darlaşmış olan ve kuşak bağlanan yer.
b.-i 73
b.-imde 49
b.-inden 114
b.-lerinden 123

bela *a. Ar. belā' "deneme, imtihan; keder, sıkıntı"* **1.** İnsana büyük bir sıkıntı veren, içinden çıkılması güç durum, bâdire, dert, gam, keder. **2.** Başa dert olan, insanı çok üzen kimse veya şey.
b.+ları 15, 15

belir- 1. Meydana çıkmak, görünmek, zuhur etmek, tezâhür etmek. 2. Bir şeyin varlığı iyice görünmek, açık bir durum almak, şekillenmek, tebâruz etmek.

b.-di 37

b.-diğini 22

b.-en 23, 155

b.-mişti 135

belirsiz *sf.* 1. Belirli ve muayyen olmayan, gayrimuayyen. 2. Açıkça görünmeyen, belli ve bâriz olmayan.

b. 22, 89, 95, 133

belki *z.f. Ar. bel "ancak, fakat"tan Fars. ki ile bel+ki* 1. Olabilir, olabilir ki, bir ihtimâlê göre, muhtemelen. 2. Hatta, bile.

b. 11, 11, 17, 19, 22, 31, 33, 37, 38, 45, 47, 47, 47, 47, 47, 47, 53, 54, 55, 56, 67, 69, 71, 74, 74, 75, 75, 77, 78, 79, 79, 85, 88, 89, 92, 92, 92, 96, 96, 97, 99, 104, 106, 106, 108, 109, 111, 118, 118, 118, 119, 120, 121, 126, 128, 129, 133, 137, 139, 141, 147, 149, 152, 155, 157, 157, 158, 159, 159, 159,

belle- 1. Öğrenip akılda tutmak, ezberlemek.

b.-miş 60

b.-miştim 70

belli *sf.* 1. Anlaşılacak ve görülecek şekilde açık olan, meydanda, âşikâr, zâhir. 2. Herkeşçe bilinen veya bilinmesi mümkün olan, bilinmedik tarafı bulunmayan, mâlûm, mâruf.

b. 12, 14, 22, 42, 43, 55, 56, 72, 78, 89, 89, 95, 99, 117, 133

b.+ydi 39, 41, 92, 95

ben *zm.* 1. Tekil birinci şahsı gösterir. 2. Bilinç sâhibi olan insanı öbür varlıklardan ayıran, kişiliği yapan unsur.

b. 16, 17, 18, 18, 20, 21, 21, 21, 21, 22, 22, 26, 27, 27, 28, 30, 30, 32, 34, 36, 37, 37, 38, 38, 38, 45, 45, 45, 45, 45, 46, 46, 47, 47, 48, 48, 51, 53, 53, 54, 55, 55, 57, 60, 61, 61, 62, 63, 63, 65, 67, 68, 72, 72, 73, 75, 76, 77, 77, 77, 78, 78, 79, 81, 81, 81, 82, 82, 82, 83, 85, 86, 86, 89, 89, 89, 91, 92, 92, 92, 92, 94, 94, 94, 97, 97, 97, 97, 98, 98, 98, 99, 99, 100, 102, 102, 103, 106, 107, 107, 107, 107, 110, 110, 111, 111, 112, 114, 114, 114, 114, 116, 118, 119, 119, 120, 120, 120,

124, 124, 124, 128, 128, 129, 129, 130, 130, 131, 132, 132, 133, 133, 134, 137, 137, 137, 138, 139, 139, 139, 140, 140, 140, 140, 141, 141, 142, 143, 144, 144, 146, 146, 147, 150, 153, 153, 154, 154, 154, 154, 158, 158, 158, 159, 159, 160,

b.+de 42, 44, 47, 53, 69, 100, 104, 115, 118, 122, 124, 131, 135, 137, 148, 149, 153, 153, 157, 157

b.+ ce 93, 100, 107, 108, 142

b.+ de 50, 97, 97

b.+deki 89, 109

b.+den 34, 50, 60, 63, 63, 81, 83, 93, 94, 98, 99, 106, 120, 120, 124, 125, 127, 135, 136, 141, 158, 158

b.+i 12, 13, 13, 14, 14, 14, 14, 15, 15, 16, 16, 16, 17, 18, 24, 25, 25, 25, 26, 26, 33, 34, 35, 39, 41, 41, 42, 44, 44, 45, 45, 46, 46, 47, 48, 48, 48, 48, 49, 53, 55, 56, 56, 60, 61, 62, 63, 63, 64, 64, 64, 64, 64, 65, 66, 68, 68, 69, 72, 72, 72, 72, 72, 73, 73, 74, 74, 75, 75, 77, 77, 78, 79, 79, 79, 80, 81, 83, 84, 84, 84, 84, 85, 86, 86, 87, 87, 88, 88, 89, 90, 91, 92, 92, 94, 94, 95, 95, 96, 96, 96, 96, 97, 97, 97, 97, 98, 98, 98, 99, 99, 99, 100, 101, 103, 104, 104, 104, 106, 106, 107, 107, 109, 111, 112, 112, 114, 114, 114, 115, 115, 116, 118, 120, 120, 122, 122, 122, 122, 123, 123, 124, 124, 124, 124, 125, 127, 129, 130, 130, 131, 131, 132, 135, 135, 136, 136, 137, 137, 137, 137, 138, 139, 139, 139, 140, 141, 142, 144, 145, 145, 145, 146, 147, 148, 148, 149, 150, 150, 152, 155, 155, 156, 156, 157, 158, 158

b.+im 11, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 23, 23, 24, 25, 26, 28, 30, 37, 40, 40, 41, 44, 44, 45, 46, 46, 48, 48, 49, 50, 50, 50, 51, 52, 54, 55, 57, 58, 58, 59, 65, 66, 69, 72, 73, 73, 74, 76, 77, 79, 79, 82, 84, 86, 88, 89, 92, 92, 92, 93, 93, 95, 98, 98, 99, 99, 100, 100, 101, 104, 106, 107, 109, 110, 117, 119, 119, 122, 122, 124, 125, 126, 126, 130, 131, 136, 137, 138, 142, 142, 144, 144, 145, 146, 148, 149, 149, 151, 151, 152, 152, 153, 154, 157, 159, 159, 159, 160

b.+imkilere 94

b.+imle 25, 27, 51, 51, 52, 62, 74, 77, 81, 97, 99, 137, 140, 142, 158, 158

bendet- 1. Kendine bağlamak, etkisi altına almak.

b.-mek 65

benimse- 1. Kendine mâletmek, sâhip çıkmak, tesâhup etmek. 2. Kendine yakın saymak, yakınlık duymak, kabul etmek.

b.-diğim 51

b.-mek 105

beniz a. 1. Yüz, yüzün rengi.

b.+i 34

b.+inin 129

b.+leri 29

b+ li 151, 152

benlik a. 1. Kişiliği, ferdiyeti meydana getiren şey, insanın öz varlığı.

b.+ime 16

b.+ini 122

benze- 1. (İki kimse veya şey arasında) Birbirine uygun ve ortak taraflar bulunmak. 2. Ortak tarafları sebebiyle birbirini hatırlamak, andırmak.

b.-diği 18, 57

b.-diğini 94

b.-r 77

b.-rlerdi 58

b.-yen 21, 22, 31, 31, 38, 55, 69, 125

b.-yerek 52

b.-yor 36, 60, 75

b.-yordu 14, 15, 27, 35, 37, 57, 61,

111, 114, 118, 127, 140, 144

b.-yorsunuz 80

benzeme- 1. (İki kimse veya şey arasında) Birbirine uygun ve ortak taraflar bulunmamak. 2. Ortak tarafları sebebiyle birbirini hatırlamamak, andırmamak.

b.-yen 24, 25, 45, 61, 77

b.-yordu 22, 38

b.-yordunuz 75

b.-yorsunuz 84

benzer sf. 1. Başka bir şeyle ortak nitelikleri bulunan, başka bir şeyi andıran, müşâbih. 2. İşini görecektir, yerini tutacak.

b. 18, 19, 63

b.+ini 55, 87

benzet- 1. Benzer duruma getirmek. 2. (Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak.

b.-iyordum 54

b.-mek 76

b.-mişti 74

b.-ti 72

b.-tiğinizi 76

benzeyiş a. 1. Benzeme işi.

b.+i 22

beraber zf. Fars. ber-â-ber 1. Birlikte.

2. Bir seviyede, bir hizâda, bir ve eşital.

b. 15, 18, 20, 26, 26, 27, 29, 30, 33,

36, 38, 39, 42, 42, 44, 44, 49, 57, 59,

62, 63, 71, 76, 82, 82, 85, 88, 95, 96,

96, 105, 109, 110, 110, 110, 115,

123, 126, 130, 130, 136, 140, 141,

142, 143, 143, 146, 149, 149, 153,

155, 158, 158, 158, 159, 159

b.+ce 151

b.+diler 123

beraberlik a. 1. Berâber olma durumu, birlik, birliktelik; bir arada yan yana bulunma, aynı seviyede ve eşit olma.

b.+lerden 98

berbat sf. Fars. ber- “üzere ve bād “rüzgâr” ile ber-bād 1. Kötü, fenâ, pis, çirkin.

b. 92

berber a. İtal. barbiere 1. Saç sakal kesmeyi meslek edinmiş kimse.

b. 29

bere a. Fr. béret < Lat. 1. Siperliksiz ve yumuşak bir çeşit başlık.

b. 88

b.+sini 104

beri a. 1. İki uzaklıktan daha yakın olanı, yakın, daha yakın yer. **taki 2.** Ayrılma hâline sonra geldiğinde “belli bir yerden ve zamandan bu yana” anlamı verir, bir işin başlangıç yerini ve zamânını gösterir.

b. 13, 16, 17, 22, 23, 24, 29, 31, 31,

38, 39, 40, 44, 46, 46, 48, 50, 55, 55,

63, 67, 69, 70, 73, 76, 77, 83, 85, 86,

88, 88, 89, 95, 96, 97, 100, 101, 106,

111, 117, 117, 118, 121, 122, 125,

127, 130, 131, 133, 135, 137, 137,

140, 141, 144, 151, 153, 158, 158,

159, 159, 159

Berlin öz. a.

B. 52, 53, 65, 106, 141

B.+de 70, 77, 77, 82, 91 , 149, 153,

154, 155

- B.+deki 146
B.+den 139, 146,154
B.+e 51, 51, 124, 143, 152, 152, 155, 155
B. +in 91
- berrak** *sf.* Ar. *berk* “*şimşek çakmak, parlamak*”tan *berrāk* **1.** Bulanık olmayan, duru, temiz, saf. **2.** (Ses için) Pürüzsüz, kulağa hoş gelen.
b. 75
- besbelli** *sf.* **1.** Çok açık, apaçık, meydanda. **2.** Anlaşıyor ki, öyle görünüyor ki, belli ki.
b. 143
b.+ydi 140
- besle-** **1.** Yedirip içirmek, karnını doyurmak. **2.** Geçimini sağlamak, geçindirmek. **3.** (Bir duyguyu) Gönünde yaşatıp geliştirmek.
b.-diğini 64
b.-mektı 149
b.-r 158
- beş** *a.* **1.** Dörtten sonra, altıdan önce gelen sayının adı.
b. 12, 13, 14, 22, 28, 28, 31, 47, 51, 55, 68, 77, 79, 83, 91, 100, 113, 126, 129, 129, 132, 137, 138, 143, 145, 149, 152, 153, 155, 158, 158
- beşer** *sf.* **1.** Beş sayısının her birine beş veya her defasında beş tâne anlamına gelen üleştirme şekli.
b. 11, 29
- beşinci** *sf.* **1.** Beş sayısının sıra sıfatı, sırada yeri dördüncüden sonra, altıncıdan önce olan.
b. 127, 130
- beşlik** *sf.* **1.** Beş tânesi bir arada olan veya içinde aynı şeyden beş tâne bulunan.
b. 63
- beter** *sf.* Fars. *bed* “*kötü*”den *-ter* ekiyle *bed-ter* **1.** Çok fenâ, daha fenâ, çok kötü.
b. 159
- bey** *a.* **1.** Bir beyliğin, küçük bir devletin başında bulunan kimse, emîr, prens. **2.** İleri gelen nüfuzlu kimse, eşraf. **3.** Efendi, sahip. **4.** Erkek, bay. **5.** Koca.
b. 19, 29, 30, 31, 35, 39, 39, 40, 42, 44, 44, 45
b.+de 39
b.+i 24, 30
b.+im 89
b.+in 31, 31, 38, 42, 49, 55
b.+le 42
b.+ler 49
- beyanname** *a.* Ar. *beyân* “*açıklama, bildirme*” ve Fars. *nâme* “*yazılı şey*” ile *beyân-nâme* **1.** Herhangi bir meseleyi, bir durumu halka veya ilgililere bildirmek için yazılan açıklama yazısı, bildiri.
b.+leri 65
- beyaz** *a.* Ar. *beyâz* **1.** Kar renginde olan rengin adı, ak. **2.** Teninin rengi açık olan kimse.
b. 12, 14, 14, 25, 25, 26, 35, 35, 38, 55, 65, 70, 71, 72, 72, 76, 95, 111, 113, 115, 116, 121, 128, 128, 135, 135,
b.+dı 115
- beyefendi** *a.* **1.** Saygı ifadesi olarak erkek isimlerinin sonuna getirilen veya erkek ismi yerine kullanılan unvan.
b. 40
b.+nin 107
- beyin** *a.* **1.** Sinir sisteminin merkezi durumunda olup kafa tasının içinde yer alan, yumuşakça, beyazımsı, üç tabakadan meydana gelmiş, kalın bir zarla örtülü organ, dimağ. **2.** Akıl, şuur.
b.+imin 89
- beylik** *a.* **1.** Bey olma durumu. **2.** Basmakalıp, herkesin kullandığı (söz, lâf vb).
b. 16, 73
- beyzi** *sf.* Ar. *beyz* “*yumurta*” ve *nispet* eki *-î* ile *beyzî* **1.** Yumurta biçiminde olan, oval, söbe.
b. 55
- bık-** **1.** (Bir şeyi, bir kimseyi) İstemez duruma gelmek, ondan usanmak, bezmek, bîzar olmak, gınâ gelmek.
b.-tın 130

bıkkın *sf.* **1.** Çok bıkmış, usanmış, bezmiş.
b. 63

bıkkınlık *a.* **1.** Bıkkın olma durumu, bıkmış, usanmış olma, usanç, bezginlik, gınâ
b. 40
b.+ının 86

bırak- **1.** (Eldeki bir şeyi) Tutmaktan vazgeçip tutmaz olmak. **2.** (Bir şeyi bir kimseye) Başkasına verilmek üzere vermek, tevdi etmek. **3.** Koyup gitmek, terk etmek.
b. 15, 112
b.-acaktım 130
b.-alım 100, 110, 144
b.-an 24, 65
b.-arak 14, 34, 52, 134, 137, 139
b.-ayım 102
b.-ip 17, 17, 41, 44, 93, 147
b.-ır 111, 129
b.-ırım 139
b.-ırken 115, 136
b.-iyor 82, 140
b.-iyordu 26, 88
b.-iyorlardı 37
b.-yorum 61
b.-mak 23, 28, 44, 64, 157
b.-makta 112
b.-maktan 135
b.-maya 74, 136
b.-mayı 114
b.-miş 69, 108, 144, 154
b.-mişa 114
b.-miştım 60
b.-tı 22, 27, 39, 80
b.-tığ 101, 134
b.-tığın 159
b.-tım 58, 80, 117, 135, 146

bırakama- **1.** Bırakma ihtimali veya imkânı bulunmamak.
b.-m 135
b.-z 44

bırakıl- **1.** Bırakmak işi yapılmak.
b.-iyor 31, 87
b.-mişti 144

bırakılıver- **1.** Ansızın ve çabucak bırakılmak.
b.-mişti 76

bırakıver- **1.** Ansızın ve çabucak bırakmak.
b.-mesinin 14

b.-mişti 89

bırakma- **1.** (Eldeki bir şeyi) Tutmaktan vazgeçip tutmaz olmamak. **2.** (Bir şeyi bir kimseye) Başkasına verilmek üzere vermemek, tevdi etmemek. **3.** Koyup gitmemek, terk etmemek.
b.-dı 45, 143
b.-dılar 129
b.-ma 137
b.-mişti 27, 148
b.-miştım 146
b.-yacağımı 34
b.-yacaklarımı 46, 135
b.-yan 31
b.-yor 63
b.-yordu 114, 156
b.-z 44, 129
b.-zlar 39

bıyık *a.* **1.** Üst dudakla burun arasında çıkan kıllar.
b.+ları 18
b.+larının 22

biçim *a.* **1.** Şekil, sûret, form. **2.** Tarz, üslûp.
b. 30, 39

biçimli *sf.* **1.** Güzel kabul edilen ölçülere uygun, düzgün, mütenâsip.
b. 60

bil- **1.** Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmatı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak. **2.** Bir işin ehli olmak, o işi yapmaya alışmış bulunmak. **3.** Anlamak, gerçeğine erişmek, idrak etmek.
b.-diği 19, 20, 117, 156
b.-diğim 65, 98, 109, 123, 148, 148
b.-diğimiz 11
b.-diğinden 19
b.-diğini 19
b.-dikleri 32
b.-diklerime 66
b.-dim 62
b.-eçeğine 19
b.-eceksiniz 99
b.-eli 62
b.-en 19, 23, 23
b.-erek 87
b.-eyim 35, 79, 139, 143
b.-ip 29
b.-ir 38, 149, 156
b.-irim 15
b.-iriz 19
b.-irsin 15, 132
b.-irsiniz 29, 91, 104

b.-işim 74
b.-iyor 79, 81, 91, 102, 103, 135, 156
b.-iyordu 65
b.-iyordum 13, 24, 28, 33, 45, 61, 67, 85, 123, 134, 138, 146, 149, 149, 153, 157
b.-iyorsunuz 75, 98, 152
b.-iyorum 43, 43, 46, 55, 116, 119, 120, 135, 140, 152
b.-mek 45, 112
b.-meme 55
b.-sem 135
b.-sen 115, 115
b.-seniz 100
b.-seydim 111, 151

bilakis *zf. Ar. harf-i cer bi-, harf-i târif el- ve 'aks "ters" ile bi'l-'aks* **1.** Tam aksine, tersine.
b. 97

bildir- **1.** Bilinir duruma koymak, açıklamak, anlatmak, îlân etmek, tefhim etmek.
b.-elim 136
b.-eyim 96
b.-iyordu 50, 143, 146
b.-meyî 62
b.-miştîm 13

bile *takı* **1.** Çekimli fiilden sonra gelerek anlamı kuvvetlendirir; hatta, hem de, üstelik. **2.** (Cümlede adı geçmeyen) Diğerleri gibi. **3.** Dahî, de.
b. 12, 12, 12, 12, 12, 13, 14, 18, 19, 21, 24, 26, 27, 27, 28, 29, 31, 31, 31, 31, 31, 36, 37, 38, 43, 43, 44, 45, 45, 47, 51, 52, 53, 54, 62, 66, 67, 73, 73, 76, 86, 86, 86, 87, 87, 88, 88, 89, 90, 92, 93, 97, 97, 97, 98, 99, 103, 105, 108, 110, 117, 122, 123, 126, 127, 127, 129, 131, 132, 135, 136, 139, 141, 142, 142, 145, 146, 147, 148, 148, 148, 148, 152, 153, 153, 153, 154, 156, 157, 157, 158

bilek *a.* **1.** Elle kolun birleştiği yer. **2.** Ayakla baldırın birleştiği yer.
b.+imden 43
b.+lerime 121

bileme- **1.** Bilme ihtimali veya imkânı bulunmamak.
b.-yordu- 29
b.-yorum 12

bilet *a. Fr. bilet* **1.** Taşıtlardan, tiyatro, sinema gibi eğlence yerlerinden

yararlanmayı, müşterek bahislere, şans oyunlarına katılmayı sağlamak üzere para ile alınan basılı kağıt.
b. 141

bilezik *a.* **1.** Süs için bileğe ve kola takılan halka.
b.+in 51

bilgi *a.* **1.** Herhangi bir konuda bilinen, zihince kavranmış olan şey, mâlûmat.
b.+si 128
b.+sine 19

bilgisizlik *a.* **1.** Bilgisiz olma durumu, câhillik, cehâlet.
b.+imin 146

bilhassa *zf. Ar. harf-i cer bi-, harf-i târif el- ve hâşşa "özellik" ile bi'l- hâşşa* **1.** Hüsûsî olarak, özellikle, hassaten, husûsiyle, husûsen, bâhusus.
b. 16, 17, 45, 48, 50, 51, 55, 87, 96, 97, 106, 124, 143, 160

bilin- **1.** Hakkında bilgi sâhibi olunmak, öğrenilmiş bulunmak, mâlûm olmak. **2.** Anlaşılmak, gerçeğine erişilmek, idrak edilmek.
b.-en 11

bilinme- **1.** Hakkında bilgi sâhibi olunmamak, öğrenilmiş bulunmamak, mâlûm olmamak. **2.** Anlaşılmamak, gerçeğine erişilmemek, idrak edilmemek.
b.-yen 11, 107, 108

bilir *sf.* **1.** Bilen, anlayan.
b. 35, 37, 147

bilme- **1.** Bir şey hakkında bilgisi, mâlûmatı olmamak, o şeyi öğrenmiş bulunmamak. **2.** Bir işin ehli olmamak, o işi yapmaya alışmış bulunmamak. **3.** Anlamamak, gerçeğine erişmemek, idrak etmemek.
b.-den 14, 50, 64, 117, 128, 148
b.-diği 29, 125
b.-diğim 14, 33, 123
b.-diğimi 85
b.-diğimiz 11, 107
b.-m 34, 36, 60, 63, 80, 82, 92, 112, 118, 126, 131, 134, 139, 154, 154,
b.-mek 17
b.-mekten 152
b.-yen 34

b.-yiz 107
b.-yor 48, 97, 109, 134, 152
b.-yorduk 108
b.-yordum 32, 51, 51, 72, 77, 85, 125,
134, 146, 157
b.-yorum 82, 109, 123, 127, 139, 152,
159

bilmiş sf. ve a. 1. Her şeyi bilir geçinen
(kimse).
b. 62

bin a. 1. Dokuz yz doksan dokuzdan
sonra, bin birden önce gelen sayının
adı.
b. 50, 58, 70, 126, 140, 145
b. +lerce 137

bin- 1. (Bir şeyin veya bir hayvanın
zerine ıkıp) Ayakları sarkıtarak
oturmak. **2.** (Kara, hava ve deniz
taşıtlarına) Yolculuk yapmak üzere
yer almak, girmek.
b.-dikten 141

bina a. Ar. binā' 1. Barınmak veya belli
bir maksat için kullanılmak üzere
yapılmış her türlü mmārī eser, yapı.
b. 24, 124, 128
b.+nın 54, 67, 82
b.+sının 67
b.+ya 20, 88
b.+yı 12

bir a. 1. Sayıların ilkinin adı. **2.** Bu sayı
kadar olan. **3.** (Değeri ve nitelikleri
bakımından) Farksız, eş, aynı,
msāvī. **4.** Eşi bulunmayan, tek olan.
5. Bütün, birleşik.
b. 11, 11, 11, 11, 11, 11, 11, 11, 11,
11, 11, 11, 11, 12, 12, 12, 12, 12, 12,
13, 13, 13, 13, 13, 13, 13, 14, 14, 14,
14, 14, 14, 14, 14, 14, 14, 14, 15, 15,
15, 15, 15, 15, 15, 16, 16, 16, 16,
16, 16, 16, 16, 16, 16, 16, 16, 17, 17,
17, 17, 17, 17, 17, 17, 17, 17, 17,
17, 17, 17, 18, 18, 18, 18, 18, 18, 18,
18, 18, 19, 19, 19, 19, 19, 19, 19, 19,
19, 19, 19, 19, 20, 20, 20, 20, 20, 20,
20, 20, 20, 21, 21, 21, 21, 21, 21, 21,
21, 21, 21, 21, 21, 21, 21, 22, 22, 22,
22, 22, 22, 22, 22, 22, 22, 22, 22,
22, 22, 23, 23, 23, 23, 23, 23, 23, 23,
23, 23, 23, 23, 24, 24, 24, 24, 24, 24,
24, 24, 24, 25, 25, 25, 25, 25, 25, 25,
25, 25, 25, 25, 25, 25, 25, 25, 25,
25, 26, 26, 26, 26, 26, 26, 26, 26,
27, 27, 27, 27, 27, 27, 27, 27, 27,
28, 28, 28, 28, 28, 28, 28, 28, 29,

29, 29, 29, 29, 29, 29, 29, 29, 29,
29, 29, 30, 30, 30, 30, 30, 30, 30, 30,
30, 30, 31, 31, 31, 31, 31, 31, 31, 31,
31, 31, 31, 31, 31, 31, 31, 31, 31, 31,
31, 31, 31, 31, 32, 32, 32, 32, 32, 32,
32, 32, 32, 32, 32, 32, 33, 33, 33, 33,
33, 33, 33, 33, 33, 33, 34, 34, 34, 34,
34, 34, 34, 35, 35, 35, 35, 35, 35, 36,
36, 36, 36, 36, 36, 36, 36, 36, 37, 37,
37, 37, 37, 37, 37, 37, 37, 38, 38, 38,
38, 38, 38, 38, 39, 39, 39, 39, 39, 39,
39, 39, 40, 40, 40, 40, 40, 40, 41, 41,
41, 41, 41, 41, 41, 41, 41, 41, 41, 41,
41, 41, 41, 41, 41, 41, 41, 41, 41, 42,
42, 42, 42, 42, 42, 42, 42, 43, 43,
43, 43, 43, 43, 43, 43, 44, 44, 44, 44,
44, 44, 44, 44, 45, 45, 45, 45, 45, 45,
46, 46, 46, 46, 46, 46, 46, 46, 47, 47,
47, 47, 47, 47, 47, 47, 47, 47, 47,
47, 48, 48, 48, 48, 48, 48, 48, 48, 48,
48, 48, 48, 48, 48, 49, 49, 49, 49, 49,
49, 49, 49, 49, 49, 49, 49, 49, 50, 50,
50, 50, 50, 50, 50, 50, 50, 50, 50,
50, 50, 50, 50, 50, 50, 50, 50, 51,
51, 51, 51, 51, 51, 51, 51, 51, 51, 51,
51, 51, 51, 52, 52, 52, 52, 52, 52, 52,
52, 52, 53, 53, 53, 53, 53, 53, 53, 53,
53, 54, 54, 54, 54, 54, 54, 54, 54, 54,
54, 54, 54, 55, 55, 55, 55, 55, 55, 55,
55, 55, 55, 55, 55, 55, 55, 56, 56,
56, 56, 56, 56, 56, 56, 56, 56, 57, 57,
57, 57, 57, 57, 57, 57, 57, 57, 57,
57, 57, 57, 58, 58, 58, 58, 58, 58, 58,
58, 58, 58, 58, 58, 59, 60, 60, 60, 60,
60, 60, 60, 60, 60, 60, 60, 60, 61, 61,
61, 61, 61, 61, 61, 61, 61, 61, 62, 62,
62, 62, 62, 62, 62, 62, 62, 62, 62,
63, 63, 63, 63, 63, 63, 63, 63, 63,
63, 63, 63, 63, 64, 64, 64, 64, 64, 64,
64, 64, 64, 65, 65, 65, 65, 65, 65, 65,
65, 65, 65, 65, 65, 66, 66, 66, 66, 66,
66, 66, 66, 66, 67, 67, 67, 67, 67, 67,
67, 67, 67, 67, 67, 68, 68, 68, 68, 68,
68, 68, 68, 68, 68, 68, 68, 68, 69,
69, 69, 69, 69, 69, 69, 69, 69, 69,
69, 70, 70, 70, 70, 70, 70, 70, 70,
70, 70, 70, 70, 70, 70, 70, 70, 70,
70, 71, 71, 71, 71, 71, 71, 71, 71,
71, 71, 71, 71, 72, 72, 72, 72, 72, 72,
72, 72, 72, 72, 72, 72, 72, 72, 72,
72, 72, 72, 72, 72, 72, 72, 73, 73,
73, 73, 73, 73, 73, 73, 73, 74, 74,
74, 74, 74, 74, 74, 74, 75, 75, 75, 75,
75, 75, 75, 76, 76, 76, 76, 76, 76,
76, 76, 77, 77, 77, 77, 77, 77, 77,
77, 77, 78, 78, 78, 78, 78, 78, 78,
78, 78, 78, 79, 79, 79, 79, 79, 79,
79, 79, 79, 79, 80, 80, 80, 80, 80,
80, 80, 80, 80, 80, 80, 80, 80, 80,

bira *a. İtal. birra < Alm. bier* **1.** Arpa ve şerbetçi otunun mayalandırılması ile elde edilen, az alkollü hafif içki.
b. 63, 66, 69

birahane *a. bira ve Fars. hāne "yer, ev" ile bira- hāne* **1.** Bira içilen ve meze kabilinden hazır yiyecekler yenilen yer.
b.+de 65
b.+ye 63

biraz *sf.* **1.** Bir parça, azıcık.
b. 11, 12, 14, 14, 16, 16, 18, 20, 22, 23, 24, 29, 31, 34, 34, 35, 35, 35, 36, 36, 36, 37, 37, 38, 38, 38, 39, 39, 41, 41, 42, 43, 45, 47, 48, 51, 51, 55, 55, 56, 56, 56, 56, 58, 58, 60, 61, 62, 63, 63, 65, 66, 69, 70, 73, 75, 76, 76, 77, 78, 79, 88, 89, 89, 89, 89, 91, 92, 92, 94, 95, 98, 98, 98, 100, 103, 104, 105, 109, 112, 114, 114, 117, 118, 124, 126, 127, 128, 128, 128, 134, 136, 136, 136, 136, 137, 137, 139, 140, 141, 142, 145, 147, 150, 151, 152, 152, 155, 156, 156, 156, 157, 158, 158
b.+dan 159

birbiri *zm.* **1.** İki veya daha fazla şey yâhut kimsenin yerini tutar, biri öteki, yekdiğer.
b. 24, 66, 89
b.+ lerinden 61
b.+lerine 28, 32, 65, 93
b.+lerini 32, 33, 37, 88
b.+ lerinin 32, 33
b.+ leriyle 33, 87
b.+mizde 94, 99
b.+mizden 118, 120, 120
b.+mize 46, 105, 106, 108, 111, 118, 119, 119, 136, 140, 151
b.+mizi 78, 99, 103, 106, 120, 131, 138
b.+mizin 63, 133, 139
b.+nden 30, 80, 137, 142
b.+ne 21, 22, 22, 29, 52, 81, 87, 105, 111, 120, 121, 123, 138
b.+ni 109, 123, 123, 126, 138
b.+nin 61, 71, 109, 111, 149
b.+yle 67

birçok *sf.* **1.** Oldukça çok, epeyce fazla, bir hayli.
b. 12, 15, 18, 23, 24, 27, 33, 37, 46, 47, 50, 54, 57, 69, 73, 77, 79, 81, 81, 86, 86, 88, 92, 92, 94, 94, 96, 98, 100, 100, 102, 103, 107, 107, 109,

110, 113, 118, 133, 138, 138, 139, 141, 143, 144, 148, 148, 157
b.+larından 128
b. +u 87
b.+unu 137
b.+unun 48
b.+uyla 18

birden *zf.* **1.** Bir anda, ansızın. **2.** Hemen, bir bakışta, yekten.
b. 115

birdenbire *zf.* **1.** Beklenmedik bir sırada, ânî olarak, ansızın.
b. 14, 23, 27, 27, 32, 34, 37, 40, 45, 47, 54, 55, 57, 61, 62, 63, 67, 67, 68, 68, 69, 70, 75, 76, 77, 79, 80, 80, 84, 86, 86, 88, 89, 95, 96, 101, 104, 108, 108, 109, 109, 114, 114, 117, 118, 118, 119, 121, 122, 123, 126, 129, 134, 137, 144, 145, 150, 154, 155, 156, 160

birer *sf.* **1.** Bir sayısının, her birine bir veya her defasında bir tâne anlamına gelen üleştirme şekli.
b. 11, 11, 27, 37, 54, 55, 65, 82, 99, 107, 123, 135, 140, 150, 158

birisi *zm.* **1.** Bir kimse, herhangi bir şahıs. **2.** Bilinen, fakat adı söylenmeyen bir kimse.
b. 36, 38, 52, 69, 89
b.+de 149
b.+dir 19, 100
b.+nde 24, 54, 65, 69, 70, 71, 82, 93, 107, 115, 150
b.+nden 33, 71
b.+ne 39, 41, 41, 60, 69, 71, 72, 74, 92, 110, 113, 143
b.+ni 18, 33, 47, 54, 70, 121, 138, 159
b.+nin 26, 50, 52, 68, 98, 136, 150
b.+si 141
b.+sine 22, 106
b.+sinin 79
b.+siniz 45, 92
b.+ydi 11, 45, 47, 88
b.+yiz 112

birik- **1.** Toplanmak, bir araya gelmek, yığılmak, temerküz etmek.
b.-en 44, 94
b.-ir 108
b.-iyordu 133
b.-miş 85

biriktir- 1. Bir yere toplamak, yığmak.
2. Birbirine ekleyip çoğaltmak, saklamak üzere ayırıp arttırmak.
b.-erek 85

birkaç *sf.* 1. Ne kadar olduğu kesin olarak bilinmeyen az sayıdaki şeyleri belirtmek için kullanılır, üç beş tâne kadar, az sayıda.
b. 12, 14, 14, 17, 19, 20, 20, 20, 22, 23, 25, 25, 26, 28, 40, 41, 42, 47, 48, 52, 53, 54, 58, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 65, 67, 68, 68, 71, 71, 75, 76, 80, 80, 81, 83, 84, 84, 86, 89, 92, 92, 95, 105, 105, 117, 121, 121, 123, 124, 126, 127, 127, 130, 130, 133, 136, 137, 137, 138, 138, 139, 140, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 148, 149, 156, 157, 159, 159, 159, bir
b.+ını 113

birkere *zf.* 1. Aslında. 2. Bir defa olarak.
b. 38

birleş- 1. Ayrı şeyler olmaktan çıkıp bir olmak, bir bütün hâlini almak. 2. Bir araya gelmek, berâber olmak, buluşmak.
b. 93
b.-en 123
b.-tiğimiz 108

birleştire- 1. Ayrı şeyler olmaktan çıkıp bir şey durumuna getirmek, kaynaştırmak. 2. Bir araya getirmek.
b.-en 30, 55

birlikte *zf.* 1. Bir arada, beraberce, hep beraber. 2. Yanında, beraberinde.
b. 14, 27, 123, 135, 160

birtakım *sf.* 1. Bâzi.
b. 20, 21, 22, 28, 28, 31, 40, 42, 43, 46, 48, 64, 65, 67, 67, 88, 108, 109, 111, 131, 138, 145, 149

bisikletli *sf.* 1. Bisiklete binmiş(kimse).
b. 121

Bismark *öz. a.*
B. 52

bit- 1. Sona ermek, tamamlanmak. 2. Tükenmek, kalmamak.
b.-ecek 12
b.-er 110
b.-ip 123
b.-iyordu 160

b.-miş 81, 130
b.-ti 20, 120, 136, 136, 159
b.-tiği 24, 71
b.-tiğini 153
b.-tikten 131

bitir- 1. Sona erdirmek, tamamlamak.
b.-dikten 29, 133, 150
b.-dim 21
b.-iyor 151
b.-miş 82, 105

bitirme- 1. Sona erdirmemek, tamamlamamak.
b.-dim 47

bitiver- 1. Çabucak bitmek.
b.-ir 79

bitkin *sf.* 1. Gücü tükenmiş, bitmiş, hâli tâkati kalmamış, güçsüz, dermansız, bîtap.
b. 129, 130

bitme- 1. Sona ermek, tamamlanmak.
b.-mesini 140
b.-yeceğini 87
b.-yecek 76

biz *zm.* 1. Çoğul birinci şahsı gösterir.
b. 19, 66, 82, 87, 92, 97, 97, 100, 103, 108, 109, 110, 110, 110, 111, 111, 112, 112, 138, 151, 152, 155, 155
b.+de
b.+den 58, 93, 101, 122
b.+e 13, 15, 18, 43, 47, 61, 63, 63, 71, 78, 87, 105, 108, 122, 122, 122, 150, 155
b.+i 16, 63, 64, 82, 106, 108, 129, 136, 142
b.+im 17, 19, 20, 20, 20, 21, 26, 27, 27, 28, 29, 29, 40, 40, 50, 78, 82, 87, 93, 97, 100, 102, 107, 126, 138, 139, 151, 152, 159, 160
b.+imkiler 160

bizzat *zf.* Ar. *harf-i cer bi- ve zât* “şahıs, kendi”nin *harf-i târif almış şekli ez-zât ile bi'z-zât* 1. Kendisi, kendi, şahsen.
b. 143

boğ- 1. (Bir canlıyı ağzını, burnunu tıkamak, boğazını sıkıkmak veya suya batırmak sûretiyle) Nefes almasına engel olarak öldürmek. 2. (Bir şey

diğer bir şeyi) Bastırmak, hâkim olup örtmek
b.-an 12
b.-du 116
b.-mak 47
b.-maya 159
b.-uyordu 63

boğabil- 1. Boğma ihtimali veya imkânı bulunmak.
b.-iyordu 30

boğaz a. 1. Ağız boşluğundan sonra yiyeceklerin geçtiği, ağızla gırtlak arasındaki dar kısım.
b.+ımın 104
b.+ına 35

boğucu sf. 1. Nefes aldırmayan, nefesi tıkayan, insanı boğulacak duruma getiren 2. Sıkıntı ve kasvet veren
b. 143

boğul- 1. Nefes alamamaktan dolayı ölmek 2. Nefes alamayacak duruma gelmek, nefesi kesilmek, tıkanmak
b.-acak 77, 114
b.-up 48
b.- muşa 22

bohça a. 1. İçine havlu, çamaşır, elbise gibi şeyler konulup sarılan ve köşeleri çaprazlama bir araya getirilerek bağlanan dört köşe kumaş parçası.
b.+lar 25

bol sf. 1. İçine girecek şeyin gerektirdiğinden daha geniş olan. 2. Miktar bakımından çok, mebzul.
b. 19, 19, 19, 52, 67, 143, 157

bomboş sf. 1. Tamâmıyla boş, tamtakır.
b. 27, 28, 36
b.+tu 40

boncuk a. 1. Cam, plastik vb. maddelerden yapılan ortası delik, renkli küçük tâne.
b. 29

borç a. < Soğd. *purç* 1. Geri verilmek üzere alınan veya ödenmesi kabul ve taahhüt edilen para yâhut şey, deyn.
b. 144
b.+larım 148
b.+larımı 148
b.+ larımın 148

borçlu a. ve sf. 1. Maddî bir borç altında bulunan, borç almış olan, alacaklısına karşı bir şey vermek veya yapmakla mükellef olan (kimse), medyun.
b. 14, 153

boru a. 1. İki ucu açık, içi boş, dar ve uzun, silindir biçiminde, sıvı veya gaz hâlindeki maddeleri bir yerden bir yere aktarmaya yarayan nesne.
b.+su 29

boş sf. 1. İçinde yâhut üzerinde bir şey veya kimse bulunmayan, hâlî. 2. İçinde veya üzerinde yaradığı işe âit bir faâliyetle bulunulmayan, kullanılmayan, münhal.
b. 15, 16, 17, 19, 28, 30, 41, 46, 48, 51, 52, 62, 69, 92, 96, 100, 102, 117, 139, 146, 160
b.+a 120, 145, 148
b.+ta 124
b.+tu 67
b.+una 46, 53, 81, 130, 159

boşal- 1. Boş duruma gelmek, içinde bir şey veya kimse kalmamak.
b.-ıp 89
b.-miş 121
b.-mıştı 70

boşalt- 1. Boş duruma getirmek, içindekini dışarı çıkarmak
b.-iyordu 87
b.-ması 47

boşluk a. 1. Yer küresi üzerinde kara ve denizler dışında göz alabildiğine uzanan mekân ve bu mekânın herhangi bir parçası. 2. Boş kısım.
b. 24, 32, 119, 121, 130
b.+u 28, 36
b.+un 117
b.+unu 85, 86, 122, 142

boy a. 1. Bir şeyin yere değen veya yere en yakın olan kısmı ile en yüksek noktası arasındaki mesâfe. 2. İnsanın tabanı ile tepesi arasındaki yükseklik, kâmet, endam.
b.+ları 121
b.+lu 56
b.+u 63
b.+una 33

boya- 1. Boyaya batırarak veya boya sürerek renk vermek
b.-yarak 67

boyalı sf. 1. Boyanmış olan. **2.** Renkli.
b. 24, 25, 28, 32

boyan- 1. Üzerine boya sürülmek, boya ile renklendirilmek. **2.** Yüze allık, pudra, göz ve dudaklara boya sürerek süslenmek, makyaj yapmak.
b.-arak 28
b.-iyordu 67

boyulu sf. 1. Uzun boylu.
b. 46, 69, 102, 129

boyun a. 1. Vücûdun omuzlarla baş arasında kalan ve başı bedene bağlayan kısmı.
b. 55, 121
b.+larına 30
b.+uma 49, 63, 64, 106
b.+una 20, 71, 72, 114
b.+undan 81, 134

boyuna zf. 1. Durmadan, ara vermeden.
b. 101, 153

boyunbağı a. 1. Gömlek yakasının altından geçirilerek boyna bağlanan dar uzun kumaş parçası, kravat takan kişi.
b. +lı 60

boyunca zf. 1. Boyu veya uzunluğu kadar.
b. 94

boz- 1. Bir şeyi işlemez, işe yaramaz duruma getirmek. **2.** Düzgün bir şeyi düzensiz duruma sokmak, düzgünlüğünü gidermek. **3.** İyi ve düzenli bir duruma son vermek, değiştirip kötüleştirmek, ifsat etmek, ihlâl etmek.
b.-acağından 105
b.-acak 104
b.-an 77, 78

bozma- 1. Bir şeyi işlemez, işe yaramaz duruma getirmemek. **2.** İyi ve düzenli bir duruma son vermemek, değiştirip kötüleştirmemek, ifsat etmemek, ihlâl etmemek.
b.-maya 96
b.-yan 67

bozucu 1. Bozan kişi.
b. 94

bozuk sf. 1. İşlemez, işe yaramaz durumda olan, ârızalı. **2.** Bozulmuş, kötüleşmiş, fesâda uğramış.
b. 24

bozukluk a. 1. Bozuk olma durumu, ârıza
b.+undan 27

bozul- 1. İşlemez, işe yaramaz duruma gelmek, ârızalanmak.
b.-ması 110
b.-maya 155
b.-ursa 107

bölüştür- 1. Paylaştırmak, üleştirmek, taksim etmek.
b.-düğünü 142

böyle sf. 1. Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu tarzda ve sıfatta bulunan
b. 11, 14, 15, 18, 19, 21, 23, 23, 32, 32, 34, 34, 34, 35, 36, 36, 39, 39, 42, 47, 47, 48, 48, 49, 50, 50, 53, 54, 58, 58, 60, 61, 64, 64, 64, 69, 70, 71, 73, 75, 75, 77, 78, 78, 79, 80, 81, 81, 81, 81, 85, 86, 86, 88, 88, 88, 88, 91, 91, 92, 93, 94, 94, 96, 97, 99, 100, 106, 107, 108, 110, 111, 114, 115, 116, 116, 116, 118, 120, 120, 122, 122, 122, 122, 122, 125, 126, 127, 128, 133, 133, 134, 138, 138, 138, 143, 147, 147, 153, 157, 158, 159, 160
b.+ce 22, 67, 97, 100, 126, 150
b.+yim 81, 97, 114, 114, 119

bu sf. 1. En yakında olan kimse veya şeyi işâret yoluyla belirtir. *zm.* **2.** İşâret zamiri olarak yerini tuttuğu en yakındaki kimse veya şeyi gösterir. *Bu yüzden:* Bu sebeple, bunun için, bundan dolayı.
b. 11, 11, 11, 13, 13, 14, 14, 14, 14, 14, 15, 15, 15, 15, 16, 16, 17, 17, 17, 18, 18, 18, 18, 18, 19, 19, 19, 19, 20, 20, 20, 21, 21, 21, 21, 21, 22, 22, 22, 22, 22, 22, 23, 23, 23, 23, 24, 24, 24, 25, 25, 26, 26, 26, 27, 27, 28, 28, 28, 28, 28, 29, 29, 29, 30, 30, 30, 30, 30, 31, 31, 32, 32, 32, 32, 32, 32, 32, 32, 33, 33, 33, 33, 33, 33, 33, 34, 34, 34, 34, 34, 34, 36, 36, 36, 36, 36, 36, 36, 37, 37, 37, 37, 37, 37, 37, 38, 39, 39, 40, 40, 41, 41, 41, 41, 43, 43, 43, 44, 44, 44, 44, 44, 44, 44, 44, 44, 44, 44, 44, 44, 45, 45, 45, 45, 45, 45, 46, 46, 47, 47, 47, 47, 47, 48, 48, 49, 49,

49, 50, 50, 50, 50, 51, 51, 51, 51, 52,
52, 52, 52, 52, 53, 53, 53, 53, 53, 54,
54, 54, 55, 55, 55, 55, 55, 55, 55, 55,
55, 55, 56, 56, 56, 56, 57, 57, 57, 57,
57, 57, 57, 57, 58, 58, 58, 58, 59, 60,
60, 60, 61, 61, 61, 61, 61, 62, 62, 62,
62, 62, 62, 63, 63, 63, 63, 63, 63, 63,
64, 64, 64, 65, 65, 65, 65, 66, 67, 67,
67, 67, 67, 67, 68, 68, 68, 68, 68, 68,
69, 69, 69, 69, 70, 70, 70, 70, 70, 70,
71, 71, 71, 72, 72, 72, 72, 72, 72, 73,
73, 73, 73, 74, 74, 74, 74, 75, 75, 75,
77, 77, 77, 77, 77, 78, 78, 78, 78, 78,
78, 79, 79, 79, 79, 79, 79, 80, 81, 81,
81, 82, 82, 82, 83, 83, 84, 84, 84, 84,
84, 84, 84, 85, 85, 85, 85, 85, 86, 86,
86, 86, 86, 86, 87, 87, 87, 87, 87,
87, 87, 88, 88, 88, 88, 89, 89, 89, 89,
89, 89, 90, 91, 91, 91, 92, 92, 92,
92, 92, 92, 92, 93, 93, 93, 93, 93, 94,
94, 94, 94, 95, 95, 96, 96, 96, 97, 97,
97, 97, 98, 98, 98, 98, 99, 99, 99, 99,
100, 101, 101, 101, 101, 101, 101,
102, 102, 103, 103, 104, 104, 104,
104, 105, 105, 105, 105, 106, 106,
106, 106, 107, 107, 107, 108, 108,
108, 108, 108, 108, 108, 108, 109,
109, 109, 109, 109, 109, 110, 110,
110, 110, 111, 111, 111, 111, 111,
112, 112, 112, 112, 113, 114, 114,
114, 114, 115, 116, 117, 117, 117,
118, 118, 118, 118, 119, 119, 119,
119, 120, 120, 120, 122, 122, 122,
122, 123, 123, 123, 123, 123, 124,
124, 124, 124, 124, 124, 124, 125,
125, 125, 125, 125, 126, 126, 126,
126, 126, 127, 127, 128, 128, 128,
128, 128, 129, 129, 129, 129, 129,
130, 130, 130, 130, 130, 131, 131,
131, 132, 133, 134, 134, 134, 135,
135, 135, 135, 135, 135, 136, 136,
136, 137, 137, 137, 137, 137, 137,
137, 137, 138, 138, 138, 138, 138,
138, 140, 140, 140, 140, 140, 141,
141, 141, 141, 141, 141, 141, 142,
142, 142, 143, 143, 143, 143, 144,
144, 144, 144, 145, 145, 145, 146,
146, 147, 147, 147, 147, 147, 147,
148, 149, 149, 149, 149, 149, 150,
150, 150, 150, 151, 151, 151, 152,
152, 153, 153, 154, 154, 155, 155,
155, 156, 156, 158, 158, 158, 160,
160, 160, 160
b.+dur 93, 99
b.+na 11, 14, 16, 16, 17, 19, 19, 20,
20, 22, 29, 33, 35, 44, 51, 54, 56, 64,
66, 72, 91, 91, 93, 97, 98, 99, 100,
101, 101, 102, 106, 108, 125,
130, 131, 132, 132, 133, 137, 137,

140, 144, 146, 146, 146, 147, 153,
156, 156, 160, 160
b.+nda 33, 99, 105, 106, 110, 148,
157
b.+ndan 24, 32, 36, 38, 46, 46, 46,
50, 50, 56, 74, 76, 88, 101, 102, 105,
110, 112, 120, 122, 122, 125, 127,
128, 130, 136, 140, 141, 143, 143,
143, 146, 147, 148, 155, 157, 158,
159, 160, 160
b. +lar 11, 20, 28, 38, 39, 50, 64, 92,
92, 96, 100, 111, 122, 132, 156, 158
b.+lara 38, 92, 96, 121, 142
b.+larda 36
b.+lardan 18, 19, 48, 52, 52, 54, 70,
128, 146
b.+lardı 17
b.+ları 15, 21, 22, 28, 31, 41, 45, 58,
65, 71, 74, 76, 87, 95, 95, 96, 98, 99,
109, 120, 123, 124, 126, 127, 132,
132, 133, 135, 138, 140, 142, 147,
151, 156, 158, 159
b.+ların 11, 13, 25, 25, 47, 51, 64, 69,
76, 85, 87, 88, 89, 100, 103, 105,
107, 108, 112, 138, 138, 138, 142,
143, 143
b.+larla 14, 159
b.+nu 11, 14, 15, 16, 20, 20, 23, 25,
30, 31, 31, 32, 37, 37, 39, 39, 40, 42,
43, 43, 43, 44, 45, 47, 55, 61, 61, 62,
62, 63, 68, 69, 72, 74, 77, 78, 82, 83,
84, 86, 88, 92, 93, 93, 95, 95, 96, 96,
96, 96, 97, 97, 99, 99, 99, 99, 106,
108, 110, 116, 119, 119, 122, 123,
125, 127, 130, 133, 133, 134, 135,
138, 140, 141, 141, 143, 144, 147,
149, 152, 153, 153, 159, 160
b.+nun 11, 11, 13, 15, 17, 23, 33, 34,
43, 45, 45, 55, 72, 77, 78, 82, 84, 86,
86, 87, 88, 93, 95, 97, 98, 100, 106,
107, 109, 110, 117, 122, 122, 132,
134, 135, 137, 138, 141, 144, 146,
147, 148, 149, 149, 150, 155
b.+nunla 20, 29, 85
b.+ydu 75, 149
b. + yüzden 30, 62, 110

bucaksız sf. 1. Bucağı olmayan.

b. 76

buçuk sf. 1. Yarım.

b. 89, 111

b.+a 85, 88

b.+ta 105

budan- 1. Bakım için dalları kesilmek

b.-ıp 144

bugün *a.* **1.** İçinde bulunulan gün. **2.** İçinde bulunulan zaman.
b. 23, 32, 39, 40, 41, 56, 85, 91, 96, 105, 109, 124, 134, 134, 135, 135, 145, 159, 159
b.+den 12, 27
b.+kü 22, 95
b.+leri 142

buğu *a.* **1.** Gaz hâlindeki su buharı. **2.** Soğuk bir cismin üzerinde tabaka hâline gelmiş su buharı. **3.** Sis, pus
b. 12

buğulan- **1.** Buğulu duruma gelmek, üzerinde su buharı peydâ olmak. **2.** (Göz için) Nemlenmek, yaşarmak
b.-arak 37

buğulu *sf.* **1.** Buğulu göz.
b. 113, 121

bul- **1.** (Arayarak veya rastgele) Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak. **2.** (Kaybedilen bir şeyi) Tekrar elde etmek. **3.** (Varlığı bilinmeyen veya mevcut olmayan bir şeyi) Ortaya çıkarmak, keşfetmek, icat etmek. **4.** Erişmek, ulaşmak, varmak. **5.** Sağlamak, tedârik etmek, temin etmek. **6.** Belirlemek, tespit etmek.

b. 48
b.-acağımı 51, 56, 69, 147
b.-acaklarını 11, 22, 33
b.-acaktım 160
b.-duğu 87, 108
b.-duğum 147, 147
b.-duğuma 78, 110
b.-duğumu 49, 75
b.-duk 102
b.-duktan 94
b.-dular 97
b.-dum 17, 34, 46, 57, 79
b.-dunuz 92
b.-mak 11, 29
b.-makta 100
b.-maktan 11
b.-maları 12, 33
b.-manın 62
b.-ması 126, 138
b.-masını 13
b.-maya 72, 86, 88, 159
b.-mayı 117
b.-muş 26, 138, 152, 160
b.-muşlar 156
b.-muşlardı 30
b.-muştı 141

b.-muştum 54, 69
b.-sa 20
b.-unca 114
b.-up 105, 113
b.-ur 28
b.-ursak 99
b.-uruz 13
b.-uşum 74
b.-uyor 52
b.-uyordu 33
b.-uyorduk 17
b.-uyordum 38, 54, 66, 125, 134
b.-uyorlar 11
b.-uyorlardı 52
b.-uyorsa 110
b.-uyorum 12, 96

bulabil- **1.** Bulma ihtimali veya imkânı bulunmak.
b.-irdim 159
b.-mesi 139

bulacalı **1.** Alacalı bulacalı ikilemesinde geçer.
b. 26

bulama- Bulma ihtimali veya imkânı bulunmamak.
b.-dığı 18, 122
b.-dığım 104
b.-dım 113, 133
b.-makla 109
b.-mıştım 153
b.-yacağım 56, 110
b.-yacağımı 123
b.-yacağından 56
b.-yan 32
b.-yarak 107, 117
b.-yınca 97
b.-yışım 51
b.-yordu 148
b.-yordum 121, 123
b.-zdım 141
b.-zlar 26

bulandır- **1.** Karıştırıp duruluğunu, berraklığını, saflığını bozmak.
b.-acak 104
b.-ması 93

bulanık *sf.* **1.** Saf, duru ve berrak olmayan. **2.** (Hava için) Bulutlu, kapalı.
b. 97

bulantı *a.* **1.** Midede duyulan ve insana kusacakmış duygusunu veren hal.
b. 83, 125

bulaşık sf. 1. Bulaşmış olan, üzerine bir şey sürülmüş bulunan, kirlenmiş, lekelenmiş.
b. 149

Bulgaristan öz. ad.
b. 51

bulma- 1. (Arayarak veya rastgele) Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmamak. **2. 6.** Belirlememek, tespit etmemek.
b.-diğim 99
b.-ma 47
b.-yor 44, 76, 150, 156
b.-yordu 129
b.-yorlardı 50
b.-yorum 98
b.-z 28

bulun- 1. (Aranılarak veya tesâdüfen) Elde edilmek, ele geçirilmek. **2.** (Kaybedilen bir şey) Tekrar elde edilmek.
b.-acağma 34
b.-acak 32, 97, 130
b.-an 14, 23, 25, 50, 60, 62, 64, 66, 67, 80, 100, 144
b.-anların 60
b.-du 63
b.-duğu 19, 20, 31, 56, 65, 70, 141, 159
b.-duğum 26, 68, 68, 73, 123, 123, 123
b.-duğuma 62
b.-duğumu 54, 124
b.-duğumuz 140
b.-duğuna 57
b.-duğundan 159
b.-duğunu 11, 16, 21, 23, 45, 51, 57, 76, 86, 87, 106, 109, 117, 122, 122, 138, 146, 148, 149, 151, 159
b.-duğunuz 45
b.-dukları 30
b.-duklarını 60, 112
b.-duysam 148
b.-mak 99, 99, 101, 128
b.-masının 105
b.-muş 17, 51, 138
b.-muşlar 31
b.-up 87
b.-urdu 129
b.-uyor 60, 109, 156
b.-uyordu 21, 51, 147
b.-uyorduk 46
b.-uyordum 66
b.-uyorlardı 31

bulunabil- 1. Bulunma ihtimali veya imkânı bulunmak.
b.-eceğini 123

bulunma- 1. (Aranılarak veya tesâdüfen) Elde edilmek, ele geçirilmek. **2.** (Kaybedilen bir şey) Tekrar elde edilmek.
b.-dığı 57, 87, 142, 157
b.-diğini 89, 98, 153
b.-mıştı 16
b.-yacak 160
b.-yor 45
b.-yordum 34

bulunuş a. 1. Bulunma işi
b.+um 130
b.+umaydı 17

buluş- 1. Belli bir yerde bir araya gelmek, birbirini bulmak. **2.** Karşılaşmak, rast gelmek.
b.-acağımızı 153.
b.-acağız 84
b.-alım 82
b.-tuğumuz 106
b.-up 105
b.-uruz 104

bulut a. 1. Gökyüzünün yüksekçe katlarındaki görülebilir duruma gelmiş su buharı kütlesi
b. 75
b.+lar 37, 37
b.+larda 67
b.+lardan 37

bura a. 1. Bu yer [Burada, buradan, buranın, burası, buraya, burayı, buralara, buraları gibi çekimli halleriyle içinde bulunulan, işaret edilen, kastedilen yakın bir yeri ve çevreyi gösterir veya dikkat çekilmek istenen bir husûsu belirtir].
b.+da 15, 17, 23, 26, 36, 37, 52, 59, 66, 67, 67, 67, 70, 78, 79, 82, 88, 88, 100, 108, 111, 125, 127, 129, 129, 131, 137, 137, 138, 138, 160
b.+daki 25,50, 87, 92, 131
b.+dan 17, 28, 61, 85, 105
b.+dayım 115, 140
b.+lara 37, 37, 37, 102
b.+larda 37, 37, 113, 128, 142
b.+lardaki 69
b.+ları 121
b.+nın 69, 121
b.+sı 25, 41, 51, 91, 91, 111

- b.+sında 123
b.+sını 123
b.+ya 21, 37, 53, 63, 68, 69, 69, 72, 72, 91, 91, 91, 92, 116, 119, 121, 123, 123, 129, 130, 137, 138, 145
b.+yı 17, 112
- burgulu** *sf.* **1.** Burgu ile tespit edilmiş, vidalı, vidalanmış.
b. 41
- burkulma** *a.* **1.** Burkulmak işi.
b. 70
- burun** *a.* **1.** Yüzün ortasında alınla ağız arasında yer alan, çıkıntılı, iki delikli koklama organı
b. 22, 30
b.+u 56, 63, 72
b.+umda 53
b.+umun 121
b.+un 121
b.+unun 116, 117
- buruk** **1.** Burulmuş. **2.** Gücenmiş, incinmiş, alınmış etkisi bırakan.
b. 111
- burukluk** *a.* **1.** Tadı acımsı ve mayhoş olma, kekrelilik. **2.** Alınmış ve incinmiş olma, güceniklik, küskünlük.
b.+undan 119
- burunlu** *sf.* **1.** Kibirli, gururlu, mağrur.
b. 60
- buruş-** **1.** Düzgünlüğü bozulmak, kırışık ve buruşuklar peydâ etmek.
b.-muş 65
b.-uyordu 116
- buruşma** *a.* **1.** Buruşma işi
b. 71
- buruştur-** **1.** Buruşuk duruma getirmek, düzgünlüğünü bozup kırıştırmak.
b.-arak 24, 39, 42
b.-up 24, 42
- buruşukluk** *a.* **1.** Buruşmuş olma durumu. **2.** Bir şey üzerinde buruşmaktan ileri gelen kırışıklık.
b.+lar 29
- buse** *a.* (*Fars.* *būs* > *bûse*) **1.** Öpme, öpüş, öpücük
b.+lere 63, 116
- buyur-** **1.** Bir şeyin yapılmasını kesin olarak bildirmek, emretmek. **2.** (Saygılı ifâdede) Söylemek, demek.
b.-un 14, 25, 25, 34, 34
b.-unuz 18
- buz** *a.* **1.** Soğuktan donarak katı duruma gelmiş su.
b. 71, 121, 124
b.+ları 118
b.+u 32
- büfe** *a.* *Fr. buffet* **1.** Evlerde sofrata takımlarını koymaya mahsus dolap. **2.** Bir dâvette misâfirlerin istediklerini alıp yemeleri için üzerine çeşitli yiyecekler konulmuş masa. **3.** Sandviç, bisküvi, çikolata, kuru yemiş gibi yiyecek ve içecek, sigara, kibrit, gazete vb. şeyler satılan ufak dükkân.
b. 25
b.+de 30
b.+nin 28, 41
- büğrü** *Eğri büğrü* söyleyişinde geçer.
b. 150
- bük-** **1.** Kıvrırmak, burmak.
b.-erek 24
b.-üp 30
b.-üyordum 94
- bükül-** **1.** (İplik için) Eğirilmek. **2.** Kıvrılmak.
b.-üyor 73
- bünye** *a.* (*Ar. binā* 'yapmak, kurmak' *tan binye* > *bunye*) **1.** Vücut yapısı, beden.
b.+si 39
- Bürida** *öz. a.*
B. +nın 55
- büsbütün** *zf.* **1.** Tam anlamıyla, tamâmen, tamâmiyle, iyice.
b. 23, 24, 25, 39, 44, 52, 53, 74, 84, 89, 93, 94, 101, 103, 107, 111, 117, 124, 145, 148
- bütün** *sf.* **1.** Eksiksiz, tam, yekpâre. **2.** (Belirtilmek istenen veya bahsedilen şeyin) Hepsini, tamâmını, tüm, bilcümle, bilumum.
b. 14, 19, 20, 21, 22, 23, 23, 23, 23, 29, 30, 30, 30, 32, 32, 33, 34, 34, 38, 40, 40, 40, 42, 42, 44, 46, 47, 49, 52,

52, 55, 62, 62, 63, 63, 64, 64, 66, 66,
67, 67, 68, 70, 72, 72, 77, 78, 79, 79,
80, 80, 81, 84, 85, 85, 85, 85, 85, 86,
87, 87, 87, 87, 87, 87, 87, 92, 93, 93,
94, 96, 96, 99, 103, 105, 106, 106,
106, 107, 107, 107, 107, 108, 108,
108, 109, 109, 111, 112, 113, 113,
114, 116, 117, 117, 119, 119, 120,
121, 121, 122, 122, 123, 124, 125,
126, 126, 130, 130, 130, 130, 132,
132, 133, 133, 133, 134, 134, 135,
138, 138, 138, 139, 142, 142, 143,
144, 144, 145, 145, 145, 148, 149,
149, 150, 153, 153, 153, 154, 155,
156, 157, 158, 158, 158, 159, 159,
160

büyük- 1. Daha büyük duruma gelmek,
irileşmek, genişlemek, bollaşmak. **2.**
Boy atmak, uzamak. **3.** Yaşı artmak,
yaşı ilerlemek. **4.** Çoğalmak,
miktarca fazlalaşmak. **5.**
Şiddetlenmek, kuvvetlenmek, etkisini
arttırmak
b.-düğüm 142
b.-düğünü 43, 117, 160
b.-düm 47, 97
b.-müş 119
b.-yen 109
b.-yerek 103

büyücek sf. 1. Oldukça büyük, büyükçe.
b. 95

büyük sf. 1. Ölçüleri bakımından aynı
cinsteki benzerlerinden daha yüksek,
daha geniş, daha uzun veya iri olan,
azîm, cesim, kebir. **2.** Miktârı fazla
olan, sayıca çok olan. **3.** Yaşı daha
ileri, daha fazla olan, yaşlı.
b. 11, 16, 25, 28, 28, 29, 29, 32, 32,
35, 37, 38, 38, 39, 41, 41, 41, 42, 42,
43, 45, 45, 48, 48, 49, 49, 49, 50, 53,
55, 55, 56, 57, 57, 57, 58, 58, 61, 62,
66, 66, 67, 67, 68, 69, 72, 84, 84, 85,
87, 88, 88, 91, 91, 93, 94, 94, 96,
111, 111, 113, 115, 115, 128, 128,
129, 130, 134, 136, 138, 141, 141,
142, 149, 150, 153, 154, 157, 159,
160
b. +çe 58, 100, 121, 131
b.+ü 157
b.+üne 30

büyükanne a. 1. Annenin veya babanın
annesi, nine.
b.+si 156
b.+sinin 156

büyüt- 1. Daha büyük duruma getirmek,
genişletmek, geliştirmek,
fazlalaştırmak. **2.** Olduğundan fazla
görmek veya göstermek, abartmak,
mübâlâğa etmek, îzam etmek.
b.-ür 50

C

cadde a. Ar. cādde 1. Geniş, uzun ve
düzgün yol, ana yol.
c.+de 67
c.+ler 113
c.+lerde 53
c.+nin 67, 68
c.+sinde 84
c.+ye 67

**caiz sıf. ve i. (Ar. cevāz “yasak
olmamak” tan cā’iz) 1.** din. **2.** Din
ve törece işlenmesi emir veya yasak
edilmediği için yapılmasında bir
sakınca bulunmayan, izin verilmiş
sayılan (şey).
c. 131
c.+se 146

cam a. (Fars. cām) 1. Silisli kumun
soda ve potas katılarak ateşte
eritilmesiyle elde edilen şeffaf, sert
ve çabuk kırılır madde, sırça. **2.** Bu
maddenin pencere, kapı, dolap gibi
yerlere takılan tabaka hâlindeki şekli
c.+ın 13
c.+lardan 149
c.+ları 87, 113
c.+ların 35
c.+larından 12
c.+larıyla 121

**camekan a. (Fars. cāme-ken “elbise
çıkarılacak, soyunulacak yer”den
cāmekān) 1.** Camla çevrili, camla
örtülü yer. **2.** Bir yeri iki kısma ayıran
camlı bölme.
c.+lı 30

**camera a. (Fr. caméra – İng. camera <
Lat.) 1.** Sinema, video ve fotoğraf
filmi çekme makinesi.
c. 51

can a. Fars. cān 1. İnsan ve
hayvanların yaşamasını sağlayan ve
ölümle bedenden ayrılan madde dışı
varlık, ruh. **2.** İnsanın kendi varlığı,
yaşama, yaşayış, hayat.

- c. 19, 24, 92, 111, 112, 132, 151
c.+a 14
c.+ı 42, 128
c.+ım 117, 150
c.+ımı 35, 61, 95
c.+ın 110
c.+ınız 35, 76, 95, 102
c.+ıyla 41
- candan** *sf.* **1.** İçten, yürekten, gönülden, samimi
c. 66, 109
- canım** *a.* **1.** Canımdan çok sevdiğim
c. 15, 15, 15, 25, 30, 35, 36, 39, 53, 152
- canlan-** **1.** Can kazanmak, hayat bulmak, canlı duruma gelmek, dirilmek. **2.** Canlılık, hareketlilik kazanmak, hareketlenmek.
c.-an 50, bir
c.-dı 89, 128
c.-ıyor 11
- canlı** *sf.* **1.** Canlı olan, yaşamakta olan, diri. **2.** Hareketli, dinamik, cevval. **3.** Kuvvetli, güçlü, etkili
c. 20, 91, 152, 158, 158, 160, 160
- cansız** *sf.* **1.** Ölmüş, ölü. **2.** Hareketsiz, durgun. **3.** Güçsüz, mecalsiz
c. 31, 55, 119
- cazibe** *a.* (Ar. *cezb* “kendine çekmek” > *cāzib* “çekici”den *cāzibe*) **1.** Dikkat ve ilgiyi üzerine çekme özelliği, çekicilik, alımlılık, albeni.
c. 77
- cazip** *sf. ve a.* (Ar. *cezb* “kendine çekmek” ten *cāzib*) **1.** Kendine doğru çeken, cezbeden (şey veya kimse). **2.** Dikkat ve ilgiyi üzerine çeken, çekici, alımlı (şey veya kimse).
c. 48, 86, 93, 96, 97, 126
- ceht** *a.* Ar. *cehd* **1.** Çalışıp çabalama, büyük gayret sarfetme, uğraşma.
c. 116
- ceket** *a.* (Fr. *jaquette* > *caket* > *ceket*) **1.** Vücûdun üst kısmına gömlek veya kazak üstüne giyilen, belden bir iki karış aşağı inecek boyda, kollu, önden düğmeli giyecek.
c.+imin 26, 57
c.+ini 40
- c.+inin 61
- cemiyet** *a.* (Ar. *cem* “toplamak”tan *yapma mastar eki -iyyet ile cem’iyyet*) **1.** Topluluk, kalabalık. **2.** İçinde yaşanılan insan topluluğu, toplum, çevre, sosyete.
c.+in 112
- cenup** *a.* Ar. *cenūb* **1.** Dört ana yönden biri, yüzünü doğuya dönen kimsenin sağ tarafına düşen cihet, güney.
c. 67, 87, 120
- cep** *a.* (Ar. *ceyb* “yaka, yaka açıklığı”ndan) **1.** Üstte taşınması istenen öte beriyi koymak için elbisenin üzerine veya iç kısmına dikilen kese biçimindeki ilâve
c. 39
c.+imde 40, 115
c.+ime 45, 160
c.+inde 19
c.+inden 26, 57
c.+lerinden 30
c.+lerine 61
c.+lerini 117
- cephe** *a.* Ar. *cebhe* **1.** Alın. **2.** Savaş bölgesi, harp sâhası.
c. 47
- cereyan** *a.* Ar. *cereyān* **1.** Bir yönden bir yöne doğru akma, akış. **2.** Geçme, geçiş.
c. +a 110
- cesaret** *a.* Ar. *cesāret* **1.** İnsana tehlikeli veya zor bir işe girişme kuvvetini veren duygu, yüreklilik, babayığitlik, korkusuzluk, cesurluk, şecâat. **2.** İnsana, davranışlarında dilediği gibi ve atakça hareket etmeyi göze aldırın atılğanlık, cüret.
c. 13, 15, 16, 20, 27, 48, 61, 62, 118, 126, 144, 157
c.+i 15, 109
c.+im 80, 92, 92
c.+imi 79, 90, 124
c.+ini 11
c.+le 84, 90
- cesaretlen-** **1.** Korkusu ve çekingenliği giderek yürekli ve cesur bir durum almak, yüreklenmek.
c.-miştim 80

cesaretsizlik *a.* **1.** Cesâretsiz olma durumu, korkaklık, çekingenlik.
c. 17
c.+imle 84

cesur *sıf. ve a. (Ar. cesâret “korkusuz olmak”tan cesûr)* **1.** Korkusuz, gözü pek, yürekli, cesâretli (kimse), babayiğit, dilâver.
c. 17
c. +ca 49

cevap *a. Ar. cevâb* **1.** Soruya, bir söz veya yazıya, bir durum ve ihtiyâca söz, yazı veya başka bir ifade yoluyla verilen karşılık, yanıt.
c. 12, 13, 15, 21, 26, 26, 34, 35, 49, 56, 60, 60, 62, 68, 74, 75, 76, 77, 80, 91, 95, 99, 102, 107, 115, 123, 125, 127, 130, 131, 131, 132, 134, 134, 135, 136, 141, 145, 145, 147, 154
c.+ı 12
c.+ımı 13, 89
c.+la 42
c.+lar 65
c.+ta 146

ceviz *a. (Ar. cevz < Fars. gevz)* **1.** İki çenekliler sınıfının cevizgiller familyasından, büyük ve kalın gövdeli, beyazımsı kabuklu, kışın yaprağını döken, uzun ömürlü, kerestesi makbul ağaç. **2.** Bu ağacın sert kabuklu, iç kısmı yenen, çok lezzetli, besleyici, yağlı ve nişastalı meyvesi, koz.
c. 25, 128

ceza *a. (Ar. cezâ’ “iyi veya kötü karşılık”)* **1.** Suç işleyen bir kimseye suçunun derecesine göre verilen acı karşılık.
c. 29
c.+y1 55

Charité *öz. a.*
C. 128
C. +ye 127

cılız *sf.* **1.** (İnsan için) Zayıf, çelimsiz, sıska. **2.** Sönük, hafif, güçsüz.
c. 29, 111

cırlak *sf.* **1.** (Ses için) Kulak tırmalayıcı, rahatsız edici, cırtlak, tiz.
c.+larını 36

cız *a.* **1.** Ateşte veya kızgın yağda pişen bir nesnenin, suya atılan kızgın bir cismin vb. buna benzer şeylerin çıkardığı ses.
c. 72, 151

cidden *zf. (Ar. cidd “ciddilik”in tenvinli şekli cidden)* **1.** Ciddî olarak, gerçekten, hakîkaten, sâhiden
c. 16

ciddi *sıf. (Ar. cidd “ciddilik” ve nispet eki -i ile ciddi)* **1.** Ağır başlı, temkinli, vakur. **2.** Önemli, üzerinde durulması gereken
c. 61, 83, 91, 102, 104, 116, 131
c.+ydi 129
c.+ye 93, 112

ciddileş- **1.** Ciddî bir durum almak.
c.-erek 75
c.-ir 142
c.-iyor 71

ciddilik *a.* **1.** Ciddî olma durumu, ağır başlılık, ciddiyet, vakar.
c.+i 106, 131
c.+le 53
c.+ten 125

ciddiyet *a. (Ar. cidd “ciddilik”ten yapma mastar eki -iyyet ile ciddiyet)* **1.** Ciddî olma durumu, ciddilik
c.+ini 101

Cihat *öz. a.*
C.+ın 28
C.+la 41

cihet *a. . (Ar. vech “taraf”tan cihet)* **1.** Yön, taraf, istikâmet, cânip. **2.** Semt, yer, mahal.
c. 11
c.+inden 54
c.+lere 48
c.+leri 84
c.+lerin 108

cilt *a. Ar. cild* **1.** İnsan veya hayvan vücûdunu saran deri, ten.
c.+inde 134

cilve *a. Ar. cilve* **1.** Hoşa gitmek, ilgi çekmek için takınılan çekici tavır, edâlî davranış, kırıtma, naz, işve, edâ. **2.** Hoş ve latif bir şekilde görünme, ortaya çıkma, tecellî etme
c.+ler 70

cinayet *a. Ar. cināyet* **1.** Adam öldürme.
2. Öldürme derecesinde ağır suç.
c.+in 157

cins *a. Ar. cins* **1.** Başlıca nitelikleri aynı olan ve aralarında çok yakın benzerlikler bulunan varlık veya nesnelere topluluğu, tür, nevi. **2.** Çeşital.
c.+i 112
c.+lerinden 20
c.+ten 99

civar *a. Ar. civār* **1.** Yakın yer, çevre, yöre, etraf
c.+ında 106, 141, 143, 155
c.+ındaki 82, 110

coş- **1.** Duygu, düşünce ve fikirlerini kuvvetle ve heyecanla dışa vurmak, galeyâna gelmek, huruş etmek. **2.** Hareketi hızlanmak, şiddetlenmek.
c.-ması 126
c.-uyor 66, 109

coşkun *sf.* **1.** Coşmuş, heyecanlı, galeyâna gelmiş. **2.** Hızı artmış, şiddeti fazlalaşmış:
c. 64, 80

coşkunluk *a.* **1.** Coşkun olma, aşırı derecede hisli veya hareketli olma durumu, heyecan, taşkınlık, galeyan, teheyyüç.
c.+u 111

cuma *a. (Ar. cem ‘“toplamak”tan cum‘a)*
1. Perşembe ile cumartesi arasındaki günün adı, haftanın altıncı günü.
c. 39

cumartesi *a.* **1.** Cuma ile pazar arasındaki gün.
c.29, 150

cümle *a. Ar. cumle* **1.** Bir eylem, düşünce ve duyguyu bir hüküm hâlinde anlatan ve içinde çekimli bir fiil veya sonuna cevher fiil getirilmiş bir isim bulunan kelime dizisi, tümce
c. 61, 78
c.+ler 66
c.+lerden 132
c.+lere 53
c.+lerin 82
c.+siyle 73

çabala- **1.** Güç bir işi yapmak, içinde bulunduğu zor durumdan kurtulmak için çalışıp uğraşmak, gayret sarfetmek, didinmek.
ç.-ması 41

çabucak *zf.* **1.** Pek çabuk, acele ile, vakit geçirmeden, hemencecik, derhal.
ç. 23, 27, 32, 34, 35, 40, 41, 42, 56, 79, 95, 95, 131

çabuk *sf. (Fars. çābuk'ten)* **1.** Hızlı, süratli, serî. **2.** *zf.* Olması gerekenden daha az ve kısa zamanda, vakit geçirmeden, süratli bir şekilde, tez.
ç. 34, 43, 43, 46, 50, 61, 83, 93, 93, 104, 104, 104, 109, 122, 132, 134, 134, 140, 148, 151, 153

çağ *a. Moğ. çağ* **1.** Zaman, vakit, mevsim. **2.** Hayâtın dönemlerinden her biri, yaş.
ç.+larında 64

çağır- **1.** Bir kimseye gelmesi için seslenmek, bağırarak. **2.** (Biriyle veya herhangi bir araçla) Bir kimseye gelmesinin istendiğini bildirmek, dâvet etmek.
ç.-acağım 141, 141
ç.-acağımı 143
ç.-acaktım 141
ç.-dı 42
ç.-diğimi 83
ç.-diğimi 15
ç.-dımız 84
ç.-ıp 80
ç.-ırsan 140, 140
ç.-ıyor 20
ç.-ıyordu 13
ç.-mak 73, 125
ç.-mamı 145
ç.-mayı 144

çağırma- **1.** Bir kimseye gelmesi için seslenmek, bağırarak. **2.** (Biriyle veya herhangi bir araçla) Bir kimseye gelmesinin istendiğini bildirmek, dâvet etmemek.
ç.-mdan 145

çağrıl- **1.** (Bir kimseye) Gelmesi için yüksek sesle seslenilmek. **2.** (Bir kimseye) Gelmesinin istendiği bildirilmek, dâvet edilmek.
ç.-masına 130

çak- **1.** Üstüne vura vura bir yere sokup yerleştirmek. **2.** Vurmak.
ç.-mıştı 63

çakı a. 1. Bir sapı ile bir veya birden fazla kesici çelik bıçağı olan ve bu bıçakçıkların katlanarak sap üzerinde boylarına göre yapılmış yuvalara girmesi sûretiyle açılır kapanır duruma gelebilen ufak kesici âlet, küçük cep bıçağı.
ç. 41

çal- **1.** Başkasına âit olan bir şeyi gizlice almak. **2.** (Bir mûsikî eserini) Bir çalgı ile icrâ etmek. **3.** (Mûsikî âletlerinin veya ses çıkarmaya yarayan boru, çan, çingirak, kampana vb.nin) Vurmak, üfleme veya gerekeni yapmak sûretiyle ses çıkarmasını sağlamak.

ç.-an 111
ç.-ardı 149
ç.-diktan 72
ç.-dım 24, 127, 127
ç.-ınca 34
ç.-ışında 71
ç.-ıyor 26
ç.-ıyordu 72, 95
ç.-makta 70
ç.-ması 111
ç.-masını 71
ç.-maya 112, 149

çalgı a. 1. Mûsikî âleti, enstrüman. **2.** Mûsikî, çalgı çalma, mûsikîli eğlence.
ç.+larının 100

çalış- **1.** Bir şeyin olması, yapılması, elde edilmesi için gereken gayreti göstermek, çaba sarfetmek. **2.** Öğrenmek için gayret etmek, uğraşmak, emek vermek. **3.** İş üzerinde olmak, iş yapmak.

ç.-acağım 81, 160
ç.-acaksın 81
ç.-acaktı 125
ç.-an 31, 32, 33, 98, 113, 134
ç.-arak 83, 96, 128, 132, 153
ç.-ır 115, 116
ç.-ırım 79
ç.-ırken 64
ç.-ıyor 22, 53, 63, 64, 128
ç.-ıyordu 25, 113
ç.-ıyordum 62, 124, 126, 139
ç.-ma 33

ç.-mak 101, 101, 144
ç.-ması 70, 71
ç.-mıştım bir
ç.-sam 157
ç.-tı 95, 104
ç.-tığı 13
ç.-tığım 60, 96, 148
ç.-tığımı 79
ç.-tığını 71, 114
ç.-tıklarını 102
ç.-tım 42, 44, 65, 107, 148

çalışma- **1.** Çalışma ihtiyacı veya imkânı bulunmamak.
ç.-yacağım 139

çalışıl- **1.** (Bir şeyin olması, yapılması için) Uğraşılmak. **2.** İş üzerinde olunmak, iş yapılmak.
ç.-an 55
ç.-diğini 91

çalışkan sf. ve a. 1. Çalışmayı çok seven, işten kaçmayan, çok çalışkan (kimse).
ç. 15

çalışkanlık a. 1. Çalışkan olma durumu.
ç.+ı 20

çalışma- **1.** Bir şeyin olması, yapılması, elde edilmesi için gereken gayreti göstermemek, çaba sarfetmemek. **2.** Öğrenmek için gayret etmemek, uğraşmamak, emek vermemek. **3.** İş üzerinde olmamak, iş yapmamak.
ç.-sam 100
ç.-yalım 100

çam a. Ar. şem' "mum" dan; şem' > şam > şam ağacı "çıra ağacı" > çam ağacı, kısaltma yoluyla çam 1. Çamgiller denen büyük bitki familyasını meydana getiren, iğne yapraklı, reçineli ağaçların ortak adı.
ç. 12, 100, 110, 121, 121

çamaşır a. Fars. cāme "elbise" ve şüy "yıkayan" ile cāme-şüy'dan 1. Elbise altına giyilen fanila, don gibi giyeceklerin ortak adı, iç çamaşırı. **2.** Kirlendiği için yıkanması gereken veya yıkanmış olan yatak, sofa takımı, giyecek, havlu vb. kumaştan yapılmış şeyler.
ç. 40, 40, 136

çamurlu sf. 1. Üstünde çamur bulunan veya çamur bulaşmış olan.

ç. 36, 143

çanta *a.* <Rum. *geanta* [?] **1.** Berâber taşınması gereken eşya, yiyecek, para, evrak gibi şeyleri koymaya yarayan deri, kumaş, vb.nden yapılmış elde taşınır mahfaza.
ç.+sından 83
ç.+sıyla 20

çapkın *sf. ve a.* **1.** Gönül mâcerâları peşinde koşan (kimse), hovarda. **2.** Yaramaz, müzip, şakacı (kimse).
ç. 62
ç. +ca 79

çapkınlık *a.* **1.** Çapkın olma durumu, gönül mâcerâları peşinde koşma. **2.** Çapkınca davranış, hovardalık.
ç. 84
ç.+tan 37

çapraz *sf. Fars. çep-râst “ sol-sağ”dan* **1.** Bir köşeden bir köşeye uzanan.
ç. 48

çarçabuk *zf.* **1.** Çok çabuk, çabucak, hemen.
ç. 118

çare *a. Fars. çâre* **1.** İstenen noktaya varmak, bir engeli aşmak için tutulması gereken yol, çıkar yol. **2.** Kurtuluş yolu.
ç. 13, 26, 49, 70, 119, 147
ç.+ye 118
ç.+yi 44

çaresizlik *a.* **1.** Çâresiz olma durumu, bir çıkar yol bulamama, elinden bir şey gelmeme, âciz kalma, zavallılık, biçârelik. **2.** Başka çıkar yol olmadığı için öyle hareket etmeye mecbur olma, mecbûriyet, ıztırar.
ç. 125
ç.+ten 104

çarp- **1.** Hızla dokundurmak, şiddetle vurmak.
ç.-arak 63, 113
ç.-ıp 68
ç.-iyordu 88, 112, 115
ç.-mak 54
ç.-maya 68
ç.-miş bir

çarpıntı *a.* **1.** Kalbin hissedilme şekilde hızlı atması, daraban. **2.** Çırpınma, çarpıntı, halecan.
ç. 68
ç.-lara 59
ç.-m 69

çarpış- **1.** Birbirine çarpmak. **2.** Mücadele etmek, birbirine üstün gelmeye çalışmak.
ç.-tıkça 32

çarşı *a. Fars. çehâr> çâr “dört” ve sū “taraf, cihet” ile çâr-şū> çârşū>* **1.** Çeşitli dükkânların bulunduğu, üstü açık veya kapalı alışveriş yeri.
ç.+ya 150

çat- **1.** (Dikine konan tüfek, kılıç, kereste, odun vb. şeyleri) Tepelerinden biribirine çaprazlama dayamak. **2.** Birine çıkışmak, hakkında sert şeyler söylemek veya yazmak, saldırmak, hücum etmek.
ç.-arak 42, 142
ç.-tı 93

çatal *a.1.* İki veya daha fazla kola ayrılmış dal, değnek vb. **2.** Üç veya dört dişli, mâdenden yemek yeme âleti.
ç. 41, 41

çayır *a.* **1.** Sulak ve rûbetli olduğu için üzerinde kendiliğinden gür ot biten veya hayvan yemi olarak kullanılmak üzere özellikle ot yetiştirilen düz yer, tabiî veya sun'î yem sâhası, otlak, mera.
ç.-lar 65

çehre *a. Fars. çihre- çehre* **1.** Yüz, surat, sîmâ. **2.** Yüz ifadesi.
ç. 73
ç.+min 152
ç.+si 71, 83, 122
ç.+sinde 104
ç.+sini 153, 153, 153
ç.+sinin 18, 26, 132
ç.+ye 22
ç.+yi 13, 54, 55, 56, 153

Çek *öz. ad. Fr. Tchèque< Slav. Çeh* **1.** Slavlar'ın batı kolundan, Çekolovakya halkından veya bu halkın soyundan olan kimse.
Ç. 153

çek- 1. (Bir şeyi bulunduğu yerden) Kendine doğru getirmek, kendine yaklaştırmak. 2. (Bir şeyi veya bir kimseyi hareket ettirecek bulunduğu yerden) Başka bir yere doğru götürmek, hareket ettirip sürüklemek. 3. Sıkıntı ve üzüntü duyarak yaşamak, ızdırap içinde olmak. 4. Nefes yoluyla içine almak. 5. (Bir şeyin maddî veya manevî yükünü) Yüklenmek, bedelini ödemek. 6. Örtmek, kapatmak. 7. Sıkıntı ve üzüntü duyarak yaşamak, ızdırap içinde olmak.
ç.-en 30
ç.-erek 12, 27, 31, 35, 75, 104, 115, 119, 120
ç.-ip 45, 146
ç.-iyordu 69, 114
ç.-iyordum 37
ç.-mişti 120
ç.-ti 45, 84, 102, 106, 114, 116, 155
ç.-tiğim 87, 91
ç.-tiğini 122
ç.-tikleri 15
ç.-tim 41, 41, 116, 116

çekil- 1. (Bir şey bir şeyin) Yanına doğru getirilmek, yaklaştırılmak. 2. Bulunduğu yerden başka bir yöne doğru götürülmek, belli bir yere yerleştirilmek.
ç.-di 127
ç.-erek 56
ç.-ip 39, 62, 122, 145
ç.-iyordu 122
ç.-miş 34
ç.-mişti 156

çekin- 1. (Bir şeyi yapmaktan herhangi bir korku veya düşünceyle) Geri durmak, kaçınmak, sakınmak, içtinap etmek, hazer etmek. 2. Korkmak, ürkmek, ihtiraz etmek.
ç.-diğim 103
ç.-diler 53
ç.-en 20
ç.-irdim 73
ç.-iyor 108, 147
ç.-iyordu 38, 81, 109
ç.-iyordum 17, 27, 85, 105, 136
ç.-meden 89
ç.-miştim 13, 39

çekingen *sf. ve a.* 1. Cesâretsizlik veya çok ince düşünme yüzünden aşırı derecede ölçülü hareket eden, bir

şeye karışmaktan ve öne çıkmaktan kaçınan, sıkılğan, muhteriz.
ç. 34, 98

çekingenlik *a.* 1. Çekingen olma durumu, cesâretsizlik, aşırı derecede ölçülülük, ürkeklik.
ç. 48
ç.-im 12
ç.-ini 23
ç.-lerim 87

çekiniş *a.* 1. Çekinme işi.
ç.-im 86

çekinme- 1. (Bir şeyi yapmaktan herhangi bir korku veya düşünceyle) Geri durmamak, kaçınmamak, sakınmamak, içtinap etmemek, hazer etmemek.
ç.-den 14, 18
ç.-meliyiz 93
ç.-yordu 15
ç.-yorduk 108
ç.-yorlar 30
ç.-zler 20

çekıştır- 1. Bir şeyi orasından burasından çekip durmak, tekrar asılıp çekmek.
ç.-mekten 28

çekme- 1. (Bir şeyi bulunduğu yerden) Kendine doğru getirmek, kendine yaklaştırmak. 2. (Bir şeyi veya bir kimseyi hareket ettirecek bulunduğu yerden) Başka bir yere doğru götürmek, hareket ettirip sürüklemek.
ç. 116
ç.-den 18, 153
ç.-mi 134
ç.-mişti 117
ç.-yiz 100

çekmece *a.* 1. Masa, dolap vb.nin öteberi koymaya yarayan, dışarıya doğru çekilen gözü, çekme.
ç.-sinin 20
ç.-yi 19, 41

çember *a. Fars.* 1. Bir düzlemde, sâbit bir noktaya aynı uzaklıkta olan noktaların meydana getirdiği kapalı eğri, dâire. 2. İnsanın etrâfını kuşatan durum ve şartlar.
ç.-in 117
ç.-inden 156

çene *a. Fars. çāne – çene* **1.** Omurgalılarda, üzerinde dişler bulunan kemik parçası ile etrafındaki yumuşak kısımlarından meydana gelen ağzın alt kısmı, yüzün hareketli olan uç kısmı.
ç.+lerimi 65
ç.+mi 80, 80
ç.+si 45, 56

çeşit *a. 1.* Aynı türden şeylerin aralarında küçük farklar bulunan parçaları, tür, nevi. **2. sf.** Türlü.
ç. 91, 91, 106, 106, 122, 124, 124

çeşitli *sf. 1.* Türlü türlü, çeşit çeşit, muhtelif, mütenevvi.
ç. 52

çete *a. 1.* Düşmana karşı küçük gruplar hâlinde savaşan, haberleşmeyi ve ulaşımı engelleyen, sabotajlar, baskınlar düzenleyen, ordu dışı gönüllü topluluk.
ç.+ler 47

çetelik **1.** Çete olan.
ç.+e 48

çevik *sf. çevük< Fars. çābük[?] 1.* Çabuk ve kolay davranan, atik, tekik, çâlâk.
ç. 64

çevir- **1.** (Bir nesneyi) Dâire şeklinde hareket ettirmek, döndürmek, taklip etmek. **2.** (Giden bir şeyi) Bir amaçla durdurmak, alıkoymak, yolundan döndürmek.
ç.-di 39, 40, 42, 113, 133
ç.-diği 19
ç.-diğim 88
ç.-diğiniz 77
ç.-dikten 90
ç.-en 141
ç.-erek 59, 71, 85, 89,
ç.-ip 13, 129
ç.-iyor 126
ç.-iyordum 60
ç.-mekte 58
ç.-mekten 108
ç.-meye 61, 99
ç.-mişti 36, 64

çevirme- (Bir nesneyi) Dâire şeklinde hareket ettirmemek, döndürmemek, taklip etmemek. **2.** (Giden bir şeyi) Bir amaçla durdurmamak,

alıkoymamak, yolundan döndürmemek.
ç.-den 117, 117
ç.-mekte 79

çevrele- **1.** Kuşatmak, sarmak. **2.** Sınırlarını çizmek, sınır içine almak, tahdit etmek.
ç.-yerek 56

çevril- **1.** Dâire şeklinde hareket ettirilmek, döndürülmek. **2.** Bir yöne doğru dönmek, yönelmek.
ç.-miş 89, 121

çevrili *sf. 1.* Çevrilmiş.
ç.+ydi 91

çık- **1.** (Bulunduğu yerden) Dışarıya varmak, içeriden dışarıya doğru gitmek. **2.** (Lâf, sır, söz) Duyulmak, yayılmak. (Bir yerden) Uzaklaşmak, ayrılmak, terk etmek. **3.** Görünür duruma gelmek. **4.** Sokağa gitmek, gezmeye gitmek. **5.** (Yüksek bir yere varmak için) Yukarı doğru gitmek, yüksekteki bir yere erişmek, tırmanmak, gitmek, yüksekteki bir yere erişmek, tırmanmak.
ç.-acağı 29
ç.-acağım 149
ç.-acak 104, 105
ç.-an 16, 23, 72, 86, 98, 128, 147
ç.-ar 110, 123
ç.-arak 18, 21, 27, 68, 86, 104, 133
ç.-ardı 66
ç.-arım 115
ç.-ın 42
ç.-ınca 17, 17, 102, 113, 147
ç.-ıp 28, 36, 70, 73, 73, 105, 113, 118, 126, 129, 129, 136
ç.-ıyor 38, 65, 69, 103, 148
ç.-ıyordu 87, 128
ç.-mak 17
ç.-maktan 109
ç.-maları 43
ç.-manıza 85
ç.-ması 120
ç.-maya 26, 115
ç.-mayı 36
ç.-miş 83, 88, 112, 114, 114
ç.-mişler 123
ç.-mişti 85
ç.-muştım 35
ç.-sam 146
ç.-tı 21, 24, 36, 40, 42, 145, 147, 148
ç.-tığı 19, 20, 32, 41, 122
ç.-tığım 16, 16

ç.-tığımı 132
ç.-tığımız 63
ç.-tığımı 48, 70, 72, 141, 155
ç.-tık 102, 111
ç.-tıklarımı 146
ç.-tıktan 26, 105, 117, 158
ç.-tım 56, 65, 80, 127, 137, 139, 160

çıkama- 1. Çıkma ihtimali veya imkânı bulunmamak.
ç.-dıkları 41
ç.-yor 25

çıkâr- 1. (Bulunduğu yerden) Dışarı çıkmasını sağlamak. **2.** (Bir söz veya işe) Kendine göre mânâ vererek bir hükme varmak, istinbat etmek.
ç.-arak 43, 83, 101
ç.-dı 46, 115
ç.-diği 68, 79
ç.-diğimi 18, 69
ç.-dım 67, 69, 128
ç.-ıp 115
ç.-ırken 130
ç.-ıyor 145
ç.-ıyordu 30
ç.-ıyorum 109
ç.-maktan 50
ç.-ması 12
ç.-maya 124
ç.-mayı 93
ç.-miş 43, 100
ç.-sınlar 130

çıkâril- **1.** Bulunduğu yerden uzaklaştırılmak, dışarı çıkması sağlanmak.
ç.-diğimi 12
ç.-diktan 12
ç.-ıp 25

çıkarma- 1. (Bulunduğu yerden) Dışarı çıkmasını sağlamamak. **2.** (Bir söz veya işe) Kendine göre mânâ vererek bir hükme varmamak, istinbat etmemek.
ç.-dan 14, 16, 19, 33
ç.-dım 152
ç.-miş 33
ç.-sana 43
ç.-saydı 159
ç.-yor 135, 149
ç.-yordu 41
ç.-z 39

çıkart- **1.** Çıkarmak işini başkasına yaptırmak. **2.** Çıkmasını sağlamak, çıkarmak.

ç.-an 89
ç.-mak 146

çıkıver- **1.** Çabucak veya ansızın çıkmak.
ç.-mesinden 50

çıkma- 1. (Bulunduğu yerden) Dışarıya varmak, içeriden dışarıya doğru gitmek.
ç.-dan 136
ç.-diğimi 23
ç.-dik 139
ç.-yacağımı 12
ç.-yan 70
ç.-yınca 12
ç.-z 84, 123, 147

çıkmaç sf. 1. Hiçbir yere ulaşmayan, devâmı olmayan. **a. 2.** Güç durum, içinden çıkılması zor vaziyet, çözüm yolu olmayan mesele.
ç. 146
ç.+a 23, 109

çıplak sf. 1. Üzerinde gerekli olan veya bulunması bir güzellik verecek olan şeyden bulunmayan, giyecek, örtecek, koruyacak, süsleyecek vb. bir şeyi mevcut olmayan, üryan. **2.** Açık, apaçık, ortada.
ç. 38, 50, 71, 72, 73, 116, 119

çıplaklık a. 1. Çıplak olma durumu, bir şeyle örtülmemiş veya üzerine bir süsleme yapılmamış durumda bulunma.
ç.+ımla 103
ç.+ıyla 111

çırak a. Fars. çerâğ “mum, meşóale gibi ışık veren şey” > **çirâğ 1.** Bir ustanın yanında zanâat veya sanat öğrenen kimse, şâkirt. **2.** Bir dükkânda ayak işlerine bakan yardımcı, yamak.
ç.+ları 29

çırçıplak sf. ve zf. 1. Tamâmen çıplak, büsbütün çıplak, çirilçıplak. **2.** Gizli tarafı kalmadan, apaçık.
ç. 87

çirilçıplak sf. ve zf. 1. Tamâmen çıplak, çirçıplak.
ç. 118

çırpın- **1.** (İnsan veya hayvan) Duyulan bir acı sebebiyle veya irâde dışı vücûdun bâzı kısımlarını, bilhassa kol ve bacakları şiddetle hareket ettirmek sûretiyle sarsılmak, (vücut) hızlı hızlı kıpırdayıp oynamak. **2. mec.** (Üzüntü, telâş, korku vb. sebeplerle) Ne yapacağını bilemez durumda kıvrınmak. **3. mec.** (Bir şeye erişmek veya bir şeyden kurtulmak için) Olanca gücünü sarfetmek, uğraşıp didinmek.

ç.-acağımı 49
ç.-acak 125, 125
ç.-an 23
ç.-dığı 134
ç.-ırdım 138
ç.-ıyordu 28
ç.-ıyordum 138
ç.-ıyordunuz 78

çiçek *a.* **1.** Tohumlu bitkilerin, üreme organlarını taşıyan güzel renkli ve ekseri güzel kokulu kısmı.

ç. 90
ç.+ler 55, 91
ç.+lerle 92

çiçekli *sf.* **1.** Çiçeği olan veya üzerine çiçek resimleri yapılmış bulunan.

ç. 14

çift *sf.* Fars. *cuft* **1.** İki, tek olmayan. **2.** Bir erkekle bir dişiden meydana gelen takım, iki eş.

ç. 70, 111
ç.+erin 71
ç.+ler 69, 113, 123
ç.+lerin 111
ç.+lerini 70

çifte *sf.* (Fars. *cuft* "hayvan çiftesi")

1. İki bir arada olan, ikili. **2.** İki namlulu av tüfeği.

ç. 49

çiftlik *a.* (< çift+lik "Bir çift öküzle bir yılda sürülen toprak")

1. Ürün elde etmek için ekilip biçilen, hayvan yetiştirilen ve içinde çalışanların oturması için evler ve ahır, kümes gibi hayvan barınakları bulunan geniş arâzi, çiftlik.

ç. 155

çiğne- **1.** Bir şeyi ağıza alıp dişler arasında ezmek, öğütmek. **2.** Ezip

perişan etmek, mahvetmek, harap etmek.

ç.-yerek 87

çimen *a.* **1.** Kendiliğinden yetişen çim, yeşil ve kısa ot.

ç.+ler 123

çini *a.* **1.** Pişmiş kilden yapılma, sırlı yüzü çoğu zaman motifler ve çiçeklerle süslenmiş, levha veya mozaik hâlinde kaplama unsuru.

ç. 130

çirkin *sf.* Fars. *çirk* "kir"den *çirk-in* "kirli" **1.** Göze ve kulağa hoş gelmeyen, bet, kabih. **2.** Yakışık almayan, hoşla gitmeyen, beğenilmeyen.

ç. 14

çirkinleştir- **1.** Çirkin duruma getirmek.

ç.-me 57

çisele- **1.** (Yağmur için) İnce ince, serpinti hâlinde yağmak

ç.-yordu 56

çiy *a.* **1.** Dağın yüksek yerlerinden kopup aşağıya doğru yuvarlanan ve yuvarlandıkça büyüyen kar yığını.

ç. 90

çiz- **1.** (Bir şekli) Çizgilerle belirtmek, resmetmek, tersim etmek. **2.** Çizgi çekmek.

ç.-diği 22
ç.-er 106
ç.-erek 70
ç.-iyordu 22

çizgi *a.* **1.** Bir şeyin diğer bir şey üzerine dokunarak geçmesinden meydana gelen ince iz, hat. **2.** Yüz ve vücûdun şeklini belirten hatlardan her biri.

ç. 22, 23
ç.+ler 22, 135
ç.+leri 18
ç.+lerindeki 23
ç.+nin 22

çizgili *sf.* **1.** Üzerinde çizgi veya çizgiler bulunan, yollu. **2.** Kırıksıklarla kaplı buruşuk (yüz, cilt...).

ç. 43

çizme *a.* **1.** Ayağı bacakla birlikte örtüp koruyan bir çeşit uzun ayakkabı.

ç.+ler 67, 144
ç.+lerimi 146

çocuk *a.* **1.** Büyüyünceye kadar olan devresinde insana verilen isim, insan yavrusu. **2.** Bir kimsenin dünyâya gelmesine sebep olduğu oğul veya kız, velet.

ç. 30, 34, 42, 48, 62, 94, 98, 100, 120, 121, 152, 155, 156, 156, 156, 157, 159

ç.+a 15, 81, 147, 156

ç.+lar 106

ç.+lara 58

ç.+lardan 65

ç.+ları 26, 119

ç.+larım 148

ç.+larımdan 149

ç.+ların 28, 32, 149

ç.+larına 29

ç.+larıyla 35

ç.+larla 26

ç.+sun 114, 114, 139

ç.+sundur 15

ç.+sunuz 75

ç.+tum 48

ç.+u 24, 26, 28, 57, 80, 151, 152, 156, 157

ç.+un 35, 155

ç.+una 19, 27

ç.+unu 42

ç.+unun 32, 66, 71

çocukça *sf.* **1.** Çocuğa yakışan, çocuk gibi.

ç. 18, 34

çocuklaştır- **1.** Çocuk gibi hareket etmesine, çocuk hâlini almasına sebep olmak.

ç.-mişti 136

çocukluk *a.* **1.** Çocuk olma durumu. **2.** İnsan hayatının çocuk durumunda olunan senelerini içine alan devresi. **3.** Çocukça davranış, düşüncesizlik, tecrübesizlik.

ç.+tur 139

ç.+umda 74, 125

ç.+umdan 50, 85, 97, 103

ç.+umu 100

ç.+umun 53, 69, 100

ç.+una 19

çoğal- **1.** Fazlalaşmak, artmak, az iken çok olmak, ziyâdeleşmek, taaddüt etmek, tekessür etmek.

ç.-dı 128

ç.-dığı 36
ç.-mişti 135

çoğu *zm.* **1.** Bir şeyin büyük bölümü. **2.** Çok kimse.

ç. 48, 54, 88, 120

ç.+nda 57

ç.+nun 69, 144

çok *sf.* **1.** Miktârı, derecesi ve niteliği belli bir ölçünün üstünde bulunan, az olmayan, fazla, ziyâde. **2.** (Zaman, mesâfe... için) Uzun. **3.** *zf.* Belli bir ölçünün üstünde.

ç. 11, 12, 14, 14, 15, 16, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 29, 30, 31, 32, 32, 33, 33, 33, 34, 38, 41, 44, 48, 51, 51, 52, 53, 53, 53, 54, 55, 57, 58, 60, 61, 62, 62, 62, 63, 63, 64, 65, 68, 68, 69, 70, 74, 74, 74, 75, 75, 76, 76, 78, 80, 81, 81, 83, 84, 84, 86, 87, 87, 87, 88, 95, 97, 98, 100, 100, 100, 100, 100, 102, 103, 103, 104, 104, 104, 105, 106, 106, 106, 107, 107, 107, 108, 111, 112, 114, 114, 116, 116, 116, 117, 118, 119, 120, 128, 129, 134, 134, 135, 135, 140, 142, 143, 146, 147, 148, 148, 153, 153, 154, 154, 158, 158

ç.+muş 156

ç.+tan 149

ç.+tu 73, 150

çoluk **1.** Âile halkı, ev halkı, evlâd ü iyâl. **2.** Çocuklardan meydana gelen kalabalık, çocuklar.

ç. 27, 35

ç.+una 19

çorak *sf.* (< *Fars.* *şûrek* "tuzlu yer"den) **1.** Üzerinde mahsul yetişmeyen, verimsiz (toprak).

ç. 144

çorap *a.* (*Ar.* *curâb* < *Fars.* *gurâb*) **1.** Çıplak ayağa giyilen, çeşitli ipliklerden örülmüş giyecek.

ç.+ı 30

ç.+ın 29, 60

ç.+ları 25

ç.+larımı 115, 136

ç.+larıyla 14

çorapsız **1.** Çorabı olmayan kimse.

ç.+dı 72

çorba *a.* *şorba*, *Fars.* *şûr* "tuzlu" ve *âbâ* > *bâ* "yiyecek" ile *şûr-bâ*'dan;

halk ağzında şurva şeklinde de geçer
1. Yemeğin başında kaşıkla içilen sulu, sıcak yiyecek.
ç. 25

çök- **1.** Bulunduğu seviyeden aşağıya doğru inmek, göçmek, batmak. **2.** Olduğu yerde yıkılmak, yıkılıp yere inmek.
ç.-en 24
ç.-erek 39, 116, 157
ç.-müş 38, 79
ç.-tü 66, 118
ç.-tüğü 133
ç.-üyordu 142

çöz- **1.** (Bir şeyi) Bağlı, düğümlü, sarılı veya ilikli... durumdan çıkarmak, açmak. **2.** (Bir şeyin bilinmeyen kapalı ve anlaşılması zor tarafını) Aydınlığa çıkarmak, anlaşılmalıktan, bilinmezlikten kurtarmak, açıklığa kavuşturmak.
ç.-meve 32

çözüleme- **1.** Bağlı, düğümlü, sarılı, ilikli... halden çıkarılmamak. **2.** Açıklığa kavuşturulmamak, aydınlığa çıkarılmamak, halledilmemek
ç.-yen 125

çukur a. **1.** Çevresine göre daha aşağı seviyede bulunan yer.
ç.+a 39, 130
ç.+da 36, 69

çuval a. Fars. *çuvāl < cuvāl* **1.** Erzak, öteberi koymaya veya nakletmeye yarayan, kenevir, pamuk gibi bitkilerin elyâfından veya naylon iplikten yapılmış büyük torba.
ç.+dan 144

çünkü e. Fars. *çün ki* **1.** Şundan dolayı ki, şu sebepten ki, zîrâ. **2.** Mâdemki.
ç. 19, 34, 71, 82, 87, 93, 93, 94, 97, 101, 108, 110, 110, 110, 119, 129, 130, 132, 138, 139, 141, 149, 150, 150, 155

D

da takı. **1.** Her çeşit ve her gramer şeklindeki kelimedenden sonra gelen ve ilgi kurduğu kelimeyi anlam bakımından güçlendiren, dikkati üzerine çekerek belirten veya onu

önceki veya sonraki unsurlara bağlayan, “dahi, bile, esâsen, fakat, artık, aynen, üstelik, ise, o kadar, pek, hatta” vb. mânâlara gelen, kelimedenden ayrı yazılan takı.

d. 11, 12, 13, 14, 14, 14, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 20, 20, 25, 26, 26, 27, 27, 28, 28, 29, 30, 30, 31, 31, 32, 34, 34, 34, 34, 35, 35, 36, 36, 36, 37, 39, 39, 40, 40, 41, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 50, 50, 50, 51, 51, 52, 54, 55, 56, 56, 60, 61, 61, 64, 65, 65, 66, 66, 70, 70, 73, 74, 75, 75, 75, 76, 76, 76, 77, 77, 77, 79, 79, 80, 83, 84, 86, 86, 86, 89, 89, 89, 90, 91, 92, 92, 92, 93, 93, 94, 95, 96, 98, 99, 99, 99, 100, 100, 100, 101, 101, 103, 103, 104, 105, 105, 105, 105, 106, 106, 106, 108, 109, 109, 109, 110, 110, 110, 110, 111, 111, 112, 112, 116, 118, 118, 119, 119, 119, 122, 122, 122, 122, 122, 123, 132, 132, 133, 133, 137, 138, 140, 141, 142, 143, 145, 147, 147, 147, 149, 150, 150, 151, 151, 152, 153, 153, 154, 154, 154, 156, 157, 159, 160

dağ a. **1.** Çevresindeki arâziye göre büyük bir çıkıntı teşkil edecek şekilde yükselen toprak veya kaya kütleli.
d. 101, 144
d.+da 144
d.+lardaki 49
d.+larında 100

dağıl- **1.** Bütünlüğünü kaybedip parçalara ayrılmak, bütün durumundan çıkmak. **2.** Düzgünlüğü, intizâmı bozulmak, toplu ve düzenli durumdan çıkmak, karışık bir hal almak.
d.-dıkça 107
d.-ıp 130
d.-masına 148
d.-mıştı 149

dağınık sf. **1.** Bütün durumunda olmayan, öteye beriye dağılmış. **2.** Karışık, düzeni bozulmuş, perîşan (yer veya şey).
d. 89

dağıtıl- **1.** Dağınık duruma getirilmek, düzeninin bozulmasına sebep olunmak.
d.-miş 92

daha zf. dalı'dan > dahi **1.** Başına geldiği sığata bir karşılaştırmaya dayanarak fazlalık ve üstünlük anlamı

katar. **2.** (Yapılana, söylenene, var olana...) İlâve olarak, başka.

d. 11, 11, 11, 14, 15, 15, 16, 18, 19, 19, 20, 21, 21, 22, 22, 24, 29, 29, 30, 30, 31, 31, 33, 33, 33, 35, 35, 36, 37, 38, 38, 38, 39, 40, 40, 41, 41, 42, 44, 45, 45, 46, 47, 47, 50, 51, 51, 51, 51, 53, 53, 53, 56, 57, 61, 62, 62, 62, 62, 62, 63, 63, 63, 63, 64, 64, 65, 65, 66, 68, 68, 68, 69, 71, 71, 71, 72, 74, 74, 75, 77, 79, 82, 83, 84, 84, 85, 85, 86, 86, 86, 87, 87, 88, 88, 88, 88, 89, 93, 93, 93, 94, 94, 94, 94, 95, 95, 96, 97, 97, 97, 98, 98, 99, 99, 100, 101, 101, 104, 104, 106, 106, 106, 108, 108, 109, 111, 111, 112, 114, 114, 114, 117, 117, 118, 118, 118, 118, 118, 119, 120, 120, 120, 122, 122, 123, 125, 125, 125, 125, 126, 127, 128, 129, 129, 130, 130, 131, 132, 132, 135, 135, 136, 138, 138, 139, 139, 139, 140, 141, 141, 142, 142, 142, 144, 144, 145, 145, 145, 145, 146, 146, 146, 147, 147, 148, 148, 148, 149, 149, 149, 150, 151, 151, 151, 152, 153, 154, 157, 157, 157, 157, 158, 158, 158, 158, 158, 158, 158, 158, 158, 158, 160

dahi takı. 1. Fazla olarak, üstelik, daha, bile, de” anlamlarına gelen kuvvetlendirme sözü.
d. 12

dahiliye a . Ar. dāhili “içle ilgili”den dāhiliyye 1. (Bir devletin) İç işleri.
d. 39

daima zf. Ar. dā'im'in tenvinli şekli dā'imen > dā'imā 1. Her vakit, her zaman, devamlı olarak, sürekli.
d. 20, 24, 24, 29, 29, 29, 33, 38, 48, 48, 52, 67, 82, 84, 91, 96, 97, 97, 97, 97, 99, 103, 141, 146, 147, 158, 160, 160

daimi sf. Ar. dā'im ve nispet eki -i ile dā'imi 1. Sürekli, devamlı.
d. 69

dair sf. Ar. devr “dönmek”ten dā'ir 1. Dönen, devreden. **2. takı.** Hakkında, konusunda, ... ile ilgili, âit, değgin, müteallik.
d. 16, 16, 19, 24, 27, 44, 50, 54, 62, 66, 85, 85, 100, 123, 157, 159

daire a . Ar. devr “dönmek”ten dā'ire 1. Merkez kabul edilen bir noktadan

aynı uzaklıktaki noktaların meydana getirdiği, bir çemberin içinde kalan düzlem parçası. **2.** Büyük bir binanın bölündüğü kısımlardan her biri.

d. 26, 28, 70
d.+de 20, 20, 85
d.+den 27
d.+ler 106
d.+lerini 20
d.+nin 129
d.+ye 20

dakika a. Ar. daḳiḳ'ten daḳiḳa 1. Bir saatin altmışta biri değerindeki zaman birimi.
d. 22, 25, 26, 64, 79, 82, 84, 88, 133, 135, 140, 140, 152
d.+larca 64
d.+larda 156
d.+ya 113

daktilo a. Fr. dactylo < dactylographe 1. Tuşlar üstündeki harflerin parmakla vurulunca mürekkepli bir şerit vâsıtasıyla bir kâğıda çıkması sûretiyle yazı yazan makine, yazı makinesi.
d. 20,24
d.+culara 21
d.+ların 21, 22
d.+ya 21

dal a. 1. Bir ağaç gövdesinde çıkan kollardan her biri.
d.+lardan 121
d.+larını 124

dal- 1. Bir şeyin dibine doğru gitmek, içine doğru sokulmak, gömülmek. **2. mec.** Başka bir şeyle ilgilenmeyecek şekilde kendini bir şeye vermek, yalnız o şeyle ilgilenmek, kendini ona kaptırmak.
d.-an 133
d.-arak 125
d.-dı 34, 41, 91
d.-dığı 30
d.-dıktan 107
d.-dim 36, 85
d.-iyor bir
d.-mak bir
d.-maktı 48
d.-miş 46, 55
d.-mişti 82

dalga a. 1. Deniz, göl vb. geniş suların rüzgâr veya deprem etkisiyle hareketlenip köpürerek

- kabarmasından meydana gelen su kütlesi. **2. mec.** Bir yeri veya kimseyi baskısı altına alan, kendini kuvvetle hissettiren maddî veya mânevî tesir.
d. 60, 116, 116
d.+ları 80
d.+larına 69
- dalgah** *sf.* **1.** Dalgası olan (deniz, göl). **2.** Düz olmayan, kıvrımlı, inişli çıkışlı.
d. 29, 73
- dalgın** *sf. ve zf.* **1.** Etrâfındaki şeyleri farketmeyecek kadar bir şeye dalmış olan, düşünceli.
d. 18, 19, 19, 23, 75, 75, 95, 99, 104, 112
d.+mışım 76
- dalgınlık** *a.* **1.** Dalgın olma durumu, dikkatsizlik, unutkanlık.
d. 73
d.+ınızda 77
d.+tı 14
- damar** *a.* **1.** Canlı varlıkların vücûdunda kan veya lenf dolaşımını sağlayan kanal.
d.+ları 89, 135
- damga** *a.* **1.** Bir şeyin üzerine belli bir maksatla basılan işâret, mühür, nişan, kaşe.
d. 66
d.+sı 66
- damla** *a.* **1.** Bir sıvının ufak bir yuvarlak şeklindeki çok küçük parçası, katre.
d.+larını 94
d.+sı 89
- damş-** **1.** Bir konu hakkında birine fikir sormak, baş vurup görüşünü almak, tavsiyesini öğrenmek, istişâre etmek.
d.-maya 87
- dans** *a. Fr. danse* **1.** Bir müzik temposuna uyularak yapılan vücut hareketleri, raks.
d. 69, 69, 71, 69, 70, 110, 110, 110, 111, 111, 111, 112, 124
d.+a 70
d.+ları 111
- dantel** *a. Fr. dentelle > Yun. dantella* **1.** Elde veya makinede iplikle örülen ve kumaştan bir zemîni bulunmayan, delikli, ince ağımsı örgü.
d. 25
- dar** *sf.* **1.** Genişliği, içine girecek şeye göre yetersiz olan, içine sığılmayan veya sığılması zor olan, geniş ve bol olmayan.
d. 24, 61, 140
- daracık** *sf.* **1.** Çok dar.
d.+tı 76
- daral-** **1.** Dar hâle gelmek, genişliğini kaybetmek, darlaşmak, küçülmek. **2. mec.** Bunalmak, sıkılmak.
d.-ır 104
- dargın** *sf.* **1.** Darılmış, küsmüş, gücenmiş
d. 74, 120, 122
d.+ız 78
d.+sınız 74
- dargınlık** *a.* **1.** Dargın olma durumu, küskünlük, güceniklik, kırgınlık, iğbirar.
d. 157
d.+ı 155
- darıl-** **1.** Gücenip görüşmez olmak, küsmek, gücenmek. **2.** Kızmak, alınmak.
d.-arak 120
d.-mak 96
d.-mıştı 126
- darılma-** **1.** Gücenip görüşmez olmamak, küsmemek, gücenmemek. **2.** Kızmamak, alınmamak.
d. 115, 115
d.-ma 148
d.-yın 96, 96
d.-yınız 96
- darmadağın** *sf.* **1.** Çok dağınık ve karışık, darmadağınık, tarumar.
d. 26
- davet** *a. Ar. da'vet* **1.** Çağırma, gelmesini isteme, çağrı.
d. 12, 13, 13, 67, 69, 147
- davran-** **1.** Kalkmak üzere harekete geçmek, hareket edip kalkmak. **2. mec.** Duruma göre şöyle veya böyle tavır takınmak, şöyle veya böyle hareket etmek
d.-ırım 98
d.-ırız 120
d.-malarına 136

daya- 1. (Bir şeyi bir yere) Dokunur duruma getirip durdurmak, koyup yaslamak.

d.-mıştı 26, 41, 76, 115
d.-yarak 133
d.-yıp 111

dayan- 1. Kendini dayamak, vücûdunu bir yere yaslamak, abanmak. **2.** (Birinden, bir şeyden) Güç ve kuvvet almak, ona güvenmek, istinat etmek.

d.-acağım 46
d.-an 20, 66, 108
d.-arak 19, 66, 106, 159
d.-dı 134
d.-dığımı 85
d.-mak 46
d.-mış 113

dayanama- 1. Dayanma ihtimali veya imkânı bulunmamak.

d.-dım 157,
d.-yacağımı 153

dayanılma- 1. Katlanılmamak, tahammül edilmemek.

d.-z 46

dayanma- 1. Kendini dayamamak, vücûdunu bir yere yaslamamak, abanmamak.

d.-dan 87, 87, 98

dayı a. 1. Bir kimsenin annesinin erkek kardeşi.

d.+larına 28
d.+larının 31
d.+mın 78

dayızade a. dayı ve Fars. zâde “oğul” ile 1. Dayı oğlu veya dayı kızı.

d.+nizle 78

de takı. 1. Her çeşit ve her gramer şeklindeki kelimedenden sonra gelen ve ilgi kurduğu kelimeyi anlam bakımından güçlendiren, dikkati üzerine çekerek belirten veya onu önceki veya sonraki unsurlara bağlayan, “dahi, bile, esâsen, fakat, artık, aynen, üstelik, ise, o kadar, pek, hatta” vb. mânâlara gelen, kelimedenden ayrı yazılan takı.

d. 11, 11, 11, 11, 11, 12, 12, 13, 13, 14, 15, 15, 15, 16, 16, 17, 17, 17, 18, 19, 19, 19, 19, 20, 21, 21, 22, 23, 23, 23, 25, 25, 26, 26, 27, 27, 27, 27, 28, 28, 28, 28, 29, 29, 30, 30, 31, 31, 32,

32, 33, 33, 34, 37, 38, 39, 44, 44, 45, 45, 45, 45, 46, 47, 47, 47, 47, 48, 48, 49, 51, 51, 51, 51, 51, 52, 52, 53, 56, 57, 58, 58, 60, 60, 60, 63, 64, 66, 66, 67, 69, 69, 70, 71, 74, 74, 76, 76, 77, 77, 77, 78, 78, 78, 79, 79, 81, 82, 82, 83, 84, 85, 86, 86, 87, 87, 89, 90, 92, 92, 92, 92, 92, 93, 93, 94, 95, 96, 96, 96, 97, 98, 98, 99, 99, 99, 99, 101, 101, 102, 102, 102, 104, 105, 107, 107, 107, 107, 108, 108, 108, 108, 108, 108, 108, 109, 109, 110, 110, 110, 110, 111, 111, 111, 112, 115, 116, 116, 116, 118, 118, 118, 120, 121, 123, 123, 124, 125, 125, 126, 127, 128, 128, 129, 129, 129, 130, 130, 131, 132, 133, 133, 136, 137, 138, 139, 139, 139, 141, 141, 141, 142, 142, 142, 144, 144, 145, 145, 146, 146, 147, 148, 148, 150, 151, 151, 152, 152, 152, 152, 152, 153, 153, 154, 154, 155, 155, 155, 156, 157, 157, 158, 159

de- 1. Duygu ve düşüncelerini sözle anlatmak, söylemek. **2.** Ağızdan bir ses veya söz çıkarmak, telaffuz etmek. **3.** Anlatmak, ifâde etmek. **4.** İstemek.

d.-di 13,13, 15, 17, 18, 19, 21, 24, 25, 25, 26, 26, 26, 26, 27, 27, 34, 34, 35, 35, 37, 39, 39, 39, 40, 40, 40, 41, 43, 43, 44, 45, 46, 56, 60, 61, 61, 69, 74, 74, 75, 75, 75, 77, 77, 77, 77, 78, 78, 79, 79, 79, 80, 80, 80, 81, 82, 83, 83, 88, 89, 89, 91, 91, 92, 93, 95, 95, 100, 101, 102, 102, 103, 104, 104, 107, 110, 112, 113, 113, 113, 113, 114, 115, 115, 116, 116, 116, 118, 118, 119, 120, 126, 127, 127, 130, 131, 133, 134, 134, 135, 135, 136, 137, 139, 139, 139, 140, 140, 150, 151, 154, 154, 155, 155, 155

d.-diği 122

d.-diğim 75, 96, 99

d.-dikleri 37, 67, 67, 76, 111, 128, 142

d.-diklerini 48

d.-dikten 29

d.-diler 12

d.-dim 13, 15, 15, 21, 23, 24, 34, 35, 35, 39, 40, 42, 44, 44, 45, 45, 60, 61, 63, 72, 74, 76, 76, 77, 78, 79, 79, 81, 83, 84, 88, 95, 96, 96, 97, 99, 101, 102, 104, 108, 111, 112, 114, 115, 115, 118, 119, 119, 120, 120, 129, 132, 132, 133, 134, 134, 135, 135, 139, 140, 151, 151, 151, 154, 155, 156

d.-diniz 103, 155
d.-meden 85
d.-mek 13, 14, 16, 20, 30, 37, 43,46,
58, 60, 61, 67, 71, 74, 74,76, 77, 78,
78,79, 79, 81, 83, 86, 89, 95, 99,
100, 103, 104, 115, 118,
119,120,122, 124,127, 131, 134,
135, 136,0 140, 141, 146,151,
152,158
d.-mekle 128
d.-mektir 81, 100
d.-meliydi 118, 153
d.-meye 71, 158
d.-miş 19
d.-mişsem 87
d.-mişti 17, 33, 105, 118, 154, 160
d.-miştim 87, 107
d.-r 56, 80, 132, 151, 152
d.-rdim 86
d.-rken 30
d.-rmiş 155
d.-rken 120
d.-rse 62
d.-rsem 46, 73
d.-rsin 110
d.-se 101
d.-sem 26, 82
d.-ye 13
d.-yecekde- 14
d.-yelimde- 153
d.-yen 29
d.-yerek 15, 15, 18, 25, 75, 102, 135,
137
d.-yiniz 92
d.-yor 31, 36, 53, 101
d.-yordu 15, 39, 42, 45, 48, 51, 83,
96, 107, 110, 111, 114, 126, 130,
137, 143, 143, 150, 153
d.-yordum 87, 111, 122, 133, 147,
148
d.-yorlardı 19

defa *a. Ar. def'a* **1.** Sayı sıfatları ile ve ilk, son, her, bâzı, bu, çok... gibi sıfatlarla kullanıldığında bir şeyin oluş, yapılış ve tekrarlanış sayısını, zamânını, sırasını bildirir, kere, kez, sefer. **2.** Karşılaştırma anlamı taşıyan cümlelerde sayı sıfatlarıyla kullanıldığı zaman bahsedilenin karşılaştırıldığı şeye göre nitelik ve nicelik bakımından derecesini bildirir, kere, kez.
d. 23, 24, 27, 28, 33, 38, 40, 41, 43, 47, 53, 57, 58, 58, 64, 76, 78, 78, 83, 83, 85, 87, 89, 95, 103, 105, 115, 119, 128, 131, 132, 133, 135, 137, 149, 152, 153, 159, 160

d.+da 54, 80
d.+dır 36
d.+sında 38, 56, 86
d.+ya 88

defter *a. Ar. – Fars. defter < Yun. diphtheri “deri; parşömen”* **1.** Yapıştırılarak veya dikilerek kitap biçimine sokulmuş kâğıt destesi.
d. 41, 160
d.+e 44, 62
d.+i 43, 43, 43, 44, 44, 44, 45, 45, 45, 47, 160, 160
d.+ime 51, 66
d.+in 43, 80, 160
d.+ini 44, 46, 160
d.+le 45
d.+lerimize 139

değil *e. 1.* -im, -sin, -dir, idi gibi eklerin ve imiş, ise, iken'in başına gelerek cümlelerin anlamını olumsuz hâle getiren kelime. **2.** Bulunduğu cümledeki bir husûsu ret, diğerini veya diğerlerini kabul ve ispat eden bir bağlaç gibi kullanılır.
d. 12, 13, 17, 17, 17, 18, 23, 33, 34, 36, 36, 36, 39, 39, 39, 44, 46, 50, 51, 52, 58, 58, 58, 77, 77, 78, 81, 81, 83, 83, 86, 86, 88, 91, 92, 92, 92, 93, 93, 93, 96, 96, 98, 98, 100, 101, 101, 102, 105, 105, 110, 110, 115, 116, 116, 117, 119, 119, 119, 120, 124, 124, 125, 129, 132, 134, 135, 135, 136, 137, 141, 142, 144, 149, 150, 151, 152, 152, 152, 153, 154, 154, 155, 155, 155, 156, 159, 159, 160
d.+di 11, 22, 22, 25, 28, 32, 35, 37, 48, 58, 63, 64, 74, 87, 88, 95, 101, 107, 112, 118, 127, 131, 138, 142, 143, 147, 147, 155
d.+dik 16, 105, 112,
d.+dim 38, 68, 68, 112, 121, 122, 137, 144, 145, 146, 146, 148, bir
d.+din 15
d.+diniz 76
d.+dir 78, 92, 98, 107, 107, 108, 153
d.+im 38, 81, 92, 101, 119, 120, 151
d.+iz 112
d.+ler 27
d.+lerdi 28
d.+miş 63, 85
d.+se 147
d.+sin 159
d.+sınız 74, 98, 100

değirmi *sf. 1.* Yuvarlak.
d. 142

değiş- 1. Olduğundan başka ve farklı bir duruma girmek, başka şekle dönüşmek, tahavvül etmek, tagayyür etmek.

d.-eectim 66, 66

d.-ir 150

d.-iyor 101

d.-mesine 46

d.-meye 129

d.-miş16

d.-mişti 86

d.-miştim 12

d.-ti 129

d.-tiğimi 145

d.-tiğini 27

değişiklik a. 1. Eski durumu değişip yeni bir duruma girme, eskisinden farklı olma, değişme, istihâle.

d.+ler 155

d.+ti 21

değişiver- 1. Çabucak veya ansızın değişmek

d.-di 109

değişme a. 1. Değişmek işi. **2.** Değişim.

d. 124

d.+lere 52

d.+lerin 86

değişme- 1. Olduğundan başka ve farklı bir duruma girmemek, başka şekle dönüşmemek, tahavvül etmemek, tagayyür etmemek.

d.-diğini 137

d.-m 99

d.-mişsiniz 151

d.-mişti 129, 142, 151

d.-z 65, 136

değiştir- 1. Başka şekle dönüştürmek, olduğundan başka türlü veya farklı duruma getirmek, tâdil etmek.

d.-di 78

d.-diğine 100

d.-diniz 91

d.-eçeğim 79

d.-ecek 127

d.-eecti 126

d.-en 83

d.-ince 111

d.-irdi 27

d.-irsek 154

d.-iyorlardı 107

d.-mek 136

d.-meliydi 126

değiştiril- 1. Olduğundan başka bir duruma sokulmak, başka şekle dönüştürülmek, üzerinde değişiklik yapılmak.

d.-eçeğimi 119

değiştirme- 1. Başka şekle dönüştürmemek, olduğundan başka türlü veya farklı duruma getirmemek, tâdil etmemek.

d.-mek 103

d.-mesinin 126

dehşet a. Ar. dehşet 1. Korkunç bir şey veya bir tehlike karşısında insanın içini kaplayan büyük korku, telâş ve ürküntü, yıldı.

d.+e 40

dekolte a. Fr. décolté 1. Omuzu, göğsü veya arkası açık kadın elbisesi. **2. sf.** Açık, açık saçık.

d. 70, 72

del- 1. Üzerinde delik açmak.

d.-mek 22

delalet a. Ar. delâlet 1. Yol gösterme, kılavuzluk, rehberlik, aracılık. **2.** Delil, işaret, nişan.

d. 73

d.+iyle 58, 148

deli sf. ve a. 1. Aklî dengesini kaybetmekten ötürü kendisine ve çevresine karşı zararlı davranışlarda bulunan, intibâkını yitirmiş, aklını kaçırmış, çıldırmış (kimse), mecnun, dîvâne.

d. 46, 98, 113, 125, 136, 157

d.+ye 145

delice sf. 1. Yabânî, terbiye edilmemiş.

d. 125, 128

delik a. 1. Bir cismin bir yanından öbür yanına kadar geçen oyuk şeklindeki açıklık.

d.+lere 12

delikanlı a. 1. Çocukluk çağından çıkmış, bülûğa ermiş genç erkek.

d. 28, 102, 111

d.+dan 72

d.+lar 67, 95, 121

d.+ların 112

delilik *a.* **1.** Deli olma durumu, cinnet, cünun. **2.** Deliye yakışacak şekilde aşırı, taşkın ve mâkul olmayan davranış, çılgınlık.
d.+ti 144

delin- **1.** Üzerinde delik peydâ olmak, delik açılmak.
d.-miş 26

delme *a.* **1.** Delmek işi.
d. 19

deme- **1.** Duygu ve düşüncelerini sözle anlatmak, söylememek. **2.** Ağızdan bir ses veya söz çıkarmamak, telaffuz etmemek. **3.** Anlatmamak, ifâde etmemek.
d.-den 76
d.-di 68
d.-diler 53
d.-dim 79
d.-miş 114, 139
d.-miştim 157
d.-z 151

demin *zf.* **1.** Biraz önce, az önce
d. 71, 99
d.+den 83, 95,96, 151
d.+ki 64

demir *a.* **1.** Dövülüp şekillendirilmesi, çekilip uzatılması, inceltmesi kolay ve döküme elverişli olduğu için kullanılış yeri çok geniş olan, yoğunluğu 7,8, erime derecesi 1510, atom ağırlığı 55,85, atom numarası 26 ve sembolü Fe olan element. **2.** Bir şeyin demirden yapılan ve belli bir işe yarayan parçası.
d. 35, 44, 52, 91
d.+lerine 26

demiryolu *a.* *Fr. chemin de fer*
1. Üzerinde demir tekerlekli lokomotif ve vagonların gidip geleceği şekilde döşenmiş raylardan meydana gelen ulaşım yolu, şimendifer
d. 121

den- **1.** Anlatılmak, ifâde edilmek.
d.-ecek 91 , 145
d.-ir 91

dene- **1.** Bir şey veya kimsenin aranan niteliklere sâhip olup olmadığını anlamak için gerekeni yapmak,

vasıflarını anlamak için ölçüp biçmek, sınamak, tecrübe etmek.
d.-mek 20, 44, 49

denk *a.* **1.** Bir yük hayvanının iki yanına yükletilen yüklerden her biri, tay. **2.** (Ağırlık veya nicelik bakımından) Aynı ölçüdeki şey, eşit, eş, ... kadar.
d.+i 149

denil- **1.** Anlatılmak, ifâde edilmek. **2.** (Sözü) Söylenmek, söylenilmek.
d.-diği 18
d.-ecek 48, 111

deniz *a.* **1.** Yer yüzünün büyük bir kısmını kaplayan tuzlu su kütlesi, bahir, deryâ.
d. 69, 80, 134

dere *a.* *Fars. derre* **1.** Genellikle kışın akan küçük akar su.
d.+nin 48

derece *a.* *Ar. derece* **1.** (Maddî veya mânevî bir kıymet ölçüsüne göre sıralanan şeylerde) Bulunulan yer, kademe, seviye, mertebe, mevki veya safha. **2.** Ölçü, miktar, kerte, radde.
d. 108, 113, 138, 138
d.+de 64, 98, 99, 109, 136, 140
d.+sine 32, 147
d.+ye 30

derhal *zf.* *Fars. der- eki ve Ar. hâl "an, zaman" ile der-hâl* **1.** O anda, hemen, hiç vakit geçirmeksizin, süratle, âcilen
d. 17, 36, 46, 52, 57, 61, 64,64, 70, 77, 79, 81, 88, 88, 91, 106, 126, 127, 137, 142, 143, 147

deri *a.* **1.** İnsan ve hayvan vücudunu bir örtü gibi saran koruyucu tabaka, ten, cilt.
d.+sinden 55

dericilik *a.* **1.** Deri terbiye etmek işi. **2.** Deri alıp satma işi.
d. 29

derin *sf.* **1.** Kendi ölçülerine göre yüzeyi, ağzı veya cephesiyle dibi arasındaki mesâfesi fazla olan, enine ve boyuna oranla üçüncü boyutu daha uzun olan. **2.** *mec.* Anlam veya bilgi bakımından dış yüzde, satıhta

- kalmayan, üstünkörü olmayan, etraflı, ihâtalı ve özlü olan.
d. 16, 40, 46, 53, 54, 55, 58, 64, 65, 69, 69, 80, 86, 92, 94, 107, 109, 114, 116, 124, 140, 157
d.+e 35
- derinlik** *a.* **1.** Bir şeyin üst kısımdan dibine veya cephesinden gerisine doğru olan mesâfe.
d.+lerine 158
- dermansızlık** *a.1.* Dermansız olma durumu, güçsüzlük, kırıklık, bitkinlik, tâkatsızlık.
d. 134, 156
- ders** *a.* *Ar. ders* **1.** Bir öğreticinin belli bir konuda öğrencilere verdiği bilgi. **2.** *mec.* Bir olayın zihinde bıraktığı, insanın gözünü açıp yanlış davranışlardan sakınmasını sağlayan öğretici, uyarıcı iz, ibret.
d. 33, 48, 51, 53
- dert** *a.* *Fars. derd* **1.** İnsana ızdırap veren her türlü hal, sıkıntı, zorluk, üzüntü.
d.+i 26
d.+leri 40
d.+leriyle 31
- deste** *a.* *Fars. dest* "el"den **1.** Elde tutulabilecek şekilde bir araya getirilmiş şeylerden meydana gelen bağ, demet, tutam, bağlam.
d. 115, 129, 129
- destek** *a.* *Fars. dest* "el" ve küçültme ekiyle *dest-ek* **1.** Binâ, duvar, ağaç vb. şeylere dik durmaları, yıkılmamaları için dayanan şey, dayanak, dayak, dayangaç. **2.** *mec.* Kendisinden kuvvet alınan kimse veya şey, yardımcı.
d. 97
d.+e 146
- devam** *a.* *Ar. devâm* **1.** Bir durum üzere sürüp gitme, sürme, kesilmeme. **2.** Bir şeyin sürüp gitmekte olan kısmı, aslı tâkip eden kısmı, uzantı. **3.** Bir işe, bir yere gereken zamanlarda gitme.
d. 16, 18, 31, 39, 40, 44, 44, 45, 47, 47, 49, 50, 50, 52, 53, 60, 65, 68, 70, 74, 77, 78, 78, 81, 82, 82, 83, 89, 90, 91, 92, 98, 99, 101, 106, 111, 116, 117, 117, 118, 118, 120, 121, 132, 152, 154, 156, 158
d.+a 62
d.+ına 137
- devamlı** *sf.* **1.** Sürekli, dâim.
d.+dır 107
- devamlılık** *a.* **1.** Devam etme, devamlı olma durumu, süreklilik, bekâ.
d.+ı 19
- devir** *a.* *Ar. devr* **1.** Dönme, kendi eksenini etrafında hareket etme. **2.** *teşmil.* Zaman
d.+de 48
d.+in 138
- devlet** *a.* *Ar. devlet* **1.** Belli bir toprakta bir hükûmet idâresi altında teşkilâtlanmış bulunan bağımsız siyâsî topluluk, milletin hukûkî şahsiyet kazanmış şekli. **2.** Böyle bir topluluğu yöneten organ, hükûmet.
d. 20
- devre** *a.* *Ar. devre* **1.** Başı sonu belli zaman parçası, dönem.
d.+si 121, 142
- dış** *a.* **1.** Herhangi bir yerin sınırları ötesinde kalan yer, hâriç.
d. 32
d.+ında 107
d.+ındaki 66
d.+larına 11
d.+tan 16, 24, 37
- dışarı** *a.* **1.** Bulunulan sınırlı veya kapalı bir yere göre dışta kalan yer.
d. 11, 14, 16, 17, 20, 24, 25, 31, 33, 35, 36, 36, 41, 41, 43, 45, 56, 59, 63, 72, 73, 100, 103, 113, 120, 124, 128, 129, 130, 133, 136, 137, 138, 139, 139
d.+da 26, 33, 35, 38, 65, 66, 67, 132, 134, 160
d.+dan 108
d.+ya 19, 50, 113, 160
d.+yı 50, 136, 139
- dip** *a.* **1.** Çukur bir yerin en aşağı kısmı, en alt bölümü. **2.** Bir şeyin bulunduğu yere bitişen en alt kısmı veya bunun hemen yanı başı.
d. +i 143
d.+inde 11, 150

diğer *sf. Fars. diger* **1.** Başka, öteki, öbür, sâir.
d. 17, 20, 25, 32, 41, 50, 51, 56, 60, 61, 62, 68, 71, 71, 72, 77, 94, 96, 97, 97, 97, 105, 108, 109, 110, 110, 112, 119, 128,160
d.+ine 89
d.+lerinden 150
d.+lerine 31, 107

dik *sf. 1.* Bulunduğu yere göre insanın ayakta durma biçimine benzer şekilde dosdoğru vaziyette duran, bir tarafa doğru eğikliği olmayan. **2.** *mec.* Sert, haşin.
d. 80, 80, 128, 128

dik- **1.** (Bir şeyi) Dikine duracak şekilde yere koyup yerleştirmek. **2.** (Bir bitkiyi) Kök salıp yetişmesi için toprağa yerleştirmek.
d.-en 57, 70
d.-er 32
d.-erek 17, 40, 40, 74, 82, 99, 117
d.-ip 58, 107
d.-miş 117
d.-mişti 112
d.-miştim 18
d.-ti 104
d.-tim 67, 102

diken *a. 1.* Bâzı bitkilerde bulunan ucu sivri, sert, batıcı çıkıntı.
d. 87, 87

dikil- **1.** (Bir şey) Dik olarak bir yere konup yerleştirilmek. **2.** Ayakta durmak, dinelmek.
d.-di 157
d.-ip 14, 64
d.-miş 121

dikkat *a. Ar. diqqat* **1.** Düşüncüyü bir nokta üzerinde toplama, bir şey üzerinde düşüncesini toplayarak durma. **2.** İlgi gösterme, önem verme.
d. 14, 28, 29, 34, 34, 39, 81, 85, 121, 121, 126, 157
d.+ine 14
d.+ini 85
d.+iyle 132
d.+le 57, 70, 72, 76, 89, 101, 103, 112, 127, 132, 153, 155

dikkatli *sf. 1.* Yaptığı işi dikkatle yapan.
d. 89
d.+ydi 33

dil *a. 1.* Ağız boşluğunda yer alan, tat duymaya, besinleri ağız içinde evirip çevirmeye, yutmaya ve sesleri çıkarmaya yarayan etli, uzun ve hareketli organ. **2.** Düşünce, duyu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan faydalanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü, çok gelişmiş sistem, lisan.
d. 19, 51
d.+de 51
d.+i 19
d.+ini 123
d.+im 93

dile- **1.** Bir şeyin gerçekleşmesini veya olmasını istemek, ummak, temennî etmek, niyaz etmek. **2.** Bir şeye erişmeyi istemek, arzu etmek, talep etmek.
d.-dikten 125
d.-meye 98
d.-r 23
d.-yormuş 83

dimāğ *a. Ar. dimāğ* **1.** Beyin. **2.** Şuur, bilinç, akıl.
d.+ları 11

dimdik *sf. ve zf. 1.* Çok dik, tam anlamıyla dik durumda.
d. 156

din *a. Ar. din* **1.** İnsanların yaratıcı olarak kabul ettikleri üstün güce olan îmanlarını, ona yapacakları ibâdetlerin bütünü ve bu îmâna göre davranışlarının nasıl olması gerektiğini düzenleyen inanış yolu. **2.** İman, inanç.
d. 90
d.+i 110
d.+ini 110
d.+le

dinçlik *a. 1.* Dinç olma, gücü ve sağlığı yerinde olma, zindelik.
d.+ini 65

dingil *a. 1.* Arabalarda kasa kısmının üstüne oturtulduğu, uçları tekerleklerin merkezlerinden geçen ve sâdece yük taşıma görevi yapan demir veya ahşap mil, aks.
d.+den 124

dinle- 1. İşitmek için kulak vermek, isteyerek duymak. 2. Söylenen sözü dikkate alıp ona göre davranmak, kabul etmek, uymak, itâat etmek.

d.-diğim 78
d.-diğini 103
d.-dikten 123
d.-din 16
d.-meye 16
d.-r 26
d.-rim 39
d.-rken 55, 149
d.-yeceğim 159
d.-yeceğimi 62
d.-yen 99
d.-yordu 132

dinleme- 1. İşitmek için kulak vermemek, isteyerek duymamak. 2. Söylenen sözü dikkate alıp ona göre davranmamak, kabul etmemek, uymamak, itâat etmemek.
d.-yor 151

dinlen- 1. Yorgunluk gidermek, gücünü yeniden toplamak için çalışmaya ara verip durmak, hareketsiz kalıp istirahat etmek. 2. (Özellikle yenecek şeyler için) Bir müddet kendi hâlinde kalmak, olduğu gibi bekleyip kıvâmına gelmek.
d.-ir 104
d.-iyorduk 136
d.-mek 120

dinleyeme- 1. Dinleme ihtimali veya imkânı bulunmak
d.-yoruz 159

dinleyiş a. 1. Dinleme işi.
d.+imi 158

dip a. 1. Çukur bir yerin en aşağı kısmı, en alt bölümü. 2. Bir şeyin bulunduğu yere bitişen en alt kısmı veya bunun hemen yanı başı.
d.+in 11
d.+te 41

direk a. 1. Destek veya taşıma vazîfesi görmek üzere bulunduğu yere dikine yerleştirilen uzun ve kalın ağaç, demir vb.
d.+inin 63, 67

diri sf. ve i. 1. Canlı, yaşamakta olan (kimse), sağ, berhayat.
d. 159, 159

dirsek a. 1. Kolun orta yerindeki eklem d. dış tarafı.
d.+ine 49
d.+ini 76, 115
d.+leri 26

diş a. 1. Üst ve alt çene kemikleri üzerinde karşılıklı sıralanmış olan ve ağza alınan şeyleri koparıp çiğnemeye yarayan sert, beyazımtırak parçalardan her biri.
d.+lerini 98
d.+lerinin 82

dişbudak a. 1. İki çenekliler sınıfının zeytingiller familyasından, kışın yaprağını döken, çok uzun ömürlü, koyu gölgeli, diş diş yapraklı, boyu 35 metreyi bulabilen, sert, parlak sarımsı ve beyaz renkteki odunu mobilya, âlet, fiçı, kasnak vb. yapımında kullanılan, kabuklarında ve yapraklarında romatizmaya iyi gelen, ateş düşürücü, idrar söktürücü, iç sürdürücü hassalar bulunan orman ağacı.
d. 19

divan a. Fars. divân 1. Üstünde süslü örtüleri ve yastıkları bulunan sedir, kol koyacak yeri olmayan bir nevi kanepe.
d. 131

diye zf. 1. Biri sebebi, biri sonucu bildiren iki cümleyi birbirine bağlar. 2. Diyerek, deyip. 3. Sanarak, zannederek.
d. 12, 12, 13, 13, 14, 14, 18, 18, 19, 19, 19, 20, 21, 24, 24, 26, 26, 30, 31, 32, 33, 38, 39, 39, 40, 41, 43, 43, 44, 46, 53, 56, 59, 64, 66, 68, 68, 71, 72, 73, 73, 74, 75, 75, 77, 77, 79, 80, 83, 85, 89, 92, 95, 95, 96, 96, 96, 98, 98, 100, 103, 103, 104, 104, 106, 106, 106, 110, 110, 112, 113, 113, 114, 114, 115, 116, 118, 119, 120, 120, 121, 121, 125, 127, 129, 130, 131, 131, 137, 138, 140, 140, 141, 141, 142, 145, 146, 147, 150, 151, 152, 154, 154

diyebil- 1. Deme ihtimali veya imkânı bulunmak.
d.-dim 80
d.-eceğim 156
d.-irim 100
d.-irsiniz 83

diyeme- 1. Deme ihtimali veya imkânı bulunmamak.
d.-yeceğim 101

diyiver- 1. Çabucak veya ansızın demek.
d.-medi 143

diz a. 1. Bacakta uylukla baldırın birleştiği oynak kısım.
d. 116, 157
d.+ime 93
d.+ler 54

dizginsiz sıf. mec. 1. Kontrol altına alınmamış, başıboş, ölçü tanımayan, aşırı.
d. 111

dizil- 1. Belirli bir düzene göre sıraya konmak.
d.-miş 14, 28

dizili sf. 1. Dizilmiş, sıralanmış
d. 25, 30

dizkapağı a. 1. Baldırla uyluk kemiklerinin birleştiği yerde bulunan diz mafsalinın ön tarafı ve buradaki değirmi biçimli yassı oynak kemik
d.+larına 60
d.+larının 61

doğ- 1. (İnsan veya hayvan yavrusu) Gününü tamamlayıp ana karnından dışarıya çıkmak, dünyâya gelmek, tevellüt etmek. **2.** (Güneş, ay, yıldızlar) Ufuktan yükselerek gökyüzünde görünmek, tulû etmek.
d.-an 131
d.-ar 119
d.-duğu 29
d.-duğunu 106
d.-dum 47
d.-muş 138
d.-muşsun 48
d.-uyor 88

doğma- 1. (İnsan veya hayvan yavrusu) Gününü tamamlayıp ana karnından dışarıya çıkmamak, dünyâya gelmemek, tevellüt etmemek.
d.-dan

doğru sf. 1. Bir uçtan bir uca yönünü değiştirmeden giden, aynı doğrultuda devam eden, müstakim. **2.** Yalan veya yanlış olmayan, gerçeğe uygun,

gerçek. **3.** Akla, mantığa ve duruma uygun, yerinde, münâsip.

d. 16, 18, 19, 19, 23, 36, 39, 44, 44, 45, 45, 47, 48, 56, 56, 56, 56, 57, 63, 64, 64, 65, 66, 67, 68, 68, 70, 71, 72, 73, 76, 81, 82, 85, 88, 88, 88, 88, 94, 101, 104, 104, 104, 105, 108, 108, 114, 116, 116, 116, 118, 118, 119, 120, 121, 121, 124, 124, 125, 126, 127, 127, 128, 129, 134, 135, 142, 145, 150, 152, 153, 154, 155, 155, 158
d.+dan 60, 144
d.+su 22, 71, 92, 94, 97, 98, 122, 122, 131, 146
d.+ya 60, 144
d.+ydu 109, 138

doğrul- 1. Eğikliği ve eğriliği gidip düz duruma gelmek.
d.-arak 21, 104
d.-du 22, 84, 118
d.-duğunu 115
d.-duk 94
d.-dum 15
d.-mak 45
d.-up 27, 71

doğruluk a. 1. Doğru olma durumu, düz olma, düzlük. **2.** Doğru hareket etme, dürüstlük, sıdk
d.+unu 86

doğu a. 1. Dört ana yönden güneşin doğduğu taraf, gün doğdu, şark, maşrık.
d. 155

doğum a. 1. Doğmak işi, dünyâya gelme, velâdet, tevellüt.
d.+dan 110, 156
d.+u 156

doğur- 1. (Doğum yoluyla) Dünyâya getirmek, (hayvan) yavrulamak. **2. mec.** Meydana getirmek, ortaya çıkarmak, tevlit etmek.
d.-duğu 64, 66
d.-muştı 69

doktor a. (Fr. docteur < Lat.) 1. Hekim, tabip.
d. 32, 38, 41, 42, 42, 129
d.+a 155
d.+dan 128
d.+lar 155, 156
d.+lara 129
d.+larla 130

d.+u 127

dokun- 1. (Bir şey diğer bir şeye) Yaklaşıp hafifçe değmek, temas etmek. 2. El ile değmek.

d.-an 101, 110

d.-maktan 105

d.-uyordu 119, 153

dokunma-1. (Bir şey diğer bir şeye) Yaklaşıp hafifçe değmemek, temas etmemek. 2. El ile değmemek.

d.-dığımız 108

d.-dik 139

d.-ma bir

d.-maları 29

d.-mak 109

d.-z 17

dokunul- 1. (Bir şeye el veya başka bir şeyle) Temas edilmek. 2. Değnilmek, temas edilmek, ondan bahsedilmek.

d.-masına 156

d.-muş 39

dokuz a. 1. Sekizden sonra, ondan önce gelen sayının adı.

d. 47, 151

d.+da 128, 128

dol- 1. (Boş bir şey veya yer) İçine giren bir şeyle dolu hâle gelmek, boş olmaktan çıkmak. 2. İçine yeterince insan girmek, kalabalık duruma gelmek.

d.-duğunu 102

d.-duran 102

d.-duruyordu 39

d.-muştı 111

d.-uyor 92, 145

dola- 1. Etrâfında döndürüp sarmak.

d.-yıp 20

dolap *i. Fars. dōlāb'dan; eski metinlerde asıl şekliyle dōlāb – dūlāb olarak da kullanılmıştır.* 1. İçine eşyâ, giyecek ve öteberi konmak üzere yapılmış raflı, çekmeceli, kapaklı mobilya veya duvara oyulmuş raflı, kapaklı göz. 2. *mec.* Hîle, düzen, dalavere, desîse.

d.+nın 25

d. +la 144

d.+lar 144

d.+ta 40

dolaş- 1. Gezinmek, gidip gelmek. 2. (Vakit geçirmek veya oyalanmak için) Gelişigüzel gezmek.

d.-an 46, 47, 67, 133, 137

d.-anlar 150

d.-arak 54, 121, 150

d.-ıp 11, 159

d.-ır 53

d.-ırdı 29

d.-ırdım 49

d.-ırız 82

d.-ırken 70, 76, 106

d.-ırsam 67

d.-ıyor 20, 56, 60, 145

d.-ıyordu 38, 67, 100, 125, 149, 155

d.-ıyordum 12, 126, 152

d.-ıyorlardı 124

d.-ıyorsun 142

d.-mak 35, 35, 35, 88

d.-makla 51

d.-makta 58

d.-maktan 13

d.-maya 114, 136

d.-mayı 32, 62, 146

d.-mıştım 52

d.-tı 83

d.-tığım 128, 144

d.-tığımı 109, 128, 132

d.-tığımız 141

d.-tığımı 126, 135

d.-tık 91

d.-tım 41, 48, 50, 54, 56, 126, 144

dolaştır- 1. Gezdirmek, oradan oraya götürmek

d.-ıyordu 71

d.-masının 64

dolayı takı. 1. –den ötürü, sebebiyle, yüzünden, hasebiyle.

d. 84, 141, 146

d.+sıyla 20, 105

doldur- 1. (Boş bir şeyi) Dolu hâle getirmek, dolmasını sağlamak, imlâ etmek.

d.-acak 69, 158

d.-an 105, 111, 112

d.-duğunu 87

d.-maya 160

d.-uyordu 25, 128, 133

doldurma- 1. (Boş bir şeyi) Dolu hâle getirmemek, dolmasını sağlamamak, imlâ etmemek.

d.-mıştım 28

dolgun *sf.* **1.** İçi epeyce dolu, kabarmış, şişkin. **2.** Nitelikleri bakımından zengin, çok anlam taşıyan, doyurucu.
d. 56

dolu *sf.* **1.** İçinde, alabileceği kadar veya ona yakın derecede kimse veya şey bulunan, dolmuş olan, boş yeri bulunmayan, memlû. **2.** Bir yerde bahsedilen şeyin çok bulunduğunu, çok olduğunu anlatır, çok, pek çok.
d. 14, 25, 31, 40, 71, 86, 110, 121, 140
d.+ydu 25, 40, 114
d.+yduk 104

donup kal- **1.** Donakalmak.
d. -mak 125

donakal- **1.** Şaşkınlıktan ne yapacağını, ne söyleyeceğini bilemez duruma gelmek, aşırı derecede şaşırarak, donup kalmak.
d.-dım 22

donan- **1.** Giyinip kuşanmak, süslenmek. **2.** (Göz alıcı şeylerle, ışıklarla) Süslenmek, bezenmek, donatılmak.
d.-mıştı 111

donatıl- **1.** Giydirilmek, giydirilip kuşatılmak. **2.** (Göz alıcı şeylerle) Süslenmek, donanmak.
d.-an 110

dondur- **1.** Buz tutmasını, donmasını sağlamak. **2.** Çok üşütmek, donacak hâle getirmek.
d.-uyordu 125

donuk *sf.* **1.** Canlılığı ve parlaklığı olmayan, soluk, mat. **2.** *mec.* Durgun, cansız, soğuk, ruhsuz, câmital.
d. 55, 72, 95

dopdolu *sf.* **1.** Çok dolu, tamâmen dolu.
d.+ydu 86

dost *a. Fars.* *düst* **1.** Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis.
d. 72, 80, 82, 83, 99, 118, 120
d.+a 72
d.+lar 80
d.+larım 107
d.+larına 14

d.+um 79, 93, 96, 107, 119, 119

dostça *sf.* **1.** Dosta yakışır, dost gibi.
d. 13, 72

dostluk *a.* **1.** Birine veya bir şeye karşı duyulan riyâsız, samîmî ve güvenilir sevgi, böyle bir sevgi duyma, dost olma durumu.
d.+umuz 106
d.+umuzu 99, 106
d.+umuzun 109
d.+un 99
d.+unu 81
d.+umuz 24

doya *zf.* **1.** Doyasıya.
d. 12, 12

doyma- **1.** Açlık duygusu gidinceye kadar yemek, tok hâle gelmek.
d.-dım 30

doyur- **1.** Yedirip açlığını gidermek, tok hâle getirmek. **2.** Geçindirmek, beslemek.
d.-acağım 158

doyurabil- **1.** Doyurma ihtimali veya imkânı bulunmak.
d.-ir 91

doyurma- **1.** Yedirip açlığını gidermemek, tok hâle getirmemek. **2.** Geçindirmemek, beslememek.
d.-yan 97

dök- **1.** (Sıvı veya tâne hâlindeki şeyleri) Buldukları yerden başka bir kaba veya yere boşaltmak.
d.-erek 145
d.-ersem 139
d.-mek 87
d.-mekten 108
d.-müş 36
d.-müştü 44
d.-üyordum 44, 132

dökebil- **1.** Dökme ihtimali veya imkânı bulunmak.
d.-irsiniz 99
d.-sem 47

dökme- **1.** (Sıvı veya tâne hâlindeki şeyleri) Buldukları yerden başka bir kaba veya yere boşaltmamak.
d.-yen 91

dökül-1 . (Sıvı veya tâne hâlindeki şeyler) Bulunduğu yerden başka bir kaba veya yere boşaltılmak.

d.-en 67, 74, 117, 117

d.-müş 26

d.-müştü 73, 116

d.-ür 71

d.-üyorlardı 103

dön- **1.** Kendi mihveri veya başka bir şey etrâfında hareket etmek.

2. (Belli bir yerde) Dolaşmak, gidip gelmek. **3.** (Bir yere) Geri gitmek veya geri gelmek, avdet etmek.

d. 142

d.-dü 40, 83, 114, 118, 118, 131, 154

d.-dügüm 48, 75, 115

d.-dügünü 30

d.-dükleri 146

d.-dükten 151

d.-düler 27, 155, 160

d.-düm 37, 47, 56, 57, 80, 105, 126, 126, 141

d.-eceğiz 111

d.-elim 63

d.-en 12, 35, 53, 109, 113

d.-er 62, 124

d.-erek 26, 26, 35, 36, 42, 56, 61, 83, 105

d.-erken 62, 149

d.-mek 50, 62, 88, 122, 145, 150, 155

d.-memi 28, 84

d.-meye 63, 112

d.-müş 55, 116, 130

d.-müşe 144

d.-müştü 143

d.-müştüm 146

d.-üp 79, 95, 125, 141, 155

d.-üyor 34

d.-üyordu 21, 31, 101, 156

d.-üyorduk 94

d.-üyordum 145

d.-üyorlar 121

döndür- **1.** (Bir şeyi kendi mihveri veya başka bir şey etrâfında) Hareket ettirmek.

d.-müştü 99

döneme- **1.** Dönme ihtimali veya imkânı bulunmamak.

d.-yeceğimden 154

dönme- **1.** Kendi mihveri veya başka bir şey etrâfında hareket etmemek. **2.** (Belli bir yerde) Dolaşmak, gidip gelmek. **3.** (Bir yere) Geri gitmek veya geri gelmek, avdet etmemek.

d.-diğimin 121

d.-z 62

Döppke *öz. a.*

D. 51, 64, 66, 78, 152, 153, 155

D.+ nin 65, 152, 156

Döppkel *öz. a.*

D. 151

dört *a.* **1.** Üçten sonra, beşten önce gelen sayının adı.

d. 28, 38, 48, 51, 58, 66, 69, 76, 111, 112, 121, 137, 141, 148, 156, 156, 158, 158

d.+er 127, 127

d.+te 71

döşeli *sf.* **1.** Döşenmiş, tefriş edilmiş, mefruş.

d. 24

döşet- **1.** (Bir şeyi bir yere) Serdirmek, yaydırmak. **2.** (Bir yere bir şey) Kaplatmak.

d.-erek 144

double *i. Fr. doublé* **1.** Belirli bir miktar veya büyüklüğün iki katı.

d. 66

dudak *a.* **1.** Ağzın yüze göre daha kırmızı renkteki dolgun ve etlice alt ve üst iki kenarından her biri.

d. 30

d.+ı 58, 116, 158

d.+ımı 100, 112

d.+ları 129

d.+larımı 74, 93

d.+ların 56

d.+larına 113

d.+larında 56, 57

d.+larımı 24, 29, 46, 63, 80

d.+larının 22, 89, 116, 157

dul *sf. ve a.* **1.** Eşinden ölüm veya boşanma yoluyla ayrılmış (kadın veya erkek).

d. 51, 62, 63, 64

duman *a.* **1.** Yanan bir maddeden çıkan, içinde tamâmiyle yanmamış katı zerrelere ve buğu bulunan gaz. **2.** Sis veya tozların havada meydana getirdiği bulanıklık, sis, pus.

d. 12

dumanlı *sf.* **1.** Duman çıkaran. **2.** Sisli, puslu.
d. 112

dur- **1.** Yapmakta olduğu hareketi kesmek, hareketsiz kalmak. **2.** Sona ermek, kesilmek. **3.** (Devamlı çalışma, hareket ve süreklilik hâlinde bulunan bir şeyin) Hareketi kesilmek, inkıtâa uğramak.
d.-acak 84, 125, 159
d.-an 16, 22, 22, 24, 25, 30, 33, 35, 39, 40, 42, 52, 56, 58, 60, 63, 69, 70, 71, 71, 75, 85, 89, 95, 100, 113, 126, 135, 137
d.-arak 61, 129
d.-du 13, 35, 73, 81, 82, 95, 104, 140
d.-duğu 25, 48, 157
d.-duğum bir
d.-duğumu 55
d.-duğumuz 67
d.-duğumuzu 151
d.-duğunu 28, 131
d.-dum 17, 55, 73, 75, 121
d.-dunuz 76
d.-mak 48
d.-maktan 23
d.-maktaydı 109
d.-masını 81
d.-up 22, 52, 96, 98, 140, 157, 160
d.-urdu 32
d.-urken 41, 52, 96
d.-uşu 57
d.-uşumun 51
d.-uyor 14, 25, 80, 113, 132, 145, 147, 156
d.-uyordu 25, 26, 157
d.-uyordum 22, 115
d.-uyorsun 116, 129

durakla- **1.** Kısa bir zaman için durmak.
d.-dılar 65
d.-dım 17
d.-yan 117
d.-yarak 132

durama- **1.** Durma ihtimali veya imkânı bulunmamak.
d.-yacak 114
d.-yordum 22
d.-yor 29

durgun *sf.* **1.** Hareketi az, hareketsiz, kıpırtısız, sâkin. **2.** Neşesiz, düşünceli, keyifsiz
d. 65, 109, 156

durgunluk *a.* **1.** Durgun olma durumu, hareketsizlik, sükûnet. **2.** Düşünceli ve keyifsiz olma durumu, neşesizlik, ağırlık.
d. 99
d.+u 95

durma- **1.** Yapmakta olduğu hareketi kesmek, hareketsiz kalmamak. **2.** Sona ermemek, kesilmemek.
d. 38
d.-dan 46, 121, 124
d.-dık 155

duvar *i. Fars. divār> dıvar, "v"nin etkisiyle duvar* **1.** Bir binânın bedenini meydana getirmek, bir yeri çevrelemek, bölmek, bir ağırlığa dayanak sağlamak, toprak veya suyu tutmak gibi amaçlarla taş, tuğla, kerpiç, ahşap vb. malzemeden gereken kalınlıkta örülen ve diklemesine yükselen yapı.
d. 48, 143, 158
d.+a 59
d.+dan 128
d.+ı 68
d.+ın 104
d.+ına 115
d.+ının 55
d.+lara 65
d.+larda 14
d.+lardaki 54
d.+ların 128

duy- **1.** İşitmek. **2.** Öğrenmek, haber almak, işitmiş olmak.
d.-acağımı 119
d.-ar 15, 125
d.-ardım 106, bir
d.-duğum 44, 58, 147, 149, 149, 158
d.-duğumdan 50
d.-duğumu 104
d.-duk 155
d.-dukları 32
d.-duklarımın 54, 134
d.-dum 72, 83, 83, 102, 116, 141, 148, 149, 155
d.-madığı 36
d.-mak 78, 145
d.-maya 33, 45, 133
d.-muş 33, 50, 74
d.-muştum 102
d.-unca 39, 113, 125
d.-uncaya 120
d.-uyor 16
d.-uyordum 36, 48, 53, 80, 84, 128, 136, 149

duyama- 1. Duyuma ihtimali veya imkânı bulunmamak.
d.-dım 145

duygulu sf. 1. Çabuk duygulanan, duygu dolu, içli, his dolu, hisli, hassas.
d.+su 112

duyuma- 1. İşitmek. **2.** Öğrenmemek, haber almamak, işitmiş olmamak.
d.-dığım 85
d.-masını 106
d.-miş 26, 112
d.-yacağımdan 153

duyul- 1. İşitilmek. **2.** (Sır, haber, havâdis vb.) Öğrenilmek, yayılmak.
d.-an 157
d.-du 70
d.-maz 46
d.-ur 80, 114, 134
d.-uyor 71
d.-ur 46

duyulma- 1. İşitilmemek. **2.** (Sır, haber, havâdis vb.) Öğrenilmemek, yayılmamak.
d.-dı 127
d.-miş 19
d.-yışından 133
d.-z 80, 114, 134

duyur- 1. Duymasını sağlamak, duymasına sebep olmak.
d.-acak 20

düğme a. 1. Giyilecek şeylerin, çarşaf vb. eşyânın birbirine kavuşması istenen yerlerine dikilerek bir ilikten geçirilmek sûretiyle bağlayıcı vazîfesi gören veya süs için kumaş, deri vb. eşyâya, giyeceklere dikilen kemik, sedef, mâden, tahta gibi sert şeylerden yapılmış ufak ve genellikle yuvarlak nesne.
d.+lerini 14

düğümlü sf. 1. Düğümlenmiş.
d. 25

düğün a. 1. Evlenme veya sünnet dolayısıyla yapılan şenlik, velîme, sûr.
d.+de 28

dükkan a. Ar. dukkân < Fars. 1. İçinde perâkende öteberi satılan veya küçük îmalât yapılan iş yeri.
d. 29, 29
d.+lar 150
d.+lardan 150
d.+ların 120

dümdüz sf. 1. Çok düz, tamâmen düz, hiç girinti ve çıkıntısı, pürüzü olmayan.
d. 140

dün a. 1. İçinde bulunulan günden bir önceki gün.
d. 16, 16, 16, 16, 35, 37, 37, 43, 46, 46,47, 47, 47, 57, 65, 65, 67,67, 70, 72, 72,78,78,78, 88, 91, 91, 93, 96, 99, 118, 119, 119, 125, 135, 144, 145, 149, 150, 151, 156, 157, 158, 158,160, 160
d.+den 140, 141
d. +kü 16, 47

dünya a.(Ar. dunuvv > ednâ "en yakın"ın müennes şekli dünyâ 1. Güneş sistemine bağlı gezegenlerden biri olan yer yuvarlağı, küre-i arz. **2.** İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.
d. 53, 149
d.+da 44, 46, 47, 47, 71, 77, 81, 88, 93, 97, 107, 110, 119, 123, 123, 124, 126, 128, 135, 138, 138, 146, 146, 159
d.+dan 11, 67, 92, 137, 160
d.+larından 55
d.+mdan 122
d.+mın 67
d.+nın 37, 53, 72, 73, 100, 105, 124, 138, 146
d.+sında 48
d.+ya 119
d.+yı 58, 106

dürtül- 1. Sivri bir şeyle dokunulup itilmek veya uyarı amacıyla kendisine dokunulmak. **2.** Harekete getirilmek.
d.-miş 104

dürüst sf. Fars. durust 1. Doğruluktan ayrılmayan, özü sözü bir, mert, doğru.
d. 19, 47, 74, 101, 108, 142

düş- 1. (Kendi ağırlığının etkisiyle) Bulunduğu yerden ayrılıp yukarıdan aşağıya doğru inmek, sukut etmek. **2.**

(Bir şey veya kimse) Dengesini kaybederek yıkılmak, dik durumda iken devrilip yatık duruma gelmek. **3.** (Kötü bir durum yüzünden) İstenmeyecek bir yerde bulunmaya mecbur olmak.

d.-e-ceğini 49
d.-e-eksini 115
d.-en 87, 142
d.-mek 70
d.-müş 17
d.-müştü 48
d.-müşüm 40, 133
d.-sem 147
d.-tü 45, 57, 80, 119
d.-tügüm 62, 145
d.-tügümü 101
d.-tükleri 82
d.-tüklerini 15
d.-tüm 70, 72, 76, 145
d.-üp 51, 113
d.-üyordu 113, 117, 121
d.-üyordum 65

düşkün *sf. ve a.* **1.** Güçsüz, kuvvetsiz kalmış, vücutça düşmüş, kuvvetini kaybetmiş (kimse). **2.** Eski durumunu kaybetmiş, geçim sıkıntısı içine düşmüş, refahını ve mutluluğunu yitirmiş (kimse), menkûp. *sf.* **3.** Bir şeye karşı aşırı ilgi duyan, kendini aşırı derecede kaptırmış olan, tutkun, müptelâ.
d. 34, 98
d.+ü 102

düşkünlük *a.* **1.** Kuvvet ve kudretini kaybetmiş olma durumu. **2.** Bir şeye aşırı derecede düşkün olma, zaaf, iptilâ.
d.+ü 52

düşman *a. ve sf. Fars. düşmen – duşmân* **1.** (Birine karşı) İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, yağı, hasım, adû.
d. 48, 66, 147
d.+a 47
d.+ın 29
d.+ısınız
d.+ıyla 81
d.+la 49

düşmanca *zf.* **1.** Düşman gibi, düşmana yakışır bir biçimde, düşmancasına.
d. 156

düşme- 1. (Kendi ağırlığının etkisiyle) Bulunduğu yerden ayrılıp yukarıdan aşağıya doğru inmemek, sukut etmemek. **2.** (Bir şey veya kimse) Dengesini kaybederek yıkılmak, dik durumda iken devrilip yatık duruma gelmemek.
d.-mek 63, 68, 112

düşün- 1. Zihninde bir şey canlandırmak, elde edilen bilgilere zihnî faaliyet uygulayarak düşünce meydana getirmek, fikretmek. **2.** (Zihnî melekeleri çalıştırarak) Bir şey üzerinde bir sonuca varmak amacıyla durmak, bir şeyi fikren incelemek, teemmül etmek.
d.-dü 14, 26, 26, 75, 79
d.-düşü 94, 95, 131
d.-düşüm 128, 144, 147,153
d.-düşümü 133
d.-düşünü 160
d.-dükçe 62, 68, 117
d.-düklerimi 132
d.-düklerimin 72
d.-düklerin 116
d.-dükten 124
d.-düm 14, 14, 17, 17, 19, 21, 32, 36, 37, 41, 58, 71, 96, 97, 107, 119, 135, 157
d.-ecek 28
d.-en 80
d.-erek 15, 51, 56, 67, 85, 85, 87, 89, 99, 126
d.-mek 84, 92, 138, 145
d.-mekle 122
d.-mekten 74, 82
d.-meme 148
d.-menin 88, 105
d.-menizi 96
d.-meye 36, 64, 141
d.-meyi 38, 58
d.-ün 107
d.-ünce 55, 58, 61, 145, 146
d.-ünüz 96
d.-üp 109, 123,139
d.-ür 18, 86, 107, 139
d.-ürdüm 100
d.-ürken 11
d.-ürüz 15, 16
d.-üyor 21, 89, 104, 130
d.-üyordum 45, 62, 85, 103, 157<
d.-üyorsun 103
d.-üyorum 92, 97

düşünce *a.* **1.** Zihnin bir şey hakkında edindiği düşünme ürünü olan kavram, fikir.

d. 74
d.+den 132
d.+lere 55, 91, 99, 125
d.+lerim 125
d.+lerimi 81
d.+lerimin 123, 158
d.+lerimizi 105
d.+lerimizin 133
d.+lerin 108
d.+lerinden 95
d.+lerinin 94
d.+si 145, 149

düşünceli *sf. ve zf.* **1.** Bir şey düşünmekte olan, zihni bir düşünce ile meşgul bulunan.
d. 76, 94, 100
d.+ydi 131

düşündür- **1.** Düşünmesine yol açmak.
d.-üyordu 126

düşünme- **1.** Zihninde bir şey canlandırmak, elde edilen bilgilere zihnî faaliyet uygulayarak düşünce meydana getirmemek, fikretmemek.
2. (Zihnî melekeleri çalıştırarak) Bir şey üzerinde bir sonuca varmak amacıyla durmamak, bir şeyi fikren incelememek, teemmül etmemek.
d.-den 73, 157
d.-diğimi 109, 123
d.-dim 136
d.-mek 105
d.-miştik 153
d.-yin 77
d.-yordu 66
d.-yordum 51, 121, 160
d.-yordüşünme- 31, 134
d.-yorum 107

düşür- **1.** Aşağı düşmesine veya dik durumdan yatık duruma gelmesine, devrilmesine sebep olmak, iskat etmek.
d.-dü 145
d.-ecek 37
d.-eçektim 149
d.-en 36, 88, 90
d.-müş 65
d.-üyor 38
d.-üyordu 116

düşürme- **1.** Aşağı düşmesine veya dik durumdan yatık duruma gelmesine, devrilmesine sebep olmamak, iskat etmemek.
d.-yordu 30

düşüver- **1.** Ansızın veya kısa sürede düşmek
d.-ecekmişim 156

düz **1.** Girintisi çıkıntısı olmayan, müstevî.
d. 37

düzel- **1.** Düz hâle gelmek. **2.** (Sağlığı) İyileşmek.
d.-mesi 138

düzel- **1.** Düzgün ve muntazam duruma getirmek, düzene sokmak, tanzim etmek.
d.-eçeğimi 144
d.-en 52
d.-mek 48, 143, 159
d.-mekte 52
d.-tim 133, 133

düzül- **1.** Düzmek işi yapılmak, hazırlanıp meydana getirilmek.
d.-düm 125

E

e
e. 14, 75

ebedi *sf.* (Ar. *ebed ve nispet eki -i ile ebedi*) **1.** Sonsuz, ölümsüz, bâkî.
e. 159

ecdad *a.* (Ar. *cedd'in çoğul şekli ecdād*)
1. Atalar, dedeler, cedler.
e.+ımı 92

ecnebi *sf.* (Ar. *ecneb "garip, yabancı" ve nispet eki -i ile ecnebi*)
1. Yabancı. **2.** Başka bir milletten veya yabancı bir devlet tebaasından olan kimse.
e. 19, 19, 47, 51, 61, 153
e.+lere 153
e.+lerin 50
e.+ye 153

eda *a.* Fars. *edā* < Ar. *edā'* **1.** Tarz, üslûp, davranış veya anlatış biçimi. **2.** Naz, işve, cilve.
e. 61, 83, 104
e.+sıyla 130
e.+yla 40, 108

edebil- **1.** Etme ihtimali veya imkânı bulunmak.
e.-diğim 106
e.-diğimi 108

e.-eceğimi 157
e.-ecek 111
e.-ir 73, 88, 150
e.-irdi 77, 138
e.-iriz 107
e.-iyor 112
e.-iyorlar 28
e.-mesi 100

edebiyat *a.* (Ar. *edebi* > *edebiyeye'nin* *çoğul eki -ât almış şekli edebiyât*) **1.** Duygu, düşünce ve hayallerin sözlü veya yazılı olarak güzel ve etkili bir şekilde anlatılması sanatı, yazın. **2.** Bu sanatın kuralları ve verdiği eserlerle uğraşan ilim kolu.
e. 15

edeme- 1. Etme ihtimali veya imkânı bulunmamak
e.-den 16
e.-di 45
e.-diğim 49, 62, 83, 93, 97
e.-diğimiz 107
e.-dim 97
e.-miştim 46
e.-yeceğim 50, 60
e.-yeceğimi 55, 94, 160
e.-yeceğini 20, 21, 46
e.-yerek 61, 116, 126
e.-yor 93,125
e.-yordum 17, 33, 95, 130
e.-yorum 118, 123
e.-z 48, 53
e.-zdim 13, 135

edepsizce *sf.* **1.** Terbiyesiz.
e. 84

edepsizlik *a.* **1.** Edepsiz olma, edebe yakışmayacak tarzda davranma, edep terbiye noksanı, hayâsızlık, şirretlik.
e.+lerine 33

edil- 1. Olunmak, yapılmak, kılınmak anlamında yardımcı fiil.
e.-di 47
e.-diği 34, 47
e.-diğim 12
e.-diğimi 65
e.-ecek 20, 24
e.-en 21, 49, 70, 96, 102, 143, 153
e.-erek 57, 144
e.-iyor 47, 57
e.-iyordu 48, 131
e.-mekten 99
e.-mesi 142
e.-miş 16, 52, 103, 115

e.-mişti 131

edilebil- 1. Edilme ihtimali veya imkânı bulunmak.
e.-eceğini 15
e.-ir 149

edileme- 1. Edilme ihtimali veya imkânı bulunmamak.
e.-yecek 108, 109, 123

edilme- 1. Olunmamak, yapılmamak, kılınmamak anlamında yardımcı fiil.
e.-diğim 94
e.-mek 42
e.-miş 64
e.-yecek 71
e.-yen 122, 155
e.-z 43, 64, 87, 105, 107, 128
e.-zi 157

edin- 1. Kendini bir şeyin sâhibi ve mâliki kılmak, ... sâhibi olmak. **2.** Elde edip hazırında bulundurmamak, araştırıp ele geçirmek, sağlamak, temin etmek, iktisap etmek.
e.-mek 18

Edremit *öz. a.*
E. 47
E.+te 48

efendi *a.* Yun. *aféndis* < *authentês* **1.** Sâhip durumunda olan, buyruğu geçen, hükmünü yürüten, kendisine uyulan kimse, sâhip. **2.** Erkek isimlerinden sonra bey yerine kullanılan unvan sözü. **3.** Erkekler için kullanılan hitap sözü.
e. 18, 18, 19, 20, 23, 25, 26, 30, 32, 34, 36, 38, 39, 40, 43, 43, 43, 45, 46, 103
e.+de 21
e.+den 20, 32, 35
e.+ler 49
e.+nin 11, 17, 17, 20, 22, 23, 24, 24, 25, 25, 26, 28, 28, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 34, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 40, 40, 41, 41, 41, 43, 44, 46, 160, 160, 160
e.+ye 20, 21, 23, 43
e.+yi 11, 17, 20, 23, 30, 38, 160
e.+yle 27

efendim *ünl.* **1.** "Buradayım" anlamında cevap sözü. **2.** Saygı, nezâket ve sevgi ifâdesi olarak kullanılır.
e. 21, 21, 25, 36, 71

efrad *a.* (Ar. *ferd*'in çoğul şekli *efrād*) **1.** Fertler, kişiler, kimseler

e.+1 27
e.+ına 32
e.+ından 26, 41

eğ- **1.** (Düz duran bir şeyi) Biraz öne veya bir yana doğru meylettirmek, çevirmek, eğik duruma getirmek, bükmek.

e.-di 21
e.-erek 18, 68, 155
e.-ip 12, 125
e.-miştim 72

eğer *e.* *Fars.* *eger* **1.** Şart anlamını güçlendirmek için şart cümlelerinin başına getirilir, şâyet.

e. 98, 99, 146

eğil- **1.** Eğik bir durum almak, bir yöne doğru çarpılmak. **2.** (İnsan) Vücûdunun belden yukarısını aşağıya doğru eğmek.

e.-di 104
e.-diği 136
e.-dim 45, 112
e.-erek 69, 69, 140
e.-ip 26, 71
e.-iyordu 64
e.-miş 17
e.-miştim 68

eğilme- **1.** Eğik bir durum almamak, bir yöne doğru çarpılmamak. **2.** (İnsan) Vücûdunun belden yukarısını aşağıya doğru eğmemek.

e.-den 26

eğlen- **1.** (Zevk ve neşe veren şeylerle) Hoşça vakit geçirmek.

e.-dik 115
e.-dim 114, 114, 114
e.-din 114
e.-eceklerini 77
e.-erek 33
e.-iyordu 55
e.-iyorlardı 124
e.-meye 72

eğlence *a.* **1.** Eğlenmek işi.

e. 69, 72
e.+mdir 79

eğlendir- **1.** Eğlenmesini, hoşça vakit geçirmesini sağlamak, avutmak, neşelendirmek.

e.-diği 92

e.-miş 61

eğreti *sf.* (Ar. *âriyet* “*emânet, ödünç*”ten *âriyeti kelimesinin göçüşmeli bir şekli*) **1.** Geri verilmek üzere ödünç olarak alınmış, âriyet. **2.** İyi yerleşmemiş, yerini bulmamış.
e. 72

eğri *sf.* **1.** Doğru ve kırık çizgi biçiminde olmayıp yönünü değiştirerek devam eden, aynı istikâmet üzere gitmeyen, çarpık.

e. 150

eğril- **1.** Eğri bir durum almak, kıvrılmak, bükülmek.

e.-miş 38

eh ünl. **1.** “Peki, olur, artık, şöyle böyle” anlamlarına gelen ve sesin tonuna göre beğenme, gıpta, râzı olma, kabul, yarı memnûniyet, bezginlik, bıkmak, çâresizlik, öfkelenme gibi duyguları belirten ünlem.

e. 26

ehemmiyet *a.* (Ar. *ehemm* “*pek mühim*”den yapma mastar eki *-iyyet ile ehemmiyyet*) **1.** Maddî ve mânevî bakımdan üzerinde durulacak hal ve değerde olma durumu, mühim oluş, önem.

e. 21, 36, 38, 69, 130, 138, 142

e.+i 15, 81, 89, 93, 99, 104

e.+leri 132

ehemmiyetli *sf.* **1.** Üzerinde durulacak durumda ve değerde olan, önemli, mühim

e. 86, 97, 108

ehemmiyetsiz *sf.* **1.** Üzerinde durulmaya değmeyen, küçük, basit, önemsiz.

e. 20, 24, 31, 47, 138

ejderha *a.* *Fars.* *ejder – ejderhā* **1.** Milletlerin hayal gücüne göre değişik şekillerde tasarlanan, genellikle kanatlı, gövdesi aslana, kuyruğu yılan benzeyen, ağzından ateş püsküren korkunç masal canavarı.

e.+nm 11

ekmek *a.* **1.** Unun su ile yoğrulmasından elde edilen hamurun fırın, saç veya

tandırda pişirilmesiyle yapılan ve insanın başlıca gıdası olan yiyecek.
e. 18, 26, 30, 149
e.+ler 65

ekseriya *zf.* (Ar. *ekser* ve *nispet eki -i ile ekseri'nin tenvinli şekli ekseriyyen > ekseriyyā*) **1.** Çok defa, çok zaman, çoğunlukla, umûmiyetle, ekseriyetle, ekseri.
e. 34, 53, 62, 86

eksik *sf.* **1.** Mevcut olmadığı için ihtiyaç duyulan (kimse veya şey), noksan. **2.** Bir kısmı bulunmayan veya bitmemiş olan, tamam olmayan, noksan, nâkıs, nâtamam.
e. 52, 122, 135

eksilme- **1.** Eskisinden az duruma gelmemek, azalmamak, tenâkus etmemek.
e.-yen 68

el a. **1.** Kolun, bilek mafsalından îtibâren avuç ve parmakları içine alan ve iş görmeye, tutmaya yarayan kısmı.
e. 119
e.+de 83, 108, 118
e.+i 22, 76, 80, 83, 106, 106, 130
e.+imde 20, 23, 119, 123, 148
e.+imdeki 43, 137, 149
e.+imdekini 23
e.+imden 23, 25, 64, 125
e.+ime 43, 49, 95, 100, 112, 142
e.+imi 15, 27, 35, 43, 49, 83, 104, 115, 115, 120, 127, 134, 134, 140, 141, 145, 156
e.+imle 41, 116, 135
e.+inde 19, 37, 59, 73, 143, 146
e.+indeki 137
e.+inden 23, 31, 38
e.+ine 22, 29, 50, 144
e.+ini 13, 16, 17, 43, 45, 73, 88, 89, 93, 95, 102, 104, 115, 120, 135, 157
e.+inin 81, 135
e.+iyle 14, 17, 79, 80, 92, 120, 153
e.+le 66
e.+leri 29, 125
e.+lerim 56
e.+lerimi 77, 104, 126
e.+lerimle 44, 128
e.+lerinde 27
e.+lerinden 114
e.+lerine 80, 84, 140
e.+lerini 18, 32, 61, 75, 75, 76, 81, 84, 88, 102, 102, 116, 116, 119, 135, 158

e.+lerinin 76, 102
e.+leriniz 76
e.+leriyle 29, 82

el alışkanlığı **1.** Bir iş veya hareketin birçok kez yapılması ile kazanılan özellik, ustalık, maharet.
e. 24

el arabası a. **1.** Taş, toprak, kireç gibi şeyleri taşımaya yarayan, elle yürütülen, iki kollu, tek tekerlekli küçük araba.
e. 65

elbette *zf.* **1.** Her hâlde, şüphesiz, kuşkusuz, elbet.
e. 39

elbise i. (Ar. *libās* "giyecek" in çoğul şekli *elbise*) **1.** Çamaşır üstüne giyilen dış giyeceği, giysi, libas, esvap.
e. 25, 25, 28
e.+den 113
e.+ler 25
e.+leri 26, 114
e.+lerinin 12, 113
e.+leriyle 95
e.+mi 79
e.+niz 76
e.+si 101
e.+sinden 31

elbiseli *sf.* **1.** Üzerinde elbise bulunan, giyinmiş olan, giyinik.
e. 60, 69

ele al- **1.** Bir şey üzerinde çalışmaya başlama. **2.** Bir konuyu görüşmek.
e.-mak 108

el ele *zf.* **1.** Birbirinin elini tutarak.
e. 106, 121

elektrik a. *Fr. électrique < Lat.* **1.** Sürtünme, ısınma, darbe, kimyevî bir olay, manyetik alan veya herhangi bir mekanik etkiyle, elektronların enerji kazanarak yer değiştirmeleri sonunda meydana gelen ve bu esnâda itme, çekme, ısıtma, mekanik manyetik veya kimyevî etkiler şeklinde kendini gösteren enerji çeşidi.
e. 63, 67, 116
e.+i 115, 133
e.+ine 52
e.+lerin 104
e.+lerle 68

ele ver- **1.** Suçlu bir kimseyi haber verip yakalatmak, ihbar etmek. **2.** Ortaya çıkarmak.
e. -mek 23, 61

elişi *sf. ve a.* **1.** Elle işlenen, elle yapılan, makine işi veya baskı olmayan (şey).
e. 54

elli *a.* **1.** Kırk dokuzdan sonra, elli birden önce gelen sayının adı.
e. 17, 136
e.+yi 65

el yordamıyla *zf.* **1.** Görmeden, elle yoklayarak.
e. 115

emek *a.* **1.** Bir işin yapılması için harcanan beden veya kafa gücü. **2.** Beden ve kafa gücü harcanarak yapılan uzun ve zahmetli çalışma, mesâî, sa'y, ceht.
e. 81
e.+le 55

emektar *sf. ve a.* (*Türk. emek ve Fars. dâr "sâhip olan" ile emek-dâr*)
1. Uzun müddet aynı yerde hizmet etmiş, emeği geçmiş (kimse).
e.+lardan 142

emel *a.* *Ar. emel* **1.** Gönülde yaşatılan ve gelecekte gerçekleşmesi istenen şey, istek, arzu.
e.+ler 64
e.+leri 97
e.+lerinin 121

emin *sf. ve i.* (*Ar. emn "korkusuz, güvenli olmak"tan emin*)
1. Güvenilir, inanılır, îtimat edilir (kimse), inak. **2.** Herhangi bir konuda tereddüt ve şüphesi olmayan, kesin olarak kanâat getirmiş bulunan (kimse).
e. 13, 15, 22, 31, 56, 80, 99, 102, 108, 119, 153, bir
e.+dim 32, 33

emniyet *a.* (*Ar. emn "korkusuzluk, eminlik"ten yapma mastar eki -iyyet ile emniyyet*). **1.** İnanma, güvenme, güven, îtimat. **2.** Tehlikeden uzak bulunma, korkusuzluk, güvenlik.
e. 117, 150
e.+le 73

emret- *Ar. emr + T. etmek, eylemek* **1.** (Yapılması istenen şeyi) Kesin olarak bildirmek, buyurmak.
e.-melerine 31
e.-iyor 11

emsalsiz *sf.* **1.** Eşi olmayan, eşsiz, benzersiz, yektâ.
e. 49, 105

emval *a.* (*Ar. mâl'in çoğul şekli emvâl*)
1. Mallar, mülkler, satın alınan şeyler.
e. +i 148

en *zf.* **1.** Başına geldiği sıfatın o sıfatın ifâde ettiği anlamın en üstün derecesinde olduğunu belirtir.
e. 11, 11, 19, 21, 21, 28, 29, 29, 30, 30, 32, 32, 36, 36, 37, 37, 37, 37, 41, 44, 45, 47, 47, 48, 49, 50, 51, 54, 54, 54, 54, 72, 73, 73, 73, 73, 81, 86, 87, 87, 91, 93, 94, 94, 98, 100, 105, 105, 105, 107, 107, 108, 108, 109, 110, 112, 117, 118, 119, 121, 121, 121, 122, 123, 124, 124, 131, 132, 135, 138, 141, 142, 144, 144, 144, 144, 147, 147, 147, 147, 147, 149, 149, 150, 150, 150, 150, 150, 150, 156, 157, 157, 157, 157, 157, 160

en *a.* **1.** Bir şeyin iki boyutundan daha küçük olanı, genişlik, arz.
e.+inde 72

endişe *a.* (*Fars. endişiden "düşünmek; korkmak"tan endiş > endişe*) **1.** Merak, kuruntu. **2.** Kaygı, tasa, gam, keder.
e. 34, 38, 113, 115, 147, 155
e.+lerin 117
e.+nin 109
e.+siyle 77

enflasyon *a.* *Fr. inflation < İng. < Lat.*
1. Para değerinin düşmesi ve fiyatların yükselmesi şeklinde kendini gösteren ekonomik durum.
e. 101

enişte *a.* (*Fars. enkişte'den*) **1.** Kız kardeş veya kadın akrabâlardan birinin kocası.
e.+den 29
e.+lerim 138, 142, 148, 148
e.+lerimden 142, 143
e.+lerime 144
e.+lerimin 143

e.+lerin 143
e.+lerinin 31
e.+m 31, 41
e.+mdendi 137
e.+min 142
e.+sinin 32

ense a. 1. Boynun arka kısmı.

e.+me 63
e.+sine 73, 113
e.+sinin 61

enstitü i. Fr. institut < Lat. 1. İlmî araştırma, inceleme ve yayın yapmak üzere kurulan veya belli bir alanda uzmanlığa dayalı olarak faaliyette gösteren kuruluş.
e.+leri 35

entari a. 1. Kadınların genellikle evde ve yatakta, erkeklerin eskiden evde, sokakta veya yatakta giydikleri kollu, çoğunlukla bol ve uzun giyecek.
e.+sini 115

epey zf. 1. Oldukça fazla, bir hayli, az denemeyecek kadar.
e. 117

epeyce zf. 1. Bir hayli, epey.
e. 26

er- 1. Yetişip dokunmak. **2.** Belli bir yere, bir noktaya varmak, vâsil olmak, erişmek.
e.-ecekti 150
e.-mekti 138
e.-mesini 149

eriş- 1. Yetişmek, yetişip dokunmak. **2.** Belli bir yere varmak, ulaşmak.
e.-tiği 14

erkek a. 1. Canlı varlıkların üreme bakımından ayrıldığı iki cinsten dişisini dölleyecek şekilde yaratılmış olanı, dişinin karşıt cinsi, er.
e. 70, 71, 77, 82, 92, 96, 97, 97, 97, 97, 98, 98, 98, 98, 98, 99, 99, 107, 146
e.+e 71, 77, 152
e.+i 98
e.+in 53, 58, 71, 100, 123
e.+le 57
e.+ler 71, 77, 96, 96
e.+lerden 81
e.+lere 77, 84, 97
e.+leri 53, 98, 100

e.+lerin 81, 96, 97, 121
e.+lerle 71, 97
e.+siniz 96
e.+ten 152

erken zf. 1. Alışılmış veya kararlaştırılmış belli bir zamandan önce, er. **2.** Erken olarak, çok erken.
e. 15, 66, 85, 101, 102
e.+den 15, 24, 131, 133, 159

ertesî sf. 1. (Sabah, gün, hafta, ay, yıl kelimelerinden önce) Bir sonraki.
e. 16, 40, 57, 68, 85, 125, 125, 139, 146

es- 1. (Hava için) Bir yönden bir yöne doğru hissedilir şekilde hareket etmek.
e.-ip 36
e.-iyordu 36, 67

esans a. Fr. essence < Lat. 1. Çeşitli yollarla bitkilerden çıkarılan veya kimya yoluyla elde edilen güzel kokulu uçucu sıvı.
e.+ı 66

esas a. Ar. esās 1. Bir şeyi meydana getiren ana unsur, asıl yapı, temel. **2.** (İsim tamlamasının ikinci ögesi olarak) Doğru şekil, gerçek, hakikat.
e. 53, 93
e.+a 87, 87

esash sf. 1. Köklü, hakkıyla yapılan, ihâtalı, ciddî.
e. 14

eser a. Ar. eser 1. Sarfedilen bir emek, yapılan bir iş sonucunda meydana gelen, yetenek, gayret veya emek ürünü şey, yapıt. **2.** İz, nişan, işâret. **3.** Bir davranış, fikir veya olayın doğurduğu sonuç, yarattığı tesir, geride bıraktığı iz.
e. 89
e.+i 56, 57, 97
e.+idir 11
e.+iydi 30
e.+lerindeki 54
e.+lerini 149

esirge- 1. Korumak, himâye ve muhâfaza etmek, siyânet etmek. **2.** Vermekten kaçınmak, vermemezlik etmek, diriğ etmek.
e.-diğim 85

eski sf. 1. Çok zamandan beri var olan, üzerinden zaman geçmiş olan, kadim. **2.** Zamanın etkisiyle veya kullanıla kullanıla yıpranmış, bozulmuş, yeniliğini kaybetmiş, köhne. **3.** Bir zamanlar var olup şimdi mevcut olmayan.

e. 14, 19, 27, 41, 47, 49, 51, 53, 53, 54, 62, 72, 72, 88, 95, 105, 109, 109, 111, 115, 122, 142, 144, 146, 153
e.+den 87
e.+si 40, 53, 67, 109, 120
e.+sinden 126, 142, 146, 159

esna a. (Ar. *siny* “an, zaman”ın çoğul şekli *esnā*) **1.** Bir işin yapıldığı veya olduğu zaman, sıra, an.

e.+da 27, 29
e.+sında 21, 51, 101

esne- 1. (Uyku, rehâvet, yorgunluk gibi sebeplerle) Ağzı iyice açarak uzun ve derin bir nefes almak. **2.** Bollaşıp genişlemek.

e.-yen 28

esrar a. (Ar. *sirr*’in çoğul şekli *esrār*) **1.** Gizli olan, herkesçe bilinmeyen şeyler, herkese açık olmayan gizlilikler, sırlar.

e.+ı 125
e.+ını 49

estetik a. Fr. *esthétique* < Lat. < Yun. **1.** Güzelliği ve güzelliğin insan üzerindeki etkilerini konu olarak alan felsefe kolu, bedîyat. **2.** Güzellik duygusuyla ilgili, insanda güzellik duygusu uyandıran, bedfî.

e. 98

eşarp a. Fr. *écharpe* **1.** Kadınların başlarına, boyunlarına bağladıkları değirmi veya uzun kumaş.

e. 30

eşilme- 1. Çok derine gitmeden kazılmak.

e.-dik 143

eşkiya a. (Ar. *şakî* “haydut”ın çoğul şekli *eşkiyā*) **1.** Şehir dışında dağlarda yol kesen hırsızlar, şakîler, haydutlar; haydut, soyguncu, çeteci. **2.** (Tekil olarak) Haydut, soyguncu.

e. 48
e.+lardan 103

eşraf a. (Ar. *şerîf* “şerefli”nin çoğul şekli *eşrāf*) **1.** İleri gelenler, şerefli, itibarlı kimseler, âyan.

e. 66

eşya a. (Ar. *şey*’in çoğul şekli *eşyā*) **1.** Yiyecek ve içecek dışında insan için gerekli olan her türlü şey, nesnelere.

e. 25, 29
e.+da 137
e.+larım 137
e.+larımı 140
e.+mızdan 148
e.+nın 41, 149
e.+sı 144
e.+sımı 154
e.+yı 41

et a. 1. İnsan ve hayvan vücûdunun kas ve yağdan meydana gelen, kemikle deri arasında bulunan kısmı. **2.** Hayvan vücûdunun yiyecek maddesi olarak kullanılan kas kısmı. **3.** Bundan pişirilen yemek.

e. 89
e.+ine 101
e.+leri 30

et- 1. Türkçe’de birçok kelimenin sonuna gelerek birleşik fiiller teşkil eden, sonuna geldiği kelimeye göre değişik fonksiyonları olan, geçişli veya geçişsiz fiiller, ayrıca çeşitli deyimler yapan fiil. **2.** Yapmak, işlemek. **3.** (Birini) Bir şeyden mahrum bırakmak. **4.** (Zaman bildiren kelimelerle, o zamâna) Erişmek (o zamânı) bulmak.

e. 106
e.-ececeğim 116
e.-eceği 147
e.-eceğim 116, 159, 160
e.-eceğimi 52, 148
e.-eceğini 34, 84
e.-ecek 39, 40, 48, 51, 51, 62, 73, 96, 106, 122, 130
e.-ecekler 59
e.-eceklerini 135
e.-epectsin 17, 156
e.-epectsim 73
e.-e 86, 86
e.-en 32
e.-en 14, 16, 17, 20, 21, 31, 34, 34, 34, 49, 49, 50, 53, 56, 57, 58, 67, 67, 104, 117, 128, 132, 141, 142, 145, 148
e.-enlerin 111

e.-er 15, 51, 58, 61, 71, 81, 93, 93,
96, 103, 103, 108, 142
e.-erdi 52, 55, 86, 101
e.-erdim 28, 49, 84, 142, 149, 159
e.-erek 12, 26, 37, 42, 42, 43, 45, 49,
49, 54, 61, 62, 63, 65, 67, 68, 70, 72,
78, 78, 102, 107, 117, 120, 125, 130,
143, 154, 156, 159, 160
e.-erim 27, 27, 35, 72, 72, 74, 75, 79,
89, 93, 98, 103, 151, 159
e.-eriz 82, 98
e.-erken 131, 131
e.-erler 136, 159, 159
e.-ersiniz 96
e.-erse 74
e.-ersem 81
e.-eyim 119
e.-ilen 58
e.-ince 63, 85, 86, 93, 95, 140
e.-in 81
e.-ip 20, 27, 47, 83, 105, 127, 144,
160
e.-işi 33, 142
e.-işime 69
e.-işim 139
e.-işinden 80
e.-işleri 82
e.-iyor 137
e.-iyordu 31, 52, 60, 62, 71, 82, 87,
89, 94, 109, 111, 111, 118, 123, 126,
128, 131, 147
e.-iyorduk 78, 118
e.-iyordum 21, 22, 28, 38, 50, 51, 57,
61, 66, 67, 69, 77, 87, 90, 100, 121,
121, 125, 125, 126, 127, 132, 137,
140, 140, 147
e.-iyor 17, 19, 21, 22, 29, 30, 34, 36,
62, 85, 93, 103, 106, 114, 116, 117,
126, 132, 133, 144, 146, 150, 151,
155
e.-iyorlardı124
e.-iyorlardı 31, 77, 102
e.-iyorlar 11, 26, 32, 39
e.-iyormuş 47, 81, 83, 89, 115, 132,
132
e.-iyorsun 116
e.-iyorsunuz 89, 103
e.-iyorum 76, 81, 103, 151
e.-meden 14
e.-mek 11, 18, 21, 25, 27, 28, 28, 29,
29, 30, 37, 37, 39, 39, 39, 44, 44, 52,
69, 70, 76, 78, 78, 80, 81, 82, 83, 92,
93, 94, 96, 105, 108, 112, 119, 122,
124, 128, 132, 132, 142, 145, 145,
147, 148, 156
e.-mekte 76
e.-mekten 73, 85, 93, 108, 110, 119,
153

e.-mektense 32
e.-mekteydi 13
e.-melerine 42
e.-meli 139
e.-meme 85, 153
e.-memi 60, 128
e.-mesi 72, 98, 100, 100
e.-mesini 23, 83, 154
e.-mesinin 157
e.-meye 13, 13, 58, 79, 97, 97, 98, 99,
105, 107, 109, 113, 126, 128, 132,
139, 142, 147, 159,
e.-meyi 51, 97, 97
e.-mez 146
e.-mezdi 20
e.-miş 24, 33, 38, 46, 62, 65, 81, 114,
124, 126, 153, 156, 157
e.-mişim 159
e.-mişti 23, 38, 60, 77, 131, 132, 140,
150, 157
e.-miştim 33, 34, 41, 60, 74, 106,
119, 119, 122, 132, 154, 158
e.-miştiniz 91
e.-sek 11
e.-seler 93
e.-ti 12, 13, 16, 17, 18, 24, 24, 26, 34,
38, 42, 42, 43, 43, 43, 58, 63, 63, 65,
68, 69, 77, 81, 81, 83, 96, 97, 98, 98,
104, 117, 118, 120, 128, 130, 133,
140, 140, 151, 152, 156
e.-tiği 17, 17, 29, 45, 106, 108, 109,
138, 149
e.-tiğim 11, 12, 12, 12, 16, 19, 27, 42,
55, 58, 67, 70, 72, 83, 92, 109, 110,
111, 111, 117, 125, 126, 144
e.-tiğimden 141
e.-tiğimi 41, 85, 112, 122, 125, 133,
143
e.-tiğimiz 20, 139
e.-tiğinden 128
e.-tiğine 13, 68
e.-tiğini 27, 34, 66, 89, 99, 114, 118,
119, 131
e.-tiğiniz 151
e.-tiğinizi 89
e.-tik 44, 106, 120, 155
e.-tikçe 73
e.-tikleri 11, 11, 14, 102
e.-tiklerine 92, 118
e.-tiklerini 33, 55, 86, 123
e.-tikten 98
e.-tiler 43, 77, 96, 97
e.-tim 13, 17, 17, 17, 18, 24, 27, 44,
51, 53, 53, 54, 54, 60, 61, 62, 62, 63,
66, 68, 68, 74, 77, 89, 91, 96, 97, 97,
99, 101, 104, 117, 121, 126, 127,
129, 131, 132, 133, 134, 143, 145,
146, 151, 151, 153, 154, 156

e.-tiniz 60, 79, 101

etek a. 1. Elbisenin belden aşağı kısmı.

e.+i 61

e.+ini 72, 79

e.+inin 60

e.+iniz 76

e.+lerini 124

e.+lerinin 71

etekli sf. 1. Etek giymiş olan kimse.

e. 121

etli sf. 1. İçinde et bulunan. **2.** Et kısmı fazlaca olan, dolgun.

e. 56

etme- 1. Türkçe'de birçok kelimenin sonuna gelerek birleşik fiiller teşkil eden, sonuna geldiği kelimeye göre değişik fonksiyonları olan, geçişli veya geçişsiz fiiller, ayrıca çeşitli deyimler yapan fiil. **2.** Yapmamak, işlememek. **3.** (Birini) Bir şeyden mahrum bırakmamak. **4.** (Zaman bildiren kelimelerle, o zamâna) Erişmemek, (o zamâni) bulmamak.

e.-den 19, 62, 69, 78, 98, 103, 104, 126, 126, 127, 128, 157

e.-di

e.-diği 131

e.-diğim 96, 99, 108, 138, 144, 159

e.-diğine 31

e.-diğini 83

e.-dik 110, 110, 143

e.-diler 39

e.-dim 148

e.-diniz 92

e.-m 110, 110

e.-me 58, 151

e.-mek 53, 82, 103, 138

e.-meli 99

e.-mesinin 126

e.-mi 44

e.-miş 80, 140

e.-mişlerdi 86

e.-mişti 145, 160

e.-miştik 141

e.-miştim 43, 51, 157, 158

e.-miştir 49

e.-nin 126

e.-ye 64

e.-yecek 142

e.-yecekti 124

e.-yen 69, 152

e.-yesiniz 96

e.-yin 34, 79, 84

e.-yişim 13

e.-yordu 31

e.-yordu 41, 148

e.-yordum 33, 64

e.-yor 34, 38, 80, 92,

e.-yormuş 57, 156

e.-z 24, 30, 34, 50, 68, 92

e.-zse 49

etraf a. (Ar. taraf'ın çoğul şekli etrâf) 1.

Taraflar, yanlar. **2.** Bir yer veya şeyi kuşatan, çevreleyen yerler, çevre, yöre.

e.+a 53

e.+ı 121

e.+ım 48

e.+ıma 14, 36, 51, 61, 64, 69, 73, 73, 73, 80, 86, 158

e.+ımda 137, 137

e.+ımdakiler 148

e.+ımdan 53, 62, 124

e.+ımın 146

e.+ımızda 11, 102

e.+ımızdaki 104

e.+ımızdakiler 155

e.+ımızdan 63

e.+ın 33

e.+ına 28, 70, 101, 101, 155

e.+ında 41, 67, 91, 109, 125, 126, 128, 129, 132, 133, 135

e.+ındaki 69

e.+ındakileri 29

e.+ındakilerin 32, 39, 39

e.+ımı 23

e.+ımın 63

e.+ları 33

e.+ taki 95

ettir- 1. “Başkası vâsıtasıyla yapmak veya başkasının yapmasına yol açmak, yapmaya zorlamak” anlamında yardımcı fiil.

e.-ecek 20, 84

e.-ilen 58

e.-iyordu 12

e.-iyordum 103

e.-mek 96

e.-miş 144

ettireme- 1. Ettirme ihtimali veya imkânı bulunmamak.

e.-z 107

ev a. 1. Bir âilenin oturması için yapılmış yapı, içinde yaşanılan, ikâmet edilen yer, konut, mesken, hâne, ikâmetgâh.

e. 26, 26, 26, 29, 30, 36, 38, 39, 40, 41, 127, 136, 144, 149, 159

e.+de 14, 19, 26, 29, 30, 31, 33, 39, 41, 50, 97, 129, 142, 143, 145, 149, 159
e.+den 59, 117, 123, 126, 132, 136, 148
e.+e 13, 26, 28, 28, 31, 48, 62, 63, 64, 64, 64, 85, 95, 104, 104, 129, 142, 146, 146, 149, 150, 150
e.+i 24, 24, 41, 42, 87, 130, 144,
e.+ime 79, 96
e.+imi 158
e.+imiz 142
e.+imizi 142
e.+in 25, 25, 29, 30, 30, 35, 36, 48, 85, 87, 88, 89, 127, 149
e.+inde 39
e.+inden 16, 126
e.+ine 13, 19, 20, 20, 21, 24, 27, 27, 34, 111, 114, 129, 130, 131, 153, 160
e.+inin 126, 126, 127, 132
e.+inize 73
e.+ler 36, 121
e.+lerden 68
e.+lere 65, 68
e.+lerine 33, 53
e.+lerinin 30

evet ünl. **1.** Cevap olarak kullanılan tasdik sözü. **2.** Bir söze cevap teşkil etmediği halde “doğru, tabîî, tabiatıyla” anlamında ifâdeye kuvvet katmak için kullanılır.
e. 18, 21, 22, 27, 32, 35, 39, 43, 44, 44, 56, 60, 60, 61, 61, 69, 72, 75, 76, 76, 77, 77, 78, 79, 79, 83, 84, 92, 102, 103, 106, 107, 114, 117, 126, 130, 130, 135, 140, 144, 151, 151, 151, 151, 151, 152, 154, 154, 154, 155, 156,

evlat a. (Ar. *veled'in çoğul şekli evlād*)
1. Bir anne baba için kendi oğulları veya kızları.
e.+ım 46
e.+ları 31
e.+larına 58

evlen- **1.** Nikâh bağı ile birleşerek bir âile kurmak, tehhül etmek, tezevvüç etmek.
e.-dim 148
e.-mek 31
e.-miş 118
e.-seler 78

evlenme a. **1.** Evlenme işi.
e. 148

evli sf. 1. Evlenmiş bulunan (erkek veya kadın), müteehhil.
e. 79

evrak a. (Ar. *varāk “yaprak”ın çoğul şekli evrāk*) **1.** Yapraklar, kitap sayfaları, kâğıtlar. **2.** Bir konu üzerinde muâmele görmüş kâğıtlar.
e. 20
e.+ı 20

evsaf a. (Ar. *vasf'in çoğul şekli evşāf*) **1.** Nitelikler, vasıflar
e.+ı 38
e.+ına 19

evvel takı. Ar. *evvel 1.* Karşılaştırma yoluyla bir yer, zaman veya oluşun bahsedilen yer zaman veya oluştan önde veya önce bulunduğunu veya olduğunu anlatır, önce. **2.** Zaman bildiren kelimelerden ve zaman zarflarından sonra kullanıldığında şimdiki vakitle bahsedilen olayın oluşu arasında ne kadar vakit geçmiş olduğunu gösterir. **3.** Başlangıçta, evvelâ, ilk önce, ilk olarak.
e. 18, 19, 19, 20, 22, 22, 23, 23, 31, 34, 38, 40, 42, 64, 67, 69, 70, 76, 89, 89, 92, 98, 105, 110, 114, 117, 123, 127, 136, 137, 137, 137, 137, 139, 139, 139, 140, 141, 142, 142, 145, 149, 152, 156, 156, 157, 158, 158
e.+den 17, 105
e.+ki 43, 137, 146
e.+leri 105

evvela zf. (Ar. *evvel'in tenvinli şekli evvelen > evvelā*) **1.** İlk önce, ilk olarak.
e. 16, 25, 36, 39, 40, 43, 45, 49, 80, 84, 102, 114, 125, 126, 137, 140, 155

evvelce zf. 1. Önce, daha önce, eskide.
e. 12, 12, 54, 121, 156

evvelki sf. 1. Daha önceki, bundan önce gelen veya olan. **2.** (Gün, hafta, yıl gibi zaman bildiren kelimelerle) Bir önceki.
e. 45, 46, 73, 84

eyvah ünl. 1. Kötü bir haber veya olay karşısında duyulan üzüntüyü, korku, panik, pişmanlık, esef, hayıflanma gibi duyguları ifâde etmek için kullanılır, yazık.
e. 74

ezbere *zf. (Fars.*
ez- “-den” ve ber “göğüs veya üst” ile
ez-ber “göğüsten” yâhut “üstten”) **1.**
Bir yazıya, bir örneğe bakmadan,
ezberden.
e. 74

ezberle- **1.** (Bir şeyi) Bir yazıya
bakmadan, bir kimsenin yardımı
olmadan aynen tekrarlayacak şekilde
zihne yerleştirmek, ezber etmek,
hıfz etmek. **2.** (Çok tekrar edilen bir
şeyi) İyice öğrenmiş olmak,
bellemek.
e.-diğim 51

ezici *sf. 1.* Ezmek işini yapan. **2. mec.**
Bunaltıcı, sıkıntı veren, yıpratıcı.
e. 65, 84

eziklik *a. 1.* Baskıdan dolayı ezilmiş
olma durumu. **2. mec.** Bir kimsenin
karşısında kendini silik, güçsüz ve
mahçup hissetme durumu.
e. 117

ezil- **1.** (Üstüne bastırılan bir kuvvetin
etkisiyle) Yassılmak, çiğnenmek,
ufalanmak, parçalanmak. **2. mec.** Bir
şeyin baskısı, ağırlığı altında
bunalmak, sıkılmak.
e.-en 67

ezilme *a. 1.* Ezilme işi
e. 95, 106

ezilme- **1.** (Üstüne bastırılan bir kuvvetin
etkisiyle) Yassılmamak,
çiğnenmemek, ufalanmamak,
parçalanmamak. **2. mec.** Bir şeyin
baskısı, ağırlığı altında bunalmamak,
sıkılmamak.
e.-den 85

F

faaliyet *a. (Ar. fa‘‘âl’den yapma mastar*
eki -iyyet ile fa‘‘âliyyet)
1. Faal olma durumu, çalışma,
hareket, etkinlik, aktivite. **2.** Faal ve
işler durumunda bulunma, hareketlilik
gösterme.
f. 47
f.+e 126

fabrika *a. İtal. fabbrica < Lat. 1.* Ham
veya yarı mâmul maddelerin
makinelere işlenmiş madde veya seri
hâlinde eşyâ durumuna getirildiği yer
f. 66
f.+lar 66
f.+larını 13
f.+sına 133
f.+ya 53, 62, 66, 85, 105, 134, 146

facia *a. (Ar. fâci‘ “acıklı”dan fâci‘â) 1.*
Çok acıklı olay, musîbet, âfet.
f. 125

Fahriye *öz. a.*
F. 49, 58
F. +den 103

faiz *a. (Ar. feyz “çoğalmak”tan fâ‘iz) 1.*
Belli şartlarla ödünç verilen paradan
muayyen zaman sonunda alınan kâr,
ribâ.
f.+i 148

fakat *bağl. Ar. fekaṭ 1.* Zıt hüküm ifâde
eden iki cümleyi birbirine bağlar,
ancak, yalnız, ama, lâkin. **2.** Hüküm
cümlelerinden önce “ama, lâkin,
ancak, şu var ki, bununla berâber”
anlamında kullanılır veya bu hükmü
kendisinden önceki hazırlık
cümlesine bağlar. **3.** Buna rağmen,
yine de.

f. 11, 11, 12, 12, 14, 14, 14, 14, 15,
17, 17, 18, 19, 20, 20, 22, 22, 22, 22,
23, 24, 24, 26, 27, 27, 28, 28, 29, 30,
30, 31, 31, 32, 32, 32, 32, 33, 33, 33,
33, 34, 34, 34, 36, 36, 37, 38, 38, 39,
41, 42, 43, 44, 45, 45, 47, 47, 47, 48,
49, 50, 51, 51, 52, 52, 53, 53, 54, 54,
55, 55, 56, 56, 59, 61, 62, 63, 63, 63,
64, 64, 65, 66, 67, 70, 70, 71, 71, 72,
73, 73, 74, 75, 75, 76, 77, 77, 77, 79,
79, 81, 81, 82, 82, 83, 83, 84, 84, 84,
85, 86, 86, 87, 88, 89, 92, 92, 94, 94,
95, 95, 95, 96, 96, 96, 98, 98, 98, 98,
98, 99, 99, 99, 100, 101, 103, 104,
104, 104, 105, 105, 106, 106, 106,
106, 106, 108, 108, 108, 109, 109,
109, 109, 111, 112, 112, 112, 112,
114, 114, 115, 115, 116, 117, 117,
117, 118, 118, 118, 119, 119, 119,
121, 122, 122, 122, 122, 122, 122,
123, 123, 124, 125, 125, 126, 126,
126, 128, 128, 129, 129, 129, 130,
130, 131, 131, 133, 134, 134, 135,
135, 136, 137, 138, 138, 140, 140,
140, 141, 142, 142, 143, 143, 144,
144, 145, 145, 145, 146, 146, 147,

147, 147, 148, 148, 148, 149, 151, 151, 151, 151, 151, 152, 152, 153, 153, 153, 154, 154, 155, 155, 155, 156, 156, 156, 157, 157, 158, 159, 159, 159, 160

fakir *sf. ve i.* (Ar. *faqr* “muhtaç olmak”tan *faqir*) **1.** Yoksul (kimse), muhtaç, fukarâ.
f. 79

falan *sf.* (Ar. *fulân* “herhangi bir kişi”den *filân* > *falan*) **1.** Belirtilmesi gerekli görülmemiş isimlerin önüne getirilerek onları belirsiz şekilde niteler.
f. 112

fanila *a. İtal. flanella* < *İng.* **1.** Ten üzerine giyilen, pamuklu veya yünlü giyecek. **2.** Çamaşır yapımında kullanılan pamuk ipliğinden ince kumaş.
f.+lar 20, 34

fantezi *a. Ar. halk ağzı. fanâziye* < *İsp. fantasia* **1.** Fantazya.
f.+sini 29

fark *a. Ar. fark* **1.** İki şeyin birbirinden ayrılmasını sağlayan değişik taraf, başkalık, farklılık. **2.** İki şey arasında zaman, mesâfe, fiyat, miktar vb. nicelikler bakımından fazla veya eksik kalan kısım.
f. 24, 28, 30, 31, 33, 34, 38, 41, 42, 54, 57, 59, 60, 61, 61, 61, 62, 63, 63, 66, 68, 68, 77, 78, 80, 82, 86, 89, 93, 95, 98, 104, 109, 117, 117, 122, 126, 131, 133, 140, 145, 146, 151, 153, 153, 156
f.+ı 110, 137
f.+ına 28, 78, 79, 79, 97, 152
f.+ında 22, 63, 63, 76, 79, 87, 87, 92, 103, 121, 143, 146
f.+ındaydım 143
f.+la 111

farklı *sf.* **1.** Ayırt edilmesine sebep olan bir başkalığı bulunan, farkı olan, değişik, başka.
f. 21

farz et- (Ar. *farz* + *T. etmek, eylemek*) **1.** Aslında olmamış ve gerçekleşmemiş bir şeyi) Bir hükme varmak için dayanak olarak kabul etmek üzere var saymak, öyle imiş gibi kabul etmek, öyle saymak.

f. 112

fasıla *a. (Ar. fâşil “ayırır, böler”den fâşile)* **1.** İki şeyi birbirinden ayırır açıklık, boşluk, ara, aralık.
f.+lar 82

favorili *sf.* **1.** Favorisi uzun olan.
f. 102

fayans *a. Fr. faïence* **1.** Banyo, mutfak vb. yerlerin duvarlarına döşenen, bir yüzü sırlı ve genellikle desenli, pişmiş balçıktan levha, çini.
f. 144

fayda *a. (Ar. fâ’ide > fâyide > fayde > fayda)* **1.** İşe yarama, işe yaramanın meydana getirdiği iyi durum, olumlu sonuç, yarar, nefi. **2.** Kâr, menfaat.
f. 118
f.+sı 15, 125, 151

faydasız *sf.* **1.** Faydası olmayan, bir fayda sağlamayan, işe yaramayan, yararsız.
f. 157

faydasızlık *a.* **1.** Yararsızlık.
f.+ım 124

fazla *sf. ve zf. (Ar. fazl “artık, ziyâde”den fazla)* **1.** Her zamankinden veya gerekenden çok, ziyâde. **2.** Gereksiz, yersiz, fuzûlî, zâital.
f. 16, 17, 20, 20, 24, 24, 28, 29, 31, 33, 35, 35, 35, 36, 38, 39, 41, 50, 53, 54, 57, 58, 60, 63, 74, 77, 82, 98, 99, 99, 109, 110, 113, 120, 120, 123, 128, 129, 137, 144, 149, 151, 156, 157
f.+sını 73
f.+sıyla 148

fazlaca *zf.* **1.** Gereğinden biraz daha çok olarak, bir hayli, çokça.
f. 14

fazlalık *a.* **1.** Fazla olma durumu, çokluk, kesret.
f. 124

fecaat *a. (Ar. fec’ “birinin canını acıtmak”tan fecâ’at)* **1.** Çok acıklı, yürek parçalayıcı durum.
f.+ini 64

fedâ *a. Ar. fidâ'* **1.** Bir şey uğruna değerli bir şeyden vazgeçme, uğruna verme.

f. 17, 94, 109, 120, 151

fedakarlık *a. 1.* Fedâkar olma durumu, özveri. **2.** Sıkıntıya katlanma pahâsına bir şeyin veya bir kimsenin menfaati için göze alınan hareket, fedâkarca davranış.

f. 110

felaket *a. (Ar. felek'ten felâket)* **1.** Büyük sıkıntılara sebep olan çok üzücü durum, büyük dert, yıkım, belâ.

f. 15, 93

f.+i 137

felsefe *a. (Ar. felsefe < Yun. philosophia "hikmet sevgisi")* **1.** Akla, akıl yürütmeye dayanılarak kavramlar düzeyinde ifâde edilen, her aşamasında eleştiriye açık gerçek arayışı; her türlü kabulden ve peşin hükümden, uzak hür bir şekilde konuları inceleyen aklı bilgi disiplini, hikmet.

f.+yi 110

fena *sf. Ar. fenâ'* **1.** Hoşa gitmeyecek durumda olan, istenen veya gereken nitelikte bulunmayan, kötü, bet. **2.** Üzücü.

f. 12, 12, 17, 20, 28, 57, 60, 67, 81, 86, 87, 101, 101, 117, 145, 147, 150

fenala- **1.** Fena durumu gelmek.

f.-diğına 81

fenalaş- **1.** Fenâ duruma gelmek, kötüleşmek, bozulmak. **2.** (Hasta için) Hastalığı ilerlemek, ağırlaşmak.

f.-tı 41

fenalaşiver- **1.** Aniden fenalaşmak.

f.-miş 156

fenalık *a. 1.* Kötü olma durumu, kötülük, şer. **2.** Keyifsizlik, sıkıntı.

f. 41, 147

f.+ı 141

fener *a. Yun. phanari* **1.** İçinde fitil, mum veya elektrik ampülü gibi bir ışık kaynağı bulunan, önü veya etrâfi bu ışığı aksettirecek şeffaflıkta bir malzeme ile çevrili aydınlatma aracı.

f.+inin 83

f.+le 59

f.+ler 111

feraceli *sf. 1.* Ferâce giymiş.

f. 59

ferah *a. Ar. feraḥ* **1.** Hoşa giden bir halden duyulan zevk, gönül açıklığı, sevinç, sevinme.

f. 88

ferahla- **1.** Üstündeki sıkıntı ve baskı kalkmak, rahat nefes almak, sıkıntısı gidip içi açılmak.

f.+rım 47

ferahlattıcı *sf. 1.* Ferahlık veren, iç açıcı.

f. 16

ferahlık *a. (Ar. feraḥ "sevinç"ten)* **1.** Ferah olma, neşeli, sıkıntısız ve tasasız olma durumu, gönül açıklığı, küşâyış.

f. 15, 118, 143

Ferhunde *öz. a.*

F. 28, 29, 31, 41

feryat *a. Fars. feryād* **1.** Yüksek sesle ve kuvvetle bağırma, bağırma, haykırış, çığlık, âvâze, figan. **2.** İmdat isteme, yardım dileme.

f. 68, 113

fevkalade *sf. (Ar. fevk "üst, üstünde" ve 'âde "alışılmış şey" ile fevka'l-'âde)*

1. Her zaman görülen, yapılan veya süregelmekte olandan başka, alışılmışın dışında, olağanüstü, aliyülâlâ. **2.** Çok güzel, mükemmel, emsâlinde üstün.

f. 11, 16, 22, 45, 50, 53, 86, 88, 89, 104, 108, 110

fevkaladelik *a. 1.* Fevkalâde olma durumu, değişik durum, görülmedik hal, olağanüstülük.

f. 71, 76, 101

f.+i 111

fıkara *a. 1.* Fukarâ.

f.+ya 31

fıkır *sf. 1.* Çok oynak, cilveli, şuh. **2.** Kıkır kıkır, kesik kesik (gülmek).

f. 28, 28

fırça *a.* < *furça* < *Yun. bourtsa* **1.** Bir şeyin üzerindeki toz ve kirleri temizlemekte veya bir maddeyi yayarak sürmekte kullanılan, bir araya getirilerek bir sapa bağlanmış kıl veya kıla benzer (hasır, naylon vb.) tellerden yapılmış âlet.
f.+ların 149

fırta- **1.** (Bir şey) Bulunduğu yerden hızla ayrılıp çıkmak, başka bir yana doğru gitmek. **2.** (Bir kimse) Bulunduğu yerden hızla (dışarı) çıkmak, hızla kalkmak, sıçramak, koşmak, atılmak.
f.-dım 22, 41, 46, 61, 64, 75, 79, 120, 130, 137
f.-miş 68
f.-yan 60, 115, 129
f.-yarak 72, 104, 112, 124
f.-yor 126

fırlat- **1.** Hızla atmak, kaldırıp atmak.
f.-tıktan 71

fırsat *a.* *Ar. fırsat* **1.** Bir şeyin yapılması için uygun düşen, elden kaçırılmayacak durum ve zaman, vesîle.
f. 51, 71, 129, 153
f.+ı 20
f.+ını 28, 83
f.+ının 50
f.+lar 148, 149
f.+lara 122
f.+ları 73
f.+tan 24

fısılda- **1.** Başkalarının duyamayacağı kadar hafif sesle söylemek.
f.-dı 112
f.-dım 112
f.-yordu 94, 108

fısıldaş- **1.** (İki veya daha fazla kimse) Fısıltı hâlinde konuşmak, birbirine fısıldamak.
f.-ıp 28

fısıltı *a.* **1.** Yavaş sesle konuşulurken çıkan ve güçlkle duyulabilen ses, çok hafif ses, fısırtı.
f. 65, 104
f.+lar 65

fidan *a.* *Yun. phytane* **1.** Ağaç veya ağaççıkların yeni yetişmekte olan tâze hâli.

f.+ıdır 110
f.+ları 121
f.+larının 12

fikir *a.* *Ar. fikr* **1.** Düşünce, zihinde tasarlanan şey, düşün. **2.** Bir kimsenin herhangi bir hususta kendine göre vardığı hüküm, görüş, kanâat.
f. 47, 81, 105, 141
f.+den 44
f.+deyim 91
f.+i 52, 67
f.+imce 106
f.+imde 107
f.+imden 99
f.+im 122
f.+imi 62
f.+ini 105, 126
f.+iniz 91
f.+inizi 91
f.+ler 29, 52, 126
f.+lerden 89
f.+lerime 142
f.+lerimi 97, 110
f.+lerinin 108

filan *sf.* (*Ar. fulân* “herhangi bir kişi”den *filân* > *falan*) **1.** Belirtilmesi gerekli görülmeyen isimlerin önüne getirilerek onları belirsiz şekilde niteler.
f. 15, 26, 37, 43, 50, 63, 68, 151, 155

fincan *a.* (*Ar. fincân* < *Fars. pingân* – *bingân* “tas, kâse”) **1.** Çay, kahve, süt vb. sıcak şeyleri içmek için kullanılan, porselenden yapılmış kulplu ufak kap.
f.+ı 25

firkete *a.* < *İtal. forchetta* **1.** Kadınların saçlarını tutturmak için kullandıkları uzun bir U biçiminde tel veya bağadan saç tokası.
f. 65

firma *a.* *İtal. firma* < *Lat.* **1.** Bir ticârî kuruluşun tescil edilmiş adı. **2.** Ticâret kânûnuna göre tescil edilmiş kurum.
f.+nın 53
f.+sına 53, 62

fişeklik *a.* **1.** Kullanılacak fişekleri üstte taşımak için bele sarılan veya omuzdan bele doğru çaprazlama asılan, üstünde fişeklerin

yerleştirildiği sıra sıra yuvalar
bulunan bez veya deri kemer.
f.+ler 48

fitilli *sf.* **1.** Fitili olan.
f. 49

formül *a.* *Fr. formule* < *Lat.* **1.**
Kalıplaşmış ifade, değişmez ifade
kalıbı.
f.+leri 62

fotoğraf *a.* *Fr. photographie* < *Yun.* **1.**
Görüntüleri özel bir makine ile ışığa
karşı hassas cam, kâğıt vb. bir madde
üzerine tespit etme işi ve usûlü.
f.+1 157
f.+ları 14

Fransız *öz. a.* *İtal. Frances* **1.** Fransa
halkından olan veya bu halkın
soyundan gelen kimse.
F. 102

Frau Van *öz. a.*
F. 51, 56, 62, 63, 63, 64, 65, 66, 67,
78, 105, 106, 136, 146, 151, 151,
151, 153, 156

Frederik *öz. a.*
F.+in 123

Frenk *a.* *Fars. fireng* < *Fr. franc* **1.**
Avrupalı.
F. 14, 144

Frenkçe *öz. a.* **1.** Fransızca
F. 19

G

gafil *sf. ve a.* (*Ar. ğaflet* “ihmal
etmek”ten *ġāfil*) **1.** Çevresinden ve
gerçeklerden habersiz olan, gaflet
içinde bulunan, dalgın, dikkatsiz ve
düşüncesiz (kimse), basîretsiz,
aymaz.
g. 37

galeri *a.* (*Fr. galerie* < *İtal.* < *Lat.*) **1.**
Bir yapının aynı kattaki çeşitli
bölümlerini birbirine bağlayan geniş
geçital. **2.** Sanat eserlerinin,
koleksiyonların sergilendiği salon
g.+deki 54
g.+lerdeki 53
g.+lerine 105

g.+si 146

galiba *zf.* (*Ar. ġālib*’in *tenvinli şekli*
ġāliben > *ġālibā*) **1.** Öyle görünüyor
ki, görünüşe göre, anlaşılan,
zannediyorum ki
g. 14, 14, 18, 35, 35, 35, 40, 53, 56,
63, 74, 84, 94, 100, 101, 106, 113,
127, 129, 152, 152, 154, 154, 154,
156

gamsız *sf.* **1.** Gami, tasası olmayan.
g. 123

garabet *a.* *Ar. ġarābet* **1.** Gariplik,
tuhaflık, acâyiplik
g.+lerini 28

gardrop *a.* *Fr. garde-robe* **1.** Elbise
dolabı, elbise asılan yer.
g.+a 80

garip *sf. ve a.* (*Ar. ġurbet* – *ġarābet*
“vatanından uzak olmak; yabancı
olmak”tan *ġarib*) **1.** Kimsesiz,
zavallı, biçâre (kimse). **2.** Kolay
anlaşılamayan, gizli tarafları bulunan,
anlaşılmaz (şey), sırlı.
g. 17, 23, 27, 28, 31, 34, 43, 46, 55,
63, 76, 77, 77, 77, 81, 86, 91, 92, 94,
99, 106, 110, 111, 125, 126, 139,
143, 149, 154
g.+i 12

garp *a.* *Ar. ġarb* **1.** Dört ana yönden
güneşin battığı yön, batı, mağrip.
g. 95
g.+ta 80

garson *a.* *Fr. garçon* Lokanta, pastahâne
ve kahvehânelerde müşterilere hizmet
eden, yiyecek içecek götüren kimse.
g.+lara 63
g.+u 73, 80
g.+unu 154

gaye *a.* *Ar. ġāye* **1.** Erişilmek istenen
hedef, amaç, erek, maksat.
g. 108
g.+si 36, 108, 157
g.+ye 108

gayesiz *sf.* **1.** Varmak istediği bir hedefi,
erişmek istediği bir gâyesi
bulunmayan, amaçsız.
g. 146

gayesizlik *a.* **1.** Gayesiz olma durumu.

- g.+i 36
g.+ini 86
- gayet** *zf. Ar. gāyet* **1.** Çok, pek, pek çok, son derece
g. 14, 19, 20, 23, 33, 43, 44, 50, 53, 54, 61, 64, 67, 70, 76, 77, 80, 81, 83, 83, 97, 99, 99, 100, 106, 110, 116, 118, 119, 129, 132, 133, 133, 136, 137, 137, 138, 138
- gayret** *a. Ar. gāyret* **1.** İçten gelerek çalışma, belli bir şey için çabalama, didinme, çaba, ceht.
g. 31, 42, 68, 103, 112, 120, 133, 159
g.+im 148
g.+ime 67
g.+imi 143
g.+le 45, 139
g.+te 103
- gayri** *sf. (Ar. gāyr kelimesinin Türkçe -i ekiyle genişlemiş şekli)* **1.** Başka.
g. 17, 98
- gazete** *a. İtal. gazeta* **1.** Okuyucularına çeşitli konularda haber ve bilgi vermek için genellikle günlük olarak çıkarılan yayıncı organı, cerîde.
g. 19, 41, 57, 65, 134
g.+de 54
g.+deki 54
g.+leri 54, 125, 134
g.+lerini 134
g.+sini 52
g.+ydi 57
g.+ye 137
- gazino** *a. < kazino < İtal. casino* **1.** Yemek yenilip belli bir program seyredilen eğlence yeri.
g.+dan 121, 127
g.+lar 67
g.+nun 111, 113, 124
g.+su 121
g.+sunun 121
g.+ya 124
- gebe** *a.* **1.** Karnında yavru bulunan (dişi), yüklü, hâmile.
g. 155
- gebelik** *a.* **1.** Gebe olma, karnında yavru taşıma durumu.
g.+in 155
- gece** *a.* **1.** Güneş battıktan sonra başlayan ve gün ağarınca kadar süren karanlık zaman.
g. 12, 26, 35, 35, 36, 44, 44, 62, 63, 65, 67, 70, 72, 73, 78, 105, 110, 110, 111, 114, 125, 126, 126, 128, 129, 129, 133, 146, 151, 157, 160
g.+de 128
g.+den 114
g.+ki 84, 85
g.+ler 82, 83
g.+lerde 132
g.+leri 49, 59, 102, 131, 132
g.+nin 37, 68, 105, 111, 118
g.+si 110, 110
g.+sini 145
g.+sinin 127
g.+yle 126
- gecik-** **1.** Belirlenmiş veya alışılmış olan zamandan sonraya kalmak, belli zamânı aşmak, geç kalmak.
g. -en 20
- geç** *zf.* **1.** Belirtilen, istenen veya alışılan zamandan sonra. **2.** *sf.* Belli bir zamandan sonra olan.
g. 21, 23, 56, 63, 104, 126, 131, 133, 141
- geç-** **1.** Bir yerden başka bir yere gitmek. **2.** Bulunduğu yerden ayrılıp başka bir yere yerleşmek, yer değiştirmek. **3.** (Bir kimse) Mensup olduğu yerden ayrılıp başka bir yere girmek. **4.** (Devam etmekte olan bir şey) Bir safhadan başka bir safhaya girmek, yeni bir safhaya başlamak, atlamak.
g.-eceği 126, 132
g.-eceğimi 79
g.-eceğini 125
g.-ecek 17, 85, 129, 150
g.-en 14, 37, 49, 63, 68, 86, 87, 87, 88, 89, 131, 132, 158
g.-enler 88
g.-enleri 54, 132, 139
g.-er 32, 48
g.-erdim 53
g.-erek 21, 49, 73, 85, 94
g.-erken 28, 63, 79, 114, 128, 141, 152
g.-ince 53
g.-ip 18, 68, 114, 128
g.-ir 130
g.-iyor 40, 109, 151
g.-iyordu 36, 52, 57, 67, 95, 99, 103, 121, 121, 140
g.-iyordum 12, 20, 132

g.-iyoruz 152
g.-me 32
g.-mek 139
g.-mesi 66, 68
g.-mesinde 52
g.-mesini 126, 140
g.-miş 99, 132
g.-mişti 69, 95, 121
g.-se 50
g.-ti 13, 14, 17, 43, 46, 51, 69, 71, 72,
74, 75, 81, 85, 97, 112, 126, 140
g.-tiği 11, 65, 80, 113, 124, 143, 145,
149
g.-tiğimiz 11, 63
g.-tiğini 29, 63, 110
g.-tikçe 147
g.-tikten 55, 108, 151
g.-tim 24, 46, 125

geçen *sf.* **1.** Geçmiş olan. **2.** (Zaman bildiren kelimelerle) Bir evvelki.
g. 29, 86
g.+ler 55, 150
g.+lere 63, 67
g.+leri 27, 37, 102
g.+lerin 76,86

geçici *sf.* **1.** Devamlı olmayıp bir zaman için var olan, sonu gelen, yok olan, fânî.
g. 86

geçileme- **1.** Geçilme ihtimali veya imkânı bulunmamak.
g.-yecek 138

geçim *a.* **1.** Yaşamak için lâzım olan şeyler, geçinme, geçimlik, dirlik, maîşet, nafaka.
g. 31

geçin- **1.** Yaşamak için gerekli şeyleri sağlayıp hayâtını sürdürmek, taayyüş etmek. **2.** Birlikte yaşadığı kimselerle anlaşmak, uyuşmak.
g.-diklerini 50
g.-mek 92, 93

geçindirme- **1.** Geçimini sağlamamak, beslememek
g.- me 148

geçinebil- **1.** Geçinme imkânı bulunmak.
g.-diği 19

geçir- **1.** Bir yerden bir yere geçmesini sağlamak. **2.** Giymek, giyivermek. **3.** Bir şeyin kapsamına sokmak, dâhil

etmek. **4.** (Birini) Yolcu etmek, uğurlamak, selâmetlemek, teşyî etmek.

g.-di 152
g.-diği 30, 144, 156
g.-diğimi 26
g.-diğini 20, 155
g.-erek 59
g.-ip 28
g.-ir 49
g.-irim 79, 139
g.-iyor 136
g.-iyordu 52
g.-mek 110
g.-memi 12
g.-meyî 30
g.-miş 62

geçirme- **1.** . Bir yerden bir yere geçmesini sağlamak. **2.** Oyalanmamak, uğraşmamak.
g.-den 52

geçistir- **1.** Üstünde ciddî şekilde durmayıp idâre ederek atlatmak, başından savmak.
g.-mek 137

geçiver- **1.** Çabucak veya kısa sürede geçmek.
g.-iyoruz 38

geçme- **1.** Bir yerden başka bir yere gitmemek. **2.** Bulunduğu yerden ayrılp başka bir yere yerleşmemek, yer değiştirmemek. **3.** (Devam etmekte olan bir şey) Bir safhadan başka bir safhaya girmemek, yeni bir safhaya başlamamak, atlamamak.
g.-di 98
g.-mek 133
g.-mişti 58
g.-yordu 142
g.-z 27

geçmiş *sf.* **1.** Geçmek işini yapmış veya geçmek işine konu olmuş. **2.** (Zaman bakımından) Geride kalmış, yaşanıp bitmiş.
g. 20, 35, 109, 156
g.-i 134

Geen *öz. a.*
G. 21

gel- **1.** (Bir şey veya kimse) Konuşana göre uzak bir yerden daha yakın bir yere doğru yol almak, bir mesâfe

katedip uzak bir yerdan daha yakın bir yere varmak. **2.** Bulunduğu yerden ayrılıp geri dönmek, avdet etmek. **3.** (Bir maksatla) Bir yere uğramak, ziyâret etmek. **4.** Varmak, ulaşmak, erişmek, vâsıl olmak.

g. 13, 15, 120, 137
g.-di 16, 35, 41, 58, 60, 70, 102, 105, 111, 119, 129, 145
g.-diği 12, 26, 31, 62, 63, 105, 122, 137, 143
g.-diğim 17, 38, 46, 60, 69, 85, 111, 123, 142, 143, 147
g.-diğimden 63
g.-diğimi 36, 37, 37, 52, 53, 79, 121, 145
g.-diğimiz 38, 94, 114, 140, 155
g.-diğinden 14, 128
g.-diğine 98
g.-diğini 15, 17, 19, 79, 85, 89, 107, 107, 160
g.-diğiniz 76
g.-diğinizi 152
g.-dik 115, 151
g.-dikçe 28, 78
g.-dikleri 38, 87
g.-dikten 119, 143, 143
g.-diler 48
g.-dim 13, 15, 37, 47, 47, 67, 67, 67, 79, 96, 124
g.-diniz 18
g.-eceğimi 13
g.-eceğini 45, 119
g.-ecek 19, 88, 130, 143, 150
g.-eçti 141
g.-eçtik 88
g.-eçtir 158
g.-eli 54
g.-en 15, 18, 23, 33, 62, 63, 64, 67, 68, 73, 79, 88, 108, 118, 119, 128, 129, 144, 145, 160
g.-erek 20, 34, 41
g.-in 83, 83, 85, 102, 128, 151
g.-ince 63, 68, 88, 92, 99, 120, 140
g.-ip 60, 63, 67, 75, 76, 130, 146
g.-ir 47, 80, 143
g.-irdi 52, 151
g.-irdim 131
g.-irim 91, 140, 140
g.-irken 137
g.-irse 42, 130
g.-irsen 50
g.-işimde 92
g.-iyor 19, 21, 62, 81, 101, 105, 151
g.-iyordu 13, 28, 64, 73, 74, 76, 85, 86, 88, 97, 104, 106, 123, 132, 142, 152
g.-iyorduk

g.-iyormuş 147
g.-iyorsun 37
g.-iyorsunuz 68, 92, 152
g.-iyorum 83, 113
g.-mek 73, 94, 123, 125
g.-mekte 67, 88, 156
g.-mektense 97
g.-memi 128
g.-mesi 81
g.-mesini 12
g.-meye 19, 64, 76
g.-miş 21, 64, 68, 72, 117, 150
g.-mişim 35
g.-mişti 13, 140, 145
g.-miştik 91, 94, 154
g.-miştim 37, 87, 121, 123
g.-miştir 156

gelebil- **1.** Gelme ihtimali veya imkânı bulunmak.
g.-eceğini 23
g.-ecek 15

gelecek *sf.* **1.** Gelmesi beklenen, gelişinin gerçekleşeceği düşünülen. **2.** Daha gelmemiş, ileride yaşanacak zaman, âtî.
g.-i 134

geleme- **1.** Gelme ihtimali veya imkânı bulunmamak.
g.-zdi 20

geliş *a.* **1.** Gelmek işi, vusul. **2.** Gelme tarzı.
g.-i 69
g.-inde 20, 31

geliver- **1.** Ansızın, çabucak veya kısa sürede gelmek.
g.-mesi 88

gelme- **1.** (Bir şey veya kimse) Konuşana göre uzak bir yerden daha yakın bir yere doğru yol almamak, bir mesâfe katedip uzak bir yerdan daha yakın bir yere varmamak. **2.** Bulunduğu yerden ayrılıp geri dönmemek, avdet etmemek. **3.** (Bir maksatla) Bir yere uğramamak, ziyâret etmemek. **4.** Varmamak, ulaşmamak, erişmemek, vâsıl olmamak.
g.-den 30
g.-di 14, 34, 113, 126, 126, 127
g.-diği 73
g.-diğini 127, 144
g.-dik 145, 152

g.-diler 159
g.-dim 26
g.-diniz 74, 77
g.-mişti 84
g.-miştim 78
g.-miştir 71
g.-yecek 157
g.-yen 143
g.-yerek 89
g.-yin 82
g.-yordu 50, 67, 76, 132
g.-yor103
g.-yorsa 138
g.-z 80, 125
g.-zdi 43

gemi a. 1. Su üstünde giden büyük taşıt, sefine.
g. 25

genç sf. 1. Hayâtın çocuklukla orta yaşlılık arasındaki döneminde bulunan.
g. 19, 28, 28, 29, 38, 41, 42, 57, 60, 61, 69, 69, 70, 71, 73, 78, 78, 79, 80, 95, 102, 102, 102, 102, 103, 112
g.+i 57
g.+lerden 20
g.+tim 28

gençlik a. 1. Genç olma durumu, genç yaşta bulunan kimsenin hâli, şebap. **2.** Hayâtın çocuklukla orta çağ arasındaki dönemi.
g.+imin 33, 53

gene zf. 1. Yine, tekrar.
g. 12, 15, 16, 16, 21, 27, 34, 35, 35, 41, 41, 54, 67, 68, 68, 73, 79, 82, 86, 87, 87, 94, 96, 101, 103, 108, 121, 125, 126, 127, 128, 130, 131, 133, 133, 149, 151, 157, 158, 159, 159, 160

geniş sf. 1. Kendi ölçülerine veya alışılmış ölçülere göre enli olan, genişliği fazla olan, vüs'atli, vâsi. **2.** Alanı büyük olan, çok yer kaplayan, içine çok şey alabilen, dar olmayan.
g. 51, 56, 67, 69, 80, 102
g.+ti 49, 127

genişle- 1. Geniş duruma gelmek, hacmi fazlalaşmak, büyümek. **2.** Büyük bir alana yayılmak, yaygınlaşmak, tevessü etmek.
g.-diğini 72
g.-yen 22

gerçek sf. 1. İnkâr edilmeyecek şekilde var olan, var olmuş bulunan, hakîkî, vâki, reel. **2.** Aslı olan, uydurma olmayan, doğru, sahih. **3.** Bir şeyin benzeri, örneği veya taklidi değil kendisi durumunda olan, sâhici, hakîkî.
g. 141

gerçi zf. Fars. eger+çi 1. Aslına bakılırsa, aslında, filvâki.
g. 27, 33, 39, 73, 98, 99, 105, 118, 141

gerdan a. Fars. gerden 1. Vücûdun omuzlarla baş arasında kalan kısmı.
g.+ına 18

gerginlik a. 1. Gergin olma durumu.
g.+iyle 133

geri a. 1. (Bir yerin veya şeyin ön kabul edilen kısmına göre) Arkada bulunan taraf, arka taraf. **2.** Bir şeyin sonrası, devâmı, arkadan gelen kısmı.
g. 14, 44, 67, 74, 83, 83, 113, 121, 127, 145, 145
g.+de 117, 159
g.+sine 61
g.+ye 36, 47, 68, 109

geril- 1. Çekilebileceği kadar çekilip alabileceği en düz duruma getirilmek. **2. mec.** Huzursuz duruma gelmek.
g.-iyorlar 60

gerilme a. 1. Gerilmek işi.
g. 125

gerisin geri zf. 1. Geldiği yere veya ters yöne doğru, gerisin geriye.
g.+ye 123

getir- 1. (Daha uzak bir yerden) Bulunulan yere gelmesini sağlamak, gelmesine sebep olmak, iletmek, nakletmek. **2.** (Bir yere) Bir kimse veya şeyle birlikte gelmek, gelirken o kimse veya şey yanında olmak.
g. 40
g.-di 14, 25, 39, 41
g.-diği 33, 38
g.-diğim 137
g.-diklerini 129
g.-dim 104, 113, 130
g.-din 43
g.-diniz 27

g.-en 51, 123
g.-erek 113, 131
g.-ip 30
g.-ir 45, 52
g.-irim 40
g.-iyor 109
g.-iyorlardı 60
g.-mek 56, 151, 153, 160
g.-mekten 83
g.-meye 32, 73, 99
g.-meyi 31
g.-mişti 118
g.-miştim 21

getireme- 1. Getirme ihtimali veya imkânı bulunmamak.
g.-diğim 103

getiril- 1. (Daha uzak bir yerden) Bulunulan yere gelmesi sağlanmak.
g.-diğini 91
g.-ecek 33

getiriş a. 1. Getirme işi.
g.+im 131

getiriver- 1. Çabucak veya ansızın getirmek.
g. 40
g.-se 40

getirme- 1. (Daha uzak bir yerden) Bulunulan yere gelmesini sağlamamak, gelmesine sebep olmamak, iletmemek, nakletmemek. 2. (Bir yere) Bir kimse veya şeyle birlikte gelmemek, gelirken o kimse veya şey yanında olmamak.
g.-den 15, 53, 89
g.-dim 99
g.-diniz 21
g.-yiz 11
g.-zdim

getirt- 1. Getirmek işini başkasına yaptırmak.
g.-mekti 143
g.-miş 144
g.-tiği 111

gevezelik a. 1. Geveze olma durumu, çalçenelik, lâfebeliği, boşboğazlık, lâfazanlık.
g. 62
g.+e 51

gevşe- 1. Gevşek bir durum almak, gerginliği bozulmak.

g. -miş 30, 47

gevşeme a. 1. Gevşemek işi.
g. 104

gez- 1. (Bir yerde) Bir yöne doğru sürekli yer değiştirmek, hareket etmek, yürümek, dolaşmak. 2. (Belli bir amacı olmadan hoş vakit geçirmek, oyalanmak veya hava almak için) Bir yere gitmek, dolaşmak.
g.-dim 56, 113
g.-diniz 56
g.-ecek 123
g.-er 49
g.-ip144
g.-meye 28, 29, 105, 123, 159
g.-meyi 96

gezdin- 1. (Bir kimseyi) Hoş vakit geçirmesini sağlamak için bir yere götürmek, dolaştırmak. 2. (Bir şey veya kimseye bir yerde bir yöne doğru) Sürekli yer değiştirmek, yürütmek, gezmesini, dolaşmasını sağlamak.
g.-di 95, 129
g.-diğini 103
g.-eceğim 141
g.-erek 77, 83
g.-iyor 18

gezin- 1. (Hoş vakit geçirmek, oyalanmak veya hava almak için) Bir yerde dolaşmak.
g.-erek 126
g.-irken 131
g.-iyor bir
g.-iyorlardı 67
g.-iyorum 13

gezinti a. 1. (Eğlenmek, oyalanmak, hoş vakit geçirmek veya hava almak maksadıyla) Uzak olmayan bir yere yapılan gezme, tenezzüh, teferrüç, seyir, cevelân.
g. 82
g.+lerimden 54
g.+lerini 158
g.+mizden 95
g.+mize 106
g.+si

gezme- 1. (Bir yerde) Bir yöne doğru sürekli yer değiştirmemek, hareket etmemek, yürümek, dolaşmamak. 2. (Belli bir amacı olmadan hoş vakit

geçirmek, oyalanmak veya hava almak için) Bir yere gitmemek, dolaşmamak.

g.- diğim 146

gıcırda- 1. Gıcır gıcır ses çıkarmak, gıcirtı çıkarmak.

g.-yordu 94

gıpta a. Ar. gibta 1. Başkasında olan bir şeyin kendisinde de olmasını isteme, kıskanmadan imrenme, özenme.

g. 13, 138

gırtlak a. 1. Boynun ön tarafında derinin hemen altında bulunan nefes borusunun üst kısmı, hançere.

g.+m 101

gibi takı. 1. Benzerlik bildirir; benzer, benzeyen. **2.** Bir kimsenin bir işi kendisine benzetildiği kimse tarzında yaptığını veya bir işin kendisine benzetildiği şeydeki biçimde olduğunu göstermek için kullanılır: ... imişçesine, -e benzer biçimde. **3.** Cümledeki hükmün adı geçen şeyin benzerlerini de içine aldığı göstermek için kullanılır: ... ve benzerleri.

g. 13, 14, 15, 15, 15, 15, 15, 16, 16, 17, 17, 18, 18, 19, 21, 22, 23, 23, 25, 25, 26, 26, 27, 28, 28, 29, 29, 29, 30, 31, 31, 31, 32, 32, 32, 32, 33, 35, 35, 37, 37, 37, 38, 38, 39, 40, 40, 40, 41, 41, 42, 42, 43, 44, 45, 46, 48, 49, 49, 50, 50, 52, 53, 55, 55, 55, 55, 55, 57, 57, 58, 58, 59, 60, 60, 61, 61, 62, 63, 63, 63, 64, 64, 66, 67, 67, 67, 68, 68, 68, 69, 70, 71, 71, 71, 71, 71, 72, 72, 72, 73, 76, 76, 76, 76, 77, 77, 77, 77, 77, 78, 78, 78, 80, 80, 80, 80, 80, 80, 81, 81, 81, 81, 81, 81, 81, 83, 84, 84, 84, 89, 89, 89, 89, 92, 92, 93, 93, 93, 94, 94, 96, 96, 98, 98, 99, 100, 101, 103, 103, 103, 103, 104, 104, 104, 104, 104, 104, 105, 106, 106, 106, 107, 108, 108, 108, 109, 109, 109, 110, 111, 112, 112, 112, 112, 114, 114, 115, 115, 115, 116, 116, 117, 117, 118, 118, 119, 119, 119, 119, 119, 120, 120, 121, 121, 121, 122, 122, 123, 123, 123, 123, 124, 124, 124, 124, 124, 124, 125, 126, 126, 126, 126, 128, 129, 130, 132, 132, 132, 134, 134, 135, 135, 135, 136, 139, 141, 142, 144, 145, 145, 146, 147, 148, 148, 149, 150, 150, 151, 152, 153,

155, 155, 156, 156, 157, 158, 158, 159, 159, 160, 160

g.+siniz 98

g.+ydi 15, 25, 27, 30, 30, 31, 32, 32, 38, 38, 41, 53, 56, 67, 71, 72, 76, 98, 104, 113, 131, 137, 145

g.+ydik 133

g.+ydiler 130

g.+ydim 22, 52, 56, 132, 142, 150

gidebil- 1. Gitme ihtimali veya imkânı bulunmak.

g.-eceğimi 36

gideme-1. Gitme ihtimali veya imkânı bulunmamak.

g.-yeceğimi 40

g.-yordum 17

g.-zdim 125

gider- 1. Ortadan kaldırmak, yok etmek.

g.-mek 35

g.-meye 32

gidi ünl. Fars. gidi 1. Sitem, azarlama veya esef bildirme sözü olarak kullanılır.

g. 62

gidiş a. 1. Gitmek işi, gitme, azîmet. **2.** Hareket tarzı, tutum, hal.

g.+imde 28, 33

g.+ime 126

g.+ini 87

gir- 1. (Dışarıdan içeriye) Geçmek, (içeriye) varmak, dâhil olmak, duhul etmek. **2.** (Bir şey, bir şeyin içine) Sığmak. **3.** Gelmek

g.-di 26, 35, 40, 69, 81, 85, 89, 105, 115

g.-diğim 12, 16, 133

g.-diğimdenyani 22

g.-diğini 69, 109

g.-dik 95, 115

g.-dikten 109

g.-dim 67, 69, 137

g.-din 13

g.-ecekmiş 68

g.-elim 91, 91

g.-en 21, 37, 47, 142

g.-er 60

g.-erek 24, 27, 46, 64, 69, 120, 130, 137

g.-ince 25

g.-ip 16, 38, 65, 125, 128, 155

g.-iyor 37, 128

g.-iyordu 160

g.-iyordum 23
g.-mek 48
g.-mesi 88
g.-mesine 158
g.-meyi 54
g.-miş 18, 140, 153
g.-mişti 69
g.-miştim 94

girme- 1. (Dışarıdan içeriye) Geçmemek, (içeriye) varmamak, dâhil olmamak, duhul etmemek. 2. Gelmemek
g.-dim 41
g.-yen 107
g.-z 60

git- 1. (Bir şey veya bir kimse) Konuşana göre yakın bir yerden daha uzak bir yere doğru hareket etmek, bir mesâfe katedip yakın bir yerden daha uzak bir yere varmak, azîmet etmek. 2. (Belli bir yönde) Belli bir yol tâkip etmek, belli bir yerden geçmek. 3. (Devamlı veya geçici bir süre kalmak üzere) Bulunduğu yerden ayrılmak.

g. 26, 120, 120
g.-eceğimden 39
g.-eceğim 21, 36
g.-eceğimi 17, 48, 110
g.-eceğiz 89
g.-ecek 33, 109
g.-eceklerdi 87
g.-eceansin 134, 139
g.-eceansiniz 139
g.-ecektim 159
g.-elim 13, 79, 89, 93, 102, 110, 113
g.-en 48, 62, 78, 98, 123
g.-enin 33
g.-erek 50, 57, 103
g.-er 26, 26, 52, 82, 110, 135, 136
g.-erim 139, 139, 139
g.-erken 18, 37, 44, 47, 71, 79, 123
g.-erse 74
g.-ince 59
g.-ip 26, 28, 31, 47, 52, 64, 67, 69, 79, 102, 104, 111, 113, 128, 129, 134, 142, 143, 145, 152
g.-iyordu 19, 37, 54, 122
g.-iyorduk 105
g.-iyordum 68, 105, 120, 125, 150
g.-iyordunuz 83
g.-iyor 26, 30, 34, 60, 68, 82, 97, 133, 152, 153, 153, bir
g.-iyorlar 27, 124, 143
g.-iyorsun 13, 140, 140
g.-iyorsunuz 83, 84, 120, 152

g.-iyorum 61, 140, 140
g.-iyoruz 151,
g.-mek 36, 44, 44, 47, 60, 73, 88, 95, 105, 105, 114, 117, 134, 140, 160
g.-mekle 17
g.-mekten 28, 70, 136
g.-mesine 150
g.-meye 113
g.-meyi 14, 39
g.-miş 73, 77, 88, 155
g.-mişti 62, 70, 80, 110, 154, 154
g.-miştik 105
g.-miştim 35, 122
g.-sek 143
g.-ti 14, 21, 22, 39, 72, 76, 101, 111, 128, 137, 139, 139, 143, 145, 157
g.-tiğimi 46, 67, 125, 132
g.-tiğimiz 99, 149
g.-tiğimizi
g.-tiğini 107, 140, 160
g.-tik 111, 151, 155, 155
g.-tikten 13, 141
g.-tiler 159
g.-tim 16, 16, 24, 40, 51, 57, 64, 66, 80, 115, 121, 121, 126, 126, 128, 128, 129, 160
g.-tiniz 35, 102

gitgide *zf.* 1. Zaman ilerledikçe, zaman geçtikçe, gittikçe.
g. 43, 56, 103, 145, 145, bir

gitme- 1. (Bir şey veya bir kimse) Konuşana göre yakın bir yerden daha uzak bir yere doğru hareket etmemek, bir mesâfe katedip yakın bir yerden daha uzak bir yere varmamak, azîmet etmemek. 2. (Belli bir yönde) Belli bir yol tâkip etmemek, belli bir yerden geçmemek. 3. (Devamlı veya geçici bir süre kalmak üzere) Bulunduğu yerden ayrılmamak.

g. 43, 120, 127
g.-den 64, 156
g.-di 80
g.-diğine 30
g.-diğini 127
g.-dim 85
g.-miştim 83, 146
g.-sen 134
g.-yeyim 83
g.-yor 38
g.-yordu 20
g.-z 135

gittikçe *zf.* 1. Zaman ilerledikçe, zaman geçtikçe, gittikçe.
g. 119

giy- 1. Bir giyeceği bedenine veya herhangi bir organına geçirmek.

g.-di 42
g.-diği 28
g.-ip 67
g.-iyor 20
g.-meye 32
g.-miş 70, 101

giydir- 1. (Bir giyeceği) Başka birinin vücuduna veya organına kendi eliyle geçirmek. 2. Giyimli duruma getirmek.
g.-iyordum 136

giyeme- 1. Giyme ihtimali veya imkânı bulunmamak.
g.-diniz 104

giyim a. 1. Giyilen şey, giyecek, elbise.
g.+ine 29

giyin- 1. Üstüne elbise vb. şeyler giymek, kendi kendini giydirmek.
g.-dikten 134
g.-dim 118, 150
g.-erek 65
g.-miş 114

giyiniş a. 1. Giyinme işi.
g. 28

giyme- 1. Bir giyeceği bedenine veya herhangi bir organına geçirmemek.
g.-yordu 70

gizlen- 1. 1. Kendi kendini gizlemek, görünmeyecek şekilde saklanmak.
g.-erek 68
g.-ir 59

gizli sf. 1. Açıkça bilinmeyen, görülmeyen, açık ve âşikâr olmayan, meçhul. 2. Herkese açıklanmayan, başkalarına bildirilmeyen, etraftan saklanan, mahrem, mahfî, hafî, mektum.
g. 48, 48, 48, 108, 132, 145
g.+den 18
g.+ye 18

gizlice zf. 1. Kimseye göstermeden, kimseye belli etmeksizin, gizli olarak, zuladan.
g. 56, 130

göbek a. 1. Memeli hayvanlarda eteneden gelen damar örgüsünün yavrunun vücuduna girdiği delik. 2. Bu deliğin karnın ortasında bir çukurluk şeklinde kalan izi.
g.+ine 30

göç- 1. Bulunduğu yerden ayrılıp yerleşmek üzere başka yere gitmek, yurt değiştirmek, göç etmek, hicret etmek.
g.-müştü 142

göğüs a. 1. Vücudun boyunla karnın arasında bulunan ve kalp, akciğer gibi organları içine alan bölümü, bağır, döş, sîne. 2. Vücudun bu kısmının ön tarafı.
g.-ü 35, 37, 39, 114, 118, 135
g.-ümden 36
g.-ümü 117
g.-ümün 44, 104
g.-ünde 123
g.-ünden 112
g.-üne 45, 120
g.-ünü 35, 129, 142

gökyüzü a. 1. Göğün gündüz mâvi, gece karanlık olan ve üzerinde güneş, ay, yıldızlar, gezegenler gibi gök cisimleri bulunan, yerden görünen yüzeyi, gökkubbe, semâ, âsüman, felek.
g. 67, 80
g.-nde 37
g.-ne 58, 82, 125

göl a. 1. Kara ile çevrili, çeşitli büyüklükte durgun ve kalıcı su.
g. 121, 123, 124, 146
g.-ün 121, 121, 123

gölcük a. 1. Tabîî veya yapma su birikintisi, küçük göl, gölek.
g. 123
g.-lerden 136

gölge 1. Işığın geçmesine engel olan bir cismin ışıklı yer üzerinde meydana getirdiği karartı, sâye. 2. İyice seçilemeyen, açık seçik görülemeyen karaltı, siluet.
g.+de 55
g.+sini 116

göm- 1. (Bir şeyi) Üzerini kapatıp örtecek şekilde toprak vb. şeylerin içine sokup yerleştirmek.

g. -dügü 143

gömlek a. 1. Elbise altına giyilen bez, ipek veya naylondan iç çamaşırı. **2.** Erkeklerin ceket veya yelek altına giydikleri, vücudun üst kısmını örten giyecek.
g.+inin 14

gömü a. 1. Saklanmak için toprak altına gömülmüş olan altın, para vb. kıymetli şeyler, define.
g. 143
g.+nün 143

gömül- 1. (Saklanmak veya başka bir maksatla bir şey) Bir yere veya diğer bir şeyin içine sokulup örtülmek. **2.** (Bir şeyin içine) Derinlemesine girmek. **3.** Batmak, batıp kaybolmak.
g.-dü 40
g.-erek 113
g. -üp158

gömülüver- 1. Çabucak veya kısa sürede gömülmek.
g.-mek 125

gönder- 1. Gitmesini sağlamak veya gitmesine yol açmak, yollamak, irsal etme. **2.** Bir araçla ulaştırmak, yollamak. **3.** (Belli bir yere, belli bir işi yapmak üzere) Gitmesini sağlamak, bir görevle yollamak.**4.** Uğurlamak, yolcu etmek.
g.-ecek 26
g.-ecekler 27
g.-eectim 139
g.+ ene 145
g.-mek 24
g.-meye 48
g.-miş 145

gönderil- 1. Gitmesi sağlanmak, yollanmak.
g.-ir 20
g.-miş 29

gönderme- 1. Gitmesini sağlamamak veya gitmesine yol açmamak, yollamamak, irsal etmemek.
g.-zler 138

gönül a. 1. İman, sevgi ve nefretin, iyi ve kötü bütün duyguların kaynağı olduğu kabul edilen kalbin mânevî yönü, yürek, dil.
g. 31, 38

g.+üm 84

g.+ünü 147

gör- 1. (Gözle ve ışık yardımı ile) Bir nesne veya kimsenin varlığını algılamak, hissetmek. **2.** (Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek. **3.** Karşılıklı gelip konuşmak, yanına gidip görüşmek. **4.** Karşılaşmak, rast gelmek, tesâdüf etmek. **5.** Farketmek.
g. 15, 28
g.-dügü 22, 30, 72, 73, 115, 122
g.-dügüm 17, 18, 27, 28, 28, 41, 57, 57, 57, 63, 63, 70, 71, 78, 86, 129, 131, 142, 149, bir, bir
g.-dügümden 42, 158
g.-dügüme 151
g.-dügümü 121
g.-dügümün 67
g.-dügümüz 11, 38
g.-dügünü 23
g.-dügünüz 26
g.-dükçe 65, 91 , 94, 103, 106, 149
g.-dükleri 28
g.-düklerim 53
g.-düklerimden 78, 84, 134
g.-düklerimi 132
g.-düklerini 94
g.-dükten 94
g.-düm 17, 18, 18, 19, 28, 29, 36, 41, 44, 45, 63, 63, 65, 67, 68, 71, 72, 80, 82, 84, 88, 89, 89, 98, 113, 115, 121, 126, 135
g.-dün 114, 129
g.-dünüz 58, 76, 96
g.-eceği 156
g.-eceğimi 37
g.-eceğimiz 106
g.-eceksin 45
g.-eceksiniz 92, 102
g.-en 21, 22, 23, 23, 43
g.-erek 95
g.-mek 16, 23, 25, 37, 42, 50, 58, 75, 82, 120, 122, 126, 128, 140, 145, 151
g.-mekle 33, 72
g.-mekten 20, 85, 153, 158
g.-mektense 84
g.-meliydin 126
g.-mesi 68, 68
g.-meye 22, 66, 93, 97
g.-müş 19, 70, 72, 156
g.-müştüm 70, 122
g.-müştümde 154
g.-sem 71
g.-seniz 101
g.-seydin 28
g.-ün 71

g.-ünce 15, 22, 24, 39, 39, 41, 42, 48,
49, 49, 60, 63, 65, 69, 72, 73, 74, 79,
93, 116, 129, 137, 139, 142, 155
g.-üp 11, 47, 86, 147
g.-ür 22, 56, 123, 157
g.-ürsünüz 79
g.-üyor 21, 29, 38, 44, 66, 99, 109
g.-üyordu 58
g.-üyordum 16, 22, 47, 58, 86, 126,
137, 138, 141, 144, 151, 158
g.-üyorsun 112
g.-üyorsunuz 24
g.-üyorum 78, 96, 99, 124, 155

göre takı. 1. Uygun şekilde, uygun olarak. **2.** Göz önünde tutulursa, bakılırsa, nazaran.
g. 11, 13, 19, 21, 29, 52, 52, 52, 53,
53, 58, 68, 70, 98, 106, 110, 130,
152, 155

göreme- 1. Görme ihtimali veya imkânı bulunmamak.
g.-diğim 23
g.-dim 83
g.-yeceğimi 160
g.-zsiniz 93

görme a. 1. Görmek işi.
g.+miz 11

görme- 1. (Gözle ve ışık yardımı ile) Bir nesne veya kimsenin varlığını algılamamak, hissetmemek. **2.** (Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmamak, müşâhede etmemek. **3.** Karşılıklı gelip konuşmamak, yanına gidip görüşmemek. **4.** Karşılaşmamak, rast gelmemek, tesâdüf etmemek.
g.-den 68, 87, 97, 122, 151, 160
g.-diğim 12, 54, 55, 118
g.-diğimi 55
g.-diğimiz 131
g.-diklerinden 53
g.-dim 153
g.-mek 33, 75
g.-miş 154
g.-mişim 13, 64, 68, 70, 116
g.-yeceğim 146
g.-yen 21, 56, 142
g.-yerek 14
g.-yordum 37, 132
g.-yor 120
g.-zdi 106

görmemezlik a. 1. Görmeme.
g.+ten 94

görül- 1. (Bir nesne veya kimsenin) Varlığı gözle hissedilmek.
g.-en 45, 57
g.-üyordu 95, 111, 111

görülme- 1. (Bir nesne veya kimsenin) Varlığı gözle hissedilmemek.
g.-mesi 101
g.-miş 49, 53
g.-mişti 19
g.-yen 71

görülme- 1. Görülme işi mümkün olmayan.
g.-si 31

görün- 1. Kendini göstermek, ortaya çıkmak, gözükmek, zuhur etmek. **2.** Görülür halde olmak, görülebilecek durum veya nitelikte olmak.
g.-dü 14, 24, 64, 140, 140
g.-dügü 18, 32, 86
g.-dügünü 65
g.-dükleri 112
g.-düler 156
g.-en 57, 71,
g.-erek 96
g.-mek 31, 103
g.-mekten 82
g.-meye 134, 153
g.-ür 59
g.-ürdü 86
g.-üyor 97, 126
g.-üyordu 13, 14, 15, 30, 35, 38, 50,
68, 83, 87, 121, 122, 123, 136
g.-üyorlardı 13, 137

görünme- 1. Kendini göstermemek, ortaya çıkmamak, gözükmemek, zuhur etmemek. **2.** Görülür halde olmamak, görülebilecek durum veya nitelikte olmamak.
g.-yen 30, 124
g.-yordu 87
g.-z 59, 80, 117

görünüş a. 1. Görünme işi ve tarzı, görüntü.
g. +üydü 142

görünürlü sf. 1. Herhangi bir biçimde görünüşü olan.
g. 33

görüş- 1. Karşı karşıya gelip konuşmak, birbirini görmek. 2. Gidip gelmek sûretiyle ahbablığı sürdürmek.

g.-mek 78

g.-tügüm 13

g.-üp 159

görüşme- 1. Görüşme ihtimali veya imkânı bulunmamak

g.-sek 106

g.-z 105

göster- 1. Görülmesini sağlamak, görülmesine sebep olmak. 2. (Birin) Görmesini sağlamak. 3. Göz önüne sermek, başkalarının gözleri önüne koymak, teşhir etmek, izhar etmek.

g.-di 16, 17, 25, 43, 44, 152

g.-diği 34, 44

g.-diğini 49

g.-dikleri 14, 31

g.-diklerini 98

g.-dim 43, 156

g.-ecek 11, 32, 81

g.-en 106, 128

g.-erek 40, 115

g.-irse 20

g.-iyor 47, 109, 147

g.-iyordu 23, 40, 69, 141, 150, 158

g.-mek 15, 54, 139

g.-mekten 15, 53

g.-mesi 73, 110

g.-mesine 73

g.-meye 41, 48

g.-miş 123

g.-mişlerdi 111

g.-mişti 141

gösterebil- 1. Gösterme ihtimali veya imkânı bulunmak.

g.-diğine 14

g.-ir 107

g.-iyor 50

gösteril- 1. Görülmesi sağlanmak. 2. Göz önüne serilmek, başkalarının gözlerinin önüne konmak, teşhir edilmek.

g.-en 31

g.-meye 55

gösterilme- 1. Görülmesi sağlanmamak. 2. Göz önüne serilmemek, başkalarının gözlerinin önüne konmamak, teşhir edilmemek..

g.-miştir 23

gösteriver- 1. Ansızın veya çabucak göstermek.

g.-irdi 32

gösterme- 1. Görülmesini sağlamamak, görülmesine sebep olmamak. 2. (Birin) Görmesini sağlamamak.

g.-diğim 111

g.-mek 46

g.-mekle 57

götür- 1. (Bulunulan yerden daha uzak bir yere) Taşımak, ulaştırmak, iletmek. 2. (Bir kimseyi bir yere giderken) Berâberinde bulundurmak, onunla berâber gitmek, refâkatine almak. 3. (Bir şeyi) Hareket ettirip belli bir yere koymak.

g.-dü 148

g.-dügünü 109

g.-düm 127

g.-erek 113

g.-mek 79, 104, 106, 115

g.-meli 16

g.-menizi 96

g.-müşlerdi 16

g.-müştü 40, 122

g.-üp 24, 114, 146

g.-üyor 114, 137

g.-üyorum 152

götürme- 1. Götürme ihtimali veya imkânı bulunmamak.

g.-diysen 159

götürül- 1. Götürmek işi yapılmak.

g.-en 58

gövde a. 1. İnsan bedeni, vücut.

g.+me 125

gövdeli şf.1. İri yapılı, cüsseli.

g. 91

göz a. 1. İnsanda ve hayvanda görme organı. 2. Bakış. 3. Çekme, çekmece.

g. 22, 23, 37, 40, 43, 65, 70, 88, 111, 118, 138, 141

g.+den 26, 68

g.+e 40, 54, 70, 88, 115, 124

g.+le 89

g.+ler 22, 55

g.+lerde 112

g.+lere 59

g.+leri 27, 29, 34, 38, 42, 43, 55, 60, 63, 64, 72, 76, 81, 89, 95, 100, 100, 135, 155, 158,

g.+leride 35

g.+lerim 44, 57, 63, 72, 73, 84, 125, 126, 133
g.+lerimde 44, 97
g.+lerimden 75, 123
g.+lerime 40, 65, 128, 133
g.+lerimi 18, 22, 37, 58, 60, 60, 61, 67, 68, 72, 78, 80, 93, 99, 102, 108, 115, 117, 117, 121, 133, 149
g.+lerimin 11, 50, 56, 65, 73, 79, 85, 95, 104, 141, 153, 157, 158
g.+lerimiz 78
g.+lerimle 24, 72
g.+lerin 56
g.+lerinde 40, 95, 156
g.+lerinden 18, 33, 38, 45, 63, 75, 112, 120, 138
g.+lerine 99
g.+lerini 17, 18, 22, 32, 36, 39, 40, 40, 42, 45, 45, 46, 57, 58, 58, 62, 70, 71, 72, 74, 77, 80, 80, 82, 82, 83, 90, 95, 103, 104, 104, 105, 107, 112, 115, 116, 116, 117, 117, 119, 120, 129, 129, 131, 132, 132, 133, 133, 134
g.+lerinin 29, 29, 65, 84, 89, 131, 135, 136, 154, 156, 157, 157
g.+leriniz
g.+lerinizden 99
g.+lerinizi 77
g.+leriyle 25, 44, 44, 45, 53, 71, 72, 112
g.+lerle 18, 29, 43, 54, 56, 67, 69, 69, 72, 118
g.+ü 18, 41, 41, 41, 41
g.+üm 41, 113, 123
g.+ümden 145
g.+üme 54
g.+ümün 53, 109
g.+ün 40
g.+ündeki 20
g.+üne 30, 138
g.+ünü 19, 40
g.+ünüzde 44
g.+ünüzün 45

gözkapağı *a.* **1.** Göz yuvarlaklarının önünde bulunan ve birbirine yaklaşip kapanmak sûretiyle gözü perde şeklinde örten organ.
g.+ları 56
g.+larının 89

gözlük *a.* **1.** Görme bozukluğu olanların daha iyi görebilmelerini sağlamak için, üzerine göz kusûruna göre derecesi değişen iki cam yerleştirilmiş bir çerçeveden ibâret görme âleti.

g.+leri 37
g.+lerinin 25

gözlüklü *sf.* **1.** Gözlük takmış olan, gözlük kullanan.
g. 18

gözyaşı *a.* **1.** Ağlarken gözlerden akan berrak sıvı, yaş.
g. +ları 135

gramofon *a.* *Fr. gramophone* **1.** Üzerine ses kaydedilmiş plakları çalıp dinlemeye yarayan âlet.
g. 36, 124
g.+u 37

grev *a.* *Fr. grève* **1.** İşçilerin isteklerini iş verene kabul ettirmek amacıyla, aralarında anlaşarak veya bağlı oldukları kuruluşun bu husustaki kararına uyarak çalıştıkları iş yerinde faâliyeti durdurmak için toplu halde işi bırakmaları.
g. 52

Grog *öz. a.*
G. 124

grup *a.* *Fr. groupe* **1.** Aralarında herhangi bir yönden benzerlik veya ilgi bulunan şey veya kimselerin meydana getirdiği topluluk, küme, öbek, takım.
g. 102, 102
g.+ları 114
g.+una 53

Grünewald *öz. a.*
G. +da106

gurur *a.* *Ar. gurūr* **1.** Kendini beğenme, büyüklük taslama, boş şeylerle övünme, benlik, enâniyet, kibir, azamet. **2.** Kendine güvenmekten gelen iftihar, övünç.
g. 33, 36
g.+ları 98
g.+larını 82
g.+undan 82
g.+unu 36

gusulhane *a.* (*Ar. gusl ve Fars. hâne* "ev, yer" ile *gusl-hâne*) **1.** Eski evlerde gusletmeye veya yıkanmaya mahsus, zemini çinko kaplı küçük odacık.
g.+ye 144

gücen- 1. (Bir söz veya davranışından dolayı) Bir kimseye kırılmak, darılmak, incinmek, alınmak.
g.-mek 14

gücenme- 1. (Bir söz veya davranışından dolayı) Bir kimseye kırılmamak, darılmamak, incinmemek, alınmamak
g.-yin 93

güç *sf.* 1. Yapılması, başa çıkılması zor olan, emek isteyen, yorucu, zor, müşkül, çetin. 2. *zf.* Kendini zorlayarak, gayret ve kuvvet sarfederek, güçlkle, zorla.
g. 32, 45, 76, 105, 126, 138, 142, 158

güçlük *a.* 1. Güç olma durumu, zorluk, zahmet, çetinlik, müşkülât.
g. 153
g.+le 95, 102, 129, 145

güçük *sf.* Fars. *güdek* 1. Bir tarafı eksik.
g. 144

gül *a.* Fars. *gul* 1. Gül ağacının güzel kokulu, pek çok çeşidi bulunan çok makbul çiçeği.
g. 66

gül- 1. (Bir kimse bir şeyi tuhaf bulduğu veya bir şeye sevindiği zaman) Kesik kesik sesler çıkarmak sûretiyle duygusunu, sevinç veya hayretini açığa vurmamak. 2. Ses çıkarmadan hafifçe gülümsemek, tebessüm etmek.
g. 112,120
g.-dü 72, 72, 72, 75, 83, 102, 152
g.-düğümü 69
g.-düğünü 156, 160
g.-düklerinin 143
g.-düm 13, 15, 72, 78, 120, 151
g.-düdü 79
g.-eceğini 84
g.-en 65, 75
g.-er 72
g.-erdik 136
g.-erek 19, 63, 80, 114, 141, 151
g.-erlerdi 75
g.-mek 28
g.-mekten 28
g.-meye 28, 71, 94, 114
g.-meyi 28, 83
g.-müş 106
g.-müştü 73

g.-üyor 107
g.-üyordu 73, 88, 135
g.-üyordum 144, 145, 156
g.-üyorsun 116

güldür- 1. Gülmesine sebep olmak, gülmesini sağlamak.
g.-dü 139

güle *ünl.* 1. Ayrılan bir kimseye söylenen uğurlama sözü; "Allahısmarladık" vedâ sözüne verilen cevap.
g. 96, 96

güleme- 1. Gülme ihtimali veya imkânı bulunmamak.
g.-yecek 112

gülme- 1. (Bir kimse bir şeyi tuhaf bulduğu veya bir şeye sevindiği zaman) Kesik kesik sesler çıkarmamak sûretiyle duygusunu, sevinç veya hayretini açığa vurmamak.
g.-di 132
g.-mişti 130

gülümse- 1. Ağzını açmadan iki yana doğru yaymak sûretiyle ve ses çıkarmadan sâdece yüz ifâdesinin aldığı mânâ ile memnûniyetini, hoşnutluğunu belli etmek, hafifçe ve sessizce gülmek, tebessüm etmek.
g.-di 113, 129, 133
g.-dim 102
g.-mek 54
g.-meye 95, 128
g.-yen 58, 64
g.-yerek 71, 116, 125
g.-yişinde 95
g.-yordu 104, 118, 135, 135
g.-yorduk 140
g.-yor 126

gülümseme *a.* 1. Gülümseme işi.
g. 12, 15, 40, 42, 62, 71, 72, 78, 114
g.+den 22
g.+lerle 140
g.+ye 18, 63

gülümseme- 1. Ağzını açmadan iki yana doğru yaymak sûretiyle ve ses çıkarmadan sâdece yüz ifâdesinin aldığı mânâ ile memnûniyetini, hoşnutluğunu belli etmemek, hafifçe ve sessizce gülmemek, tebessüm etmemek
g.-di 129

g.-yor 130

gülün- 1. Gülmek işi yapılmak.

g.-ecek 28

gülünç *sf.* 1. Gülünecek, alay edilecek durumda olan, tuhaf, komik.

g. 16, 55, 98, 105, 125, 130, 139

gülüş *a.* 1. Gülmek işi ve tarzı, yüzdeki gülme ifâdesi, gülümseme, tebessüm, hande.

g. 72

g.+le 72, 79

g.+leri 81

g.+ü 32, 60, 115, 129

g.+ümüzü 101

g.+üyle 23, 73

gülüş- 1. Karşılıklı gülmek, birlikte gülmek.

g.-erek 142

g.-üp 159

gülüşme *a.* 1. Gülüşme işi.

g. 18

gümüş *a.* 1. Tabiatatta altın, bakır, bâzan platinle birlikte bulunan, altından sonra en kolay dövülüp haddelenebilen, ısı ve elektriği en iyi ileten, ziynet ve kıymetli süs eşyası îmaline yarayan, kendine has beyaz renkte, atom ağırlığı 107,88, atom numarası 47, sembolü Ag olan metal element, sim.

g. 42

gün *a.* 1. Dünyânın kendi yörüngesi etrâfında bir defa dönmesinden ibâret 24 saatlik zaman parçası. 2. Güneşin doğuşu ile batışı arasındaki zaman parçası, gündüz

g. 11, 12, 16, 19, 20, 21, 29, 33, 33, 34, 39, 40, 44, 50, 57, 60, 60, 60, 62, 76, 77, 81, 85, 105, 105, 106, 106, 118, 123, 124, 125, 125, 126, 126, 126, 127, 127, 129, 129, 130, 130, 131, 133, 134, 136, 136, 139, 141, 145, 145, 148, 148, 150, 154

g.+de 129, 132

g.+den 76, 109, 127, 137

g.+e 109

g.+kü 109

g.+ler 34, 145, 146

g.+lerce 18, 26, 54, 54, 74, 137

g.+lerde 14, 38, 60, 118, 126, 131, 136, 141, 143

g.+lerden 125

g.+lere 129, 142

g.+leri 34, 153

g.+lerim 52, 85

g.+lerimi 62

g.+lerimin 125

g.+lerin 21, 51, 62, 88, 137, 150

g.+lerinde 58, 143

g.+lerinden 110

g.+lerinin 110

g.+ü 39, 40, 128, 130, 131, 150, 150

g.+üm 86, 114

g.+üme 114

g.+ün 52, 54, 93, 107, 150

g.+ünde 54, 91, 91, 149

g.+ünü 29, 30, 52, 117

g.+ünün 131, 150

günahsız *sf.* 1. Günâhı, suçu olmayan, mâsum, kabâhatsiz, bîgünah.

g.+ına 157

günaydın *ünl.* 1. Gündüz söylenen selâmlaşma sözü.

g. 133

gündelik *a.* 1. Gün hesabıyla verilen veya bir günlük iş karşılığı ödenen para, günlük, yevmiye. 2. *sf.* Her gün olan, her günkü, günlük, yevmî.

g. 31

gündüz *a.* 1. Güneşin doğuşu ile batışı arasındaki aydınlık zaman, gün. 2. *zf.* Bu zaman içinde, gündüzleyin, gündüz vaktinde.

g.+den 103

g.+ki 67, 126

g.+leri 53, 126

g.+ün 82, 84

güneş *a.* 1. Dünya ve diğer gezegenlerin etrâfında döndüğü, bunlara ısı, ışık ve hayâtın devâmı için gerekli enerjiyi veren gök cisminin adı, dünyâyâ en yakın yıldız, şems.

g. 12, 108

g.+in 149

g.+leri 91

güneşli *sf.* 1. Güneş ışınları ile aydınlanmış. 2. (Hava için) Açık, bulutsuz.

g. 91

günlük *sf.* 1. Belli bir gün içinde olan, o günle ilgili, o güne âital.

g. 51, 54

gür *sf.* **1.** Fıskırırcasına çıkmış olan, çok bol olan.
g. 89

gürültü *a.* **1.** Aralarında âhenk bulunmadığı için kulağa hoş gelmeyen çeşitli ve karışık seslerin meydana getirdiği kuvvetli ses, patırtı, şamata.
g. 35, 42, 100
g.+den 26
g.+ler 160
g.+sü 35, 100, 111
g.+sünü 101, 149
g.+ye 30, 111

gürültülü *sf.* **1.** Gürültüsü olan, patırtılı, şamatalı.
g. 95

güven- **1.** (Bir şey veya kimsenin) Kendisinden bekleneni vereceğine veya yapacağına inanmak, (ona) güven duymak, emin olmak, îtimat etmek.
g.-diğim 123, 149, 150
g.-diklerini 82
g.-me 82
g.-miştik 153

güveneme- **1.** Güvenme ihtimali veya imkânı bulunmamak.
g.-yeceğim 135

güvenil- **1.** (Bir şey veya kimsenin) Kendisinden bekleneni vereceğine veya yapacağına inanılmak, emin olunmak, îtimat edilmek.
g.-ecek 118

güya *zf. Fars.* **güyâ** **1.** Sözde, sanki.
g. 68, 138

güzel *sf.* **1.** Göze ve kulağa hoş gelen, görülmesi, duyulması insana zevk veren, cemil. **2.** Taşdığı üstün nitelikler veya isteğe uygun olması sebebiyle insanda iyi etki bırakan, takdir uyandıran.
g. 19, 23, 25, 25, 54, 60, 63, 69, 71, 74, 89, 91, 98, 100, 104, 108, 112, 115, 116, 125, 126, 136, 138, 141, 141, 141, 143, 144, 154
g.+di 87, 116

güzelce *sf.* **1.** Güzele yakın, güzel gibi.
g. 131

güzelleştir- **1.** Güzel duruma getirmek, güzellik vermek.
g.-me 57

güzellik *a.* **1.** Güzel olan şeyin niteliği, göze, kulağa hoş gelen veya taşıdığı üstün niteliklerle insanda iyi etki bırakan, takdir uyandıran şey veya hâlin durumu, hüsn, cemal, behçet.
g. 98
g.+i 33

H

ha *ünl.* **1.** Gayrete getirmek ve teşvik için kullanılır. **2.** Hayret ifâde eder.
h. 60, 75, 79, 104, 152

haber *a. Ar. haber* **1.** Olmuş veya olmakta bulunan bir şeye dâir orada olmayanlara erişen bilgi, ondan ona nakledilen söz.
h. 14, 58, 103, 125, 125, 132, 136, 142, 143, 145, 146
h.+i 128, 143, 144, 151
h.+im 62, 86, 86
h.+in 143

haberdar *sf. (Ar. haber ve Fars. dâr "sâhip olan" ile haber-dâr)* **1.** Haberi olan, haberli, vâkîf.
h. 32

habersiz *sf.* **1.** Haberi olmayan, bîhaber, gâfil. **2.** *zf.* Haberi olmadan, haber vermeden.
h. 12, 159, 159

habire *zf.* **1.** Aralıksız, durmadan
h. 102, 111

hacet *a. Ar. hâcet* **1.** Gerek duyulan, muhtaç olunan şey, ihtiyaç.
h. 85

had *a. Ar. hadd* **1.** Sınır. **2.** İnsanın yetki ve değeri.
h. +de 93, 120, 123
h.+dine 36, 117

hademe *a. (Ar. hâdim "hizmet eden" in çoğul şekli hademe)* **1.** Hizmet edenler. **2.** Resmî dâirelerde, bürolarda hizmet eden kimse(ler).
h. 16, 24
h.+lerden 24

h.+ye 17
h.+yi 17, 27

hadi *ünl.* **1.** Teşvik, uyarı ve ihtar sözü olarak kullanılır. **2.** Kabul, tasdik veya hoş görme anlamında kullanılır; eh, pekâlâ.
h. 17

hadise *a. Ar. hādise* **1.** Olan, ortaya çıkan, vukū bulan her türlü hal, keyfiyet ve oluş, vak'a, olay.
h. 43, 46, 47, 63, 131, 131, 138, 141
h.+ler 132, 138
h.+lere 147
h.+leri 43, 46, 105, 126, 132, 150
h.+lerin 23
h.+nin 33, 136

hafıza *a. Ar. hāfiẓa* **1.** İdrak edilen, algılanan, öğrenilen şeyleri zihinde tutma ve hatırlama hassası, bellek.
h.+larımızın 153
h.+mda 153
h.+mı 132
h.+sını 73, 117

hafif *sf. (Ar. hiffet "ağır olmamak"tan hafif)* **1.** Tartıda ağırlığı az gelen. **2.** Etki gücü az olan.
h. 18, 35, 42, 56, 61, 70, 85, 87, 106, 106, 112, 116, 116, 138

hafifçe *zf.* **1.** Hafif olarak, hafif bir biçimde, belli belirsiz.
h. 29, 42, 55, 56, 56, 60, 73, 80, 89, 103, 157

hafifleme- **1.** Ağırlığı azalmamak. **2.** Yoğunluğu, hızı, miktârı, kuvveti, şiddeti, etki gücü azalmamak, eski durumu kalmak.
h.-yen 31

hafta *a. (Fars. hefte < heft "yedi")* **1.** Birbiri arkasına gelen yedi günden ibâret zaman bölümü.
h. 12, 47, 51, 62, 86, 136, 155, 156
h.+da 53
h.+dan 24
h.+lar 51
h.+larca 137
h.+lardan 69
h.+sına 12

hain *sf. ve a. (Ar. hiyānet "emânete riâyet etmemek; zulmetmek"ten hā'in)* **1.** Hiyânet eden, sadâkat

göstermeyen, güveni kötüye kullanan (kimse).
h. 46, 157

haince *sf.* **1.** Hâinlik vasfı taşıyan. **2.** *zf.* Hâin bir şekilde.
h. 156

hak *a. Ar. haqq* **1.** Doğru, gerçek. **2.** Hukûkun veya geleneğin bir kimseye tanıdığı şey, hisse, pay. **3.** Bir kimseye sarfedilen ve ancak ona lâyük olmakla ödenebilecek büyük emek ve gayret
h. 128
h.+kı 57, 122, 122
h.+ kıda 24, 24, 24
h.+kım 41, 74, 149
h.+kımda 64, 73, 84, 96, 124, 128
h.+kımdaki 48, 132
h.+kımız 93
h.+kın 115, 126
h.+kındır 93
h.+kını 127
h.+kınız 77, 104, 151
h.+ları 19
h.+larında 33
h.+larıymış 81

hakkında *takı.* **1.** Üzerine, için, husûsunda, dâir, mütealli.
h.+kımda 18, 22, 23, 32, 37, 38, 38, 56, 57, 66, 86, 86, 87, 99, 105, 105, 117, 122, 131, 141, 152, 157, 159
h.+kımdaki 19, 24, 54, 57, 58, 92, 109, 125, 132

hakaret *a. Ar. haqāret* **1.** Küçük düşürme, horlama; küçük düşürücü söz veya davranış.
h. 32, 157
h.+e 144

hakikat *a. Ar. haqīqat* **1.** Asıl olan durum ve şekil, gerçek, asıl, künh
h. 74, 93, 94, 119
h.+e 122, 147
h.+i 36, 62, 137, 159
h.+in 94
h.+ine 138
h.+leri 94, 94
h.+te 16, 58, 69, 74, 109, 122, 141
h.+tekinden 158

hakikaten *zf. (Ar. haqīqat'in tenvinli şekli haqīqaten)* **1.** Hakikat bu ki, gerçekten, doğrusu

h. 12, 16, 17, 24, 27, 32, 36, 38, 41, 48, 48, 52, 58, 60, 74, 76, 83, 88, 98, 103, 107, 107, 107, 111, 122, 130, 138, 143, 159

hakikatsever **1.** Hakikatten yana olan kimse.
h. 94

hakiki *sf.* (Ar. *ḥaḳikat*'in nispet eki -i almış şekli *ḥaḳiki*) **1.** İnkâr edilemeyecek şekilde var olan, var olmuş bulunan, gerçek.
h. 24, 32, 40, 54, 92, 107, 149, 158

hakikilik *a.* **1.** Hakîkî olma durumu, gerçeklik.
h.+ini 158

hakim *sf.* (Ar. *ḥukm* "hükmetmek" ten *ḥākim*) **1.** Hükmeden, buyruğunu yürüten, hâkimiyet kurmuş olan, egemen. **2.** Buyruğunu dinletmek, sözünü yürütmek, hükmü altına almak, hükmetmek.
h. 42, 76, 98, 124

haklı *sf.* **1.** Hakka uygun, doğru, yerinde. **2.** (Sözünde, hal veya işinde) Hak sâhibi olan, hakkı olan.
h. 33, 86
h.+sınız 44, 45

haksız *sf.* **1.** Hakka uygun olmayan, gerçeğe veya yasaya aykırı. **2.** Fikir, davranış veya hareketlerinde hatâli olan, doğruya uymayan.
h. 21, 112

haksızlık *a.* **1.** Hakka ve adâlete uygun olmama. **2.** Haksızca davranış.
h. 88, 96, 122, 157, 159
h.+ı 159
h.+ları 52

hal *a.* Ar. *ḥāl* **1.** Bir şeyin içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum. **2.** Davranış, tutum, tavır. **3.** *mec.* Güç, kuvvet, tâkat, mecal.
h. 18, 19, 47, 56, 67, 73, 78, 93, 94, 95, 97, 129, 129, 129
h. +de 11, 13, 18, 18, 19, 19, 22, 23, 28, 29, 30, 30, 31, 33, 36, 38, 41, 48, 48, 50, 54, 58, 58, 63, 63, 64, 65, 65, 66, 67, 68, 68, 69, 73, 73, 77, 80, 80, 84, 85, 89, 92, 93, 96, 97, 98, 98, 99, 106, 107, 109, 113, 117, 124, 128,

128, 131, 132, 133, 134, 137, 138, 138, 140, 141, 143, 145, 145, 146, 147, 149, 150, 153, 157

h.+deydi 130

h.+deydim 122

h.+e 12, 13, 89, 145, 150

h.+i 22, 24, 34, 42, 48, 64, 112

h.+im 61, 99

h.+imde 70, 101

h.+imden 124, 146

h.+ime 72, 99, 128, 146

h.+imi 14, 65, 109

h.+imin 60, 95

h.+imizle 93

h.+imle 15, 37, 82

h.+inde 65, 85, 118, 123, 134, 142, 156,

h.+indeki 22, 40, 98

h.+inden 13, 39, 42, 67

h.+indeydi 130

h.+ine 20, 81, 73, 103, 145, 160

h.+ini 34, 53, 83, 95, 100

h.+inin 42

h.+iniz 76, 77, 77

h.+inizde 82

h.+inizi 78

h.+ler 32

h.+lerden 88

h.+lere 101

h.+leri 32, 38, 78, 109

h.+lerine 36, 91

h.+lerini 98

h.+li 62

hala *zf.* (Ar. *ḥāl* "şimdiki zaman"ın *tenvinli şekli ḥālen > ḥālā*) **1.** Bu zamâna kadar, daha, henüz, şimdi bile, hâlen.

h. 12, 18, 21, 30, 33, 38, 38, 39, 43, 53, 63, 69, 75, 75, 82, 83, 90, 93, 103, 104, 116, 116, 117, 118, 118, 123, 127, 137, 140, 146, 149, 151, 151, 152, 152, 152, 159

halbuki bağl. **1.** Anlam bakımından karşıt olan iki cümleyi birbirine bağlar; oysa, oysa ki, aksine olarak.

h. 11, 16, 19, 58, 69, 77, 78, 79, 86, 92, 93, 94, 98, 106, 107, 112, 114, 119, 138, 140, 140, 141, 142, 153, 155, 157, 157, 158, 159

halı *a.* **1.** Yere veya mobilya üzerine serilmek, duvara süs olarak gerilmek üzere yün veya iplikten dokunmuş kısa tüylü yaygı.

h.+sı 25

h.+ya 119

halis *sf.* (Ar. *ḥulūṣ* “karışık olmamak”tan *ḥālīṣ*) **1.** Karışksız, katkısız.
h. 110

Halit Ziya *öz. a.*
H. 55

halk *a.* Ar. *ḥalk* **1.** Bir milleti meydana getiren insan topluluğu. **2.** Aynı ülkede, aynı devlete bağlı vatandaşların tamâmı.

h. 111, 153
h.+ı 41, 65, 159
h.+ına 30, 36
h.+ındaki 29
h.+ından 149
h.+ını 38, 39, 127
h.+ıyla 105

halkevi a. 1. Halkı eğitip millî birliğe ve ülkeye yöneltmek amacıyla açılan kuruluş.
h.+nin 12

halledilmiş a. 1. Halledilmiş olan.
h. 96

halletme a. 1. Halletme işi.
h. +yi 31

halsiz sf. 1. Vücûdunu yeter derecede dinç ve zinde hissetmeyen, mecalsiz, dermansız, tâkatsiz.
h.+di 155

Hamdi *öz. a.*
H. 13, 14, 14, 16, 16, 17, 20, 21, 21, 22, 23, 24, 24
H.+de 15
H.+nin 14, 16, 16, 20, 22, 29
H.+ye 14, 17, 17
H.+yi 13, 21, 22

hamle a. Ar. *ḥamle* **1.** İleriye doğru atılma, atılış. **2.** *mec.* İlerleme gayretiyle atılan adım, atılım.
h.+ler 148
h.+lerden 32

hamlet- (Ar. *ḥaml* + Türk. *etmek, eylemek*) **1.** (Bir iş veya sözü) Bir sebebe yormak, bir sebebe bağlayıp ondan ileri geldiğini kabul etmek, -e yüklemek.
h.-iyordu 144

hamletme- (Ar. *ḥaml* + Türk. *etmek, eylemek+ olumsuzluk eki*) **1.** (Bir iş veya sözü) Bir sebebe yormak, bir sebebe bağlayıp ondan ileri geldiğini kabul etmemek, -e yüklemek.
h.-yin 110

hangi sf. 1. Adı geçen hususla, iki veya daha fazla şeyden neyin veya kimin kastedildiği öğrenilmek istendiği zaman kullanılan soru sıfatı. **2.** Şart cümlelerinde özne veya tümleçlerin belirten durumunda olduğunda bunların ifade ettiği anlamı genişleten sıfat gibi kullanılır, herhangi.
h. 11, 11, 46, 66, 85, 127, 147, 147
h.+sinde 128

hanım a. 1. (Kibar konuşmada) Kadın. **2.** Eş, karı, zevce.
h. 28, 30, 31, 31, 32, 34, 34, 39, 40, 40, 41, 43
h.+a 14
h.+ın 29, 40
h.+la 31, 38, 42
h.+lar 21, 24

hanımefendi a. 1. Kibar konuşmada saygı ifadesi olarak kadın isimlerinden sonra getirilen veya ismin yerine kullanılan unvan sözü. **2.** Kadınlar için kullanılan hanımdan daha saygılı hitap sözü.
h.+ye 15

hapis a. Ar. *ḥabs* **1.** Dışarı çıkmasına izin vermemek üzere bir yere kapatma.
h.+ine 70

harap sf. Ar. *ḥarāb* **1.** Yıkık dökük, yıkılmaya yüz tutmuş, vîran. **2.** Kötü durumda, bitik, perişan
h. 148

harca- 1. (Parayı bir şey satın almak veya bir şey sağlamak için) Elden çıkarmak, sarfetmek. **2.** Yoluna vermek, fedâ etmek.
h.-dı 143

hardal a. Ar. *ḥardel* **1.** Turpgiller familyasından, sarı veya beyaz çiçekli, sert ve yakıcı tohumu hekimlikte kullanılan otsu bitki.
h. 38, 38

harekat a. (Ar. *ḥareket*'in çoğul eki -āt almış şekli *ḥarekāt*) **1.** Hareketler,

davranışlar. **2.** Askerî birlikler tarafından belli bir amaç gözetilerek yapılan yürüyüş, çarpışma, çevirme, kovalama, manevra gibi savaşa âit her türlü faaliyet
h.+ı 66

hareket *a. Ar. hareket* **1.** Bir şeyin, bir nesnenin bütününün veya bir kısmının yerini, konumunu yâhut durumunu değiştirmesi, kımıldama, kımıldanma. **2.** Davranış, davranma. **3.** Yola çıkma
h. 15, 18, 22, 28, 51, 61, 73, 74, 127, 129, 132, 134, 137, 139, 140, 140, 145, 156
h.+i 22, 40
h.+im 79, 124
h.+imi 144
h.+imin bir
h.+in 73
h.+ine 71
h.+ini 33
h.+iyle 108
h.+le 43, 64, 84, 106
h.+leri 24, 64
h.+lerimin 158
h.+lerimle 48
h.+lerinde 32
h.+lerinin 124
h.+lerle 121
h.+te 17, 33, 45

hareketsiz *sf.* **1.** Hareket etmeyen, kımıldamayan. **2.** *zf.* Hareket etmeden, kıpırdamadan.
h. 20, 65, 87, 89
h.+di 132

hareketsizlik *a.* **1.** Hareketsiz olma durumu, durgunluk, atâlet.
h.+imize 133
h.+in 108

harf *a. Ar. harf* **1.** Dildeki sesleri gösteren ve alfabeyi meydana getiren işâretlerden her biri.
h.+ini 126
h.+ler 43
h.+lerini 139, 139

harici *sf.* (Ar. *hâric* “dışarı çıkan” ve *nispet eki -i ile hârici*) **1.** Dışla ilgili, dışa âit, dıştan.
h. 86
h.+nde 129

harikulade *sf.* (Ar. *hârik* “yırtan”, harf-i târif *el-* ve *âdet* “alışılmış şey” ile *hâriku'l-âde*) **1.** Âdetin, alışılmışın üstünde, eşi görülmemiş, olağanüstü. **2.** Çok güzel, mükemmel, hârika.
h. 12, 51, 56, 58, 74, 80, 84, 99, 105, 108, 112

harp *a. Ar. harb* **1.** Devletlerin birbirleriyle diplomatik münâsebetlerini keserek yaptıkları silâhlı çarpışma, savaş, cenk.
h. 52, 101, 111
h.+e 52
h.+in 47
h.+le 52
h.+te 51, 78

hasıl *sf.* (Ar. *huşûl* “meydana gelmek, elde etmek”ten *hâşil*) **1.** Husûle gelen, olan, meydana çıkan. **2. a.** Ortaya çıkan semere, netîce.
h. 16, 27

hasret- (Ar. *hasr* + *Türk. etmek, eylemek*) **1.** (Bir şeyi yalnız belli bir şeye) Ayırmak, ona tahsis etmek.
h.-iyor 51

hasredebil- **1.** Yalnız bir şey için ayrılmak, ona tahsis edilmek.
h.-iyordu 29

hasret *a. Ar. hasret* **1.** Ayrı kalınan veya elden kaçırılan bir şeye karşı duyulan istek, tekrar görme ve kavuşma arzusu, özleyiş, özlem, iştiyak.
h. 149
h.+ini 91
h.+le 150

hassasiyet *a. (Ar. hassâs'tan yapma mastar eki -iyyet ile hassâsiyyet)* **1.** Hassas olma durumu, hassaslık, duyarlık.
h. 86

hasta *a. (Fars. hasten “yaralanmak, incinmek”ten haste “yaralı”)* **1.** Sağlığı bozuk olan, sıhhati yerinde olmayan kimse.
h. 20, 25, 30, 37, 39, 42, 43, 43, 45, 45, 45, 77, 126, 127, 127, 129, 130, 133
h.+m 128
h.+nın 28, 36, 38, 40, 41, 42, 42, 42, 42, 129, 160
h.+ya 45, 129

h.+yadı 127
h.+yı 38, 128

hastabakıcılık *a.* **1.** Hasta bakıcının işi ve mesleği.
h. 101

hastalan- **1.** Sağlığı bozulmak, hasta olmak.
h.-dı 127
h.-dik 26
h.-ır 20
h.-miş 88

hastalanıver- **1.** Aniden hastalanmak.
h.-iyor 36

hastalık *a.* **1.** Canlılarda organların yapılarında ve işleyişlerinde görülen bozukluk, sağlık durumu bozuk olma hâli
h.+a 112
h.+ı 24, 38, 127, 127, 136
h.+ına 38, 127
h.+ından 128, 130, 144
h.+ın 39
h.+ını 158
h.+ının 126
h.+ınızı 27
h.+ıyla 31
h. 21, 86, 129, 134, 155, 156
h.+larından 24
h.+larının 34

hastalıklı *sf.* **1.** Sık sık hastalanan, hastalıktan hiç kurtulmayan, sağlığı bozuk, mariz.
h. 20

hastane *a.* (*Fars.* *ḥasta* ve *ḥāne* “ev, yer” ile *ḥasta-ḥāne*) **1.** Hastaların yatırılıp tedâvi edildiği yer.
h. 25, 39
h.+de 129, 131, 132, 133
h.+den 39, 129
h.+lerde 156
h.+nin 128, 128, 128, 129, 135
h.+ye 39, 39, 127, 127, 131, 156

haşarı *sf.* (*Ar.* *ḥaşere*’den [?]) **1.** Ele avuca sığmaz, rahat durmaz, çok yaramaz
h. 30

haşla- (*Erm.* *ḥaṣıl*’dan [?]) **1.** Kaynar suda pişirmek, kaynar suya batırmak, üstüne kaynar su dökmek.
h.-yordu 20

hat *a.* *Ar.* *ḥaṭṭ* **1.** Çizgi. **2.** Yüz çizgisi.
h.+larını 152, 153
h.+tı 132
h.+tını 74

hata *a.* *Ar.* *ḥaṭā*’ **1.** Aslına uygun olmayan, doğru olmayan şey; yanlış, yanlışlık. **2.** Makbul olmayan iş, kusurlu davranış, kabahat.
h. 86, 114, 124
h.+larını 93
h.+sı 20

hatıra *a.* (*Ar.* *ḥutūr* > *ḥātir* “akla gelen”den *ḥātira*) **1.** Yaşanmış şeylerden zihinde kalan her türlü iz, hatırda kalan, hâfizada yaşamaya devam eden şey.
h. 129
h.+lar 103, 118, 132, 158
h.+ları 153
h.+larını 122
h.+larıyla 105
h.+ların 46
h.+sına 125, 157, 157
h.+sını 142

hatırla- **1.** (Daha önce yaşanmış bir durumu, görülüp duyulmuş veya öğrenilmiş bir şeyi) Zihinde yeniden canlandırmak, akla getirmek.
h.-dım 15, 43, 65, 75, 76, 123, 152
h.-mak 64, 123
h.-yarak 45
h.-yıp 132
h.-yordum 75, 153, 158
h.-yor 52, 54, 121, 154, 156
h.-yorum 48, 54, 55, 63, 76, 92, 124

hatırlama- **1.** (Daha önce yaşanmış bir durumu, görülüp duyulmuş veya öğrenilmiş bir şeyi) Zihinde yeniden canlandırmamak, akla getirmemek.
h.-mak 105
h.-yarak 75
h.-yordu 19
h.-yordum 72
h.-yorum 46, 129

hatırlat- **1.** Hatırlamasını sağlamak. **2.** Aklına getirmesini, düşünmesini istemek, ihtar etmek.
h.-ır 91
h.-iyordu 137

hatırlatılma- **1.** Anımsatılmamak.
h.-mıştı 106

hatırlayabil- 1. Anımsayabilmek.
h.-diğim 100

hatırlayama- 1. Anımsayamamak.
h.-dı 151
h.-dığı 73
h.-diğimi 157
h.-dım 153
h.-yorum 154

hatırlayış a. 1. Anımsayış.
h.+ta 149

Hatıpzade Raif öz. a.
H. 82

hatta bağl. Ar. *hattā* 1. “Bile, dahi, üstelik, bundan başka, hem de” gibi anlamı kuvvetlendirmek için kullanılır.
h. 11, 14, 14, 16, 18, 21, 21, 22, 22, 24, 25, 26, 27, 29, 30, 33, 37, 38, 39, 45, 47, 50, 50, 52, 55, 56, 58, 58, 61, 62, 65, 66, 69, 70, 74, 76, 76, 79, 79, 80, 81, 83, 88, 92, 95, 96, 96, 100, 103, 104, 109, 109, 111, 119, 123, 123, 124, 126, 129, 129, 131, 135, 141, 141, 142, 142, 143, 145, 145, 151, 157, 160

hatun a. (Fars. *hātūn* < Soğd. *hvatēn*)
1. Kadın. 2. “Hanım” anlamında özellikle saygı ifâdesi olarak kadın isimlerinin sonuna getirilir.
h.+dan 55

hava a. Ar. *hevā'* > *hevā* 1. Dünyâyı belli bir yüksekliğe kadar kaplayan, bütün canlıların nefes yoluyla alıp verdikleri, çok miktarda oksijen, azot ve az miktarda asit, su buharı ve başka gazlardan meydana gelmiş renksiz, kokusuz, hafif gaz. 2. Gökyüzü, semâ. 3. *mec.* Bir kimsede veya yerde hâkim olan ve kendini başkalarına hissettiren mânevî hal, mânevî ortam ve etki, mânevî durum.
h. 12, 16, 35, 87, 91, 113, 114, 118, 119, 133
h.+da 52, 67, 87, 106, 114, 150
h.+dan 27, 140
h.+lar 95
h.+larda 91, 136
h.+ları 101
h.+sı 109
h.+sımı 105
h.+ya 31, 121

h.+yı 37, 38

havalan- 1. Havaya kalkmak, uçmak, yükselmek. 2. Hava almak, havası değişmek
h.-ıyor 117

havale a. Ar. *havāle* 1. Küçük çocuklarda, gebe kadınlarda çarpınmalı bir kriz şeklinde görülen hastalık.
h. 21

havali a. Ar. *havāley* > *havāli* 1. Çevre, civar, yöre.
h.+de 47

havlu a. 1. Kurulanmak için kullanılan, üzeri havlı, pamuklu kumaş.
h. 41, 41, 43
h.+ları 38
h.+yu 40, 40

Havran öz. a.
H. 66, 141, 143
H.+a 50, 138, 142
H.+da 66, 138, 142
H.+daki 53, 66, 139
H.+dayken 58
H.+ı 66

Havranlı öz. a. 1. Havranlı olan.
H.+ların 144
H.+ydı 47

havuz a. Ar. *havz* 1. Bahçeleri süslemek, sulamak, içinde yüzmek veya belli maddeleri ıslatmak, boyamak, süzmek gibi maksatlar için kullanılan, etrâfı beton, tuğla, mermer vb. şeylerle çevrilmiş su biriktirme yeri.
h.+ların 91

havuzlu sf. 1. Havuzu olan.
h. 142

hayal a. Ar. *hayāl* 1. Aslı olmadığı halde zihinde kurulan şey, düşü. 2. Bir kişi, olay veya nesnenin zihinde canlanan, biçimlenen sûreti.
h. 18, 48, 55, 64, 65, 67, 93, 141, 147, 157
h.+den 70
h.+e 158
h.+i 49, 67, 85
h.+imde 74, 153, 160
h.+imdeki 51, 55

h.+imle 105
h.+ler 48
h.+lerden 103
h.+lere 125
h.+lerime 50, 85
h.+lerimin 100
h.+lerindekini 93

hayalen *zf.* (Ar. *ḥayāl'in tenvinli şekli ḥayālen*) **1.** Zihinde canlandırmak sūretiyle
h. 58

hayalperestlik *a.* **1.** Hayalperest olma, hayal peşinde koşma durumu.
h.+imde 66

hayasız *a.* **1.** Utanma duygusu olmayan, utanmaz, arlanmaz (kimse).
h. 50

hayasızlık *a.* **1.** Utanmazlık, edepsizlik.
h.+a 58

hayat *a.* Ar. *ḥayāt* **1.** Organların canlılığının varlığını devam ettirecek şekilde işlemesi ve canlıların, organlarının gösterdiği faaliyet sonucunda varlıklarını sürdürmesi durumu, sürüp giden yaşama, canlı olma, dirilik. **2.** Doğumdan ölüme kadar geçen süre, yaşanan, yaşanmakta olan veya ileride yaşanacak zaman, ömür. **3.** Yaşayış, yaşama tarzı. **4.** Geçim şartları, geçim.
h. 15, 21, 31, 52, 56, 58, 78, 86, 87, 122, 124, 150, 159, 159, 160
h.+a 30, 124, 124, 128, 147
h.+ı 66, 137, 139, 158
h.+ım 46, 47, 47, 85, 92, 97, 136, 150
h.+ıma 138, 160
h.+ımda 57, 64, 66, 72, 122, bir
h.+ımdan 158
h.+ımı 119, 136
h.+ımın 62, 85, 86, 88, 117, 121, 124, 142, 157, 159
h.+ımız 131, 158
h.+ımızın 138
h.+ımla 138
h.+ın 15, 87, 124, 138, 138, 138, 146, 159
h.+ına 51
h.+ında 58, 88, 131
h.+ımın 11, 36, 45, 86, 119, 160
h.+ınıza 100
h.+la 148
h.+ları 138
h.+larından 73

h.+ta 15, 29, 36, 51, 85, 93, 97, 99, 146, 147, 148, 149
h.+taki 14, 15, 94, 99
h.+tan 123
h.+tayken 158

haydi *ünl.* **1.** Teşvik, uyarı ve ihtar sözü olarak kullanılır. **2.** Kabul, tasdik veya hoş görme anlamında kullanılır; eh, pekâlâ. **3.** Farzedelim ki, öyle kabul edelim ki.
h. 16, 31, 42, 79, 82, 89, 95, 101, 112, 112, 113, 113, 120, 120, 142, 153

hayır *ünl.* (Ar. *ḥayr "iyilik"ten*) **1.** "Öyle değil, olmaz, yok, aslâ" anlamlarında olumsuzluk, ret ve inkâr bildirir.
h. 13, 17, 27, 34, 35, 45, 45, 60, 64, 66, 74, 75, 75, 75, 79, 80, 83, 83, 91, 91, 95, 96, 96, 96, 97, 102, 104, 104, 107, 107, 110, 110, 114, 114, 115, 116, 116, 119, 119, 120, 120, 127, 135, 135, 135, 137, 148, 148, 150, 151, 151, 153

hayır *a.* Ar. *ḥayr* **1.** Her durumda ve şartta herkesin katında iyi ve makbul olan hal ve iş. **2.** Maddî veya mânevî karşılık beklenilmeden yapılan iyilik, yardım, ihsan.
h. 16, 29

hayırlı *sf.* **1.** Faydalı, makbul, iyi.
h. 88

haykır **1.** Çok yüksek sesle bağırarak.
h.-an 19
h.-arak 49

hayli *sf.* Fars. *ḥayli* **1.** Oldukça fazla, çokça, epey.
h. 14, 17, 18, 30, 36, 57, 65, 82, 136, 144, 153, 156

hayran *a.* (Ar. *ḥayret "gözü kamaşmak, şaşırma"tan ḥayrān "yolunu kaybeden, şaşırın"*) **1.** Bir kimse veya bir şey karşısında hayranlık duyan, onu çok beğenen, çok takdir eden kimse.
h. 15, 15, 29, 51, 51, 101, 154

hayranlık *a.* **1.** Hayran olma durumu, çok güzel olan veya insanda büyüklük ve takdir hissi uyandıran bir şey karşısında duyulan şaşkınlıkla karışık beğenme duygusu.

h.+ımı 56

hayret *a. Ar. hayret* **1.** Bir durum veya bir şey karşısında ne yapacağını, ne hüküm vereceğini bilememe, şaşırma, şaşırıp kalma, şaşkınlık.

h. 13, 18, 21, 33, 34, 36, 57, 57, 63, 76, 80, 100, 103, 111, 126, 134, 139, 146, 151, 153, 156, 157

h.+e 37, 49, 88, 90

h.+imden 22

h.+imi 28

h.+imin 22

h.+inden 51

h.+leri 144

h.+ten 37

hayretle *zf. 1.* Şaşkın bir biçimde.

h. 78, 127, 135, 137, 144, 155

haysiyet *a. Ar. haysiyyet* **1.** Şeref, onur, itibar.

h.+ine 39

hayvanat *a. (Ar. hayvân ve çoğul eki -ât ile hayvânât)* **1.** Hayvanlar.

h. 52, 146

hayvanca *sf. 1.* Çok kaba ve hoyrat.

h. 22

hayvanlık *a. 1.* Hayvan olma durumu. **2.** *mec.* Hayvan gibi davranma durumu.

h. 101, 101

h.+tan 101

hazır *sf. 1.* Bir iş yapmak için gereken her şeyi tamamlamış olan, anık, amade, müheyya.

h. 23, 105, 139, 145, 149

h.+dım 27, 94

hazırla- **1.** Bir şeyi kullanılacak, yararlanılacak duruma getirmek, kurmak.

h.-dığım 137

h.-dılar 18

h.-miş 42

h.-rken 158

h.-yor 136

hazırlan- **1.** Hazır duruma getirilmek. **2.** Kendini hazırlamak.

h.-dım 51

h.-iyordu 158

h.-iyordum 48

hazırlık *a. 1.* Hazırlanmak için gereken şey veya durumların bütünü.

h. 13

h.+ları 141

h.+larını 139

hazin *sf. (Ar. huzn “gamlı olmak”tan hazin)* **1.** Hüzünlü, kederli, mahzun, gamlı.

h. 34, 61, 63, 70, 92, 123, 157

h.+di 112

hazine *a. Ar. hazine* **1.** Toplu halde bulunan altın, gümüş, mücevher, para vb. maddî değeri yüksek şeylerin bütünü. **2. mec.** Maddî veya mânevî büyük servet değerindeki şey.

h.+sini 119

haziran *a. (Ar. hazirân < Süry. heziran)*

1. Yılın mayıs ve temmuz ayları arasındaki 30 gün çeken altıncı ayı, yaz aylarının ilki.

h. 43

hedef *a. Ar. hedef* **1.** Nişan alınan yer, nişangâh. **2. mec.** Amaç, maksat, meram, varılmak istenen nokta.

h. 47

h.+ine 59

hele *zf. Fars. hele* **1.** Bir kimse veya şey diğer kimse veya şeylerin içinde ayrıca belirtmek istendiği zaman bunu ifâde eden kelimenin başına veya sonuna getirilir, özellikle, bilhassa, bâhusus, her şeyden önce.

h. 18, 20, 27, 42, 52, 54, 84, 91, 119, 122, 144

hem *zf. Fars. hem* **1.** Kullanıldığı cümleye “üstelik, bir de, şu da var ki, zâten” mânâları katarak anlamı kuvvetlendirir.

h. 24, 26, 52, 52, 61, 75, 100, 110, 116, 125, 125, 132, 132, 139, 142, 144, 152, 152, 152

hemen *zf. Fars. hemân* **1.** Derhal, hiç vakit geçirmeden, çabucak. **2.** Aşağı yukarı, yaklaşık, takriben.

h. 12, 13, 13, 15, 18, 18, 19, 19, 20, 20, 22, 22, 27, 33, 36, 38, 41, 43, 45, 52, 53, 53, 56, 57, 60, 61, 63, 65, 70, 72, 72, 73, 73, 104, 104, 105, 105, 111, 113, 113, 113, 123, 126, 126, 126, 129, 130, 130, 133, 133, 135, 135, 139, 141, 142, 142, 147, 155

hemşire *a. (Fars. hem- eki ve şire "süt" ile hem-şire)* **1.** Kız kardeş. **2.** Diplomalı hastabakıcı genç kız veya kadın.
h. 129, 129, 129

henüz *zf. Fars. henüz* **1.** Daha şimdi, yeni. **2.** (Olumsuz cümlelerde) Daha, hâlâ, şimdiye kadar, elan.
h. 28, 29, 31, 37, 51, 52, 53, 69, 80, 85, 87, 94, 101, 102, 132, 133, 144, 148, 150

hep *sf. ve zf.* **1.** Hiçbiri veya hiçbir kimse dışarıda kalmamak üzere, bütün. **2. zf.** Her zaman, dâima.
h. 13, 21, 21, 25, 26, 27, 28, 36, 39, 45, 45, 50, 60, 76, 77, 81, 83, 85, 85, 85, 85, 86, 91, 96, 101, 109, 109, 119, 121, 125, 125, 128, 131, 133, 134, 135, 138, 139, 143, 149, 152, 155, 156, 157, 159, 160
h.+imiz 93
h.+imizin 107

Heppner *öz. a.*
H. 56, 105, 136

hepsi *zm.* **1.** (Bahsedilenlerin) Bütünü, tamâmı.
h. 13, 64, 111, 112, 137, 141
h.+nde 53
h.+nden 21, 96
h.+ni 40, 43, 148
h.+yle 28

her *sf. Fars. her* **1.** Tekil kelimelerin önüne getirilir ve o kelime için verilen hükmün aynı cinsten olan şeylerin hepsi için teker teker geçerli olduğunu gösterir, -nin hepsi, bütün, cümle.
h. 11, 13, 13, 14, 16, 20, 20, 23, 23, 24, 24, 24, 25, 27, 28, 28, 29, 29, 31, 34, 34, 34, 34, 38, 38, 38, 39, 40, 40, 42, 42, 44, 46, 47, 47, 48, 49, 49, 49, 49, 52, 52, 56, 56, 60, 60, 61, 66, 67, 67, 69, 70, 70, 71, 73, 74, 75, 76, 76, 76, 81, 85, 85, 85, 86, 86, 86, 86, 87, 87, 87, 88, 89, 91, 92, 93, 93, 94, 95, 96, 96, 97, 98, 98, 100, 100, 102, 102, 102, 104, 104, 105, 105, 105, 105, 106, 106, 107, 108, 108, 109, 109, 110, 118, 118, 119, 119, 120, 120, 120, 120, 121, 121, 121, 122, 122, 123, 124, 124, 124, 126, 126, 126, 126, 127, 128, 130, 130, 131, 131, 132, 133, 133, 133, 133, 134, 136, 137, 137, 137, 139,

142, 143, 144, 144, 144, 144, 145, 145, 145, 145, 146, 147, 147, 147, 148, 148, 148, 149, 149, 149, 150, 150, 152, 153, 153, 153, 156, 158, 158, 158, 158, 158, 159, 159, 159, 159, 160, 160, 160

herhalde *zf.* **1.** Ne yapıp yapıp, mutlaka. **2.** Büyük bir ihtimalle.
h. 13, 24, 35, 35, 39, 42, 65, 69, 69, 74, 76, 95, 100, 103, 116, 124, 126, 128, 129, 137, 139, 140, 141, 143, 147, 149, 150, 152, 157, 160

herhangi *sf.* **1.** Özellikleri iyice bilinmeyen, iyice belli olmayan, rastgele.
h. 12, 15, 19, 21, 21, 22, 23, 27, 30, 32, 34, 35, 41, 50, 50, 50, 54, 58, 68, 72, 81, 82, 91, 95, 98, 110, 131, 135, 137, 138, 138, 147

herkes *zm. (Fars. her ve kes "kimse" ile)* **1.** Kim varsa hepsi, mevcut olan bütün insanlar:
h. 30, 44, 93, 110, 111, 111, 144, 153
h.+e 18, 77
h.+i 29, 80, 147
h.+in 29, 52, 70, 112
h.+le 130
h.+te 123
h.+ten 44, 46, 84, 87, 94, 148, 159

Herr *öz. a.*
H. 51, 51, 64, 65, 66, 78, 150, 150, 152, 152, 155

hesap *a. Ar. hisâb* **1.** Sayılara âit kural ve işlemlerden bahseden ilim, aritmetik.
h. 67, 80
h.+ı 63, 113
h.+lar 20
h.+larımızı 87
h.+tan 132

hesapsız *sf.* **1.** Sayılamayacak kadar çok, ölçüsüz. **2.** Bir plana dayanmayan, inceden inceye düşünülmemiş, nereye varacağı hesap edilmemiş.
h. 141

heves *a. Ar. heves* **1.** İstek, arzu, meyil. **2.** Gelip geçici arzu, devamlı olmayan istek.
h. 50, 53, 58
h.+im 47
h.+lerim 48

heveskar *sf.* (Ar. *heves* ve *Fars.* *-kār* ekiyle *heves-kār*) **1.** Hevesli, istekli.
h. 23

heyecan *a.* Ar. *heyecān* **1.** Ânî ve beklenmeyen değişiklikler ve duygulanmalar sebebiyle hislerde meydana gelen şiddetlenme, aşırı hareketlilik ve telâş. **2.** Rûhî coşkunluk, duygulardaki coşup taşma. **3.** İstek, arzu, şevk.
h. 27, 96, 139, 153
h.+dan 40, 88, 89, 119
h.+ım 127
h.+ımdan 47
h.+ın 147
h.+ını 66
h.+la 63, 95
h.+lar 103, 119
h.+larını 40

heyecanlan- **1.** Duyguları coşup taşmak, duygularının coşkunluğuna kapılmak.
h.-dığım 103
h.-dığımı 21
h.-iyordum 68
h.-masına 23

heyacansız *sf.* **1.** Heyecan belirtisi taşımayan, sâkin.
h. 57
h.+dım 132

heykel *a.* (Ar. *heykel* “şekil” < İbr. < Akat.) **1.** Mermer, tunç, taş, pişmiş toprak vb. şeylerden yapılan insan veya hayvan şekli.
h.+e 150

hıçkır- **1.** Göğüsteki hava hıçkırık şeklinde dışarı atılmak. **2.** İçini çeke çeke ağlamak.
h.-maya 114

hıçkırık a. **1.** Mide doluluğu veya asabî gerginlik sebebiyle diyaframın kasılması sonucu sıkışan havanın ses tellerinde meydana getirdiği ve titreşimle ağızdan “hık hık” diye düzenli aralıklarla çıkan ses. **2.** Ağlarken boğazdan kesik kesik çıkan ses.
h.+la 135

hıçkıraksız
h. 45

hımbıl *a.* **1.** Budala, aptal, salak (kimse), miskin.
h.+ın 19

hırçın *sf.* **1.** Çabuk sinirlenen, huysuzluk eden, aksi ve ters davranan (kimse). **2.** Sert, incitici, haşin.
h. 81

hırıl-da- **1.** Boğuk boğuk sesler çıkarmak.
h.-yarak 39
h.-yordu 35

Hıristiyan *sf.* ve *öz. a.* Yun. *khristianos* **1.** Hz. İsa'nın dînine bağlı olan (kimse), İsevî, nasrânî.
H.+sınız 90

hırka *a.* Ar. *hırka* **1.** Özellikle elbise üstüne giyilen, ceket boyunda, yün veya pamukludan yapılmış, önden açık, kollu giyecek.
h. 118, 136
h.+lar 25
h.+sı 26

hırpala- **1.** Örselemek, yıpratmak. **2.** Kötü davranmak, ağır söz söylemek.
h.-ması 20

hırpalan- **1.** Örselenmek, yıpranmak.
h.-mışa 14

hışırtı *a.* **1.** Kâğıt, kuru yaprak, kumaş gibi şeylerin birbirine sürtünmesinden veya böcek, yılan vb. şeylerin bunlar üzerinde yürümesinden çıkan ince ve hafif ses, hışırdama sesi.
h.+sının 133

hızla *zf.* **1.** Çabucak.
h. 12, 13, 32, 37, 41, 88, 112, 115

hızlan- **1.** Hızı artmak, süratlenmek.
h.-arak 103

hızlı *sf.* ve *zf.* **1.** Çabuk, süratli, serî. **2.** Hızlı bir şekilde, çabuk çabuk.
h. 35, 35, 36, 37, 37, 45, 73, 73, 73, 79, 88, 94, 99, 99, 113, 114, 121

hicap *a.* Ar. *hicāb* **1.** Utanma, sıklıma, mahcûbiyet.
h. 72
h.+ıyla 54
h.+la 59
h.+lar 87

hiç *zf. Fars. hiç* **1.** Olumsuz cümlelerde ve soru cümlelerinde anlamı kuvvetlendirir, kat'iyen, asla. **2.** Soru cümlelerinde verilen hükmün kesinlikle söz konusu olamayacağını anlatır. **3.** Bir işin herhangi bir zamanda yapılıp yapılmadığını sormak için soru cümlelerinde kullanılır.

h. 11, 11, 11, 11, 12, 13, 14, 14, 14, 15, 16, 17, 18, 18, 19, 19, 19, 19, 19, 22, 23, 24, 25, 25, 25, 26, 27, 28, 30, 30, 31, 33, 34, 34, 37, 38, 39, 39, 44, 44, 45, 45, 46, 46, 46, 46, 50, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 56, 56, 57, 58, 61, 63, 64, 64, 67, 68, 69, 69, 72, 72, 72, 74, 74, 75, 77, 77, 78, 80, 84, 85, 88, 89, 95, 96, 97, 100, 101, 103, 103, 104, 107, 107, 108, 108, 109, 110, 111, 112, 116, 117, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 122, 124, 124, 124, 126, 128, 128, 129, 129, 130, 131, 131, 131, 131, 132, 133, 133, 134, 135, 135, 135, 136, 136, 138, 139, 140, 140, 142, 142, 142, 142, 142, 143, 144, 146, 146, 147, 147, 148, 151, 151, 151, 153, 155, 157, 157, 157, 157, 158, 158, 159, 160

hiçbir *sf.* **1.** Olumsuz cümlelerde ismin başına getirildiği zaman o cinsten olan şeylerden birinin bile cümlede verilen hükmün dışında kalmadığını, bu hükmün o şeyin bütününe âit olduğunu anlatır.

h. 11, 18, 22, 23, 33, 33, 34, 36, 36, 36, 36, 38, 38, 44, 44, 45, 45, 45, 46, 48, 49, 51, 52, 55, 55, 55, 56, 58, 61, 68, 71, 71, 72, 72, 73, 76, 76, 77, 79, 81, 81, 85, 87, 87, 91, 94, 94, 97, 97, 97, 97, 98, 98, 98, 99, 99, 103, 103, 105, 105, 105, 106, 106, 107, 110, 115, 119, 119, 121, 122, 122, 124, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 131, 132, 132, 132, 132, 134, 134, 136, 137, 137, 138, 143, 145, 146, 148, 149, 150, 150, 150, 152, 153, 156, 157, 157, 158, 159, 159, 160, 160, 160

hiçbiri *zm.* **1.** Olumsuz cümlelerde yerini tuttuğu ismin cinsinden olan şeylerden bir tânesinin bile cümlede verilen hükmün dışında kalmadığını anlatır.

h.+76, 103, 132
h.+nde 70, 113
h.+ni 118

hiçlik *a.* **1.** Hiç olma durumu. **2.** Varlığın mutlak veya izâfî anlamda yokluğu durumu, yokluk, adem.
h.+ini 86

hiddet *a. Ar. hiddet* **1.** Öfke, kızgınlık.
h. 22
h.+e 21
h.+in 158
h. +le 96
h.+lerimiz 23

hikaye *a. Ar. hikāye* **1.** Bir olayı sırasıyla anlatma işi. **2.** Gerçek veya tasarlanmış olayları anlatan düzyazı türü, öykü.
h. 15, 131, 132, 132
h.+lerine 62
h.+lerini 54
h.+nin 54
h.+sine 152
h.+sini 131

hikmet *a. Ar. hikmet* **1.** Hakîmlik, bilgelik. **2.** Cenâbıhakk'ın her şeyi yerli yerince yaratma, her şeyi lâyük olduğu yere koyma sırrı, âlemin insanlar tarafından anlaşılamayan gizli amacı.
h. 11, 29

hilal *a. Ar. hilāl* **1.** Ayın yeni doğduğu zaman ilk üç günlük yay şeklindeki durumu.
h. 80

himaye *a. Ar. himāye* **1.** Koruma, esirgeme, sâhip çıkma.
h. 98

his *a. Ar. hiss* **1.** Dış dünyâya âit etkileri beş duyu yoluyla idrak etme. **2.** Dış dünyâya âit herhangi bir şeyin insanın iç dünyâsında, gönlünde uyandırdığı etki, duygu.
h. 58, 61, 86, 86, 94, 108, 147, 152, 160
h.+le 146
h.+ler 86, 103, 109, 109
h.+lere 65
h.+leri 33
h.+lerim 150
h.+lerime 106
h.+lerimi 55, 132
h.+lerimin 158
h.+lerimiz 97
h.+lerin 108, 117

h.+lerinin 94
h.+lerle 15
h.+se 55, 87
h.+si 121, 149
h.+sin 87
h.+sini 76, 82, 83, 114
h.+siydi 94
h.+ten 83, 148
h.+tir 107

hisse *a. Ar. hişşe* **1.** Bölünen bir bütünden bir kimseye düşen kısım, pay.
h.+lerini 66

hisset- (*Ar. hiss + Türk. etmek, eylemek*)
1. Dıştan gelen etkileri beş duyu vâsıtasıyla idrak etmek. **2.** Gönülde duymak.
h.-eectim 142
h.-en 26
h.-erek 60, 94
h.-iyordum 34, 43, 45, 53, 76, 86, 88, 89, 109, 117, 124, 125, 131, 133, 133, 134, 146, 148, 149
h.-iyor 95, 106, 122
h.-iyormuş 134
h.-iyorum 38
h.-mek 145
h.-miş 155
h.-tiğim 15, 36, 93, 121
h.-tim 16, 17, 63, 63, 69, 79, 84, 104, 104, 116, 117, 135, 150, 156, 160

hissetme- (*Ar. hiss + T. etmek, eylemek+ T. olumsuzluk eki*) **1.** Dıştan gelen etkileri beş duyu vâsıtasıyla idrak etmemek. **2.** Gönülde duymamak.
h.-diğini 18
h.-miş 153
h.-yor 33
h.-yorum 118, 119

hissiz *sf.* **1.** Duygusuz, katı, histen mahrum.
h. 46

hitap *a. Ar. hitāb* **1.** Sözü veya yazıyı bir kimseye yöneltme, tevcih etme. **2.** Sözüün bir kimseye yöneltildiğini anlatmak için kullanılan seslenme sözü.
h. 14, 15, 34, 83, 85, 93, 114, 118, 125
h. +a 142
h.+tan 150

hiza *a. Ar. hizā'* **1.** Doğru bir çizgi üzerinde yan yana, karşı karşıya veya aynı seviyede bulunma durumu.
h.+sına 102
h.+sında 56, 113

hizmet *a. Ar. hizmet* **1.** Bir kimsenin yapmakla sorumlu tutulduğu iş, kendisine verilen görev. **2.** Birinin işini görme, başkalarına âit yapılması gereken günlük işleri yapma.
h. 128
h.+lerinin 69

hizmetçi *sf.* **1.** Çeşitli ev işlerini görmek üzere ücretle tutulan kimse.
h. 52, 58, 127, 127, 127, 137, 137
h.+ler 66
h.+nin 134, 137
h.+si 129
h.+ye 133

hoca *a. (Fars. hāce "efendi"den hōca)*
1. Dînî hizmetlerde görevli kimse, din görevlisi. **2.** Bir öğretim kurumunda ders okutan kimse, öğretmen, muallim.
h.+lar 50
h.+larımın 48

hodbin *sf. ve a. (Fars. hōd "kendi" ve bin "gören" ile hōd-bin)* **1.** Sâdece kendini gören (kimse), mağrur, kibirli.
h. 98

hodbinlik *a.* **1.** Hodbin olma durumu, bencillik, egoistlik.
h. 45

hol *a. İng. hall* **1.** Evlerde oda kapılarının açıldığı genişçe yer, sofa.
h.+de 25
h.+deki 30, 39, 41
h.+den 28, 46

Hollandalı *öz. a.* **1.** Hollandalı olan.
h. 51, 62
h.+ydı 153

hopla- **1.** Bulunduğu yerden havaya doğru sıçramak, zıplamak.
h.-dı 127
h.-r 76
h.-ya 111, 111
h.-yarak 83
h.-yor 61

horlan- **1.** Hor görülme, küçük düşürülme, kendisine kötü davranılmak.
h.-masına 20

horlanmama- **1.** Horlanmama işi.
h.-sı 31

hoş *sf.* Fars. *hōš* **1.** Duyguları okşayan, zevk veren, beğenilen, güzel, iyi, latif. **2.** *zf.* Aslına bakarsan, aslında, gerçi.
h. 18, 28, 31, 33, 71, 92, 96, 97, 101, 102, 105, 110, 110, 142
h.+uma 78, 98, 110, 153, 154
h.+una 110
h.+unuza 82

hoşlan- **1.** Zevkine veya arzusuna uygun bulup beğenmek, zevk almak, hoş bulmak.
h.-dığı 106
h.-dığımız 107
h.-mak 107

hoşlanma- **1.** Zevkine veya arzusuna uygun bulup beğenmemek, zevk almamak, hoş bulmamak.
h.-dığı 94
h.-yordum 54

hovarda *sf. ve a.* (Kökü kesin olarak belli değildir; Farsça'dan gelmiş olabilir) **1.** Zevki için hiç düşünmeden bol bol para harcayan (kimse).
h. 69

hovardalık *a.* **1.** Hovarda olma durumu.
h. 58
h.+lar 80

hudut *a.* (Ar. *ḥadd* "sınır; cezâ"nın çoğul şekli *ḥudūd*) **1.** Bir devletin topraklarını diğer komşu devletlerden ayıran çizgi, sınır. **2.** *mec.* Bir şeyin varabildiği en son derece, en son merteye.
h.+lar 106
h.+u 120, 127

hukuk *a.* (Ar. *ḥaqq*'ın çoğul şekli *ḥukūk*) **1.** Haklar. **2.** Toplumun yaşayışını düzenleyen, devlet müeyyidesiyle güçlendirilmiş yasa ve kuralların bütünü.
h. 151

hulasa *a.* Ar. *ḥulāṣa* **1.** Bir sözün veya yazının özünü belirten kısaltılmış şekli. **2.** *zf.* Sözün kıtası, sonuç olarak, hâsıl-ı kelâm.
h. 19, 58, 81, 81, 145

hummalı *sf.* **1.** Humması olan, ateşli.
h. 126

hurma *a.* Fars. *ḥurmā* **1.** Hurma ağacının tatlı, besleyici, etli meyvesi.
h. 152, 152

husus *a.* Ar. *ḥuṣūṣ* **1.** Konu, iş, keyfiyet, madde. **2.** Has olma, bir kişi veya şeye mahsus bulunma, ona münhasır olma.
h.+larda 98
h.+ların 142
h.+ta 27, 94
h.+unda 65

hususî *sf.* (Ar. *ḥuṣūṣ* ve nispet eki *-i* ile *ḥuṣūṣî*) **1.** Birine, bir şeye, belli bir zamâna veya tarza mahsus olan, umûma âit olmayan, özel.
h. 149

hususiyet *a.* Ar. *ḥuṣūṣiyyet* **1.** Husûsî olma, umûma mahsus olmayıp birine veya bir şeye has olma durumu. **2.** Birine veya bir şeye mahsus olan, onu diğer kimse veya şeylerden ayıran hal, özellik. **3.** Bir kimse ile kurulan yakın ahabplık, yakın tanışıklık.
h. 57, 124
h.+i 11, 110
h.+leri 141

huylu *sf.* Fars. *ḥūy+lu* **1.** Huyu çetin olan, hırçın
h. 156

huzur *a.* Ar. *ḥuzūr* **1.** İç rahatlığı, hâlimden memnun olup gönlünde rahatlık duyma, kendini rahat ve memnun hissetme durumu. **2.** Önemli bir makâmın veya kişinin var olduğu, bulunduğu yer, o makam veya şahsın önü, katı, yanı.
h.+undan 109

hücum *a.* Ar. *ḥucūm* **1.** Üstüne yürüme, saldırma, saldırı, savlet.
h. 126, 132, 135
h.+u 127

hükmet- (Ar. *hukm* + *T. etmek, eylemek*)

1. Hakkında karar vermek. **2.** (Şöyle veya böyle olduğu hakkında) Bir kanâate varmak, zannetmek. **3.** Üzerinde hâkimiyet kurmak, hükmü altına almak.

h.-ecek 11

h.-tim 57, 73, 78

h.-iyordum 53, 68

hüküm a. Ar. *hukm* **1.** Bir şeyin şöyle veya böyle olduğu hakkında verilen karar, yargı. **2.** Hâkimiyet. **3.** Önem, kuvvet, geçerlilik.

h. 25, 37, 47, 70, 73, 84, 86, 99, 122, 147

h.+e 159

h.+le 65

h.+ler 22, 33, 94, 96

h.+lerde 124

h.+leri 147

h.+lerim 109

h.+lerimde 132

h.+lerimi 92

h.+lerimin 85

h.+lerine 112

h.+lerini 58

h.+ü 86, 117

h.+ümün 86

h.+ün 87

h.+ünü 64

hükümet a. Ar. *hukümet* **1.** Devletin, ülkeyi içeride ve dışarıda yönetmesinde yetkili olan yürütme organı, yönetme, yürütme kuvveti ve bu kuvveti temsil eden bakanlar kurulu. **2.** Bir ülkeyi yöneten kuruluşların bütünü.

h. 47

hülya a. (Ar. *mâli-hülyā* [*< Yun. melankholia*]’dan *hülyā* – *hulyā*) **1.** Gerçekleşmesi özlenerek zihinde kurulan ve insanı oyalayıp avutan hayal, tatlı kuruntu, tahayyül.

h.+lar 48

h.+lara 48

h.+larımdan 69

hüner a. Fars. *huner* **1.** Bir işte gösterilen ustalık, beceriklilik, mahâret. **2.** Bir şeyi iyi bilmekten, iyi yapabilmekten gelen üstün hal, mârifet.

h. 23

hürmet a. Ar. *hurmet* **1.** Bir şeye veya bir kimseye değer vermektен ileri gelen ölçülü davranma hissi, çekinme ile karışık bir sevginin verdiği dikkat ve îtinâ gösterme duygusu, saygı.

h. 99, 153

h.+le 69

h.+ler 15

hüviyet a. (Ar. *huve* “o”dan *yapma mastar eki -iyyet* ile *huviyyet*) **1.** Kimlik.

h.+in 158

h.+ine 24

h.+inin 33

h.+iyle 22

hüzün a. Ar. *huzn* **1.** Gönülde hissedilen gariplik ve burukluk, arzulanan bir şeyin elden kaçması veya istenmeyen bir şeyin başa gelmesi yüzünden duyulan tasa, üzüntü, gam, keder.

h. 40, 56, 66, 94, 142

h.+le 92

h.+lerin 86

I

ısrır- **1.** Dişler arasına alıp sıkıkmak, dişlemek. **2.** Dişiyle koparmak.

ı.-dı 112

ı.-iyordum 93

ısıt- **1.** Sıcak duruma getirmek.

ı.-acaktım 88

ı.-an 108

ı.-ın 76

ı.-mak 158

ıslah a. (Ar. *şalāh* “iyi olmak, uygun olmak”tan *ışlāh*) **1.** İyi duruma koyma, düzeltme, iyileştirme. **2.** Düzeltmek.

ı. 51

ıslak sf. **1.** Üzerine su dökülmüş, sürülmüş, serpilmiş veya suya batırılmış olduğu için yaş durumda olan, nemli, rutûbetli.

ı. 14, 37, 87, 88, 92, 94

ıslan- **1.** Islak duruma gelmek.

ı.-mıştı 89

ıslattır- **1.** Islak duruma getirtmek.

ı.-dığı 63

ıslık a. 1. Dudakları büzerek veya parmağı dilin üstüne koyarak çıkarılan keskin, kuvvetli ses. **2.** Herhangi bir şeyin çıkardığı bu tondaki keskin ses.

i. 155
i.+la 149

ısmarla- **1.** Bir şeyin hazırlanmasını, alınmasını veya getirilmesini bir kimseden istemek, sipâriş etmek.

i.-dik 95

ısrar a. (Ar. şarr'dan işrār) 1. İstedığının olması için bir şeyin veya kimsenin durmadan üstüne düşme, arzusunu kabul ettirmek için tekrar tekrar üstünde durma, üsteleme. **2.** Dedüğünden dönmeme, ayak direme, direnme, inat etme. **3.** Kuvvetle üstünde durmak, üstüne düşmek

i. 62, 63, 67, 69, 77, 79, 107, 140
i.+la 40
i.+larıma 130
i.+larına 113, 155

ıstırap a. (Ar. żarb "vurmak"tan iştirāb)
1. Maddî veya mânevî acı, azap, eziyet, zahmet, sıkıntı.

i. 122, 146

ışık a. 1. Cisimlerin görülebilmesini sağlayan enerji türü, ziyâ. **2.** Aydınlatma aracı.

i. 49, 67, 70, 126, 128, 133
i.+a 23, 91, 109, 122
i.+ı 49, 108, 116, 131, 149
i.+ın 72
i.+lar 73
i.+larının 67
i.+ta 59

İ

iade a. (Ar. 'avd "vazgeçirmek, reddetmek; tekrar başlamak"tan i'āde) 1. Alınan bir şeyi geri verme. **2.** Kendisine gönderilen veya verilen bir şeyi almayıp geri çevirme.

i. 145

ibadet a. Ar. 'ibādet 1. İnsanın tek Tanrılı dinlerde Allah'a, diğer din ve inanışlarda ise inanıp bağlandığı kudrete kulluğunu göstermek üzere yaptığı hareketler, tapma, tapınma.

i. 58

ibaret sf. Ar. 'ibāret 1. Sâdece -den meydana gelmiş, -den oluşmuş, başka bir şey değil, ancak bu.

i. 50, 115, 138, 146
i.+ti 33, 70, 112
i.+tir 108, 110

icap a. (Ar. vucūb "gerekli olmak"tan icāb) 1. Gerek, lüzum, iktizâ.

i. 12, 47, 55, 66, 68, 84, 89, 106, 119, 148, 160
i.+larını 17

icat a. (Ar. vucūd "var olmak"tan icād) 1. Yeni bir şey bulma, ortaya koyma, varlığı bilinmeyen bir şeyi meydana getirme. **2.** Zihinde yeni bir düşünce veya konu tasarlama, aslı olmayan bir şeyi gerçekmiş gibi zihinde kurma

i. 17

iç a. 1. Bir şeyin kendi sınırları arasında kalan kısmı, dâhil. **2.** Oyuk cisimlerin boşluğu veya boşluğa bakan cidârı. **3.** Bir şeyin iki yüzü arasında kalan kısmı, orta, ara.

i. 11, 29, 41, 50, 67, 112, 115, 135, 142
i.+i 22, 24, 25, 25, 35, 44, 137
i.+im 35, 85, 92, 117, 122, 151
i.+imde 16, 36, 43, 44, 48, 48, 49, 61, 62, 80, 83, 85, 86, 94, 95, 99, 106, 106, 109, 111, 113, 117, 117, 117, 119, 121, 132, 134, 136, 141, 146, 147, 152, 155, 160
i.+imdeki 117
i.+imdekileri 47, 50
i.+imden 27, 50, 72, 80, 86, 102, 132, 145
i.+ime 12, 37, 62, 63, 66, 66, 84, 87, 109, 118, 128, 142, 158
i.+imi 27, 34, 70, 129
i.+imin 72
i.+imizde 108
i.+imize 104
i.+inde 11, 12, 12, 16, 21, 21, 22, 24, 25, 25, 25, 28, 29, 32, 32, 34, 34, 37, 37, 38, 38, 40, 41, 43, 50, 51, 51, 52, 53, 54, 55, 57, 62, 63, 65, 66, 71, 73, 75, 76, 80, 83, 86, 86, 91, 92, 92, 100, 106, 107, 109, 112, 112, 112, 116, 118, 125, 125, 131, 132, 135, 135, 135, 137, 145, 153, 158, 159
i.+indeki 43
i.+indekileri 70
i.+inden 37, 54
i.+ indeydi 38

i.+indeymiş 43, 115
i.+ indekini 137
i.+indi 13
i.+ine 73, 77, 79, 88, 89, 95, 115,
115, 124, 133, 154, 158, 160
i.+ini 23, 27, 33, 37, 41, 106, 133,
149
i.+inin 36
i.+inizde 108
i.+inizi 99
i.+lerinin 28

iç- **1.** Bir sıvıyı ağza alıp yutmak. **2.** İçine çekmek, emmek, massetmek, bel'etmek.

i.-er 71
i.-erdik 27
i.-erek 124
i.-iyor 111
i.-iyorlardı 41
i.-mekten 113
i.-mem 111
i.-mesine 133
i.-mişiz 63
i.-ti 95, 98, 113
i.-tiği 30
i.-tiğim 63
i.-tiğini 142
i.-tim 67

içeri a. 1. İçte kalan yer, iç kısım, iç taraf. **2.** Bir kimsenin evi veya içinde yaşadığı, yatıp kalktığı yer, kapalı mekân.

i. 16, 18, 21, 25, 26, 27, 35, 40, 41,
41, 42, 54, 60, 68, 69, 70, 85, 105,
113, 115, 128, 129, 137, 140, 156
i.+de 17, 17, 38, 41, 56, 91, 127, 128,
129
i.+deki 69
i.+den 65, 160
i.+si 36, 69, 95, 111
i.+sinde 22
i.+sine 66

içerle- 1. İçin için kızmak, öfkelenmek.

i.-dikleri 41
i.-mek 55
i.-yordum 69

için takı. 1. Sebep bildirir; sebebiyle, -den ötürü, -den dolayı. **2.** Amaç bildirir; maksadıyla, amacıyle, gâyesiyle. **3.** Özgü, ayrılmış. **4.** Düşüncesince, kendince, göre. **5.** Uğruna, yoluna. **6.** -e ayrılmış, -e özgü, -e has, -e mahsus.

i. 12, 12, 12, 14, 14, 15, 15, 17, 17,
18, 20, 20, 21, 22, 23, 24, 24, 25, 26,
27, 27, 28, 29, 29, 29, 29, 30, 30, 31,
31, 31, 32, 32, 32, 33, 33, 33, 35, 36,
36, 36, 37, 38, 38, 39, 41, 42, 42, 42,
43, 43, 44, 44, 44, 45, 45, 46, 46, 50,
50, 50, 52, 53, 53, 54, 57, 57, 58, 59,
60, 61, 61, 61, 62, 62, 63, 63, 63, 64,
66, 66, 68, 69, 71, 71, 72, 72, 73, 73,
73, 73, 74, 74, 74, 74, 75, 76, 77, 78,
80, 81, 81, 82, 82, 82, 83, 83, 83, 84,
84, 86, 86, 87, 87, 87, 87, 87, 88, 89,
92, 92, 92, 92, 93, 94, 94, 94, 94, 94,
95, 96, 97, 97, 98, 99, 100, 100, 102,
103, 103, 104, 104, 104, 105, 105,
106, 106, 108, 109, 109, 109, 110,
110, 110, 110, 111, 111, 111, 112,
112, 114, 115, 115, 120, 120, 121,
122, 122, 123, 124, 124, 125, 125,
125, 126, 127, 127, 127, 127, 127,
128, 129, 132, 132, 133, 134, 134,
135, 135, 135, 135, 136, 136, 136,
138, 138, 139, 139, 139, 139, 140,
141, 142, 142, 142, 143, 143, 143,
144, 144, 144, 144, 145, 145, 147,
147, 147, 147, 148, 148, 148, 148,
148, 149, 149, 152, 152, 153, 154,
155, 157, 158, 158, 159, 159, 160

içki a. 1. İspirtolu içecek, müskirat. **2.** İçki içme

i. 12, 30
i.+den 118
i.+lerin 119

içme- 1. Bir sıvıyı ağza alıp yutmamak.
i.-yor 33

içten sf. ve zf. 1. Yürekten, yapmacıksız, samîmî.
i. 65, 118

idadi a. (Ar. i'dād "hazırlamak" ve nispet eki -i ile i'dādi > i'dādiyye) 1. Osmanlı eğitim sisteminde yüksek okullara öğrenci yetiştiren orta dereceli okul, lise.

i.+sine 47
i.+ye 47

idare a. (Ar. devr "dönmek, dolaşmak"tan idāre) 1. Gerektiği gibi yürümesi için bir işin başında bulunup düzene sokma, şartlarını ayarlayıp çekip çevirme, döndürme, yönetme. **2.** Devletin ve devlete bağlı kamu tüzel kişiliklerinin devlet

düzeni içinde teşrîf ve kazâî olmamak üzere yaptıkları faaliyetler, yönetim
i. 49, 51, 97, 98, 108
i.+ne 51

iddia a. (Ar. *da'vâ* "istemek"ten *iddi'â*)
1. İleri sürülen ve savunulan düşünce.
2. Dediginde direnme, inat.
i. 27, 54, 57, 96

idrak a. (Ar. *derk* "yetişmek"ten *idrâk*)
1. Anlama yeteneği, akıl erdirme, anlayış.
i. 51, 141

ifade a. (Ar. *feyd* "fayda hâsıl olmak"tan *ifâde*) 1. Zihinde tasarlanan bir şeyi söz veya yazı ile anlatma, söyleme, bildirme. 2. Anlatış, anlatma yolu ve tarzı.
i. 21, 22, 25, 27, 50, 50, 55, 55, 57, 57, 63, 71, 83, 100, 159
i.+den 92, 145
i.+ler 56, 145
i.+nin 22
i.+si 18, 26, 50, 56, 57, 57, 58, 65, 128
i.+sine 23
i.+sini 34
i.+yi 18, 71
i.+yle 84

ifadesiz sf. 1. Belli bir anlam taşımayan, karşısındakine bir şey anlatmayan.
i. 21

ifadesizlik a. 1. İfadesiz olma durumu.
i.+lerine 27

ifşa a. (Ar. *feşv* "ortaya çıkmak, yayılmak"tan *ifşâ*) 1. (Gizli bir şeyi) Açığa vurma, ortaya dökme, fâşetme. 2. Herkese yayma, îlân etme.
i. 144

iğne a. 1. Dikiş dikmekte, nakış işlemekte kullanılan, bir tarafında iplik geçirilecek bir deliği bulunan, ucu sivri, ince çelik âlet. 2. Sıvı hâlindeki bir ilâcı vücûda vermek için kullanılan âlet, şırınga, enjektör.
i. 41, 113
i.+lerden 42

iğneli sf. 1. İğnesi olan. 2. *mec.* Kinâyeli, dokunaklı, incitici.
i. 20

iğrenç sf. 1. İğrenilecek durumda olan, insana iğrenme duygusu veren, tiksindirici, müstehrek.
i. 101

ihânet a. (Ar. *hevân* "hor ve zelil olmak"tan *ihânet*) 1. Hânilik etme, arkadan vurma. 2. Göstermesi gereken bağlılığı göstermeyip vefâsızlık etme.
i.+ini 157

ihmal a. Ar. *ihmâl* 1. Üstüne düşeni zamânında yapmama, gereken ilgiyi göstermeme, önem vermeyip kendi hâline bırakma.
i. 20, 34

ihmalkar sf. ve a. (Ar. *ihmâl* ve Fars. - *kâr* ekiyle *ihmâl-kâr*) 1. İhmal eden (kimse), ihmalcî.
i. 14

ihsan a. (Ar. *husn* "güzel olmak"tan *ihsân*) 1. Bağışlama, bağışta bulunma
i. 58

ihtilalci a. (Ar. *halel* "bozukluk, fesat"tan *ihtilâl+ci*) 1. İhtilâl yapan kimse.
i. 65

ihtimal a. (Ar. *haml* "yüklenip taşımak; ilhak etmek"ten *ihtimâl*) 1. Mümkün olma, imkân dahilinde bulunma, olabilirlik, olasılık.
i. 14, 18, 19, 21, 31, 34, 44, 62, 65, 83, 84, 101, 125
i.+i 41, 58, 68, 69, 93, 125
i.+ini 68
i.+ler 74, 76, 79, 88, 147
i.+lerle 145

ihtimam a. (Ar. *hemm* "kastetmek; dikkat etmek, ilgi göstermek"ten *ihtimâm*) 1. Bir şeyin iyi olması için özenerek gayret gösterme, üzerinde dikkatle çalışma, özen, özenme. 2. İyi ve dikkatli bakma, bakımına îtinâ gösterme.
i.+la 29
i.+larla 91

ihtiras a. (Ar. *hirs* "şiddetle arzu etmek"ten *ihtirâs*) 1. Çok şiddetli arzu, hadden aşırı hırs derecesindeki istek.
i. 98

- i.+1 36
i.+ların 64
- ih̄t̄is̄as** *a.* (Ar. *h̄iss* “duyu organlarıyla bilmek, sezmek”ten *ih̄t̄is̄ās*) **1.** Duygulanma, hissetme.
i.+1 152
- ih̄t̄iv̄a** *a.* (Ar. *h̄avāyet* “toplamak”tan *ih̄t̄iv̄ā*) **1.** İçine alma, içinde bulundurma, şâmil olma.
i. 45
- ih̄t̄iyāç** *a.* (Ar. *h̄avc* “muhtaç olmak”tan *ih̄t̄iyāc*) **1.** Gerekli olan, elde bulunmayan bir şeyin eksikliğini duyma. **2.** Gereği duyulan şey.
i. 86
i.+1 124, 132
i.+ımız 86
i.+ım 12, 81
i.+ımı 120
i.+lardan 31
i.+larımın 12
- ih̄t̄iyar** *sf.* **1.** Yaşlı, kocamış.
i. 38, 51, 52, 79, 110, 121, 156
i.+dan 29
- ih̄t̄iyarca** *sf.* **1.** Biraz yaşlıca.
i. 130
- ih̄t̄iyarla-** **1.** Yaşı ilerlemek, ihtiyar olmak.
i.-dikça 35
i.-miş 131
i.-yan 30
- ih̄t̄iyat** *a.* (Ar. *h̄avt̄* “himâye etmek, gözetmek”ten *ih̄t̄iyāt*) **1.** Olabilecek şeyleri hesâba katarak tedbirli ve ölçülü davranma, sakınma.
i.+a 73
i.+la 65
- ih̄t̄iyatlı** *sf.* **1.** İleriyi veya olabilecekleri düşünerek ölçülü davranan, tedbirli, ihtiyatkâr.
i. 20, 20, 84, 99
- ih̄t̄iyatsızlık** *a.* **1.** İhtiyatsız olma durumu, tedbirli ve ölçülü davranmama.
i.+ta 34
- ikamet** *a.* (Ar. *kiyām* “ayağa kalkmak, dikilmek”ten *ikāmet*) **1.** Bir yerde yerleşip oturma, mukim olma.
i. 138
- iki** *a.* **1.** Birden sonra, üçten önce gelen sayının adı. **2.** *sf.* Birden bir fazla olan.
i. 16, 24, 24, 25, 26, 26, 28, 28, 28, 29, 29, 29, 30, 34, 36, 36, 37, 38, 41, 42, 43, 47, 47, 50, 58, 62, 65, 65, 65, 66, 66, 67, 68, 69, 83, 85, 86, 91, 91, 105, 106, 109, 109, 113, 114, 115, 116, 121, 121, 123, 126, 127, 135, 136, 138, 142, 146, 151, 152, 155
i.+de 20, 22, 26, 124, 142
i.+miz 17, 78, 89, 94, 97, 99, 99, 104, 106, 112, 131, 133
i.+mize 98, 118
i.+ mizi 108
i.+mizin 120, 133
i.+si 27, 66, 156
i.+sini 76
- ikinci** *sf.* **1.** İki sayısının sıra sıfatı, sırada yeri birinciden sonra, üçüncüden önce olan.
i. 33, 52, 83, 99, 112, 123, 128, 159
i.+ sinin 142
- iklim** *a.* Ar. *iklim* < Yun. *klima* **1.** Yeryüzünün herhangi bir yerinin hava şartlarına göre uzun yılların ortalamasına dayanan durumu.
i.+den 92
- ikmal** *a.* (Ar. *kemāl* “tam olmak”tan *ikmāl*) **1.** Eksikliklerini tamamlayıp tam hâle getirme, tamamlama.
i. 74
- ikna** *a.* (Ar. *kanā’at* “kısmetine râzı olmak”tan *iknā’*) **1.** İnandırma, inanmasını sağlama. **2.** Râzı etme, gönlünü edip kandırma.
i. 99, 145
- iktifa** *a.* (Ar. *kiḫāyet* “yetmek”ten *iktifā’*) **1.** Olduğu kadarını yeterli bulma, kâfi görme, fazlasını istememe, yetinme.
i. 126
- iktisat** *a.* (Ar. *kaṣd* “ dengeli, mûtedil olmak”tan *ikṫiṣād*) **1.** Haddi aşmama, aşırı gitmeme. **2.** Bir ülke, toplum ve kuruluştaki mal ve hizmetlerin dağıtım ve tüketimine âit hususların bütünü, ekonomi.
i. 27, 28, 29

ilaç *a. Ar. 'ilāc* **1.** Bir hastalığı, bir yarayı iyi etmek üzere içilmek, herhangi bir yolla vücûda verilmek veya dışarıdan sürülmek sûretiyle kullanılan maddelere verilen isim, em.

i. 25, 39
i.+1 38

ilan *a. (Ar. 'alen – 'alāniyet "açık olmak, âşikâr olmak"tan i'lān)* **1.** Açıklama, açığa vurma, meydana çıkarma. **2.** Bir husûsu bir yayın organı aracılığıyla herkese bildirme.
i. 47, 48

ilave *i. Ar. 'ilāve* **1.** Bir şeyin yanına başka bir şey daha koyma, ekleme, katma; eklenme, katılma. **2.** Söylediklerine bir söz daha ekleme.
i. 17, 34, 38, 60, 81, 104, 124, 140

ile *bağl.* **1.** İki kelimeyi, iki öbeği birbirine bağlar. **2.** *takı.* İsimlerin sonuna gelerek berâberlik, refâkat, vâsita, araç, hal, tarz, ilişki vb. anlamlarda zarflar yapar. **3.** Fiil isimlerinden sonra kullanıldığında sebep bildirir. **4.** İyelik ekinden sonra geldiğinde işin hemen olduğunu bildirir.

i. 11, 12, 15, 18, 20, 23, 23, 23, 24, 25, 28, 28, 30, 31, 31, 32, 33, 38, 41, 42, 48, 50, 55, 55, 56, 57, 57, 57, 58, 61, 61, 62, 62, 62, 63, 63, 66, 67, 68, 68, 69, 70, 70, 71, 72, 74, 74, 78, 78, 87, 88, 88, 88, 89, 100, 101, 101, 102, 106, 106, 113, 114, 114, 114, 114, 121, 123, 136, 147, 148, 149, 149, 151, 155, 155, 158

ileri *a.* **1.** Bir yerin veya şeyin arka kabul edilen kısmına göre önde bulunan taraf, ön taraf. **2.** Gelecek zaman. **3.** Önde olan, önde bulunan.

i. 15, 48, 77, 80, 83, 101, 103, 117, 142
i.+de 17, 19, 68, 93, 96, 99, 123
i.+deki 37, 63, 67, 89, 121
i.+den 153
i.+lerde 87
i.+si 73, 88
i.+sine 84
i.+ye 108

ilerle- **1.** İleriye doğru gitmek, ön tarafa doğru yol almak. **2.** (Zaman süreci içinde) Daha ileri bir noktaya gelmek. **3.** *mec.* Bulunduğu seviyeden daha

yüksek, daha ileri bir duruma gelmek, yükselmek, terakkî etmek.

i.-mek 37
i.-miş 91 , 156
i.-mişti 67
i.-miştim 36
i.-rse 24
i.-sin 24
i.-yorduk 63
i.-yordum 121
i.-yor 37, 71

ilerlet- **1.** (Bulunduğu yerden) İleriye gitmesini sağlamak, ilerlemesine yol açmak. **2.** (Bulunduğu seviyeden) Daha yüksek, daha ileri bir seviyeye çıkartmak, terâkkî etmesine sebep olmak.
i.-mişti 62

ilerletir- **1.** (Bulunduğu yerden) İleriye gitmesini sağlamak, ilerlemesine yol açtırmak.
i.-dim 73

ilikle- **1.** (Bir şeyin düğmesini) İliğe geçirmek, bu sûretle kapamak.
i.-yordu 14

iliş- **1.** Dokunmak, temas etmek. **2.** (Bir yere) Kısa bir müddet için kalkmaya hazır durumda eğreti oturmak. **3.** Takılmak.
i.-en 95
i.-ince 72, 123
i.-ti 41, 54, 63, 73, 113, 115
i.-tim 16, 26, 92

ilk *sf.* **1.** (Sıra, zaman ve yer bakımından) En önce olan, en önde gelen. **2.** *zf.* En önce, en başta, birinci olarak.
i. 17, 18, 23, 24, 27, 27, 28, 28, 31, 34, 38, 38, 43, 43, 47, 47, 51, 51, 53, 53, 55, 56, 57, 57, 58, 58, 58, 64, 64, 75, 76, 76, 76, 78, 78, 78, 78, 84, 85, 86, 86, 86, 86, 86, 87, 87, 89, 95, 99, 103, 105, 106, 106, 111, 115, 115, 124, 125, 127, 131, 131, 133, 133, 135, 136, 141, 149, 153, 153, 153

ilkbahar *a.* **1.** 21 Mart'ta başlayıp 22 Haziran'da sona eren kış ile yaz arasındaki mevsim, bahar.
i. 114, 143

illet *a. Ar. 'illet* **1.** Hastalık
i.+inin 29

iltifat a. (Ar. *left* “sağa veya sola çevirmek”ten *iltifāt*) **1.** Bir kimseye gönlünü alacak şekilde davranma, güler yüz gösterme, hatırını sorma, ilgilenme, teveccüh. **2.** Bir şeye arzu duyma, alâka gösterme, onunla ilgilenme, rağbet gösterme
i. 97

iltimas a. (Ar. *lems* “istemek, elle dokunmak”tan *iltimās* “aramak”) **1.** Birini, başkalarının veya bulunduğu işin zararı pahasına da olsa tutma veya birinden tutulmasını ricâ etme, tercih edilmesini isteme, arka çıkma, kayırma.
i.+a 20

ima a. (Ar. *vem*’ “işâret etmek”ten *imā*) **1.** Açıkça söylemeden üstü kapalı olarak anlatma, dokundurma.
i.+dan 131

imdat a. (Ar. *medd* – *meded* “yardım etmek”ten *imdād*) **1.** Tehlikede veya çâresiz durumda olan birine yapılan yardım.
i. 38

imkan a. (Ar. *mekānet*’ten *imkān*) **1.** Olabilecek durumda bulunma, mümkün olma, olabilirlik, olanak. **2.** Faydalanılabilecek, kullanılabilecek uygun şart.
i. 22, 23, 26, 32, 32, 46, 47, 55, 58, 62, 62, 68, 70, 72, 72, 85, 86, 92, 116, 122, 137, 138, 139, 143, 144, 146, 148, 149, 150, 150, 151, 159, bir i.+ı 82, 92, 92, 122, 126, 155
i.+ımı 54, 92, 105, 159
i.+sızdı 98

imkansız sf. **1.** Gerçekleşmesi mümkün olmayan, kesin biçimde olamayacak olan, olanaksız.
i. 12, 22, 63, 85, 107, 125, bir i.+dı 44

imkansızlık a. **1.** İmkânsız olma durumu. **2.** Faydalanılabilecek uygun şartların bulunmaması durumu.
i.+ımı 126
i.+lar 158

imparator a. Lat. *imperator* **1.** Bir imparatorluğun başında bulunan hükümdar.
i.+a 52

imtihan a. (Ar. *maḥn* – *miḥnet* “denemek, sınamak; eziyet etmek”ten *imtiḥān*) **1.** Tecrübe etme, tecrübeden geçirme, sınama, deneme.
i.+larının 12

imtiyaz a. (Ar. *meyz* “tercih etmek, üstün tutmak, ayırmak”tan *imtiyāz*) **1.** Bir kimse, kuruluş veya topluluğa başkalarından farklı olarak tanınan hak ve üstünlük, ayrıcalık. **2.** Diğerlerinden farklı ve üstün olma.
i.+lar 124

imtizaç a. (Ar. *mezc* “bir şeyi ötekine katmak”tan *imtizāc*) **1.** İyi geçinme, uyuşma, anlaşma.
i.+ıydı 55

imza a. (Ar. *imzā*’ “yerine getirmek, infaz etmek”) **1.** Bir kimsenin bir metinde yazılı olanları kabul ettiğini, gördüğünü veya bir şeyin kendisi tarafından yapıldığını göstermek üzere kendi eliyle ve kendine has bir biçimde yazdığı ismi.
i.+sı 154

in- 1. (Bulunduğu yerden) Aşağıya doğru gelmek. **2.** (Binilen bir hayvan veya taşıttan ayrılarak) Yere ayak basmak.
i.-di 70, 83
i.-dim 113
i.-ecek 11
i.-erek 118
i.-mek 11
i.-mekte 140

inan- 1. (Bir şeyi) Doğru olarak kabul etmek. **2.** Güvenilir bulmak, güvenmek, îtimat etmek.
i.-acak 152
i.-dığım 150
i.-dığımı 141
i.-dim 124
i.-ıyorum 98, 136
i.-iyoruz 111
i.-mak 127, 135, 136, 147, 148
i.-maya 65
i.-mıştım 148, 148

inanama- 1. İnanma ihtimali veya imkânı bulunmak.
i.-dığım 135
i.-mak 148

inandır- 1. İnanmasını sağlamak, inanmasına sebep olmak, iknâ etmek.

i.-dm 136
i.-ıyordu 29
i.-mak 27, 123
i.-miş 62

inanma- 1. (Bir şeyi) Doğru olarak kabul etmemek. **2.** Güvenilir bulmamak, güvenmemek, îtimat etmemek.
i.-dığı 95
i.-mak 148
i.-makta 159
i.-yor 116

inat *a.* (Ar. ‘and “gerçeği bildiği halde reddetmek”ten ‘inād) **1.** Dediyinden vazgeçmeme, ayak direme, direnç. **2.** *sf.* İnat etme huyunda olan (kimse), inatçı.
i.+ına 57

inatçı *sf.* ve *i.* **1.** İnat eden, direnen, ayak direyen (kimse).
i. 131

ince *sf.* **1.** Kendi cinsinden olanlara göre kalınlığı az olan. **2.** *mec.* Özenle ve küçük ayrıntılarına kadar emek verilerek, üzerinde durularak titizlikle yapılan. **3.** Vücûdu fazla kilolu olmayan. **4.** Zarif.
i. 18, 20, 25, 33, 56, 56, 67, 70, 73, 76, 80, 88, 89, 100, 113, 114, 117, 118, 135, 136, 147, 157

incele- 1. (Bir şeyi, anlamak ve hakkında bir hükme varmak için) Özellik ve ayrıntıları üzerinde dikkatle durarak araştırmak, tetkik etmek.
i.-diğini 106

incelik *a.* **1.** İnce olma durumu. **2.** Ayrıntı, en ince taraf.
i.+leriyle 23

incitme- 1. (Vücûdun her hangi bir yerini ters bir hareket, çarpma, sıkışma vb. durumlar sonunda) Zedelememek.
2. Gönlünü kırmamak, gücendirip üzülmeye sebep olmamak.
i.-den 65

indir- 1. (Yukarıdan aşağıya doğru) Gelmesini, inmesini sağlamak.
i.-dim 60, 115, 130
i.-ıyordum 136

infial *a.* (Ar. fi'l “yapmak, işlemek”ten infi ‘âl) **1.** Gücenme, dargınlık duyma, kırılma. **2.** Bir tesir ediciden, bir fiilden etkilenme durumu, etki altında kalma, etkilenme.
i. 32, 149
i. +e 94

inflation
i. 62

inhisar *a.* (Ar. haşr “dar bir yere sokup sıkıştırmak, birini bir şeyden alıkoymak”tan inhişār) **1.** Yalnız bir şeye veya kimseye âit olma, başkası ile alâkası olmayıp bir yere, birine has olma, ona mahsus bulunma.
i. 107

iniş *a.* **1.** İnmek işi ve tarzı. **2.** Yukarıdan aşağıya doğru alçalan meyilli yer, yol.
i.+ler 24

inkar *a.* (Ar. neker “bilmemek, tanımamak”tan inkār) **1.** Kabul ve tasdik etmeme, tanımama.
i. 60, 100

inkisar *a.* (Ar. kesr “kırmak”tan inkisār) **1.** Kırılma. **2.** Gücenme, kalp kırılması.
i. 62, 93
i.+larımız 23

inle- 1. Acı ve üzüntü ifâde eden kesik kesik sesler çıkarmak.
2. (Bir yer) Yankılanan gür ve kuvvetli seslerle dolmak.
i.-yor 37

insaflı *sf.* **1.** İnsaf sâhibi, haktan ayrılmayan, vicdânına uyarak hareket eden, vicdanlı, merhametli.
i. 94

insafsız *sf.* **1.** İnsafı olmayan, gaddar, merhametsiz.
i. 38
i.+dım 132

insafsızlık *a.* **1.** İnsafsız olma durumu.
i.+a 101

insan *a.* (Ar. uns “ünsiyet etmek, alışmak”tan insān) **1.** İki ayaklı, iki elli, akli ve konuşma yeteneği olan

memeli canlı. **2.** Bu türden olan canlı, birey, fert.

i. 11, 17, 19, 22, 27, 28, 33, 35, 37, 38, 41, 46, 46, 47, 55, 55, 67, 68, 69, 84, 86, 86, 87, 96, 97, 98, 98, 99, 99, 100, 101, 101, 107, 108, 108, 109, 110, 112, 114, 117, 119, 120, 122, 128, 131, 137, 138, 142, 142, 146, 146, 146, 147, 149, 150, bir

i.+a 11, 11, 15, 18, 31, 34, 36, 38, 38, 54, 61, 80, 94, 103, 108, 128, 136, 147, 148, 149, 160

i. +ca 94

i.+da 147, 150

i.+dan 32, 78, 81, 86, 99, 112, 147

i.+dı 23, 86

i.+dım 89

i.+ı 21, 23, 25, 28, 37, 51, 57, 62, 62, 69, 72, 73, 85, 94, 99, 107, 108, 112, 115, 133, 140, 147, bir

i.+ım 92

i.+ımız 99

i.+ın 21, 23, 29, 37, 41, 47, 58, 71, 72, 77, 86, 86, 87, 88, 112, 123, 126, 126, 138, 149, 160

i.+la 31, 34, 99, 146, 149

i.+lar 11, 16, 23, 28, 32, 37, 45, 61, 61, 67, 80, 87, 92, 93, 94, 102, 105, 106, 118, 120, 121, 124, 124, 136, 148, 149

i.+lara 12, 19, 36, 44, 53, 55, 69, 84, 101, 107, 113, 147, 147, 149, 149, 150, 159

i.+larda 28, 40

i.+lardan 11, 11, 32, 44, 45, 45, 47, 53, 62, 85, 86, 94, 100, 122, 147

i.+ları 20, 28, 45, 46, 49, 51, 51, 51, 77, 100, 150, 159

i.+ların 15, 32, 33, 33, 33, 33, 45, 62, 73, 87, 92, 110, 110, 114, 123, 150, 157

i.+larızdır 103

i.+larla 80, 123, 159

i.+sınız 44

insanlık a. 1. İnsan olma durumu. **2.** İnsana yakışır şekilde davranma, insanca davranış.

i.+ımız 101

i.+ın 32, 149

i.+la 16

inşaat a. (Ar. inşā' ve çoğul eki -āt ile inşā'āt) 1. Yapı, yapı işleri.

i.+tan 12

inşallah ünl. (Ar. in "eğer", şāe "diler, ister" ve Allāh ile in-şāa'llāh) 1.

"Eğer Allah isterse, Allah nasip ederse" anlamında dilek sözü.

i. 20, 40, 42

intiba a. (Ar. tab' "nakşetmek, mühürlemek, şekil vermek, basmak"tan inṭibā') 1. İzlenim.

i.+ımı 26

i.+lar 69

i.+larını 52

i.+larını 104

i.+m 86

intiḥar a. (Ar. nahr "hayvanı boğazından kesmek"ten intihār) 1. Kendi kendini öldürme.

i. 123

intizam a. (Ar. nazm "dizmek, düzene koymak"tan intizām) 1. Düzgünlük, düzen, tertip.

i. 30

intizamsız sf. 1. Düzensiz, düzgün olmayan.

i. 43

ipekli sf. ve i. 1. İpek ipliğiyle dokunmuş, ipektan mâmül (kumaş).

i. 25, 28

iptidai sf. (ibtidā' "başlangıç, ilk" ve nispet eki -i ile ibtidā'i) 1. İlk durumda kalmış olan, gelişmemiş, ilerlememiş, tekâmül etmemiş, ilkel.

i. 23

iptıla a. (Ar. belā' "denenmek, imtihan edilmek"ten iptilā') 1. Bir şeye karşı gösterilen aşırı düşkünlük, kendini alamayacak kadar tutkun olma, tutku.

i. 53

i.+sının 54

irade a. Ar. irāde 1. Bir şeyi yapıp yapmama hususunda karar verebilme ve bunu uygulama gücü. **2.** İsteme, istek, dilek.

i. 33

i.+si 114, 134

i.+yi 55

iradeli sf. 1. İrâdesi kuvvetli olan.

i. 52, 71

i.+ydi 76

iradesiz sf. 1. İrâdesi zayıf olan.

i. 150

irat *a.* (Ar. *virūd* “gelmek”ten *irād*) **1.**
Gelir, vâridat.
i.+ımız 101

iri *sf.* **1.** Ölçüleri olağandan daha hacimli olan, kocaman.
i. 43, 64, 91

irice *sf.* **1.** İriye yakın, biraz iri.
i. 56

irkil- **1.** Şaşırıp duraklamak.
i.-irsiniz 101

irtibat *i.* (Ar. *rabt* “bağlamak”tan *irtibāt*)
1. Bağlı oluş, bağlanma. **2.** Bağlantı, merbûtiyet.
i. 17

isabet *a.* (Ar. *şavb* “ok hedefi vurmak”tan *işābet*)
1. Rast gelme, yerini bulma. **2.** (Yapılan iş, söylenen söz) Tam yerinde olma.
i. 23, 33

isabetli *sf.* **1.** Yerinde, uygun, münâsip.
i. 99, 108

ise
i. 29, 30, 30, 92, 94, 107, 124

isim *a.* Ar. *ism* **1.** Varlıkları birbirinden ayırmaya, tek tek veya cins cins karşılamaya yarayan kelime, ad. **2.** Kişi, kimse, insan.
i. 106
i.+i 47, 149
i.+inde 49
i.+indeki 49, 54
i.+ini 58, 85, 107, 145, 154, 156, 156, 157, 159
i.+inizi 82
i.+inizle 83

iskarpın *a.* İtal. *scarpino* **1.** Ökçeli, ayağın oynak yerini kapamayan konçsuz ayakkabı.
i.+ini 72
i.+ler 88
i.+leri 60
i.+lerini 115
i.+lerinin 68

iskemle *a.* < Yun. *skamni* < Lat. **1.** Arkalıksız, üstü tahta veya hasır, dört ayaklı sandalye.
i. 16, 25, 113, 115, 119

i.+de 40
i.+den 75, 112
i.+lerden 39, 41
i.+nin 25, 36, 43
i.+sinden 21, 71
i.+sinin 14
i.+ye 16, 18, 39, 41, 74, 115

İsmetpaşa *öz. a.*
İ. 24, 27

ispat *a.* (Ar. *subūt* “yerinde, devamlı ve sağlam olmak”tan *isbāt*) **1.** Tanık ve delil göstererek bir şeyin doğruluğunu şüpheye yer bırakmayacak, reddedilemeyecek şekilde ortaya koyma. **2.** Var etme, meydana çıkarma, izhar etme.
i. 116, 116

israf *a.* (Ar. *seref* “haddi aşmak”tan *isrāf*) **1.** Gereksiz yere harcama, boşuna sarfetme, lüzûmundan fazla harcama, savurganlık.
i. 73

İstanbul *öz. a.*
İ.+a 48, 144
İ.+da 50, 50, 111
İ.+daki 48
İ.+dakinden 50
İ.+dayken 51

istasyon *a.* Fr. *station* < Lat. **1.** Trenlerin yol güzergâhında yolcu ve yük indirip bindirmek için durdukları, binâsı olan durak.
i.+a 140, 153, 153, 154
i.+la 12
i.+u 111, 156

iste- **1.** (Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek. **2.** (Bir şeyin yapılmasını veya kendine verilmesini) Dilemek, talep etmek. **3.** Gelmesini dilemek, görmek arzusunu bildirmek, aramak, çağırma.
i.-diği 22, 31, 39, 57, 108, 140
i.-diğim 23, 45, 122, 142, 146, 157
i.-diğime 119
i.-diğimi 62, 93, 118, 132
i.-diğin 17
i.-diğini 74, 78, 101, 140
i.-diğiniz 81, 84
i.-dikleri 81
i.-diklerimi 154
i.-dim 23, 35, 50, 64, 96, 118, 134, 137

i.-din 42
i.-meden 70
i.-mek 81, 107, 107, 107
i.-mekten 91
i.-mektir 107
i.-meniz 44
i.-meye 13, 99
i.-mişler 156
i.-miştim 123
i.-r 25, 30, 38, 49, 49, 61, 93, 103, 104
i.-rdim 61, 73, 119, 119, 120, 142
i.-rim 35
i.-riz 15
i.-rken 63
i.-rse 81, 110
i.-rsek 108
i.-rsen 132, 139
i.-rseniz 34, 81, 81, 96, 98
i.-seler 11
i.-sem 47
i.-yelim 108
i.-yen 11, 20, 25, 37, 43, 58, 71, 78, 78, 109, 145
i.-yenlerden 147
i.-yenlere 114
i.-yerek 32, 55, 71, 73, 76, 99
i.-yince 153
i.-yordu 24, 36, 44, 56, 77, 95, 130
i.-yordum 12, 18, 37, 37, 63, 64, 64, 67, 103, 105, 106, 114, 118, 150, 158
i.-yordum 16
i.-yordunuz 43
i.-yor 22, 39, 65, 75, 78, 95, 122, 145
i.-yorlardı 42, 124
i.-yorlar 100
i.-yormuş 60
i.-yorsun 118
i.-yorsunuz 44, 127
i.-yorum 45, 46, 92, 113, 118, 118, 134, 136, 160
i.-yorumki 120

istek a. 1. Bir şeye karşı içten gelen yönelme duygusu, arzu, rağbet, meyil. **2.** Başkalarına yaptırılmak istenen şey, talep.
i.+lerimin 108

isteme- 1. (Bir şeye karşı) İstek duymamak, (o şeyi) arzulamamak, arzu etmemek **2.** (Bir şeyin yapılmasını veya kendine verilmesini) Dilememek, talep etmemek.
i.-den 98
i.-diği 36, 71, 94
i.-diğim 151

i.-diğini 94, 134
i.-m 83, 93, 96, 99
i.-seler 11
i.-ye 13, 13, 150, 150
i.-yeceğimi 119
i.-yeceksiniz 81
i.-yen 44, 52, 117
i.-yişi 19
i.-yiz 120
i.-yordum 72, 83, 94, 150, 160
i.-yor 48, 78, 103
i.-yorum 93, 95, 97, 105, 112, 112, 135, 135, 159
i.-z 79

istenil- 1. İstenmek.
i.-en 82

isteyebil- 1. İsteme ihtimali veya imkânı bulunmak.
i.-ir 118
i.-irdim 117

isteyeme- 1. İsteme ihtimali veya imkânı bulunmamak.
i.-yiz 82

isteyiş a. 1. İsteme işi.
i.+imizin 101

istidad a. (Ar. 'add > i'dād "gerekli şeyleri hazırlamak"tan isti'dād) **1.** Herhangi bir şeye karşı doğuştan gelen yatkınlık, yetenek, kabiliyet.
i.+ım 92
i.+ımız 92

istif a. İtal. stiva 1. Düzgün bir şekilde üst üste koyma, dizip yerleştirme, sıralama.
i.+lerini 67

istifade a. (Ar. fā'ide "faydalı olmak"tan istifāde) **1.** Fayda sağlama, faydalanma, yararlanma. **2.** Bir durumu fırsat bilip ondan faydalanma.
i. 76, 144
i.+ye 24

istiğna a. (Ar. ġinā "zengin olmak, başkasına muhtaç olmamak"tan istiğnā') **1.** Elde olana kanâat edip başka bir şeye ihtiyaç duymama, tok gözlülük, gönül tokluğu.
i. 56, 56

istiğnalı *a.* (Ar. *ğinā* “zengin olmak, başkasına muhtaç olmamak”tan *istiğnā’+ lı*) **1.** Gönül tokluğu olan kimse.
i.+ydy 158

istihfaf *a.* (Ar. ‘*iffet* “haram ve çirkin şeylerden kaçınmak”tan *isti’fāf*) **1.** Kötülükten, günahattan kaçınma, iffetli olma.
i. 22, 28, 29, 29, 58, 92
i.+a 92
i.+la 32, 142, 158
i.+ları 144

istikamet *a.* (Ar. *kiyām* “ayakta durmak, kalkmak, dikilmek”ten *istikāmet*) **1.** Yön, cihet.
i. 109, 138
i.+i 123
i.+inde 36, 120
i.+ine 124
i.+ler 100
i.+lere 16

istirahat *a.* (Ar. *rāḥat*’tan *istirāḥat*) **1.** Dinlenme.
i. 128

istisna *a.* (Ar. *seny* “ikincisi olmak”tan *istisnā’*) **1.** Ayrı tutma, ayrı tutulma, benzerlerinden ayırma, ayrılma.
i.+ları 45
i.+nın 129

istisnasız *zf.* **1.** Hiçbir istisnâsı olmadan, hepsi dâhil olmak üzere.
i. 29

İsveç *öz. a.*
İ. 53, 62

İsviçre *öz. a.*
İ. 153

isyan *a.* Ar. *‘iṣyān* **1.** Karşı gelme, itâatsizlik etme, baş kaldırma.
i. 97
i.+ın 112

iş **1.** Bir maksatla yapılan faâliyet, çalışma, amel. **2.** Geçinmek için para karşılığı yapılan çalışma. **3.** İktisâdî ve ticârî hayâta âit faâliyetler, alış veriş. **4.** (İsim tamlamasının ikinci ögesi olarak ve çoğul durumunda) Devlet hayâtına, kamu yararına âit faâliyetler. **5.** Meslek **6.** (İsim

tamlamasının ikinci ögesi olarak) Üzerinde çalışılan veya bir çalışma sonucunda ortaya çıkan şey, eser, mahsul. **7.** Günlük hayâta âit her türlü faâliyet, meşgüliyet.
i. 12, 12, 13, 17, 17, 17, 38, 50, 55, 93, 95, 110, 110, 110, 147, 152, bir
i.+e 18, 27, 27, 32, 50, 51, 53, 66
i.+i 21, 50, 71, 84, 88, 92, 105, 124, 137
i.+im 21, 57, 110
i.+imi 92
i.+in 12, 16, 21, 50, 51, 136
i.+ine 16, 36, 47, 105, 127, 127
i.+ini 20
i.+inin 85
i.+inize 104
i.+ler 12, 19, 21, 31, 53, 55, 130, 138
i.+lerde 139
i.+leri 28, 141, 152
i.+lerim 54, 148
i.+lerime 145
i.+lerimi 139, 141
i.+lerimizi 17
i.+lerine 17, 152
i.+lerini 21, 142, 144, 146
i.+lerinin 144
i.+leriyle 13, 40, 130
i.+lerle 131, 133, 143
i.+ten 53

işaret *a.* Ar. *ṣevr* > *iṣāret* **1.** Bir şeyi, anlatılmak istenen bir mânâyı el, parmak, kaş, göz, baş ile gösterme. **2.** Bir şeyin var olduğunu, meydana çıktığını gösteren belirti, alâmet, emâre.
i. 26, 42, 43, 43, 43, 43, 45, 71, 89
i.+ler 42, 82, 102

işbaşı *a.* **1.** Çalışma saati gelince işe başlama.
i.+na 52

işgal *a.* (Ar. *ṣağl* “meşgul etmek, işinden alıkoymak”tan *iṣğāl*) **1.** (Bir yeri) Kuvvetine dayanarak ele geçirme, hükmü altına alma. **2.** Kaplama, tutma, eli altında bulundurma.
i. 47, 48

işitil- **1.** Kulakla duyulmak. **2.** Haber alınmak, öğrenilmek.
i.-di 34

işkence *a. Fars. şikence* **1.** Bir kimseye yapılan aşırı eziyet, maddî ve mânevî cefâ. **2.** Aşırı gerginlik, sıkıntı, azap.
i. 46, 92

işle- **1.** (Bir şeyi daha elverişli duruma getirmek için) Üzerine emek sarfetmek. **2.** İçine kadar girmek, nüfuz etmek.
i.-diğim 157
i.-meye 11
i.-yen 147

işleme *a.* **1.** İşlemek işi. **2.** İnce ve süslü el işi.
i. 19

işlemeli *sf.* **1.** Üzerine nakış veya oyma yapılmış olan.
i. 100

işlen- **1.** (Bir şey) İstenilen şekle konulmak, arzu edilen şekilde kullanılır duruma getirilmek. **2.** Emek sarfedilerek sanatlı bir şekilde yapılma.
i. -miş 25

işsiz *sf. ve a.* **1.** Bir şeyle meşgul olmayan (kimse). **2.** Kendini geçindirecek bir işi olmayan (kimse).
i. 13, 52, 66

işsizlik *a.* **1.** İşsiz olma, elinde yapılacak bir işi bulunmama durumu.
i. 17
i.+in 66

işte ünl. **1.** Bir kimse, şey veya durumu işaret etmek için kullanılır. **2.** Dikkati çekmek için kullanılır. **3.** “Sonuç olarak, bu kadar” anlamında cümle sonunda kullanılır.
i. 17, 23, 24, 34, 37, 39, 51, 52, 67, 77, 81, 83, 85, 87, 93, 95, 100, 114, 114, 115, 116, 123, 124, 130, 130, 139, 141, 146, 148, 150

iştirak *a. (Ar. şirket “ortağı olmak”tan iştirāk)* **1.** Ortak olma, birlikte bulunma, ortaklık. **2.** Bir düşünce, görüş, tutum vb.ne katılma, benimseme.
i. 30, 58
i. +i 23

it- **1.** (Bir şeye, ileri gitmesi için) Yerinden kaldırmadan kuvvetle

abanmak, yerinden oynaması için yüklenmek. **2.** *mec.* (Birini bir şeye) Sevk etmek, sürüklemek. **3.** *mec.* Kendinden uzaklaştırmak.

i.-er 37
i.-erek 41
i.-iyorlar 55

itaat *a. (Ar. tav’ “boyun eğmek”ten itā’at)* **1.** Emre uyma, söz dinleme
i. 49, 54, 82, 97

İtalya *öz. a.*
İ.+ya 29

itham *a. (Ar. vehm “zan, şüphe” > töhmet’ten ithām)* **1.** Suçlama, suç ve kabahat yükleme.
i.+lara 144
i.+larına 21

itibaren *takı. (Ar. i’tibār’ın tenvinli şekli i’tibāren)* **1.** -den başlayarak, -den beri, -den sonra.
i. 55, 57, 78, 124, 124, 130, 130

itibariyle *takı.* **1.** Bakımından. **2.** Esas olarak kabul edilmek suretiyle.
i. 53

itibarlı *sf.* **1.** İtibârı olan, değerli, müteber.
i. 66

itidal *a. (Ar. ‘adl “denkleştirmek, eşit muâmele etmek, âdil olmak”tan i’tidāl)* **1.** Aşırı olmama, ne çok fazla ne çok az, tam gerektiği kadar olma, orta halde bulunma, ölçülülük.
i.+imi 139

itimad *a. (Ar. ‘amd “desteklemek”ten i’timād)* **1.** Güvenme, emniyet etme, güven, emniyet.
i.+ımızı 45
i.+la 29, 103

itimsiz *sf.* **1.** Güven duymayan, îtimat etmeyen.
i.+lık 147

itimsizlik *a.* **1.** Güven duymama durumu, güvensizlik.
i. 88
i.+la 54

itina *a. (Ar. ‘uniyy “sıkıntı vermek, meşgul etmek”ten i’tinā’)* **1.** Bir şeyin istenildiği gibi olması için gereken dikkati gösterme, dikkat, özen, özenme, ihtimam.

i. 62, 136

itiraf *a.* (Ar. 'irfān "bilmek, idrak etmek"ten i'tirāf) **1.** Bir kimsenin başkalarına söylemek istemediği bir gerçeği veya suçu artık saklamaktan vazgeçip açıklaması, bu yolda gerçeği gizlemeden yapılan açıklama.
i. 62, 131

itiraz *a.* (Ar. 'arż "göstermek, arz etmek"ten i'tirāz) **1.** Bir fikri, bir kararı kabul etmeyerek karşı çıkma ve bu tarzda söylenen söz.
i. 96, 126

itiyat *a.* (Ar. 'avd "geri dönmek, tekrar etmek, tekrar başlamak"tan i'tiyād) **1.** Alışmaktan dolayı âdet edinme, alışkanlık.
i. 28
i.+ı 97
i.+ım 97
i.+la 21, 106

itizar *a.* (Ar. 'uzr "affetmek, mâzur görmek"ten i'tizār) **1.**Özür dileme, mâzeretini bildirme.
i. 74

iyi *sf.* **1.** Beğenilecek, makbûle geçecek nitelikleri olan, kendisinde bulunması gereken vasıfları taşıyan. **2.** Hayırlı, uğurlu, müspet. **3.** Sıhhatli.
i. 13, 19, 23, 23, 27, 30, 37, 37, 39, 39, 44, 48, 53, 54, 63, 64, 67, 71, 77, 80, 81, 82, 83, 83, 87, 96, 97, 99, 99, 99, 99, 101, 102, 111, 112, 112, 112, 114, 114, 115, 118, 118, 119, 119, 129, 130, 133, 136, 136, 136, 137, 138, 141, 141, 143, 147, 151, 151, 152, 154, 155, 156
i.+dir 139
i.+si 150
i.+sin 134
i.+ydi 71, 74, 141
i.+yim 39, 74, 130, 134, 134

iyice *zf.* **1.** Adamakıllı, iyi bir şekilde. **2.** Oldukça iyi.
i. 20, 33, 40, 123

iyileş- **1.** Hastalığı geçmek, sağlığı yerine gelmek.
i.-meye 130

iyilik *a.* **1.** İyi olma durumu, iyi olan şeyin niteliği. **2.** Fayda veya elverişlilik, hayır, nîmet.

i. 17, 40

i.+ı 141

iz *a.* **1.** İnsan veya hayvan ayağının yerde kalan şekli. **2.** Bir şeyin bir yerde bıraktığı belirti. **3.** *mec.* Yaşanmış bir şeyden geriye kalan belirti, eser.
i.+leri 12, 121

izah *a.* (Ar. vuzūh "âşikâr olmak"tan izāh) **1.** Bir şeyi anlaşılacak şekilde anlatma, açıklama
i. 23, 36, 55, 107

izahat *a.* (Ar. izāh ve çoğul eki -ât ile izāhāt) **1.** İzahlar, açıklamalar
i. 20, 60, 65, 99, 105, 144
i.+m 65

izin *a.* Ar. izn **1.** Bir şeyi yapmak için verilen serbestlik, müsâade, ruhsat, destur.
i. 134

J

Jacob *öz. a.*
J. 131

jigolo *a.* Fr. gigolo **1.** Geçimi yaşlı ve zengin bir kadın tarafından sağlanan genç, erkek sevgili, tokmakçı.
j.+ların 102

Jül Vern *öz. a.*
J. +ler 49

K

Ka De We *öz. a.*
K. 67

kaba *sf.* **1.** Özensiz, gelişigüzel yapılmış, zevksiz, sakil, ince karşıtı. **2.** Terbiyesiz, görgüsü kıt, nezaketsiz (kimse). **3.** *mec.* Terbiyeye, inceliğe aykırı, çirkin, kötü.
k. 81
k.+dırlar 100

kabahat *a.* Ar. kabāhat **1.** Uygunsuz hareket, çirkin, yakışsız davranış, suç, kusur, töhmet.
k. 19, 48, 104, 119, 150, 159
k.+ı 35, 45, 66

k.+iniz 89
k.+lerin 157

kabahatli *a. Ar. kabāhat+li* **1.** Kabahati olan, kusurlu, suçlu, töhmetli.
k. 52, 96

kabar- **1.** Ağırılığı artmadan hacmi büyümek. **2.** Niceliği artmak, büyümek.
k.-arak 103

kabare *a. Fr. cabaret* **1.** Çeşitli gösterilerin yapıldığı eğlence yeri.
k. 68
k.+sinde 100

kabart- **1.** Kabarmasını sağlamak, kabarmasına yol açmak.
k.-an 29, 129

kabil takı. *Ar. kabil* **1.** Kelime dilimizde “bu türlü, bu çeşit, bu cins, bunun gibi” anlamına gelen *Bu kabil, Bu kabilinden* ve “o türlü” mânâsındaki *Kabilinden* şekillerinde kullanılır.
k. 62

kabiliyet *i. (Ar. kâbil “kabul eden”den yapma mastar eki -iyyet ile kâbiliyyet)*
1. Herhangi bir şeye karşı doğuştan gelen yatkınlık, beceriklilik, yetenek, istîdat. **2.** Yapısı gereği bir şeyi kabul edebilme, yapabilme, alabilme gücü, mâledebilme hassası, kabul edebilirlik.
k.+i 107
k.+ine 57
k.+ini 136, 145, 147

kabuk *a. 1.* Bir şeyin üstünü kaplayan, kendiliğinden meydana gelmiş az veya çok sert tabaka.
k.+lara 32

kabul *a. Ar. kabûl* **1.** Bir şeye isteyerek veya istemeyerek peki deme, râzı olma, muvâfakat etme. **2.** (Şöyle veya böyle) Değerlendirmek, telakkî etmek.
k. 12, 13, 17, 20, 49, 55, 93, 93, 96, 96, 97, 97, 105, 106, 119, 125, 126, 126, 138, 141, 147, 150
k.+e 86, 122, 126, 138, 149, 158

kabus *a. Ar. kâbûs* **1.** Uykuda basan sıkıntılı ağırlık, karabasan. **2.** Etkisi

insanın bütün benliğini kaplayan sıkıntılı, dehşet verici ha
k.+lardı 64

kaç *sf. 1.* Bir şeyin niceliğini sormaya yarayan soru sıfatı, ne kadar, nice.
k. 36, 75

kaç- **1.** (Birinden veya bir şeyden) Kurtulmak için süratle uzaklaşmak. **2.** Gizlice ayrılmak, firar etmek. **3.** Karşılaşmamaya çalışmak, yüz yüze gelmek istememek, uzaklaşmak istemek.
k.-acağız 97
k.-acak 59
k.-acaktım 150
k.-an 39, 44, 116, 145
k.-ar 138
k.-arlar 93
k.-ıp 59, 107
k.-ıyor 37
k.-ıyorduk 131
k.-ıyordum 12, 50
k.-mak 12, 61, 127, bir
k.-maktı 64
k.-masına 32
k.-mayı 45, 97
k.-miş 46
k.-mişa 35
k.-mişim 159
k.-mişim 62, 113, 153
k.-sam 122
k.-tığımız 38
k.-tım 62, 147, 159

kaçamak *a. 1.* Açıkça yapılmaktan çekinilen bir şeyin kimseye belli etmeden gizlice yapılması ve bu şekilde yapılan iş.
2. mec. Durumu kurtarmak için başvuru bahâne, tevil.
k. 18, 139

kaçamaklı *sf. 1.* Açık bir tavır belli etmeyen, her iki tarafa da çekilebilen (söz, cevap, davranış vb.)
k. 145

kaçır- **1.** Kaçmasını sağlamak.
k.-acağından 108
k.-an 69
k.-dığım 49
k.-ıyorlardı 61

kaçırıl- **1.** Kaçması sağlanmak veya kaçmasına sebep olunmak. **2.** Gizlice götürülmek.

k.-an 149

kaçırma- 1. Kaçmasını sağlamamak.

k.-ma 73

k.-yalım 151

kaçış a. 1. Kaçma işi.

k.+ım 86

kaçma- 1. (Birinden veya bir şeyden)

Kurtulmak için süratle uzaklaşmamak. **2.** Karşılaşmaya çalışmak, yüz yüze gelmek istemek, uzaklaşmak istememek.

k.-dan 72

k.-yorduk 33

kadar takı. (Ar. *qadr – kadar* “miktar, bir şeyin ölçüsü”nden) **1.** Bir şeyin, kıyaslandığı diğer bir şey ölçüsünde, derecesinde veya büyüklüğünde olduğunu anlatır. **2.** Ölçüde, derecede. **3.** Bir iş veya durumun, bir sıralamanın sona erdiği yer, zaman veya sayıyı gösterir, dek, değin.

k. 11, 12, 12, 12, 12, 14, 14, 14, 15, 16, 16, 16, 16, 16, 16, 17, 18, 18, 20, 20, 20, 20, 21, 21, 21, 21, 22, 22, 23, 23, 23, 24, 24, 26, 27, 30, 30, 30, 31, 31, 32, 33, 34, 35, 35, 36, 37, 37, 37, 38, 39, 39, 39, 40, 42, 43, 44, 44, 45, 46, 46, 46, 47, 47, 47, 48, 48, 48, 48, 49, 49, 50, 50, 51, 51, 51, 53, 54, 55, 55, 55, 55, 55, 55, 56, 56, 57, 57, 57, 58, 58, 58, 59, 60, 61, 61, 62, 62, 62, 63, 63, 63, 64, 64, 65, 65, 66, 67, 67, 68, 69, 69, 69, 69, 69, 70, 70, 70, 71, 71, 72, 72, 72, 72, 73, 74, 74, 75, 76, 76, 77, 77, 79, 79, 80, 81, 81, 82, 82, 82, 83, 84, 84, 84, 84, 85, 85, 86, 86, 87, 87, 87, 87, 87, 87, 88, 88, 89, 89, 91, 92, 92, 93, 93, 93, 94, 94, 95, 95, 96, 96, 96, 97, 97, 97, 97, 97, 98, 98, 98, 99, 99, 99, 100, 100, 100, 100, 100, 100, 101, 101, 101, 102, 103, 103, 103, 103, 104, 104, 105, 105, 106, 106, 106, 106, 107, 107, 108, 108, 108, 108, 109, 109, 109, 110, 110, 110, 111, 112, 112, 112, 114, 114, 114, 114, 114, 114, 115, 116, 116, 117, 118, 118, 119, 119, 119, 119, 119, 119, 120, 120, 120, 120, 121, 122, 122, 122, 122, 123, 123, 124, 124, 125, 126, 126, 126, 126, 126, 127, 127, 127, 128, 128, 130, 130, 130, 131, 131, 132, 132, 132, 132, 133, 133, 133, 134, 135, 135, 135, 136, 136, 136, 136, 136, 136, 136, 136, 136, 137, 137, 138, 138, 140, 140,

140, 140, 140, 140, 141, 141, 141, 142, 142, 143, 144, 144, 145, 145, 145, 146, 146, 146, 146, 147, 147, 147, 148, 148, 150, 150, 150, 151, 153, 153, 153, 155, 155, 156, 156, 156, 157, 157, 158, 158, 158, 159, 159, 160, 160, 160

k.+cık 82

k.+dı 137

k.+ı 73, 99

k.+ki 86

kadeh a. Ar. *qadeh* 1. İçki içmekte kullanılan küçük bardak, cam, piyâle.

k. 112

kadın 1. Erişkin duruma gelmiş dişi insan. **2.** Bu cinsten olup evlenmiş veya bir erkekle berâber olmuş kimse.

k. 14, 25, 26, 26, 26, 34, 34, 38, 40, 43, 50, 51, 52, 55, 58, 58, 58, 60, 61, 63, 63, 63, 64, 64, 65, 68, 68, 68, 69, 70, 70, 71, 74, 74, 75, 75, 77, 79, 79, 80, 81, 87, 95, 95, 96, 98, 98, 99, 101, 103, 122, 130, 133, 138, 146, 150, 150, 152, 153, 153, 154, 154, 154, 154, 154, 155, 155, 156, 156, 157, 158, bir

k.+a 32, 63, 63, 64, 71, 73, 73, 80, 84, 85, 89, 98, 100

k.+da 55

k.+dı 58

k.+ı 55, 67, 68, 69, 70, 70

k.+ım 81

k.+ın 37, 56, 57, 57, 60, 61, 63, 63, 64, 64, 65, 68, 69, 69, 69, 70, 70, 70, 71, 80, 83, 86, 87, 94, 97, 122, 123, 128, 151, 155, bir

k.+la 58, 71, 95, 98, 107, 142

k.+lar 40, 43, 67, 69, 113, 114, 122

k.+lara 42, 82, 113

k.+lardan 97

k.+ları 53, 97, 152

k.+ların 55, 97, 101, 122

k.+larla 102, bir

k.+sınız 84

kadınlık a. 1. Kadın olma durumu. **2.** Kadınlar, kadınlık âlemi.

k. 78

k.+ın 97

k.+ının 64

kadife a. (Ar. *katife* “kırpılmış şey”den)

1. Bir yüzü kısa, ince, sık tüylerle kaplı, ipek, pamuk veya yünden,

parlak yumuşak kumaş. **2.** Bu kumaştan yapılmış.
k. 25, 30

kafa *a.* (Ar. *kaḫāʾ* “ense”) **1.** Baş. **2.** Düşünce tarzı, görüş, zihniyet. **3.** *mec.* Zekâ, akıl.
k. 138, 149
k.+ları 11
k.+larında 96
k.+m 88
k.+ma 67, 74, 125, 126, 132, 135, 147
k.+mda 18, 23, 46, 49, 54, 63, 88, 89, 141, 142, 160, bir
k.+mdan 37, 76, 79, 88, 99, 103, 157
k.+mı 39
k.+mın 67, 76, 89, 92, 92, 124
k.+mızdaki 51
k.+sı 40
k.+sında 123
k.+sının 37, 37, 116, 147
k.+yı 138, 158

Kaffe *öz. a.*
K.+ye 102

kafi *sf.* (Ar. *kifâyet* “yetişmek”ten *kâfi*)
1. Yeten, yetişen, elveren, yeterli, kifâyet eden.
k. 33
k.+dır 82
k.+ydi 48, 147

kağıt *a.* (Fars. *kāğad* > *kāğad* > *kāğıd*)
1. Hamur hâline getirilmiş bitki maddelerindeki çok ince liflerin keçeleştirilmesi sûretiyle îmal edilen, yazı yazmak, kitap basmak, sarmak, kaplamak gibi birçok işte kullanılan ince yaprak. **2.** Yazılı kâğıt, mektup, tezkere, varaka.
k. 16, 24, 111, 137, 137
k.+a 18, 41, 41, 50, 137
k.+ı 22, 22, 22, 23
k.+ına 41
k.+ından 54
k.+ın 22, 22, 137
k.+lar 18, 40, 66
k.+ları 27, 34

kah
k. 28, 28, 28,

kâh *zf.* (Fars. *gâh* “vakit, zaman”dan)
1. Bâzan, bâzı zaman, gâh.
k. 82, 82

kahkaha *a.* (Ar. *kaḫkaḫa*, *ses taklidi k.*)
1. Yüksek sesle ve şiddetle gülerken çıkarılan ses.
k. 61, 61, 75, 114
k.+lar 85, 111, 114, 123
k.+larını 83
k.+larla 65
k.+yı 75
k.+yla 75

kahraman *a. ve sf.* Fars. *kaḫremân*
1. Savaşta yiğitlik ve cesâret göstererek korkusuzca dövüşen kimse, yiğit, bahâdır. **2.** Mukaddes bildiği şey uğruna büyük fedakârlıklara katlanan, gayretli, gözü pek ve cesur kimse.
k. 11, 47
k.+ı 54
k.+lar 49
k.+lardan 53

kahramanlık *a.* **1.** Kahraman olma durumu. **2.** Bir kahramana yakışır davranış, kahramanca davranış.
k. 48

kahve *a.* (Ar. *kaḫve* “içecek şey, şarap”)
1. Kök boyasıgillerden bir sıcak iklim ağacı. **2.** Bu maddeden sıcak suda pişirilen içecek. **3.** Kahve, çay vb. şeyler içilen ve oturulup sohbet edilen dükkân, kahvehâne, kafe.
k. 14, 25, 27, 33, 33, 142
k.+de 18, 36, 36, 57, 102, 142
k.+leri 36
k.+nin 37, 102
k.+ye 19, 24, 36, 102

kaide *a.* (Ar. *kā'id* “oturan”dan *kā'ide*)
1. Bir şeyin üzerine oturduğu taban, dayanak yeri, mesnet. **2.** Davranışlara yön veren ve uyulması önceden kabul edilen esaslardan her biri, usûl, kural.
k.+lere 14

kaim *sf.* (Ar. *kiyām* “kalkmak, ayakta durmak; devamlı ve sâbit olmak”tan *kā'im*) **1.** Ayakta duran, ayağa kalkmış durumda olan, kıyamda bulunan. **2.** (Başka birinin veya başka bir şeyin) Yerine geçen, (onun) yerini tutan.
k. 20, 53, 71, 91

kal- **1.** (Olduğu yerde ve olduğu halde) Durmak. **2.** (Bir süre bir yerde)

Yaşamak, oturmak, ikâmet etmek. **3.** (Hareket hâlindeki bir şey) Olduğu yerde durmak, hareketine, yoluna devam etmemek. **4.** (Bir yerde) Dışarı çıkamayacak durumda bulunmak. **5.** (Bir şey karşısında) Etkisini üzerinde hissedecek kadar uzun müddet durmak, o şeyin etkisine mâruz olmak.

k.-acağı 145
k.-acaksınız 81, 104
k.-acaktım 130
k.-an 38, 88, 102, 117, 143, 148
k.-arak 70
k.-dı 24, 27, 57, 124, 129, 148, 156
k.-dığı 19, 25, 83
k.-dığım 94, 146
k.-dığımız 38
k.-dığımı 32, 85
k.-dık 97, 133
k.-dıkça 41
k.-diktan 80, 130
k.-dım 14, 34, 56, 68, 81, 93, 148, 153, 159
k.-dın 113
k.-dımız 113
k.-diysam 100
k.-ır 93, 99, 138
k.-ırdım 53, 86, 86
k.-ırım 139
k.-ıyordum 49, 108
k.-mak 39, 70, 83, 88, 95, 109, 120, 120
k.-manı 134
k.-manın 93
k.-masına 55
k.-masını 130, 140
k.-maya 48, 62, 97
k.-miş 14, 21, 32, 41, 55, 106, 106, 106, 113, 141, 145, 151
k.-mişti 47, 141
k.-miştim 23, 158
k.-sa 47
k.-sam 11

kalabalık a. (Ar. *galebe* “çok olmak” ve *+lik ekiyle galebe+lik'ten*) **1.** Çok sayıda insanın bir arada bulunmasından meydana gelen topluluk. **2.** Gereğinden fazla şeyin bir arada bulunmasından ileri gelen topluluk. **3. sf.** Sayıca çok, nüfusu veya adedi fazla.
k. 19, 26, 51, 63, 95, 113, 113, 121
k.+ı 101, 121
k.+ın 28, 53, 112
k.+tı 69, 94

kalama- 1. Kalma ihtimali bulunmamak.
k.-yordum 138

kaldır- **1.** Bulunduğu yerden yukarıya doğru hareket ettirmek. **2.** Bulunduğu seviyeden daha yüksek bir seviyeye çıkarmak. **3.** Oturur veya yatar durumdan çıkararak ayakları üzerinde doğrultmak.
k.-arak 17, 83
k.-dı 77, 104
k.-dılar 127, 127
k.-dım 36, 60, 68, 72, 116, 133, 133, 151
k.-ınca 45, 80
k.-ıp 18, 30, 57, 61, 81, 117, 160
k.-ışları 81
k.-ıyor 18, 119
k.-ıyorlar 121
k.-madan 20
k.-maya 144
k.-miş 89
k.-sanız 39

kaldırım a. 1. Gelip geçenleri çamurdan kurtarmak için çeşitli büyüklük ve şekillerde taş döşemek sûretiyle yapılmış yol. **2.** Yayaların yürümesi için yolun iki tarafında yapılmış yüksekçe, taş döşeme, yaya kaldırımı.
k.+a 63, 104
k.+dan 68, 114
k.+lar 121
k.+larda 67, 67
k.+ların 27

kaldırımli sf. 1. Kaldırımı olan.
k. 24

kaldırma- 1. Bulunduğu yerden yukarıya doğru hareket ettirmemek.
k.-yalım 31

kaldırt- 1. Kaldırmak işini başkasına yaptırmak.
k.-tı 127

kalem a. (Ar. *kalem* < Yun. *kalamos* “kamuş, kamuş kalem”) **1.** Yazı yazmaya mahsus, genellikle çubuk biçiminde âlet.
k.+i 22, 34
k.+le 131

kahn sf. 1. Kendi cinsinden olan şeylere göre iki yüzü arasındaki uzaklığı büyük olan. **2.** Eni emsâlınden fazla olan, fazla geniş olan.

k. 32, 56, 89

kalmama- 1. Kalınma ihtimali bulunmamak.
k.-yacağı 108

kalk- 1. Oturur veya yatar durumdan çıkarak ayakları üzerinde doğrulmak, ayak üstü durmak. 2. Uykudan uyanıp yataktan ayrılmak. 3. Hastalığı geçip gezecek duruma gelmek. 4. Dik bir hal almak, dik durmak.

k.-acağım 22, 118

k.-an 55

k.-ar 15, 52, 62

k.-arak 66, 71, 112, 113

k.-ardım 106

k.-ıncaya 136

k.-ıp 14, 37, 41, 61, 65, 74, 118

k.-ıyor 133

k.-mak 156

k.-mayı 74

k.-miş 50

k.-sam 24

k.-tı 61, 79, 153

k.-tığını 84

k.-tık 155, 155

k.-tım 24, 27, 41, 61, 80, 115, 118, 125, 133, 137

kalkama- 1. Kalkma ihtimali veya imkânı bulunmamak.

k.-dın 26

k.-yorum 27

kalkık sf. 1. Asıl seviyesinden daha yüksekte olan, kalkmış, dik.

k. 89

kalkış- 1. Gücünün üstünde ve zorca bir işi yapmak üzere harekete geçmek, girişmek, teşebbüs etmek. 2. Yersiz bir şeyi yapmaya kalkmak, yapmaya davranmak.

k.-ır 47

kalkma- 1. Oturur veya yatar durumdan çıkarak ayakları üzerinde doğrulmamak, ayak üstü durmamak. 2. Uykudan uyanıp yataktan ayrılmak. 3. Dik bir hal almamak, dik durmamak.

k.-dan 17, 99

k.-dığından 140

k.-yın 77

k.-yor 118

kalma- 1. (Olduğu yerde ve olduğu halde) Durmamak. 2. (Bir süre bir yerde) Yaşamamak, oturmamak, ikâmet etmemek.

k.-dı 47, 143

k.-dığı 65

k.-mak 42

k.-mamı 129

k.-mıştı 12, 34, 56, 104, 109, 148, 148, 151

k.-yan 123

k.-yarak 140

k.-yor 33

k.-yordu 13

kalp a. Ar. kalb 1. İki akciğer arasında ve biraz solda bulunan, emme basma bir tulumba durumunda, vücuttaki kan akciğerlere ve akciğerlerden döndükten sonra tekrar vücuda sevk ederek kan dolaşımını sağlayan organ, yürek. 2. İman, sevgi ve nefretin, iyi ve kötü bütün duyguların, anlayış, duyuş, sezîş yeteneklerinin kaynağı olduğu kabul edilen, insanın mânevî varlığının merkezi, gönül.

k.-i 39, 125, 157

k.-imin 67

k.-im 41, 68, 84, 88, 112

kalpli sf. Ar. kalb+li 1. Kalbi güzel olan.

k. 63, 119

kambur a. 1. Sırt ve göğüste bir kemik sakatlığı veya hastalığı sebebiyle meydana gelen çukıntı.

k. 12

kamçı a. 1. Ucuna ince deri, meşin veya ip bağlanmış bir değnekten ibâret vurma âleti, kırbaç, tâziyâne. 2. Bir ucu bir yere bağlı, diğer ucu serbest bırakılmış halat.

k. 64

kamçıla- 1. . Kamçı ile vurmak. 2. *mec.* Sarsarak harekete getirmek.

k.-yan 58

Kamerun öz. a.

K. 51

K.+da 152

kan a. 1. Plazma ve kan yuvarlarından meydana gelen ve damarların içinde dolaşarak vücut dokularını besleyen kırmızı renkli sıvı.

k. 12
k.+ında 110
k.+la 125
k.+ları 123
k.+larına 123

kanaat *a. Ar. kanā'at* **1.** Elindekenden hoşnut olup fazlasını istememe, kısmetine, kendisine verilene râzı olma. **2.** Az şeyle yetinme, iktisatlı davranma. **3.** Görüş, fikir, zan, kanı
k. 21, 93, 124
k.+i 19, 48, 124
k.+im 85
k.+in 17
k.+indeydim 106
k.+ini 105
k.+ler 18
k.+leri 52
k.+lerinden 110

kanal *a. İtal. canal* **1.** Deniz, göl, ırmak sularını başka tarafa akıtmak veya bunlardan birini diğerine bağlamak için açılmış, bâzısı ulaşımaya elverişli su yolu.
k.+a 87
k.+ın 65
k.+ların 121

kanape *a. (Fr. canapé < Lat. < Yun.)* **1.** Yan yana iki üç kişinin oturabileceği, arkasında sırtı ve iki yanında kolları dayayacak yerleri olan uzunca koltuk.
k.+lerin 25

Kanarya adası *öz. a.* **1.** Her tarafı su ile çevrili kara parçası, cezîre.
K. a. +larından 51

kanat **1.** Kuşlarda ve böceklerde gövdenin iki yanında yer alan ve uçmayı sağlayan açılır kapanır bir çift organ. **2.** Yan, taraf.
k.+ları 22, 56, 117

kandırıcı *sf.* **1.** İnandırıcı, iknâ edici. **2.** Aldatıcı, iğfal edici.
k. 126, 132

kanepe *a. (Fr. canapé < Lat. < Yun.)* **1.** Yan yana iki üç kişinin oturabileceği, arkasında sırtı ve iki yanında kolları dayayacak yerleri olan uzunca koltuk.
k.+de 136
k.+lerde 113
k.+ye 41, 136

kanlı *sf.* **1.** Kan bulaşmış. **2.** İçinde veya üstünde kan bulunan.
k. 125

kanunuevvel *a. (Ar. kânûn ve evvel "ilk" ile kânûn-ı evvel)* **1.** Aralık ayının eski adı, ilk kânun, birinci kânun.
k. 109

kap *a.* **1.** İçine sıvı veya katı herhangi bir madde konan şey. **2.** İçine yenecek öteberi konan mutfak eşyası.
k. 130

kap- **1.** Birdenbire çekip almak, yakalayıp tutmak.
k.-ıp 71

kapa- **1.** Kapı, pencere, kepenk, kanat, kapak, pancur vb. şeyleri kapalı duruma getirmek, yerine oturtmak, kapatmak. **2.** (Bir şeyi) Dışarı ile olan ilgisini sağlayan kısımlarını kapalı duruma getirmek sûretiyle örtmek.
k.-dı 46, 105, 116, 119, 120, 132, 134
k.-makla 72
k.-mıştı 132
k.-r 149
k.-yarak 58, 82, 131

kapaklı *sf.* **1.** Kapağı olan.
k. 145

kapalı *sf.* **1.** Kapanmış veya kapatılmış, açık olmayan. **2.** (Hava ve gökyüzü için) Güneşsiz, bulutlu.
k. 24, 27, 42, 70, 71, 120
k.+dır 91 , 150
k.+ydı 38, 67, 69, 81, 120

kapan- **1.** Kapalı duruma getirilmek. **2.** Üstüne bir şey örtülmek sûretiyle açık durumdan çıkarılmak. **3.** Görüşü engellenmek, nezâreti kalmamak.
k.-acağımı 62
k.-arak 48
k.-dıkça 70
k.-ıncaya 59
k.-ıp 66, 160
k.-ır 25
k.-ıyor 20, 145
k.-makla 124
k.-maktan 159
k.-mamı 84

kapanma- **1.** Kapalı duruma getirilmemek.
k.-yor 109

kapat- 1. 1. Kapamak.

k.-arak 120
k.-mak 78
k.-mıştı 19

kapatıl- 1. Kapamak ve kapatmak işi yapılmak, kapalı duruma getirilmek, örtülmek.

k.-miş 142

kapı a. 1. Bir yere girilip çıkılırken içinden geçilen yer. **2.** Giriş çıkışı sağlamak için bir yere yerleştirilen, tahta yâhut demirden iki veya tek kanatlı açılır kapanır düzen.

k. 23, 34, 59, 68, 68, 79, 160

k.+da 14, 69, 126

k.+dan 149

k.+lar bir

k.+larından 128

k.+larının 59

k.+nın 14, 43, 46, 56, 56, 73, 79, 80, 83, 85, 104, 113

k.+sı 13, 25, 26, 42, 68, 127

k.+sına 42, 64

k.+sından 41, 124, 128

k.+sını 140

k.+sının 113, 115, 126

k.+ya 15, 55, 79, 113, 128

k.+yı 17, 17, 21, 24, 32, 34, 41, 65, 115, 115, 129, 133

kapıcı a. 1. Gireni çıkan çok olan büyük binâlarda, apartman ve iş yerlerinde kapıyı bekleyen, bâzı bakım ve hizmetleri yapan kimse.

k. 69

k.+lara 127

k.+nın 128

k.+ya 126

k.+yı 66, 128

kapıl- 1. Zorla alınmak, gasbedilmek. **2.** Kendini kurtaramayacak şekilde bir durumun şiddetle etkisi altında kalmak, kendini o duruma kaptırmak.

k.-dım 55

k.-ıp 97

k.-iyor 94

k.-mak 110

k.-maktan 106

k.-miş 49

kapılma- 1. Kendini kurtaramayacak şekilde bir durumun şiddetle etkisi altında kalmamak, kendini o duruma kaptırmaak.

k.-manız 96

kapla- 1. Bir kılıf içine almak, kap geçirmek. **2.** Bir şeyin dış yüzünü başka bir madde ile örtmek, üstüne başka bir madde geçirmek, döşemek veya yapıştırmak. **3.** Üstünde bulunduğu (... kadar) yeri tutmak, kapatmak, doldurmak, işgal etmek.

k.-dı 118

k.-mıştı 29

k.-lıyordu 34

kaplı sf. 1. Kabı olan, kap geçirilmiş. **2.** Kaplanmış.

k. 43, 45, 46, 100, 160

k.+ydı 67

kapris a. Fr. caprice < İtal. 1. Gerçek bir ihtiyâca dayanmayan, gelip geçici ve yersiz istek, bencil arzu, geçici heves.

k.+i 134

k.+lerim 81

kaptır- 1. Kapılmasını önleyememek, elinden alınmasına engel olamamak, elinden aldırma.

k.-dık 106

kar a. 1. Havadaki su buharının donmasından meydana gelen ve yağmur gibi yağın hafif beyaz tâneler.

k. 35, 35, 37, 113, 121, 140

k.+ la 121

k.+lar 124, 125

k.+lara 121

k.+ları 128

k.+ların 114

k.+larına 113

k. +lı 129

karala- 1. Kalem veya boya ile çizip kirletmek. **2.** Yazıvermek, yazmak.

k.-dığı 22

k.-dığım 50

k.-maya 22, 50

k.-yorum 24

karanlık a. 1. Işıklı olmama durumu. **2.** Işıksız yer.

k. 24, 37, 52, 54, 72, 87, 88, 95, 105, 109, 122, 126

k.+a 133

k.+tan 115

k.+tı 133

karar *a.* Ar. *karār* **1.** Bir iş veya mesele hakkında verilen kesin hüküm.
k. 37, 47, 48, 66, 70, 77, 80, 103, 139
k.+dı 70
k.+ı 126
k.+ımızı 38
k.+ıyla 127
k.+la 153
k.+larım bir
k.+larımın 126
k.+larımın 126
k.+larla 100

karar- **1.** Kara bir renk almak, rengi koyulaşp siyahlaşmak. **2.** Aydınlığı azalmak, karanlık olmak.
k.-ınca 66
k.-maya 94, 159
k.-miş 16, 121

kararlaştır- **1.** Bir husus hakkında karar vermek, yapılacak şeyi belirlemek, karar altına almak.
k.- dığımız 106
k.-ırız 139
k.-maya 139

kararsız *sf.* **1.** Bir kararda durmayan,düzensiz. **2.** Karar veremeyen, ne yapacağını bir türlü kestiremeyen, mütereddit (kimse).
k. 100

kararsızca *zf.* **1.** Kararsız bir biçimde.
k. 160

karart- **1.** Kararmasına sebep olmak, kara duruma getirmek. **2.** Kederlendirmek, gamlı ve tasalı duruma getirmek.
k.-manın 117

kardeş *a.* **1.** Aynı anne babadan doğmuş veya yalnız anneleri ya da babaları aynı olan kimselerin birbirine göre durumu.
k.+i 32
k.+inin 30
k.+lerinin 31

kargaşalık *a.* **1.** Topluluk içinde ortaya çıkan kaynaşma, karışıklık, kargaşa, düzensizlik, fitne, şüriş.
k. 25

karı *a.* **1.** Bir erkeğin evlenmiş olduğu kadın, eş, zevce.
k.+m 39, 150

k.+mdan 149
k.+mın 148, 148, 148, 149
k.+nız 39
k.+sı 14, 14, 30, 31, 34, 41, 42
k.+sına 14, 26, 31, 42
k.+sının 29, 35, 38, 40

karıncalanma *a.* **1.** Vücûdun herhangi bir yerinde duyulan ve karıncalar, böcekler ısıtıyormuş hissini veren iğnelenme.
k. 121

karış- **1.** (İki veya daha fazla madde) Birbiri içinde dağılmak, birleşmek. **2.** Düzeni, tertibi bozulmak, karmakarışık olmak.
k.-an 121
k.-ıyordu 111
k.-ıyorlardı 56
k.-mıştı 123
k.-tığı 101

karışık *sf.* **1.** Ayrı nitelikteki şeylerden oluşmuş. **2.** Düzeni, tertibi bozulmuş, düzensiz, intizamsız. **3.** Birbirine geçmiş, birbirinin içine girmiş, karmakarışık.
k. 16, 37, 37, 109
k.+tı 56

karıştır- **1.** Karışmasını, bir maddenin başka bir madde içinde dağılmasını sağlamak. **2.** Düzenini, tertibini bozmak.
k.-dım 43, 56
k.-ıp 125
k.-ırken 54
k.-ıyor 22
k.-maya 134

karıştırma- **1.** Karışmasını, bir maddenin başka bir madde içinde dağılmasını sağlamamak. **2.** Düzenini, tertibini bozmamak
k.-yor 152

karine *a.* (Ar. *karin* “bitiştirmek, birleştirmek”ten *karin* > *karine*) **1.** Bir meselenin çözülmesine, belirli ve açık bir şekil almasına yarayan işaret, ipucu.
k.+yle 53

karmakarışık *sf.* **1.** Çok karışık. **2.** *zf.* Birbirine karışmış olarak, düzensiz bir şekilde.

k. 47, 50, 97, 114

karne *a. Fr. carnet* **1.** Ders yılı içinde ve sonunda belirli zamanlarda okul yönetimi tarafından öğrencilere verilen, ders ve devam durumlarını gösterir belge. **2.** Bir kimseye hüviyetini ispat ederek kendisine tanınan haktan yararlanması için verilmiş belge.
k.+sini 12

karşı *a.* **1.** Bir şey, yer veya kimsenin yüz tarafının ilerisi. **2.** Bulunulan yerin ön ilerisinde olan. **3.** Ayrı şeyleri temsil edenlerin her birine göre diğeri, zıt, muhâlif.

k. 12, 14, 16, 17, 18, 18, 20, 20, 20, 22, 23, 24, 27, 30, 30, 31, 31, 31, 32, 32, 32, 34, 36, 43, 44, 44, 44, 44, 44, 47, 50, 63, 64, 65, 71, 84, 85, 85, 85, 88, 94, 96, 96, 97, 98, 100, 100, 101, 101, 108, 114, 118, 121, 122, 127, 128, 129, 136, 136, 139, 142, 145, 147, 147, 149, 149, 157, 157, 158, 158, 158, 158, 159

k.+da 69

k.+ma 60, 65, 70, 122

k.+mda 33, 80, 157

k.+mdaki 18, 20, 35, 74, 84, 112, 158

k.+mdakine 18

k.+mdakini 127

k.+mdakinin 26, 60, 81, 95

k.+mdaydı 74

k.+mıza 23

k.+sına 32, 59, 119

k.+sında 16, 28, 33, 68, 75, 84, 87, 97, 111, 113, 127

k.+sındakine 58

k.+sındakinin 14, 23, 105

k.+ya 18, 18, 67, 97, 101, 136, 139, 158

k.+yayken 158

karşıla- **1.** (Gelen bir kimseye) Karşı çıkmak, istikbal etmek. **2.** Denk gelmek, karşılık olmak, tekâbüle etmek.

k.-dılar 53

k.-dım 95

k.-miş 131

k.-rlardı 20

k.-yacak 157

k.-yordum 147

karşılan- **1.** (Gelen bir kimseye) Karşıcı çıkılmak, istikbal edilmek.

k.-mama 62

karşılanma- **1.** (Gelen bir kimseye) Karşıcı çıkılmamak, istikbal edilmemek. **2.** (Bir şey karşısında) Şöyle veya böyle tavır takılmamak.
k.-dım 142

karşılaş- **1.** Karşı karşıya gelmek, yüz yüze gelmek. **2.** Birbirine rastlamak, rastlaşmak.

k.-ı 78

k.-ınca 18, 72

k.-maktan 68

k.-mamız 11

k.-manın 64

k.-ması 58

k.-miş 64

k.-mıştım 14

k.-tı 63, 159

k.-tığım 27, 58, 160

k.-tığımız 105

k.-tık 78

k.-tıklarını 31

k.-tım 41

karşılaşma- **1.** Karşı karşıya gelmemek, yüz yüze gelmemek. **2.** Birbirine rastlamamak, rastlaşmamak.

k.-mak 66

karşılaştır- **1.** Yüz yüze getirmek, karşılaşmalarını sağlamak veya karşılaşmalarına sebep olmak. **2.** Aynı olması gereken şeylerin arasında fark olup olmadığını kontrol etmek.

k.-ıyordu 24

karyola *a. İtal. cariola* **1.** Ağaç, piriç veya demirden içine yatak konacak şekilde yapılmış, baş ve ayak tarafları yüksekçe, yatmaya mahsus dört ayaklı kerevet.

k. 115

k.+ları 35

k.+ların 25

k.+nın 26, 26, 36, 40

kas- **1.** Çekip germek, kısaltmak, daraltmak.

k.-ıp 49

kasa *a. İtal. Cassa* **1.** Para veya değerli eşya saklamaya yarayan çelik dolap.

k. +sının 127

kasaba *a. Ar. kaşaba* **1.** Köyle şehir arası yerleşim yeri, küçük şehir.

k.+ya 47, 48, 144

k.+yı 142

kasketli *a. Fr. casquette* **1.** Yassı, önü siperli yumuşak erkek başlığı takan kişi.
k. 69

kastet- **1.** Bir amaç güderek bir işe girişmek, niyet etmek. **2.** Kötülük etmek, zarar vermeye niyet etmek, zarar vermek maksadıyla harekete geçmek, kıymak. **3.** (Söylediği sözle bir kimse veya şeyi) Söylemek istemek.
k.-tiğini 40
k. -tiklerine 92

kaş *a. 1.* Gözlerin üzerinde kavisli bir çizgi meydana getirecek biçimde yer alan kısa kıllar.
k. 25
k.+lar 55
k.+ları 56
k.+larını 42, 89, 93, 142
k.+larının 116

kaşif *a. (Ar. keşf* “örtüyü kaldırarak açığa çıkarmak”tan *kāşif*) **1.** Bilinmeyen bir şeyi, bir yeri, bir ülkeyi bulan, keşfeden kimse.
k.+ler 49

kat *a. 1.* Bir binânın üst üste olan ve döşemelerle birbirinden ayrılan kısımlarından her biri. **2.** Apartman dâiresi, bir apartmanın başlı başına ve ayrı ayrı kullanılmaya elverişli bağımsız bölümlerinden her biri. **3.** Katlar hâlinde.
k. 20, 20
k.+a 102, 113
k.+lardan 115
k.+ta 24

katalog *a. Fr. catalogue* < *Lat.* < *Yun.* **1.** Belli bir düzene göre yapılmış kitap veya eşyâ listesi.
k.+da 57, 154
k.+u 56

kati *sf. (Ar. kaṭ’* “kesmek” ve *nispet eki -i ile kaṭ’i*) **1.** Şüphe ve tereddüte yer bırakmayan, kesin.
k. 106, 126, 136

katiyen *zf. (Ar. kaṭ’i* “kesin”in *tenvinli şekli kaṭ’iyyen*) **1.** Hiçbir zaman, asla. **2.** Kat’î olarak, kesinlikle.

k. 93

katlan- **1.** (Dayanılması güç bir duruma) Ses çıkarmadan dayanmak, tahammül etmek.
k.-ırım 110
k.-ıyor 46
k.-ıyordum 150
k.-mak 123
k.-maya 138
k.-mışlardı 30

katlan- **1.** Kat kat edilmek, düzgün bir şekilde kıvrılmak.
k. -mış 137

katlı *sf. 1.* Katlanmış olan.
k. 24, 82, 121

Katolik *öz. a. Fr. catholique* < *Lat.* < *Yun.* **1.** Katolikliğe mensup olan kimse veya şey.
K. 90

kavga *a. Fars. gavgā* **1.** Şiddetli tartışma veya dövüş, mücâdele.
k. 81, 96
k.+lar 81
k.+larını 149

kavra- **1.** El veya kolla sıkıca tutmak, elinin veya kolunun içine almak. **2.** *mec.* Her yönüyle iyice anlamak.
k.-yacak 119

kavur- **1.** Bir şeyi bir kabın içine koyup kızaracak şekilde karıştırma karıştırma pişirmek.
k.-duğum 49

kavuş- **1.** (Başka yerde olan, hasreti çekilen bir kimseyi veya şeyi) Tekrar bulmak ve görmek, bir araya gelip buluşmak. **2.** Ulaşmak, erişmek, varmak, vâsıl olmak.
k.-an 80
k.-maya 19

kay- **1.** (Bir şey veya bir kimse) Islak, cilâlı veya kaygan bir şey üzerinde zeminle temâsı kesilmeden yer değiştirmek. **2.** (Bir kimse) Bastığı yerin kayganlığı sebebiyle dengesini koruyamayıp düşmek.
k.-an 121, 129
k.-ıyorlardı 121
k.-maktan 124

kayak a. 1. Kar üzerinde kaymak için ayaklara takılan, ucu yukarıya doğru kıvrık, tahtadan yapılmış uzun basacak.
k. 121

kayalık a. 1. Kayası çok olan yer.
k. 37, 91

kaybedil- 1. Elden çıkarılmak, yitirilmek.
k.-en 122, 149

kaybet- 1. (Bir şeyi) Bir daha ele geçmeyecek şekilde yitirmek, ondan mahrum kalmak. **2.** (Bir şeyi) Nerede ve ne olduğunu bilemeyecek, aradığında bulamayacak şekilde elinden çıkarmak.
k.-eceğine 147
k.-en 52, 112
k. -er 146
k.-erek 63
k.-iyor 34
k.-mek 68, 99, 108, 119, 129
k.-mekle 124
k. -menin 62
k.-mesi 50
k.-miş 38, 62, 97, 130, 148, 156, 158, 160
k.- mişe 140
k.-mişti 121
k.-miştim 147
k.-tik 77, 120
k.-tikten 128
k.-tim 159

kaybetme- 1. (Bir şeyi) Bir daha ele geçmeyecek şekilde yitirmemek, ondan mahrum kalmamak.
k.-den 90

kaybettir- 1. Kaybetmesine sebep olmak.
k.-ecek 153

kaybol- 1. Ortadan kalkıp ne olduğu bilinmez olmak. **2.** Artık görünmez olmak, gözden uzaklaşmak. **3.** (Bir yerde) Yolunu şaşırarak, gideceği yeri bulamamak
k.-an 71
k.-du 65, 73, 79
k.-mak 71
k.-muştı 48, 64

kaydedebil- 1. Yazılmak, tespit edilmek. **2.** (Bir yere) Mâledilmek için gerekli işlem yapılmak.
k.-irsiniz 82, 96

kaydet- (Ar. *kayd + Türk. etmek, eylemek*) **1.** Yazıya geçirmek, yazmak. **2.** Önemi dolayısıyla hatırlatmak, belirtmek.
k.-tik 139
k.-tim 66

kayın a. 1. Bir erkeğe göre karısının, bir kadına göre kocasının erkek kardeşi, kayın birâder.
k.-larım 148
k.-larımın 149

kayınbirader a. 1. Kayın.
k.-im 26
k.-in 29
k.-ler 30
k.-leri 41
k.-leriniz 26

kayıt a. Ar. kayd 1. Yazıya geçirme, yazma, kaydetme işi.
k. 160
k.+ıyla 145

kayıtsız 1. Kaydı yapılmamış. **2. mec.** Şartlarla sınırlanmamış, serbest.
k. 86

kayma- 1. (Bir kimse) Bastığı yerin kayganlığı sebebiyle dengesini koruyup düşmemek.
k.-sın 116

kaynata a. 1. Bir kadına göre kocasının, bir erkeğe göre karısının babası, kayın peder, kayın baba.
k. +m 148

kaytan a. Yun. gaitani < Lat. 1. İpek veya pamuktan yapılmış sicim.
k. 49

kazan 1. İçinde çok miktarda yemek pişirilen veya bir şey kaynatılan büyük ve derin kap.
k.-larımın 66

kazan- 1. El emeği veya ticâret yoluyla kendine kâr sağlamak. **2.** Çalışma ile elde etmek. **3.** Edinmek, elde etmek
k.-dığım 48
k.-maya 101

kazanç *a.* **1.** Bir maldan belli zaman aralıklarıyla edinilen gelir, emek karşılığı olarak alınan para veya ticârî bir işten alınan kâr. **2.** Yarar, fayda, kâr.

k. 101

kazanma- **1.** El emeği veya ticâret yoluyla kendine kâr sağlamamak. **2.** Edinmemek, elde etmemek

k.-dığına 31

k.-mıştı 97

kazılma- **1.** (Toprak) Bir âletle yarılp eşilmemek. **2.** Oyulmamak, hakkedilmemek.

k.-dık 143

Keçjören *öz. a.*

K. 35, 36

keder *a. Ar. keder* **1.** Gönül üzüntüsü, iç darlığı, gam, tasa.

k.+den 40

k.+lerde 45

kederlen- **1.** Üzülmek, tasalanmak.

k.-meye 114, 114

kederli *sf.* **1.** Üzüntülü, tasalı.

k. 76

kedi *a.* **1.** Kedigiller familyasının evcilleşmiş yegâne türü olan meşhur hayvan.

k. 89

kefare *a. Ar. keffâret* **1.** İşlenmiş bir günah, suç veya kabahatin affi için şeriat hükmünce verilmesi veya yapılması gereken şey. **2.** Bir hatânın, bir kabahatin affi için ödenen karşılık.

k.+ini 157

kekele- **1.** Kelimeleri bir defada söyleyemeyip baştaki heceleri birkaç kere tekrar etmek sûretiyle güçlkle telaffuz etmek. **2.** Ne söyleyeceğini şaşırarak sözleri birbirine karıştırmak, heyecan, hiddet veya korkudan düzgün ve rahat konuşmamak.

k.-yerek 19

kelime *a. Ar. kelime* **1.** Bir veya birkaç heceden meydana gelen anlamlı söz,

sözcük. **2.** (Bâzı belirli söyleyişlerde) Cümle, söz, lakırdı, kelâm.

k. 19, 42, 48, 51, 73, 88, 104, 137, 159

k.+lerin 57

k.+lerle 85

k.+nin 155

k.+si 68

k.+yi 18, 56, 137, 158

k.+yle 131, 139

keman *a. Fars. kemân* **1.** Çene altına dayanıp sol kol üzerine yatırılarak sağ eldeki yayla çalınan dört telli çalgı.

k. 70, 70, 71, 72, 111

k.+a 71

k.+ı 73

kemik *a.* **1.** İnsanda ve omurgalı hayvanlarda vücûdun çatısını meydana getiren ve yumuşak kısımlara destek olan beyazımsı sert organların ortak adı.

k.+leri 112

k.+lerinin 76

kemir- **1.** (Sert bir şeyi) Dişleriyle azar azar yontar gibi koparmak. **2.** İçin için harap etmek.

k. -en 94

k.-mekten 124

kenar *a. Fars. kenâr* **1.** Bir şeyin bitiş kısmı, bitiş yeri, uçta kalan kısmı. **2.** Bir şeyin bitişini tamamlayan koruyucu veya süsleyici kısım. **3.** (İsim tamlamasının ikinci ögesi olarak) Bahsedilen şeyin yakınındaki yer, yan.

k. 90

k.+a 48, 63, 115, 129, 134, 155

k.+da 14, 25, 25, 25, 41

k.+daki 95

k.+ı 143

k.+ına 87, 104, 115, 115, 134, 136, 136

k.+ında 22, 48, 89, 116, 159

k.+ındaki 113, 153, 157

k.+ından 87, 129, 135

k.+ını 29, 65

k.+larda 69

k.+lardaki 87

k.+ları 36

kenarlı *sf.* **1.** Etrafı çıkıntı, pervaz vb. bir şeyle çevrelenmiş olan. **2.** Kenarı süslü ve işlenmiş olan.

k. 102

kendi *zm.* **1.** Kişinin öz varlığı, zâtı . **2.**

İyelik eki almış kelimelerin önüne geldiğinde sıfat gibi kullanılır ve anlamı pekiştirir.

k. 11, 15, 15, 17, 17, 20, 29, 31, 41, 47, 50, 52, 52, 56, 57, 58, 66, 66, 73, 77, 84, 85, 86, 88, 89, 93, 93, 94, 97, 99, 100, 103, 108, 109, 110, 111, 114, 124, 124, 125, 131, 132, 132, 135, 139, 157

k.+leri 30

k.+lerinde 28

k.+lerinden 14, 37

k.+lerine 11, 21, 41, 82, 96, 124

k.+lerini 28, 82, 92, 96, 102, 110, 112, 138

k.+m 49, 51, 57, 99, 99, 115, 135, 139, 147, 152

k.+mde 98

k.+mden 46, 49, 53, 70, 103, 108, 133

k.+me 16, 17, 42, 50, 52, 54, 54, 63, 67, 73, 82, 85, 86, 88, 96, 98, 103, 111, 116, 116, 124, 125, 132, 137, 145, 147, 147, 150

k.+mi 16, 41, 45, 48, 51, 52, 56, 62, 63, 63, 66, 66, 70, 79, 84, 89, 89, 92, 94, 95, 97, 103, 106, 112, 118, 123, 125, 147, 147, 147, 148, 154, 158

k.+min 132

k.+miz 111, 111

k.+mizden 110, 112

k.+mize 11, 93, 106, 141

k.+mizi 93, 107, 120

k.+mle 11, 99

k.+nden 13, 22, 44, 80, 94, 106

k.+ne 34, 45, 52, 52, 63, 82, 114, 135, 139

k.+ni 20, 32, 32, 34, 36, 38, 39, 47, 54, 56, 71, 81, 98, 100, 106, 114, 134, 141, 147, 155, 156, 156

k.+nin 95, 111

k.+niz 92

k.+nizden 103

k.+nize 44

k.+nizi 35

k.+si 17, 31, 38, 63, 63, 109, 115, 127, 130, 143

k.+sinde 155

k.+sinden 94, 101, 109, 149

k.+sine 13, 15, 15, 20, 24, 32, 33, 33, 33, 34, 36, 44, 44, 49, 73, 86, 91 , 105, 114, 116, 129, 131, 131, 131, 151, 152, 152, 156

k.+sini 24, 27, 28, 29, 30, 94, 117, 125, 126, 128, 130, 131, 133, 143

k.+sinin 15, 21, 29, 30, 31, 60, 81

k.+siyle 30, 58, 100, 145

kendilik *a.* **1.** Bir nesnenin öz varlığı, hakîkî varlığı, zâtîyet, hüviyet.

k.+imizden 82

k.+inden 71, 134, 138

kent *a.* **1.** Şehir.

k.+ini 104

kepaze *sf.* (*Fars. kebāde* “yumuşak yay”*dan*) **1.** Rezil, utanmaz, haysiyetsiz.

2. Kötü nitelikli, değersiz.

k. 72

kere *a.* *Ar. kerre* **1.** Defa, kez, sefer.

k. 11, 14, 19, 20, 22, 28, 29, 31, 31, 34, 41, 43, 47, 48, 52, 53, 58, 60, 67, 69, 72, 72, 75, 76, 88, 98, 105, 120, 121, 127, 133, 139, 143, 146, 149, 153, 154, 154, 156, 157, 158, 159, 159, 160

k.+ye 160

kereste *a.* *Fars. kerāste* **1.** Tomrukların cins ve kalitelerine göre belli ölçülerde boylamasına biçilmesinden elde edilen, marangozluk ve inşaat malzemesi olarak kullanılan odun.

k. 13

k.+lerinin 19

kes- **1.** (Bıçak, makas, balta vb. bir âletle) İkiye ayırmak, kat’etmek. **2.** Kesin olarak sona erdirmek, bitirmek. **3.** Belli bir zaman için ara vermek veya son vermek.

k.-erek 27, 84

k.-ince 117

k.-ip 14

k.-mek 139

k.-meye 74

k.-miş 45

k.-ti 45

k.-tim 101, 104, 145

kesbet- (*Ar. kesb + T. etmek, eylemek*) **1.**

Kazanmak, edinmek.

k.-en 86

kesik *sf.* **1.** Kesilmiş.

k. 26, 61, 85, 116, 116

k.+ti 42

kesil- **1.** (Bıçak, makas, balta vb. bir âletle) İkiye ayrılmak, kat’edilmek. **2.**

- (Saç, sakal, bıyık için) Tıraş edilmek.
3. Sona ermek, bitmek.
k.-di 68, 144
k.-diğini 117
k.-erek 20, 59, 83
k.-miş 18, 108
k.-mişti 37
k.-miştim 41
- kesiver- 1.** Ansızın kesmek.
k.-mekti 147
- keskin sf. 1.** İyi kesen, çok kesici. **2.** Çok tesirli, müessir. **3.** Kuvvetli, şiddetli, sert
k. 23, 55, 65, 81
- kesme- 1.** (Bıçak, makas, balta vb. bir âletle) İkiye ayırmamak, kat'etmemek. **2.** Önlememek.
k.-den 98
- keşfetme- 1.** (Varlığı bilinmeyen bir şeyi) Ortaya çıkarmamak.
k.-z 86
- keşke ünl. (Fars. kâşki'den) 1.** Dilek cümlelerinin başına getirilen ve "ne olurdu" anlamında özlem veya esef bildiren temennî sözü, kâşki.
k. 77, 98
- keyif a. (Ar. keyf "durum, ruh hâli") 1.** Sağlık, sıhhat, âfiyet. **2.** Ferahlık, rahatlık, huzur duygusu, gönül açıklığı. **3.** Zevk, haz, neşe.
k.+i 92
k.+ine 112, 130
k.+iniz 81
- keyifli sf. 1.** Neşeli, keyfi yerinde.
k. 114
- keyifsizlik a. 1.** Keyifsiz olma durumu, hafif hastalık, kırıklık.
k.+imi 159
- kıdemli sf. 1.** Bulunduğu iş veya rütbede diğerlerine göre hizmet süresi daha uzun olan, kıdemi çok olan, işinde eski.
k. 19
- kıh**
k. 28, 28, 28
- kılık a. 1.** Bir kimsenin giyinişinin ortaya koyduğu dış görünüş. **2.** Kıyâfet, elbise.
k. 13
k.+ı 19
- kımıl-da- 1.** Olduğu yerde hafifçe, belli belirsiz hareket etmek, oynamak. **2.** Hareket etmek, kalkmaya davranmak.
k.-yan 157
k.-yordu 106
k.-yordum 133
k.-yor 117
- kımıl-dama- 1.** Olduğu yerde hafifçe, belli belirsiz hareket etmemek, oynamamak. **2.** Hareket etmemek, kalkmaya davranmamak.
k.-dan 115
k.-miş 117
k.-yordu 132
- kımıl-dan- 1.** Hareket etmek, kımıldamak.
k.-ışlarını 87
- kımıl-danma- 1.** Hareket etmemek, kımıldamamak.
k.-dığını 18
- kımıl-dat- 1.** (Yerinden) Oynatmak, hafifçe hareket ettirmek.
k.-tı 46
k.-tım 74
- kıpır-da- 1.** Kımıldamak, hafifçe oynamak, hareket etmek.
k.-dığını 56
- kıpır-dama a. 1.** Kıpırdama işi.
k.+ları 73
- kıpır-dat- 1.** Kımıldatmak, yerinden oynatmak, hareket ettirmek.
k.-arak 80
- kıpkırmızı sf. 1.** Çok kırmızı, her yanı kırmızı.
k. 20, 50, 83
- kır a. 1.** Kül rengine çalan beyaz.
k. 18, 142
- kır a. 1.** Şehir ve kasaba dışındaki işlenmemiş geniş, boş arâzi. **2.** Açıklık, kırılık yerlerde kurulmuş, üstü açık ve genellikle çardaklı çay bahçesi.

k. 121, 121, 139,
k.+lara 146

kır- 1. Sert bir şeyi üzerine vurarak veya bir kuvvet tatbik ederek parçalamak. 2. *mec.* Azalmasına sebep olmak, haleldar etmek
k.-arak 124
k.-mak 118

kırgınlık a. 1. Kırgın olma durumu, dargınlık. 2. Kırıklık, yorgunluk, dermansızlık
k. 57, 149
k.+ım 118
k.+ıyla 157

kırık sf. 1. Kırılmış olan.
k. 27, 55

kırıl- 1. Kırılmak işi yapılmak. 2. *mec.* İncinmek, gücenmek, rencide olmak.
k.-an 122
k.-mıştım 149

kırışik sf. 1. Bir şeyin üzerinde katlanma, esnekliğini kaybetme veya dalgalanma sonucu meydana gelen çizgi. 2. Üzerinde böyle çizgiler peyda olmuş, kırışmış
k.+lar 18

kırıksız sf. 1. Üzerinde kırışığı olmayan, düzgün.
k. 134

kırıt- 1. (Üzerine ilgi çekmek, hoş gitmek için) Hareketlerine veya yürüyüşüne cilveli, nazlı, edalı bir hal katmak.
k.-ışı 32
k.-tı 152

kırk a. 1. Otuz dokuzdan sonra, kırk birden önce gelen sayının adı. 2. *mec.* Pek çok, defalarca.
k. 17, 17, 26, 30, 31, 80, 148, 155, 155

kırmızı a. (Ar. *ķirmiz* > *ķirmizi* "kırmızıla ilgili"den) 1. Kan rengi, al renk.
k. 25, 27, 30, 52, 67, 69, 88
k.+ydı 76

kırmızılık a. 1. Kırmızı olma durumu. 2. Kızartı.
k. 81, 134

kırp- 1. Küçük parçalara ayırmak, kesmek. 2. Bir şeyin içinden bir miktârını almak, eksiltmek, azaltmak, kesinti yapmak. 3. (Göz için) Açıp kapamak, kıpmak.
k.-arak 80
k.-ıyor 121
k.-tı 133
k.-tığını 115

kırpıl- 1. Bir şeyin uç veya kenarlarından parça kesilmek.
k. -mış 18

kırpıştır- 1. Üst üste kırpmak, çabuk çabuk açıp kapamak.
k.-ıyor 93
k.-yordu 80

kırpma- 1. Küçük parçalara ayırmamak, kesmemek. 2. (Göz için) Açıp kapamamak, kırpmamak.
k.-dan 45
k.-yordu 117

kısa sf. 1. İki ucu arasında az mesâfe olan, boyu uzun olmayan. 2. Az bir zaman içinde olan, az süren, az zaman alan. 3. Ayrıntılı olmayan.
k. 18, 37, 60, 68, 71, 73, 74, 76, 76, 86, 89, 100, 111, 121, 140, 141, 146, 148, 158
k.+ydı 56

kısaca sf. 1. Oldukça kısa. 2. *zf.* Kısa olarak, hulâsaten.
k. 125, 127, 155

kısal- 1. Kısa duruma gelmek. 2. Süresi azalmak.
k.-ıyor 121

kısıklık a. 1. Kısık olma durumu.
k. 35

kısım a. Ar. *ķism* 1. Bir bütünün bir bölümü. 2. Cins, nevi.
k. 72
k.+ını 14, 73, 112
k.+ının 48, 48, 143
k.+larındaki 30
k.+larından 68
k.+larını 45
k.+larla 135

kıskan- 1. Başkasının bir üstünlük ve iyiliğe sâhip olmasından rahatsız ve huzursuz olmak, kendisine faydası

olmasa bile karşısındakinin sâhip olduğu nîmetten mahrum olmasını arzulamak, çekememek, haset etmek. **2.** Kendisine yakın bir kimsenin başkasına ilgi göstermesini veya başkasından sevgi ve alâka görmesini çekememek, ortaklığa katlanamamak. k.-makta 44

kıskançlık a. 1. Kıskanç olma durumu. **2.** Kıskançça davranış. k. 54

kıskanma- 1. Başkasının bir üstünlük ve iyiliğe sâhip olmasından rahatsız ve huzursuz olmamak, kendisine faydası olmasa bile karşısındakinin sâhip olduğu nîmetten mahrum olmasını arzulamamak, haset etmemek. **2.** Kendisine yakın bir kimsenin başkasına ilgi göstermesini veya başkasından sevgi ve alâka görmesini çekebilmek, ortaklığa katlanabilmek. k.-dığımı 103
k.-dığınızı 107
k.-dım 103
k.-yorsunuz 104

kış a. 1. 22 Aralık'ta başlayıp 21 Mart'ta sona eren, sonbahar ile ilkbahar arasındaki yılın en soğuk mevsimi. k. 12, 24
k.+ı 130, 152
k.+ın 140, 155
k.+ından 141

kıvrır- 1. Eğriltip bükmek, kıvrık duruma getirmek. k.-iyor 135
k.-iyordu 119
k.-mak 30

kıvrır- 1. Acı, ağrı, sancı etkisiyle eğilip bükülmek. **2. mec.** Çok ızdırap çekmek, çok üzölmek. k.-dikları 41
k.-iyor 65, 114
k.-iyordum 157

kıvrandır- 1. (Acı, ağrı veya sancı) Kıvranmaya sebep olmak, çok acı vermek. **2. mec.** Çok ızdırap çektirmek, çok eziyet etmek, çâresizlik içinde bırakmak. k.-iyordu 65
k.-maya 145

kıvrandırma- 1. (Acı, ağrı veya sancı) Kıvranmaya sebep olmamak, çok acı vermemek.

2. mec. Çok ızdırap çektirmemek, çok eziyet etmemek, çâresizlik içinde bırakmamak.

k.-mak 158

kıvrık sf. 1. Kavis yaparak bükölmüş, kıvrılmış. k. 56

kıvrıl- 1. (Bir kumaşın kenarı) Katlanıp dikilmek. **2.** (Herhangi bir yere) Büzölüp yatmak. k.-ıp 113
k.-ıyor 121

kıvrıla
k. 123, 123

kıvrıntı a. 1. Kıvrım. **2.** Dönemeç, kıvrılarak dönen yer. k. 89, 157
k.-lar 87

kıyafet a. (Ar. *kiyāfet* "iz sürmek; vücut yapısından soyunu anlamaya çalışmak")

1. Bir yer, meslek veya döneme has giyiniş tarzı, kılık. **2.** Üste giyilen şeylerin bütünü, elbise ve aksesuarı. k.-ime 13

kıyama- 1. Kıyım ihtimali veya imkânı bulunmak. k.-yarak 30

kıyas a. Ar. kiyās 1. Bir şeyi diğeri bir şeye göre değeriendirme, başka bir şeye benzeterek hakkında hüküm verme, karşılaştırma, mukâyese etme. k. 71

kıymet a. Ar. kıymet 1. Bir şeyin taşıdığı maddî varlığa göre tespit edilen karşılık, hakkında biçilen değeri. **2.** Bir şey veya kimsenin taşıdığı üstün nitelik, yüksek vasıf ve meziyet. k. 127

k.-i 99, 150
k.-inde 159
k.-ine 29
k.-ini 50
k.-leri 105

kıymetlendir-
k.-iyordum 132

kıymetli *sf. Ar. kıymet +li* **1.** Maddî kıymeti yüksek olan, değerli, zîkıymet. **2.** Yüksek niteliklere sâhip. **3.** Çok önemli.

k. 44, 86, 94, 109, 119, 149

k.+si 150

k.+ydiler 105

kıymetsiz *sf.* **1.** Bir değer taşımayan, maddî veya mânevî bir kıymeti olmayan.

k. 31

kız *a.* **1.** Dişi cinsten olan evlât. **2.** Dişi cinsten çocuk yaşta kimse

k. 24, 25, 25, 26, 27, 28, 28, 30, 35, 41, 42, 48, 52, 54, 78, 80, 97, 97, 100, 119, 137, 151, 153, 155, 156, 156

k.+a 127, 127, 160

k.+ı 28, 49, 54, 78, 155, 157

k.+ım 26, 39

k.+ıma 157

k.+ımın 157

k.+ımız 159

k.+ın 32

k.+ına 32, 42

k.+ından 32, 154

k.+ının 154, 154, 156

k.+ımız 39, 151

k.+lar 121

k.+lara 58, 78

k.+ları 41

k.+larının 112, 121

k.+larının 33, 38

k.+larıyla 62

kız- **1.** Aşırı derecede ısınmak, sıcaklığı çok artmak. **2.** Öfkelenmek, hiddetlenmek, sinirlenmek.

k.-ar 49

k.-dığım 94

k.-dım 16

k.-iyor 29, 52

k.-iyordum 33

k.-iyorlar 31

k.-iyorlardı 30

k.-mak 14

k.-mama 148, 150

k.-masına 23

k.-miş 81, 157

kızarı- **1.** Rengi kırmızı olmak, kırmızıya yakın bir renk almak.

k.-ır 52

k.-mış 19, 38

kızarma- **1.** Rengi kırmızı olmak, kırmızıya yakın bir renk almamak.

k.-dım 97

kızartıver- **1.** Aniden kızartmak.

k. 30

kızdır- **1.** Kızmasını sağlamak, kızmasına yol açmak. **2.** Öfkelenmek, sinirlendirmek.

k.-acağım 24

kızgın *sf.* **1.** Çok sıcak, kızmış veya kızdırılmış, ateş gibi. **2.** Sinirlenip kızmış, öfkeli, hiddetli.

k. 148

kızgınlık *a.* **1.** Çok sıcak olma durumu, çok kızgın olma. **2.** Sinirlenmiş, kızmış olma durumu, öfke, hiddet.

k.+ım 17

kızıl *a.* **1.** Parlak kırmızı renk. **2.** *sf.* Bu renkte olan.

k. 44, 67, 149

kızış- **1.** Çok ısınarak ısı peydâ etmek. **2.** *meç.* Şiddetlenmek.

k.-mak 124

k.-maya 144

kızma- **1.** Aşırı derecede ısınmamak, sıcaklığı çok artmamak. **2.** Öfkelenmemek, hiddetlenmemek, sinirlenmemek.

k.-yordum 122

ki *bağl. Fars. ki* **1.** İki cümleyi sebep, sonuç vb. çeşitli fonksiyonlarda birbirine bağlayarak birleşik cümle hâline getirir. **2.** Özneyi, bâzan da bir tümleci kuvvetlendirerek cümlelerin temel bölümüne bağlar. **3.** Birbirine uymayan durumların anlatıldığı iki cümleyi birbirine bağlar. **4.** O kadar, öyle vb.nden sonra kullanıldığında cümleye güç katar.

k. 11, 13, 14, 34, 34, 39, 44, 45, 48, 58, 61, 65, 72, 75, 76, 76, 77, 80, 81, 81, 82, 83, 84, 87, 93, 96, 96, 96, 97, 98, 99, 99, 100, 100, 101, 101, 103, 103, 107, 112, 114, 114, 114, 119, 120, 122, 124, 125, 128, 128, 136, 136, 138, 138, 147, 147, 148, 152, 153, 155, 156, 157, 158, 158

kibar *sıf. (Ar. kebir "büyük, yaşlı; şerefli, ulu"nun çoğul şekli kibâr)* **1.**

Herkese terbiye dâhilinde ve nezâketle muâmele eden, ince, nâzik ve zarif (kimse). **2.** Terbiye ve nezâket kurallarına uygun, ölçülü, nâzik (hareket, tavır, konuşma vb.).
k. 25, 73, 103

kibarlık *a.* **1.** Kibar olma durumu. **2.** Kibarca davranış.
k.+ına 100

kilitle- **1.** Kilidi anahtarla kapamak. **2.** Karşılıklı olarak birbirinin içine sıkıca geçirmek, kenetlemek.
k.-dim 65
k.-yordu 65

kilometre *a.* *Fr. kilomètre* **1.** 1000 metreye eşit uzunluk ölçüsü birimi.
k. 137
k. +lerce 67

kim *zm.* **1.** Olması mümkün olan, umulan şeyler için kullanılır. **2.** Belirsiz ve kesin olarak bilinmeyen şeyler için kullanılır, bilinmez, belli değil.
k. 26, 35, 37, 38, 41, 79, 94, 147, 147, 149, 151, 156, 159
k.+den 23, 146, 155
k.+dir 39
k.+e 46, 46
k.+in 151
k.+lerle 149, 149

kimse *zm.* **1.** Herhangi bir kişi, kim olduğu belirtilmeyen bir şahıs. **2.** (Olumsuz cümlelerde) Hiçbir şahıs, hiçbir insan.
k. 19, 19, 30, 39, 55, 65, 68, 68, 69, 70, 87, 97, 110, 122, 127, 128, 131, 131, 142
k.+den 106, 107, 124, 157
k.+ler 56, 64, 81, 91 , 104, 107
k.+lere 20
k.+leri 11
k.+lerle 101
k.+nin 21, 23, 45, 50, 81, 124, 144, 147, 158
k.+si 127
k.+ye 14, 17, 23, 46, 54, 58, 64, 81, 81, 85, 88, 94, 144, 158, 159
k.+yi 34, 119

kimsesiz *sf. ve a.* **1.** Akrobâsı, yakını, candan kimsesi olmayan (kimse), bîkes.
k. 77

kin *a.* *Fars. kin* **1.** Kendisine yapılan bir şeyi hazmedememekten doğan devamlı ve gizli düşmanlık, garaz, buğz.
k. 147

kira *a.* *Ar. kirā'* **1.** Bir şeyin, bir mülkün belli bir ücret karşılığında bir süre için başka birine verilmesi, îcar. **2.** Bu şekilde verilen bir şey için karşılık olarak ödenen para.
k. 149

kireç *a.* *Fars. gireç* **1.** Kireç taşının bu işe mahsus ocaklarda kavrulmasıyla elde edilen, kalsiyum oksitten ibâret taşımıs beyaz madde. **2.** Yüzünde hiç kan kalmamak, bembeyaz kesilmek.
k. 93

kiremit *a.* *Yun. keramida* **1.** Yağmurun içeriye girmesini önlemek için binâların çatılarına döşenen, kızıl toprak renginde ve aynı büyüklükte parçalar hâlindeki pişmiş balçık.
k. 138, 138

kirlet- **1.** Kirli duruma getirmek.
k.-ecek 142

kirli *sf.* **1.** Üzerinde veya içinde leke, toz, yağ vb. bulunan, temizliği kirle bozulmuş olan, pis.
k. 25, 29, 29, 41, 41

kirpik *a.* **1.** Göz kapağının kenarlarında sıralanmış olan kıllar ve bu kıllardan her biri.
k.+leri 89
k.+lerinin 116

kişi *a.* **1.** İnsan, kimse, şahıs.
k. 63
k.+ye 47, 47, 107
k.+yi 107
k.+yle 130

kitap *a.* *Ar. kitāb* **1.** Bir araya getirilmiş yazılı veya basılı yapraklardan meydana gelen bütün. **2.** Herhangi bir konuda yazılmış manzum veya mensur eser.
k. 14, 19, 36, 37, 53, 55, 126, 131, 134, 151
k.+ı 53, 86
k.+ını 53
k.+ından 51

k.+lar 21, 49, 51, 62, 69, 137
k.+larda 51
k.+lardan 55, 103
k.+ları 53, 66
k.+larında 55

kitle *a.* (Ar. *kutle*'den hareketle türetilmiş olmalıdır) **1.** Yığın ve küme hâlindeki şeyler veya insan topluluğu, kütle.
k.+den 124

Klara Miliç *öz. a.*
K. 54

klasik *sf. Fr. classique < Lat.* **1.** Kendi türünde en yüksek seviyede olan, en güzel örnek kabul edilen, üzerinden çok zaman geçtiği halde değerini kaybetmeyen (eser vb.).
k.+lerin 57

Kleist *öz. a.*
K. 123

Kleopatra *öz. a.*
K.+dan 55

koca *a.1.* Bir kadının evli olduğu erkek, eş, zevç.
k. 65, 151
k.+da 66
k.+m 152, 153
k.+mın 152, 155
k.+sı 26, 29, 78
k.+sına 40
k.+sını 31
k.+sının 31
k.+sıyla 31

kocaman *sf. 1.* Çok iri, pek büyük, koca.
2. Yaşça büyük.
k. 25, 60, 68, 142, 150

kof *sf. 1.* İçi boşalmış olan, içi boş. **2.** *mec.* Boş değersiz
k. 28, 128

koğuş *a. 1.* Kışla, hastahâne, hapishâne, okul gibi yerlerde içinde birçok kimsenin kaldığı büyük oda.
k.+u 25

kokla- **1.** Kokusunu almak için bir şeyi burnuna yaklaştırıp havayı içine çekmek.
k.-yarak 38

koku *a. 1.* Cisimlerden yayılan zerrelerin burun zarındaki sinirlerde meydana getirdiği duyu.
2. Güzel kokmak için sürülen esans.
k. 63
k.+lar 105
k.+ları 25, 53
k.+larına 52
k.+su 112

kokulu *sf. 1.* Kokusu olan. **2.** Güzel kokan
k. 66

kol *a. 1.* İnsanın omuzundan parmak uçlarına kadar olan organı.
k.+ları 31, 73, 119
k.+larımı 158
k.+larına 83
k.+larından 64
k.+larımı 147
k.+larının 63
k.+u 64, 115
k.+uma 64, 81, 89, 111, 135
k.+umdan 104, 113, 140, 150
k.+umla 116
k.+umu 64, 80, 80, 114, 115, 145
k.+umun 89, 135, 137
k.+una 41, 53, 94, 130
k.+unda 63
k.+undan 130, 136
k.+unu 43, 43, 49, 83, 93, 106, 106, 112, 113, 116, 120

kolay *sf. ve a. 1.* Zahmetsizce, sıkıntı çekmeden yapılan, güçlüğü olmayan (iş). **2. a.** Kolaylık, suhûlet. **3. zf.** Sıkıntısız bir şekilde, kolayca.
k. 20, 37, 78, 97, 97, 126, 147
k.+dır 11

kolayca *sf. 1.* Oldukça kolay. **2. zf.** Kolaylıkla, sıkıntı çekmeden.
k. +19, 76, 88, 108

kolaylık *a. 1.* Kolay olma durumu.
k. 153

koltuk *a. 1.* Vücutta omuz başının altında kolun gövde ile birleştiği yer. **2.** Sırtı ve kolları dayayacak yerleri olan büyük sandalye, tek kişilik kanep.
k.+a 41
k.+lar 25
k.+uma 150
k.+undan 17

k.+lardan 14

koma *a. Fr. coma < Yun. kōma* **1.** Bir kimsenin iştme, görme, anlama ve hareket etme gibi irâdî faaliyetlerini hemen hemen tamâmen kaybettiği, genellikle hastalık veya şiddetli darbe yâhut sarsıntı sonunda meydana gelen derin baygınlık durumu.
k. 156

komisyonculuk *a. 1.* Komisyoncu olma durumu. **2.** Komisyoncunun yaptığı iş.
k.+u 13

komodin *a. İtal. comodine* **1.** Karyolanın baş ucuna konan çekmeceli küçük dolap, komot.
k.+in 25, 39

kompartment *a. Fr. compartiment < İtal. 1.* Yolcu trenlerinin bölmelerle ayrılmış kısımlarından her biri.
k.+da 140
k.+daki 155

komşu *a. 1.* Evleri birbirine yakın veya bitişik olan kimselerin birbirlerine göre aldıkları ad.
k.+muz 58, 103
k.+su 65

kon- **1.** (Uçucu şey) Uçmasına son verip bir yerde durmak. **2.** Emek sarfetmeden elde etmek, bedâvadan ele geçirmek.
k.-dum 148
k.-mama 48
k.-mayı 84

Konakönü *öz. a.*
K. 48

kontrol *a. Fr. contrôle < Lat. 1.* Bir şeyin usûlüne ve gerçeğe uygun olup olmadığını inceleme, denetleme, denetim, murâkabe. **2.** Mevcut olup olmadığına bakma, yoklama, arama.
k. 70

konuş- **1.** Bir dilin kelimelerini telaffuz etmek. **2.** Düşüncelerini sözle anlatmak. **3.** Karşılıklı olarak bir şeyler anlatmak, söyleşmek, sohbet etmek. **4.** Belli bir konu üzerinde karar vermek için düşüncelerini birbirine anlatmak, müzâkere etmek.

k. 130
k.-acak 100, 141
k.-ma 131
k.-mak 24, 96, 96, 145
k.-makta 58
k.-maktan 93
k.-manın 33
k.-maya 52, 57, 77, 81, 103, 131, 159
k.-muş 147
k.-muştuk 84, 154
k.-muştum 160
k.-sam 87
k.-tuğu 76
k.-tuğum 78
k.-tuğumuz 140
k.-tuğunu 159
k.-tuk 110
k.-tukça 98
k.-tuklarına 61
k.-tular 102
k.-tum 17
k.-tumsa 99
k.-up 13
k.-urdu 32
k.-urken 19, 29, 131
k.-urum 77
k.-uruz 79, 95
k.-uşundan 60
k.-uyor 15, 101
k.-uyordu 15, 74, 82, 153
k.-uyorduk 104, 106

konusama- **1.** Konuşma ihtimali veya imkânı bulunmamak.
k.-dık 46, 160
k.-yız 120
k.-yoruz 159

konuskan *sf. ve a. 1.* Konuşmayı seven, tatlı konuşan (kimse).
k. 95

konusma *a. 1.* Konuşmak işi, tekellüm. **2.** Karşılıklı söyleşme, muhâvere, diyalog.
k. 65
k.+lar 35
k.+lardan 26
k.+larına 28
k.+nın 141

konusma- **1.** Bir dilin kelimelerini telaffuz etmemek. **2.** Düşüncelerini sözle anlatmamak. **3.** Karşılıklı olarak bir şeyler anlatmak, söyleşmek, sohbet etmemek. **4.** Belli bir konu üzerinde karar vermek için

düşüncelerini birbirine anlatmamak,
müzâkere etmemek.

k.-dan 33, 39, 133

k.-dığım 73

k.-dık 18, 104, 106, 139

k.-dım 56

k.-miştık 33

k.-yorduk 89

k.-z 27, 136

k.-zlardı 31

konusul- 1. Konuşmak işi yapılmak,
düşünceler sözle anlatılmak. **2.**

Karşılıklı sohbet edilmek.

k. -an158

kop- 1. Herhangi bir yerinden ikiye
ayrılmak. **2.** Yerinden ayrılmak, bağlı
bulunduğu yerle bağlantısı kesilmek.
k.-an 113

kopar- 1. Kopmasına yol açmak, bağlı
bulunduğu yerden ayırmak. **2.**
Yüksek sesle bağırarak, haykırmak.
k.-dım 113

koparma- 1. Kopmasına yol açmamak,
bağlı bulunduğu yerden ayırmamak.
2. Yüksek sesle bağırarak,
haykırmamak.
k.-mak 68

kopya a. İtal. copia < Lat. 1. Süret
çıkarma işi. **2.** Bir sanat eserinin
aynen yapılan taklidi.

k. 57

k.+larını 57

kor a. 1. İyice yanıp ateş hâline gelmiş
odun veya kömür parçası. **2. sf.** Ateş
parçası gibi, kırmızı, yakıcı.

k. 53

k. +ken 38, 57

koridor a. Fr. corridor < İtal. 1. Bir
yapıda odaların arasında bulunan
genellikle dar geçit.

k.+da 17, 17, 65

k.+lardaki 59

k.+ları 105

k.+un 64, 65

kork- 1. Korkuya kapılmak, korku
duymak, ürkmek. **2.** Bir şeyi
yapmaya cesâret edememek.

k.-a 82, 82

k.-acağımı 23

k.-an 77, 108

k.-ar 35, 73, 109

k.-ardım 86

k.-maktan 152

k.-maya 48, 70

k.-tuğum 60, 68, 83

k.-tuğunuz 99

k.-tuk 41

k.-tuklarım 145

k.-tuysam 105

k.-up 49

k.-uyor 99, 114, 145

k.-uyordum 56, 84, 89, 94, 104, 117,
147, 147, 152, 154

k.-uyorlar 39

k.-uyorum 135, 135

korka zf. 1. Korku ile.
k. 94, 94

korkak sf. ve a. 1. Çabuk korkuya
kapılan, olmayacak şeylerden korkan,
cesur olmayan (kimse), ödle.
k. 18, 81, 92, 98

korkaklık a. 1. Korkak olma durumu.
2. Korkakça davranış.
k. 93
k.+ından 144

korkma- 1. Korkuya kapılmamak, korku
duymamak, ürkmemek. **2.** Bir şeyi
yapmaya cesâret etmek.
k.-yın 98

korku a. 1. Bir tehlike veya tehlike
ihtimâli karşısında duyulan ürktücü
duygu. **2.** Kaygı, üzüntü, endişe.
k. 50, 58, 129

k.+ların 117

k.+mdan 79, 150

k.+su 50, 110, 129

k.+sundan 101

k.+suyla 68, 108

k.+ya 108

k.+yla 104, 160

korkul- 1. Korkuya kapılmak, korku
duyulmak. **2.** Endişe edilmek, kaygı
duyulmak.
k. -acak 42

korkunç sf. 1. Dehşete düşüren, korku
veren, müthiş. **2. zf.** Çok aşırı
derecede, çok şiddetli.
k. 33, 41, 46, 47, 55, 58, 126, 129,
130, 136, 140, 147, 148

korkutma- 1. Korkmasına yol açmak.

k.-zdı 48

korkutulama- 1. Korkutma ihtimali veya imkânı bulunmak.
k.-yacağmı 49

koru a. 1. Bakımlı küçük orman.
k.+larda 121

koru- 1. Dış tehlikelerden esirgemek, muhâfaza etmek. 2. Yardım edip kayırmak, himâye etmek.
k.-mak 101

koskocaman sf. 1. Cüsse, yaş, mevki vb. bakımından çok büyük.
k. 46, 54

koş- 1. Ayaklarını sıra ile yerden keserek öne doğru hızla gitmek. 2. Bir yere hızla, acele ile gitmek.
k.-a 126, 126
k.-ar 37, 76, 121
k.-arak 64, 105, 115, 152
k.-arcasına 46
k.-mak 36
k.-maktan 141
k.-maya 123
k.-tu 34
k.-tuğumu 132
k.-tuğunu 38
k.-tum 113, 127, 141
k.-up 37, 37
k.-uyordu 64, 69, 87

koşa zf. 1. Koşarak.
k. 124, 124

koşma- 1. Ayaklarını sıra ile yerden keserek öne doğru hızla gitmemek. 2. Bir yere hızla, acele ile gitmemek.
k.-z 97

kov- 1. Uzaklaşmasını, gitmesini sert bir şekilde söylemek, yanından defetmek.
k.-dum 88

kovala- 1. (Kaçan birini veya bir şeyi) Yakalamak için arkasından koşmak. 2. Tâkip etmek, izlemek.
k.-yacaksınız 97
k.-yorlardı 88

kovul- 1. (Bulunduğu yerden) Uzaklaştırılmak, defedilmek. 2. Sürülüp çıkarılmak, kabul edilmeyip reddedilmek.

k.-muş 66

koy- 1. (Bir yere) Bırakmak, (bir yere) yerleştirmek. 2. (Birini) Bir işe yerleştirmek, tâyin etmek. 3. *mec.* İçine işleyecek şekilde tesir etmek, etkilemek, dokunmak.
k.-ar 141
k.-arak 160, 160
k.-du 116
k.-duğu 23
k.-duktan 130
k.-dum 41, 41, 43, 45, 134
k.-mak 112, 139
k.-muş 116

koydur- 1. Koymak işini başkasına yaptırmak.
k.-dum 17
k.-muştum 144

koyma- 1. ... duruma getirmemek, o hal üzere kalmasına sebep olmamak.
k.-z 141

koyu sf. 1. Sıvılık derecesi fazla olan, yoğunluğu sebebiyle güç akan, akışkanlığı az olan, kesif. 2. Kendi renginin karaya çalar tonunda olan.
k. 55, 56, 73

koyul- 1. Bir şey bir yere bırakılmak. 2. Girişmek, yapmaya başlamak.
k.-urdu 52

koyuver- 1. Aniden koymak.
k.-erek 71

kök a. 1. Bitkilerin, toprağın altında kalan ve topraktaki besi maddelerini emmelerine yarayan kısmı, cezr. 2. Bâzı şeyleri bulunduğu yere kuvvetle bağlayan dip bölümü, derinlerdeki alt ucu.
k.+ü 148
k.+ünde 121

kök nar a. < Yun. *koukounari* 1. Çamgiller familyasından, gövdesi boz, yaprakları kara, kışın yapraklarını dökmeyen, heybetli görünüşlü, kerestesinden yapılarda, gemicilikte ve mobilyacılıkta kullanılan, reçineli, kozalaklı orman ve süs ağacı.
k. 19

kömür *a.* **1.** Yüksek basınç veya yüksek sıcaklık altında bitkilerin yapısının değişmesi sonucu meydana gelen, karbonca çok zengin, siyah, yanıcı, kalorisi yüksek madde.
k. 138, 138

köpek *a.* **1.** Köpekgiller familyasından, birçok çeşidi bulunan, bekçi olarak ve avcılıkta kullanılan, sâdik, evcil memeli hayvan.
k. 77

köprü *a.* **1.** Aralarında doğrudan doğruya geçişi önleyen bir engel bulunan iki yeri birbirine bağlayan veya bir trafik akımının diğerini kesmeden üstten geçmesini sağlayan yapı.
k.+de 41
k.+lere 100
k.+lerin 125
k.+lerinin 121
k.+nün 87, 87

kör *sf.* *Fars.* *kūr* **1.** Görme duyusundan mahrum olan, görmeyen, âmâ.
k. 82, 138
k.+ler 32

Köstence *öz. a.*
K. +de141

köşe *a.* *Fars.* *gūşe > kūşe > köşe* **1.** İki duvarın birleştiği yer. **2.** İki sokağın kesiştiği yer.
k. 64, 65
k.+de 95
k.+deki 24
k.+lerin 70
k.+lerinde 109
k.+lerini 108
k.+sinde 124
k.+sine 116

köşeli *sf.* **1.** Köşesi olan.
k. 54, 56

köşk *a.* *Fars.* *kūşk – kuşk* **1.** Bahçe içindeki büyük süslü ev, kasır.
k.+ün 141

kötü *sf.* **1.** İstenilen nitelikte olmayan, sâhip bulunması gereken vasıfları taşımayan. **2.** Huzursuzluk veren, endişelendiren, insanı üzen, üzücü.
k. 150

kötülük *a.* **1.** Kötü olma durumu. **2.** Kötü davranış.
k.+ü 150

köy *a.* *Fars.* *kūy* **1.** Belediye teşkilâtı olmayan, genel karar organları halk tarafından seçilen, halkı daha çok zirâatla uğraşan, kır düzenindeki konutlardan, ahır, ağıl, tarla, çayır vb.nden meydana gelen, câmi, mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi malları ortak olan yerleşme birimi.
k.+leri 47

köylü *a. ve sf.* **1.** Köyde yaşayan, köy halkından olan kimse.
k. 14

krem *a.* *Fr.* *crème* **1.** Açık saman rengi, şeker rengi, açık bej.
k. 25

kristal *a.* *Fr.* *crystal* < *Lat.* < *Yun.* **1.** Bir maddenin atom ve moleküllerinin bir düzlem oluşturacak şekilde yerleşmesinden ve bu düzlemlerin aynen tekrarlanıp birleşmesinden meydana gelen simetrik yapılu katı madde, billûr. **2.** *sf.* Bu camdan yapılmış (eşyâ).
k. 25, 30, 55

kucak *a.* **1.** Vücûdun açılmış durumdaki kollarla göğüs arasında kalan kısmı.
k.+a 70
k.+ına 42, 63
k.+ındaki 58
k.+ında 57, 111
k.+larındaki 58
k.+tan 70

kucakla- **1.** Kollarının arasına almak, sarılmak.
k.-dığını 84

kucaklaş- **1.** Birbirini kucaklamak.
k.-mak 87

kudret *a.* *Ar.* *ḳudret* **1.** Kuvvet, güç, tâkat, iktidar. **2.** Yetenek, kabiliyet, ehliyet.
k. 20
k.+i 148
k.+ini 75

kuğu *a.* **1.** Perde ayaklılardan, çok uzun ve zarif boyunlu, gagası ve kanatları

geniş, beyaz veya siyah-beyaz tüylü büyük su kuşu.
k. 65
k.+ları 136

kulak a. 1. Başın iki yanında bulunan işitme organı. **2.** Bu organın sesleri toplayan, dıştan görülen kısmı.
k. 114
k.+ının 150
k.+ına 26, 26, 112
k.+larda 65
k.+larının 118
k.+larına 20, 26
k.+larının 18

kullanıl- 1. Bir şeyden yaradığı işte faydalanılmak.
k.-diği 25

kum a. 1. Silisli kütlelerin, bâzı kaya ve mâden parçalarının tabiî tesirlerle parçalanıp ufalanması sonucu ortaya çıkan küçük ve sert tânecikler ve bunlardan oluşan kütle.
k. 24
k.+lar 94

kumar a. Ar. kimâr 1. Para karşılığı ve para kazanmak için oynanan oyun.
k.+dır 159

kumlu sf. 1. Kumu olan, içinde kum bulunan.
k. 91

kumral a. 1. Koyu sarı veya açık kestâne rengi. **2.** (Saç, sakal ve bıyık için) Bu renkte olan.
k. 29, 55, 56

kur a. Fr. cour < Lat. 1. Bir kadının hoşuna gitmeye, gönlünü kazanmaya çalışma. **2.** Birinin duygularını okşayacak şekilde yakınlık gösterme, ilgi gösterip elde etmeye çalışma.
k. 100

kur- 1. (Parçalardan oluşan bir şeyi) Parçaları birleştirerek bütün durumuna getirmek, çatmak. **2.** Hazırlamak. **3.** Gizlice tasarlamak, hazırlamak.
k.-acağım 66
k.-arak 47
k.-duğum 55, 67, 88, 103, 125
k.-maktaki 141

kurban a. Ar. kurbân 1. Allah yolunda kesilen koyun, dana, deve vb. hayvan. **2. mec.** Bir amaç uğruna kendini fedâ eden veya fedâ edilen kimse.
k.+ı 54

kurcalama 1. Kaşımak, tahriş etmek. **2.** Ötesine berisine dokunmak, karıştırmak.
k.+nın 105

kurdur- 1. Kurma işini başkasına yaptırmak.
k.-urdu 48

Kurfürstendam öz. a.
K.+ın 67

kurnaz sf. ve a. 1. İşine gelen hususlarda çok açık göz olan, başkalarını kandırmasını bilen, kendisi kolay kanmayan (kimse).
k. 83

kurnazlık a. 1. Kurnaz olma durumu. **2.** Kurnaz olan kimseye yakışır davranış.
k.+ının 101

kurşun a. 1. Ağır, yumuşak, kolayca dövülebilen, mâviye çalan gri (kurşunî) renkli, boru îmalı ve birçok kimyevî birleşikte kullanılan, yoğunluğu 11,3, erime derecesi 327°, atom ağırlığı 207,21, atom numarası 82, sembolü Pb olan metal element. **2.** Tabanca, tüfek gibi hafif silâhlarda kullanılan mermi.
k. 125
k.+uyla 123

kurşunkalem a. 1. Dış kısmı tahta olan, içine grafit mâdeni konmuş yazı kalemi.
k. 22

kurt a. 1. Uzun ve yumuşak gövdeli, omurgasız, bacaksız, ayaksız veya çok ilkel ayaklı, sürünerek hareket eden küçük hayvan. **2.** Bâzı çok küçük böceklere veya böcek larvalarına verilen isim.
k. 82, 98
k.+u 124

kurtar- 1. Kurtulmasını sağlamak; bir canlıyı bir tehlikeden, mahvolmaktan,

helâk olmaktan uzaklaştırmak, halâs etmek. **2.** (İçinde bulunduğu güç durumu, derdi, cezâ veya sorumluluğu) Üzerinden kaldırmak, o halden arındırmak.

k.-dığı 84

k.-dım 78

k.-mak 52, 148

k.-maya 63

k.-miş 146

k.-miştı 66

kurtarabil- 1. Kurtarma ihtimali veya imkânı bulunmak.

k.-diği 52

kurtarama- 1. Kurtarma ihtimali veya imkânı bulunmamak.

k.-yordum 148

kurtul- 1. (Bir tehlikeden, sıkıntılı bir durumdan) Sıyrılmak, uzaklaşmak, selâmete çıkmak, halâs olmak.

k.-acağımı 67, 69

k.-acağına 66

k.-dum 64, 64, 74

k.-mak 47, 64, 74, 78, 148

k.-manın 122

k.-maya 66, 95

k.-mayı 14

k.-up 110

k.-ur 146

k.-uyor 98

kurtulabil- 1. Kurtulma ihtimali veya imkânı bulunmak.

k.-diniz 78

kurtulama- 1. Kurtulma ihtimali veya imkânı bulunmak.

k.-dı 124

k.-dım 11

k.-miştım 69

kurtulma- 1. (Bir tehlikeden, sıkıntılı bir durumdan) Sıyrılmamak, uzaklaşmamak, selâmete çıkmamak, halâs olmamak.

k.-z 146

kurtuluş a. 1. Kurtulmak işi, kurtulma, halâs, necat.

k.+u 62

k.+unu 52

kuru sf. 1. Nemi, suyu olmayan. **2.** Boş, gereksiz, bir esâsa dayanmayan, faydasız, abes.

k. 68

kuru- 1. Islaklığı, yaşlığı kaybolarak kuru duruma gelmek.

k.-duğunu 104

kurul- 1. (Parçalardan oluşan bir şey) Parçaları birleştirilerek bütün hâle getirilmek.

k.-muş 100

kurula- 1. Üzerindeki ıslaklığı silmek.

k.-dım 136

kurulma- 1. (Parçalardan oluşan bir şey) Parçaları birleştirilerek bütün hâle getirilmemek. **2.** Yapılmak, inşa edilmek.

k.-dan 19

kuruma- 1. Islaklığı, yaşlığı kaybolarak kuru duruma gelmemek.

k.-yorlar 91

kuruntu a. 1. Zihinde kurulan yersiz, yanlış düşünce. **2.** Kötü ihtimalleri akla getirip tasalanma, sebepsiz zan ve korkuya düşme, evham, vesvese.

k. 66

kuruş a. (< *ğuruş*, *Alm. Groschen* < *Lat. denarius grossus* "büyük sikke") **1.** 1 liranın yüzde biri değerindeki Türk para birimi, gurus.

k. 12, 30, 143, 149

k.+luk 14

k.+u 144

kurut- 1. Kuru duruma getirmek.

k.-tu 46

kuş a. 1. Yumurtlayan omurgalılarından gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı, vücûdu tüylerle kaplı, uçucu hayvanların ortak adı.

k. 112, 135

k.+u 65, 108

kuvvet a. Ar. kuvvet 1. Maddî güç, canlı bir organizmanın faâliyetini sağlayan güç. **2.** Sağlıklı olmanın verdiği zindelik, sağlamlık.

k. 98, 104

k.+e 98

k.+i 114

k.+imle 33, 42

k.+ine 153

k.+ini 32, 108, 147

k.+inin 97
k.+le 37, 94
k.+leri 47, 48
k.+lerin 112
k.+lerle 97

kuvvetlen- **1.** Kuvveti, gücü artmak, güçlenmek.
k.-di 136
k.-diriyordu 18

kuvvetlendir- **1.** Kuvvetlenmesini, daha güçlenmesini, daha etkili duruma gelmesini sağlamak.
k.-diği 64
k.-iyordu 19

kuvvetlenme- **1.** Kuvveti, gücü artmamak, güçlenmemek.
k.-den 118

kuvvetli *sf.* **1.** Maddî güce sâhip olan, kuvveti olan, güçlü. **2.** Zorlu, şiddetli. **3.** Dayanıklı, sağlam.
k. 54, 55, 55, 71, 80, 83, 87, 87, 93, 98, 99, 107, 119, 128, 153, 154, bir
k.+ydi 33, 106

kuytu *sf.* **1.** Sessiz, tenhâ, ıssız. **2.** Sapa, içerlek, işlek olmayan.
k. 69

kuyu *a.* **1.** Su tabakasına varılincaya kadar dâire şeklinde kazılıp çevresine duvar örülen ve içindeki su kova veya tulumba ile alınan derin çukur.
k.+ya 11, 11

kuzu *a.* **1.** Koyunun yavrusu.
k.+ların 82

küçücük *sf.* **1.** Çok küçük, ufacık.
k. 129

küçük *sf.* **1.** **1.** Ölçüleri bakımından aynı cinsteki benzerlerinden daha alçak, daha dar, daha kısa ve daha ufak olan.
k. 12, 14, 15, 16, 16, 18, 18, 20, 21, 25, 25, 25, 25, 26, 26, 28, 28, 30, 31, 32, 35, 46, 47, 49, 55, 58, 61, 65, 65, 68, 71, 72, 73, 76, 80, 86, 87, 87, 89, 91, 94, 94, 98, 100, 101, 105, 108, 111, 119, 125, 129, 131, 131, 132, 135, 135, 135, 139, 153, 155
k. +ken 97
k. +ten 48, 77
k.+tü 151

k.+ünden 30

küçükklü büyüklü *zf.* **1.** Küçüğü, büyüğü hep birlikte.
k. 54

küçükklük *a.* **1.** Küçük olma durumu. **2.** Çocukluk, çocukluk çağı.
k.+ü 23
k.+ümden 73

küçül- **1.** Küçük duruma gelmek, daha küçük olmak. **2.** *mec.* Onurunu zedeleyecek, şerefli bir insana yakışmayacak davranışta bulunmak.
k.-üyor 34, 142

küçült- **1.** Daha küçük duruma getirmek. **2.** *mec.* Değerini düşürmek, onurunu kırmak.
k.-erek 22
k.-üyor 97

küfür *a.* (Ar. küfr "örtmek; inkâr etmek, inanmamak") **1.** Sövme, küfretme. **2.** Sövme sözü, söverken kullanılan çirkin söz.
k. 52, 142

külhanbeyce *sf.* **1.** Külhanbeyine benzer biçimde, külhanbeyi gibi.
k. 93

kürk *a.* **1.** İşlendiği zaman giyecek yapmak için kullanılan hayvan postu. **2.** Bu posttan yapılmış giyecek.
k. 55, 57, 60, 63, 64, 65, 67, 68, 69, 69, 70, 84, 102, 113, 115, 119, 123, 136, 153, 157
k. +ü 69, 70
k.+ün 55
k.+üne 70, 130
k.+ünün 63, 115
k.+ünüzü 104

küstah *sf. ve a. Fars. gustâh* **1.** Haddini bilmez, saygısız, utanmaz (kimse).
k. 73

küstahça *sf. I.* Küstah, saygısız.
k. 82, 82

kütle *a. Ar. kutle* **1.** Yığın, küme, bir araya toplanmış şeyler. **2.** Bir yerde maksatlı veya maksatsız bir araya gelmiş insan topluluğu.
k. 85

kütleş- 1. Küt duruma gelmek.
k.-miş 33
k.-mişti 150

L

lacivert *a.* (Fars. *lâcverd* “koyu mâvi renkte kıymetli bir taş”tan *lâcivert*)
1. Koyu mâvi renk.
l. 14, 88

laf *a.* Fars. *lâf* 1. Bir düşünce anlatan kelime veya kelime dizisi, söz, lakırdı. 2. Konuşma.
l. 29, 34, 114
l.+ı 27, 78, 106, 142
l.+ını 39
l.+lar 39, 141
l.+larla 96

lahana *a.* Yun. *lakhano* 1. Turpgillerden, pek çok türü olan, kat kat sarılı yapraklardan ibâret güz ve kış sebzesi.
l. 52, 53

lakayt *sf.* (Ar. *olumsuzluk eki lâ ve kayd ile lâ-kayd*) 1. Kayıtsız, ilgisiz.
l. 106, 131, 134, 153, 156

lakaytlık *a.* 1. Lâkayt olma durumu, ilgisizlik, kayıtsızlık.
l.+ına 42

lakin *bağl.* Ar. *lâkinne* 1. Ama, ancak, fakat.
l. 86

lamba *a.* Yun. *lampá* 1. İçindeki petrol vb. maddenin yanması veya tellerin elektrik akımı ile akkor hâle gelmesi sûretiyle ışık veren aydınlatma aracı.
l.+lar 94
l.+ları 16
l.+sını 133
l.+sının 49, 131
l.+yı 46, 65

lambalı *sf.* 1. Üzerine lamba açılmış olan.
l. 30

lapa *a.* 1. Pirinç, bulgur vb. nişastalı tânelerin su ile kaynatılarak bulamaç hâline getirilmiş şekli.
l.+sı 38, 38

lastik *a.* (Marka adı *Lastex* ve Fr. *élastique* kelimelerinden oluşturulmuştur) 1. Kauçuktan yapılmış olup çekildiğinde uzayan esnek madde.
l.+i 12

Latin *öz. a.* Fr. *latin* < Lat. *latinus* 1. Latin halklarının kullandığı harfler.
L. 139

laubali *sf.* (Ar. *olumsuzluk eki lâ ve muzâri fiil ubâli ile lâ-ubâli* “aldırış etmem”) 1. Ciddî ve saygılı olma endîşesi taşımayan, saygısız, gayriciddî.
l. 60

layık *sf.* (Ar. *liyâkat'tan lâ'ik > lâ'yık*) 1. Uygun, yaraşır, münâsip. 2. Nitelikleriyle bir şeye hak kazanacak seviyede olan, bir şeyi hak edecek nitelikte bulunan.
l. 16, 25, 29, 30, 92, 142
l.+ız 93
l.+sın 16

lazım *sf. ve a.* (Ar. *luzûm'dan lâzım*)
1. Gerekli, lüzumlu
l. 30, 33, 39, 47, 47, 82, 98, 98, 112, 119, 119, 120, 134, 137, 142, 150
l.+dı 23, 37, 88, 109, 122, 122, 125, 126, 138, 138
l.+dır 110
l.+mış 27
l.+sa 124

leh *edat.* (Ar. *li- harf-i cerri ve hû “o” zamirinin birleşmiş şekli lehû*) 1. Lehû “ona, onun için” sözünün . birleşik şekillerin sonunda durulduğu, yâni sükûn üzere okunduğu zamanki şekli.
l.+inizde 96
l.+inize 82

leke *a.* Fars. *lekâ* 1. Bir şey veya yer üzerinde başka bir maddenin damlaması, dökülmesi ve düşmesi gibi sebeplerle meydana gelen benek şeklinde veya belli bir kısma mahsus kir.
l.+lerini 18

levha *a.* Ar. *levha* 1. Üzerinde yazı veya resim olan taşınabilir düz nesne.
l.+ların 44
l.+nın 68

- l.+sı 25
- leyli** *sf.* (Ar. *leyl* “gece” ve *nispet eki -i ile leyli*) **1.** Yatılı. **2.** Geceye âit, geceyle ilgili.
l. 25
- lezzetli** *sf.* **1.** Tadı güzel, yenmesi hoş ve zevkli olan. **2.** Zevkli, hoş giden.
l. 111
- liman** *a.* Yun. *liménion* > *limáni* **1.** Gemilerin yük alıp boşaltmak, yolcu indirip bindirmek ve dalgalardan korunmak için beklediği, bu işe uygun tesisleri olan tabii veya yapma barınma yeri.
l.+ı 19
- limonatacı** *a.* **1.** Limonata yapan ve satan kimse.
l.+da 152
- limonluk** *a.* **1.** Sıcak iklim bitkilerinin kışın soğuktan zarar görmesini önlemek amacıyla içinde korunduğu veya yetiştirildiği kapalı ve camlı yer, ser, sera.
l.+ların 91 , 91
- lira** *a.* (İtal. *lira* “gümüş para birimi” < Fr. *livre* < Lat. *libra*) **1.** Yüz kuruştan ibâret Türk para birimi. **2.** Eskiden 7 gram ağırlığındaki altın sikke.
l. 17, 17, 30, 148
l.+dan 29
l.+ya 148
l.+yı 42
- liralık** *a.* **1.** Lira.
l. 30, 148
- lisan** *a.* Ar. *lisân* **1.** (Ağızdaki) Dil. **2.** (Anlaşma vâsıtası olarak) Dil.
l. 19, 19, 29, 51, 51, 51, 52, 148
- lise** *a.* (Fr. *lycée* < Lat. *lyceum* < Yun. *Lykeion* “Atina’da bir bahçe ve Aristoteles’in burada kurduğu okul”) **1.** Sekiz yıllık ilk öğretimden sonra üç yıllık öğretim yapan ve gençleri üniversiteye veya hayâta hazırlayan okul.
l.+ye 26
- loca** *a.* İtal. *loggia* < Alm. **1.** Sinema, tiyatro vb. yerlerde birkaç kişinin oturacağı kadar küçük bir oda hâlindeki kapalı bölme.
l.+lar 69
l.+lardan 69
l.+ları 70
l.+ların 71
l.+larına 69
- lokanta** *a.* (İtal. *locanda* “han, pansiyon” < Lat.) **1.** Ticârî maksatla açılmış, para ile yemek yenilen yer, büyük ahçı dükkânı.
l. 12
l.+da 110
l.+ya 95
- lokma** *a.* Ar. *luḳme* **1.** Bir defada ağza götürülen yiyecek parçası, bir seferde yutulacak miktardaki yiyecek.
l.+yı 97
- loş** *sf.* **1.** Az ışıklı, yeterince aydınlık olmayan.
l. 17, 88, 149
- Lökök** *öz. a.*
L. +un 49
- lügat** *a.* Ar. *luḡat* **1.** Kelime. **2.** Dil, lisan.
l. 53, 53
- lüks** *a.* Fr. *luxe* < Lat. **1.** Yaşayış, giyim vb.nde aşırıya gitme, şatafat. **2.** Gerektiğinden aşırı olan şey, gereksiz şey.
l. 31, 53
l.+ünü 13
- lütuf** *a.* Ar. *luṭf* **1.** İyi muâmele, iyilik, yumuşaklık, hoşluk. **2.** Bağış, bağışlama, ihsan, kerem, cömertlik.
l.+unu 81
- Lützow** *öz. a.*
L. 84
- lüzum** *a.* Ar. *luḏūm* **1.** Gerekme, lâzım olma, gereklilik, gerek.
l. 14, 21, 40, 44, 46, 87, 96, 99, 114, 114, 120, 131, 132, 139, 142, 150
l.+u 44, 44, 99, 117, 153, 160
l.+um 149
l.+undan 58
l.+unu 60, 153
- lüzumlu** *sf.* **1.** Bulunması veya yapılması lâzım olan, gerekli.

l. 17, 94, 138

lüzumsuz *sf.* **1.** Varlığına ihtiyaç duyulmayan, gereksiz.
l. 28, 50, 61, 74, 95, 110, 124, 152
l.+du 140

lüzumsuzluk *a.* Lüzumsuz olma durumu, gereksiz olma.
l. 149
l.+uma 124

M

maaş *a.* (Ar. 'ayş "yaşamak"tan me'āş)
1. Bir kimseye aydan aya ödenen para, ücret, aylık.
2. Yaşamak ve geçinmek için gerekli olan şey, rızık
m. 29
m.+ının 19

Macar *öz. a.* **1.** Macaristan halkından olan veya bu halkın soyundan gelen kimse. **2.** (İsim tamlamasının birinci ögesi olarak) Macaristan'a ve Macarlar'a âital.
M. 21, 23

macera *a.* (Ar. mā "şey" ve cerā "vâki oldu" ile mā-cerā "olup biten şey") **1.** Yaşanan olaylar dizisi, baştan geçen, vukū bulan hal ve olay. **2.** Sonu belirsiz tehlikeli ve heyecanlı yaşayış, sergüzeşt, serüven.
m. 147
m.+lar 49
m.+lardan 53
m.+ları 49
m.+larım 62, 99
m.+larından 58
m.+sı 58, 58, 84
m.+ya 58, 147

madam *a.* Fr. madame **1.** Müslüman olmayan evli kadın.
m. 51

maddi *sf.* (Ar. mādde'nin nispet eki -i almış şekli mādidi) **1.** Maddeye âit, maddeyle ilgili. **2.** Yaşamak için gerekli olan nesnelere ilgili.
m. 108, 117, 133, 149

maddilik *a.* **1.** Maddî olma durumu.
m.+ten 58

madem *bağl.* (Ar. mādām'dan mādem – mādem ki) **1.** Başına getirildiği cümleyi "değil mi ki, –diği için, –diğine göre" gibi anlamlarla daha sonraki cümleye bağlar.
m.+ki 47, 74

madeni *sf.* (Ar. ma'den ve nispet eki -i ile ma'deni) **1.** Mâdenle ilgili, mâdene has, mâdensel, metalik. **2.** Mâdenden yapılmış.
m. 39

Madonna *öz. a.*
M. 58, 74, 76
M.+m 119, 157
M.+nın 57, 153
M.+sından 116
M.+sını 57
M.+ya 57, 64, 67
M.+ydı 63
M.+yı 84, 102, 123

Madonna d elle Arpie *öz. a.*
M. 57

mağara *a.* Ar. meğāre **1.** Yer altında, dağ yamaçlarında, kayalar arasında çeşitli sebeplerle tabiî olarak meydana gelmiş olan, insan ve hayvanlara barınak olabilecek genişlikteki oyuk veya kovuk, in, gar, kehf:
m.+daki 49
m.+ma 49

mağaza *a.* (İtal. magazin "ambar, depo" < Ar. meḥāzin "mahzenler, depolar") **1.** İçinde ticâret amacıyla mal ve eşyâ satılan büyük dükkân.
m.+lardan 12
m.+larına 30
m.+nın 67
m.+ya 57

mağrur *sf.* (Ar. ġurūr "aldatmak"tan mağrūr) **1.** "Aldanmış" Kendini beğenen, böbürlenen, kibirli, gururlu, mutaazzım.
m. 55, 71

mahalle *a.* (Ar. maḥall "inip konulacak yer"den maḥalle) **1.** Şehir, kasaba, nâhiye ve büyük köylerin, çeşitli isimlerle birbirinden ayrılan ve idârî yönden bir muhtarlığa bağlı olan kısımlarından her biri.
m. 49, 58

m.+leri 24
m.+nin 149
m.+sindeki 24, 27
m.+ye 142
m.+yi 30

mahalli *sf.* (Ar. *maḥall* "yer" ve *nispet eki -i ile maḥalli*) **1.** Bir yere âit veya bir yere mahsus olan, yerli, yerel, yöresel.
m.+nin 69

maharet *a.* Ar. *mehāret* **1.** Bir işteki ustalık, beceriklilik, mârifet, hüner, meleke.
m.+im 141
m.+le 106, 114

mahcup *sf. ve a.* (Ar. *ḥicāb* "utanmak; perdeli olmak"tan *maḥcūb*) **1.** Utanmış, sıkılmış, hicap etmiş (kimse).
m. 48
m.+sunuz 80

mahcupluk *a.* **1.** Mahcup olma durumu, mahcûbiyet.
m.+um 109
m.+um 12

mahiyet *a.* (Ar. *mā-huve* "o nedir"nin *müennesi mā-hiye'den yapma mastar eki -iyyet ile māhiyyet*) **1.** Bir şeyin ne olduğunu belirleyen asıl unsur, nitelik.
m. 23
m.+i 107
m.+ini 95, 132, 155

mahkum *sf.* (Ar. *ḥukm* "hükmetmek"ten *maḥkūm*) **1.** Bir mahkemede yargılanıp hakkında hüküm verilmiş olan, hükümlü. **2.** Bir şeyi yapmaya mecbur olan, mecbur.
m. 11, 29, 48, 65, 68, 97, 123, 159

mahluk *sf.* (Ar. *ḥalk* "yaratmak"tan *maḥlūk*) **1.** Allah tarafından yaratılmış, yok iken var edilmiş. **2. a.** Yaratılmış şey, insan, hayvan, yaratık
m. 21, 97, 97, 122, 147
m.+lardı 28, 122
m.+tan 123
m.+tu 58
m.+u 37
m.+um 81

mahpus *sf.* (Ar. *ḥabs* "hapsetmek"ten *maḥbūs*) **1.** Bir yere kapatılmış, hapsedilmiş.
m. 150

mahrem *sf.* (Ar. *ḥarām* "yasaklamak; haram olmak"tan *maḥrem*) **1.** Başkalarından saklanan, başkaları tarafından görülmesi, bilinmesi, duyulması istenmeyen, gizli.
m. 33, 50, 70, 111

mahrūm *sf. ve a.* (Ar. *ḥirmān* "bir şeyden menetmek"ten *maḥrūm*) **1.** İyi ve güzel bir şeyden hissesi, payı olmayan, yoksun olan, istediğini elde edemeyen (kimse), nasipsiz.
m. 86, 146

mahsul *a.* (Ar. *ḥuṣūl* "üremek, hâsıl olmak"tan *maḥṣūl*) **1.** Buğday, arpa, tütün, meyve vb. topraktan elde edilen şey, ürün.
m. 143, 144, 144, 144, 148
m.+leri 152
m.+ünü 100, 143

mahsus *sf.* (Ar. *ḥuṣūṣ* "has, husûsî, özel olmak"tan *maḥṣūṣ*) **1.** Yalnız bir kimse, bir nesne veya bir yere âit olan, başkasında bulunmayan, husûsîleşmiş, has, özgü.
m. 53, 63, 78, 82, 160

mahut *sf.* (Ar. *'ahd* "bilmek"ten *ma'ḥūd*) **1.** Bilinen, adı geçen, mâlûm.
m. 43

mahzun *sf.* (Ar. *ḥuzn* "gamlı olmak"tan *maḥzūn*) **1.** Üzüntülü, gamlı, kederli, hüznünlü.
m. 112, 158
m.+du 94

mahzur *a.* (Ar. *ḥazer* "korkmak, sakınmak"tan *maḥzūr*) **1.** Sakınılacak, çekinilecek şey, sakınca, engel, mâni.
m. 106

maiyet *a.* (Ar. *ma'a* "berâber"nin *yapma mastar eki -iyyet almış şekli ma'iyyet*) **1.** Birlikte bulunma, berâberlik, arkadaşlık, refâkat.
m.+imle 49

makale *a.* (Ar. *makāl*'den *maḳāle*) **1.** Bir fikri, bir görüşü savunmak, desteklemek veya bilgi vermek amacıyla yazılıp gazete, dergi vb. yayın organlarında yayımlanan yazı.
m. 57
m.+si 54
m.+yi 57

makam *a.* (Ar. *ḳiyām* "ayakta durmak"tan *maḳām*) **1.** Durulacak yer, durak, mekân, mahal.
m.+ında 40, 45, 99, 103
m.+lara 29

makine *a.* İtal. *macchina* < Lat. < Yun. **1.** Elektrik, buhar, su, insan gücü vb. bir enerjile çalışan ve belirli bir işi, belirli bir hareketi düzgün, serî ve devamlı yapabilecek, bir enerjiyi bir başka enerjiye dönüştürebilecek şekilde birleştirilmiş parçalar ve mekanizmalar bütünü.
m. 13, 21, 31, 148, 159
m.+lerinin 19

maksat *a.* (Ar. *ḳaşd* "niyet etmek, yönelmek"ten *maḳşad*) **1.** İstenilen, kastedilen şey, niyet, amaç, gâye.
m.+ım 132, 143
m.+la 128

maksatsız *sf.* **1.** Bir amacı olmayan. **2.** *zf.* *mec.* Bilmeden, istemeden, kasıtsız olarak.
m. 146, 150

makul *sf.* (Ar. *'aḳl* "bilmek, akletmek"ten *ma'ḳül*) **1.** Akla uygun, akla yatkın gelen, mantıkî. **2.** Akıllıca davranan, akıllı, mantıklı.
m. 147

mal *a.* Ar. *māl* **1.** Bir kimse veya kurumun mülkiyetinde bulunan, taşınır, taşınmaz her çeşit değerli ve gerekli şey, mülk, îrat, varlık, servet.
m. 105, 148
m.+ı 148
m.+ların 142

malik *sf.* ve *a.* (Ar. *melk* "mâlik olmak"tan *mâlik*) **1.** Bir şeye sâhip olan (kimse), sâhip.
m. 57, 120
m.+tir 37

malum *sf.* ve *a.* (Ar. *'ilm* "bilmek"ten *ma'lûm*) **1.** Herkes tarafından bilinen, öğrenilmiş olan (şey). **2.** *zf.* "Belli, öyle, şüphesiz, tamam, evet" vb. anlamlarda cevap sözü olarak kullanılır.
m. 26, 143, 147, 147

malumat *a.* (Ar. *ma'lûm* ve çoğul eki *-ât* ile *ma'lûmât*) **1.** Herkesçe bilinen, mâlûm şeyler.
m.+ı 66, 146

mana *a.* (Ar. *'any* "kastetmek"ten *ma'nā*) **1.** Kelime, söz, hareket, davranış vb.nin ifâde ettiği şey, anlatılmak istenen veya onlardan anlaşılan şey, anlam, medlûl, mefhum. **2.** Asıl, öz, gerçek, hakikat.
m. 53, 62, 69, 151
m.+lar 69, 74, 77, 145
m.+larını 54
m.+sı 124, 124, 137
m.+sına 62
m.+sını 40, 58, 121
m.+sıyla 85, 97, 128

manalı *sf.* **1.** Mânâsı olan. **2.** İnce, derin ve güzel bir mânâ taşıyan.
m. 17, 66, 69, 121
m.+ydı 89

manasız *sf.* **1.** Mânâsı olmayan, bir anlam taşımayan, bir şey ifâde etmeyen. **2.** *mec.* Yersiz, sebepsiz, boş.
m. 14, 21, 21, 21, 24, 24, 31, 32, 44, 45, 47, 48, 50, 62, 62, 62, 64, 66, 66, 67, 70, 78, 81, 82, 86, 98, 110, 117, 126, 140, 140, 142, 146, 158, 160, bir m.+dı 74, 112
m.+larını 50

manasızlık *a.* **1.** Mânâsız olma durumu, bir anlam taşıyama, münâsebetsizlik.
m.+a 58

manen *zf.* (Ar. *ma'nā'nın* *tenvinli şekli* *ma'nen*) **1.** Mânâ yönünden, mânâca, delâlet ettiği mânâ bakımından. **2.** Mânêvî yönden, ruhî bakımından.
m. 11

manevî *sf.* (Ar. *ma'nā'nın* *nispet eki -i almış şekli* *ma'nevi*) **1.** Gözle görülüp

- elle tutulamayan, madde ve cisimle ilgisi bulunmayan, içe, öze, rûha âital. **2.** Bir kelimenin taşıdığı mânâ ve mefhumla ilgili.
m. 32, 32, 108
- mani** *a.* (Ar. *men'* "yasaklamak, önlemek"ten *mâni'*) **1.** Bir işin yapılmasını önleyen şey, engel.
m. 20, 42, 58, 99, 118
m.+ydi 50
- mantık** *a.* (Ar. *nuṭṭ* "konuşmak, söz söylemek"ten *manṭiḳ*) **1.** Felsefenin doğru düşünmenin usûl ve kurallarından bahseden kolu. **2.** Düşünce ve muhâkemede doğruluk, tutarlılık. **3.** Bir kimsenin kendisine mahsus düşünce ve muhâkeme tarzı.
m. 11, 87
m.+ı 13
m.+ın 86
m.+ını 100
m.+ımızla 138
m.+ların 107
m.+larını 138
- mantıksız** *sf.* **1.** Akla, mantığa aykırı olan. **2.** Hareket ve davranışları mantığa aykırı olan, mantıklı olmayan (kimse).
m. 112
- mantıksızlık** *a.* **1.** Mantıksız olma durumu, mantığa aykırılık.
m.+lar 138
- manto** *a.* Fr. *manteau* < Lat **1.** Elbise üzerine giyilen, kalın kumaştan kadın giyeceği.
m.+sunu 113, 115, 136
- mantolu** *sf.* **1.** Manto giymiş olan.
m. 55, 57, 60, 63, 64, 65, 67, 68, 69, 69, 70, 84, 102, 119, 123, 153, 157
- manzara** *a.* (Ar. *manẓar*'dan *manẓara*) **1.** Gözle görülen, bakılıp seyredilen yer, mevki. **2.** Göze hitap eden şekil, biçim, görünüş.
m. 87
m.+lar 86, 105
m.+ları 55
m.+yı 54, 85, 89
- marazi** *sf.* (Ar. *marāz* ve nispet eki *-i* ile *marāzi*) **1.** Hastalığa âit, hastalıkla ilgili. **2.** Hastalık hâline gelen, hastalık derecesinde, aşırı.
m. 55, 86
- Maria** *öz. a.*
M. 56, 57, 83, 85, 86, 86, 87, 91 , 93, 94, 99, 100, 101, 105, 106, 107, 107, 107, 109, 110, 111, 111, 112, 112, 112, 113, 114, 119, 119, 122, 123, 123, 125, 127, 128, 129, 129, 129, 130, 131, 137, 137, 139, 140, 140, 140, 141, 143, 145, 146, 149, 151, 152, 154, 155, 155, 155, 155, 155, 156, 157, 158, 159
M.+da 152
M.+dan 134, 144, 146
M.+nın 102, 102, 109, 111, 117, 122, 133, 133, 134, 145, 149
M.+ya 113, 122, 145, 156
M.+yı 139, 154
- marifet** *a.* (Ar. *'irfān* "bilmek"ten *ma'rifet*) **1.** İş yapma husûsundaki ustalık, beceriklilik, hüner, mahâret. **2. mec.** Bir kimsenin uygun olmayan, hoş gitmeyen, garip karşılanan hal ve davranışı, tuhafılık.
m.+i 111
- mark** *a.* Alm. *Mark* **1.** Alman para birimi.
m. 80
- marka** *a.* İtal. *marca* < Alm. **1.** Benzerlerinden ayırmak, tanıtmak veya kime âit olduğunu belirtmek için bir nesnenin üzerine konan işaret, alâmet, nişan, belgi, logo.
m. 41
- maruz** *sf.* (Ar. *'arẓ* "göstermek, sunmak, birine bir şey isâbet etmek"ten *ma'rûz*) **1.** Arzedilmiş, sunulmuş olan. **2.** Bir şeyin karşısında veya etkisinde bulunan.
m. 42
- masa** *a.* Lat. *mensa* **1.** Bir destek veya ayaklar üstüne oturtulan ve üzerinde yemek yemek, yazı yazmak gibi çeşitli işler yapılan, genişçe bir tabladan ibâret mobilya.
m. 17, 25, 71, 102
m.+da 20
m.+dan 71
m.+lara 72
m.+larda 69, 95, 104
m.+lardan 69, 71, 71
m.+ları 25

m.+ların 25, 111
m.+ma 72, 73
m.+mda 73
m.+mın 20
m.+mıza 102
m.+nın 18, 19, 28, 40, 41, 57, 58, 77,
95, 100, 137
m.+nızı 18
m.+sına 40, 160
m.+sının 17, 18
m.+ya 22, 23, 71, 71, 76, 95, 111

masal a. (Ar. *mesel* “ibret alınacak hikâye, örnek”ten) **1.** Kulaktan kulağa nakledilerek zamânımıza kadar gelen ve olağanüstü macerâlarla, kahramanlıklarla süslenmiş olan hayâlî hikâye.
m. 119

maskat a. (Ar. *kaşd* “niyet etmek, yönelmek”ten *maşad*) **1.** İstenilen, kastedilen şey, niyet, amaç, gâye.
m.+la 73

maske a. (Fr. *masque* [mask]) **1.** Tanınmamak için yüze geçirilen, karton, plastik vb. şeylerden yapılan yüz kalıbı veya yüz örtüsü. **2.** Korunmak maksadıyla yüze geçirilen yüzlük.
m. 30, 49

masraf a. (Ar. *şarf* “harcamak”tan *maşraf*) **1.** Sarfedilen, harcanan para, gider, harcama.
m.+a 143
m.+ı 29
m.+lar 50
m.+ları 32, 148

masum sf. ve a. (Ar. *işmet* “günahsız olmak”tan *ma’süm*) **1.** Suçsuz, günahsız (kimse), bîgünah. **2.** Temiz, saf, lekesiz.
m. 78, 119

masumluk a. **1.** Günahsız ve mâsum olma durumu, mâsumiyet.
m. 55, 58

maşallah ün. (Ar. *mā* “şey”, *şā’e* “diledi” ve *Allāh* ile *mā-şā’e’llāh*) **1.** Beğenme ve övme ile birlikte nazardan sakındırma sözü olarak “Ne iyi, ne kadar güzel, Allah nazardan saklasın!” mânâsında kullanılır. **2.**

Sevinç ve memnûniyet ifâdesi olarak kullanılır
m. 39

mavi a. (Ar. *mā’* “su” ve nispet eki -i ile *mā’i* “su renginde olan”) **1.** Denizin, gölün veya bulutsuz gökyüzünün rengi, yeşil ile mor arasındaki renk. **2. sf.** Bu renkte olan
m. 68, 89,
m.+si 29

mavna a. (Ar. *ma’üne* > *mavuna* > *mavna* “erzak nakline mahsus gemi”) **1.** Limanlarda kıyı ile gemiler arasında yük taşımakta kullanılan büyük kayık, güvertesiz tekne.
m. 87

mavzer a. Alm. *Mauser* **1.** Atış hızı dakikada ortalama altı mermi olan bir tüfek çeşidi
m.+i 48

maznun sf. (Ar. *zann* “sanmak, zannetmek”ten *maznūn*) **1.** Kesinlik kazanmamış olan, kesin olarak bilinmeyen, şüphe ve tereddüt edilen, zannolunan.
m. 117

mazur sf. (Ar. *‘uzr* “affetmek; ayıbı çok olmak”tan *ma’zūr*) **1.** Mâzereti olan, özrü bulunan, özürlü.
m. 22
m.+dum 76

meçbur sf. (Ar. *cebr* “zorlamak; tâmir etmek”ten *meçbūr*) **1.** Bir şeyi yapmak zorunda olan. **2.** Bir şeye veya bir kimseye bağlı, düşkün, tutkun, meftun.
m. 61, 70, 81, 86, 93, 94, 97, 101, 122, 136, 144, 159
m.+duk 138
m.+sak 138
m.+um 92, 159

meçburiyet a. (Ar. *meçbūr’dan yapma mastar eki -iyyet ile meçbūriyyet*) **1.** Meçbur olma, yapmak zorunda kalma durumu, zorunluluk.
m.+i 48, 101
m.+inde 145

mecmua a. (Ar. *mecmū’dan mecmū’a*) **1.** Fikir, edebiyat, sanat, aktüalite gibi

çeşitli konulara yer veren ve belirli aralıklarla neşredilen yayın, dergi.
m.+ları 14, 19

meçhul *sf.* (Ar. *cehl* “bilmemek”ten *meçhül*) **1.** Bilinmeyen, tanınmayan, belli olmayan.
m. 11, 81, 104, 117, 147
m.+ü 123

medeniyet *a.* (Ar. *medeni*’den *yapma* *mastar medeniyet*) **1.** Bir millet ve toplumun maddî, mânevî varlığına âit üstün niteliklerden, değerlerden, fikir ve sanat hayâtındaki çalışmalarından, ilim, teknik, sanâyi, ticâret vb. sâhalarındaki nîmetlerden yararlanarak ulaştığı bolluk, rahatlık ve güvenlik içindeki hayat tarzı, yaşama biçimi, medenîlik, uygarlık
m.+ler 100

mefhum *a.* (Ar. *feh̄m* “anlamak”tan *mefh̄m*)
1. Bir sözün veya kelimenin taşıdığı, ifâde ettiği mânâ, anlam, kavram.
m. 106
m.+un 142

mehcur *sf.* (Ar. *hecr* “terketmek, uzaklaşmak”tan *mehcūr*) **1.** Uzaklaşmış, uzakta kalmış, ayrı düşmüş. **2.** Bırakılmış, unutulmuş, terkedilmiş, metruk.
m.+ esinden 55

Mehmet *öz. a.*
M. 66

mektep *a.* (Ar. *ketb* “yazmak”tan *mekteb* “yazacak yer, yazıhâne, büro”) **1.** Herhangi bir derecede öğrenim görececek olanların toplu olarak devam ettikleri öğretim kurumu, okul.
m. 13, 15, 16, 25, 27, 28, 46, 48
m.+e 31, 38, 50, 160
m.+inde 50
m.+ine 48, 111
m.+ini 29
m.+te 15, 62, 97
m.+ten 35
m.+teyken 48

mektup *a.* (Ar. *ketb* “yazmak”tan *mektüb*) **1.** Başka yerde bulunan bir kimseye haber ulaştırmak, hal hatır sormak, istek bildirmek vb. bir

maksatla elden yâhut posta aracılığı ile gönderilen yazılı kâğıt, nâme.
m. 50, 52, 62, 74, 143, 152
m.+lar 130, 145, 147
m.+lara 145
m.+ları 143
m.+larımda 143
m.+larımı 143, 145
m.+ların 144
m.+larında 66
m.+larını 145, 145
m.+larının 53, 139, 145
m.+tan 144
m.+umda 139
m.+um 19
m.+unda 50
m.+un 21, 23

mektuplaş- **1.** Karşılıklı olarak gönderilen mektuplarla haberleşmek, birbirine mektup yazmak.
m.-tık 143

melal *a.* Ar. *melâl* **1.** Hüzün, keder. **2.** Usanma, bıkmak, usanç, melâlet.
m. 55, 57

melankoli *a.* Fr. *mélancolie* < Lat. < Yun. **1.** Kara sevdâ, mâlihülyâ.
m.+ye 112

meleke *a.* Ar. *meleke* **1.** Bir iş veya davranış üzerinde devamlı uğraşma, tekrar ve tecrübe ile kazanılan alışkanlık, beceriklilik, yatkınlık.
m. 86

melun *sf. ve a.* (Ar. *la'n* “lânetlemek, kovmak, uzaklaştırmak”tan *mel'ün*)
1. Allah’ın lânetine uğramış, rahmetinden mahrum kalmış, lânetlenmiş, lânetli.
m. 29

melül *sf.* (Ar. *melâl* “usanmak”tan *melül*)
1. Boynu bükük, üzgün, mahzun. **2.** Usanmış, bıkmış, bezmiş, bezgin, bikkın.
m. 71

meme *a.* **1.** İnsanların ve memeli hayvanların dişilerinde bulunan ve süt salgılayarak yavruların emzirilmesine yarayan organ.
m.+ler 54
m.+leriyle 30

memleket a. (Ar. *mulk* “*mâlik olmak, hükmetmek*”ten *memleket*) **1.** Bir devletin, bir hükümdârın yönetimi altında bulunan yer, ülke.

m. 91 , 152, 153

m.+i 152, 155

m.+im 100

m.+imin 66

m.+in 48

m.+inize 100

m.+leri 91

memnun sf. ve a. (Ar. *menn* “*iyilik yapmak*”tan *memnûn* “*iyilik görmüş*”) **1.** Sevinen, sevinç duyan (kimse), mutlu, mesrur. **2.** Hoşnut olan (kimse), râzı.

m. 13, 13, 14, 22, 34, 56, 62, 72, 73, 82, 82, 83, 89, 96, 99, 109, 114, 118, 122, 140, 153, 155, 156

m.+du 110

m.+um 78, 95, 95

memnuniyet a. (Ar. *memnûn*’dan *yapma mastar eki -iyyet ile memnûniyyet*) **1.** Memnun olma, sevinç duyma durumu, memnurluk.

m. 17

memur a. (Ar. *emr* “*buyurmak, emretmek*”ten *me’mûr* “*emredilen, emir altında olan kimse*”) **1.** Devlet hizmetinde çalışan maaşlı kimse.

m. 27, 140, 148

m.+du 148

m.+la 16

m.+lar 19

m.+lara 20

m.+lardan 18

m.+ları 53

m.+larından 19

m.+larının 139

m.+sunuz 18

m.+u 17, 28

memuriyet a. (Ar. *me’mûr*’dan *yapma mastar eki -iyyet ile me’mûriyyet*) **1.** Memur olma durumu, memurluk.

m.+imden 12

men a. Ar. *men* **1.** Yasaklama, engelleme, önleme.

m. 34, 91, 106, 109

mendil a. Yun. *manteli* **1.** Ağız, burun ve ter silmek, el yüz kurulamak gibi işlere yarayan, pamuk, keten veya ipekten dört köşeli küçük dokuma.

m.+le 63

menfaat a. (Ar. *nef* “*faydalandırmak*”tan *menfa’at*) **1.** Fayda, yarar, çıkar, kâr.

m.+lerine 52

merak a. (Ar. *merâkk* “*incelik, yumuşaklık*”tan [?]) **1.** Bir şeyin özünü, esâsını anlama, kavrama isteği, öğrenme arzusu. **2.** Bir şeyi elde etme, yapma veya bir şeyle uğraşma hevesi.

m. 11, 11, 23, 24, 27, 36, 39, 43, 43, 44, 60, 77, 77, 96, 101, 103, 106, 113, 117, 138, 154, 159

m.+a 76, 133

m.+ı 28, 61

m.+ım 24, 44

m.+ımı 35

m.+ın 43

m.+ını 60, 70

m.+la 42, 104, 157

m.+tan 22

meraklı sf. ve a. **1.** Her şeyi bilmek ve anlamak isteyen, başkalarının sırlarını araştıran, mütecessis. **2.** Anlamaya, bilmeye istekli, öğrenmeye hevesli, arzulu.

m.+lardan 92

m.+nın 92

m.+sı 102

m.+sını 60

merasim a. (Ar. *resm* “*tören, âdet*”ten *mersûm* “*âdet olan*”ın çoğul şekli *merâsim* > *merâsim*) **1.** Tören. **2.** Resmîyetin gerektirdiği yerleşmiş, yapılması âdet hâline gelmiş şekil ve gösterişle ilgili davranışlar, yol yordam, teşrîfat kuralları, formaliteler.

m. 43

m.+i 110

merbut sf. (Ar. *rabt* “*bağlamak*”tan *merbût*) **1.** Bağlı, bağlanmış, raptedilmiş.

m. 32

m.+tum 138

merdiven a. (Fars. *nerd-bân* > *nerdubân*’dan > *nerduvân* > *merduvân* > *merdiven* > *merdiven*)

1. Yüksek bir yere çıkmaya yâhut yüksek bir yerden inmeye yarayan,

- seyyar veya sâbit pek çok çeşidi olan basamaklar dizisi.
m. 140
m.+den 102
m.+i 80
m.+in 83, 115
m.+lerde 64
m.+lerden 130, 136
m.+leri 64, 115, 127, 127
m.+lerin 113
- merdivenli** *sf.* **1.** Merdiveni olan yer.
m. 105
- merhamet** *a.* *Ar. merḥamet* **1.** Herhangi bir canlının acısını, kederini, mutsuzluğunu yüreğinde hissedip üzüntü duyma ve ona karşı yardım hisleriyle dolma, acıma
m. 14, 15, 31, 44, 93, 158
m.+le 33
m.+tir 93
- merkez** *a.* (*Ar. rekz* “dikmek, saplamak”tan merkez “saplama yeri”) **1.** Bir dâire çizerek dönen bir şeyin bağlı bulunduğu direk veya milin saplandığı yer.
m.+inde 148
- mermer** *a.* *Yun. marmaro* **1.** Renkli, damarlı ve beyaz çeşitleri olan, perdah ve cilâya elverişli, billûrlaşmış bir çeşit kireç taşı.
m. 12, 100
- mertebe** *a.* (*Ar. rutûb* “bir yerde sâbit durmak”tan *mertebe*) **1.** Kademe, derece, basamak, sıra.
m.+leri 14
- Meryem** *öz. a.*
M. 58
- Meryemana** *öz. a.*
M. 57, 58
- mesafe** *a.* *Ar. mesāfe* **1.** Uzaklık, ara. **2.** *mec.* İnsanların birbirleriyle olan ilişkilerindeki uzaklık, soğukluk, resmiyet.
m. 132, 145, 148
m.+lerin 34, 122
m.+sinin 109
- mesela** *zf.* (*Ar. mesel* “örnek, benzer”in *tenvinli şekli meselen > meselā*) **1.** Misal olarak, örnek olarak, söz gelişi.
m. 100, 107, 138
- mesele** *a.* (*Ar. su’āl* “sormak”tan *mes’ele* “sorulan şey”) **1.** Çözüme kavuşturulması, bir sonuca bağlanması gereken durum, sorun. **2.** Çözümü zor iş veya durum.
m. 16, 26, 32, 131
m.+ler 96, 99, 131
m.+lerde 93
m.+lerin 108
m.+lerinden 31, 106
m.+sidir 108
m.+ sini 52
m.+yi 139
- mesih** *a.* **1.** (*Ar. mesih* “sıvazlanmış, yağla ovulmuş” < *İbr. māšiah*) **1.** Hz. İsa’nın lakabı.
m.+e 58
- meslek** *a.* (*Ar. sulūk* “yola veya bir yere girmek”ten *meslek* “yol”) **1.** Bir kimsenin geçimini sağlamak maksadıyla seçtiği sürekli iş veya iş dalı.
m. 66, 101
m.+e 62
m.+in 53
- meslektaş** *a.* **1.** Aynı meslekten olan, aynı meslekte çalışan kimselerden her biri.
m.+ının 42
- mesul** *sf. ve a.* (*Ar. su’āl* “istemek, sormak”tan *mes’ul*) **1.** Yaptığı veya üstüne aldığı işlerden ve davranışlardan hesap vermeye mecbur olan, sorumluluk yüklenen (kimse), sorumlu.
m. 136
- mesut** *sf.* **1.** Saâdete ermiş, saâdetli, mutlu, bahtlı, bahtiyar.
m. 19, 51, 66, 72, 72, 106, 110, 112
m.+tum 112
- meşe** *a.* (*Fars. bişe* “fundalık, orman” > *mişe > meşe*) **1.** Kayıngillerden, ak meşe, kara ve kızıl meşe, mantar meşesi, palamut meşesi, mazı, yer meşesi gibi pek çok türü olan, dayanıklı, uzun ömürlü, gösterişli orman ağacı.
m. 115

meşgul *sf. ve a. (Ar. şağl “bir şeyden alıkoymak”tan meşğül)* **1.** Bir şeyle uğraşan, bir iş yapmakta olan.
m. 18, 22, 23, 31, 52, 74, 133
m.+dü 16
m.+düler 124

meşhur *sf. (Ar. şuhret “bir şeyi ünlü kılmak, îlân etmek”ten meşhūr)* **1.** Herkesçe bilinen, adı sanı her tarafa yayılmış, ünlü, şöhretli.
m. 49, 57, 68

metanet *a. Ar. metānet* **1.** Dayanma, sağlam, güçlü ve metin olma, sağlamlık, dayanıklılık.
m. 97
m. +i 49

metre *a. Fr. mètre < Lat. < Yun.* **1.** Yer meridyen dâiresinin kırk milyonda birine eşit olduğu kabul edilen ve kısaltması m. olan uzunluk ölçüsü birimi.
m. 67, 69, 121, 128, 136

metruke *a. (Ar. metrūk “bırakılmış; miras bırakılmış şey”den metrūke)* **1.** Kocası tarafından terk edilmiş veya kocasından boşanmış kadın.
m.+den 148

mevcudiyet *a. (Ar. mevcūd’dan yapma mastar eki -iyyet ile mevcūdīyyet)* **1.** Mevcut olma durumu, varlık.
m.+inden 32, 86
m.+ine 62
m.+lerinden 13

mevcut *sf. ve a. (Ar. vucūd “olmak, var olmak”tan mevcūd)* **1.** Var olan, bulunan (şey veya kimse). **2.** Var olmak, hazır bulunmak.
m. 28, 58, 69, 74, 87, 108, 108, 120, 120, 123, 141, 142, 159
m.+tu 32
m.+um 91

mevki *a. (Ar. vuķū’ “meydana gelmek, hâsıl olmak”tan mevķi’)* **1.** Yer, mahal. **2.** Bir şeyin veya bir işin yapıldığı, olduğu yer.
m.+lere 14
m.+nin 17, 22

mevlit *a. (Ar. vilādet “doğmak”tan mevlid)* **1.** Doğma, doğuş. **2.** Süleyman Çelebi tarafından yazılan

ve “Mevlid” adıyla meşhur olan manzum eserden bâzı bölümlerin okunmasıyla yapılan dînî tören.
m. 55

mevsim *a. (Ar. vesm “damgalamak, işâretlemek”ten mevsim “hayvanları damgalama zamânı”)* **1.** Bir takvim yılının iklim şartları bakımından farklılıklar gösteren ve ilkbahar, yaz, sonbahar, kış diye adlandırılan dört bölümünden her biri.
m. 24
m.+de 91
m.+e 91
m.+i 143

mevzu *a. (Ar. vaz’ “koymak, bir şeyi bırakmak”tan mevzū’)* **1.** Ele alınan, incelenen, üzerinde durulan mesele, konu.
m. 50, 96, 106
m.+larda 152
m.+ydu 100

mevzua
m. 131, 154

meyan *a. Fars. miyān* **1.** Ara, mâbeyn. **2.** Bir şeyin ortası, vasat.
m.+ında 144

meydan *a. Ar. meydān* **1.** Üzerinde binâ vb. şeyler bulunmayan düz, açık ve geniş yer, açıklık, alan, sâha.
m. 31, 33, 67, 148
m.+a 59, 69, 85, 86, 87, 98, 109, 147
m.+da 89, 146
m.+daydı 71
m.+ı 143
m.+ın 68
m.+ına 67
m.+ında 48
m.+ının 67

meyve *a. (Fars. mive’den)* **1.** Bitkilerin, çiçeğin döllenmesinden sonra yumurtalığın gelişip büyümesiyle meydana gelen ve tohumları taşıyan kısmı, yemiş.
m. 87, 136

mezar *a. (Ar. ziyāret “ziyâret etmek”ten mezār “ziyâret edilen yer”)* **1.** Bir kimsenin öldükten sonra gömüldüğü yer, kabir.
m.+a 159

m.+ın 130
m.+ının 130, 130

meziyet *a. Ar. mezziyet* **1.** Bir kimse veya bir nesneyi benzerlerinden üstün kılan vasıf, üstünlük.
m.+leri 29

mı **1.** Soru eki.
m. 17, 17, 26, 29, 36, 36, 37, 44, 45, 46, 69, 70, 75, 82, 82, 83, 88, 88, 92, 93, 97, 99, 99, 102, 110, 116, 116, 117, 118, 118, 119, 123, 123, 127, 130, 132, 133, 133, 134, 137, 138, 138, 145, 151, 155, 156
m. +sın 13
m. +sınız 26, 44, 44, 99, 103
m.+ydi 23, 70, 72, 94, 86, 134, 141, 151, 151, 159
m.+ydım 47
m. +yım 107

mihlan- **1.** Çiviyle tutturulmak, çakılmak, çivilenmek. **2. mec.** Çakılmışçasına olduğu yerde kalmak, başka bir yere gidemez, kıpırdamaz duruma gelmek.
m.-miş 55
m.-ip 57

mıntaka *a. Ar. minṭaka* **1.** İklim, bitki örtüsü, idâre tarzı vb. hususlardaki farklılıkları dikkate alınarak bilirlenmiş toprak parçası, bölge.
m.+lar 47

mırıldan- **1.** Fısıltıyı andıran alçak bir sesle kendi kendine konuşmak, söylenmek.
m.-dı 24, 39, 42, 43, 130
m.-dım 60, 75
m.-iyor 85
m.-iyordu 45, 114, 130
m.-iyordum 72

Mısır *öz. a.*
M. 101

mızımız *sf. ve a.* **1.** Her şeyde kusur arayan, bir işi en önemsiz ayrıntılarına kadar kurcalayıp can sıkın (kimse).
m. 20

mi **1.** Soru eki.
m. 18, 21, 26, 27, 35, 35, 40, 42, 42, 43, 44, 44, 60, 70, 72, 73, 73, 77, 78, 79, 80, 82, 82, 83, 83, 84, 85, 91, 91,

91, 91, 93, 93, 93, 95, 96, 96, 102, 102, 103, 104, 104, 110, 112, 113, 114, 115, 116, 116, 118, 120, 127, 127, 131, 138, 139, 152, 154, 154, 155, 155, 156
m.+dir 63, 86, 92, 159
m. +im 46, 73, 111
m. +sin 118
m.+sınız 34, 79, 93
m.+ydi 33, 34, 36, 36, 43, 47, 51, 72, 88, 88, 88, 88, 105, 117, 134, 138, 141, 143, 149, 150, 150, 152, 157
m.+ydım 73, 101, 111, 114, 139, 153
m.+ydiniz 61, 79, 91, 154
m.+yım 75, 120
m.+yız 86, 92

mide *a. Ar. mi'de* **1.** İnsanlarda ve hayvanlarda karın boşluğunun üst kısmında bulunan ve yenilen yiyecekleri sindirmeye yarayan torba şeklindeki iç organ, kursak.
m.+mde 125

Mihriye *öz. a.*
M. 30, 30, 31, 31, 34, 34, 38, 39, 40, 41, 42, 43

mika *a. Fr. mica < Lat.* **1.** İnce ve birbirinden ayrılabilen levhalar hâlinde kristalleşmiş, şeffaf ve parlak, ısı ve elektriği iletmeyen, silikatların karışımından meydana gelen ve granitte çok bulunan, yoğunluğu 2,78–3,1; sertliği 1–1,5 arasında olan mineral.
m. 44

mikrofon *a. Fr. microphone* **1.** Ses dalgalarını elektromanyetik titreşimler hâline dönüştürerek sesin uzaktaki bir alıcıya ulaşmasını sağlayan âlet.
m. 125

miktar *a. (Ar. qadr "bir şeyin niceliğini söylemek, kıyaslamak, hükmetmek"ten miqdār)* **1.** Bir şeyin ölçüsü, sayısı veya ölçülebilme, sayılabılme, azalıp çoğalabilme durumu, nicelik, kemiyet.
m. 50, 52

millet *a. (Ar. millet "din, şeriat, mezhep; topluluk")* **1.** Genellikle aynı topraklar üzerinde yaşayan, aynı soydan gelen ve aralarında dil, din, târih, sanat, töre, dünya görüşü ve

- ülkü birliği bulunan insanlar topluluğu, ulus.
m.+ten 102
- milli** *sf.* (Ar. *millet'in nispet eki almış şekli milli*) **1.** Milleti ilgilendiren, milletle ilgili olan, ulusal.
m. 66, 95
- milyon** *a.* Fr. *million* < İtal. **1.** Bin tâne bine eşit sayı.
m.+larca 147
- milyonluk** *sf.* **1.** Miktârı milyonla ölçülen veya milyon değerinde olan.
m. 52
- minder** *a.* **1.** Oturmak, yaslanmak veya yatmak için pamuk, yün, sünger vb. maddelerden biriyle doldurularak dikilen, kullanıldığı yere yâhut içindeki maddeye göre sedir minder, köşe minder, yer minder, ot minder gibi isimler alan şilte, döşek.
m.+e 146
- minimini** *sf.* **1.** Pek küçük, küçücük, ufacak, küçüklüğünden dolayı sevimli.
m. 89, 121, 138
- minnet** *a.* Ar. *minnet* **1.** Yapılan bir iyiliğin yükü, ağırlığı altında ezilme, iyilik yapana karşı kendini dâima borçlu hissetm. **2.** Yapılan iyiliğe karşı teşekkür etme, şükür, hamdetme.
m. 83
- minnettar** *a.* (Ar. *minnet* ve Fars. *dâr "sâhip ve mâlik olan"* ile *minnet-dâr*) **1.** Yapılan bir iyiliğe karşı kendisini borçlu hisseden, minnet duyan kimse.
m. 81
m.+ım 102
- minnettarlık** *a.* **1.** Minnettar olma durumu.
m. 84
- miras** *a.* (Ar. *irs – verâset "vâris olmak"*tan *mirâs*) **1.** Ölen bir kimseden yakınlarına kalan mal, mülk, para vb.
m.+ı 142
- mis** *a.* (Ar. *misk'ten*) **1.** Çok güzel kokulu madde, misk.
m. 50, 62
- misafir** *a.* (Ar. *sefer > musâferet "bir yerden bir yere gitmek, yolculuk etmek"*ten *musâfir "yolcu"*) **1.** Görüşme, ziyâret vb. amaçlarla birinin evine veya bir yere gelen ve geçici olarak kalan kimse, konuk, mihman.
m. 14, 25, 27, 30, 31, 34, 41, 52
m.+ler 14
m.+leri 30
m.+lerin 30
- misel zevako** *a.* Fr. *micelle* < Lat. **1.** Bir şeyin en küçük parçası, hücrecik, tânecik.
m. 49
- miskin** *sf. ve a.* (Ar. *sukûn – sukûnet "hareketsiz durmak; çok fakir, düşkün olmak"*tan *miskin*) **1.** Aşırı derecede tembel, uyuşuk, mıymıntı (kimse).
m. 146
- miskinlik** *a.* **1.** Miskin olma durumu, meskenet.
m.+i 97
- Mithat** *öz. a.*
M. 49
- mizaç** *a.* Ar. *mizâc* **1.** İnsanın ruh yapısıyle ilgili meyil ve özelliklerinin tamâmı, huy, yaratılış, tabiat.
m.+ıma 54
- mobilya** *a.* İtal. *mobilia* < Lat. **1.** Ev, büro vb. yerleri döşemek için kullanılan koltuk, masa, sandalye, büfe, sehpa, karyola, dolap vb. taşınabilir eşyâların genel adı, möble.
m. 30
m.+lar 115
m.+lı 27
- moda** *a.* İtal. *moda* < Lat. **1.** İnsanların yeniye olan meraklarından, başkalarından farklı olma, güzel görünme isteklerinden kaynaklanıp hemen her alanda, özellikle giyim kuşamda toplum hayâtına giren geçici yenilik ve değişikliklerden her biri.
m. 14
m.+sı 70

modern *sf.* *Fr. moderne* < *Lat.* **1.** İçinde bulunulan zamâna, yaşanılan çağa uygun, yeni, asrî.
m. 56, 57, 66

motorlu *sf.* **1.** Motoru olan, motor gücüyle hareket eden.
m. 87

mösyö *a.* *Fr. monsieur* **1.** Fransız erkek isimlerinin başına getirilen “bay” anlamında unvan ve saygı sözü. **2.** *ünl.* Batılı yabancılar için “bey, efendi” anlamlarında hitap sözü.
m. 49

mu **1.** Soru eki.
m. 15, 32, 43, 44, 45, 61, 75, 75, 79, 79, 91, 100, 104, 117, 145
m. +dur 12, 12, 110, 153
m.+sun 15, 80, 114, 116, 118, 120, 134, 135
m.+sunuz 44, 44, 74, 75, 78, 81, 81, 82, 91, 93, 98, 102, 103, 103, 151, 154, 154, 156
m.+ydu 68, 88
m.+ydum 33
m.+ydunuz 79
m. +yum 101
m.+yuz 38

Mualla *öz. a.*
M.+nın 28

muallim *a.* (*Ar. ta'lim* “öğretmek”ten *mu'allim*) **1.** Öğreten, tâlim eden, öğretici, eğitici kimse.
m.+den 131

muamele *a.* (*Ar. 'amel* “işlemek, yapmak, hareket etmek”ten *mu'âmele*) **1.** Başkasına karşı olan davranış, davranış biçimi, tutum.
m. 12, 80, 82
m.+lerinde 20
m.+si 142
m.+sinin 27
m.+ye 25
m.+yi 16

muamma *a.* (*Ar. ta'miye* “sözün anlamını gizlemek”ten *mu'ammā*) **1.** Bilmece. **2.** *mec.* Anlaşılmaz, halledilmez şekilde güç, halli müşkül iş veya şey.
m.+larla 24

muavin *sf.* (*Ar. mu'âvenet* “yardım etmek”ten *mu'âvin*) **1.** Yardım eden, yardımda bulunan, yardımcı.
m.+i 13
m.+ine 20

muayene *a.* (*Ar. 'ayn* “göz”den *mu'âyene*) **1.** Ne olduğunu ve nasıl olduğunu anlamak için görerek inceleme, dikkatle bakma, yoklama, gözden geçirme. **2.** Hasta olup olmadığını anlamak veya hastalığına teşhis koymak için doktorların bir kimse üzerinde yaptıkları inceleme, araştırma, sağlık kontrolü.
m.+den 39

muayyen *sf.* (*Ar. ta'yin* “belirlemek”ten *mu'ayyen*) **1.** Belli, belirli. **2.** Kararlaştırılmış, sınırları belirlenmiş.
m. 17, 20, 47, 65, 93, 103, 120, 123

muazzam *sf.* (*Ar. ta'zim* “ululamak, büyük kılmak”tan *mu'azzam*) **1.** Çok büyük, çok iri, pek kocaman. **2.** Sıradan olmayan, büyük bir değer ve önem taşıyan, çok önemli, pek mühim.
m. 85, 145, 151

Mucius Scaevola *öz. a.*
M. 49

muhabbet *a.* (*Ar. ḥubb* “sevmek”ten *maḥabbet*) **1.** Sevgi. **2.** Aşk, sevdâ. **3.** Dostluk, bağlılık.
m. 63, 106
m.+i 149
m.+le 80, 141

muhafaza *a.* (*Ar. ḥifẓ* “korumak, saklamak”tan *muḥāfaẓa*) **1.** Saklama, olduğu gibi kalmasını sağlama, koruma, koruyup gözetme; korunma.
m. 24, 34, 49, 53, 65, 108, 115, 130, 131
m.+ya 139

muhakkak *sf.* (*Ar. taḥkik* “gerçekleştirmek, sağlamlaştırmak”tan *muḥakkaḳ* “doğrulanmış”) **1.** Doğru olduğu kesin olarak bilinen, doğruluğunda şüphe bulunmayan, doğru, gerçek. **2.** *zf.* Şüphesiz, kesinlikle, ne olursa olsun, mutlaka.
m. 11, 33, 44, 45, 47, 58, 61, 81, 81, 87, 96, 98, 98, 100, 109, 114, 116, 116, 124, 138, 141, 141, 151, 157

m.+tı 11, 36, 45, 60, 70, 94, 106, 108, 109, 131

Muhammed öz. a. (Ar. *taḥmid* “pek çok övmek”ten *muḥammed*) **1.** Övülmeye değer olan, en güzel huylara sâhip kimse [Peygamberlerin sonuncusu ve en büyüğü olan İslâm peygamberinin adıdır].
M.+in 55

muharrir sf. ve a. (Ar. *taḥrir* “doğru ve güzel yazmak”tan *muḥarrir*) **1.** Yazıya geçiren (kimse), yazan, yazıcı, kâtip.
m.+ler 102
m.+leriydi 54

muhatapsız sf. (Ar. *muḥāṭabe* “sohbet etmek, konuşmak”tan *muḥāṭab*) **1.** Muhatap olmayan.
m. 92

muhayyel sf. (Ar. *taḥyil* “hayal etmek”ten *muḥayyel*) **1.** Zihinde canlandırılan, hayal edilen, hayal ürünü olan.
m. 66

muhayyile a. (Ar. *taḥyil* “hayal etmek”ten *muḥayyil* > *muḥayyile*) **1.** Hayal kurma gücü ve yeteneği; hayal gücü, zihinde önceden yer etmiş olan tasavvurları muḥâfaza eden veya hiç idrak edilmemiş şeyleri ve bunlar arasındaki ilişkileri tasavvur eden meleke.
m.+m 126, 147
m.+mde 153
m.+mi 58

muhit sf. (Ar. *iḥāṭa* “kuşatmak, etrâfını çevirmek”ten *muḥit*) **1.** Çepeçevre kuşatan, etrâfını çeviren, çevreleyen ihâta eden (şey).
m.+imde 51
m.+imden 51
m.+in 94
m.+inin 33

muhtaç sf. (Ar. *iḥtiyâc* “yoksul olmak”tan *muḥtâc*) **1.** Bir şeye veya kimseye ihtiyâcı olan, ihtiyaç duyan.
m. 12, 86, 130, 146, 149
m.+ım 159
m.+sınız 83
m.+tılar 149
m.+tım 146

muhtelif sf. (Ar. *iḥtilâf* “farklı olmak”tan *muḥtelif*) **1.** Farklı, çeşitli, çeşit çeşit, türlü.
m. 111

muhterem sf. (Ar. *iḥtirâm* “saymak, hürmet etmek”ten *muḥterem*) **1.** Saygı gösterilen, saygıya lâyık olan, saygı değer.
m. 107

muhteşem sf. (Ar. *hişmet* > *ḥaşmet* > *iḥtişâm* “heybetli, görkemli olmak”tan *muḥteşem*) **1.** Saygı ve hayranlık uyandıran, gösterişli, görkemli, heybetli, ihtişamlı.
m. 49

mukabele a. (Ar. *ḳibel* “taraf, cihet”ten *muḳābele*) **1.** Bir işin, davranışın gerektirdiği karşı davranış veya iş, karşılık.
m. 20, 21, 42, 73, 114, 128
m.+ye 20

mukabil sf. (Ar. *muḳābele* “karşı karşıya olmak, karşılaşmak”tan *muḳābil*) **1.** Bir şeyin tam karşısına gelen, karşısında bulunan, karşı karşıya olan.
m. 30, 144

mukadder sf. (Ar. *taḳdir* “hükmetmek, miktârını belirlemek”ten *muḳadder*) **1.** Allah tarafından ezelde belirlenip takdir edilen, alın yazısında bulunan (şey).
m. 149

mukadderat a. (Ar. *muḳadder*’den çoğul eki -ât ile *muḳadderât*) **1.** Ezelde Allah tarafından belirlenip takdir edildiği için meydana gelmesi kaçınılmaz ve karşı konulmaz olan şeyler, başa gelecekler, alın yazısı, yazgı, kader.
m.+ına 44
m.+ları 123
m.+larını 97

mukaddes sf. (Ar. *taḳdis* “temizlemek, kutsal kılmak”tan *muḳaddes*) **1.** Her türlü ayıp ve noksanlıktan arındırılmış, yüce ve kutsal bilinmiş, kutsal, kutsî.
m. 57

mukallit *sf. ve a.* (Ar. *taklid* “taklit etmek”ten *muḳallid*) **1.** Birine benzemeye, bir şeyi aslı gibi yapmaya çalışan, taklit eden (kimse), taklitçi.
m.+i 102

mukallitlik *a.* **1.** Mukallit olma durumu, taklitçilik.
m.+ine 144

mukavelename *a.* (Ar. *muḳāvele* ve *Fars. nāme* “yazılı şey” ile *muḳāvele-nāme*) **1.** Bir iş hususunda taraflar arasında yapılan sözleşme senedi.
m.+leri 19

mukavemet *a.* (Ar. *ḳiyām* “ayağa kalkmak, dikilmek”ten *muḳāvem*) **1.** Karşı koyma, boyun eğmeme, dayanma, direnme, direniş.
m. 21, 43, 64, 64, 87, 107, 128, 157

mukavim *sf.* (Ar. *muḳāvem* “dayanmak, karşı durmak”tan *muḳāvim*) **1.** Dayanıklı, dirençli, güçlü, sağlam.
m. 39

muktedir *sf. ve i.* (Ar. *ıḳtidār* “gücü yetmek”ten *muḳtedir*) **1.** Bir işe gücü yeten, o işi yapacak veya yaptıracak güce, bilgi ve yeteneğe sâhip olan, güçlü, kudretli (kimse).
m. 138

mum *a.* *Fars. mūm* **1.** Bal mumu, erimiş iç yağı, parafin, stearik asit gibi maddelerden daha çok çubuk şeklinde dondurularak yapılan ve ışığından faydalanmak için ortasına yerleştirilmiş bir fitili üst kısmından yakmak sûretiyle kullanılan basit bir aydınlatma aracı, şem’.
m.+lar 110

muntazam *sf.* (Ar. *intizām* “dizilmek, düzgün olmak”tan *muntazam*) **1.** Düzgün. **2.** Yerli yerinde, düzenli, tertipli, âhenkli.
m. 116, 117, 121, 121, 133

muntazaman *zf.* (Ar. *muntazam*’ın *tenvinli şekli muntazaman*) **1.** Düzgün ve düzenli bir biçimde, muntazam olarak.
m. 62

murahhas *sf.* (Ar. *terḳiṣ* “izin vermek”ten *muraḳḳaṣ*) **1.** İzin almış, izinli.
m.+ın 49

Murat *öz. a.*
M. 49

musahabatı
m. 48

musallat *sf.* (Ar. *tesliṭ* “tahrik etmek, bir kimsenin hükmüne vermek”ten *musallat*) **1.** Bir kimsenin sıkıntı verecek, bıktırarak şekilde üzerine düşen.
m. 29, 96

mustatil
m. 22

mutat *sf.* (Ar. *i’tiyād* “âdet, alışkanlık edinmek”ten *mu’tād*) **1.** Alışkanlık hâline gelmiş, âdet edinilmiş, alışılmış, her zamanki.
m. 24, 66

mutavassıtlık *a.* Ar. *mutavassıṭ* **1.** Aracı.
m.+tan 50

mutfak *a.* (Ar. *maṭbah* “yemek pişirilen yer”den *maṭbah* > *maṭbak* > *mutfak*) **1.** Ev, otel, lokanta gibi yerlerde yemek yapmak için ayrılan ve bu iş için gerekli araç gereçle donatılan bölüm, mutbak, matbah.
m. 31
m.+a 30
m.+ta 30, 149
m.+tan 25

mutlaka *zf.* (Ar. *muṭlaḳ*’ın *tenvinli şekli muṭlaḳan* > *muṭlaḳā*) **1.** Ne olursa olsun, her şeye rağmen, her hal ü kârda. **2.** Kesin olarak, kesinlikle, şüphesiz.
m. 89

muvafakat *a.* (Ar. *veṣṭ* “uygun olmak”tan *muvāḳaṭ*) **1.** Uyuma, uygun gelme, uygunluk. **2.** Uygun görme, râzı olma, kabul etme, müsâade.
m. 142

muvaḳḳat *sf.* (Ar. *tevḳiḳ* “uygun duruma getirmek, başarıya ulaştırmak”tan

muvaḥḥak) **1.** Başarı kazanmış, başarmış, başarılı. **2.** Başarılmış, üstesinden gelinmiş, bitirilmiş (iş).
m. 29, 65, 92, 157

muvaḥḥakiyet *a.* (Ar. *muvaḥḥak'tan* yapma mastar eki *-iyyet* ile *muvaḥḥakiyyet*) **1.** Başarılı olma, başarı.
m.+inden 15
m.+inin 14
m.+ler 17, 57, 97
m.+lerinden 15

muvaḥḥik *sf.* (Ar. *muvaḥḥakat* “uygun olmak”tan *muvaḥḥik*) **1.** Uygun, münâsip.
m. 30

muvaḥḥak *sf.* (Ar. *tevḥit* “vakti belirlemek”ten *muvaḥḥak*) **1.** Belirli bir zamâna mahsus olan, az süren, sürekli ve devamlı olmayan, geçici.
m. 12

muvaḥḥane *a.* (Ar. *vezn* “tartmak, kıyaslamak”tan *muvaḥḥane*) **1.** Denge. **2.** Ölçü ve ağırlık bakımından denk ve müsâvî olma durumu, denklik.
m.+si 63

muzaḥḥer *sf.* (Ar. *taẓfir* “bir şeye turnak batırmak; elde etmek, kazanmak”tan *muzaḥḥer*) **1.** Savaşta zafer kazanmış, bir mücâdelede başarı, üstünlük elde etmiş, gâlip. **2.** *zf.* Üstün ve gâlip bir şekilde, muzaḥḥerâne.
m. 98

muzaḥḥir *sf.* (Ar. *izrâr* “zarar vermek”ten *muzaḥḥir*) **1.** Zarar veren, zararlı.
m. 147

mü **1.** Soru eki.
m. 26, 35, 58, 60, 76, 96, 101, 114, 129, 138
m.+dür 23
m.+sünüz 60
m.+ydüm 70

mübalaḥḥa *a.* (Ar. *bulūḡ* “vâsıl olmak, ulaşmak”tan *mübalaḥḥa*) **1.** Bir şeyi gerçekte olduğundan daha fazla, daha büyük gösterme, abartma. **2.** Bir iş veya davranışta aşırıya kaçma, aşırılık.
m.+ya 72

mübalaḥḥalı *sf.* **1.** Olduğundan fazla gösterilmiş, mübâlaḥḥa edilmiş, abartılmış, abartılı.
m. 22

mücadele *a.* (Ar. *cedel* “tartışmak”tan *mücâdele*) **1.** Bir mesele üzerinde karşılıklı tartışma, uğraşma, didişme. **2.** Bir şeyin üstesinden gelmek için yılmadan, bıkmadan uğraşma, çalışma, didinme.
m. 37
m.+ye 59

mücerret *sf.* (Ar. *tecrîd* “soymak”tan *mucerred*) **1.** Madde ve cisim hâlinde olmayan. **2.** Düşüncede var olan, zihinde soyutlama, tecrit yoluyla elde edilen, soyut (fikir, kavram, tasavvur).
m. 106, 142

mücrim *a.* (Ar. *icrâm* “cürüm işlemek”ten *mücrim*) **1.** Suç işlemiş olan, suçlu, kabahatli kimse.
m.+ler 55

müdâfaa *a.* (Ar. *deḥ* “defetmek”ten *müdâfa'a*) **1.** Düşman hücumuna karşı koyma, savunma, direnme. **2.** Koruma, korunma.
m. 78
m.+ya 48

müdâhale *a.* (Ar. *duḥûl* “girmek, dâhil olmak”tan *müdâhale*) **1.** Bir işin gidişine el atma, karışma.
m. 156, 156

müddet *a.* Ar. *muddet* **1.** Bir şeyin, bir olayın başı ile sonu arasında geçen zaman bölümü, süre. **2.** Zaman, vakit, süre.
m. 12, 14, 15, 17, 18, 23, 35, 40, 42, 44, 47, 53, 54, 56, 60, 62, 62, 63, 65, 65, 72, 73, 76, 78, 79, 86, 86, 91, 91, 102, 107, 112, 113, 119, 120, 124, 125, 130, 131, 137, 139, 139, 140, 142, 146, 146, 147, 151, 155
m. +çe 123
m.+ince 85
m.+ten 117

müdür *a.* (Ar. *mudîr'den* ses uyumu ile) **1.** Resmî bir kuruluşu yöneten, ticârî bir müessesede dâire, şube vb. bölümlerin başında bulunan kimse.
m. 13, 20
m.+e 20

m.+le 17
m.+lerinden 29
m.+ü 19, 66
m.+ün 20

müessese *a.* (Ar. *mu'esses* “kurulmuş, tesis edilmiş”ten *mu'essese*) **1.** İktisat, kültür, siyâset, din vb. alanlarda topluma hizmet veren resmî, mahallî veya özerk kuruluş, kurum, işletme.
m.+nin 19, 53, 101
m.+ye 52

müfrit *sf. ve a.* (Ar. *ifrât* “aşırıya kaçmak”tan *mufrît*) **1.** Bir şeyi haddinden, gereğinden fazla yapan, aşırıya, ifrâta kaçan (kimse). **2.** *sf.* Aşırı, çok fazla, mübâlağalı.
m. 69, 109, 109

mühim *sf.* (Ar. *ihmâm* “bir iş birini üzme, kaygılandırmak”tan *muhîmm*) **1.** Ehemmiyetli, önemli. **2.** Lâzım, gerekli, lüzumlu.
m. 29, 29, 39, 45, 53, 54, 89, 93, 108, 110, 138, 138, 138, 138
m. +ce 14
m.+diler 138

mükaleme *a.* (Ar. *kelâm* “söz, konuşma”dan *mukâleme*) **1.** Karşılıklı konuşma, söyleşme.
m. 51

mükemmel *sf.* (Ar. *tekmil* “tamamlamak, kemâle erdirmek”ten *mukemmel*) **1.** Olabileceği en üstün, en kusursuz şekilde olan, eksiksiz, kusursuz, tam.
m. 98

mümkün *sf.* (Ar. *imkân* > *mumkin*’den *ses uyumu ile*) **1.** Olması, gerçekleşmesi imkân dâhilinde olan, olabilir, kâbil, muhtemel.
m. 11, 23, 44, 46, 47, 58, 62, 72, 93, 122, 132, 134, 136, 139, 146, 153
m.+dü 67, 70, 138, 140

münakaşa *a.* (Ar. *nağş* “araştırmak”tan *munâkaşa*) **1.** Ağız kavgası, çekişme, münâzaa.
m. 15, 33, 52, 96, 102, 108, 132, 142
m.+lar 52, 105
m.+larına 52
m.+yı 108

münakaşasız *sf.* **1.** Üzerinde münâkaşa edilmeyen, tartışılmayan, tartışmasız.
m. 141, 147

münasebet *a.* (Ar. *nisbet* “niteliklerini söylemek; ilgili, âit göstermek”ten *munâsebet*) **1.** Yakınlık, ilgi, ilişki, alâka. **2.** Uygun olma, uygunluk.
m. 39, 44, 74
m.+i 147, 158
m.+im 159
m.+imden 151
m.+imizin 127
m.+leri 16, 96
m.+lerim 58
m.+lerinde 108
m.+lerindeki 23
m.+lerine 99
m.+te 122

münasebetsiz *sf.* **1.** Uygunsuz, yakışık almayan, yakışsız, yersiz.
m. 41, 74, 76
m.+sin 152

münasebetsizlik *a.* **1.** Münâsebetsiz olma durumu. **2.** Münâsebetsizce davranış, saygısızlık.
m.+ler 28

münekkit *sf.* (Ar. *nağd* “iyisini kötüsünden ayırmak, tenkit etmek” > *tenkid*’den *munekkid*) **1.** Eleştiren, tenkit gözüyle bakan. **2.** *a.* Tenkitçi, eleştirici, eleştirmeci, eleştirmen.
m.+lerin 76

münhasır *sf.* (Ar. *inhişâr* “hasredilmek”ten *munhaşir*) **1.** Yalnız bir kimseye, bir şeye mahsus olan, başkasıyla ilgisi bulunmayan.
m. 88

müphem *sf.* (Ar. *ibhâm* “açıklamamak, belli etmemek”ten *mubhem*) **1.** Ne olduğu açıkça anlaşılmayan, belirsiz.
m. 94, 108

müracaat *a.* (Ar. *rucû*’ “dönmek”ten *murâca*’at) **1.** Bir istek için bir kimse veya makâma başvurma, başvuru. **2.** Bilgi edinmek amacıyla bakma, inceleme, araştırma.
m. 12, 12, 13, 16, 52, 53

müreffeh *sf.* (Ar. *terfih* “refâha kavuşturmak”tan *mureffeh*) **1.** Geçim

sıkıntısı olmayan, bolluk ve refah içinde yaşayan, varlıklı.
m. 51

mürekkep *a.* (Ar. *murekkeb* “karıştırılmış, terkip edilmiş”ten) **1.** Yazı yazmakta, desen çizmekte, baskı işlerinde kullanılan, çeşitli renk ve kıvamda sıvı hâlindeki birleşik.
m. 18

müsaade *a.* Ar. *musā'ade* **1.** İzin.
m. 15, 100, 158
m.+sini 128

müsavi *sf.* (Ar. *musāvāt* “eşit olmak”tan *musāvi*) **1.** Birbirinden ne fazla ne eksik olan, eşital.
m. 30, 97, 152
m.+ydi 148

müspet *sf.* (Ar. *isbāt* “sâbit kılmak, doğrulamak”tan *musbet*) **1.** Doğruluğu ispatlanmış, doğru, sağlam. **2.** Gerçekleşmiş olan, gerçek.
m. 86

müstağni *sf. ve a.* (Ar. *istiğnā* “zengin olmak, yetinmek”ten *mustağni*) **1.** İhtiyaç ve eksiklik duymayan, elinde olanla yetinen (kimse), tok, doyun. **2.** İlgi, alâka göstermeye tenezzül etmeyen, umursamaz, kayıtsız (kimse).
m. 71

müstait *sf.* (Ar. *isti'dād* “bir şeye hazır ve yetenekli olmak”tan *musta'idd*) **1.** Bir işi veya şeyi yapabilme yeteneğine sâhip olan, yetenekli, kabiliyetli.
m. 146

müstakbel *sf.* (Ar. *istikbāl* “birini karşılamak”tan *mustakbel*) **1.** Bir süre sonra, daha ileri bir târihte olması, gerçekleşmesi beklenen, ilerideki.
m. 31

müstemleke *a.* (Ar. *istimlāk* “mülk edinmek”ten *mustemlek* “mülk edinilmiş” > *müstemleke*) **1.** Sömürge.
m. 52, 64, 152
m.+si 152
m.+ sinde 51

müsterih *sf.* (Ar. *istirāhat* ‘tan *musterih*) **1.** Gönül rahatlığına, iç huzûruna kavuşan, kaygıdan kurtulan, rahat, huzurlu.
m. 42, 65

müsvedde *a.* (Ar. *tesvid* > *musevvedd* “karalama yapılmış”tan *müsvedde*) **1.** Temize çekilmemiş yazı, bir yazının üzerinde işlenmemiş ilk şekli.
m.+leri 40

müşkül *sf.* (Ar. *işkāl* “güç olmak” *muşkil*’den ses uyumu ile) **1.** Zor, güç, çetin.
m. 148

müşteri *a.* (Ar. *iştirā*’ “satın almak”tan *muşteri*) **1.** Satın alan kimse, alıcı.
m. 148
m.+den 72
m.+lere 71, 118
m.+leri 51, 80
m.+lerinden 52, 69
m.+lerine 100

mütaala *a.* (Ar. *ṭulū*’ “doğmak; vâkıf olmak”tan *muṭāle'a*) **1.** Etraflıca düşünme, inceleme, tetkik. **2.** Düşünme ve inceleme sonucu ortaya çıkan görüş, fikir, kanâat.
m. 138
m.+lardan 57
m.+larıma 142

mütareke *a.* (Ar. *terk* “bırakmak”tan *mutāreke*) **1.** Savaşan tarafların aralarında anlaşıp karşılıklı olarak ateş kesmesi, çarpışmaya ara vermesi, ateşkes.
m. 47, 50
m.+den 47, 52

müteaddit *sf.* (Ar. *te'addud* “birden çok olmak”tan *mute'addid*) **1.** Çok sayıda, birçok.
m. 128

müteessir *sf.* (Ar. *te'essur* “üzülmek ve duygulanmak”tan *mute'essir*) **1.** Üzüntülü, kederli, üzgün. **2.** Duygulanmış, içlenmiş.
m. 40, 120, 150
m.+dim 122
m.+im 120

mütehassıs *sf. ve a.* (Ar. *teħaşşuş* “uzmanlaşmak; mahsus olmak”tan *muteħaşşıs*) **1.** Uzman. **2. sf.** Bir kimse, bir iş veya şey için ayrılmış, tahsis edilmiş.

m. 130

m.+ı 39

mütemadiyen *zf.* (Ar. *mutemādi*’nin *tenvinli şekli mutemādiyen*) **1.** Ara vermeden, durmadan, sürekli olarak, devamlı.

m. 67, 109, 131, 133, 140, 157

mütercim *a.* (Ar. *terceme* ’den *mutercim*) **1.** Bir metni bir dilden başka bir dile çeviren, tercüme eden kimse, çevirici, çevirmen.

m. 17

m.+i 17, 21

m.+iymiş 19

mütereddit *sf.* (Ar. *tereddud* “durmadan gidip gelmek, kararsız olmak”tan *mutereddid*) **1.** Bir türlü karar veremeyen, kararsız, tereddütlü.

m. 79

mütevazı *sf.* (Ar. *tevāzu* ‘ “alçak gönüllü olmak”tan *mutevāzi*’) **1.** Alçak gönüllü, kibirsiz.

2. Gösterişsiz.

m. 52

müthiş *sf.* (Ar. *idhāş* “dehşet vermek”ten *mudhiş*) **1.** Ürküten, korkutan, dehşet veren, dehşetli. **2.** Çok güzel, mükemmel, hârika.

m. 32, 36, 37, 41, 47, 54, 54, 65, 68,

72, 75, 81, 97, 112, 112, 120, 121,

125, 128, 129, 133, 136, 139

müzakere *a.* (Ar. *zıkr* “hatırlamak, bildirmek”ten *muzākere*) **1.** Bir konu üzerinde karşılıklı görüşme, fikir alış verişinde bulunma.

m.+si 49

m.+ye 49

müze *a.* (Fr. *musée* < Lat. < Yun. *mouseion* “müz’ler tapınağı” < *Mousa* “sanat tanrıçası”) **1.** İlim ve sanatın her dalıyla ilgili kıymetli eserlerin, eski çağlardan kalma değerli eşyanın saklandığı ve sergilendiği yer.

m. 146

m.+lerdeki 53, 54

m.+lere 105

m.+leri 52

müziç *sf.* (Ar. *iz’āc* “rahatsız etmek”ten *muz’ic*) **1.** Rahatsızlık veren, huzursuz eden, sıkıcı, bunaltıcı, bıktırıcı.

m. 81

müzik *a.* (Fr. *musique* < Lat. < Yun. *mousike* < *Mousa* “sanat tanrıçası”) **1.** Duygu ve düşünceleri seslerle ifade sanatı, mûsikî.

m.+in 111

m. 70, 124

N

nadir *sf.* (Ar. *nedret* “az bulunur olmak”tan *nādir*) **1.** Az bulunur, az görülür, seyrek, ender.

n. 138

n.+di 27

nağme *a.* Ar. *nağme* **1.** Kulağa hoş gelen âhenkli ses, ezgi.

n. 71

nahvet *a.* Ar. *naḥvet* **1.** Kendini büyük görme, ululanma, kibir, gurur, tekebbür.

n. 98

nahvetli *sf.* **1.** Kibirli.

n. 98

nakit *a.* Ar. *naḳd* **1.** Elde bulunan geçerli para, akçe .

n. 143

naklet- **1.** (Bir yerden başka bir yere) Götürmek, taşımak, aktarmak, geçirmek.

n.-er 106

nakşet- (Ar. *naḳş* + T. *etmek, eylemek*) **1.** Resmini, tasvîrini yapmak, resmini çizmek.

n.-miş 74

nam *a.* Fars. *nām* **1.** İsim, ad. **2.** Ün, şöhret, şan.

n.+lar 47

namus *a.* (Ar. *nāmūs* < Yun. *nómos* “töre, yasa”) **1.** İnsanın ahlâk kurallarına uymasını sağlayan, onu

şerefli kılan mânevî duygu; güzel haslet.

n.+unu 78

nasıl *sf.* (T. *ne* ve Ar. *aşl* > *aşıl* ile *ne* + *aşıl*'dan) **1.** *sf.* Bir kimse veya bir şey hakkında bilgi almak için kullanılan soru sıfatı; ne biçim, ne türlü, ne gibi. **2.** Bir şeyin niteliğini anlamak, bir işin meydana geliş biçimini, ne şekilde olduğunu belirtmek veya öğrenmek için kullanılır.

3. Bir işin ne şekilde meydana geldiğini öğrenme amacı olmaksızın yapılan şey karşısındaki şaşkınlığı bildirir. **4.** Fiilin önüne gelerek anlatılan hareketin olmasına, yapılmasına imkân bulunmadığını anlatır; mümkün değil, imkân var mı. **5.** Hatır sorma sözü.

n. 12, 20, 22, 26, 28, 29, 30, 32, 34, 34, 35, 35, 37, 37, 37, 46, 46, 49, 49, 49, 51, 61, 61, 62, 66, 66, 69, 72, 72, 75, 75, 75, 75, 76, 77, 78, 79, 79, 85, 85, 85, 86, 87, 89, 90, 96, 98, 99, 99, 100, 101, 101, 103, 103, 105, 106, 107, 108, 112, 114, 117, 124, 125, 125, 128, 132, 132, 132, 133, 135, 138, 138, 139, 139, 149, 152, 152, 153, 155, 160, 160, 160, 160

n. +sın 14, 32, 134

n.+sımız 29, 74

nasihat *a.* Ar. *naşihat* **1.** Bir kimseye doğru yolu göstermek, yapması ve yapmaması gereken şeyler üzerine dikkatini çekmek için söylenen söz, öğüt, pend.

n. 15

nasip *a.* (Ar. *naşb* “birine bir şeyden pay vermek”ten *naşib*) **1.** Bir kimsenin payına düşen şey, hisse. **2.** Bir kimsenin elde edebildiği, sâhip olabildiği şey, behre.

n. 160

National *öz. a.*

N. 54

nazar *a.* Ar. *nażar* **1.** Bakış, bakma, göz atma. **2.** Bir şeye şöyle veya böyle düşünerek bakma, onu şöyle veya böyle kabul ederek ele alma, bakış, bakış açısı.

n. 21

n. +ında 142

nazaran *zf.* (Ar. *nażar*'ın *tenvinli şekli nazaran*) **1.** Göre, bakılırsa. **2.** Karşılaştırılacak olursa, nispetle, kıyasla, oranla.

n. 51, 125

nazik *sf.* (Fars. *nâzuk*'ten) **1.** Hareketleri karşısındakinde hoşnutluk uyandıracak şekilde ince, zarif, ölçülü, yumuşak ve terbiyeli olan (kimse) ve bu tarzda yapılan (hareket).

n. 24, 83, 100

ne *zm.* **1.** Hangi şey. **2.** (Şart kipiyle kullanıldığında) Bir şey, herhangi bir şey. **3.** Bâzı cümlelerin sonunda, “Onu ne ilgilendiriyor, onu alâkadar etmez” anlamında kullanılır. **4.** Hangi. **5.** Bâzı kelimelerle kullanıldığında onların gereksizliğini ve yokluğunu bildirir. **6.** Nasıl [Bu anlamda *bu* sıfatı ile kullanılır]. **7.** Niçin. **8.** Bâzı kelimelerle kullanıldığında bunlara aşırılık kavramı katar ve kelimenin anlamına göre şaşma, yakınma, memnûniyet, beğenme, takdir vb. ifade eder. **9.** Şaşkınlık, hiddet vb. mânâlar ifade eder.

n. 11, 11, 11, 11, 12, 12, 14, 14, 16, 16, 16, 16, 16, 16, 19, 20, 21, 23, 23, 24, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 35, 35, 36, 36, 37, 37, 37, 38, 38, 38, 39, 39, 39, 40, 40, 40, 40, 40, 40, 42, 43, 44, 45, 45, 46, 47, 47, 48, 48, 50, 51, 52, 53, 55, 55, 56, 56, 56, 62, 62, 62, 62, 64, 64, 64, 64, 64, 66, 66, 66, 66, 68, 68, 69, 69, 70, 71, 71, 72, 72, 73, 73, 73, 73, 74, 74, 74, 75, 76, 77, 77, 77, 78, 78, 79, 82, 82, 82, 82, 82, 83, 85, 85, 87, 87, 87, 87, 88, 92, 92, 93, 93, 93, 93, 93, 94, 94, 95, 95, 95, 95, 96, 96, 96, 96, 97, 97, 98, 99, 100, 100, 100, 100, 103, 103, 103, 104, 105, 106, 106, 107, 108, 108, 108, 108, 108, 110, 110, 111, 111, 112, 112, 113, 113, 114, 114, 115, 116, 116, 116, 117, 117, 117, 118, 118, 118, 118, 119, 119, 119, 119, 119, 119, 119, 119, 120, 120, 120, 121, 121, 122, 122, 124, 125, 125, 125, 127, 127, 128, 128, 128, 128, 128, 129, 129, 129, 130, 130, 130, 131, 133, 134, 134, 134, 135, 136, 137, 137, 137, 137, 137, 137, 138, 139, 139, 139, 139, 139, 139, 139, 139, 140, 140, 140, 140, 140, 141, 142, 142, 142, 142, 142, 143, 143,

143, 145, 146, 146, 147, 147, 148,
148, 149, 150, 150, 151, 151, 151,
151, 151, 153, 153, 153, 153, 154,
154, 155, 156, 156, 156, 157, 157,
157, 159, 159, 159, 159, 159, 160,
160
n.+dir 19, 35, 35, 36, 63, 127, 159,
159
n.+ler 37, 57, 58, 71, 104, 106, 117,
119, 119, 132, 133, 135
n.+si 24
n.+ydi 28, 117, 122, 122, 123, 138
n. +ydim 124
n. +ye 89
n.+yim 38
n. +yin 120
n. +ysek 16

nebat *a. Ar. nebāt* **1.** Bitki.

n. 150
n.+ları 91, 92
n.+larınkinden 21

nebatat *a. (Ar. nebāt ve çoğul eki -āt ile nebātāt)* **1.** Bitkiler.

n. 91, 105, 146, 149, 158

neci *zm.* **1.** Ne iş yapıyor?

n.+ydi 101

Necla *öz. a.*

N. 31, 38, 41, 42, 42, 43
N.+dan 32
N.+nın 28, 30, 38

nedamet *a. Ar. nedāmet* **1.** Yaptığı iş veya davranışın sonucunu beğenmeyip yaptığına hayıflanma, pişman olma, pişmanlık.

n. 125
n.+le 157

neden *zf.* **1.** Ne sebepten, niçin. **2.** Sebep.

n. 11, 12, 15, 19, 31, 31, 33, 33, 37,
37, 44, 47, 60, 81, 81, 89, 92, 97, 98,
101, 116, 116, 118, 123, 123, 128,
134, 134, 135, 138, 146, 152, 153,
154, 155

nedense *zf.* **1.** Bilinmeyen bir sebepten dolayı.

n. 11, 15, 12, 16, 25, 29, 48, 54, 83,
142, 144

nefes *a. Ar. nefes* **1.** Akciğerlere hava alıp verme ve bu yolla alınan verilen hava, soluk.

n. 11, 16, 32, 39, 45, 64, 64, 69, 80,
85, 114, 116, 117, 117, 127, 129,
133, 133, 134, 140

n.+e 127
n.+i 34, 63, 64
n.+imi 125, 159
n.+ini 45, 64
n.+inin 133
n.+lerini 116

nefis *a. Ar. nefis* **1.** Bir kimsenin kendi öz varlığı, öz benliği, kişiliği. **2.** Bir şeyin içi, merkezi, kendisi.

n.+imde 49
n.+ime 16, 62, 109
n.+ini 69

Nefise *öz. a.*

N. 48, 50, 111

nefret *a. Ar. nefret* **1.** Bir şeyi veya bir kimseyi beğenmemekten, kötü bulmaktan ileri gelen şiddetli itici duygu, iğrenç bulup tikslenme.

n. 81

nemli *sf.* **1.** Hafif ıslak, hafif yağ, rutübetli.

n. 90

nere *zm.* **1.** Hangi yer. **2.** (Vücut için)

Hangi organ veya taraf. **3.** Nereye. •
Nerede – Nerde *zf.* **1.** Hangi yerde
n.+de 17, 60, 84, 84, 111, 113, 113,
115, 128, 129, 148, 149, 154
n.+den 17, 68, 73, 74, 75, 75, 78, 99,
107, 125, 151
n.+deydin 53
n.+si 91
n.+lerde 38, 38
n.+lere 132
n.+leri 56
n.+si 121, 123
n.+ye 13, 13, 17, 30, 48, 67, 89, 107,
125, 128, 134, 140, 147, 152

neredeysse *zf.* **1.** Hemen hemen, az kaldı ki.

n. 83, 114, 150

neşe *a. (Ar. neşve “çakırkeyf olmak”tan neş’e)* **1.** Gönülde duyulan ve dışı vuran ferahlık hâli, üzüntüsü olmamaktan ileri gelen ve kendini çeşitli şekillerde belli eden iç ferahlığı, sevinç, sürür.

n. 112
n.+si 73, 111

neşelendir- **1.** Neşeli duruma getirmek, neşe vermek, keyiflendirmek.
n.-mek 100

neşeli *sf.* **1.** Neşesi hâminden belli olan, şen, keyifli. **2.** İnsanda neşe uyandıran, hoş, güzel.
n. 76, 95, 101, 114
n.+ydi 111

neşret- (*Ar. neşr + T. etmek, eylemek*) **1.** Yaymak, dağıtmak, saçmak. **2.** Yayımlamak.
n.-tiği 133

netice *a. Ar. netice* **1.** Bir olay veya durumun sonunda meydana çıkan olay veya durum, sonuç. **2.** Bir gelişme veya teşebbüsün sonunda elde edilen şey, semere. **3.** Son, âkibet, nihâyet.
n. 146
n.+ler 84
n.+leri 109
n.+si 11
n.+sine 122
n.+siydi 105
n.+ye 96, 99, 132, 141

nevi *a. Ar. nev' 1.* Cins, tür. **2.** Türü.
n. 28, 33, 50, 60, 79, 88, 92, 105, 106, 107, 110, 123, 125, 148
n.+den 43, 52

nevîr *a. (Yun. nevro "sinir") 1.* "Kendini tuttuğunu belli etmemeye çalıştığı halde öfkeden yüz ifâdesi değişmek, çok sinirlenmek" anlamına gelen *Nevri dönmek* deyiminde geçer.
n.+i 34

neyse *bağl.* **1.** Önemi yok, uzatmaya değmez, olan oldu. **2.** Bereket versin ki, çok şükür.
n. 75, 80

nezaket *a. (Fars. nāzuk > nāzik'ten nezāket)* **1.** Terbiye, edep, kibarlık, zarâfet.
n. 128

nezaret *a. (Ar. nazar'dan nezāret)* **1.** Bakma, bakış, etrâfi görme, seyir.
n.+i 29

nezle *a. (Ar. nuzûl "aşağı inmek"ten nezle)*

1. Daha ziyâde soğuk algınlığında ortaya çıkan ve burun akması şeklinde kendini gösteren, virüslere bağlı yukarı solunum yolları hastalığı, zükâm.
n.+de 20

niçin *zf.* **1.** Bir şeyin sebebini ve amacını sormak maksadıyla kullanılan "neden, hangi sebeple, hangi sebepten ötürü?" anlamında soru zarfı.
n. 17, 30, 31, 31, 36, 36, 37, 37, 37, 38, 52, 53, 68, 74, 81, 83, 96, 97, 97, 97, 97, 103, 107, 117, 121, 127, 140, 141, 141, 141, 141, 147, 147, 152, 155, 157, 159, 159, 159

Nihal *öz. a.*
n.+inden 55

nihayet *a. Ar. nihāyet 1.* Son. **2.** Sonunda, en sonunda.
n. 17, 22, 26, 45, 45, 49, 51, 55, 57, 64, 77, 80, 80, 102, 103, 104, 106, 117, 118, 124, 126, 126, 130, 130, 132, 133, 157
n.+ini 129

nihayetsiz *sf.* **1.** Sonsuz, bitmez tükenmez.
n. 44, 44, 136

nikbin *sf. ve a. (Fars. nik "iyi" ve bin "gören" ile nik-bin) 1.* Her şeyi iyi tarafından alan (kimse), iyimser.
n. 12

nikbinlik *a. 1.* Nikbin olma durumu, iyimserlik.
n.+im 67

nispet *a. Ar. nisbet 1.* İki şeyin veya parça ile bütünü nitelik veya nicelik bakımından birbirine göre olan durumu, oran. **2.** Ölçü, derece.
n.+leri 132
n.+te 12, 62, 135

nispetsiz *sf.* **1.** Aralarında ölçü bakımından bir âhenk bulunmayan, alışılmış veya kabul edilmiş belli ölçülere sâhip olmayan.
n. 54

niş *a. Fr. niche 1.* Duvara açılan derinliği az oyuk, göz.
n.+lerimin 86

nişan *a. Fars. nişān* **1.** İşâret, belirti, iz, alâmet. **2.** Bir erkekle bir kadının evlenme vaadiyle birbiriyle yaptıkları sözleşme ve bu sözleşme sebebiyle yapılan yüzük takma töreni.
n.+dan 31

nitekim *bağl.* **1.** Cümle başında kendisinden önce gelen cümledeki hükmü doğrulamak için “gerçekten, hakikaten, nasıl ki ... olduğu gibi” anlamlarında kullanılır.
n. 13, 50, 54, 60, 71, 83, 95

niyet *a. Ar. niyyet* **1.** Bir şeyi yapmayı önceden kurma, zihinde tasarlama, yapmayı aklına koyma, yapmaya karar verme.
n. 62, 139
n.+im 16
n.+inde 60, 64, 81

nizam *a. Ar. niẓām* **1.** Kâinatta ve her türlü kuruluştta, o şeyin varlığının gerektirdiği şekilde mevcut olan ve devâmını sağlayan yasa ve kural, düzen, usûl.
n.+a 144

noel *a. (Fr. noël < Lat.)* **1.** Hristiyanların Hz. İsa'nın doğum günü olarak kutladıkları yortu.
n. +i 110

noksan *a. Ar. nuḡṣān* **1.** Eksiklik, kusur.
n. 135
n.+dı 117, 119
n.+ları 51
n.+mış 135

noksansız *sf. ve zf.* **1.** Eksiksiz, tam olarak.
n. 108

nokta *a. Ar. nuḡṭa* **1.** Biçimi kalemin kâğıda bir defa dokunması ile meydana gelen ben gibi ufak şekil, benek. **2.** Belli bir yer. **3.** Bir konuda önemli taraf, husus.
n. 82, 96, 97
n.+da 94, 105, 108, 108
n.+lar 108, 145
n.+larda 94, 99
n.+ları 103
n.+nın 109
n.+ya 85, 107, 109, 109, 117, 138, 141

n.+yı 87, 89, 158

Nollendorf *öz. a.*
N. 67

normal *sf. Fr. normal < Lat.* **1.** Kurala, alışılmışı uygun, doğal, tabî.
n. 97

not *a. Fr. note < Lat.* **1.** Bir şeyi hatırlamak için yazılan kısa yazı.
n. 62, 160
n.+lar 66

nöbet *a. (Ar. – Fars. nevbet'ten)* **1.** Sıra, nevbet.
2. Hastalıktan ileri gelen ateş ve titreme.
n. 43
n.+ler 156

nöbetçi *sf.* **1.** Nöbet bekleyen, nöbet sırası kendisinde olan kimse.
n. 128

numara *a. İtal. numero < Lat.*
1. Bir şeyin bir dizi teşkil eden benzerleri arasındaki yerini gösteren sayı. **2.** Rakamla ifade edilen çeşitli kullanılışlarda kısaltma yoluyla tamladığı nesne veya kimse yerine kullanılır.
n. 27, 125
n.+lar 110
n.+sı 111
n.+sının 56

Nurettin *öz. a.*
N. 29, 30, 30, 31, 31, 38, 39, 39, 42, 42, 42

Nurten *öz. a.*
N. 28, 31, 41
N.+i 26, 32

nükte *a. Ar. nukte* **1.** İnce bir anlam taşıyan, zekâ eseri olduğu için hoşça giden zarif ve düşündürücü söz, espri.
n. 118
n.+me 132

O

o *zm.* **1.** Tekil üçüncü şahsı gösterir. **2.** İşâret zamiri olarak yerini tuttuğu en uzaktaki kimse veya şeyi gösterir. **3.**

sıf. En uzakta olan kimse veya şeyi işâret yoluyla belirtir.

o. 11, 11, 12, 14, 14, 15, 15, 15, 16, 17, 17, 19, 21, 22, 22, 22, 22, 24, 25, 27, 27, 28, 28, 32, 34, 36, 37, 37, 39, 39, 39, 40, 42, 43, 45, 47, 48, 50, 52, 55, 55, 55, 56, 57, 62, 62, 63, 63, 64, 65, 67, 67, 68, 69, 69, 69, 70, 72, 72, 73, 74, 74, 75, 75, 75, 75, 75, 75, 75, 76, 76, 76, 77, 77, 78, 78, 80, 80, 80, 80, 82, 82, 83, 83, 83, 83, 84, 84, 85, 86, 86, 87, 87, 87, 88, 89, 89, 90, 93, 93, 94, 95, 97, 97, 97, 98, 100, 100, 102, 103, 103, 103, 103, 104, 104, 105, 106, 107, 107, 107, 107, 108, 108, 109, 109, 109, 109, 110, 110, 110, 110, 111, 111, 112, 112, 114, 114, 114, 116, 117, 118, 118, 118, 119, 120, 121, 122, 122, 122, 123, 123, 124, 124, 126, 126, 129, 130, 130, 130, 130, 131, 132, 132, 133, 133, 136, 136, 136, 138, 140, 142, 145, 145, 145, 146, 147, 147, 147, 147, 148, 148, 148, 148, 149, 149, 149, 151, 152, 154, 154, 154, 155, 156, 157, 158, 158, 159, 160, 160

o.+na 15, 16, 22, 22, 26, 31, 31, 33, 41, 44, 62, 63, 65, 72, 76, 80, 85, 85, 85, 87, 88, 88, 88, 89, 90, 92, 94, 94, 97, 99, 100, 103, 103, 104, 105, 108, 112, 115, 122, 122, 123, 125, 126, 126, 126, 128, 128, 130, 130, 131, 132, 133, 141, 141, 143, 145, 146, 147, 148, 148, 149, 157, 158, 158, 159, 160

o.+nda 55, 57, 69, 74, 89, 153

o.+ndan 18, 19, 32, 45, 93, 94, 99, 117, 120, 120, 125, 127, 131, 154, 158, 160

o. +lar 27, 38, 38, 53, 77, 86, 94

o.+lara 21, 28, 29, 37, 38, 43, 54, 67, 94, 97, 105, 125, 143, 150, 156

o.+lardan 12, 14, 41, 54, 97, 159

o.+lardı 98

o.+ları 29, 31, 46, 86, 148, 157

o.+larm 11, 11, 42, 47, 55, 55, 84, 91, 105, 112, 124, 124, 143, 144, 146, 149, 159

o.+larla 52, 132, 135

o.+nu 17, 20, 22, 27, 30, 32, 32, 33, 36, 37, 38, 40, 41, 43, 43, 44, 45, 52, 54, 57, 58, 60, 62, 64, 64, 67, 68, 69, 70, 70, 71, 71, 72, 72, 73, 74, 75, 79, 85, 87, 89, 85, 85, 95, 97, 100, 104, 106, 108, 108, 108, 110, 113, 113, 114, 114, 114, 115, 116, 118, 122, 123, 123, 126, 126, 126, 126, 128, 128, 129, 129, 130, 130, 130, 130,

131, 132, 132, 133, 136, 136, 136, 136, 139, 141, 141, 141, 144, 145, 158, 158, 158, 158, 159, 160, 160, 160

o.+nun 16, 16, 16, 17, 18, 18, 19, 19, 19, 21, 22, 22, 23, 23, 23, 27, 28, 30, 30, 31, 31, 31, 31, 32, 33, 33, 34, 34, 35, 37, 37, 37, 37, 38, 39, 40, 40, 41, 41, 44, 49, 52, 59, 60, 60, 62, 63, 63, 64, 65, 70, 72, 72, 73, 75, 83, 84, 84, 85, 85, 86, 87, 88, 88, 89, 92, 93, 94, 94, 94, 95, 99, 99, 100, 100, 100, 103, 104, 106, 106, 106, 108, 109, 110, 112, 113, 114, 116, 118, 118, 122, 122, 122, 122, 123, 124, 125, 125, 126, 126, 127, 127, 128, 129, 131, 132, 133, 133, 134, 137, 139, 140, 141, 141, 142, 142, 142, 143, 145, 146, 146, 147, 148, 148, 149, 149, 151, 153, 153, 153, 153, 153, 154, 155, 157, 157, 157, 157, 160

o.+nunla 24, 44, 55, 64, 64, 68, 73, 78, 84, 88, 130, 130, 141, 141, 143, 146, 158, 158, 160

o.+ydu 63

o.+yduk 16

Oberon *öz. a.*

O. 149

ocak *a. 1.* (Isınma, pişirme vb. işlerde kullanılmak üzere) Ateş yakılan yer.

2. (Kahvelerde, han ve müessese gibi birçok kimseye hizmet veren yerlerde) Çay, kahve vb. yapılan yer
o.+na 142

oda *a. 1.* Bir binânın, özellikle bir evin mutfak, banyo, giriş ve salon dışındaki çalışma, oturma, yatma vb. işlere yarayan, bir veya daha fazla çıkışı olan bölümlerinden her biri.

o. 18, 65, 133, 137

o.+da 18, 18, 25, 25, 32, 36, 36, 39, 131, 131, 133

o.+dan 34, 129, 145

o.+daydı 129

o.+lardan 131

o.+larında 12

o.+m 120

o.+ma 36, 49, 56, 57, 57, 62, 65, 137

o.+mda 62, 126

o.+mı 52

o.+mın 64, 136

o.+nın 17, 22, 26, 41, 43, 115, 116, 118, 133

o.+sı 25

o.+sına 17, 22, 25, 31, 34, 38, 41, 66

o.+sında 19, 27, 30, 115, 149, 158
o.+sındaki 30
o.+sından 128
o.+sını 17
o.+sının 14, 41
o.+ya 16, 17, 20, 21, 25, 38, 52, 133, 145
o.+ydı 25
o.+yı 18, 25, 26, 26, 35, 39, 43

odacı a. 1. İş yerlerinde, resmî dâirelerde temizliğe ve ayak işlerine bakan kimse, hademe.
o. 20

odalı sf. 1. Herhangi bir sayıda odası olan.
o. 148

of ünl. 1. Usanç, sıkıntı, bezginlik, ağrı, ızdırıp, şikâyet vb. duyguları anlatmak için kullanılır.
o. 103

oğlan a. 1. Erkek çocuk. **2.** Yetişkin erkek, delikanlı.
o. 71

oğul a. 1. Cinsiyeti erkek olan evlât. **2.** Erkek cinsten olan genç kimseler için kullanılan hitap sözü.
o.+um 27, 34, 151
o.+unu 48
o.+u 62, 138

oh ünl. 1. Beğenme, hayranlık, sevgi, sevinç, rahatlama vb. duyguları anlatır.
o. 71, 114

okşa- 1. (Sevgisini, şefkatini belli etmek için) Elini bir şey üzerinde hafif hafif gezdirmek.
o.-dı 15, 120
o.-mak 118
o.-rmiş 80
o.-yor 104

okşan- 1. El, hafif hafif üzerinde gezdirilmek sûretiyle sevimli olmak. **2.** Hoşnut edilmek, taltif edilmek.
o.-miş 89

okşayıcı sf. 1. Hoşa giden, sükûnet ve zevk veren.
o. 85

oku- 1. Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek. **2.** Bir yazıda anlatılmak istenen mânâyı anlamak, öğrenmek.
o. 45, 48
o.-duğum 49, 49, 49, 49, 54, 55, 55, 103
o.-duğumu 49
o.-duğumuz 100
o.-duğunu 19
o.-duklarım 53
o.-dum 56, 101, 137, 145
o.-mak 48
o.-mama 49
o.-masına 139
o.-maya 24, 46, 47, 52, 53, 62, 65, 126, 160
o.-mayı 36
o.-mayıda 66
o.-rken 57, 86, 125, 131
o.-yacağımı 51
o.-yan 20
o.-yarak 132, 134
o.-yayım 132
o.-yor 21, 49, 67, 145
o.-yordu 37
o.-yordum 131

okuma- 1. Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek. **2.** Bir yazıda anlatılmak istenen mânâyı anlamamak, öğrenmemek.
o. 43
o.-dılar 27
o.-dım 54

okut- 1. Okumak işini başkasına yaptırmak, kırâat ettirmek. **2.** Öğrenim görmesini sağlamak, tahsil ettirmek.
o.-mak 48
o.-uyor 62

okuyama- 1. Okuma ihtimali veya imkânı bulunmamak.
o.-dım 43

ol- 1. Meydana gelmek, vukû bulmak. **2.** Gerçekleşmek, tahakkuk etmek. **3.** Bulunmak, var olmak. **4.** Yaşamak, hayat sürmek, bulunmak. **5.** Hazır duruma gelmek. **6.** Uygun düşmek, yerinde olmak. **7.** (Zaman bildiren kelimelerle) Geçmek, tamamlanmak. **8.** (Zaman bildiren kelimelerle) Gelip

çatmak, yaklaşmak. **9.** (Bir şeye)
Sâhip olmak. **10.** (Hastalık bildiren
kelimelerle) Yakalanmak, tutulmak,
müptelâ olmak.

11. Sarhoş olmak.

o. 119

o.-acağı 43

o.-acağım 46, 93, 136

o.-acağımı 139

o.-acağına 130

o.-acağımı 11, 46, 109, 116, 136

o.-acağız 97

o.-acak 35, 38, 40, 40, 46, 85, 87, 96,
99, 101, 111, 115, 141, 154

o.-acakmışsın 48

o.-acaksa 137

o.-acaksın 156

o.-acaktı 65, 149, 152, 154

o.-acaktım 74, 88, 130, 157

o.-alım 120

o.-an 12, 14, 16, 17, 20, 21, 21, 24,
27, 28, 28, 29, 32, 45, 50, 51, 51, 52,
53, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 63, 65, 66,
70, 70, 72, 73, 78, 80, 88, 89, 91,91,
92, 93, 94, 96, 97, 98, 98, 99, 101,
106, 107, 108, 108, 108, 108, 100,
110, 110, 118, 118, 119, 122, 124,
126, 130, 132, 135, 137, 138, 138,
140, 141, 142, 145, 147, 148, 149,
150, 151, 154, 155, 155, 156, 157,
158

o.-andan 74

o.-anla 93

o.-anlar 92, 148

o.-anlara 36

o.+anları 120

o.-arak 11, 12, 14, 23, 24, 25, 27, 27,
33, 47, 49, 56, 57, 66, 66, 70, 82, 82,
85, 86, 87, 87, 89, 89, 94, 95, 96, 97,
97, 100, 108, 109, 112, 119, 125,
126, 126, 131, 133, 133, 135, 136,
136, 142, 146, 149, 153, 153, 158,
159

o.-du 27, 33, 36, 39, 48, 57, 58, 62,
63, 64, 64, 78, 84, 104, 117, 119,
123, 124, 131, 148, 152, 156, 160

o.-duğu 11, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 29,
29, 30, 40, 42, 42, 46, 54, 54, 56, 57,
58, 58, 63, 69, 71, 76, 83, 86, 92, 94,
102, 108, 109, 110, 115, 119, 126,
126, 127, 132, 132, 134, 137, 137,
143, 143, 147, 150, 153, 153, 154,
155

o.-duğum 17, 36, 43, 46, 48, 55, 58,
58, 61, 68, 68, 81, 83, 86, 89, 97, 97,
124, 134, 145, 148, 156, bir

o.-duğumu 44, 52, 59, 61, 72, 93,
112, 114, 128, 131, 137, 146, 146,
146, 149, 158

o.-duğumuz 19, 108

o.-duğuna 21, 53, 58, 62, 73

o.-duğundan 20, 31

o.-duğunu 13, 15, 15, 18, 19, 21, 22,
22, 27, 32, 32, 33, 34, 34, 38, 39, 43,
47, 50, 51, 60, 60, 62, 62, 64, 64, 66,
67, 68, 76, 79, 85, 86, 86, 87, 88, 88,
89, 93, 93, 93, 94, 95, 96, 97, 98,
100, 104, 105, 108, 108, 108, 109,
114, 117, 117, 121, 122, 123, 124,
125, 126, 126, 128, 128, 128, 128,
129, 132, 133, 133, 135, 138, 138,
142, 143, 143, 144, 146, 148, 148,
149, 150, 151, 152, 154, 154, 154,
154, 155, 155, 158, 159

o.-duğunuzu 61, 151

o.-duk 130

o.-dukça 19, 21, 41, 48, 48, 51, 150,
155

o.-dukları 29, 121

o.-duklarından 69

o.-duklarımı 159

o.-duktan 102

o.-dum 21, 28, 50, 53, 56, 77, 78, 96,
97, 101, 133, 140, 148

o.-dun 16, 35, 114, 129, 129

o.-dunuz 35, 113

o.-madiğı 11

o.-mak 29, 37, 42, 54, 55, 74, 80, 81,
82, 82, 92, 94, 95, 97, 99, 108, 112,
120, 122, 129, 138, 138, 145, 148,
159, 160

o.-makla 63

o.-makta 89

o.-maktan 17, 35, 77, 97, 113

o.-maktı 108

o.-malı 13

o.-mam 50, 109, 119

o.-mama 136

o.-mamız 119

o.-manın 36, 136, 146, 149

o.-ması 22, 23, 33, 47, 69, 88, 102,
112, 134

o.-masına 116, 159

o.-masından 86

o.-masını 61, 75, 142

o.-maya 31, 42, 83, 97, 112, 125

o.-mayan 11

o.-mayı 32, 98, 111, 119, 119

o.-muş 42, 44, 106, 153, 155

o.-muşa 111

o.-muştı 16, 50, 58, 80, 87, 129, 137,
145, 147, 155

o.-muştum 23, 41, 105

o.-sa 16, 47, 48, 55, 66, 71, 72, 74,
101, 127, 139, 150, 153, 155

o.-sam 136

o.-saydım 159, 159

o.-sun 18, 33, 33, 35, 41, 47, 48, 49,
50, 62, 73, 73, 94, 94, 96, 96, 99,
108, 110, 110, 112, 131, 137, 140,
147, 157
o.-sunlarla 20
o.-un 84, 96
o.-unca 30, 136
o.-up 27, 54, 66, 71, 71, 75, 92, 134,
136
o.-ur 11, 15, 15, 29, 35, 39, 47, 48,
49, 56, 75, 79, 88, 93, 95, 96, 98, 99,
120, 134
o.-urdu 41, 49, 58, 73, 86, 106, 125,
125, 151
o.-urlarsa 31
o.-ursa 41, 50, 73, 94, 94, 99, 108,
140, 147
o.-ursam 12
o.-ursanız 96
o.-ursun 51
o.-urum 24, 46, 82, 98
o.-uruz 110
o.-uyor 15, 29, 31, 34, 35, 36, 37, 38,
50, 54, 92, 100, 109, 110, 112, 133,
155, 160
o.-uyordu 18, 32, 54, 54, 65, 70, 72,
73, 86, 89, 89, 90, 109, 136, 147,
148, 160
o.-uyordum 72, 103, 123, 123, 134,
141, 141, 157
o.-uyorsunuz 40, 83
o.-uyorum 92, 99
o.-uyoruz 118

olabil- 1. Olma ihtimali veya imkânı
bulunmak.
o.-eceği 41, 47
o.-eceğimi 81
o.-eceğimizi 82
o.-eceğinden 15
o.-eceğini 17, 122
o.-en 107
o.-ir 45, 75, 79, 79, 79, 88
o.-irdi 58, 86, 86, 88, 88, 152
o.-irdim 72
o.-irim 76, 98
o.-iriz 77, 77, 99
o.-irsin 118
o.-irsiniz 99
o.-iyorsun 115, 116
o.-sem 98

olama- 1. Olma ihtimali veya imkânı
bulunmamak.
o.-m 98
o.-yacağımı 99, 157
o.-yacağımı 17, 85
o.-yordum 65

o.-yorum 95
o.-z 45, 98
o.-zdı 55, 127, 130, 137, 141, 146
o.-zdım 64

olası *sf.* 1. Mümkün, muhtemel.
o. 21

oldukça *z.f.* 1. Epey, bir hayli.
o. 13, 29, 31, 41, 49, 52, 54, 56, 57,
64, 68, 84, 115

olma- 1. Meydana gelmemek, vukū
bulmamak. 2. Gerçekleşmemek,
tahakkuk etmemek. 3. Bulunmamak,
var olmamak. 4. Hazır duruma
gelmemek. 5. Uygun düşmemek,
yerinde olmamak. 6. (Zaman bildiren
kelimelerle) Geçmemek,
tamamlanmamak. 7. (Zaman bildiren
kelimelerle) Gelip çatmamak,
yaklaşmamak. 8. (Bir şeye) Sâhip
olmamak.
o.-dan 22, 50, 62, 63, 79, 86, 87, 98,
138
o.-dı 19, 23, 95, 127, 130, 136, 148
o.-dığı 29, 36, 70, 80, 81, 124, 127,
128
o.-diğıma 99
o.-diğımı 25, 124, 135
o.-diğimizi 120
o.-diğına 15, 30, 32
o.-diğını 17, 19, 27, 28, 28, 33, 33,
41, 45, 50, 60, 89, 92, 92, 108, 117,
122, 129, 146, 149, 149
o.-diğının 92
o.-dıktan 119, 149, 159
o.-dım 97
o.-mak 53
o.-makla 38
o.-ması 66, 122, 122, 138
o.-masını 120
o.-miş 13, 156
o.-mişim 63, 145
o.-sa 100
o.-saydı 47
o.-saydım 47
o.-sın 113
o.-yacağımı 82
o.-yacağımı 44, 51, 126, 138
o.-yacak 126, 131, 160
o.-yacakları 150
o.-yacaktı 88, 123
o.-yan 12, 14, 21, 52, 58, 58, 62, 67,
69, 69, 71, 74, 85, 86, 98, 100, 108,
117, 120, 123, 139, 147, 158, 158
o.-yanlar 92
o.-yın 61

o.-yınca 147
o.-yordu 20
o.-yor 150
o.-z 29, 42, 47, 82, 93, 94, 96, 96,
120, 130, 134, 151
o.-zdi 88, 125
o.-zsa 39, 44, 129, 142

olmayabil- **1.** Olma ihtimali bulunmayan.
o.-eçeğini 146
o.-irdi 149

oluş *a.* **1.** Olmak işi veya tarzı.
2. Olma, oluşma, meydana gelme, teşekkül, tekevvün.
o. -u 97
o. -umda 86

oluver- **1.** Aniden olma.
o.-ecekmiş 67
o.-irdi 147
o.-mek 14
o.-mişti 137

omnibüs *a.* (*Fr. omnibus < voiture omnibus < Lat. omnibus "herkes için"*) **1.** Biletle yolcu taşıyan büyük at arabası. **2.** Semtler veya şehirler arasında yolcu taşıyan motorlu taşıt.
o.+ler 121

omuz *a.* *< Yun. ômos* **1.** Vücutta boyunun iki yanında kalan, kolların gövdeye bağlandığı kısım.
o.+lar 54
o.+larını 39, 45, 118
o.+larının 116
o.+uma 13, 93, 112
o.+umdan 106
o.+u 115

on *a.* **1.** Dokuzdan sonra, on birden önce gelen sayının adı.
o. 12, 13, 16, 22, 23, 24, 28, 28, 30, 30, 33, 43, 46, 46, 47, 47, 47, 47, 50, 51, 62, 63, 67, 77, 83, 100, 100, 102, 104, 105, 109, 113, 126, 133, 142, 143, 144, 144, 145, 148, 149, 151, 151, 153, 153, 154, 155, 155, 157, 157, 157, 158, 158, 158, 158, 159
o.+da 105

ondüleli *sf.* **1.** Kıvrılmış, dalgalı, kıvrımlı.
o. 28

onsuz *zf.* **1.** O olmaksızın.

o. 142

oo *ünl.*
o. 80

opera *a.* *İtal. opera < Lat.* **1.** Sözlere besteli olarak söylenen, konusu dram ve trajedi olan, baştan başa müzikli tiyatro eseri. **2.** Bu tür eserlerin oynandığı tiyatro binâsı.
o. 105
o.+dan 149
o.+sı 149
o.+ya 105, 105

ora *a.* **1.** O yer [*Orada, oradan, oranın, orası, oraya, orayı, oralara, oraları...* gibi çekimli halleriyle, işâret edilen veya kastedilen ilerideki ve uzaktaki bir yeri ve çevreyi gösterir veya dikkat çekilmek istenen bir husûsu ifâde eder.
o.+da 18, 29, 36, 39, 39, 40, 47, 47, 55, 56, 58, 60, 67, 79, 88, 113, 121, 127, 130, 139, 139, 142, 152, 154, 154, 155, 155
o.+daki 60, 68, 70
o.+dan 17, 19, 95, 101, 105, 112, 130, 136, 143, 158
o.+daydınız 93
o.+dayken 154
o.+larda 100
o.+ya 19, 34, 34, 50, 82, 101, 102, 112, 113, 128, 132, 136, 137, 144, 158

ordu *a.* **1.** Bir devletin silâhli kuvvetlerinin bütünü.
o. 66

Orhan *öz. a.*
O.+ı 28

orquestra *a.* *İtal. orchestra < Yun.* **1.** Çok sesli bir müzik eserini seslendiren çalgıcılar topluluğu.
o. 69, 101
o.+nın 70, 73, 73, 79
o.+sı 95
o.+ya 71
o.+yı 80

orman *a.* **1.** Ağaçlarla kaplı geniş alan, büyük kuru.
o. 13, 106, 146
o.+da 65
o.+ın 121
o.+ları 121, 141

orta a. 1. İki uçtan veya bütün noktalardan aynı uzaklıkta olan yer. **2.** Başlangıçla sondan veya etraftaki yerlerden aynı uzaklıkta kabul edilen yer. **3.** Belirli bir zamanın başlangıcı ile bitimi arasında olan zaman.

o. 27, 62
o.+da 14, 34, 51, 66, 68, 69, 93, 106, 141, 141, 143
o.+daki 28, 41
o.+dan 48, 64, 71
o.+lara 57
o.+larına 94, 125
o.+larında 34
o.+larıydı 24
o.+sına 82
o.+sında 14, 22, 65, 81, 95, 115, 143, 151
o.+sından 68
o.+ya 23, 44, 50, 87, 103, 108, 132, 139

ortalık a. 1. Bulunulan yer, çevre, etraf. **2.** İçinde yaşanılan ev, oda vb. yer.
o. 16, 65, 66, 120, 128, 150, 159
o.+ı 49
o.+tan 140

Osmanlı öz. a. 1. Osman Gâzi tarafından 1299 yılında Anadolu'da kurulup I. Dünya Savaşı'ndan sonra yıkılan ve birçok devleti hükmü altına alarak Asya, Avrupa, Afrika kıt'alarında çok geniş bir alanda altı yüz yirmi üç yıl hüküm süren büyük Türk devlet.
O. 48

ot a. 1. Bir iki mevsim veya bir yıl, pek azı da daha fazla yaşadıkdan sonra kuruyan, toprak üstündeki kısımları odunlaşmayıp yumuşak kalan küçük bitkilerin ortak adı.
o.+lar 91

otel a. (Fr. *hôtel* < Lat. *hospitale* "kimsesizler ve yolcular için barınak, misâfirhâne") **1.** Müşterilerinin yatma, yeme ve çeşitli ihtiyaçlarını bir süre için para ile karşılayan işletme.
o. 154
o.+e 37, 46
o.+in 36, 36

otomobil a. Fr. *automobile* < Lat. **1.** İnsan taşımak için yapılmış motorlu, dört tekerlekli kara taşıtı.
o. 12, 13, 36, 128

o.+ine 16
o.+ler 128

otur- 1. Vücûdun belden yukarı kısmı dik duracak ve vücut ağırlığı kaba etler üzerine binecek şekilde bir yere yerleşmek, kuut etmek.

o.-acağımı 111
o.-alım 101, 113, 151
o.-an 20, 49, 57, 70, 71, 113, 149, 152
o.-anı 127
o.-anlar 111
o.-arak 41, 60, 88, 95
o.-du 61, 74, 92, 116
o.-duğu 40, 85
o.-duğum 20, 36, 111, 115, 154
o.-duğumu 40
o.-duğumuz 18
o.-duğunu 24
o.-dum 14, 18, 69, 119, 125, 125, 131, 134, 160
o.-madıklarımı 31
o.-mak 25
o.-maktan 31
o.-maya 152
o.-mayı bir
o.-muş 39, 41, 112, 155
o.-muşlar 41, 102
o.-sak 151
o.-sana 115
o.-un 14
o.-up 34, 48, 57, 62, 110, 136, 139, 159, 160
o.-ur 17, 25
o.-urken 75
o.-urum 111
o.-uyor 73, 126
o.-uyordu 14
o.-uyorduk 36
o.-uyorlardı 102
o.-uyorsunuz 84, 85
o.-uyorum 82
o.-uyoruz 26, 78

oturma- 1. Vücûdun belden yukarı kısmı dik duracak ve vücut ağırlığı kaba etler üzerine binecek şekilde bir yere yerleşmemek, kuut etmemek.

o.-dığımı 146
o.-ması 41

oturt- 1. Oturmasına izin vermek, oturmasını sağlamak veya oturmaya zorlamak. **2.** Yerleştirmek.

o.-muş 42
o.-tu 115
o.-tum 113

o.-urken 136

oturul- 1. Oturma işi yapılmak.
o.-duğu 18
o.-maktan 65

oturuş a. 1. Oturma işi.
o.+larımızı 158

oturuver- 1. Aniden oturmak.
o.-in 25

otuz a. 1. Yirmi dokuzdan sonra, otuz birden önce gelen sayının adı.
o. 29, 29, 29, 29, 63, 158

ova a. 1. Çevresindeki yüksek ve ârızalı topraklara göre çukurda kalan geniş ve düz arâzi.
o.+da 144

ovuştur- 1. Elleriyle sürterek ovmak.
o.-arak 88
o.-ur 138

oyala- 1. Bir kimsenin dikkatini ve ilgisini başka bir şey üzerine çekerek onu meşgul etmek. **2.** Vakit kazanmak için aldatmak, karşısındakine vakit kaybettirmek.
o.-dı 124

oyalanma- 1. Oyalanma işi yapmamak.
o.-dan 56

oyna- 1. Eğlenmek, oyalanmak maksadıyla bir şeyle meşgul olmak. **2.** Hareket etmek, kıvıldamak.
o. 142
o.-dığımı 96
o.-dığımı 142
o.-maya 18, 60, 135
o.-mıştı 150
o.-yarak 138
o.-yordum 68
o.-yordu 66

oynama- 1. Eğlenmek, oyalanmak maksadıyla bir şeyle meşgul olmamak.
o.-yordu 132

oynat- 1. Oynamak işi yapılmak. **2.** Üzerinde değişiklik yapılmaya uğraşılmak.
o. an 159

oynat- 1. Oynamasını, hareket etmesini sağlamak. **2.** (Birini) Eğlendirmek, oyalamak maksadıyla bir şeyle meşgul etmek.
o.-makta 32

oynayama- 1. Oynama ihtimali veya imkânı bulunmamak.
o.-m 159

oyun a. 1. Bir menfaat olmadan hoşça vakit geçirmek için yapılan, çeşidine göre belli kurallara bağlanmış, mahârete dayalı eğlence.
o. 150

oyuncak a. 1. Çocukların oynayıp eğlenmelerine ve oyalanmalarına yarayan çeşitli nesnelere ve bu maksatla yapılmış âlet, bebek vb. şeyler. **2. mec.** Başkalarının istenilen yolda yönetilen, istenilen şeye âlet edilen, kişiliği zayıf kimse.
o. 65, 97
o.+ı 138
o.+ıydım 67

Ö

öbür sf. 1. Diğer, öteki. **2.** (Gün, hafta, ay vb. zaman bildiren kelimelerle) Bir sonraki.
ö. 63
ö.+üne 113, 128

öde- 1. Bir şeyin karşılığını alacaklı olana vermek, tediye etmek.
ö.-diler 148
ö.-mişler 30

ödünç sf. 1. Geri verilmek veya alınmak şartıyla verilen veya alınan, âriyet.
ö. 12

öğle a. 1. Güneşin gökyüzünde en yüksek noktada bulunduğu, günün sabahla ikindi arasındaki vakti, gün ortası.
ö. 18, 19, 150
ö.+den 25, 53, 62, 85, 105, 133, 139
ö.+ye 16, 18, 66, 130, 133

öğren- 1. Bir husus hakkında bilgi sâhibi olmak, bilgi edinmek. **2.** Eğitim yoluyla belli bir konu üzerinde bilgi kazanmak, taallüm etmek, tederrüs

etmek. **3.** Haber almak. **4.** Anlamak, bilmek, idrak etmek.

ö.-diğim 62
ö.-diğimden 53
ö.-diğime 19, 29, 33
ö.-diğimi 33
ö.-diğimiz 16
ö.-diğin 156
ö.-dikleri 111
ö.-dim 19, 24, 34, 50, 128, 129, 144, 144
ö.-din 62
ö.-eçeğimi 51
ö.-eceklerimden 152
ö.-eceksin 155
ö.-ip 50
ö.-irsin 143
ö.-irsiniz 128
ö.-mek 24, 45, 51, 57
ö.-mekle 52
ö.-memi 50
ö.-menin 151
ö.-meye 62, 62
ö.-miş 47, 51, 58, 146, 154, 159
ö.-mişti 29

öğrenebil- **1.** Öğrenme ihtimali veya imkânı bulunmak.
ö.-eçeğimden 33

öğreneme- **1.** Öğrenme ihtimali veya imkânı bulunmamak.
ö.-dim 142
ö.-yeceğimden 154

öğrenme- **1.** Bir husus hakkında bilgi sâhibi olmak, bilgi edinmemek. **2.** Haber almamak. **3.** Anlamamak, bilmemek, idrak etmemek.
ö.-den 51
ö.-dim 97
ö.-mek 137, 151

öğret- **1.** Bir konu hakkında bilgi sâhibi etmek.
2. Bir şeyi yapmak husûsunda alışkanlık kazandırmak, yetenek sâhibi etmek, tâlim etmek..
ö.-ir 15
ö.-mişti 86, 146
ö.-tim 97
ö.-tin 159

ökçeli sf. **1.** Ökçesi yüksek olan, topuklu.
ö. 88

ökse a. < Yun. *iksia* **1.** Ökse otu sapsarlarından veya çoban püskülü

denen bitkinin kabuklarından çıkarılan yapışkan madde. **2.** Bu maddeye bulanarak kuş tutmakta kullanılan değnek.
ö.+ye 112

öksür- **1.** Akciğerlerdeki havayı birdenbire ve gürültülü bir sesle dışarı vermek.
ö.-düğü 35
ö.-üyordu 45

öksürük a. **1.** Solunum organlarının kasılması ve zorlanmasıyla ciğerlerdeki havanın gürültülü bir şekilde ağızdan dışarı atılması.
ö. 38, 136
ö.+e 114

öl- **1.** Hayâtı sona ermek, yaşamaz olmak, can vermek, vefat etmek.
ö.-dü 60, 78, 97, 137, 148
ö.-düğünü 155
ö.-eçeği 143
ö.-eçeğim 46
ö.-eçeğimi 156
ö.-en 131
ö.-mek 41
ö.-müş 133, 156
ö.-müştü 141, 158, 158, 158
ö.-müşüm 158
ö.-sek 38
ö.-ürdüm 125
ö.-üyor 38

ölçüsüz sf. **1.** Düşünce ve hareketlerinde aşırı giden, îtidalsiz. **2.** Aşırı, aşırı derecede.
ö. 112

öldürül- **1.** Hayâtına son verilmek. **2.** Yok edilmek, yok olmasına sebep olunmak.
ö.-düğünü 48
ö.-eçeği 49

ölme- **1.** Hayâtı sona ermemek, yaşar olmak, can vermemek, vefat etmemek.
ö.-z 149

ölü sf. **1.** Hayâtı sona ermiş bulunan, artık yaşamayan. **2.** Zayıf, söntük, güçsüz. **3.** Ölmüş olan, artık yaşamayan kimse.
ö. 129
ö.+sünün 47
ö.+ye 157, 157

ö.+yü 157

ölüm a. 1. Bir canlıda hayâtî fonksiyonların tam ve kesin bir şekilde sona ermesi durumu, mevt, irtihal, vefat.

ö. 155, 157

ö.+e 44, 110, 123

ö.+ü 155, 160

ö.+ünden 142

ömür a. Ar. 'umr > 'ömr 1. Yaşama veya var olma süresi, bir şeyin yaşadığı müddet, hayat.

ö. 87, 122, 159

ö.+ümce 87, 87, 123

ö.+ümde 158

ö.+üm 94

ö.+ümün 62, 86, 86, 157

ö.+ümüzden 110

ö.+ümüzü 110

ö.+ünün 125

ö.+ü 110

ön a. 1. Arka, sağ ve soldan başka dördüncü yön, görünen ileri taraf. **2.** Bir şeyin esas kabul edilen görünen yüzü. **3.** Bir yerin arka kabul edilen kısmına göre ileride bulunan tarafı, bir eksene göre ileride kalan yeri. **4.** Bir kimse veya yerin yüzünün baktığı tarafta olan yakın yer.

ö.+e 56, 91

ö.+lerinde 42

ö.+ümde 17, 49, 60, 60, 68, 69, 73

ö.+ümdeki 123

ö.+üme 12, 41, 53, 60, 72, 73, 80, 83, 95, 102, 103, 145, 147, 159, 160

ö.+ümü 35

ö.+ümüzdeki 143

ö.+ünde 11, 16, 23, 45, 46, 50, 53, 54, 55, 55, 60, 67, 71, 73, 76, 79, 80, 82, 85, 97, 126, 136, 139, 141, 150

ö.+ündeki 18, 18, 34, 67, 83, 95, 106, 113

ö.+ünden 65

ö.+ündeydi 158

ö.+üne 18, 21, 22, 26, 33, 36, 56, 60, 76, 87, 88, 89, 91, 104, 104, 109, 111, 115, 119, 126, 126, 138, 139, 139, 153, 157

ö.+ünü 121

önce takı. 1. İçinde bulunulan veya bahsedilen ânın gerisinde kalan bir zamanda, evvel. **2.** Biraz, iki gün, üç yıl vb. zaman ifâde eden kelimelere

eklenerek, belirtilen kadar zamânın geçmiş bulunduğunu anlatır.

ö. 64

önlüklü sf. 1. Önlük giymiş veya önlük takmış olan.

ö. 14

öp- 1. Sevgi ve saygısını göstermek üzere dudaklarını bir şeye değdirmek. **2.** Sevgi ifâdesi olarak dudaklarını (karşı cinsten) sevdiği kimsenin dudakları üzerine koymak.

ö.-ecek 93

ö.-erken 93

ö.-mek 72, 80, 80, 93, 140

ö.-mesinin 64

ö.-tü 35, 45, 71, 102, 103, 105

ö.-tüm 45, 84, 106

öpülme- 1. Dudaklar sevgi ve saygı ifâdesi olarak birine veya bir şeye değdirilmemek.

ö. -miş131

öpüş- 1. Birbirini öpmek.

ö.-tüler 14

ö.-ürken 71

ö.-üyor 111

öpüşme- 1. Birbirini öpmemek.

ö.-yeceğiz 111

örgü a. 1. Örmek işi ve tarzı. **2.** Taş, tuğla vb. malzemenin diziliş ve düzenleniş biçimi.

ö. 121

örme a. 1. Örmek işi. **2. sf.** Örülerek yapılmış.

ö. 26

örnek a. 1. Yapılacak bir şeyin kendisine benzetilmek istendiği şey, model. **2.** Nitelikleri hakkında fikir vermek üzere bir bütünden alınan küçük parça, göstermelik, numûne.

ö. 138

ört- 1. Korumak, gizlemek veya görünmez duruma getirmek için üstüne bir şey koymak, örtülü duruma getirmek. **2.** Kapatmak.

ö.-en 124

ö.-tüm 131

ö.-üyordu 91, 140

örtbas a. 1. “Bir kabahati, bir suçunu herkesin duymasına engel olup gizlemek, başkaları tarafından duyulup yayılmasını önlemek” anlamına gelen *Örtbas etmek* deyiminde geçer.

ö. 103

örtü a. 1. Örtmeye yarayan şey.

ö.+lerin 25, 115

ö.+lerini 131

ö.+lü 38

ö.+nün 76, 129

ö.+süne 35

ö.+sünün 135

örtül- 1. Üstüne bir şey konmak sûretiyle kapatılmak, bir şeyle kaplanmak.

ö.-müş 90

örtülü sf. 1. Örtülmüş, bir şeyle kaplanmış, kapatılmış.

ö. 86

öt- 1. (Kuş ve böcek) Değişik tonlarda nağmeli sesler çıkarmak.

ö.-üyordu 30

öte a. 1. Daha uzaktaki yer, iki uzaklıktan daha uzak olanı. **2.** Öbür taraf, öbür yan, uzakça olan yer.

ö. 39, 99, 138

ö.+de 41, 49, 121

ö.+deki 136

ö.+ki 21, 26, 47, 64, 65, 73, 80, 99, 131

ö.+kiler 30

ö.+kinde 40

ö.+kiyle 14

ö.+mde 157

ö.+sindeymiş 122

ö.+ye 38

öteberi a. 1. Küçük ve önemsiz, ikinci derecedeki nesne veya eşyâ, çeşitli ufak tefek şeyler.

ö. 149, 150

öyle sf. 1. Ona benzer, onun gibi. **2.** O kadar, o derece. **3.** O şekilde, o biçimde, o tarzda.

ö. 58, 70, 72, 75, 76, 77, 81, 81, 81, 82, 84, 96, 96, 98, 101, 107, 107, 124, 135, 142, 147, 147, 147, 149, 154, 156

ö.+yse 91 , 92

özentilik a. 1. Özenti olma durumu.

ö. 31

özle- 1. Görmek istenen bir kimse, şey veya yeri görememenin verdiği eksikliği içinde hissetmek, görme isteği duymak, göreceği gelmek, hasret duymak.

ö.-yordum 150

özür a. (Ar. 'uzr > 'özr) 1. Yanlış, hatâlı bir davranışın elde olmadan veya mecbur kalındığı için yapıldığını bildirmek ve hoş görülmesini istemek üzere öne sürülen sebep, mâzeret. **2.** Kusur, hatâ, eksiklik.

ö. 23, 83, 98

P

paça a. (Fars. pā “ayak” ve küçültme ekiyle pā-çe “ayakçık”) 1. Pantolon, şalvar, don, çakşır gibi belden aşağı giyeceklerin, giyilirken ayağın geçmesi için açık bırakılan aşağı kısmı.

p.+ları 121

paha a. (Fars. behā'dan) 1. Değer, kıymet, fiyat.

p.+sına 74, 94, 99, 148

pahalı sf. 1. Fiyatı yüksek olan.

p. 25

pahalılık a. 1. Fiyatların genel olarak yüksekliği, her şeyin pahalı olması durumu.

p.+ından 27

paket a. Fr. paquet 1. Bir veya bir çok şeyin kâğıda sarılıp bağlanmasından meydana gelen, elle taşınabilir nesne.

p.+i 41, 43, 43, 137

p.+leri 149, 150

palto a. Fr. paletot < İng. 1. Soğuk havalarda elbise üstüne giyilen, kalın kumaştan erkek giyeceği.

p.+larımızıza 94

p.+mu 69, 80, 113, bir

p.+mun 121

p.+sunu 36, 42

p.+sunun 20

pansiyon a. Fr. pension < Lat. 1. Oda oda veya bütünüyle birkaç gün yâhut belli bir zaman için kirâya verilen,

eşyâlı, istenildiğinde yemek de yenilebilen ev.

p. 51, 52, 65, 105, 105, 146

p.+a 51, 53, 56, 62, 85, 105, 126, 136, 136

p.+da 78, 78

p.+daki 62

p.+dan 151, 154, 155

p.+la 139

p.+un 51, 56

pantolon *a. Fr. pantolon* **1.** Belden ayak bileklerine kadar inen ve bacaklara geçirilmek sûretiyle giyilen giyecek.
p.+larını 29

para *a. (Fars. pāre “parça, gümüş parçası”ndan)* **1.** Alış verişte ödeme aracı olarak kullanılmak üzere devlet tarafından basılıp tedâvüle çıkarılan, üzerinde itibârî değeri yazılı kâğıt veya mâden.

p. 12, 13, 13, 19, 26, 31, 31, 50, 50, 50, 52, 93, 101, 101, 101, 138, 148

p.+lar 143

p.+larına 149

p.+m 12, 12

p.+nın 50

p.+nız 93

p.+sı 148, 149

p.+sını 136, 137, 139

p.+sıyla 50, 52

paralı *sf.* **1.** Parası olan, varlıklı, servet sâhibi. **2.** Para karşılığında yapılan veya sağlanan.
p. 102

parasız *sf.* **1.** Parası olmayan, maddî varlığı bulunmayan. **2.** *zf.* Para olmadan.
p. 102

parça *a. (Fars. pārçe < pār+çe – pāre+çe)* **1.** Bir bütünden ayrılmış kısım. **2.** Bir bütün içindeki bir bölüm.

p. 12, 12, 37, 54, 55, 72, 73, 74, 76, 92, 107, 111, 115, 116, 143, 143, 148, 148, 150

p.+ları 121

p.+larına 19

p.+sı 41, 55, 55, 138, 138, 159

p.+sından 89

p.+sını 86

parçalayabil- **1.** Parçalama ihtimali veya imkânı bulunmak.

p.-irdi 138

pardösü *a. Fr. pardessus* **1.** Elbise üstüne giyilen, manto ve paltodan ince üstlük, mevsimlik ince ve hafif palto.
p. 88

parlıtı *a. 1.* Parıldayan bir şeyde görülen parlaklık, parıldama.
p. 112, 156

Paris *öz. a.*
P. 49

park *a. Fr. parc < İng. park* **1.** Halkın gezme ve hava alma ihtiyâcını karşılamak üzere düzenlenmiş çiçekli ve ağaçlık geniş alan.
p.+a 125
p.+ını 123

parke *a. Fr. parquet* **1.** Binâ zeminlerine döşenmek üzere hazırlanmış, aynı boydaki düzenli küçük tahta parçalarından her biri.
p. 121
p.+lerin 71

parla- **1.** Kuvvetli ışık çıkarmak, ışık saçmak, ışıldamak.
p.-dı 135
p.-diği 87
p.-yan 44, 112
p.-yor 112
p.-yordu- 43, 89

parmak a. 1. İnsanın ve bâzı hayvanların el ve ayaklarının son bölümünü oluşturan eklemli uzantılardan her biri.
p. 72
p.+ını 62, 81, 107, 113
p.+ı 89
p.+ıyla 100
p.+ları 76, 129
p.+larımı 49, 77
p.+larımın 134
p.+larımı 71, 88, 119, 135
p.+larımın 72, 120
p.+larıyla 102

parmaklı *sf.* **1.** Parmağı olan.
p. 18

parmaklıklığı *sf.* **1.** Parmaklığı olan.
p. 91

pasaport *a. İtal. passaporto* **1.** Yurt dışına gidenlere, gittikleri yabancı ülkelerde kimliklerini ispat edebilmeleri için yetkili kuruluşlarca verilen kimlik belgesi.

p. 141

p.+lar 138

pasif *sf. Fr. passif < Lat.* **1.** Başka bir etkiyi kabul eden, kendisi etki yapan durumunda olmayan, tepki göstermeyen, edilgin, münfail. **2.** Teşebbüs sâhibi olmayan, gelişme gösterme husûsunda hareketsiz kalan (kimse).

p. 97

pat *a.* **1.** Bir yere vurulunca çıkan tok ses.

p. 121

paten *a. Fr. patin* **1.** Çoğunlukla tabanında dar uzun bir çelik bulunan, buz üzerinde kaymaya mahsus bir tür ayakkabı.

2. Bu ayakkabının düz yerlerde kaymak için kullanılan tekerlekli.

p. 121

patırtı *a.* **1.** Gürültü. **2.** Kargaşalık, çekişme, arbede.

p.+sı 111, 124

patron *a. Fr. patron < Lat.* **1.** Bir ticâret ve sanâyi kuruluşunun sâhibi durumunda olan kimse, iş veren.

p.+larının 100

p.+u 100

pazar *a. (Fars. bāzār'dan)* **1.** Birçok satıcının bir arada bulunduğu alış veriş yeri. **2.** Cumartesi ile pazartesi arasındaki günün adı, haftanın birinci günü.

p.+a 40, 69, 93

pek *sf. ve zf.* **1.** Sert, katı. **2.** Sağlam, kavî. **3.** *zf.* Çok, fazla, ziyâde.

p. 11, 15, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 26, 27, 27, 28, 28, 29, 29, 32, 34, 34, 34, 37, 37, 41, 42, 46, 47, 48, 49, 52, 53, 54, 54, 56, 56, 60, 60, 61, 62, 65, 66, 68, 69, 70, 71, 71, 74, 78, 81, 83, 86, 92, 92, 94, 95, 98, 98, 99, 101, 105, 109, 112, 118, 122, 129, 129, 129, 133, 138, 140, 140, 141, 141, 143, 143, 145, 150, 151, 151, 151, 152, 153, 153, 153, 153, 154, 155, 155, 155, 155, 155, 156

pekala *sf.* **1.** Benzerlerinden hiç de aşağı olmayan. **2.** *zf.* Çok kesin olarak, çok iyi şekilde, kesinlikle. **3.** Olur, peki.

p. 24, 150

peki *ünl.* **1.** Teklif edilen şeyin kabul ve tasdik edildiğini bildirir; olur, kabul, tamam. **2.** Açıklama yapılması istenen cümlelerin başına getirilir; pekâlâ, öyle kabul edelim.

p. 40, 40, 40, 74, 103, 134, 154

pelerinli *sf.* **1.** Pelerini olan.

p. 121

pembe *a. (Fars. penbe "pamuk"tan (?))*

1. Açık al renk, açık kırmızı gülün rengi, kırmızıya biraz beyaz karıştırılmasıyla elde edilen renk. **2.** *sf.* Bu renkte olan.

p. 66, 66

pembelik *a.* **1.** Pembe olma durumu.

p. 118

p.+i 72

pencere *a. (Fars. pencer > pencere)* **1.**

Binâ duvarlarında, taşıtların belli yerlerinde, hava ve ışığın içeriye girmesi ve içeridekilerin dışarıyı görmesi için bırakılan açıklık.

p. 20, 159

p.+de 85, 137, 156

p.+den 88, 155

p.+lere 128

p.+lerin 87

p.+lerine 126

p.+nin 136, 139, 141

p.+sinde 126

p.+sinden 123, 138

p.+sini 156

pençe *a. (Fars. penc "beş"ten pence > pençe)* **1.** Yırtıcı hayvanların ön ayaklarının, parmak uçlarında sivri ve aşağıya doğru kıvrık tırnaklar bulunan iç kısmı.

p.+sine 17

perde *a. Fars. perde* **1.** Bir yerin dışarıdan görünmesini önlemek, ışığı engellemek veya iki yeri birbirinden ayırmak için gerilen kumaş, naylon vb.

p. 123

p.+ler 70

p.+leri 69, 70, 71, 133

p.+lerin 133

- p.+lerini 69
- perişan** *sf.* Fars. *perişān* **1.** Dağınık, düzensiz, karmakarışık. **2.** *mec.* Acınacak durumda, zavallı, kederli, muhtarip.
p. 128
p.+dı 155
- perişanlık** *a.* **1.** Perişan olma durumu, dağınıklık, düzensizlik.
p.+ına 30
- peron** *a.* Fr. *perron* **1.** Tren istasyonlarında demir yolu boyunca uzanan, üzerine basılarak trene inilip binilen yüksekçe döşeme.
p.+a 140
- pervasız** *sf.* **1.** Korkusuz, çekinmez.
p. 80
- pervazsızca** *zf.* **1.** Pervasız bir biçimde, çekinmeden, sakınmadan, pervasızcasına, bodoslama.
p. +15, 18
- peş** *a.* (Fars. *pes* “arka, geri”den) **1.** Arka, art.
p.+imdeki 79
p.+imden 79
p.+inde 69, 97, 141
p. +ine 70
p.+ini 31
- peşin** *sf.* (Fars. *peşin* “önceki”nden) **1.** Alış veriş yapıldığı anda veya mal teslim edilir edilmez ödenen. **2.** Önceden olan, yapılan, verilen.
p. 87, 100, 136
- peyda** *sf.* Fars. *peydā* **1.** Açıkta ve meydanda olan, âşikâr, zâhir.
p. 22, 65, 67, 96, 109, 147
- peydahla-** (Fars. *peydā* “açıkta olan”dan *peydah* > *peydah+la-mak*) **1.** Edinmek, peydâ etmek.
p.-dikları 58
- peynir** *a.* (Fars. *penir*’den) **1.** Sütün, bu işe mahsus bir maya ile mayalanıp katılaştırılması sûretiyle elde edilen ve birçok çeşidi bulunan meşhur yiyecek.
p.+in 38
- pısırıklık** *a.* **1.** Pısırık olma durumu. **2.** Pısırıkça davranış.
p.+ıma 148
- pipo** *a.* İtal. *pippo* < Lat. **1.** Tütün içmeye mahsus, ucunda lülesi bulunan kısa çubuk.
p.+ları 102
- piş-** **1.** (Yiyecekler) Isı etkisiyle çiğliği ve hamlığı giderek yenilebilir duruma gelmek
p. 30
p.-ir 33
p.-iyordu 130
p.-mek 30
- pişirme-** **1.** Isıda tutarak yenicek duruma getirmemek.
p.-yin 33
- pişman** *sf.* (Fars. *peşimān*’dan) **1.** Yaptığına üzüлüp hayıflanan, esef eden, nâdim.
p. 13, 77, 125
- plan** *a.* Fr. *plan* < Lat. **1.** Bir işi, bir eseri gerçekleştirmek için önceden belirlenen hususların bütünü, uyulması gereken düzen.
p.+ları 65
p.+larını 62
- polis** *a.* (Fr. *police* < Lat. *politia* < Yun. *politeia* < *polis* “şehir”) **1.** Kamu düzenini, huzur ve güvenliği sağlamakla görevli teşkilât, kolluk, zâbita.
p. 65, 67, 128
p.+e 125, 136
p.+ten 128
- Polonya** *öz. a.*
P. 141
- portakal** *a.* (Portekiz’in batı dillerindeki ismi olan *Portugal* adından) **1.** Turunçgiller familyasından, Akdeniz çevresinde sıcak bölgelerde yetişen, düz kenarlı yaprakları sert ve dayanıklı, çiçekleri güzel kokulu ağaç, nârenç.
p. 51
- Portekizli** *öz. a.*
P. 51
- portre** *a.* Fr. *portrait* **1.** İnsan resmi.

- p.+de 55
p.+ler 55
p.+lerini 57
p.+min 76
p.+si 56
p.+sinin 55
- posa** *a.* **1.** Suyu alınmış yiyecek maddesinin kalıntısı.
p. 145
- posta** *a.* *Ital.* *posta* < *Lat.* **1.** Bir yerden bir yere gönderilen mektup, telgraf, paket vb.nin bütünü.
p. 139
- postane** *a.* *Ital.* *posta*+ *Fars.* *hâne* **1.** Posta ile gönderilen maddelerin kabul edildiği, postaya verilmiş maddelerin ayırım ve dağıtımının yapıldığı bina.
p.+den 145, 147
p.+sine 143
- Potsdam** *öz. a.*
P. 143
P.+a 123
- Prag** *öz. a.*
P. 110, 151, 155
P.+a 151, 154, 156
P. +da 139
P.+dan 127, 130, 146, 155
- Praghi** *öz. a.*
P.+ydı
P.+yım 153
- pratik** *sf.* *Fr.* *pratique* < *Lat.* < *Yun.*
1. Uygulama ile ilgili olan, yalnız düşünce alanında kalmayıp harekete dönüşmüş olan, uygulamalı, amelî, tatbikî. **2.** Kolaylıkla uygulanabilen veya kullanılabilen, tatbik kabiliyeti olan, yapılmaya, kullanılmaya elverişli, kullanışlı.
p. 15
- prens** *a.* (*Fr.* *prince* < *Lat.* *princeps* “birinci; hükümdar”) **1.** Bir prensliğin başında bulunan kimse.
p. 79
- pres** *a.* *Fr.* *presse* **1.** Bir nesne üzerinde şekillendirme, onarma, işleme, düzeltme vb. yapmakta kullanılan, mekanik veya hidrolik bir kumanda ile birbirine basan iki tabladan ibâret âlet veya makine.
- p.+lerin 66
- proje** *a.* *Fr.* *projet* **1.** Yapılması düşünülen şeyin zihinde tasarlanan şekli, tasarı.
p.+lerden 139
- projektör** *a.* *Fr.* *projecteur* **1.** Bir kaynaktan çıkan ışığı paralel ışınlar hâline getirip kuvvetli bir aydınlatma sağlayan âlet, ışıldak.
p. 70
p.+leri 91
p.+ün 72
- Protestan** *öz. a.* (*Fr.* *protestant* “*protesto eden, karşı çıkan*”) **1.** Protestanlık mezhebine mensup olan kimse.
P. 110
- Prusya** *öz. a.*
P.+ya 155
- Puder** *öz. a.*
P. 56, 57, 86, 86, 94, 113, 129, 129, 140, 140, 152, 154, 154, 155, 157
P.+den 145
P.+e 139
P.+i 123, 127, 128, 143
P.+in 85, 87, 155, 155
P.+le 105, 123, 146
- püskül** *a.* < *Ital.* *opuscolo* < *Lat.* **1.** Bir ucu bulunduğu yere dikilmiş veya bağlanmış, diğer ucu saçak biçiminde serbest bırakılmış, iplik, ipek veya ince telden demet şeklindeki süs.
p. +ü 101
- R**
- rabita** *a.* (*Ar.* *rābiṭ* “bağlayan” dan *rābiṭa*) **1.** İki şeyi birbirine bağlayan nesne, bağ. **2.** Münâsebet, âlâka, bağ.
r.+yı 146
- rabitalı** *sf.* **1.** Düzgün, muntazam, yolunda, derli toplu..
r. 64
- radio** *a.* (*Fr.* – *İng.* *radio*) **1.** Bir merkezden Herzt dalgaları hâlinde yayılan sesleri alarak yeniden sese çeviren âlet.
r. 25, 30

r.+su 149

raf *a.* (*Fars. ref > Ar. reff*) **1.** Dolap ve hücrelerin içini birkaç kısma ayıran, üzerlerine öteberi veya kitap koymaya mahsus yatay levhalardan her biri, aynı maksatla bir duvara veya köşeye yerleştirilen tahta vb. levha.

r.+ında 14

rağmen *takı.* (*Ar. rağm* “hoşlanmamak, tiksirmek”in tenvinli şekli *rağmen*)

1. Bir şeyin olması lâzım gelenin aksine geliştiğini, o şeyin gerektirdiği hâlin aksine davranıldığını ifâde eder. –e karşı, –e karşım.

r. 11, 16, 16, 17, 19, 20, 20, 20, 23, 23, 29, 32, 35, 42, 44, 55, 55, 56, 62, 64, 64, 66, 67, 67, 72, 72, 91, 91, 93, 98, 99, 102, 106, 108, 113, 120, 120, 122, 125, 127, 130, 130, 132, 133, 133, 136, 137, 137, 140, 142, 146, 146, 147, 148, 155, 156, 156, 156, 160

rahat *a.* *Ar. rāhat* **1.** Üzüntüsüz ve sıkıntısız olma durumu, huzur. **2.** Sıkıntı vermeyen, dinlendiren, yorgunluk ve tedirginlik vermeyen.

r. 39, 47, 69, 73, 80, 88, 104, 135, 135, 135

r.+ına 98

r.+ını 77

r.+ıyla 38

r.+larına 97

r.+tı 84

rahatsız *sf.* **1.** Tedirgin ve sıkıntılı olan, rahat olmayan, huzursuz. **2.** *sf. ve i.* Sağlığı yerinde olmayan (kimse), hasta.

r. 25, 31, 34, 61, 85, 94, 125, 126, 128

rahatsızlık *a.* **1.** Rahatsız olma durumu, tedirginlik, huzursuzluk. **2.** Hastalık.

r. 134

rahmetli *sf.* **1.** Ölmüş bir kimseden bahsedilirken isminin başına veya sonuna getirilerek “Allah’ın rahmetine kavuşmuş olan” anlamında kullanılır; merhum.

r. 143

Raif *öz. a.*

R. 11, 11, 17, 17, 17, 18, 19, 19, 20, 20, 20, 20, 21, 21, 22, 23, 23, 23, 23, 24, 24, 25, 25, 25, 26, 26, 27, 28, 28, 28, 29, 30, 30, 30, 31, 31, 32, 32, 32, 33, 34, 34, 34, 34, 35, 35, 36, 36, 37, 38, 38, 38, 39, 39, 39, 40, 40, 40, 40, 40, 41, 41, 41, 43, 43, 43, 43, 43, 44, 44, 44, 45, 45, 46, 46, 66, 82, 82, 82, 83, 93, 112, 112, 114, 114, 115, 115, 119, 120, 125, 125, 129, 134, 139, 140, 150, 158, 160, 160, 160, 160

R.+siniz 150

rakam *a.* (*Ar. raqm > raqam*) **1.** Sayıları gösteren işaretlerden her biri. **2.** Sayı, miktar, nicelik.

r. 80

rakı *a.* (< *Ar. ‘araki < ‘arāk* “ter”) **1.** Üzüm, erik, elma, hurma vb. şekerli bol meyvelerin mayalanmasından elde edilen, alkole anason karıştırılarak yapılan, kuvvetli sarhoşluk verici sert içki.

r. 30, 31

ramazan *a.* (*Ar. ramāz* “şiddetli sıcak olmak, yakmak”tan *ramāzan*) **1.** Arabî ayların şâban ve şevval arasında kalan ve devâmı boyunca oruç tutulan dokuzuncu ayı

r. 59

rast *a.* *Fars. rāst* **1.** Rastlama, tesâdüf.

r. 14, 17, 38, 38, 47, 60, 85

rastgel- **1.** Tasarlamadığı halde karşılaşmak, rastlamak, tesâdüf etmek.

r.-diğim 127

rastgele *sf.* **1.** Herhangi bir, lâlettâyin. **2.** *zf.* Bir seçim yapmadan, iyisini kötüsünü ayırmadan, gelişigüzel.

r. 14, 17, 25, 32, 54, 70, 103, 118, 120, 123

rastla- **1.** Tasarlamadığı halde karşılaşmak, rast gelmek, tesâdüf etmek.

r.-diğim 12, 51, 87

r.-diğimin 28

r.-mıştım 67

r.-rdım 100

r.-yınca 65

rastlama- 1. Rast gelmemek, tesâdüf etmemek.
r.-dım 113

ray a. (*İng. rail < Lat.*) 1. Tren, tramvay gibi taşıtların üzerinde gittiği, bu iş için yapılmış uygun kesitli demirden çubuk şeklinde yol.
r.+a 157
r.+dan 157

razi sf. (*Ar. rizā “kabul etmek”ten rāzi*)
1. Kabul eden, uygun bulup benimseyen, olana boyun eğip rızâ gösteren.
r. 16, 19, 106, 130, 130, 152, 156

reçete a. < *reçeta < İtal. ricetta* 1. Doktorun hastasına gerekli gördüğü ilâcı ve kullanılış şeklini üzerine yazdığı kâğıt.
r.+lerle 129

reddedil- 1. Kabul edilmemek, geri çevrilmek.
r.-diği 82

reddediş a. 1. Reddetme işi.
r.+lerimizde 97

reddet- (*Ar. redd + T. etmek, eylemek*) 1. Verilen veya yapılması istenen bir şeyi kabul etmemek, geri çevirmek.
r.-ti 91
r.-tiklerini 39

refah a. *Ar. refāh* 1. Varlık ve bolluk içinde rahat ve kolay yaşama, geçim rahatlığı ve bolluğu.
r.+ımı 153

refakat a. *Ar. refākat* 1. Birinin berâberinde olma, arkadaşlık, yoldaşlık.
r. 73

Refika öz. a.
R.+m 26

reklam a. *Fr. réclame < Lat.* 1. Bir şeyi halka tanıtmak veya herkesin ilgisini çekip satışının artmasını sağlamak amacıyla başvurulan her türlü yol.
r.+ımı 67

Ren öz. a.
R. 111

renk a. *Fars. reng* 1. Cisimler tarafından aksettirilen ışığın gözde yaptığı etki sonucu meydana gelen duyum. 2. Görünüş, tarz, şekil, sûret.
r. 91 , 91 , 111, 111
r.+e 67
r.+i 12, 25, 55
r.+ini 157
r.+lerle 55

renkli sf. 1. Tabîî olarak rengi olan. 2. Beyaz olmayan, beyaz dışında bir rengi olan.
r. 66, 73, 111, 121
r.+ydi 51

renksiz sf. 1. Rengi olmayan. 2. (Yüz, beniz ve dudak için) Soluk, solgun, kansız.
r. 81
r.+di 141

resim a. *Ar. resm* 1. Bir nesne, bir canlı yâhut tabiatın kara kalemle, sulu veya yağlı boya ile kâğıt, bez vb. bir yüzey üzerine yapılan benzeri, tasvir, timsal.
r. 23, 23, 48, 50, 50, 54, 57, 57, 60, 60, 62, 66, 69, 92, 92, 93, 102, 105, 146, 154
r.+de 57, 70, 75
r.+e 75, 92
r.+i 24, 56, 58, 60, 31, 72, 75, 76, 153
r.+imiz 153
r.+in 23, 63, 75
r.+inde 71
r.+ini 58, 74, 86, 158
r.+iydi 22
r.+le 23, 23, 92, 92
r.+lere
r.+leri 50, 55
r.+lerin 54

ressam a. (*Ar. resm “çizmek, resimlemek”ten ressām*) 1. Resim yapan sanatkâr.
r. 49, 57, 58, 60, 77
r.+dan 57
r.+dı 154, 154, 155
r.+ı 57
r.+ım 98
r.+ın 56
r.+lar 61, 102
r.+ların 54, 56, 60
r.+larla 60

ret *a. Ar. redd* **1.** Kabul etmeme, geri çevirme, geri döndürme.
r. 12

rihtım *a. (Fars. rihtım “sıkıştırılmış taş ve toprak yer”den)* **1.** Bir deniz veya akarsu kıyısında deniz taşıtlarının yanaşması, yükleme, boşaltma, indirme, bindirme işlerinin yapılabilmesi için düzenlenmiş yer.
r.+daki 87

riayet *a. Ar. ri‘āyet* **1.** Saygı, sayma, îtibar.**2.** Uyuma, itâat etme.
r. 73

rica *a. (Ar. recā’ “ummak, ümit etmek”ten ricā’)* **1.** Dilek, istek.
r. 12, 13, 21, 131

rikkat *a. Ar. rikkat* **1.** İncelik, rakik olma.
r.+i 31

rivayet *a. Ar. rivāyet* **1.** Bir haberi, söz veya olayı nakletme, anlatma. **2.** Nakledilen haber veya söz.
r. 143

riyakarlık *a.* **1.** Riyâkâr olma durumu, iki yüzlülük, mürâîlik.
r.+ının 101

riyasız *sf.* **1.** İçine riyâ, iki yüzlülük karışmamış olan.
r. 96

riyaziye *a. (Ar. riyāziyyāt “matematik ile ilgili ilimler”in tekil şekli riyāziyye)* **1.** Matematik.
r.+den 27

rol *a. Fr. rôle < Lat.* **1.** Bir filim veya piyeste bir kişiyi canlandıran oyuncunun yaptıklarının veya söylediklerinin bütünü. **2.** *mec.* Gerçek olmayan davranış, yapmacık, gösteriş.
r. 66
r.+ler 31
r.+ü 60

Roma *öz. a.*
R. 49

roman *a. Fr. roman < Lat.* **1.** İnsan veya toplumu konu edinen, gerçek veya hayâlî kişiler etrafında geçen olaylar

dizisinin nesirle anlatıldığı uzun eser, büyük hikâye.

r. 19, 66
r.+ını 20
r.+la 14
r.+larda 51
r.+ları 49
r.+larındaki 49
r.+larını 62

Romanisches *öz. a.*
R. 102

Romanya *öz. a.*
R. 141

ruh *a. Ar. rūh* **1.** İnsan ve hayvanda vücûdu canlı kılan, bilen, duyan ve idrak eden hayat gücü, hayat cevheri, can. **2.** *mec.* Duygu, his.
r. 67, 87, 105, 110, 131
r.+a 37
r.+lar 87, 159
r.+larımız 94
r.+larımızı 101
r.+larımızın 108, 109, 133, 159
r.+u 38, 87, 87
r.+um 86, 122, 124, 130, 134, 159
r.+uma 124
r.+umda 12, 44, 119, 148, 149
r.+umdan 84, 139
r.+umu 87, 109, 160
r.+umun 86, 124, 157
r.+umuzla 87
r.+unda 21
r.+unu 37, 44, 98, 160
r.+unun 22
r.+uyla 107

ruhen *zf. (Ar. rūh’un tenvinli şekli rūhen)* **1.** Ruh bakımından.
r. 33, 77

ruhi *sf. (Ar. rūh ve nispet eki -i ile rūhi)* **1.** Ruhla ilgili.
r. 45, 86

Rus *öz. a.*
R. 54
R.+lardan 111

rutubetli *sf.* **1.** Rutûbeti hissedilen, nemi fazlaca olan.
r. 36, 65

rüya *a. (Ar. ru’yā “görme, görüş”)* **1.** Uyku sırasında zihinde beliren görüntülerin bütünü, görülen hayaller

dizisi, düş. **2. mec.** Gerçekleşmesi mümkün olmadığı halde olması çok istenen şey, hayal, ümital.

r. 74, 147
r.+dan 92, 122
r.+lar 65
r.+mda 126

rüzgar *a. (Fars. rūzgār “zaman, vakit”ten)*

1. Yer değiştiren hava, bu havanın hissedilen etkisi, yel, bād.

r. 36, 36, 37, 37, 46, 128
r.+da 35
r.+dan 37, 37, 121
r.+la 138

rüzgarlı *sf. 1.* (Hava için) Rüzgâr esen, rüzgârı olan.

r. 159
r.+ydı 35

rüzgarsız *sf. 1.* Rüzgâr esmeyen, rüzgârı olmayan, durgun, esintisiz.

r. 134

S

saadet *a. Ar. sa‘âdet 1.* Mutlu olma, mutlu ve mesut yaşama, mutluluk, bahtiyarlık.

s. 63, 84, 85, 105, 147
s.+e 138
s.+i 73
s.+im 136
s.+imi 80, 104, 112
s.+imin 73
s.+in 88
s.+ini 136
s.+inin 149

saat *a. Ar. sâ‘at 1.* Gece ile gündüzden meydana gelen bir günün yirmi dörtte birine eşit olan altmış dakikalık zaman birimi. **2.** Zamânı göstermeye yarayan âlet.

s. 20, 20, 36, 47, 54, 70, 85, 87, 88, 105, 114, 115, 126, 128, 136, 136, 137, 140, 146, 150, 157
s.+i 39, 140, 140
s.+im 86
s.+ime 104
s.+imi 67
s.+in 86, 105
s.+inde 68
s.+ine 153
s.+lerce 34, 35, 36, 52, 53, 54, 60, 121, 125, 125, 136

s.+lerde 36
s.+lerdi 143
s.+lerim 81
s.+lerini 127
s.+te 69, 79
s.+ten 16, 88, 89, 121, 151, 156

sabah *a. Ar. şabāh 1.* Günün başlangıcı, gündüzün ilk saatleri.

s. 15, 45, 119, 134, 146, 160
s.+a 65, 85, 128, 132
s.+ı 129, 131
s.+ında 118
s.+ındaki 127
s.+ıydı 65
s.+ları 19, 52
s.+tan 67, 70, 101, 159

sabahleyin *zf. 1.* Günün başlangıcı, günün ilk saatleri, sabah, sabah vakti, horoz vakti.

s. 27, 31, 57, 66, 116, 126, 131, 133

sabık *sf. (Ar. sebķ “geçmek, geride bırakmak”tan sâbik) 1.* Zaman bakımından geride kalan, geçen, geçmiş, önceki, evvelki. **2.** Bir iş, memûriyet veya makamda şimdikinden daha önce bulunmuş olan, eski.

s. 64

sabırlı *sf. 1.* Sabreden, sabır gösteren, telâşlı ve aceleci olmayan.

s. 33

sabırsızlan- **1.** Sabırsızca davranmak, sabırsızlık göstermek.

s.-ıyordum 87

sabırsızlık *a. 1.* Sabırsız olma durumu.

s. 117
s.+la 59

sabit *sf. (Ar. sebāt – subūt “durmak, devam etmek, yerleşmek”ten sâbit) 1.* Yerinde duran, yer değiştirmeyen, durağan.

s. 29, 107

sabun *a. (Ar. – Fars. şābūn < Lat. sapo)*

1. Yağlı maddelerden ve alkalilerden yapılan, kirli, yağlı şeyleri temizlemekte ve her türlü yıkama işinde kullanılan temizlik maddesi.

s. 41, 53, 66, 133
s.+lara 66
s.+ların 66

sabunculuk *a.* **1.** Sabun yapma veya satma işi.
s. 50, 52
s.+u 50, 62

sabunhane *a.* (*şābūn ve Fars. hāne* “ev, yer” ile *şābūn-hāne*) **1.** Sabun yapılan yer, sabun îmâlâthânesi.
s. 66, 138
s.+mizde 53
s.+nin 66, 142
s.+yi 50

saç *a.* **1.** Başı kaplayan kıllar.
s. 117
s.+lar 55
s.+ları 26, 56, 61, 73, 89, 102, 116, 116, 121
s.+larımı 63, 120
s.+larına 113
s.+larımı 14, 28, 29, 74, 117
s.+larının 18, 37, 85, 157
s.+larımız 76,

saç- **1.** (Bir şeyi) Ortalığa dağıtmak, etrâfa serpmek, dökmek. **2.** *mec.* (Belli bir durumu veya görüşü) Etrâfına yaymak
s.-an 53
s.-maya 70

saçlı *sf.* **1.** Saçı olan.
s. 18, 60, 101, 157

saçma *a.* **1.** Saçmak işi. **2.** Bir değeri olmayan, yersiz, tutarsız, mantıksız söz. o **Saçma sapan:** Akla mantığa uymayan, üzerinde durmaya değmeyecek kadar basit, tutarsız, abuk sabuk.
s. 51, 110, 125, 140, 143

saçsız *sf.* **1.** Saçı dökülmüş olan, saçlı olmayan.
s. 142

sadece *zf.* **1.** Yalnız, yalnızca, sâde.
s. 11, 12, 14, 17, 23, 30, 51, 53, 65, 72, 74, 82, 82, 83, 83, 86, 94, 96, 101, 101, 102, 106, 122, 123, 134, 150, 151

saf *sf. ve a.* (*Ar. şafvet* “duru, açık olmak”tan *sāfi* > *sāf*) **1.** İçine temizliğini bozacak bir şey karışmamış olan, temiz, duru, arı, berrak, hâlis. **2.** Kurnazlığa akli

ermeyen, içinde fesatlık olmadığı için kolayca aldatılabilen (kimse), saftirik.
s. 11, 18, 37, 54, 147

safa *a.* *Ar. şafâ*’ **1.** Gönül şenliği, rahat, huzur, kedersizlik. **2.** Eğlence, neşe, zevk.
s.+sına 114

saflık *a.* **1.** Maddî veya mânevî anlamda saf ve temiz olma durumu, temizlik, arılık, sâfiyet.
s.+ımla 84
s.+ından 69

sağ *sf.* **1.** Vücutta kalbin bulunduğu tarafın karşısında olan. **2.** *sf. ve a.* Bu tarafta bulunan (yön).
s. 36, 40, 40, 43, 76, 79, 81, 115, 121
s.+a 55, 67, 73, 121
s.+dı 148
s.+ındaki 57

sağlam *sf.* **1.** Bozulmadan, değişmeden uzun süre varlığını koruyabilen, dayanıklı. **2.** Kırılmamış, bozulmamış, zarar görmemiş olan.
s. 39, 89
s.+a 84

saha *a.* *Ar. sâha* **1.** Alan.
s.+lara 106

sahi *zf.* (*Ar. şahiḥ*’ten) **1.** Gerçek, gerçekten, gerçek olarak.
s. 27, 103, 131
s.+den 21, 23, 23, 24, 47, 61, 70, 80, 80, 84, 87, 98, 98, 104, 112, 118, 122, 122, 127150

sahibe *a.* (*Ar. şāhib*’in *müennes şekli şāhibe*) **1.** Bir şeye sâhip olan kadın, kadın sâhip.
s.+si 146

sahici *sf.* **1.** Gerçek, hakikî, sahte olmayan.
s. 32, 45, 137

sahife *a.* *Ar. şahife* **1.** Bir defter veya kitap yaprağının iki yüzünden her biri.
s. 102
s.+ler 145
s.+lerde 43, 160
s.+leri 57
s.+lerin 65
s.+nin 56, 142
s.+ye 43

sahip *a.* (Ar. *şāhib* “mâlik olan” veya *şoḥbet* “birlikte bulunup arkadaş ve dost olmak”tan *şāhib*) **1.** Bir şeyin mülkiyetini ve o şeyi istediği gibi kullanabilme hakkını elinde bulunduran kimse, mâlik.
s. 108
s.-i 26, 51, 56, 100, 141, 149, 155
s.-inden 16
s.-inin 57
s.-lerinin 136

sahne *a.* (Ar. *şahn* “düz yer”den) **1.** Oyun, konser vb. gösterilerde seyircilerin kolayca görebilecekleri şekilde zeminden yüksek yer.
s. 21, 106
s.-ler bir
s.-nin 45
s.-si 59
s.-ye 127

sahte *sf.* (Fars. *sāhten* “yapmak”tan *sāhte* “yapılmış”) **1.** Aslına benzetilerek yapılmış, aldatmak amacıyla taklit edilmiş olan. **2.** Düzme, uydurma, gerçek olmayan.
s. 33

sakallı *sf.* **1.** Sakalı olan, sakal bırakmış olan (kimse).
s. 57, 142

sakathık *a.* **1.** Sakat olma durumu, mâlûliyet.
s. 124

sakin *ünl.* **1.** Bir davranışın yapılmaması, bir şeyin düşünülmemesi gereken durumlarda söylenen uyarı sözü. **2.** Olacağından korkulan, şüphelenilen bir şey karşısında söylenir.
s. 77, 96

sakin *sf.* (Ar. *sukūn* “hareketsiz olmak”tan *sākin*) **1.** Yerinde duran, hareketsiz. **2.** Canlı ve hareketli olmayan, canlılık göstermeyen, durgun, dingin.
s. 21, 118, 120, 126, 133
s.-di 132, 134

sakinleşeme- **1.** Sakinleşme ihtimali veya imkânı bulunmamak.
s.-yordum 65

sakla- **1.** (Bir şeyi) Kaybolmaması, zarar görmemesi için belli ve emin bir yere koymak, kaldırmak.
2. (Bir şeyi) Başkasına göstermemek için kapamak, örtmek veya bir yere, bir şeyin içine koymak, gizlemek.
s.-dığı 44, 160
s.-dığım 141
s.-diğimi 153
s.-mak 45, 54, 73
s.-malı 160, 160
s.-mayı 94
s.-yor 50

saklama- **1.** (Bir şeyi) Kaybolmaması, zarar görmemesi için belli ve emin bir yere koymak, kaldırmak.
2. (Bir şeyi) Başkasına göstermemek için kapamak, örtmek veya bir yere, bir şeyin içine koymak, gizlemek.
s.-dan 87
s.-diktan 94
s.-yor 132

saklan- **1.** (Kaybolması, zarar görmesi önlenmek üzere) Belli ve emin bir yere kaldırmak.
2. Bozulmadan kalması sağlanmak.
3. Söylenmeyip gizli tutulmak, gizlenmek.
s.-acak 68, 106
s.-dikları 103
s.-dım 62, 79
s.-ıp 32, 48
s.-mak 145
s.-maya 44

saklayama- **1.** Saklama ihtimali veya imkânı bulunmamak.
s.-dığı 49
s.-yacağı 46

saklı *sf.* **1.** Gizlenmiş olan, gizli, mestur, mahfî. **2.** Başkalarından saklanan, gizli tutulan, hafî.
s. 108, 109, 112

salahiyet *a.* (Ar. *şalāh*’tan *yapma mastar eki -iyyet ile şalāhiyyet*) **1.** Yetki.
s.-lerini 20

salaş *sf.* **1.** Tahta veya çinko gibi hafif inşaat malzemesiyle temelsiz olarak eğreti bir biçimde yapılan derme çatma (yapı).
s. 36

salim **1.** Sağlam, sağlıklı, sıhhatli.
2. Eksiği, noksanı olmayan, hatâsız, kusursuz (şey).
s. 94

salla- **1.** Bir şeyi hep aynı doğrultuda düzenli şekilde hareket ettirmek.
s.-dı 40, 41, 43, 81, 99, 118, 129, 132, 141
s.-dığımı 71
s.-diktan 102
s.-dım 42, 103, 156
s.-maya 30
s.-r 62
s.-rdı 52
s.-yan 29
s.-yarak 26, 45, 107, 119, 127, 135, 141
s.-yor103

sallan- **1.** (Bir şey belli noktasından bir yere bağlı kalmak üzere) Aynı doğrultu üzerinde sürekli bir şekilde hareket etmek, gidip gelmek
s.-an 150
s.-ıyor 106, 124

sallana
s. 113, 113

sallanma- **1.** (Bir şey belli noktasından bir yere bağlı kalmak üzere) Aynı doğrultu üzerinde sürekli bir şekilde hareket etmemek, gidip gelmemek
s.-dığımı 63

salon *a.* (Fr. *salon* < İtal. < Lat.)
1. Bir evin misâfir kabul edilen en büyük ve en güzel döşenmiş odası.
s. 70, 100
s.+a 69, 73
s.+da 56, 60, 111
s.+dakiler 57
s.+dan 113
s.+larda 111
s.+ların 113
s.+u 80
s.+un 52, 55, 63, 73

samimi *sf.* (Ar. *şamim* ve *nispet* eki -i ile *şamimi*) **1.** Gönülden gelen, riyâsız, hakîkî, hâlis, içten (davranış, duygu, söz vb.) **2.** Açık yüreklilikle davranan, candan (kimse).
s. 17, 27, 65, 152

san- **1.** Şöyle veya böyle olabilecek bir şeyin zihninde kurduğu gibi olduğuna

inanmak, öyle olabileceğini düşünmek, zannetmek.
2. Kesin olarak bilmediği bir şey hakkında tahmîne dayanarak hüküm vermek, zan ve kıyasla hükmetmek, tahmin etmek.
s.-dığımız 122
s.-ıyor 139
s.-ıyordum 87
s.-mıştım 23, 119

sana *zm.* **1.** Sen zamirinin yönelme hâli.
s. 16, 17, 17, 64, 64, 72, 116, 119, 119, 119, 135, 135, 135, 147, 159, 159

sanat *a.* Ar. *şan* 'at **1.** Duygu, tasavvur ve fikirleri etkili bir biçimde ve göze gönle hitap edecek şekilde söz, yazı, resim, heykel vb. ile ifâde etme husûsundaki yaratıcılık. **2.** (İsim tamlamasının ikinci ögesi olarak) Bir şeyi gerektiği gibi tam ve güzel yapmak için sâhip olunması gereken bilgi ve ustalık.
s. 57
s.+lar 92
s.+lara 50

sanatkar *a. ve sf.* (Ar. *şan* 'at ve Fars. - *kâr ekiyle şan* 'atkâr) **1.** Güzel sanatların bir dalında sanat niteliği taşıyan eserler veren kimse, sanatçı. **2.** Sanat yeteneği olan, sanatlı bir eser meydana getirme yeteneğine sâhip bulunan kimse.
s. 103
s.+dan 57
s.+ı 70
s.+lar 102, 102
s.+ların 57

sanayii
s. 29, 48, 50, 111

sancı *a.* **1.** Organlarda batar veya saplanır gibi hissedilen şiddetli ağrı.
s.+dan 34

Saniye *öz. a.*
s. 31, 63, 68, 105, 140, 157
s.+den 29, 75
s.+nin 71

sanki *zf.* (Fars. *sân* "gibi"den *san* ki) **1.** Anlatılan şeyin gerçekte var olmadığını, fakat öyle sanıldığını gösterir, sözüüm ona, sözde, güya. **2.**

Soru cümlelerinin başına getirildiğinde anlatılan konunun üstüne dikkat ve ilgi çekmeye, uyarıda bulunmaya yarar.

s. 15, 19, 23, 26, 29, 31, 32, 37, 38, 44, 53, 56, 67, 67, 75, 85, 85, 87, 95, 110, 111, 134, 140, 153, 160

santim *a. Fr. centim* **1.** Herhangi bir birimin, özellikle metrenin yüzde biri.
s. 84

sap- **1.** Gitmekte olduğu yolu veya yönü değiştirip başka yola veya yöne dönmek, yolunu, yönünü değiştirmek. **2.** Belli bir istikâmete doğru yönelmek, belli bir yola girmek, tevaccüh etmek.

s.-arak 67, 121
s.-mıştım 123
s.-tığımın 121
s.-tım 24

sapsarı *sf.* **1.** Çok sarı. **2.** (Yüz, ten, vücut için) Çok solgun, çok sararmış.
s. 41

sar-

s.-an 22, 86, 137, 137
s.-ar 108
s.-ardı 129
s.-dı 70
s.-dım 41, 116, 130, 137
s.-ıp 117
s.-ıyordu 61
s.-mıştı 75

sarar- **1.** Rengi sarı olmak, sarıya dönüşmek. **2.** (Heyecan, korku, hastalık, açlık vb. sebeplerden yüzünün rengi) Solmak.
s.-dınız 155

saray *a. Fars. serāy* **1.** Hükümdarların veya devlet başkanlarının oturduğu büyük ve gösterişli binâ.
s.-ının 123

sarf *a. Ar. şarf* **1.** Harcama, masraf etme. **2.** Bir şeyi bir işte kullanma, o yolda harcama.
s. 42, 68, 93, 103, 106, 116, 118, 120, 143, 148

sarhoş *sf. ve a. (Fars. ser “baş” ve hōş “iyi, hoş” ile ser-hōş “başı hoş olan”)* **1.** Alkollü bir içki veya keyif

verici bir madde etkisiyle az veya çok kendini bilmez, kendine hâkim olamaz duruma gelmiş (kimse).

s. 20, 36, 67, 68, 70, 71, 71, 71, 71, 79, 101, 110, 111, 112, 113, 113, 114, 114, 115

s.+un 93

sarhoşluk *a.* **1.** Sarhoş olma durumu.

s. 58, 127
s.+uma 64
s.+um 64
s.+un 63

sarı *a.* **1.** Altın rengi, kükürt rengi. **2. sf.** Bu renkte olan. **3.** (Yüz için) Solgun, soluk.

s. 18, 22, 24, 34, 121, 128, 151

sarıl- **1.** Etrâfında yer alınmak, kuşatılmak, çevrelenmek. **2.** Kollarını dolamak, kucaklamak, sarmak.

s.-arak 80
s.-dı 135
s.-dım 84
s.-ıp 111
s.-mak 72, 114, 140
s.-masının 64
s.-maya 66
s.-mış 18, 41, 63, 71
s.-mıştım 63

sarılabıl- **1.** Sarılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

s.-irmiş 128

sarılı *sf.* **1.** Sarılmış olan.

s. 41

sarılıver- **1.** Aniden sarılmak.

s.-di 63

sarımtırak *sf.* **1.** Sarımsı.

s. 59, 129

sarışın *sf. ve a.* **1.** Sarı saçlı, beyaz tenli (kimse).

s. 51, 102

sarih *sf. (Ar. şarāhat “açık, vâzih olmak”tan sarih)* **1.** Açık, belirgin, vâzih, âşikâr. **2.** Şüphe ve tereddüde yer bırakmayan, apaçık.

s. 16, 71, 72, 108

sark- **1.** Yukarıdan aşağıya doğru eğilmek, uzanmak. **2.** (Asılı veya

- bağlı olduğu yerden) Aşağıya doğru sallanmak.
s.-an 30, 106
s.-tı 119
- sarmaş** *z.f.* **1.** Karşılıklı olarak birbirine sıkıca sarılmış, kucaklaşmış halde.
s. 67, 80
- sars-** **1.** Bulunduğu yerde şiddetle sallamak, ileri geri oynatmak. **2.** *mec.* Çok tesir ederek düzen ve dengesini bozmak, hırpalamak, yıpratmak.
s.-arak 64, 121
s.-mak 23
s.-miş 156
s.-mişti 54
- sarsabil-** **1.** Sarsma ihtimali veya imkânı bulunmak.
s.-ecek 99
- sarsıl-** **1.** Sallanmak, şiddetle titremek. **2.** Zayıf düşmek, gücünü kuvvetini kaybetmek. **3.** (Umulmadık, beklenmedik bir durum veya davranıştan) Olumsuz şekilde çok etkilenmek, bocalamak.
s.-iyor 35, 114, 157
- sarsılma-** **1.** Sallanmamak, şiddetle titrememek. **2.** (Umulmadık, beklenmedik bir durum veya davranıştan) Olumsuz şekilde çok etkilenmemek, bocalamamak.
s.-dan 140
s.-yordu 135
s. -z 22, 23, 85, 87
- sarsıntı** *a.* **1.** (Herhangi bir gücün etkisiyle) Ansızın ve düzensiz bir şekilde öne arkaya, sağa sola gidip gelme, sallanma.
s.-larıyla 157
- Sarto** *öz. a.*
S. 57
S.+nun 57, 58
- sat-** **1.** (Bir şeyi) Bir bedel karşılığında başkasına devretmek. **2.** (Bir malı) Ticâret amacıyla satmak, (o malın) ticâretini yapmak.
s.-an 57
s.-arak 143
s.-mak 144
s.-mamızı 101
s.-mış 143
- s.-tıkları 57
- satır** *a. Ar. satır* **1.** Bir sayfa üzerine enine yazılan .veya dizilen kelimelerin meydana getirdiği yazı sıralarından her biri.
s. 126
s.+dan 145
s.+lar 43, 43, 65
s.+ları 156
- sav-** **1.** Yanından uzaklaştırmak, gitmesi gerektiğini hissettirmek, göndermek, yol vermek. **2.** Geçirmek, atlatmak
s.-armış 31
s.-dıktan 154
s.-miş 15
- savdır-** **1.** Savmak işini yaptırmak.
s.-acak 127
- savur-** **1.** Atmak sûretiyle çevreye saçmak, öteye beriye yayılacak şekilde dağıtmak. **2.** (Rüzgâr) Önüne gelen bir şeyi havaya kaldırıp sağa sola uçurmak. **3.** Şiddetle atmak, fırlatmak.
s.-an 19
s.-muş 29
s.-urak 142
s.-uyor 128
- say-** **1.** Aynı cinsten olan şeylerin, 1 sayısından başlayarak her biri için bir sayı eklemek sûretiyle kaç tâne olduğunu belirlemek, sayısını bulmak, tâdat etmek. **2.** Zihninde kurduğu gibi olduğuna inanmak, öyle sanmak, farzetmek.
s.-anlardandı 28
s.-dım 134
s.-ıyordum 106
s.-ıyorlar 51
- saye** *a. Fars. sâye* **1.** Gölge. **2.** *mec.* Yardım etmek, destek olmak sûretiyle kayırma, koruyup gözetme, himâye. (*Bir kimse veya şeyin*) *Sâyesinde:* (Biri veya bir şey) Sebebiyle, yardımıyla, desteğiyle.
s.+sinde 51, 51, 78
- sayfa** *a. Ar. şahife* **1.** Bir defter veya kitap yaprağının iki yüzünden her biri.
s.+ları 126

saygısızlık a. 1. Saygısız olma durumu.
2. Saygısızca davranış.
s.+ta 31

sayıl- 1. Saymak sûretiyle kaç tâne olduğu belirlenmek, tâdat edilmek. **2.** (Şöyle veya böyle olduğu) Kabul edilmek, addedilmek, farzedilmek.
s.-an 48

sayısız sf. 1. Sayılamayacak kadar çok, pek çok, sayıya gelmez.
s. 29, 49

saymama- 1. Sayma işi yapmamak.
s.-larını 33

saz a. Fars. sâz 1. Her çeşit mûsiki âletine verilen isim, çalgı.
s.+ların 70

sebep a. (Ar. sebeb "ip; yol, çâre") 1. Bir şeyin olmasına yol açan şey, durum yâhut kimse, neden, bâis, âmil. **2.** Bir şeyin yapılmasını gerektiren şey, gerekçe.
s. 33, 37, 48, 66, 73, 105, 109, 116, 123, 129, 136, 138, 141
s.-i 22, 51, 149, 157, 157
s.-ini 14, 34, 117, 117, 119, 139, 144, 158
s.-lerin 157
s.-lerini 107
s.-lerle 106, 126
s.-ten 146

sebepsiz sf. 1. Sebepi olmayan, belli bir sebebe dayanmayan. **2.** zf. Boş yere, bir sebebi olmaksızın.
s. 29, 62, 66, 86, 95, 111, 122, 130

sebepsizlik a. 1. Sebepsiz olma durumu.
s.-ini 85, 117

sebze a. (Fars. sebz "yeşil"den sebze) 1. Kök, sap, yaprak ve çiçeklerinden çeşitli yemekler yapılan veya çiğ olarak yenen yeşil bitki ve otlara verilen ortak ad, zerzevat.
s. 87

seç- 1. (Bir şeyi veya kimseyi) Benzerleri içinde en iyisi veya en elverişlisi kabul edip ayırmak, intihap etmek. **2.** İki veya daha fazla şey veya kimseden birinin daha üstün, daha iyi olduğuna karar vermek, tercih etmek.
s.-ecek 130

s.-erdim 111

sedef a. Ar. şadef 1. Midye, istiridyeye vb. deniz hayvanlarının kabuklarının iç tarafında teşekkül eden ve süslemelerde, süs eşyalarında kullanılan beyaz menevişli, çok sert, parlak madde. **2. sf.** Bu maddeden yapılmış, bu madde ile süslenmiş.
s. 95

sedir a. (Ar. şadr "oturulacak en iyi yer"den) 1. Minder ve yastıklarla döşenmiş kerevet, divan.
s. 12
s.+i 133

sefarethane a. (Ar. sefâret ve Fars. hâne "ev, yer" ile sefâret-hâne) 1. Elçilik binâsı, elçilik makâmı olan yer.
s.+de 66
s.+ler 138

sefer a. Ar. sefer 1. Yolculuk, seyahat. **2.** Kez, defa, kere.
s. 22, 24, 24, 26, 34, 34, 38, 53, 62, 63, 64, 67, 68, 72, 77, 85, 87, 94, 104, 105, 114, 120, 125, 137, 140, 141, 142, 145, 147, 151
s.+inde 128

sefertası a. 1. Üst üste konulan ve sâbit durmalarını sağlayacak biçimde yapılmış bir sap yardımıyla kolayca taşınabilen yemek kapları takımı veya bu kaplardan her biri.
s. 18, 41

Sefiller öz. a. 1. Victor Hugo'nun ünlü romanı.
s.+i 49

sekiz a. 1. Yediden sonra, dokuzdan önce gelen sayının adı.
s. 31, 148, 151
s.+i 36

sel a. (Fars. sil < Ar. seyl) 1. Sürekli yağmur, karların süratle erimesi, akarsuların taşması vb. sebeplerle meydana gelen ve önüne geleni alıp götürecektir şiddette akan su, su taşkını, taşkın, seylâb. **2.** (İsim tamlamasının ikinci ögesi olarak) Kütle hâlinde hareket eden, kontrol edilmesi veya durdurulması güç kalabalık.
s. 103

selam *a. Ar. selām* **1.** Bir kimseye veya bir topluluğa yakınlık, sevgi ve nezâket göstermek, sağlık, esenlik ve başarı dilemek için “selâmün aleyküm, merhaba, hayırlı işler” gibi sözlerden birini söyleme yâhut aynı dileği taşıyan bir işâret veya harekette bulunma. **2.** Huzur, güven, sağlık, selâmet.
s. 72, 72, 103

selamla- **1.** (Saygı, sevgi belirtme, sağlık esenlik dileme vb. bir maksatla) Selâm sözlerinden birini söylemek yâhut aynı anlamda bir hareket veya işârette bulunmak, selâm vermek.
s.-dı 72, 72, 73
s.-dıktan 72
s.-dım 66
s.-mak 80
s.-maya 25
s.-mişti 80
s.-rım 102

Selbstportrat *öz. a.*
S. 56

sema *a. Ar. semâ'* **1.** Göğün görünen yüzeyi, gökyüzü.
s. 67

sempati *a. (Fr. sympathie < Lat. sympathia < Yun. sympathia “başkalarının acılarını paylaşma”)*
1. İçten gelen, tabii olarak duyulan yakınlık, sevgi, alâka.
s. 107
s.+ler 106

sen *zm.* **1.** Tekil ikinci şahsı gösterir.
s. 14, 15, 15, 15, 16, 26, 33, 43, 48, 51, 87, 103, 111, 114, 114, 115, 116, 118, 118, 118, 129, 129, 130, 130, 130, 132, 135, 136, 140, 156, 159
s. +ce 110
s.+de 119
s.+den 119, 139
s.+i 13, 20, 62, 62, 116, 120, 135, 135, 135, 136, 136, 139, 159, 159
s.+in 17, 40, 51, 119, 135, 141, 159, 159, 159
s.+inle 46, 110, 120, 159, 160

sene *a. Ar. sene* **1.** Yıl, sâl.

s. 31, 43, 46, 47, 47, 54, 92, 110, 140, 144, 144, 151, 154, 154, 155, 155, 157, 157, 157, 158, 158
s.+de 50, 148, 152
s.+den 46, 109, 111, 123, 137, 142, 153, 158, 158, 159
s.+ler 23, 55, 58, 123, 124, 132, 147, 149, 150, 151, 151
s.+lerce 20, 23, 30, 33, 33, 55, 76, 148, 160
s.+lerdeki 143
s.+lerden 31, 38, 39, 40, 46, 122, 144, 159
s.+lere 110
s.+lerimin 160
s.+lerin 21, 141
s.+lerinde 47
s.+lerinden 86, 86
s.+lerinin 111
s.+leriydi 50
s.+nin 91 , 110, 141
s.+ye 146, 158

senelik *sf.* **1.** Üzerinden ... sene geçmiş olan. **2.** Bir seneye mahsus olan, bir yıl için yapılan.
s. 23, 47

sepele- **1.** (Yağmur, kar) Seyrek damlalar hâlinde yağmak, serpelemek.
s.-meye 37
s.-yordu 35

sepet *a. Fars. seped – sebed* **1.** Kamış, saz, ince söğüt dalları, hurma lifleri vb.nden örülerek yapılan, yiyecek veya eşyâ taşımaya mahsus, muhtelif şekillerde, kulplu veya kulpsuz kap.
s.+ine 24

ser- **1.** (Bir şeyi başka bir şeyin) Etkisi altında kalacak şekilde yaymak, asmak. **2.** Açarak yaymak.
s.-mek 87

serbest *sf. (Fars. ser “baş” ve best “bağlı”dan ser-best “başı bağlı”)* **1.** Herhangi bir kısıtlamaya, şarta ve zorlamaya bağlı olmadan davranabilen, istediği gibi karar verip istediği gibi hareket edebilen. **2.** O anda yapacak bir işi olmayan, o sırada boş olan. **3.** *z.* Rahat bir şekilde, rahatça.
s. 61, 80, 102, 139
s.+çe 12
s.+tirlen 71

serbestlik *a.* **1.** Serbest ve hür olma durumu.
s.+im 80

sergerde *a.* (*Fars. ser "baş" ve kerde > gerde "yapılmış" ile ser-kerde > sergerde*) **1.** Baş, başkan, reis.
s.+nin 47

sergi *a.* **1.** Satılmak üzere herkesin görebileceği şekilde serilen, yayılan şeylerin bütünü. **2.** İlgilenenlerin belli bir süre içinde gezip göreceği şekilde yerleştirilmiş resim, heykel, seramik vb. sanat eserlerinin bütünü ve bunların teşhir edildiği yer.
s. 54, 57
s.+de 56, 57, 60, 63, 75, 76, 92, 102, 149, 158
s.+deki 58, 72
s.+nin 54
s.+sinde 154
s.+sini 56
s.+ye 61, 76, 77

sergievi **1.** Sanat eserlerinin sergilenmesi için hazırlanmış yer.
s. 12

seril- **1.** Yayılmak, döşenmek.
s.-diğimi 63
s.-diğini 85
s.-mek 64
s.-mişti 116

serili *sf.* **1.** Serilip yayılmış, serilmiş, döşenmiş.
s. 16

seriliver- **1.** Aniden serilmek.
s.-iyor 34

serinle- **1.** (Hava için) Sıcaklığı azalmak, serin bir durum almak, hafifçe soğumak. **2.** Hoş bir serinlik duymak, hava almak.
s.-mek 113

serinlik *a.* **1.** Havanın serin olması durumu.
s. 37
s.+i 150

serlevha *a.* (*Fars. ser "baş" ve Ar. levha ile ser-levha*) **1.** Bir yazının başlığı, başlık.
s. 43

sersem *sf. ve a. Fars. sersām* **1.** Zihnini toplayamaz, bildiğini hatırlayamaz durumda olan, kafası karışık (kimse), şaşkın. **2.** Budala, alık, kafasız, aptal (kimse).
s. 80
s.+dim 113
s.+e 64, 99
s.+i 127

serseri *sf. ve a. Fars. serseri* **1.** Belli bir işi olmayan, yersiz yurtsuz, başıboş, âvâre (kimse). **2.** Edep ve terbiyesi noksan, davranışları uygun olmayan, külhanbeyi tipli (kimse), hayta.
s. 48, 79

sert *sf.* (*Fars. serd "soğuk; şiddetli"den*) **1.** Zorlukla kırılabilen, kesilmesi, çizilmesi, işlenmesi güç olan, katı. **2.** Esnekliği az olan, kolayca eğilip bükülmeyen. **3.** Güçlülükle çığnenen, çığnenmesi güç olan. **4.** Soğuk ve şiddetli
s. 21, 68, 82, 84

servet *a.* *Ar. servet* **1.** Zenginlik, varlık, para, mal mülk.
s.+in 149
s.+ini 52, 62
s.+inin 148

servis *a.* *Fr. service < Lat.* **1.** Sofra hizmeti ve bu hizmetin yapılış tarzı. **2.** Bir kuruluştaki yapılması gereken farklı iş ve hizmetleri yürüten bölümlerden her biri, bu işin yapıldığı yer ve bu işi yapan görevliler kadrosu.
s.+lerdeki 18

ses *a.* **1.** Bir kulağın duyabileceği frekans ve özellikteki titreşim. **2.** Akciğerlerden gelen havanın etkisiyle ses çıkarma organlarında meydana gelen, kulağın duyabileceği titreşim, savt.
s. 14, 16, 33, 70, 80, 104, 118, 135
s.+i 34, 42, 70, 71, 74, 74, 75, 118, 124, 125, 127, 129, 133, 150, 151
s.+im 88, 119, 126, 132
s.+imi 113, 152
s.+imizi 101
s.+imle 81
s.+in 105
s.+inde 27, 35, 83, 96
s.+indeki 40
s.+ine 70

s.+ini 33, 36, 39, 83
s.+iyle 71
s.+le 18, 21, 31, 31, 33, 34, 34, 39,
46, 80, 80, 81, 81, 81, 83, 83, 102,
104, 114, 118, 119, 131, 131, 133,
134, 134, 140
s.+ler 68, 68, 101
s.+leri 65, 68, 68, 125
s.+lerine 70
s.+lerini 68, 149
s.+ten 79

seslen- **1.** Sesle çağırarak, ünlemek. **2.**
(Karşısındakine duyurmak, bir şey
söylemek veya cevap vermek için)
Sesini çıkarmak.
s.-di 115
s.-erek 33

sessiz *sf.* **1.** Sesi olmayan, ses
çıkarmayan. **2.** Ses çıkarmadan
yapılan, gürültüsüz patırtısız. **3.**
Ağırbaşlı, uysal, sâkin (kimse). **4.** Ses
ve gürültülerden uzak, sâkin (yer).
Sessiz sedâsız **1.** Çekingen, suskun,
sâkin (kimse). **2.** Ses çıkarmadan,
gürültü patırtı etmeden, sâkin bir
şekilde, sessizce.
s. 12, 17, 21, 27, 33, 45, 48, 65, 85,
101, 122, 125, 140, 142, 151, 157
s.+dir 156

sessizce *z.f.* **1.** Sessiz bir biçimde, sessiz
olarak, sessizcesine.
s. 109, 150, 159

sessizlik *a.* **1.** Sessiz olma durumu,
sükût.
s. 118
s.+imden 66
s.+ine 33

sev- **1.** (Bir şey veya kimseye) Sevgi
duymak, gönlünde (ona karşı) bir
muhabbet beslemek. **2.** Âşık olmak,
gönül vermek. **3.** (Bir şey birinin)
Çok hoşuna gitmek, (onu) beğenmek,
(ondan) hoşlanmak. **4.** Okşamak.
s.-diğim 107
s.-diğimi 128
s.-diğimiz 107
s.-diğine 135
s.-diğinize 107
s.-diğinizi 116
s.-dim 148
s.-ecek 98, 98, 106
s.-en 157
s.-erim 98, 100

s.-eriz 107
s.-ersek 107
s.-iyordum 106, 158
s.-iyorsun 104
s.-iyorum 116, 116, 116, 116, 116,
136, 136
s.-mek 96, 107, 107
s.-mekte 158
s.-meme 150
s.-menin 54

sevda *a.* (Ar. *esved* “kara”nın müennes
şekli *sevdâ*) **1.** Kuvvetli sevgi, aşk,
muhabbet. **2.** Aşırı istek, tutku, arzu,
heves.
s.+sına 48
s.+sıyla 110

sevebil- **1.** Sevme ihtimali veya imkânı
bulunmak.
s.-eceği 122
s.-eceğimi 99

sevebilme- **1.** Sevme ihtimali veya
imkânı bulunmak.
s.-m 98

seveme- **1.** Sevme işini yapamamak.
s.-diğimi 96
s.-yeceğimi 119
s.-yecekleri 122
s.-yordu 122

sevgi *a.* **1.** İnsanı karşılık beklemeden
yakın ilgi, dostluk, şefkat, bağlılık
göstermeye yönelten ve fedâkârlıkları
göze aldırarak kadar güçlü olabilen
duygu, sevme duygusu, muhabbet.
s. 85, 107, 108, 108
s.+de 31
s.+ler 106, 123
s.+lerine 149
s.+si 131
s.+ye 107
s.+yi 44, 107, 148

sevgili *sf.* **1.** Sevgi duyulan, kendisine
sevgi beslenen. **2.** Âşık olunan kadın
veya erkek, yâr.
s. 114
s.+si 150
s.+sinden 55
s.+sinin 123

sevilme- **1.** Hakkında sevgi
beslenmemek, sevgi duyulmamak.
s.-miş 131

sevimli *sf.* **1.** Göze, gönüle hoş gelen, hoş giden, sevgi uyandıran özelliklere sâhip, cana yakın, şirin.
s.+dir 156

sevin- **1.** Sevinç duymak, memnun ve hoşnut olmak.
s.-dim 50, 50
s.-iyor 94, 106
s.-iyordu 15

sevinç *a.* **1.** Beklenen veya hoş giden bir şeyin olması sonucunda duyulan iç ferahlığı, hoşnutluk, memnûniyet. **2.** İçte duyulan hoşnutluğun dışa vuran belirtisi, sevinme hâli, neşe, coşku.
s.+e 40
s. +le 49, 94

sevinme- **1.** Sevinç duymamak, memnun ve hoşnut olmamak.
s.-yordum 150

seviş- **1.** Birbirini sevmek, birbirine sevgi duymak.
s.-meyi 98

sevk *a.* *Ar. sevk* **1.** Önüne katıp bir yöne, bir yere doğru sürme, sürüp götürme. **2.** İtici bir sebep teşkil ederek bir tarafa doğru götürme, itme, yöneltme. **3.** Gönderme, yollama, irsal.
s. 17, 21, 30, 51, 99, 99

sevme- **1.** (Bir şey veya kimseye) Sevgi duymamak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslememek. **2.** Âşık olmamak, gönül vermemek. **3.** (Bir şey birinin) Çok hoşuna gitmemek, (onu) beğenmemek, (ondan) hoşlanmamak.
s.-diğim 47
s.-diğimi 96
s.-dim 30
s.-mem 98, 141
s.-mişti 122
s.-yor 122
s.-yorum 96, 96, 98

seyahat *a.* *Ar. siyâhat* **1.** Şhirden şehire, ülkeden ülkeye yapılan yolculuk, uzak yerlere yapılan gezi.
s.+e 139, 141
s.+ten 155

seyir *a.* *Ar. seyr* **1.** Yürüyüş, yürüme, gidiş. **2.** Bir şeyi zevk alarak gözle tâkip etme, bakma, izleme, temâşâ.
s.+e 121
s.+i 160

seyirci *a.* **1.** Tiyatro, film, spor karşılaşmaları gibi oyun ve gösterileri seyreden kimse, izleyici. **2.** İlgi çekici bir olayı gözleriyle tâkip eden, seyreden kimse, izleyici.
s.+ye 77

seyrek *sf.* **1.** Parçaları veya benzerleri arasında fazla mesâfe bulunan, aralıklı. **2.** Arada sırada olan, az rastlanan, nâdir.
s. 37

seyret- (*Ar. seyr + T. etmek, eylemek*)
1. Gözü ile tâkip etmek, bakmak. **2.** Uzaktan bakmak, karışmamak, herhangi bir müdâhalede bulunmamak
s.-eceğim 158
s.-erdik136
s.-erdim 53
s.-erek 54, 74, 87
s.-erken 72, 92, 92, 133
s.-er 136
s.-ip 55
s.-iyordu 34, 149, 156
s.-iyordum 39, 56, 90
s.-iyor 53
s.-iyorsunuz 60
s.-mek 59, 67
s. -mekte 108
s.-meleri 33
s.-meye 18
s.-ti 22
s.-tiğim 54, 69, 129, 160
s.-tiğimi 117
s.-tik 139
s.-tim 76

seyyah *a.* (*Ar. siyâhat "yeryüzünde gezmek"ten seyyâh*) **1.** Seyâhat eden, uzak ülkeleri gezip dolaşan kimse, gezgin.
s.+lara 153

sez- **1.** Açık bir delil olmadığı halde bir şeyin varlığını, ne olduğunu veya ne olacağını duygu yoluyla anlamak. **2.** Anlamak, kavramak, idrak etmek.
s.-di 40
s.-erek 87
s.-iyor 34, 109

- s.-iyordum 23, 95, 99, 108, 157
s.-mişe 27
s.-mişti 157
s.-miştim 118
- seziş a. 1.** Sezme işi.
s. +lerle 117
- sezdir- 1.** Sezmesini, hissetmesini sağlamak, hissettirmek.
s.-mekten 86
- sezil- 1.** (Bir durum) Bâzı belirtilerine bakılarak hissedilmek, anlaşılacak, fark edilmek.
s.-iyor 32
- sezilme- 1.** (Bir durum) Bâzı belirtilerine bakılarak hissedilmemek, anlaşılmamak, fark edilmemek.
s.-den 131
- sezme- 1.** Açık bir delil olmadığı halde bir şeyin varlığını, ne olduğunu veya ne olacağını duygu yoluyla anlamamak. **2.** Anlamamak, kavramamak, idrak etmemek.
s.-miştik 137
- sıcak sf. 1.** Isısı yakmayacak derecede olan. **2.** *mec.* Sevgi ve şefkat dolu, cana yakın, içten, dostça.
s. 32, 35, 35, 58, 63, 64, 84, 91, 135, 152
s.+a 91
s.+tı 150
- sıcaklık a. 1.** Sıcak olma durumu, ısısı olan şeyin hâli. **2.** *mec.* Sevgi dolu ve şefkatli olma, cana yakınlık, sevimlilik, samîmiyet.
s. 27
- sıfır a. Ar. şifr 1.** Ondalık sayı sisteminde, kendisinin hiçbir değeri olmadığı halde solundaki sayıyı on defa büyüten sayının adı ve işareti. **2.** Hiçbir değer ifade etmeyen şey.
s. 31
- sığ- 1.** (Bir şey) Bütünüyle diğer bir şeyin içine girebilmek, o şey tarafından istûap edilmek. **2.** (Bir husus) Bir şeyin sınırları içine girebilmek.
s.-dığı 36
- sığama- 1.** Sığma ihtimali veya imkânı bulunmamak.
s.-yoruz 26
- sığın- 1.** Sığınma işi.
s.-miş 52
- sıhhat a. Ar. şihhat 1.** Sağlık, esenlik, âfiyet. **2.** Doğruya, gerçeğe uygunluk, doğruluk, gerçeklik.
s.+i 155
s.+im 139
s.+ine 34
- sık sf. 1.** Birbirine çok yakın olan, aralıksız, bitişik. **2.** Birbiri ardınca meydana gelen, çok olan, çok rastlanan.
s. 13, 13, 30, 30, 48, 48, 114, 143, 143, 152, 152, 156, 156
- sık- 1.** Çevresine sarılarak veya bir şey sararak sımsıkı kavramak, üzerine basınç uygulamak. **2.** *mec.* Baskı altına alıp bunaltmak.
s.-acak 95
s.-arak 52, 77
s.-ıp 102
s.-ıyor 35, 38, 101, 101
s.-ıyordu 61, 63
s.-ıyordum 135
s.-mak 125
s.-maya 16
s.-tı 35, 83, 104
s.-tığını 117
- sıkı 1.** Genişliği içine girecek şeye göre yetersiz olan, sığılması zor, dar. **2.** Zorlu, şiddetli, güçlü. **3.** İyice, adamakıllı, sıkı sıkıya.
s. 29, 29, 70
- sıkıcı sf. 1.** Can sıkı, içe sıkıntı veren.
s. 21, 53, 92, 132, 141
- sıkıl- 1.** Sıkmak işine konu olmak. **2.** İçine sıkıntı gelmek, yüreği daralmak, üzümlüp keyfi kaçmak. **3.** Utanıp çekinmek, utanmak, mahcup olmak.
s.-acak 66
s.-dı 35, 35, 95
s.-dığı 128
s.-dığını 35, 129
s.-dım 78, 118
s.-dıysa 102
s.-ır 31
s.-ıyordu 117
s.-ıyordum 80, 150, 150

s.-ıyorsun 118
s.-madan 47
s.-maya 20, 52, 113, 118
s.-miş 42, 76

sıkılğanlık a. 1. Sıkılğan olma durumu.
s. 58
s.+ım 109

sıkılma- 1. Sıkmak işine konu olmamak.
2. İçine sıkıntı gelmemek, yüreği daralmamak, üzülp keyfi kaçmamak. **3.** Utanıp çekinmemek, utanmamak, mahçup olmamak.
s.-dan 12, 54
s.-maya 53

sıkıntı a. 1. Bir durumun baskı ve ağırlığının verdiği gönül darlığı, can sıkınlığı, huzursuzluk. **2.** Kalabalık, düzensizlik, karışıklık vb.nin sebep olduğu sıkıcı, bunaltıcı durum, zorluk, eziyet, meşakkat. **3.** Üzüntü, tasa, kaygı, keder.
s. 18, 95, 100
s.+mın 12, 66
s.+sı 24, 111
s.+sına 112
s.+sından 98
s.+sını 29
s.+sıyla 41
s.+ya 15, 30, 110, 158

sıkıntılı sf. 1. Sıkıntısı olan.
s. 14, 65, 66, 87, 118

sıkış- **1.** Rahat hareket edemeyecek kadar birbirine yaklaşmak. **2.** Kolay çıkamayacak ve basınç altında kalacak şekilde dar bir yere girmek, iki şey arasına sığmak. **3.** (Durum) Zor bir hal almak, zor durumda kalmak.
s.-ıp 67
s.-miş 35

sıkıştır- **1.** Rahat hareket etmesine engel olacak kadar yanına sokulmak, sıkışık duruma getirmek. **2.** Sıkışmasına, iki şey arasına kısılmasına sebep olmak. **3.** Kolay çıkamayacak ve sıkıca duracak şekilde bir yere yerleştirmek.
s.-an 112
s.-arak 150
s.-dım 137
s.-ıyordu 64
s.-maktansa 140

sıkıştırıl- 1. Sıkıştırmak işi yapılmak.
s.-diktan 158

sıkma- 1. Çevresine sarılarak veya bir şey sararak sımsıkı kavramamak, üzerine basınç uygulamamak. **2. mec.** Baskı altına alıp bunaltmamak.
s.-mışım 157

sımsıkı sf. 1. Çok sıkı, olabildiğince sıkı.
s. 61, 63, 113, 150

sınıf a. Ar. şinf 1. Okul, fakülte, dersâne vb. yerlerde okuyan öğrencilerin öğrenim seviyelerine göre ayrıldıkları bölümlerden her biri. **2.** Öğrencilere ders okutulan yer, dersâne, derslik.
s. 32
s.+ta 48

sır a. Ar. sirr 1. Bilinmesi, duyulması, açığa vurulması istenmeyen, gizli tutulan şey. **2.** Gizlilik. **3.** Anlamak ve açıklamakta aklın âciz kaldığı şey.
s.+rıdır 53
s.+rımı bir
s.+rını 23, 158

sıra a. 1. Birbiri ardınca veya yan yana düz ve doğru bir şekilde dizilmiş kimselerin veya şeylerin tamâmı, dizi, saf. **2.** Düzgün ve düzenli bir şekilde sıralanmış, dizilmiş kimse veya şeylerin durumu.
s. 12, 15, 18, 20, 20, 24, 27, 32, 35, 36, 48, 56, 63, 66, 69, 70, 77, 85, 95, 95, 110, 112, 114, 115, 121, 124, 128, 129, 132, 136, 139, 140, 156
s.+da 13, 14, 16, 21, 22, 26, 29, 34, 36, 36, 40, 41, 48, 49, 63, 63, 68, 78, 79, 82, 113, 122, 130, 135, 137, 138, 149, 155, 156
s.+larda 18, 31, 32, 33, 34, 36, 47, 52, 67, 109, 111, 125, 144
s.+lardan 60, 65, 92
s.+larından 15
s.+sıyla 34, 144

sırala- 1. Art arda dizmek, sıraya koymak, sıra hâline getirmek. **2.** Birbiri ardınca söylemek, sayıp dökmek.
s.-yordu 66

sırf zf. Ar. şirf 1. Yalnız, ancak, sâdece. **2.** Baştan aşağıya kadar, büsbütün, tamâmıyla.

- s. 21, 61, 81, 86, 87, 93, 97, 110, 122, 148
- sırlıklam** *sf.* **1.** Suya batırılmış gibi bütünüyle ve iyice ıslanmış, çok ıslak.
s.+dı 65
- sırt**- **1.** Dişlerini göstererek tatsız bir şekilde yalandan gülmek.
s.-ıyorlardı 61
s.-tığımı 82
- sırtma a. 1.** Sırtma işi.
s. 35
- sırtma- 1.** Dişlerini göstererek tatsız bir şekilde yalandan gülmemek.
s.-dan 72
- sırma a. Yun. syrma 1.** Haddeden geçirilmiş, altın yaldızlı veya yaldızsız ince gümüş tel.
s. 14
- sırmalı** *sf.* **1.** Sırmalı olan, sırma ile işlenmiş veya süslenmiş.
s. 69, 126, 126
- sırt a. 1.** İnsanlarda göğsün arkasına isâbet eden ve ense kökü ile bel arasında bulunan kısım. **2.** (İnsan için) Üst, üzeri, arka.
s.+ı 124
s.+ım 118
s.+ıma bir
s.+ımda 119
s.+ımı 15, 68, 93
s.+ımın 93
s.+ına 28, 31, 116, 118, 136, 136
s.+ında 26, 73, 88, 113
s.+ından 71
s.+ımı 115
s.+tan 25
- sırtla- 1.** (Bir şeyi veya bir kimseyi) Sırtına almak, yüklenmek.
s.-yarak 48
- sıyr-** **1.** (Bir şey) Kendisine hızla ve şiddetle sürtünen, dokunup geçen başka bir şeyin üzerindeki deri, kabuk, zar vb.ni soyarak veya hafifçe yırtmak.
s.-ıp 36, 115
- sıyrıl- 1.** Sıyırmak işine konu olmak.
s.-dı 115
- s.-ır 123
s.-ıyor 114
- sız-** **1.** (Sıvı için çatlak, çizik, gözenek, yara vb. bir yerden) Azar azar süzülüp çıkmak. **2.** Çok sarhoş olup kendinden geçmek.
s.-an 113
s.-dığımı 45
s.-ıyordu 133
s.-maktaydı 135
- sızlat- 1.** Sızlamasına sebep olmak.
s.-ıyor 149
- sigara a. (İtal. sigaro < İsp.) 1.** Sigara fabrikalarında kısa, uzun, filitreli, filitresiz olarak özel kâğıtlara sarılıp paketlenen veya elle sarılan, bir ucundan yakılarak dumanı ağızdan içe çekilmek sûretiyle içilen kıyılmış tütün.
s. 14, 25, 41
- sihirli** *sf.* **1.** Sihir özelliği taşıyan, büyü. **2.** İnsana sihir gibi tesir eden, büyüleyici.
s. 119
- sil-** **1.** (Islak bir şeyi) Üzerinde havlu, mendil gibi kuru ve emici başka bir şey gezdirmek sûretiyle kuru duruma getirmek. **2.** (Islak veya kuru bez vb. ile) Sürterek bir şeyin üzerindeki tozu, kiri almak, temizlemek.
s.-diğini 63
s.-dim 135
s.-erek 92
s.-mek 45, 128
- silah a. Ar. silâh 1.** Düşmanı öldürmek, imhâ etmek veya kendini savunmak maksadıyla kullanılan her türlü âlet.
s. 53
- silahlan- 1.** Silâh edinmek, silâhlı duruma gelmek.
s.-maya 52
- silin- 1.** (Islak bir şey bez, havlu, mendil vb. şeyle) Üzerindeki yaşlık alınarak kuru hâle getirilmek. **2.** (Yazı, çizgi, iz vb.) Kazınarak veya üzerine bir şey sürtülerek yok edilmek..
s.-iyor 65
- silinme- 1.** (Islak bir şey bez, havlu, mendil vb. şeyle) Üzerindeki yaşlık

alınarak kuru hâle getirilmemek. **2.** (Yazı, çizgi, iz vb.) Kazınarak veya üzerine bir şey sürülerek yok edilmemek..
s.-z 49

silke- **1.** (Üzerindekileri düşürmek için bir şeyi) Sallamak, sarsmak, silkelemek. **2.** *mec.* Üzerinden atıp kurtulmak, bırakmak.
s.-erek 39
s.-mek 145
s.-ti 45, 74, 118
s.-tik 94

silkin- **1.** Silkelenip üzerindeki dökme, kendini silkelemek. **2.** *mec.* Kendine gelmek, kendini toparlamak.
s.-dim 64
s.-ip 150

sinema *a. (Fr. cinéma < cinématographe "hareketli görüntü kaydı")*
1. Bir hareket sâniyede 24 kısma ayrılarak resimlendikten sonra bu resimlerin oluş sırası ile ve aynı hızla gözün önünden geçirilmesi hâlinde bakanın hareketi kesintisizmiş gibi görmesine dayanan göz aldanmasından faydalanılarak hareketleri, olayları sanki tekrar oluyormuşcasına perdede gösterme, canlandırma.
s.+lar 67

Singer *öz. a.*
S. 41

sinir *a.* **1.** Duyulardan ve hareketlerden gelen uyarıları organlardan beyne ileten beyazımsı teller ve bunların oluşturduğu demet. **2.** *sf.* Hoşa gitmeyen, rahatsız eden (kimse veya şey).
s.+ime 110

sinirlen- **1.** Öfkelenmek, kızmak, telâşlı ve gergin bir durum almak, asabîleşmek.
s.-miş 71

sinirli *sf.* **1.** Siniri olan, içinde sinir bulunan.
s. 22

sipariş *a. (Fars. sipurden "ısmarlamak" tan sipâriş) 1.*

Yapılmasını veya gönderilmesini isteme, ısmarlama. **2.** İsmarlanan şey.
s. 144
s.+lerini 20
s.+lerle 31

sis *a.* **1.** Çok küçük su veya buhar tânciklerinden oluşan bulutların alçalarak yeryüzüne inmesi sonucu etrâfa yayılan beyaz duman.
s.+ler 65

sisli *sf.* **1.** Sisle kaplanmış, sislenmiş, bulanık.
s. 63

sitem *a. Fr. système < Yun. 1.* Bir ilkeye, belli bir fikir veya dünya görüşüne göre düzenlenmiş düşünceler, bilgiler, doktrinler bütünü. **2.** Birbirini tamamlamak sûretiyle bir bütün meydana getiren parçaların tamâmı.
s. 88, 157
s.+leri 44

Sivas *öz. a.*
S. 25

sivrice *sf.* **1.** Sivri olan.
s.+ ydi 56

sivril- **1.** Sivri duruma gelmek, sivrileşmek.
s.-en 76

siyah *a. Fars. siyâh 1.* En koyu renk, kömür rengi, kara. **2.** *sf.* Kara renkte olan.
s. 14, 37, 43, 45, 46, 55, 55, 55, 58, 59, 60, 63, 65, 65, 83, 89, 89, 99, 102, 112, 157, 160
s.+tı 158

siyaset *a. (Ar. siyâset "hâkim olmak, işi idâre etmek, düzene koymak") 1.* Devletler arası ilişkileri, devlet işlerini düzenleme ve yürütme sanatı, politika.
s.+ten 52

siyasi *sf. (Ar. siyâset'in nispet eki -i almış şekli siyâsi) 1.* Siyâsetle ilgili, politik.
s. 52, 52

siz zm. 1. Çoğul ikinci şahsı gösterir. **2.** Saygı ve nezâket maksadıyla tek kişi için hitap sözü olarak kullanılır.

s. 14, 18, 25, 29, 34, 42, 45, 45, 75, 75, 76, 77, 77, 79, 79, 79, 80, 80, 83, 83, 84, 84, 84, 84, 91 , 92, 92, 92, 93, 96, 97, 97, 98, 99, 100, 100, 104, 113, 117, 118, 150, 151, 151, 152, 154, 155, 156

s.+ce 99

s.+de 61, 75, 78, 78, 78, 98

s.+den 81, 91

s.+diniz 75, 79

s.+e 21, 21, 21, 44, 45, 73, 75, 82, 83, 96, 96, 96, 100, 102, 102, 120, 154

s.+i 44, 44, 61, 76, 76, 76, 77, 77, 77, 78, 81, 83, 85, 89, 92, 96, 96, 96, 98, 98, 99, 99, 99, 101, 101, 102, 103, 104, 106, 108, 116, 116, 137, 151, 151, 155

s.+in 26, 29, 44, 45, 75, 78, 79, 91 , 92, 96, 97, 99, 100, 104, 104, 107, 137, 154

s.+inle 76, 77, 77, 82, 96, 96, 96, 98, 99, 102

s.+le 96

s.+sınız 18, 99

soba a. (Mac. szoba; halk ağzında zoba şeklinde de geçer) 1. İçinde odun, kömür, gaz vb. yakılan ve pek çok çeşidi bulunan, borulu veya borusuz ısıtma aracı.

s. 35

s.+ya 44, 45

s.+yı 44, 44, 130

sofra a. Ar. sufre 1. Üzerine yiyecekler, içecekler, tabak, kaşık, çatal vb. konularak çevresine oturulup yemek yenilecek şekilde düzenlenmiş masa, sini, yaygı vb. **2.** Yemek.

s. 51, 52

s.+da 32, 56, 66

s.+dan 30, 31

s.+lara 31

s.+larında 12

soğuk sf. 1. Isısı düşük, harâreti az olan. **2.** Sıcaklık derecesi üşütecek kadar az olan, insanı üşüten. **3. mec.** İçten ve gönülden olmayan, samîmiyetsiz.

s. 20, 35, 35, 37, 46, 62, 65, 76, 109, 114, 120, 136

s.+ta 26, 128

s.+tan 121

s.+tu 76

soğukalgınlığı a. 1. Sıklıkla virüslerin yol açtığı, beden ısısında yükselme, burun akıntısı ile ortaya çıkan solunum yolu hastalığı.

s.+na 38

soğut- 1. Isı derecesini düşürmek, soğumasını sağlamak. **2. mec.** (Birine, bir yere veya şeye karşı gösterilen) İlgi, alâka ve sevginin kesilmesine, yok olmasına sebep olmak.

s.-muştı 47

sok- 1. (İçine veya arasına) Girmesini sağlamak.**2.** (Bir şey veya kimsenin bir yere) Girmesini sağlamak, içeriye almak.

s.-arak 115

s.-arken 40

s.-mak 49

s.-maya 64

s.-muş 71

s.-muştı 63

s.-tuğu 61

s.-tum 113

s.-up 49

sokak a. (Ar. zuḳāk'tan) 1. Yerleşim yerlerinde ev ve dükkânlar arasında uzanan, caddeye nispetle daha dar ve kısa yol. **2.** Kapıları aynı yola açılan ev ve dükkân sâkinlerinin tamâmı. **3.** Ev dışındaki yer, dışarısı.

s. 16, 83, 151

s.+a 29, 46, 61, 65, 67, 68, 68, 68, 102, 114, 136, 160

s.+ın 63, 68, 95, 113

s.+lar 63, 94, 94, 128

s.+lara 36, 114, 118

s.+larda 24, 54, 65, 113, 128, 150

s.+lardan 82, 141, 150

s.+ları 51

s.+larına 146

s.+ta 12, 47, 58, 72, 72, 79, 120

s.+tan 68, 150

sokma- 1. (İçine veya arasına) Girmesini sağlamamak. **2.** (Bir şey veya kimsenin bir yere) Girmesini sağlamamak, içeriye almamak.

s.-mak 158

s.-miş 144

sokul- 1. (İçine veya arasına) Girmesi sağlanmak, sokmak işine konu olmak. **2.** (Bir yere veya bir şeyin içine) Girmek, kendini sokmak.

s.-arak 28, 40, 60, 76, 129
s.-du 42, 61, 104
s.-duklarını 98
s.-dum 13, 17, 42, 44, 69, 100, 118
s.-mak 34, 120
s.-masını 158
s.-muş 62
s.-up 77
s.-uyor 94

sokulabil- **1.** Sokulma ihtimali veya imkânı bulunmamak.
s.-irler 93

sokulgan *sf.* **1.** Çevresiyle kısa sürede kaynaşıp dostluk ve arkadaşlık kurabilen, sıcak kanlı, girgin.
s. 102

sokulganlık *a.* **1.** Sokulgan olma durumu, girginlik. **2.** Sokulganca davranış.
s.+ımı 24

sol *sf.* **1.** Kalbin bulunduğu tarafta olan. **2.** *sf. ve a.* Bu tarafta bulunan (yön).
s. 42, 89, 115
s.+a 24, 55, 55, 73, 121
s.+da 36
s.+undaki 57

solgun *sf.* **1.** Rengi uçmuş, rengini, parlaklığını, dirilik ve tâzeliğini kaybetmiş, solmuş, soluk.
s. 158

solu- **1.** Sık sık nefes alıp vermek. **2.** Nefes yoluyla içine çekmek, teneffüs etmek.
s. -ya 115, 115

soluk *sf.* **1.** Rengi uçmuş, rengi atmış, solmuş. **2.** (Işık için) Diriliğini, kuvvet ve parlaklığını yitirmiş. **3.** (İnsan cildi için) Sarı-beyaz arasında bir renk almış, solmuş.
s. 18, 29, 55, 63, 69, 93, 115, 118, 152

solukluk *a.* **1.** Soluk olma durumu.
s.+u 129

somurt- **1.** (Bir kimse) Konuşmadığı halde sıkılmış olduğunu, küskünlüğünü, üzüntü ve kırgınlığını yüz hatları ile ifâde etmek, surat asmak.
s.-up 111
s.-uyorsunuz 95

son *sf.* **1.** İçinde bulunulan vakte en yakın geçmiş zaman yâhut bu zamanda yapılmış veya meydana gelmiş olan. **2.** Ondan sonrası veya başkası olmayan, onunla nihâyet bulan. **3.** En arkada, en geride bulunan. **4.** Bir şeyin en sonra olan veya ortaya çıkan bitiş, tükeniş kısmı, bitme tükenme noktası, nihâyet. **5.** Gelecek, âkıbet.

s. 14, 36, 38, 38, 39, 44, 45, 47, 50, 56, 60, 61, 62, 73, 99, 108, 110, 113, 117, 118, 125, 130, 132, 136, 140, 142, 143, 145, 145, 145, 153, 156, 160, bir
s.+a 149, 150
s.+du 119
s.+lara 56
s.+larına 104, 140, 155
s.+larında 102
s.+u 12, 12, 12, 111, 120, 143, 148
s.+una 16, 54, 121, 125, 157, 159
s.+unda 24, 45

sonuncu *a.* **1.** Zaman, yer, sıra bakımından başkalarına göre sonda olan kimse, şey.
s.+ su 51

sonbahar *a.* **1.** 22 Eylül'de başlayıp 21 Aralık'ta sona eren yaz ile kış arasındaki mevsim, güz.
s. 159
s.+a 144
s.+da 143, 143
s.+ını 12

sonra *zf.* **1.** İçinde bulunulan veya bahsedilen ânın daha ilerisindeki bir zamanda, bilâhare **2.** -nin ardından, ... arkasından. **3.** Yoksa, öyle olmazsa, aksi halde. **4.** Buna ek olarak, dahası. **5.** ... gün, ... hafta, biraz, pek çok vb. zaman ifâde eden kelimelere eklenerek belirtilen kadar zamânın geçtiğini veya geçeceğini anlatır. **6.** Bulunulan veya bahsedilen yerden daha uzakta, daha ileride.

s. 12, 12, 13, 14, 14, 15, 17, 17, 18, 18, 19, 20, 20, 22, 24, 25, 26, 26, 26, 26, 26, 27, 27, 27, 29, 29, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 34, 35, 35, 35, 36, 36, 36, 37, 38, 39, 40, 40, 41, 42, 42, 43, 45, 46, 46, 47, 47, 47, 49, 50, 52, 53, 54, 54, 55, 56, 56, 57, 60, 61, 62, 62, 62, 63, 65, 67, 68, 69, 70, 70, 70, 70, 71, 71, 71, 71, 72, 72, 72, 73, 73, 73, 74, 74, 75, 75, 75, 76, 76, 77, 77, 79, 79, 79, 80, 80, 81, 81, 84, 85, 85, 86,

86, 86, 90, 91 , 91 , 94, 94, 96, 98,
98, 98, 101, 101, 101, 102, 102, 102,
103, 105, 105, 105, 107, 107, 107,
108, 109, 111, 112, 114, 114, 114,
114, 115, 115, 115, 116, 117, 118,
119, 119, 120, 120, 120, 122, 122,
123, 124, 125, 125, 125, 126, 126,
126, 127, 127, 128, 128, 128, 128,
129, 130, 130, 130, 130, 130, 131,
131, 131, 131, 131, 132, 132, 132,
133, 133, 134, 135, 135, 136, 136,
136, 136, 137, 139, 139, 140, 140,
141, 141, 141, 141, 143, 143, 143,
143, 144, 145, 146, 147, 149, 149,
150, 151, 151, 151, 151, 153, 153,
153, 154, 154, 154, 155, 155, 155,
155, 155, 156, 156, 156, 156, 156,
158, 158, 158, 159, 159, 159, 160,
160

s.-ki 46, 125, 128, 160

s.-ları 29, 53, 106, 131

s.-larına 109, 114

s.-sını 130

sonradan *zf.* **1.** Sonra, daha sonra,
bilâhare.

s.-dan 17, 19, 19, 28, 28, 105

sonsuz *sf.* **1.** Sonlu olmayan, ebedî.

s. 55

sor- **1.** Soru yönelterek bilgi istemek,
sual etmek. **2.** (Bir şeyin hesabını bir
kimseden) İstemek, (onu) sorumlu
tutmak. **3.** Aramak.

s.-acağım 152

s.-acağımı 152

s.-acak 151

s.-acaktım 151

s.-an 75

s.-ar 32

s.-arak 44

s.-arız 11

s.-du 13, 13, 14, 27, 40, 40, 42, 61,

74, 79, 83, 103, 117, 127, 128, 129

s.-duğum 143, 143

s.-dukları 12

s.-duktan 90

s.-dum 17, 26, 35, 73, 84, 110, 115,
126, 127, 155

s.-dunuz 101, 153

s.-mak 14, 43, 74

s.-maktan 27, 39, 89

s.-maya 126

s.-muş 78

s.-muştum 18, 19

s.-sa 141

s.-un 152

s.-unca 19, 24

s.-uyordu 62, 64

s.-uyordum 85

s.-uyorsunuz 154

sorabil- **1.** Sorma ihtimali veya imkânı
bulunmak.

s.-irdim 146

sorama- **1.** Sorma ihtimali veya imkânı
bulunmamak.

s.-yordum 152

sorgu **1.** Sormak veya soruşturmak işi,
istintak. **2.** Araştırma, soruşturma
veya sorgulama amacıyla sorulan
soru, sual.

s. +cu 43

sorma- **1.** Soru yönelterek bilgi
istememek, sual etmemek. **2.** (Bir
şeyin hesabını bir kimseden)
İstememek, (onu) sorumlu tutmamak.

s.-dım

s.-yacak 151

s.-yın 41, 41

s.-yor 30

sorul- **1.** Bilgi almak için soru
yöneltilmek, sual edilmek.

s.-an 65

s.-ur 75

soy- **1.** (Üzerinde bulunan kabuk, deri,
zar vb.ni) Kesmek veya tutup
çekmek, sıyırmak sûretiyle çıkarmak.
2. (Birinin) Elbisesini çıkarmak.

s.-arak 47

s.-up 130

soyun- **1.** Üzerindeki elbise ve
giyeceklerin bir kısmını veya
tamâmını çıkarmak.

s.-dum 133

s.-mak 111

s.-muştum 150

s.-urken 57

sök- **1.** (Bir şeyi) Bulunduğu, sıkıca
yerleştiği yerden çekip ayırmak,
çıkarmak. **2.** Zorla ve tamâmen
çıkarmak.

s.-üp 37, 65

sökül- **1.** Sökmek işine konu olmak.

s.-erek 91

s.-üp 92

sökün a. 1. Ânîden görünme, ortaya çıkıverme.
s. 159

sön- 1. (Yanan, parlayan şeyler) Artık yanmaz, parlamaz olmak, ışığını veya yakıcılığını kaybetmek.
s.-müş 80
s.-üyordu 68

söndür- 1. (Işığı, ateşi) Kapatmak, örtmek, artık yanmaz ve parlamaz duruma getirmek.
s.-düm 133

sönük sf. 1. Sönmüş veya söndürülmüş.
s. 128

söyle- 1. (Anlatmak istediği şeyi) Sözle bildirmek. **2.** (Bir fikir veya husûsu) İleriye sürmek, ortaya koymak. **3.** Konuşmak. **4.** (Türkü, şarkı vb.) Okumak.
5. Önceden bildirmek, tahmin etmek.
s. 64, 99, 132
s.-di 26, 39, 129, 129, 129, 150, 154
s.-diği 20, 27, 40, 95
s.-diğim 32, 61, 77
s.-diğimi 46, 96
s.-diğini 36, 36
s.-diğiniz 107, 108
s.-diklerine 95
s.-diklerini 123
s.-dikleriniz 29
s.-dikten 73
s.-diler 127
s.-dim 14, 21, 69, 83
s.-mek 46, 60, 65, 89, 105, 105, 140
s.-mekten 38, 103
s.-menize 99
s.-mesi 35, 48, 111
s.-meye 70, 114
s.-meyi 103
s.-miş 35, 46, 53
s.-mişti 88, 123, 154
s.-miştiniz 75, 155
s.-r 156
s.-rim 100
s.-rken 15, 25, 95, 130, 156
s.-rmiş 119
s.-yeceği 151
s.-yeceğimi 64
s.-yeceğini 117, 143
s.-yecek 87, 104, 105, 107
s.-yecekmiş 129
s.-yen 127, 154
s.-yerek 44, 76
s.-yeyim 76, 77, 98

s.-yin 83
s.-yince 62, 128
s.-yip 87
s.-yor 42, 50, 101, 132
s.-yordunuz 107, 154
s.-yordu 36, 71, 155
s.-yorlardı 114
s.-yorlar 93
s.-yormuş 130
s.-yorsun 119
s.-yorum 92, 102

söyleme- 1. (Anlatmak istediği şeyi) Sözle bildirmemek. **2.** (Bir fikir veya husûsu) İleriye sürmemek, ortaya koymamak. **3.** Konuşmamak. **4.** Önceden bildirmemek, tahmin etmemek
s.-den 54, 105, 115, 158
s.-diğim 88
s.-dim 21, 75, 159
s.-diniz 44, 152
s.-mek 103
s.-meyi 140
s.-miş 101, 155
s.-yor 72
s.-yorum 135

söylen- 1. Söylemek işi yapılmak, sözle anlatılmak. **2.** Kendi kendine konuşmak, mırıldanmak. **3.** Çıkışmak, azarlamak, paylamak.
s.-di 26, 43
s.-ecek 45, 76
s.-iyor 57
s.-iyordu 19, 65, 114, 140
s.-iyordum 24, 46
s.-iyormuş 135
s.-meye 125
s.-miş 147
s.-mişti 38
s.-se 76

söyleyebil- 1. Söyleme ihtimali veya imkânı bulunmak.
s.-irim 82, 107
s.-sem 47

söyleyeme- 1. Söyleme ihtimali veya imkânı bulunmamak.
s.-diğime 141
s.-mek 54
s.-miş 156
s.-yeceğim 27
s.-yecekleri 58

söz a. 1. Ağızdan çıkan, bir veya daha çok heceden meydana gelen kelime

veya kelime dizisi. **2.** Bir fikri, bir isteği yazılı veya sözlü olarak anlatmaya, açıklamaya yarayan kelimeler yâhut cümleler dizisi, kelâm, kâvil, lakırdı. **3.** Bir işi yapacağını veya yapmayacağını kesin olarak bildirme, vaat, taahhüt.

s. 38, 81, 100, 103, 104

s.+e 96, 100, 147, 153

s.+ler 99, 114

s.+lerim 104, 108

s.+lerime 77, 93

s.+lerimi 98, 133

s.+lerin 45, 126

s.+lerinden 39

s.+lerini 91, 159

s.+lerinin 82

s.+lerle 16

s.+ü 78, 106, 147, 154, 160

s.+ümden 77

s.+üme 44, 49, 60

s.+ümü 45, 104, 119, 140

s.+ümün 112

s.+ümüze 82

s.+ünden 145

s.+üne 45, 78, 83, 116, 154

s.+ünü 14, 27, 82, 101

sözleş- **1.** (İki veya daha çok kimse) Herhangi bir konuda karşılıklı olarak birbirine söz vermek. **2.** Karşılıklı olarak belli bir yerde, belli bir zamanda buluşmayı kararlaştırmak.
s.-miş 123

Storn öz. a.

S.+un 62

su a. **1.** Yağmur şeklinde bulutlardan yağın, yer altında bulunan, yer üstünde deniz, göl, ırmak vb.ni meydana getiren, hidrojen ve oksijenden meydana gelmiş rengi, kokusu ve tadı olmayan şeffaf sıvı madde, âb, mâ. **2.** Bu sıvıdan oluşan deniz, göl, akarsu, pınar birikinti vb.

s.+dan 27, 140

s.+lara 87

s.+ları 136

s.+ların 91

s.+yun 65, 87

sual a. Ar. *su'âl* **1.** Sorulan şey, soru. **2.** Sorma, soruşturma.

s. 37, 81, 89

s.+e 74

s.+i 90, 131

s.+im 74

s.+ime 128, 134, 151

s.+imi 26

s.+inin 40

s.+lere 42, 65, 68

s.+lerimin 127

s.+lerle 51

sucuk a. **1.** Baharatla terbiye edilmiş kıymanın inek veya koyun bağırsakları içine doldurulup kurutulması ile elde edilen yiyecek.
s. 30

suçlu sf. **1.** Suç işlemiş, suçu, kabahati olan (kimse).
s. 157, 159

(hayal) sukut

s.+u 93

sulak sf. **1.** Suyu bol olan, sulu (yer).
s. 144

sulh a. Ar. *şulh* **1.** Savaştan sonra barışma, barış.
s. 49

sunî sf. (Ar. *şun'* "yapma" ve *nispet eki -i ile şun'i*) **1.** İnsan eliyle tabii örneklerine benzetilerek yapılan, doğal olmayan, yapma, yapay. **2.** Yapmacık, sahte.
s. 91, 91, 100
s.+dir 110

surat a. (Ar. *şûret* "şekil, dış görünüm"den) **1.** Yüz, çehre.
s.+ına 28, 30

suret a. Ar. *şûret* **1.** Gözün ilk bakışta gördüğü şey, dış görünüş, şekil, biçim. **2.** Tarz, yol, şekil.
s.+iyle 28, 29, 30, 30, 52, 109, 123, 137, 137, 144, 144
s.+le 103, 149
s.+te 33

Suriyeli öz. a.

S. 36, 37

sus- **1.** Konuşmaya ara vermek, konuşmayı kesmek veya sözünü bitirmek. **2.** Konuşmaktan kaçınmak, konuşmamak. **3.** Sessizliğe gömülmek, ses çıkarmaz veya gürültü etmez duruma gelmek.

s. 113
s.-muş 87
s.-muştı 160
s.-tu 40, 45, 79, 119, 131, 133, 139
s.-tuk 76, 78
s.-tum 45, 101, 118, 133
s.-uyordu 45
s.-uyordum 82

Susak öz. a.
S. 19

susturul- 1. Susması sağlanmak. 2. Konuşamaz duruma getirilmek.
s.-muş 103

sükun a. Ar. *sukūn* 1. Durma, hareketsiz kalma, durgunluk. 2. Gürültü ve patırtıdan uzak olma, sessizlik.
s. 22, 89, 117, 135
s.+umu 153

sükunet a. (Ar. *sukūn*'dan *sukūnet*)
1. Durgunluk, hareketsizlik. 2. Telâşsızlık, sâkinlik.
s. 114
s.+e 40
s.+ime 88
s.+imi 96, 130
s.+ini 23, 140
s.+inin 110
s.+le 47, 49

sükut a. Ar. *sukūt* 1. Susma, konuşmama, sessizlik.
s. 131, 133
s.+a 82
s.+la 128
s.+tan 89
s.+u 78

sür- 1. Devam etmek. 2. ... kadar zaman almak.
s.-dü 27, 38, 71, 111, 118, 120
s.-düğüm 142
s.-düğünden 140
s.-düm 91
s.-en 17, 47, 75
s.-erek 136
s.-müş 122
s.-müştü 24
s.-üp 150
s.-üyor 52, 78
s.-üyordu 25

sürahi a.(Ar. *şurāh* "sâfi şarap"tan *nîspet eki -i ile şurāhi*)1. İçine su, şerbet, şarap vb. şeyler koymaya

yarayan, uzun boyunlu cam veya billûr kap.
s. 25

süratle zf. 1. Çabucak, hızlı.
s.+ 21, 43, 56, 60, 68, 75, 88, 111, 115, 137

süratlen- 1. Daha süratli duruma gelmek, hızı artmak, hızlanmak.
s.-di 67

süratli sf. 1. Çabuk hareket eden, hızlı giden veya işleyen, hızlı, serî.
s. 61, 85, 89
s.+ydi 34

sürme- 1. Devam etmemek.
s.-di 51

sürü a. 1. Evcil hayvanlar ve özellikle koyun, keçi topluluğu. 2. Amaçsız, seviyesiz, düzensiz insan kalabalığı. 3. Birçok, çok sayıda, bir yığın.
s. 16, 16, 21, 22, 25, 25, 47, 74, 85, 91, 112, 141, 143

sürü- 1. (Bir şeyi) Yere sürtünür vaziyette iterek veya çekerek götürmek, sürüklemek.
s.-yerek 71

sürükle- 1. (Bir nesneyi veya bir kimseyi) İterek veya çekerek yerde sürümek sûretiyle götürmek. 2. (Bir kimseyi herhangi bir yere) Birlikte gitmeye veya (bir işi) birlikte yapmaya zorlamak.
s.-di 64, 104
s.-mişti 37
s.-yeceğim 158
s.-yordu 114
s.-yorum 101

sürüklen- 1. Sürüklemek işine konu olmak, itilerek götürülmek. 2. *mec.* İrâdesi olmadan kendi dışındaki şartlara tâbi olup kendini kaptırmak.
s.-ip 122
s.-mekten 112

sürüklenebil- 1. Sürüklenme ihtimali veya imkânı bulunmak.
s.-ecek 98
s.-irim 128

sürün- 1. Karnı üzerinde yerde sürüklenir gibi ilerlemek. 2. Sürüklenmek.

s.-mekten 72
s.-üp 37

sürünme- 1. Karnı üzerinde yerde sürüklenir gibi ilerlememek. 2. *mec.* Sefâlet içinde yaşamamak, yoksulluk içinde olmamak.
s.-den 12

süslen- 1. Süslemek işine konu olmak, bezenmek, donatılmak. 2. Kendisini süslemek.
s.-ip 29

süt a. 1. Doğumdan sonra belli bir süre yavrularını besleyebilmeleri için kadınların ve memeli dişi hayvanların memelerindeki bezler tarafından salgılanan besin değeri yüksek, tatlımsı, özel kokulu, mâvi veya sarıya çalan beyaz renkli sıvı.
s. 65
s.-ünü 133

sütun a. *Fars. sutûn* 1. Câmi, saray, konak vb. yapılarda mermer, taş, ağaç, mâden veya çimentodan yapılan ve üst kısmında sütun başlığı denilen çıkıntılı bir bölüm bulunan silindirik şekilde, dikine konmuş, kâideli yâhut kâidesiz destek, kolon.
s.-lar 102
s.-lara 100

süz- 1. Bir sıvıyı içindeki tortudan, katı maddelerden ayırıp tasfiye etmek için süzgeçten veya süzgeç görevi yapabilecek bez, kumaş vb. bir şeyden geçirmek. 2. *mec.* (Bir kimseyi veya şeyi) Dikkatle gözden geçirmek, bakışlarıyla incelemek.
s.-dü 13, 18, 77, 115, 137, 155
s.-düğünü 56
s.-dükten 155
s.-düm 57
s.-erdi 62
s.-üyordu 14, 139

süzül- 1. Süzmek işine konu olmak, süz işi yapılmak. 2. Zayıf ve halsiz düşmek, zayıflamak.
s.-dü 14
s.-üyordular 65, 87

Ş

şahadet parmağı a. *Ar. şehâdet* 1. Bir şey gösterir veya işâret ederken kullanılan başparmağın yanındaki parmak, işâret parmağı.
ş. +ı 89
ş. +nı 62, 81, 107
ş. +yla 100

şahadetname a. (*Ar. şehâdet ve Fars. nâme* "yazılı şey" ile *şehâdet-nâme*)
1. Diploma. 2. Belge, rapor.
ş.+si 27

şahsi sf. (*Ar. şahş "şahıs" ve nispet eki -i ile şahşi*) 1. Kişinin kendisiyle ilgili, şahsına âit, kişisel.
ş. 52, 142

şahsiyet a. (*Ar. şahş "şahıs"tan yapma mastar eki -iyyet ile şahsiyyet*) 1. Bir kimsenin şahsına ve nefesine âit özelliklerin, rûhî ve mânevî niteliklerin bütünü, kişilik.
ş. 33
ş.+i 22, 55
ş.+ini 100
ş.+iyle 22
ş.+lerinin 28

şair a. (*Ar. şî'r "şiiir söylemek"ten şâ'ir*)
1. Şiiir söyleyen veya şiiir yazan kimse.
ş.+i 123
ş.+lerin 33

şairane sf. (*Ar. şâ'ir ve Fars. -âne* ekiyle *şâ'irâne*) 1. Şâir olan kimseye yakışır tarzda, şâirce.
ş. 89

şaka a. 1. Karşısındakini kırmadan güldürmek, eğlendirmek, neşelendirmek, şaşırtmak amacıyla ciddîye alınmayacak şekilde söylenen söz veya yapılan hareket, latîfe, hezel.
ş. 57, 88, 95, 130
ş.+dan 145
ş.+yla 137

şakak a. < Moğ. *sikak* 1. Başın yan tarafında gözle kulak arasında kalan, elmacık kemiğinin üstündeki çukurumsu kısım.
ş.+larına 45

şapka *a. Bulg. şapka* **1.** Sokağa çıkarken giyilen fötr, kasket, keçe, hasır.

ş.+ları 102

ş.+mı 15, 37

ş.+sı 37

ş.+sını 42

ş.+sının 28

şarap *a. (Ar. şerāb “içecek şey”) 1.*

Meyve sularının ve özellikle üzüm suyunun belli usûllerde mayalandırılmasından elde edilen alkollü içki.

ş. 95, 98, 113

ş.+larını 111

ş.+tan 95

şarkı *a. (Ar. şark > şarki “doğuyle ilgili”den) 1.*

Mûsikîmizde çok kullanılmış olan, aşk, ayrılık, eğlence, içki vb. duygular üzerine küçük usûllerle bestelenmiş, ara nağmesi ve nakarâtı bulunan parça.

ş. 72, 105, 111, 114

ş.+dan 71

ş.+lar 71, 114

ş.+lardan 70

ş.+larının 36

ş.+sı 37

ş.+sını 73, 158

ş.+ya 71

şarklı *sf. 1.* Doğulu. **2.** Doğu milletlerine has özelliklere sâhip, o tarzda düşünen ve yaşayan (kimse).

ş.+lar 103

ş.+ları 107

şart *a. Ar. şart 1.* Bir şeyin varlığının veya meydana gelebilmesinin kendisine bağlı olduğu şey, bir şeyin var olabilmesi için gerekli olan husus, koşul.

ş. 81

ş.+ıyla 109

ş.+lara 92

ş.+ları 49

ş.+larını 106

şartname *a. (Ar. şart ve Fars. nāme “yazılı şey” ile şart-nāme) 1.*

Yapılacak bir işin, satın alınacak makine ve malzemenin özelliklerini, nasıl yapılacağını, teslim şartlarını, karşılıklı görevleri içeren resmî belge.

ş. 19

şartsız *sf. 1.* Bir şarta bağlı olmayan.

ş. 86

şaş- **1.** (Beklenmeyen bir olay, bir hal, bir söz vb. karşısında) Ne yapacağını bilemez duruma gelmek, şaşırarak, hayret etmek.

ş.-ıyorum 145

şaşır- **1.** Güç bir işin içinden çıkamamak, ne yapacağını, nasıl davranacağını bilememek. **2.** Şaşkın duruma düşmek, şaşmak, hayret etmek.

ş.-acağımı 23

ş.-an 127

ş.-dı 79, 134

ş.-diğimi 93

ş.-dım 22, 25, 41, 74, 136, 139, 150

ş.-dınız 98, 155

ş.-ıyor 50

ş.-ıyorsunuz 116

ş.-mişlardı 43

ş.-miştim 96

şaşıрма- **1.** Güç bir işin içinden çıkabilmek, ne yapacağını, nasıl davranacağını bilebilmek. **2.** Şaşkın duruma düşmemek, şaşmamak, hayret etmemek.

ş.-miştim 131

şaşırt- **1.** Şaşırtmasına sebep olmak, şaşkın duruma getirmek, hayrete düşürmek.

ş.-acak 25, 57, 108, 140

ş.-ıyordu 112

ş.-tı 35, 78

şaşkın *sf. ve a. 1.* Ne yapacağını şaşırmış (kimse). **2.** Alık, sersem, budala.

ş. 58, 58, 116, 116, 140, 140

şaşkınlık *a. 1.* Şaşkın olma durumu.

ş. 16, 38, 81, 83, 145

ş.+a 61

ş.+ımdan 74

ş.+ımı 79

ş.+ımı 39

ş.+ı 51, 82

ş.+tan 75

şefkat *a. Ar. şefekat 1.* Koruma, acıma ve esirgeme duygusu ile karışık olan sevgi.

ş. 14, 85

ş. +le 104, 157

şehir *a. Fars. şehir* **1.** İnsanların toplu olarak yaşadığı yerleşim yerlerinden, idârî ve mülkî bakımdan köy ve kasabadan sonra en büyük olanı; halkının büyük kısmı ticâret, sanâyî ve idâre işleriyle uğraşan, tarım alanı olmayan kalabalık yerleşim merkezi, kent.

ş. 50, 51

ş.+de 147

ş.+di 51

ş.+e 125, 125

ş.+i 51, 52, 146

ş.+inde 53

ş.+in 24, 51, 52, 67, 94, 95, 121, 125

şekil *a. Ar. şekl* **1.** Dış görünüş, dış çizgiler, biçim. **2.** Biçim, tarz.

ş. 37, 64, 106, 125

ş.+de 20, 21, 22, 27, 30, 34, 49, 49, 49, 50, 50, 54, 64, 66, 72, 77, 79, 82, 95, 96, 98, 105, 109, 109, 110, 126, 133, 133, 136, 139, 147, 159, 160

ş.+deki 106

ş.+i, 96, 141

ş.+inde 22, 25, 66, 70, 142

ş.+ini 49, 112, 150

ş.+ler 69

ş.+lerde 65

ş.+lere 37

şekilsiz *sf.* **1.** Belli bir biçimi olmayan (nesne).

2. Biçimi düzgün ve güzel olmayan, biçimsiz.

ş. 55

şerbet *a. (Ar. şurb "içmek"ten şerbet)* **1.** Meyve özü, su ve şekerle yapılan tatlı içecek.

ş. 142

şerit *a. (Ar. şerit "hurma lifinden bükülmüş ip")* **1.** İpek, pamuk, yün vb. nden yapılmış dar ve uzun dokuma parçası. **2.** Herhangi bir maddeden dar, düz, ince ve uzun parça.

ş.+ler 111

şevk *a. Ar. şevk* **1.** Şiddetli arzu, istek, aşırı heves. **2.** Sevinç, neşe, keyif.

ş. 144

ş.+iyle 147

şey *a. Ar. şey'* **1.** Belli bir nesne, oluş veya düşüncüyü belirtmeyen, anlamı kendinden önceki ve sonraki

kelimelerle ortaya çıkan; söz, olay, iş, durum, husus, madde, eşyâ vb. yerine kullanılan belirsiz kelime. **2.** Nesne, madde, cansız varlık.

ş. 13, 13, 14, 16, 16, 17, 17, 18, 20, 27, 27, 27, 28, 28, 28, 30, 31, 31, 32, 33, 33, 34, 35, 37, 38, 38, 38, 39, 39, 41, 41, 42, 42, 44, 44, 45, 45, 46, 48, 48, 50, 50, 50, 50, 51, 51, 54, 54, 56, 57, 58, 61, 66, 67, 68, 70, 71, 71, 72, 72, 73, 75, 76, 77, 77, 78, 78, 81, 81, 81, 81, 82, 83, 85, 86, 87, 88, 89, 89, 91, 92, 93, 93, 95, 95, 97, 98, 98, 98, 99, 99, 101, 101, 102, 103, 104, 105, 105, 105, 106, 106, 106, 107, 107, 107, 107, 108, 109, 110, 112, 112, 113, 113, 115, 117, 117, 118, 118, 119, 119, 120, 121, 122, 122, 122, 124, 124, 124, 124, 125, 125, 126, 126, 129, 129, 129, 130, 130, 130, 131, 131, 132, 134, 136, 136, 137, 137, 137, 138, 139, 140, 140, 141, 142, 143, 143, 145, 150, 150, 150, 152, 155, 156, 157, 157, 158, 158, 159, 159,

ş.+den 22, 145, 146, 150, 159

ş.+di 41, 76

ş.+e 23, 30, 35, 35, 44, 46, 49, 95, 106, 120, 120, 121, 122, 122, 127, 150

ş.+i 13, 28, 34, 40, 46, 47, 47, 49, 56, 75, 87, 93, 96, 96, 96, 97, 103, 103, 116, 123, 124, 126, 130, 131, 132, 137, 144, 144, 148, 151, 159, 159, 159, 160, 160, 160

ş.+im 148

ş.+imi 87

ş.+in 41, 46, 49, 63, 76, 95, 100, 135, 137, 143, 147, 153

ş.+ini 52, 122

ş.+inizi 44

ş.+iyle 107

ş.+le 22, 95

ş.+ler 11, 15, 15, 16, 16, 21, 22, 24, 24, 24, 26, 27, 32, 32, 32, 32, 33, 40, 42, 45, 45, 46, 46, 50, 51, 58, 65, 65, 65, 67, 76, 76, 76, 79, 81, 85, 88, 88, 89, 92, 92, 95, 96, 99, 100, 103, 103, 118, 120, 125, 126, 131, 131, 132, 133, 138, 138, 140, 140, 143, 145, 147, 151, 151, 156, 157, 157

ş.+lerden 37, 81, 96, 110

ş.+lerdi 16, 25

ş.+lere 46, 81, 86, 98, 99, 132, 139, 141, 152

ş.+leri 11, 15, 54, 71, 82, 93, 94, 97, 100, 105, 109, 137, 139, 149, 157

ş.+lerim 87

ş.+lerin 15, 47, 79, 135

- ş.+lerle 66, 74
ş.+miş 106
- şık** *sf. Fr. chic* **1.** Zarif, güzel, hoş gidecek şekilde süslü.
ş.+ımı 29
- şıkırtı** *a. 1.* Birbirine çarpan mâdenî paraların veya mâden parçalarının çıkardığı sesi anlatır, şıkırdama sesi.
ş.+larını 149
- şımarık** *sf. 1.* Etrâfa aldırmadan aklına estiği gibi aşırı ve taşkın davranışlarda bulunan, şımarmış, şımartılmış (kimse).
ş. 25
- şiddet** *a. Ar. şiddet* **1.** Bir güç, hareket veya kuvvetin derecesi. **2.** Tabîî hâlimden daha fazla olma, aşırılık, fazlalık.
ş.+le 39, 45, 91, 96, 102, 120
ş.+li 59
- şiddetlen-** **1.** Şiddeti artmak.
ş.-di 147
ş.-en 113
- şiddetleniver-** **1.** Aniden şiddetlenmek.
ş.-mesinden 108
- şiddetli** *sf. 1.* Zorlu, sert. **2.** Aşırı derecede olan, haddinden fazla, çok fazla.
ş. 114
- şiir** *a. Ar. şî'r* **1.** Duygu ve heyecanları, güzellikleri, seslerin uyumundan ve âhenginden faydalanarak etkili bir şekilde anlatma sanatı ve bu sanat yoluyla verilen edebî eser.
ş. 15, 17
ş.+ler 50
- şikayet** *a. Ar. şikâyet* **1.** Durumundan memnun olmayıp yakınma veya başına gelen bir dertten sızlanma. **2.** Bir kimsenin yaptığı haksız veya kötü işleri yazılı veya sözlü olarak bildirip çâresine bakılmasını isteme.
ş. 34, 38, 71, 88, 104
ş.+im 150
ş.+le 71
ş.+lerini 62
- şikayetçi** *sf. 1.* Şikâyet eden (kimse).
ş. 101, 112
- şikayetsiz** *a. 1.* Şikayeti olmayan.
ş. 150
- şimdi** *zf. 1.* İçinde bulunduğumuz zamanda, şu anda. **2.** Yaşamakta olduğumuz zaman diliminde, bu devirde. **3.** Demin, biraz önce. **4.** Buna göre, bu duruma göre, artık.
ş. 16, 19, 23, 30, 31, 31, 34, 37, 39, 40, 41, 41, 42, 44, 47, 51, 54, 62, 64, 64, 65, 67, 68, 68, 71, 73, 73, 78, 78, 78, 80, 83, 83, 84, 85, 86, 88, 96, 98, 107, 112, 113, 114, 122, 123, 129, 129, 135, 135, 135, 136, 140, 140, 141, 143, 144, 145, 146, 146, 147, 148, 149, 151, 152, 152, 152, 153, 153, 154, 155, 157, 158, 158, 160
ş.+den 66, 96, 111, 111, 123, 129
ş.+lik 17, 82
ş.+ye 11, 21, 46, 51, 58, 61, 86, 87, 88, 96, 103, 108, 124
- şimşek** *a. 1.* Buluttan buluta veya buluttan yere elektrik boşalması sırasında meydana gelen ışık olayı, gökyüzünde kırık bir çizgi şeklinde görülen ve çok ânî gelip geçen parıltı.
ş. 63
- şirin** *sf. Fars. şirin* **1.** Tatlı. **2.** Hoşa gidecek niteliklere sâhip, sevimli, iç açıcı, cana yakın.
ş. 14, 105, 156
- şirket** *a. Ar. şirket* **1.** Bir iş için birden fazla kimsenin meydana getirdiği ticârî ortaklık.
ş. 19, 19
ş.+e 22, 24, 34, 40, 148
ş.+in 13, 19
ş.+inden 21, 23
ş.+ine 16
ş.+le 17
ş.+te 13, 19, 20, 33, 160
ş.+ten 40
- şiş-** **1.** İçi hava vb. bir gazla dolarak gerilmek. **2.** Gerilip kabarmak, şişkin bir durum almak.
ş.-miş 38
ş.-ti 56
- şişe** *a. Fars. şişe* **1.** İçine su ve her türlü sıvı madde konan, camdan çeşitli biçim ve büyüklükte, boyu enine göre çok daha uzun, ağız kısmı dar kap.
ş. 31

- ş.+ler 25
ş.+lerinin 39
ş.+lerle 111
- şişir-** **1.** Şişmesine sebep olmak, şişmesini sağlamak.
ş.-iyorlardı 51
- şişman** *sf.* **1.** Vücûdu, aşırı derecede yağlı olduğu için şişkin görünen (kimse), şişko.
ş. 156
- şişmanca** *sf.* **1.** Biraz şişman.
ş. +26, 101
- şişmanlık** *a.* **1.** Şişman olma durumu.
ş.+1 30
- şoför** *a.* *Fr. chauffeur* **1.** Motorlu kara taşıtı kullanan kimse.
ş. 130
- şövalye** *a.* *Fr. chevalier* **1.** Çeşitli Avrupa ülkelerinde süvâri birliklerinde hizmet gören ve savaşa atla katılan kimse. **2.** Bu kimselere veya toplumda bu seviyede bir mevki olanlara verilen unvan.
ş. 55
- şöyle** *sf.* **1.** Şuna benzer, şunun gibi. **2.** *zf.* Şu şekilde, şu yolda.
ş. 26, 35, 46, 57, 122, 143, 144, 160
- şöylece** *zf.* **1.** Şu şekilde, şöyle.
ş. +76, 89
- şu** *sf.* **1.** Çok uzakta olmayan kimse veya şeyi işâret yoluyla belirtir. **2.** Herhangi bir mesâfe ifâdesi taşımadan işâret için kullanılır. **3.** *zm.* Yerini tuttuğu uzaktaki kimse veya şeyi gösterir.
ş. 13, 20, 31, 36, 40, 43, 46, 56, 66, 76, 85, 92, 107, 117, 124, 124, 124, 124, 138, 138
ş.+na 19, 81
ş.+ndan 102
ş.+nun 146
- şubat** *a.* *Süry. şebat* **1.** Senenin ocak ve mart ayları arasındaki 28, dört yılda bir 29 gün çeken ikinci ayı, kış aylarının üçüncüsü.
ş. 34, 140
- şube** *a.* *Ar. şu'be* **1.** Bölük, takım, kol. **2.** Bir kuruluş veya kurumun ana kuruluşa bağlı olan daha küçük alt bölümlerinden her biri.
ş. 29
- şuh** *sf.* *Fars. şüh* **1.** Serbest ve neşeli tavırlı, işveli, cilveli (kadın). **2.** *sf.* Neşeli, canlı, hareketli, şen, kıvrak.
ş. 70
- şura** *zm.* **1.** Şu yer.
ş.+da 22, 40, 123, 137
ş.+ya 25, 43, 116
- şuur** *a.* (*Ar. şu'ur "bilmek"ten*)
1. İnsanın kendini bilmesi ve içinde yaşadığı zamandan ve mekândan haberdar olabilmesi melekesi, bilinçü.
ş.+u 145
- şuurlu** *sf.* **1.** Duygu, düşünce ve davranışları gerçekle uyum içinde bulunan, bilinçli. **2.** Ne yaptığımı bilen, bilerek hareket eden.
ş. 14
- şuursuz** *sf.* **1.** Duygu, düşünce ve davranışları gerçeklerle bağdaşmayan, kendini bilmeyen, bilinçsiz. **2.** Gerçeği tam mânâsıyla idrak edemeyip ona göre davranamayan, bilerek hareket etmeyen.
ş. 150
- şüphe** *a.* *Ar. şubhe* **1.** Bir hususla ilgili gerçek veya doğrunun ne olduğuna kesin biçimde karar verememe durumu, bu kararsızlıktan doğan ve tam bir hüküm vermeyi engelleyen tereddüt, kuşku, şek. **2.** İhtimal üzerine hüküm verme, zan. **3.** Vesvese, kuruntu.
ş. 20, 72, 94, 116, 127, 147
ş.+den 148
ş.+lerden 84
ş.+lerimden 84
ş.+nin 84
ş.+yi 88
- şüphelen-** **1.** Şüphe duymak, içine şüphe gelmek, kuşku içinde bulunmak, kuşkulanmak.
ş.-meye 145
ş.-miştim 157

şüpheli *sf.* **1.** Şüphe uyandıran, kuşku veren. **2.** Kesin olmayan, olmama ihtimâli olma ihtimâlinden daha çok olan.
ş. 19

şüphesiz *sf.* **1.** Hakkında şüpheyeye düşülemeyecek olan, şüphe götürmeyecek derecede kesin olan, kesinlikle bilinen. **2.** *zf.* Muhakkak, kesin olarak, kesinlikle.
ş. 116

T

ta *takı.* *Fars.* *tā* **1.** Bir şeyin bulunduğu, başladığı veya sona erdiği yeri yâhut zamânı anlatırken söze mübâlağa katar.
t. 23, 41, 63, 87, 120

tabak *a.* *Ar.* *ṭabaḳ* **1.** İçine yiyecek konan yayvan kap.
t. 149
t.+1 25, 38

tabaka *a.* *Ar.* *ṭabaḳa* **1.** Bir yüzeyin üzerindeki düzgün olarak yayılmış kısım, böyle kısımlardan her biri, kat, katman.
t.+sı 124

tabanca *a.* *Fars.* *ṭamançe – ṭamānçe* **1.** Cepte veya belde taşınan, kısa ve hafif ateşli silâh.
t. 123
t.+larla 49

tabela *a.* *İtal.* *tabella* **1.** Üzerinde, bulunduğu yerin kime veya nereye âit olduğunu gösteren, bâzı tanıtıcı bilgiler içeren tahta veya mâdenden levha.
t.+y1 67

tabi *sf.* (*Ar.* *teba‘ – tebā‘at* “ardından yüremek, uymak”*tan tābi‘*) **1.** Birine veya bir şeye uyan, onun arkası sıra giden.
t. 82, 87, 89, 92, 94, 97, 108, 112, 129, 134
t.+dir 96
t.+yim

tabiat *a.* *Ar.* *ṭabiat* **1.** İnsan dışındaki canlı ve cansız varlıkların hepsi, doğa. **2.** Bir kimsenin davranışlarına

yön veren yaratılışı, huy, meşrep, mizaç.

t. 55, 110
t.+a 100
t.+1 98, 100, 100
t.+ımda 48
t.+ımdaki 58
t.+ımın 122
t.+ın 33, 87
t.+tan 71, 138

tabii *sf.* (*Ar.* *ṭabi‘a* “*tabiat*” ve *nispet eki -i ile ṭabi‘i*) **1.** Tabiatla ilgili, tabiatta olan, tabiatta bulunan, doğal. **2.** Alışılmış olan, olağan, normal. **3.** Normal düzene, akla ve mantığa uygun olan
t. 14, 17, 17, 18, 44, 75, 75, 79, 81, 84, 88, 93, 93, 97, 97, 98, 98, 100, 116, 116, 116, 131, 139, 144, 151, 154, 155, 155
t.+dir 101, 110
t.+ydi 74

tabir *a.* (*Ar.* *‘abr – ‘ibāret* “*rüyâ yormak*”*tan ta‘bir*) **1.** İfade, anlatım. **2.** Bir anlam ifade eden söz.
t.+ iyle 78

tablo *a.* *Fr.* *tableau* **1.** Düz bir levha üzerine yapılmış resim
t. 56, 57, 75
t.+daki 57, 158
t.+dakinden 116
t.+dakinin 76
t.+lara 56
t.+ları 53, 54, 92, 105
t.+ların 60
t.+larının 56
t.+nun 56, 70, 154
t.+su 122, 154, 154
t.+sundaki 57, 58
t.+suyla 74
t.+ya 57, 76
t.+yu 54, 58, 76

taciz *a.* (*Ar.* *‘acz* “*gücü yetmemek*”*ten ta‘ciz*) **1.** Rahatsız etme, tedirgin etme.
t. 42

tadil *a.* (*Ar.* *‘adl* “âdil olmak, doğru olmak; eşit muâmele etmek, denkleştirmek, düzeltmek”; *‘udûl* “sapmak, meyletmek”*ten ta‘dil*) **1.** Değiştirme, değişiklik. **2.** Doğru hâle getirme, düzeltme.
t. 86

tafsilat a. (Ar. *tafşil* ve çoğul eki *-āt* ile *tafşilāt*) **1.** Bir şey hakkındaki etraflı bilgi, uzun uzun açıklamalar, ayrıntılar.

t. 47, 56

t.+ı 125

t.+ıyla 135

tahakkuk a. (Ar. *ḥaqq* “iş gerçekleştirmek”ten *teḥakkuk*) **1.** Gerçekleşme.

t.+unu 122

tahakküm a. (Ar. *ḥukm* “hükmetmek”ten *teḥakkum*) **1.** Baskı yaparak hükmetme, zorbalıkla hüküm sürme.

t. 97

t. +ü 97

tahammül a. (Ar. *ḥaml* “yüklenmek, taşımak”tan *teḥammul*) **1.** Zor şeylere dayanma gücü, ses çıkarmadan katlanma.

t. 33, 46, 49, 50, 53, 64, 93, 94, 97, 123, 149, 160

t.+e 81

tahammülsüzlük a. **1.** Tahammülsüz olma durumu.

t.+le 33

tahkir a. (Ar. *ḥakāret* “horlamak, küçük görmek; hor ve zelil olmak”tan *taḥkir*) **1.** Hakāret etme. **2.** Küçük görme, aşağılama.

t. 28

tahlil a. (Ar. *ḥall* “çözmek, eritmek”ten *taḥlil*) **1.** Birleşik bir maddenin birleşimindeki yalın cisimlerin niteliğini veya niceliğini anlamak için yapılan iş, analiz. **2.** *mec.* (Bir mesele, fikir, hareket veya sözü) Öğelerine ayırarak inceleme.

t. 37, 107, 107, 132

t.+dir 107

t.+e 106

tahmin a. (Ar. *ḥamn* “zanla söz söylemek”ten *taḥmin*) **1.** Yaklaşık olarak, aşağı yukarı değerlendirme **2.** Sezgilere ve bâzı belirtilere göre olacak bir şeyi önceden kestirme ve buna göre verilen hüküm.

t. 11, 21, 51, 79, 81, 88, 110, 110, 126, 128, 151, 153, 155, 156, 157

t.+lerim 70

tahrif a. (Ar. *ḥarf* “dönmek, meyletmek, uzaklaştırmak”tan *taḥrif*) **1.** Bir kelime veya ibâreyi değiştirip bozma, kalem oynatıp anlamını değiştirme.

t. 103

tahrik a. (Ar. *ḥareket* “kımıldatmak” ve *ḥareke*’den *taḥrik*) **1.** Kımıldatma, oynatma, harekete getirme.

t. 109

tahsil a. (Ar. *ḥuşul* “toplamak, elde etmek, meydana gelmek”ten *taḥşil*) **1.** Toplama, alma. **2.** İlim öğrenmek için okuma, öğrenim.

t. 29

t.+den 47

t.+imi 47

t.+ini 151

tahsis a. (Ar. *ḥuşuş* “has olmak, umûmî olmamak; çok şey vermek”ten *taḥşiş*) **1.** (Bir şeyi bir kimse veya yer için) Ayırma.

t. 142

tak- **1.** (Bir şeyi başka bir şey üzerine) İliştirmek, tutturmak veya geçirmek, asmak. **2.** (Giyilecek veya kullanılacak şeyleri) Kendi üzerine yerleştirmek, takınmak, kuşanmak.

t.-an 30

t.-ıp 48

takdim a. (Ar. *ḥudüm* “öne geçmek”ten *taḥdim*) **1.** (Bir şeyi) Kendinden büyük ve üstün bir kimseye verme, sunma. **2.** (Bir kimse veya şeyi) Birine tanıtmak, tanıştırmak.

t. 26

takdir a. (Ar. *ḥadr* “miktârını belirtmek, yüceltmek, hükmetmek”ten *taḥdir*) **1.** Beğenme, güzel bulduğunu, beğendiğini belirtme.

t.+de 47

t.+ini 48

t.+le 30

takıl- **1.** (Bir şey başka bir şey üzerine) İliştirilmek, tutturulmak, geçirilmek. **2.** (Birinin veya bir şeyin) Peşi sıra gitmek.

t.-dı 63

t.-dığı 106

t.-ıp 38, 95

takım a. **1.** Aynı iş için kullanılan ve hepsi berâber bir bütün teşkil eden âletlerin tamâmı. **2.** Birbirini tamamlayan şeylerin bütünü.

t.+1 30

t.+lar 30

t.+larla 25

takın- **1.** Kendine takmak. **2.** Belli bir niteliğe bürünmek.

t.-arak 83

t.-masına 16

takip a. (Ar. 'akb "ardından gelmek"ten ta'kib) **1.** (Yetişmek, yakalamak, bulmak için) Birinin veya bir şeyin arkasından gitme, arkasına düşme, izleme. **2.** (Birinin veya bir şeyin) Arkasından gitme veya gelme.

t. 17, 24, 34, 60, 65, 68, 72, 118, 131, 141, 142, 145, 160

t.+e 68

taklit a. (Ar. kald "sarmak, dolamak; bilezik"ten taklid) **1.** Belli birine veya bir şeye benzemeye veya benzetmeye çalışma.

t. 32

taksi a. Fr. taxi **1.** Belli bir ücret karşılığı yolcu taşıyan taksimetrel otomobil.

t.+yle 130

taksimat a. (Ar. taksim ve çoğul eki -ât ile taksimât) **1.** Bölmeler, bölüştürmeler.

t. 110

taksit a. (Ar. kışt "miktar, ölçü"den takstit) **1.** Bir borcun belli zaman ve belli miktarlarda ödenecek olan kısımlarından her biri.

t. 30

talebe a. (Ar. şalib "isteyen, öğrenci"nin çoğul şekli talebe) **1.** Tâlipler, istekliler. **2.** Öğrenciler.

t. 79

t.+nin 154

t.+ye 54

talep a. Ar. şaleb **1.** İsteme, dileme, arzu etme.

t.+leri 82

t.+lerin 81

talih a. (Ar. şali'den) **1.** İnsanın başına gelmesi takdir edilen iyi veya kötü durumlar, baht, şans, tâli.

t.+imi 73

talimat a. (Ar. ta'lim ve çoğul eki -ât ile ta'limât) **1.** Uyulması gereken hususları bildirmek üzere bir üst makamdan asta verilen resmî emir.

t. 127

talimgah a. (Ar. ta'lim ve Fars. yer bildiren -gâh ekiyle ta'lim-gâh) **1.** Silâhli kuvvetlere gerekli uzman ve öğretmenleri yetiştirmek için uygulamalı eğitim yapan askerî kuruluş.

t.+ta 47

tam sf. (Ar. temâm "kusursuz olmak, bütün olmak"tan tâmm) **1.** Gereklî her şeyi kendisinde bulunduran, eksîği olmayan. **2.** Tamam, bütün. **3.** Olması gereken bütün nitelikleri taşıyan.

t. 13, 19, 36, 64, 67, 68, 68, 73, 85, 97, 98, 123, 125, 128, 128, 144, 144, 144, 147, 149, 151, 157

tamamen zf. (Ar. temâm'un tenvinli şekli temâmen) **1.** Tam olarak, bütünüyle.

t. 15, 15, 33, 43, 56, 66, 70, 77, 77, 84, 94, 108, 119, 124, 137, 142, 145, 149

tamamıyla zf. **1.** Tam olarak, külliye.

t.+ıyla 17, 114, 142, 156

tamamla- **1.** Tam ve eksiksiz duruma getirmek. **2.** Bitirmek.

t.-makta 139

tamir a. (Ar. 'imâret "bayındır etmek"ten ta'mir) **1.** Eskimiş veya bozulmuş bir şeyi yenileme veya kullanılabilir duruma getirme, onarma. **2.** İşlenen bir hatâ veya yanlışlığı düzelterek davranışlarda bulunma, düzeltmeye çalışma.

t. 36, 122, 144

tane a. (Fars. dâne'den) **1.** Başlı başına bir varlık teşkil eden şeylerin her biri için kullanılan sayı birimi, adet. *Tâne tâne:* Teker teker.

t. 26, 140, 140

t.+leri 67, 113, 135

t.+lerini 92

t.+leriyle
t.+si 11, 54, 89, 128
t.+ sine 69
t.+sini 147
t.+siyle 147

tanı- **1.** Kim veya ne olduğunu hatırlamak, evvelce görülen veya bilinen bir kimse veya bir şey olduğunu anlamak. **2.** Görmüş ve bilmiş olmak, âşinâsı olmak.

t.-diğim 103
t.-diğimi 13, 75, 151
t.-diğim 48, 73
t.-diğınıza 76
t.-diğinizi 154, 155
t.-diktan 86
t.-dım 68, 70
t.-mak 100
t.-mam 11
t.-mama 70
t.-manın 32
t.-masına 72
t.-maya 70
t.-mayı 138
t.-mıştım 147
t.-yan 23
t.-yor 78, 154
t.-yordum 23, 55
t.-yorsunuz 74, 77
t.-yoruz 99

tanıdık *sf.* **1.** Tanışılıp konuşulan (kimse), bildik, ahbap. **2.** Daha önce görülmüş, bilinmiş olduğu için âşinâ gelen (kimse).

t. 12, 72
t.+lara 12, 13

tanıma- **1.** Kim veya ne olduğunu hatırlamamak, evvelce görülen veya bilinen bir kimse veya bir şey olduğunu anlamamak. **2.** Görmüş ve bilmiş olmamak, âşinâsı olmamak.

t.-diğimiz 101
t.-diğinizi 75
t.-dikları 28
t.-m 78
t.-masındaydı 32
t.-yordum 17, 77, 141
t.-yordunuz 77

tanış- **1.** (Daha önce birbirini tanımayan kimseler) Birbirlerinin kimliklerini, mesleklerini vb. öğrenmek.

t.-acak 123
t.-ıp 61
t.-iyorsunuz 78

t.-miş 18, 146
t.-tığ 52
t.-tığım 51, 96, 96
t.-tığımız 34, 125
t.-tım 99

tanışıklık *a.* **1.** Birbirini tanımış olma durumu.

t. 55

tanışma- **1.** Birbirlerinin hakkında herhangi bir şey öğrenmemek.

t.-dan 146

tanıt- **1.** Kim ve ne olduğunu anlatmak, hakkında bilgi vermek.

t.-mak 32

tanıtma- **1.** Kim ve ne olduğunu anlatmamak, hakkında bilgi vermemek.

t.-dığı 14

tanıyama- **1.** Tanıma ihtimali veya imkânı bulunmamak.

t.-diğimi 75
t.-makta 76
t.-miş 42

tanzim *a.* (Ar. nazm "dizmek, düzene koymak") **tan tanzim** **1.** Sıraya koyma, sıralama, dizme. **2.** Düzenleme, nizâma koyma.

t. 16, 20

tara- **1.** Tarakla tellerini birbirinden ayırmak, karışıklığını gidermek.

t.-yıp 29
t.-yor 14

taraf *a.* Ar. *taraf* **1.** Ön, arka, sağ, sol, üst ve alt yanlardan her biri, cihet, yön. **2.** Yöre, yer, bölge. **3.** Bir şeyin belli bir kısmı. **4.** (İyelik ve diğer çekim ekleriyle kullanıldığında) Bahsedilen kimse veya varlığı belirtir.

t. 97, 108, 117
t.+a 38, 39, 44, 68, 73, 87, 94, 108, 114, 121, 139
t.+ı 17, 19, 22, 23, 67, 138
t.+ım 28
t.+ımda 42, 121
t.+ımdan 122
t.+ımız 91
t.+ımızdan 112
t.+ın 105, 105
t.+ına 35, 63, 116

t.+ında 22, 36, 56, 58, 68, 72, 121, 135
t.+ındaki 37, 67, 68
t.+ından 12, 14, 31, 33, 42, 47, 48, 48, 55, 65, 69, 84, 94, 102, 104, 106, 119, 131, 131, 142, 148
t.+ımı 43, 43, 51, 93
t.+ının 99
t.+lar 108, 146, 147
t.+lara 123
t.+larda 41, 111, 146
t.+ları 47
t.+larım 77, 103
t.+larımı 103
t.+larımla 87, 138
t.+ların 86, 109
t.+larına 25, 115,
t.+larınadır 23
t.+larında 11, 95
t.+larımı 53, 54, 160
t.+larınız 96
t.+ta 25, 26, 36, 40, 43, 85, 121
t.+taki 25, 121, 127
t.+tan 137

tarif a. (Ar. 'irfān "bilmek, idrak etmek"ten ta'rif) **1.** Bir şey veya kavramı, ne olduğunu ve ne olmadığını gösterecek şekilde temel unsurlarını, özelliklerini belirterek eksiksiz olarak tanıtmaya, tanımlama. **2.** Bu tanıtmayı ifade eden ibâre, tanım.
t. 17, 24
t.+i 22, 63, 85, 107
t.+lerin 18

tarih a. (Ar. te'rih "tarih atmak, vaktini bildirmek"ten târih) **1.** Bir olayın meydana geldiği gün ve yıl. **2.** Toplumların, milletlerin başından geçen olayları zaman ve yer göstererek anlatan, bunların sebep ve sonuçlarını, birbirleriyle olan ilişki ve bağlantılarını inceleyen ilim. **3.** Bu ilme âit eser.
t. 55
t.+i 43, 48, 49
t.+inde 49
t.+lerde 100

tarz a. Ar. tarz **1.** Biçim, şekil, sûret.
t.+ına 19

tasarla- **1.** Yapılacak şeyi zihinde hazırlamak, zihinde planlamak.
t.-mıştım 103

tasarruf a. (Ar. şarf "harcamak, sarfetmek, döndürmek"ten teşarruf) **1.** Bir şeye sâhip olma ve sâhip olduğu şeyi istediği gibi kullanma yetkisi. **2.** Bir nesneyi, özellikle parayı dikkatli ve idâreli kullanma, israf etmeme, tutumluluk, iktisat.
t. 12

tasavvur a. (Ar. şûret "şekil"den teşavvur) **1.** Zihinde şekillendirme, fikren kurma, tasarım. **2.** Zihinde canlandırma, tahayyül etme.
t. 33, 37, 46, 49, 55, 66, 70, 72, 85, 85, 105, 125, 130, 133, 135, 142, 149, 153, 157, 160
t.+larımın 67

tasdik a. (Ar. şidk "gerçeği söylemek, gerçek olmak, doğru kabul etmek"ten taşdik) **1.** Gerçek olduğunu söyleme, doğru olduğunu bildirme, doğrulama.
t. 99, 103, 127

tasfiye a. (Ar. şafvet – şafâ' "saf, duru olmak"tan taşfiye) **1.** Arıtma, arıtım, arıtılma, saflaştırma, saflaştırılma, pâk ve temiz duruma getirme, getirilme.
t. 109

tasvipkar **1.** Tasvip eder gibi.
t. 78

tasvir a. (Ar. şûret "şekil"den taşvir) **1.** Bir şeyi resim gibi göz önüne gelecek şekilde ayrıntıları ile anlatma. **2.** Resmini yapma, resmi yapılma.
t. 58, 131
t.+i 74
t.+ine 57
t.+lerinde 58

taş a. **1.** Yeryüzünün sertleşmiş ve katılaşmış tabakalarında bulunan, içindeki mâden, tuz ve oksitlere göre değişik renkte ve değişik birleşimdeki çok sert cisim. **2.** sf. Taştan yapılmış. **Taş çıkartmak:** **1.** (Biri ötekinden) Üstün ve baskın olmak, bilgi ve mahâretiyle üstün gelmek. **Taş kesilmek:** **1.** (Hayretten, korkudan, şaşkınlıktan) Donakalmak, ne yapacağını, ne söyleyeceğini bilememek.
t. 23, 24, 82, 89, 89, 108, 128, 128

taşı- **1.** (Bir şeyi bir yerden başka bir yere) Götürmek. **2.** İntikal ettirmek, nakletmek, ulaştırmak.
t.-mak 158

taşın- **1.** Taşımak işi yapılmak, bir şey bir yerden bir yere götürülmek, nakledilmek. **2.** Aktarılmak, intikal ettirilmek.
t.-dılar 127
t.-dışınız 136

taşkın *sf.* **1.** Taşmış durumda olan, hizâdan dışarı çıkmış olan. **2.** *mec.* Aşırı, coşkun.
t. 63

tat- **1.** (Tat alma duyusu yardımıyla) Bir şeyin tadının nasıl olduğunu anlamak. **2.** *mec.* Duymak, hissetmek.
t.-mıştık 66

tatlı *sf.* **1.** Şeker tadında olan, içinde şeker bulunan, tadı hoş olan, ağıza hoş gelen. **2.** *mec.* İnsanın üzerinde iyi etki bırakan, hoş giden, ferahlık veren, rahatlatan, yumuşak.
t. 20, 31, 32, 48, 49, 60, 64, 83, 108, 108, 118, 119, 119, 121

tatmin *a.* (Ar. *ṭamn* “sâkin, rahat” ve *ṭmî'nân* “sükûn, güven, rahatlık”tan *ṭatmin*)
1. Kalbe güven verme, insanın yüreğini rahatlatma, mânen kanmış, doymuş hâle getirme. **2.** İhtiyâcını yeterince karşılama, istek ve arzularını giderme.
t. 28, 122

tatsızlık *a.* **1.** Tatsız olma durumu. **2.** Hoşa gitmeyen, can sıkıcı hal.
t. 30

tavan *a.* **1.** Bir binânın, bir odanın, kapalı bir yerin üst kısmını oluşturan düz bir yüzey şeklindeki kısım.
t.+a 40, 117

tavır *a.* Ar. *ṭavr* **1.** Durum, hal, vaziyet, davranış.
t. 68, 83
t.+ı 16
t.+ında 19
t.+ını 24
t.+la 24, 38, 42, 45, 61, 80, 127
t.+ları 29
t.+larıyla 15

tavla *a.* (İtal. *tavola* < Lat. *tabula* “tahta”) **1.** Aynı isimdeki bir tahta kutu üzerinde iki kişi, otuz pul ve iki zarla oynanan oyun.
t. 18, 142

tavsiye *a.* (Ar. *vaşîyyet*’ten *tavşîye*) **1.** Bir şeyin yapılıp yapılmamasını öğütme, o hususta yol gösterme.
t. 38, 97, 128, 151
t.+lerde 66
t.+lerimi 151
t.+leriyle 143
t.+lerle 129

tayin *a.* (Ar. ‘ayn “göz, pınar; açık, vâzih”tan *ta’yin*) **1.** Belli etme, ayırarak belirleme, belirli duruma getirme. **2.** Bir göreve yerleştirme, atama.
t. 49, 79, 83, 95, 108, 123
t.+ini 17

tayyör *a.* Fr. *tailleur* **1.** Etek ve ceketten meydana gelen takım hâlindeki kadın giyeceği.
t.+ler 25
t.+ü 61

taze *a.* Fars. *tāze* **1.** İlk ve yeni durumunu koruyan, bayatlamamış, bozulmamış olan. **2.** Yeni, zamânî geçmemiş.
t. 149
t.+ydi 87

tazele- **1.** Yenisiyle değiştirmek.
t.-yen 113

tazyik *a.* (Ar. *ziḳ* “dar olmak, sıkışmak”tan *tazyik*) **1.** Basınç. **2.** Zorlama, baskı.
t.+inden 49
t.+ini 59

tebarüz *a.* (Ar. *burüz* “ortaya çıkmak, cenk için bir kimsenin karşısına çıkmak”tan *tebāruz*) **1.** Bâriz olarak, göze çarpacak şekilde görünme, belirme.
t. 58, 103

tebessüm *a.* (Ar. *besm* “gülümsemek”ten *tebessum*) **1.** Gülümseme.
t. 11, 29, 53, 60, 69, 139
t.+e 27
t.+le 13, 14, 21, 39, 64, 70, 131, 156
t.+ler 70

t.+ü 34, 49, 89, 118
t.+ün 16, 22
t.+ünü
t.+üyle 65

tebrik *a.* (Ar. *bereket* “saâdet, bolluk, uğur, hayır”dan *tebrik*) **1.** Uğurlu ve hayırlı olmasını dileme, duyulan memnûniyeti ve takdiri yazı veya sözle bildirme, kutlama.
t. 151

tecessüs *a.* (Ar. *cess* “araştırmak, dikkatle bakmak”tan *tecessus*) **1.** Bir şeyin iç yüzünü anlamaya, merâkını gidermek için kendini belli etmeden öğrenmeye çalışma, aslını anlamak için gözetleme. **2.** Görme, anlama merâkı.
t. 27
t. +le 83
t.+tü 106
t.+ü 11
t.+ümü 79
t.+ün 106

tecrübe *a.* Ar. *tecribe* **1.** Deneme. **2.** Karşılaşılan çeşitli olaylardan elde edilen görgü, olayların insana kazandırdığı olgunluk.
t. 119
t.+lerim 86
t.+lerine 94
t.+lerinizin 99
t.+m 77, 99

tedai *a.* (Ar. *du‘ā – da‘vā* “çağırma”tan *tedā‘i*) **1.** Bir şeyin başka bir şeyi hatıra getirmesi, çağırışım.
t. 101

tedarik *a.* (Ar. *derk > idrāk* “elde etmek, anlamak, yetişmek”ten *tedāruk*) **1.** Edinme, sağlama, hazır etme, hazır bulundurma, araştırıp elde etme. **2.** Hazırlık.
t. 62

tedbir *a.* (Ar. *dubur* “son, arka”dan *tedbir* “sonunu düşünmek, idâre etmek”) **1.** Bir şeyi önlemek veya olmasını sağlamak için yapılan hazırlık, baş vurulan çâre, önlem.
t.+e 50
t.+ler 91

teessür *a.* (Ar. *eser* “iz, belirti; tesir, etki”den *te‘essur*) **1.** Üzülme,

kederlenme, üzüntü, keder. **2.** Bir şeyin tesirine mâruz kalma, etkilenme.
t. 41, 96
t.+lerimiz 23

tefek *Ufak tefek söyleyişinde geçer.* **1.** Boyutları benzerlerinden epey küçük olan.
t. 19, 81, 139

teferruat *a.* (Ar. *teferru‘* “dal, asıl olmayan şey”den çoğul eki -ât ile *teferru‘ât*) **1.** Bir şeyin ikinci derecedeki tamamlayıcı unsurları, ayrıntılar.
t. 132
t.+a 16
t.+ı 94
t.+ın 138
t.+ını 124
t.+ıyla 130, 158
t.+tan 138
t.+tı 138

teferruatlı *sf.* **1.** Teferruâta yer veren, ayrıntılı.
t. 158

tefsir *a.* (Ar. *fesr* “açıklamak, örtülü şeyi açığa çıkarmak”tan *tefsir*) **1.** Yorumlama, yorum.
t. 39, 70

tehdit *a.* (Ar. *hudūd* “yıkmak, âciz ve zebun kılmak”tan *tehdid*) **1.** Korkutma, gözdağı verme.
t.+e 49
t.+lerle 49

tehlikeli *sf.* **1.** Bir tehlike doğurabilecek durumda olan, korkulu, muhâtaralı.
t. 42, 129, 156

tek *sf.* **1.** Biricik, yegâne, eşi olmayan. **2.** Bir. **3.** (Olumsuz cümlelerde) Hiç, hiçbir.
t. 12, 24, 43, 56, 70, 87, 107, 110, 126, 129, 148, 159

tekasüf *a.* (Ar. *kesâfet* “sık ve çok olmak”tan *tekâsuf*) **1.** Bir araya toplanıp sıklaşma, koyulaşma, kesâfet peydâ etme, yoğunlaşma.
t. 108

teker teker *zf.* **1.** Birer birer, tek tek.
t. 22, 113, 132, 137, 145

tekerlek *a.* **1.** Bir mil etrâfında dönen ve taşıtların yol almasını sağlayan kalın bir çember şeklindeki parça. **2.** *sf.* Teker biçiminde olan.
t.+i 124
t.+ler 157

tekerrür *a.* (*Ar. kurūr “dönmek”ten tekerrur*) **1.** Bir daha olma, tekrarlanma.
t.+ünü 88

teklif *a.* (*Ar. kulfet “meşakkat”ten teklif*)
1. Bir hususta yapılması veya yapılmaması düşünülen şeyler hakkında başkalarına görüş sunma, öneride bulunma. **2.** Başkalarının incelemesine sunulan görüş, öneri.
t. 19, 49, 62, 77, 96, 141
t.+i 95
t.+te 142

tekme *a.* **1.** Ayakla sert vuruş.
t. 88

teknik *a.* *Fr. technique < Yun. 1.* Bir bilim ve sanat dalında kullanılan ve bilinmesi gereken yöntemlerin bütünü. **2.** Bir işin yapılışında tutulan yol, usûl, metot.
t. 57

tekrar *a.* (*Ar. kurūr “geri dönmek”ten tekrār*) **1.** Aynı olay, iş yâhut eylemin yeniden bir veya daha çok defa meydana gelişi. **2.** *zf.* Yeniden, bir daha, yine
t. 17, 18, 21, 21, 22, 23, 24, 34, 37, 40, 40, 40, 43, 43, 44, 45, 46, 47, 61, 61, 62, 64, 64, 68, 69, 70, 70, 73, 74, 75, 82, 82, 83, 83, 88, 89, 91, 96, 96, 104, 105, 109, 112, 112, 113, 114, 115, 117, 118, 118, 120, 120, 120, 121, 124, 125, 128, 131, 131, 132, 132, 133, 135, 139, 143, 143, 145, 145, 146, 148, 150, 152, 154, 155, 155, 158
t.+a 58
t.+ımı 33

tekrarla- **1.** Yeniden yapmak veya söylemek, tekrar etmek.
t.-diğimi 85

tel *a.* *Erm. tel 1.* Çeşitli mâdenlerden yapılan ve çeşitli işlerde kullanılan,

kopmaya karşı dayanıklı çok ince ve uzun nesne.
t. 117, 121
t.+lerde 71
t.+lerle 111

telakki *a.* (*Ar. likā’ “karşılaşmak”tan telakki*) **1.** Belli bir bakış açısına göre görme, bakma, kendine göre bir fikir sâhibi olma, görüş, anlayış. **2.** Kabul etme, alma.
t. 28, 41, 131, 147, 149
t.+lerim 98

telaş *a.* (*Fars. telāş “çalışma, gayret, çaba”*) **1.** Belli bir sebepten meydana gelen heyecanla karışık acele. **2.** Sıkıntı, tasa, endişe, kaygı. **3.** Acelecilikten doğan kargaşa, gidip gelme, hızlı hareket.
t. 38, 39, 40, 89, 127, 134, 139, 160
t.+a 72, 145
t.+ım 88
t.+ına 57
t.+la 35, 41

telaşlandır- **1.** Telaşlanmasına yol açmak, şaşkın ve telâşlı duruma getirmek.
t.-maktan 38

telaşlı *sf.* **1.** Telaşa düşmüş, telaşla davranan.
t. 129

telefon *a.* *Fr. téléphone < Yun. 1.* Alıcı vericiler aracılığıyla uzaktan konuşmayı sağlayan âlet.
t. 125, 127
t.+a 125
t.+da 132

telgraf *a.* (*Fr. télégraphe < Yun. tèle “uzak” ve graphe “yazmak”*) **1.** Kararlaştırılmış işaretlerin elektrik yoluyla bir merkezden diğer bir merkeze gönderilmesi sûretiyle yazılı haber ve belgelerin iletilmesini sağlayan haberleşme sistemi.
t.+ı 137, 137, 137
t.+ım 137
t.+ımız 137
t.+la 13

te lif *a.* (*Ar. elf “alışmak, tanışmak”tan te’lif*) **1.** Uzlaştırma, uyuşmalarını sağlama. **2.** Eser yazma, toplayıp kaleme alma

t. 53

telkin *a.* (Ar. *lekan* “çabuk anlayıp öğrenmek”ten *telkin*) **1.** Bir kimseye bir fikri aşılama, aşılıp zihnine sokma, öğretme.

t. 67

telle- **1.** Tel ile süslemek.

t.-dim 137

temas *a.* (Ar. *mess* “eliyle dokunmak”tan *temāss*) **1.** Birbirine değme, dokunma. **2.** İlişki, münâsebet.

t. 131, 141

t.+a 147

t.+ta 30

temayül *a.* (Ar. *meyl* “eğilmek”ten *temāyul*) **1.** Bir tarafa doğru eğilme, bir tarafa meyiletme. **2.** Bir tarafa veya kimseye yakınlaşma, ilgi duyma, gönlü akma.

t. 98

t.+lerinin 57

t.+ü 54

tembel *sf. ve a.* Fars. *tenbel* **1.** Çalışmaktan hoşlanmayan, çaba göstermeyen, gayretsiz, iş yapmak hususunda ağır davranan (kimse).

t.+lerden 15

tembih *a.* (Ar. *nebh* “dikkat etmek”ten *tenbih*) **1.** Bir şeyin yapılıp yapılmamasını, şöyle veya böyle yapılmasını söyleme ve bunu üzerinde durarak hatırlatma.

t. 81

temel *a.* Yun. *temelion* **1.** Bir binânın üzerine oturduğu toprak altında kalan duvarları. **2.** *mec.* Bir şeyin üzerine kurulduğu ilk ve en önemli unsur, asıl, kök.

t.+i 157

temenni *a.* (Ar. *munye* “arzu, istek”ten *temenni*) **1.** İstek, dilek, talep. **2.** Bir şeyin gerçekleşmesini isteme, duâ, niyaz.

t. 57, 83, 140

t.+sinde 63

temin *a.* (Ar. *emn* “emin olmak, güvenmek”ten *te'min*) **1.** Bir iş için gerekli olan şartları hazırlama,

sağlama. **2.** Elde etme, ele geçirme, sâhip olma, edinme, tedârik etme.

t. 12, 31, 143

temiz *sf.* **1.** Kirli, lekeli, pis ve bulaşık olmayan, pâk, tâhir. **2.** Kullanılmaktan dolayı hasar görmüş olmayan, kusursuz. **3.** Usûle uygun, kusursuz, iyi.

t. 16, 51, 72, 72

temizle- **1.** Temiz duruma getirmek, kirlerden, zararlı maddelerden arıtmak.

t.-yor 130

temizlenme- **1.** Temizlemek işi yapılmamak, temiz duruma getirilmemek.

t.-dikleri 144

ten *a.* Fars. *ten* **1.** İnsan vücûdunun dış yüzü, cilt.

t. 112

teneke *a.* **1.** Yumuşak çelikten yapılmak, üzeri kalay kaplı ince sac. **2.** *sf.* Bu maddeden yapılmış.

t. 25

tenezzül *a.* (Ar. *nuzül* “inmek”ten *tenezzul*) **1.** İnme, nüzul etme. **2.** Gönül alçaklığı, kibirsizlik.

t. 142

tenha *sf.* Fars. *tenhâ* **1.** Issız, içinde az insan bulunan (yer). **2.** *zf.* Tek başına, yalnız.

t. 12, 35, 68, 88, 114, 120

t.+dır 91

tenhalaş- **1.** Tenhâ duruma gelmek, kalabalık çekilmek.

t.-tığı 17

tenkil *a.* (Ar. *nekle* “ibret alınacak bir iş yapmak”tan *tenkil*) **1.** Kovma, uzaklaştırma.

t. 47

tenkit *a.* (Ar. *naqd* “para vb.nin iyisini kötüsünden ayırmak”tan *tenkid*) **1.** Gerçeği ortaya koymak maksadıyla yapılan tartışma veya inceleme. **2.** Bu maksatla yazılan yazı.

t. 54

tepe *a.* **1.** Etrâfindaki arâziden daha yüksek olan, genellikle yüksekliği

birkaç yüz metreyi geçmeyen yeryüzü biçimi, küçük dağ. **2.** İnsan veya hayvanın başının üst kısmı, iki kulak arasındaki bölümü. **3.** Bir şeyin en yüksek kısmı, en üstteki bölümü, uç kısmı.

t.+den 18
t.+ler 37
t.+leri 141
t.+mdeki 80
t.+mizdeki 67
t.+si 18
t.+ye 36

tepsi *a.* **1.** Fincan, tabak, bardak vb. taşımaya yarayan, derinliği az, çeşitli büyüklükte düz kap.
t. 25

ter *a.* **1.** Deriden sıızan, kendine has kokulu, yapışkan, renksiz, tuzlu sıvı.
t. 135
t.+lerini 128

terakki *a.* (Ar. *raḳy* "yükselmek, çıkmak"tan *terakki*) **1.** İleri gitme, ilerleme, gelişme.
2. Artma, çoğalma.
t. 148

teravi *a.* (Ar. *terviḥ* "dinlendirmek"ten *terviḥa*'nın çoğul şekli *terāviḥ*) **1.** Ramazanda yatsı namazından sonra kılınan yirmi rekâtlik namaz.
t.+ye 59

terbiyesizlik *a.* **1.** Terbiyesiz olma durumu. **2.** Terbiyesizce davranış.
t.+e 101

tercih *a.* (Ar. *ruchān* "ağır gelip yukarıya çıkmak"tan *terciḥ*) **1.** Bir şeyi diğerlerinden daha üstün tutma, daha önemli sayma, yeğleme.
t. 11, 31, 32, 54, 84, 89, 93, 97, 98, 111, 140, 142, 146

tercüme *a.* Ar. *terceme* **1.** Bir metin veya sözü bir dilden başka bir dile çevirme, çeviri.
t. 18, 19, 20, 20, 20, 21, 24, 27, 34, 40, 49, 53
t.+leri 21
t.+lerin 19
t.+lerinde 20
t.+leriyle 23
t.+sini 21

tereddüt *a.* (Ar. *redd* "geri döndürmek, tekrar etmek"ten *tereddud*) **1.** Karar verememe, kararsızlık.

t. 17, 19, 69, 73, 127, 128, 132, 152, 154, 157
t.+e 70, 145
t.+ler 87
t.+lerim 70
t.+ün 108

tereddütsüz *zf.* **1.** Hiç tereddüt etmeden, hemen karar vererek.
t. 49, 76

tereyağ *a.* (< *kere yağı* < Fars. *kere* "tereyağı") **1.** Sütten elde edilen tâze yağ.
t.+ı 65

terhis *a.* (Ar. *ruḥṣat* "izin"den *terhiṣ*) **1.** Askerlik görevini bitirenleri ordudan ayırma. **2.** İzin ve ruhsat verme, müsaade etme.
t. 52

terk *a.* Ar. *terk* **1.** Bırakma. **2.** Bir yerden veya kimseden uzaklaşma, bırakıp gitme.
t. 18, 42, 43, 49, 76, 80, 96, 119, 145, 157

terkip *a.* (Ar. *rukūb* "binmek"ten *terkiḥ*) **1.** Birkaç şey birleşip yeni bir şey meydana getirme.
t.+i 55

terle- **1.** Vücûdun gözeneklerinden ter çıkmak.
t.-diğim 121
t.-yen 129

terlik *a.* **1.** Evde giyilen, hafif, genellikle arkalıksız ayakkabı.
t. 149
t.+ler 38

ters *sf.* **1.** Olması gereken şekle aykırı durumda bulunan. **2.** (İnsan için) Huysuz, aksi.
t. 127

tersle- **1.** Ters davranmak, azarlamak.
t.-di 28

tertemiz *sf.* **1.** Çok temiz, tamâmıyla temiz, pak.
t. 135

tesadüf *a.* (Ar. *şadf* > *muşādefe* “karşılaşmak”tan *teşāduf*) **1.** Tasarlanmadığı halde karşılaşma, rastlama, rast gelme.
t. 11, 11, 11, 46, 57, 58, 64, 78, 97, 108, 154, 155, 159
t.+e 54
t.+le 34
t.+lerinde 128

tesadüfen *z.f.* **1.** Rastlantı sonucu olarak.
t. 50, 89, 125

teselli *a.* (Ar. *selv* “bir acıyı unutup rahatlamak, avunmak”tan *teselli*) **1.** Sıkıntısını ve acısını unutturmaya çalışma, avutma. **2.** Avutan söz veya davranış, avuntu.
t. 130
t.+ler 88

tesir *a.* (Ar. *eser* “iz, belirti”den *te’sir*) **1.** Bir nesnenin, bir hâlin başka bir kimse veya nesne üzerinde kendini hissettiren gücü, etki. **2.** Bir kimse veya durumun bir kimse veya şey üzerinde bıraktığı iz, izlenim, intibâ, etki.
t. 27, 54, 56, 60, 65, 118, 126, 154, 160
t.+den 11
t.+i 11, 42, 49, 70, 105, 124, 136
t.+inden 47, 124, 146
t.+iyle 63, 87, 94
t.+lerden 97
t.+leri 47
t.+lerin 86
t.+lerine 94
t.+leriyle 31

tesirli *s.f.* **1.** Belirli bir tesir bırakabilecek güçte olan, etkili, müessir.
t.+ydi 71, 153
t.+ydiler 158

teskin *a.* (Ar. *sukûn* “sâkin olmak”tan *teskin*)
1. Yatıştırma, sükûnete erdirmе.
t. 39, 64

teslim *a.* (Ar. *selm* “teslim olmak” ve *selem* “boyun eğmek”ten *teslim*) **1.** Emâneti yerine verme. **2.** Bir şey veya birini bir makam veya kimseye verme, götürüp verme.
t. 97, 97

tespit *a.* (Ar. *subût* “durmak, devam etmek, gerçekleşmek”ten *tesbit*) **1.** Sağlam şekilde yerleştirme, yerinden oynamaz, kıpırdamaz duruma getirme. **2.** Bir durumu şüpheye yer bırakmayacak şekilde belirleme, görüp gösterme, saptama.
t. 23, 87, 105, 140

teşebbüs *a.* (Ar. *şebes* “bir şeye yapışmak”tan *teşebbüs*) **1.** Bir işi yapmaya davranma, girişme, girişim.
t. 32
t.+te 32
t.+ünde 34

teşekkül *a.* (Ar. *şekl* “şekil”den *teşekkul*) **1.** Belli bir şekle girme, belli bir şekil alma, şekillenme, oluşum. **2.** Meydana gelme, oluşma.
t. 132

teşekkür *a.* (Ar. *şukr* “şükür”den *teşekkür*) **1.** Yapılan bir harekete karşı memnûniyetini gösterme, minnetini bildirme.
t. 17, 27, 27, 35, 72, 72, 74, 75, 80, 89, 89, 103, 103, 127, 131, 159
t.+de 21

teşhir *a.* (Ar. *şuhret* “şöhret; yaymak, ilân etmek”ten *teşhir*) **1.** Herkese gösterme. **2.** Herkese duyurma, dile düşürme, ortaya dökme.
t. 57, 102

teşkil *a.* (Ar. *şekl* “şekil, sûret”ten *teşkil*) **1.** Vücûda getirme, meydana getirme, ortaya çıkarma, oluşturma.
t. 48

teşrinevvel *a.* (Ar. *teşrin* ve *evvel* ile *teşrin-i evvel*) **1.** Ekim ayı, birinci teşrin, ilk teşrin.
t. 54, 144, 155

tetkik *a.* (Ar. *dik̄kat* “ince olmak”tan *tedkik*)
1. İnceleme.
t. 18, 67, 77, 78, 85, 98, 115
t.+inden 109

tevekkül *a.* (Ar. *vekl* “iş birine havâle etmek”ten *tevekkul*) **1.** Her türlü gerekli sebebe baş vurduktan sonra kadere râzı olup sonucu Allah’tan bekleme, işlerini Allah’a bırakma,

yeis ve kederden kurtulma, Allah'a güvenme.
t.+le 138

teyze a. 1. Bir kimseye göre annesinin kız kardeşi.
t.+lerinin 31
t.+sini 32

tezahür a. (Ar. *ẓahr – ẓuhūr* “âşikâr olmak, görünmek; yardım etmek”ten *tezâhur*) **1.** Ortaya çıkma, görünme.
t.+lerini 11
t.+ü 63, 98

tezat a. (Ar. *ẓidd* “aykırı”dan *tezâdd*) **1.** Nitelik ve durumları birbirine tam aykırı olma, birbirinin aksine olma, zıtlık, karşıtlık.
t. 48
t.+ların 23

tezatlı sf. 1. Aralarında zıtlık olan, çelişkili.
t. 109

tezgahtarlık a. 1. Tezgahtar olma durumu.
t. 12

tezkere a. Ar. *tezkire* **1.** Küçük mektup, pusula. **2.** Bir iş için izin verildiğini bildiren veya bir husûsu ispâta yarayan resmî belge.
t.+leri 138

tezlil a. (Ar. *ẓillet* “hor ve hakir olmak”tan *tezlil*) **1.** Hor ve hakir görme, horlama, aşağılama, tahkir etme.
t. 16, 98, 99, 100

Theodor öz. a.
T. 62

tıkan- 1. Bir şeyin yarık veya deliği bir nesne ile kapatılmak. **2.** Soluğu kesilmek, nefes alıp vermekte güçlük çekmek.
t.-ırcasına 64

tıpkı zf. (Ar. *ṭıbk* “uygun, mutâbık”tan *ıyelik ekinin kalıplaşmasıyla ṭıbk+ı*) **1.** Tamâmıyla, aynen, hiç farksız olarak.
t. 21, 52, 98
t.+sına 21, 52

tıraş a. (Fars. *terāşiden* “kazımak, yontmak, düzeltmek”ten *terāş > tirāş*) **1.** (Sakal, bıyık, kıl için) Dibinden kesme, kazıma, traş.
t. 29, 134
t.+ı 18

tırman- 1. Elleri veya ayakları ile tutunarak yüksek bir yere çıkmak.
t.-an 36
t.-arak 124

tırnaklı sf. 1. Tırnağı olan.
t. 102

ticaret a. Ar. *ticāret* **1.** Kazanç elde etmek için yapılan mal ve ürün alım satımı, alış veriş.
t. 51, 51, 152
t.+i 152

Tiedemann öz. a.
T. 51, 64, 65, 67, 151, 151
T.+da 62
T.+dan 78
T.+ın 63, 63, 106, 146
T.+la 66

Tiergarten öz. a.
T. 82
T.+deki 136
T.+den 85
T.+e 65
T.+in 87

tiksin- 1. (Bir şeyi, özellikle bir yiyeceği) İğrenç, kötü ve çirkin bularak yemekten veya dokunmaktan kaçınmak, iğrenmek. **2.** (Bir şey veya kimseyi) Kötü, iğrenç ve çirkin bularak ondan uzak durmak istemek, içi itmek, nefret etmek.
t.-iyorum 82

tiksindir-1. Tiksinmesine yol açmak, iğrendirmek, ikrah ettirmek.
t.-di 97

tımsal a. (Ar. *musûl* “benzetmek; yontarak şekil vermek”ten *tımsâl*) **1.** Resim, sûret, tasvir. **2.** Örnek, sembol, simge.
t.+iydi 97, 149

tir tir zf. 1. Titremek, titreşmek, titretmek fiillerinin önüne gelerek bunlara “şiddetle, şiddetli bir şekilde” anlamı katar.

- t. 49
- titizlik** *a.* **1.** Titiz olma, titizce davranma durumu, titizce davranış.
t.+ine 45
t.+le 50
- titre-** **1.** Hızlı hızlı hareketlerle sürekli kıvıldamak. **2.** Çok üşümek.
t.-diğini 116, 116
t.-me 96
t.-mekteydi 89
t.-meye 59, 63
t.-ye 130, 130
t.-yen 49, 71
t.-yerek 44, 56, 119, 125, 126
t.-yordu 88, 117
- titreş-** **1.** (Birden fazla kimse veya şey) Berâber titremek.
t.-iyorlardı 121
- tiyatro** *a.* *İtal. teatro < Lat. < Yun. 1.* Dram, komedi, vodvil vb. her türlü sahne eserini oynama sanatı.
t. 67
t.+larla 67
- tombulca** *sf.* **1.** Biraz tombul.
t. 63
- topla-** **1.** (Birçok kimse veya şeyi) Bir araya getirmek. **2.** Derleyip kaldırmak, devşirip kaldırmak.
t.-dı 134
t.-dim 95, 154
t.-mak 132, 146
t.-maya 44, 104
t.-mıştı 155
t.-yan 100
t.-yarak 56, 79, 79, 84, 122 t.-yor 148
- toplan-** **1.** Toplamak işi yapılmak, bir araya getirilmek, derilmek. **2.** Derlenip kaldırılmak
t.-an 51
t.-ıyor 108
t.-mıştı 134
- toplantı** *a.* **1.** Çeşitli amaçlarla bir araya gelme, toplanma, içtimâ.
t. 66
t.+lara 52
- toprak** *a.* **1.** Yer kabuğunun, üzerini kaplayan çürümüş organik maddelerden ve kütle kırıntılarında oluşmuş canlıların yaşamasına elverişli kısmı.
t.+a 58, 58
t.+ın 130
- topuksuz** *sf.* **1.** Ökçe yüksekliği az olan.
t. 38
- toz** *a.* **1.** Çok hafif ve küçük parçalara bölünmüş çok ince toprak.
t. 12
t.+la 16
- tozlan-** **1.** Üzerine toz konmak, tozlu duruma gelmek.
t.-mış 72
- tozlu** *sf.* **1.** Üzerinde toz olan, tozlanmış.
t. 150
- tramvay** *a.* *İng. tramway 1.* İki ray üzerinde hareket eden, elektrik enerjisini raylarla direkler arasında gerilmiş teller vâsıtasıyla alan şehir içi yolcu taşıtı.
t.+lar 121
- travers** *a.* *Fr. traverse < Lat. 1.* Demir yollarındaki rayları birbirine bağlayan, ağaç, demir veya betonarme parçalardan her biri.
t. 19
- tren** *a.* *Fr. train 1.* Bir veya birkaç lokomotif tarafından çekilen vagonlar dizisi, şimendifer.
t. 121, 140, 151, 156, 156
t.+deki 157
t.+e 154
t.+in 123, 138, 140
t.+iyle 139
t.+le 51
- tuğla** *a.* *< Yun. toubla < Lat. 1.* Kalıplara dökülüp güneşte kurutulduktan sonra özel ocaklarda pişirilen ve duvar örmekte kullanılan kerpiç. **2.** *sf.* Bundan yapılmış olan.
t. 55
- tuhaf** *sf.* (*Ar. tuhfə "hediye, yeni şey" in çoğulu tuhaf*) **1.** Alışılmışın dışında, değişik. **2.** Anlaşılması güç, anlaşılmaz.
t. 28, 57, 134, 141
t.+ıma 139
t.+ına 76

Turgenyef öz. a.
T.+in 54, 62

turuncu a. (*Fars. turunc ve nispet eki -i ile turunci'den*) **1.** Sarı ile kırmızının birleşmesinden meydana gelen kızıl sarı renk, turuncu rengi, portakal kabuğu rengi. **2. sf.** Bu renkte olan.
t. 67

tut- **1.** Elle kavramak, elde bulundurmak, eline almak. **2.** Elle dokunmak.
t.-acaklardı 129
t.-an 17, 80, 116, 123
t.-arak 105, 123, 126, 130
t.-arım 100
t.-mak 157
t.-maya 116
t.-muş 121
t.-muşlardı 49
t.-muştı 43
t.-muştum 157
t.-tu 27, 80, 115, 140
t.-tuğu 136
t.-tuğum 23, 36, 76
t.-tum 67, 68, 85, 102, 116, 120, 127, 135, 159
t.-up 136, 140
t.-uyor 113
t.-uyordu 146
t.-uyorsunuz 96

tutabil- **1.** Tutma ihtimali veya imkânı bulunmak.
t.-irim 82

tutama- **1.** Tutma ihtimali veya imkânı bulunmamak.
t.-miş 45

tutma- **1.** Elle kavramamak, elde bulundurmak, eline almamak.
t.-dım 119
t.-mak 147

tuttur- **1.** Tutmak işini başkasına yaptırmak, tutmasını sağlamak. **2.** Israr etmek, direnmek, bir türlü vazgeçmemek.
t.-maya 113

tutul- **1.** Tutmak işi yapılmak. **2.** Yakalanmak, ele geçirilmek.
t.-an 97
t.-du 114
t.-muş 93, 112

tutulma- **1.** Tutmak işi yapılmamak.

t.-miş 69

tutun- **1.** Tutup bırakmamak, dayanmak, sarılmak veya asılmak.
t.-mak 63

tutuş a. **1.** Tutma işi.
t. +u 57

tutuş- **1.** Birbirini tutmak.
t.-arak 106
t.-up 121

tutuş- **1. 1.** Alevlenmeye, yanmaya başlamak, alev almak. **2. mec.** Alev almış gibi olmak.
t.-an 37
t.-arak 80

tutuştur- **1.** (İki veya daha fazla kimsenin) Kavga, bahis, tartışma vb.ne başlamalarına sebep olmak. **2.** Acele ile verivermek.
t.-arak 112
t.-ur 108

tuvalet a. (*Fr. toilette "küçük bez parçası"*)
1. Giyinme, süslenme, yıkanma, tıraş olma, taranma işleri. **2.** Hanımların balo, düğün vb. gece toplantılarında giydikleri uzun ve ağır elbise.
t. 28, 36, 70, 113
t.+leri 113

tüccar a. (*Ar. tācir'in çoğul şekli tüccār*)
1. Ticâretle uğraşan kimse, tâcir.
t. 51
t.+ı 52, 64, 66
t.+ıdır 152

tük tek kelimesiyle beraber kullanılır. sf.
1. Az, seyrek. **2. zf.** Az, seyrek olarak.
t. 12, 87

tükeniver- **1.** Aniden tükenmek.
t.-mesi 52

tükenme- **1.** Tükenmiş olmayan.
t.-z 123

tüllü sf. **1.** Tülü olan.
t. 28

tüp a. *Fr. tube* **1.** Laboratuvarlarda kullanılan, bir ucu kapalı, ince bir cam boru şeklindeki kap.
t.+ler 25

türe- 1. Yokken ortaya çıkmak.
t.-yen 47

Türk öz. a. 1. Ana yurdu Orta Asya olan, buradan çeşitli yönere yayılarak büyük devletler kuran, Türkçe'nin değişik lehçeleriyle konuşan millet ve bu millettten olan kimse.
T. 53, 60, 154
T.+le 51, 154
T.+ten 156
T.+ü 154

Türkçe öz. a. 1. Ural – Altay dil âilesinin Altay dilleri dalına, yapı bakımından eklemeli diller grubuna giren, Türkiye'de ve Türkler'in hâkim olduğu ülkelerde kullanılan dil, Türk dili.
T. 51
T.+den 19

Türkiye öz. a.
T.+de 51, 60, 153
T. +den 106, 137, 153
T. +ye 66, 141, 141, 141, 143, 155

türlü sf. 1. Çeşitli, muhtelif. **2.** (Bin bir, her, kaç, başka vb. kelimelerle) Çeşit, cins. o *Türlü türlü:* Çeşit çeşital.
t. 11, 20, 21, 23, 26, 30, 31, 31, 34, 46, 47, 47, 48, 58, 65, 70, 72, 73, 75, 95, 107, 109, 109, 110, 116, 116, 116, 117, 117, 119, 119, 121, 122, 123, 123, 125, 126, 132, 135, 137, 138, 140, 142, 143, 145, 146, 147, 148, 149, 152, 154, 156, 156, 159, 159
t.+süydü 29

tüy a. 1. İnsanlarda ve hayvanlarda deri üzerinde bulunan çok ince kıl. **2.** Kuşların vücûdunu örten bir nevi uzantı, bu uzantıların her biri ve hepsi.
t.+ler 117
t.+lerine 56
t.+lerini 87

U

ucuz sf. 1. Fiyatı düşük olan, pahası yüksek olmayan.
u. 50

uç a. 1. Bir nesnenin genellikle sivri olan bitim noktası. **2.** Kenar, yan. **3.** Bir yerin en uzak noktası.
u.+lara 76
u.+ları 72, 88, 119
u.+u 76
u.+undan 120
u.+uyla 118

uç- 1. (Kuş, böcek gibi kanatlı hayvanlar) Havada yol almak, havada gitmek. **2.** Kaybolmak, ortadan kalkmak, yok olmak.
u.-up 70, 80
u.-uyor 121

uçsuz sf. 1. Ucu olmayan.
u. 76

uçur- 1. Uçmasına sebep olmak, uçmasına yol açmak.
u.-mak 37

ufak sf. 1. Boyutları gerekenden veya olağandan küçük. **2.** Fazla bir önemi olmayan, ehemmiyetsiz, önemsiz.
u. 19, 20, 27, 40, 50, 81, 135, 139

ufalan- 1. Ufak parçalara ayrılmak.
u.-ıyormuş 68

ufuk a. Ar. ufk 1. Gökyüzünün yerle birleşmiş gibi görüldüğü yer.
u. 85
u.+a 80

uğra- 1. Bir yere kısa bir süre kalmak üzere gitmek, gidip kısa süre kalmak. **2.** Bir yerin yanından veya içinden geçmek.
u. 15, 15
u.-dığım 34
u.-dık 152
u.-dım 61
u.-miş 112, 149
u.-r 59
u.-yacak 118
u.-yıp 136
u.-yışım 136
u.-yor 38
u.-z 53

uğrama- 1. Bir yere kısa bir süre kalmak üzere gitmemek, gidip kısa süre kalmamak. **2.** Bir yerin yanından veya içinden geçmemek.
u.-yordu 24

uğraş- **1.** Bir şeyi kendine iş edinin üzerinde çalışmak, meşgul olmak. **2.** Bir şey için büyük gayret sarfetmek, bütün gücüyle çabalamak.

u.-acak 130
u.-an 13
u.-ıp 131
u.-ırken 29, 41
u.-ıyorlardı 65
u.-maktan 28
u.-miş 23
u.-tığım 143
u.-tınız 92

uğulda- **1.** Boğuk, gürültülü ve karışık sesler çıkarmak. **2.** (Ses) Uğultu şeklinde duyulmak.

u.-yan 37

uğur a. 1. İnsana iyilik ve saâdet getirdiğine inanılan durum, yümn.

u.+da 143
u.+una 151
u.+unda 108, 120

uğurla- **1.** Birini iyi dileklerle yolcu etmek, teşyî etmek.

u.-mıştı 16

ukalalık a. 1. Ukalâ olma durumu, bilgiçlik taslama. **2.** Ukalâca davranış.

u.+a 144
u.+ından 32

um- **1.** İçinde, istediği ve beklediği şeyin gerçekleşeceğine dâir bir duygu taşıyarak o şeyin olmasını beklemek, ümitle beklemek, ümit etmek. **2.** Sanmak, zannetmek, tahmin etmek.

u.-uyordu 148
u.-uyordum 56

umma- **1.** İçinde, istediği ve beklediği şeyin gerçekleşeceğine dâir bir duygu taşıyarak o şeyin olmasını beklememek, ümitle beklememek, ümit etmemek. **2.** Sanmamak, zannetmemek, tahmin etmemek.

u.-diğimiz 11
u.-yordum 122

umulma- **1.** Beklenmemek, ümit edilmemek.

u.-z 84

umumi sf. (Ar. 'umûm ve nispet eki -i ile 'umûmi) **1.** Umûma âit olan, genel.

u. 31, 47, 51, 78

unut- **1.** (Bilddiği, öğrendiği bir şey) Aklında kalmamak, irâdesi dışında hatırandan çıkmak. **2.** (Bir kimse veya şeyi) Artık düşünmez, hatırlamaz olmak, ihmal edip terk etmek.

u.-arak 71
u.-muş 15, 36, 43, 52, 63, 149, 152
u.-muşa 15, 38
u.-muştum 15
u.-tuğum 147
u.-tuğunu 117
u.-tuğunun 117
u.-tum 155
u.-up 46
u.-uyor 38
u.-uyordu 40

unutama- **1.** Unutma ihtimali veya imkânı bulunmamak.

u.-yacağım 78
u.-yacağımı 125
u.-yordum 12

unutma- **1.** (Bilddiği, öğrendiği bir şey) Aklında kalmak, irâdesi dışında hatırandan çıkarmak. **2.** (Bir kimse veya şeyi) Hatırlar olmak, ihmal edip terk etmemek.

u. 15, 147, 147, 147
u.-yan 31
u.-yın 45

unutul- **1.** Akıldan çıkmak. **2.** (Yapılan bir şey) Zamanla yapılamaz olmak.

u.-uyor 149

unutulma- **1.** Akıldan çıkmamak.

u.-miş 53

uslu sf. 1. Başkalarını rahatsız edecek davranışlarda bulunmayan, söz dinleyen, edepli, terbiyeli.

u. 81

usta a. (Fars. ustâd'dan) 1. Bir zanaatı gerektiği gibi öğrenmiş olup kendi başına yapabilen kimse. **2.** İşinin ehli, becerikli, mâhir (kimse).

u. 71, 131, 149

ustaca sf. 1. Ustaya yakışan.

u. 22

usul *a.* (Ar. *aşl'ın çoğul şekli uşül*)

1. Bir amaca erişmek için tâkip edilen yol, yöntem.

u. 111

u.+leri 62

u.+ü 103

utan- **1.** Kusurlu duruma düşmekten veya kendini öyle görmekten ileri gelen bir eziklik duygusuna kapılmak, gülünç olduğu veya küçük düştüğü için üzüntü duymak, mahcup olmak. **2.** Böyle bir duruma düşme korkusuyla rahat hareket edememek, sıkılmak.

u.-dığım 126

u.-ırım 47

u.-iyordum 41, 50

utanaç *a.* **1.** Kusurlu duruma düşmekten veya kendini öyle görmekten ileri gelen eziklik duygusu, utanma duygusu, hicap.

u.+ımdan 157

utangaçlık *a.* **1.** Utangaç olma durumu, sıkılganlık, mahcupluk.

u.+ı 63

utanma *a.* **1.** Utanma işi.

u. 81, 84, 141

uvertür *a.* *Fr. ouverture* **1.** *mus.* Opera vb. büyük eserlerde giriş olarak bestelenmiş parça.

u.+ünü 149, 149

uy- **1.** Ölçüleri ve nicelikleri denk gelmek, tam gelmek, uygun olmak. **2.** (Şartları veya özellikleri bakımından) Birbiriyle bağdaşmak, uyuşmak, mutâbık olmak, intibak etmek.

u.-mak 28

u.-ması 138

u.-muşlardı 31

u.-uyorsa 108

uyan- **1.** Uyku durumundan çıkmak.

u.-acağımı 119

u.-alı 117

u.-an 122

u.-dı 44, 88, 133

u.-dığı 117

u.-dığım 116

u.-dım 65

u.-dınız 117, 118

u.-iyordum 146

u.-masından 117

u.-maya 74, 115

u.-miş 34

uyandır- **1.** Uyku durumundan çıkarmak, uyanmasını sağlamak veya uyanmasına sebep olmak.

u.-acağı 42, 60

u.-acaksınız 127

u.-an 49, 118

u.-ayım 34

u.-ıyordu 28

u.-ıyorlar 30

u.-mak 127

u.-mayı 70

u.-mıştı 62

uyanık *sf.* **1.** Uyanmış veya uyumamış olan, uyku durumunda olmayan, uyumayan.

u. 117, 133

uyanma- **1.** Uyku durumundan çıkmamak.

u.-dan 66

uydur- **1.** Uymasını sağlamak, uygun düşürmek, ayarlayıp denk getirmek. **2.** Yalan söylemek, düzmece lâflar etmek.

u.-ması 110

u.-up 111

u.-urlar 93

uydurama- **1.** Uydurma ihtimali veya imkânı bulunmamak.

u.-yordum 147

uygun *sf.* **1.** Yakışır, yaraşır, uyar, mutâbık.

u. 91

uygunsuz *sf.* **1.** Uygun olmayan, yakışık almayan, münâsebetsiz.

u. 78

uyku *a.* **1.** Organizmanın, dinlenip toparlanabilmesini sağlamak üzere vücuttan ve dış dünyâdan gelen uyarıları fizyolojik ve geçici olarak idrak edememesi durumu.

u. 66, 127

u.+da 127

u.+dan 30, 46, 115, 119, 146

u.+mu 69

u.+su 118

u.+ya 34, 85, 122

uykusuz *sf.* **1.** Uyumamış veya uykusunu alamamış.
u. 85

uyma- **1.** Ölçüleri ve nicelikleri denk gelmemek, tam gelmemek, uygun olmamak. **2.** (Şartları veya özellikleri bakımından) Birbiriyle bağdaşmamak, uyuşmamak, mutâbık olmamak, intibak etmemek.
u.-yordu 138
u.-z 81, 99, 114

uyu- **1.** Uyku hâlinde olmak. **2.** Uyku hâlinde imiş gibi hareketsiz olmak.
u.-duğum 86
u.-duğunu 132
u.-mak 64
u.-muş 46
u.-muşum 65
u.-rsun 132
u.-yan 157
u.-yanlar 111
u.-yor 66
u.-yordu 41, 116, 126

uyuma- **1.** Uyku hâlinde olmamak.
u.-dı 133
u.-dım 135
u.-dın 134
u.-yalım 133

uyuşuk *sf.* **1.** Duymaz ve hareket edemez duruma gelmiş, uyuşmuş.
u. 88

uyuşukluk *a.* **1.** Uyuşuk olma durumu.
u. 125
u.+tan 46

uyut- **1.** Uyumasını sağlamak.
u.-mayı 132

uyutul- **1.** Uyuması sağlanmak, uyumasına sebep olunmak.
u.-ması 62

uyuyama- **1.** Uyuma ihtimali veya imkânı bulunmamak.
u.-dım 38, 133, 157

uza- **1.** Uzun duruma gelmek, uzunluğu artmak. **2.** Zaman bakımından uzun olmak, çok sürmek.
u.-dı 24
u.-miş 18
u.-yan 67

uzadıya *uzun kelimesiyle birlikte kullanılır.* **1.** Bütün ayrıntısıyla, geniş ve ayrıntılı olarak, etraflıca, uzun uzun.
u. 89

uzak *sf.* **1.** Arada çok mesâfe bulunan, uzun sürede gidilebilen, ırak. **2.** Arada çok zaman bulunan, zaman bakımından çok geride veya ileride olan.
u. 11, 47, 51, 58, 67, 74, 85, 91, 94, 97, 100, 101, 106, 110, 120, 122, 125, 132, 137, 148, 148, 150, 157, 158, 158, 159
u.+ız 119
u.+ta 60, 121, 137
u.+taki 47
u.+tan 61, 102, 121, 126
u.+tayken 53

uzaklaş- **1.** (Bir yer, kimse veya şeyden) Uzağa gitmek. **2.** *mec.* (Bir kimse veya meseleye) İlgisi azalmak, aradaki bağ kuvvetini kaybetmek, yabancılaşmak.
u.-ıyorlardı 121
u.-tı 61, 65, 103, 113
u.-tım 83

uzaklaşma *a.* **1.** Uzaklaşma işi.
u.-ma 109

uzaklaştır- **1.** Uzaklaşmasına sebep olmak veya uzağa gitmesini sağlamak. **2.** *mec.* İlgisinin azalmasına, aradaki bağın kuvvetini kaybetmesine sebep olmak.
u.-acağımı 29
u.-an 124
u.-dığımı 109
u.-ıyor 120
u.-mak 67, 76
u.-masına 94
u.-mişim 46

uzaklaştırabil- **1.** Uzaklaştırma ihtimali veya imkânı bulunmak.
u.-eceğimi 137

uzan- **1.** Vücûdunu yatar duruma getirmek, upuzun yatmak. **2.** Bir şeye erişmek için vücûdunu o şeye doğru yöneltmek.
u.-an 13, 110
u.-dı 120
u.-dığım 58
u.-dığımı 85

u.-diklarımı 123
u.-ıyor 121, 146, 158
u.-iyordu 18
u.-iyorlar 56
u.-miş 37

uzat- **1.** Uzamasına yol açmak, uzamasını sağlamak. **2.** Daha uzun sürmesini sağlamak, süreyi arttırmak.
u.-arak 15, 73, 83, 88, 155
u.-ıp 68
u.-ıyor 158
u.-mak 41
u.-miş 13
u.-tı 17, 53, 76, 104, 115, 120, 137
u.-tim 115

uzatma- **1.** Uzamasına yol açmamak, uzamasını sağlamamak. **2.** Daha uzun sürmesini sağlamamak, süreyi arttırmamak.
u.-miştim 106

uzun *sf.* **1.** İki ucu arasında kendi ölçülerine göre fazla mesâfe olan. **2.** Başlangıcı ile bitişi arasında fazla zaman bulunan, çok süren, çok zaman alan. **3.** (İnsan için) Boylu, boyu fazla olan. **4.** *zf.* Uzun süre devam edecek şekilde, uzun müddet, uzun uzun.
u. 12, 18, 22, 22, 23, 23, 24, 24, 35, 38, 39, 39, 40, 44, 46, 50, 50, 54, 56, 56, 56, 57, 58, 60, 60, 60, 62, 63, 65, 66, 66, 67, 77, 80, 80, 82, 82, 86, 89, 91, 99, 102, 102, 102, 102, 103, 103, 103, 107, 107, 113, 118, 121, 124, 127, 127, 129, 131, 131, 131, 132, 133, 135, 136, 137, 139, 140, 141, 141, 142, 142, 160, 160

uzunca *sf.* **1.** Oldukça uzun.
u. 27, 38, 63

uzunluk *a.* **1.** Bir yer veya nesnenin bir ucundan öbür ucuna kadar olan mesâfe, boy. **2.** Zaman bakımından uzun olma durumu.
u.+undaki 128

uzuv *a. Ar.* 'uzv **1.** Bir vücûdu meydana getiren ve belli görevleri olan parçalardan her biri, organ.
u.+larımın 86
u.+larından 38

Ü

ücret *a. Ar. ucret* **1.** Bir hizmet ve emek karşılığında ödenen para veya mal.

ü.+ine 29
ü.+ini 19
ü.+le 19
ü.+li 19

üç *a.* **1.** İkidenden sonra, dördten önce gelen sayının adı.

ü. 26, 28, 38, 40, 42, 53, 56, 64, 82, 88, 106, 114, 115, 126, 137, 138, 158
ü.+tü 87

üçüncü *sf.* **1.** Üç sayısının sıra sıfatı, sıradaki yeri ikinciden sonra, dördüncüden önce olan.

ü. 128

ümit *a. Fars. umid* **1.** Arzu edilen, olması istenen bir şeyin gerçekleşebileceği ihtimâlinin verdiği rahatlatıcı, ferahlatıcı duygu, olması istenen bir şeye duyulan beklenti, umut.

ü. 62, 67, 69, 117, 119, 137, 137, 143, 144, 147
ü.+imi 84, 145
ü.+im 47, 119
ü.+ini 117
ü.+in 120
ü.+le 56, 83
ü.+ler 69, 148
ü.+lere 96, 147
ü.+leri 131
ü.+lerimi 119
ü.+ten 16

ümitsiz *sf.* **1.** Ümîdi olmayan, ümîdini kesmiş, umutsuz.

ü. 39, 145

ümitsizlik *a.* **1.** Ümitsiz olma durumu, umutsuzluk, meyûsiyet.

ü.+e 65
ü.+im 125
ü.+ini 12

ürk- **1.** Korkup birden sıçramak. **2.** Bir şeye karşı korku ve ürperme hissi duymak, korkup çekinmek.

ü.-ecek 105

ürkek *sf.* **1.** Çabuk ürken, çok ürken, ödle.

ü. 34, 100

ürkeklik *a.* **1.** Ürkek olma durumu, ödleklık, korkaklık, çekingenlik.
ü. 50

ürküt- **1.** Ürkmesine sebep olmak.
ü.-en 95, 133
ü.-mekten 73

ürkütücü *sf.* **1.** Ürküntü veren.
ü. 86

ürper- **1.** Üşüme, korku, endişe, ürkme vb. sebepler yüzünden vücuttaki tüyler dikilip deri nokta nokta kabarmak. **2.** Titremek, sarsılmak.
ü.-diğini 104
ü.-dim 40
ü.-iyordu 116
ü.-meler 95
ü.-meye 72

ürperme *a.* **1.** Ürpermek durumu, ürperti.
ü. 71, 128

üst *a.* **1.** Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, yüzeyi. **2.** Bir şeyin aşağı sayılan yerine göre yukarı tarafı. **3.** Bir kimenin kendisi, şahsı. **4.** (Aynı hizâda olmayan şeyler içinde) Yukarıda bulunan. **5.** Vücûda giyilmiş olan elbise, giyecek, üst baş. *Üst üste:* **1.** Birbiri arkasından, arka arkaya, peş peşe.
ü. 26, 40, 40, 40, 72, 83, 93, 111, 113, 116, 145
ü.+e 26, 40, 111, 113, 145
ü.+leri 29
ü.+lerine 15, 121
ü.+ü 86, 120, 157
ü.+ümde 129
ü.+üme 26
ü.+ümü 134
ü.+ünde 12, 25, 100, 108, 112, 124
ü.+ündeki 28
ü.+ünden 121, 125
ü.+üne 29, 29, 46, 61, 77
ü.+ünü 111, 131

üstat *a.* *Fars.* *ustâd* **1.** Herhangi bir ilimde veya sanat alanında bilgi ve söz sâhibi olan, üstün bir yeri, tam vukûfu bulunan kimse.
ü.+ları 54
ü.+ların 105

üstünkörü *sf.* **1.** İtinâ göstermeden, gelişigüzel, baştan savma, alelâde.

ü. 114, 144

üstünlük *a.* **1.** Üstün olma durumu, fâikiyet, rüçhan.
ü. 28

üşü- **1.** Soğuşun etkisini duymak, soğuktan etkilenmek.
ü.-düm 35
ü.-dün 118
ü.-müş 76, 88
ü.-r 35
ü.-yeceksin 115
ü.-yeceksiniz 104

üşüme- **1.** Soğuşun etkisini duymak, soğuktan etkilenmemek.
ü.-mek 104

üşüt- **1.** Üşümesine sebep olmak. **2.** Üşümekten dolayı vücûdunda rahatsızlık duymak, soğuk almak.
ü.-tün 114
ü.-tünüz 35
ü.-üyor 36, 36

üşütme- **1.** Üşümesine sebep olmamak. **2.** Üşümekten dolayı vücûdunda rahatsızlık duymamak, soğuk almamak.
ü.-yin 39

ütület- **1.** Ütülemek işini başkasına yaptırmak.
ü.-iyor 29

üz- **1.** Üzüntü vermek, canını sıkmak.
ü.-dü 78
ü.-düğümü 66
ü.-ecekti 140
ü.-en 95
ü.-er 130
ü.-erdi 48
ü.-üyor 120

üzere *takı.* **1.** Niyet, gâye, amaç bildirir. **2.** Şart bildirir; şartıyla. **3.** Bir işin yakında gerçekleşecek durumda olduğunu, olmaya yaklaştığını bildirir.
ü. 18, 29, 100, 119, 160
ü.+ydi 54, 156

üzeri *a.* **1.** Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, yüzeyi, üst tarafı. **2.** Bir şeyin dışa bakan yüzü, dış yüz. **3.** Vücut, gövde, beden. **4.** Yan,

berâber, nezd. **5.** Bir kimsenin kendisi, şahsı.
ü. 14, 18, 111, 150
ü.+de 25
ü.+mde 11, 27, 38, 54, 56, 100, 131, 154, 155
ü.+me 48
ü.+nde 12, 12, 20, 22, 22, 25, 29, 32, 36, 39, 47, 55, 57, 57, 61, 63, 65, 66, 68, 71, 85, 86, 89, 95, 96, 97, 100, 106, 108, 110, 121, 121, 131, 131, 132, 132, 135, 136, 139, 141, 145, 147, 152, 155
ü.+ndeki 18, 121, 124
ü.+nden 19, 51, 87, 123, 141
ü.+ne 22, 36, 43, 53, 57, 58, 65, 74, 76, 80, 89, 114, 117, 135, 137, 152

üzücü *sf.* **1.** Üzüntü veren.
ü.+ydü 84

üzül- **1.** Üzüntü duymak, canı sıkılmak, müteessir olmak.
ü.-düm 136
ü.-ecek 141
ü.-mesine 122
ü.-ür 130
ü.-üyor 12, 122, 145
ü.-üyordum 122

üzülme- **1.** Üzüntü duymamak, canı sıkılmamak, müteessir olmamak.
ü. 15

üzüntü *a.* **1.** Acıklı, hoş gitmeyen veya olması istenmeyen bir şeyin insanda bıraktığı can sıkıcı duygu, rûhî tedirginlik, teessür.
ü. 38
ü.+sü 141

üzüntülü *sf.* **1.** Üzüntüsü olan, üzülmüş, müteessir.
ü. 70
ü.+ydüm 117

V

vaat *a.* *Ar. va'd* **1.** Söz verme, üstüne alma, taahhüt etme. **2.** Bir husus için verilen söz.
v. 96, 119

vadi *a.* *Ar. vâdi* **1.** İki dağ arasında uzanan arâzi.
v.+de 29

vagon *a. e wagon* **1.** Demir yolu . üzerinde bir lokomotif tarafından çekilen yolcu ve yük arabası.
v. 140
v.+a 154, 155, 156
v.+un 156, 157

vahşi *sf.* (*Ar. vahş* “*vahşî, ıssız*” ve *nîspet eki -i ile vahşî*) **1.** İnsandan kaçan, insana alışkın olmayan, yabânî. **2.** Gaddar, kıyıcı, merhametsiz.
v. 22, 23, 55, 82

vahşileş- **1.** Vahşî bir durum almak, yabânîleşmek.
v.-iyor 34

vahşilik *a.* **1.** Vahşî olma durumu.
v.+imin 51

vait
v.+te 16

vaka *a.* *Ar. vak'a* **1.** Olan, vukû bulan, ortaya çıkan her türlü durum, hâdise, olay.
v. 137
v.+lara 66
v.+ları 132
v.+ların 86, 105
v.+larına 105

vakfet- **1.** Bir malı vakıf hâline getirmek. **2.** *mec.* Bir şeyin tamâmını bir amaca adamak, vermek, hasretmek.
v.-miş 136

vakit *a.* *Ar. vakt* **1.** Zaman. **2.** Belirlenmiş zaman, belirli zaman. **3.** (İsim tamlamasının ikinci ögesi olarak) Bir işin olageldiği, yapılageldiği saat, gün veya mevsim.
v. 32, 52, 53, 63, 67, 101, 102, 122, 126, 139
v.+e 56, 63, 64, 131, 133, 140
v.+i 26, 35, 35, 36, 48, 64, 70, 151
v.+ime 95
v.+imiz 139
v.+in 140
v.+inde 19
v.+ine 110

vals *a.* *Fr. valse* < *Alm.* **1.** İki kişi tarafından ağır ve âhenkli bir şekilde döne döne yapılan meşhur bir salon dansı.
v. 111, 111, 112

vapur *a.* (Fr. *vapeur* < Lat. *vapor* “buhar”; *bateau à vapeur*’den *kısaltma*) **1.** Buhar gücüyle çalışan gemi.
v.+a 141

var *sf. ve a.* **1.** Kâinatta veya düşüncede bulunan, mevcut olan (şey). **2. a.** Sâhip olunan şeylerin bütünü, mal, servet.
v. 21, 23, 24, 24, 24, 24, 26, 26, 31, 34, 35, 35, 36, 36, 36, 37, 40, 40, 40, 40, 41, 41, 42, 43, 43, 46, 48, 48, 52, 52, 52, 55, 55, 55, 55, 56, 57, 58, 61, 61, 65, 66, 67, 70, 68, 69, 69, 70, 71, 72, 72, 76, 77, 77, 77, 77, 78, 78, 78, 78, 80, 80, 81, 82, 83, 85, 85, 85, 86, 87, 87, 88, 91, 91, 92, 93, 94, 95, 95, 96, 96, 97, 98, 99, 99, 101, 102, 104, 105, 106, 108, 108, 108, 108, 110, 110, 111, 112, 113, 113, 115, 116, 117, 117, 118, 118, 118, 119, 121, 121, 121, 121, 121, 122, 122, 124, 125, 126, 128, 133, 134, 134, 135, 136, 137, 137, 137, 138, 138, 138, 139, 139, 139, 139, 141, 141, 142, 145, 146, 147, 149, 150, 151, 151, 152, 153, 154, 154, 156, 159, 160, 160
v. -dı 118
v.+dır 20, 24, 81, 82, 98, 107, 151, 154, 157
v.+mış 55, 157
v.+sa 40, 40

var- **1.** (Belli bir yere) Ulaşmak, vâsil olmak. **2.** (Belli bir duruma veya sayıya) Ulaşmak, erişmek, vâsil olmak. **3.** (Gelişen bir olay veya durum) Belli bir sona dayanmak, ... ile sonuçlanmak, münceer olmak, müntehî olmak.
v.-dı 14, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 22, 22, 23, 23, 24, 25, 25, 25, 26, 27, 27, 29, 31
v.-acağı 147
v.-acak 141
v.-an 58, 101, 144
v.-dığımız 110
v.-dım 22
v.-dımız 79
v.-ıyordum 122
v.-ıyorlardı 28
v.-iyorum 78
v.-mak bir
v.-mişiz 99
v.-miştim 152

varama- **1.** Varma ihtimali veya imkânı bulunmamak.
v.-dım 96

varlık *a.* **1.** Var olma durumu, var edilmiş olma. **2.** Var olmuş olan şey. **3.** Bulunma, mevcûdiyet, vücut.
v.+ımla 148
v.+ını 85
v.+ı 30
v.+ıyla 108
v.+larıyla 19

varma- **1.** (Belli bir yere) Ulaşmamak, vâsil olmamak. **2.** (Belli bir duruma veya sayıya) Ulaşmamak, erişmemek, vâsil olmamak.
v.-dan 132
v.-dikları 97
v.-z 79

vasıf *a.* Ar. *vaşf* **1.** Bir kimse veya şeyin taşıdığı hal, sıfat, nitelik.
v.+lar 69

vasıta *a.* (Ar. *vesâtat* “aralarını bulmak”tan *vâsiit* > *vâsiita*) **1.** Bir işin gerçekleşmesi için gerekli olan şey, kullanılan nesne, âlet. **2.** İki şey arasında bağ durumunda olan, onları birleştiren, maksada erişmeyi sağlayan şey.
v.+sıyla 31, 59

vatan *a.* Ar. *vaṭan* **1.** Bir kimsenin doğup büyüdüğü ve yaşadığı yer, yurt. **2.** Bir milletin üzerinde yaşadığı, hâkim olduğu toprak, yurt.
v.+dan 66
v.+ına 52

vatandaş *a.* **1.** Bir vatanda yaşayanlardan her biri, yurttaş.
v. 101

vatanperverane *sf. ve zf.* (Ar. *vaṭan*, Fars. *perver* ve *-âne* ekiyle *vaṭan-perverâne*) **1.** Vatanperver olan kimseye yakışacak tarzda.
v. 66

vazgeç- (Fars. *bâz* “yine, tekrar”dan *vâz* > *vaz* ve T. *geç-mek* ile) **1.** (Hakkı saydığı bir şeyi) Artık istemez olmak, terketmek, bırakmak. **2.** (Yapmakta olduğu bir şeyi) Artık yapmaz olmak.
v.-mişti 49
v.-miştim 50

- v.-seler 93
v.-ti 129
v.-tik 105
v.-tim 36, 50, 74
- vazgeçir- 1.** Hakkı olan bir şeyi artık bırakmasını, terketmesini, yapmakta olduğu bir şeyi yapmamasını veya kararından dönmesini sağlamak.
v.-menin 44
- vazgeçme- 1.** (Hakkı saydığı bir şeyi) Artık istemez olmamak, terketmemek, bırakmamak. **2.** (Yapmakta olduğu bir şeyi) Artık yapar olmak.
v.-mek 127
v.-yorlar 82
- vazih sf.** (Ar. *vuzūh* “âşikâr olmak”tan *vāzih*) **1.** Şüphe bırakmayacak şekilde açık olan, açık seçik, apaçık, âşikâr.
v. 23, 95, 109
- vazife a. Ar. vazife 1.** Bir kimsenin yapmak zorunda bulunduğu iş, görev, ödev.
v.+lerini 124
v.+miz 82
v.+ymiş 26
- vaziyet a. (Ar. vaz‘ “durum, şekil”den yapma mastar eki -iyyet ile vaz‘iyyet)**
1. Durum, hal. **2.** Duruş, konum, şekil.
v. 47, 124
v.+e 156
v.+i 32
v.+imden 148
v.+imi 143
v.+imin 12
v.+imiz 101
v.+in 12
v.+ini 24
v.+inin 28
v.+lerde 42
v.+te 25, 64, 70
v.+ten 14
v.+teydi 133
- vazo a. İtal. vaso < Lat. 1.** İçine çiçek konmak için yapılmış, çeşitli biçim ve büyüklükte kap.
v.+lar 55
- ve bağl. Ar. ve 1.** İki kelime, cümle ve öbeği birbirine bağlar, ile.
v. 11, 12, 12, 12, 12, 12, 12, 12, 12, 13, 13, 13, 14, 14, 14, 14, 14, 14, 14, 14, 14, 15, 15, 15, 15, 15, 15, 16, 16, 16, 16, 16, 16, 16, 17, 17, 17, 17, 17, 17, 17, 17, 18, 18, 18, 18, 18, 18, 18, 18, 18, 19, 19, 19, 19, 19, 19, 19, 19, 20, 20, 20, 20, 20, 20, 21, 21, 21, 21, 21, 21, 21, 21, 22, 22, 22, 22, 22, 23, 23, 23, 23, 23, 23, 23, 24, 24, 24, 24, 25, 25, 25, 25, 25, 25, 26, 26, 26, 26, 27, 28, 28, 28, 28, 28, 28, 28, 29, 29, 29, 29, 29, 29, 30, 30, 30, 30, 31, 31, 31, 31, 31, 32, 32, 32, 33, 33, 33, 33, 33, 34, 34, 34, 34, 34, 35, 35, 36, 36, 36, 36, 36, 36, 36, 37, 37, 37, 37, 37, 37, 37, 37, 37, 37, 37, 38, 38, 38, 38, 38, 38, 38, 38, 38, 38, 39, 39, 39, 39, 40, 40, 40, 40, 40, 40, 40, 41, 41, 41, 41, 41, 41, 41, 41, 41, 41, 41, 42, 42, 42, 42, 42, 42, 42, 42, 43, 43, 43, 43, 43, 43, 43, 44, 44, 44, 44, 44, 44, 44, 45, 45, 46, 46, 46, 46, 46, 46, 47, 47, 47, 47, 47, 47, 47, 48, 48, 48, 48, 49, 49, 49, 49, 49, 49, 49, 49, 49, 50, 50, 50, 50, 50, 50, 50, 50, 50, 50, 51, 51, 51, 51, 51, 51, 51, 51, 51, 51, 51, 51, 52, 52, 52, 52, 53, 53, 53, 53, 53, 53, 53, 53, 53, 54, 54, 54, 54, 54, 54, 54, 54, 54, 55, 55, 55, 55, 55, 55, 55, 55, 55, 56, 56, 56, 56, 56, 56, 57, 57, 57, 57, 57, 57, 58, 58, 58, 58, 60, 60, 60, 60, 60, 61, 61, 61, 61, 61, 61, 62, 62, 62, 62, 62, 62, 62, 63, 63, 63, 63, 63, 64, 64, 64, 64, 64, 64, 64, 64, 65, 65, 65, 65, 65, 65, 65, 65, 65, 65, 65, 66, 66, 66, 66, 66, 66, 66, 66, 67, 67, 67, 67, 67, 67, 68, 68, 68, 68, 68, 68, 68, 68, 69, 69, 69, 69, 69, 70, 70, 70, 70, 71, 71, 71, 71, 71, 71, 71, 71, 71, 71, 72, 72, 72, 72, 72, 72, 72, 72, 72, 72, 73, 73, 73, 73, 73, 73, 74, 74, 74, 76, 76, 76, 76, 77, 77, 78, 78, 78, 79, 79, 79, 80, 80, 80, 81, 81, 81, 81, 82, 82, 82, 82, 82, 83, 84, 84, 84, 84, 85, 85, 85, 85, 85, 85, 85, 86, 86, 86, 86, 86, 86, 87, 87, 87, 87, 87, 87, 87, 87, 88, 88, 88, 88, 88, 89, 89, 89, 89, 89, 89, 89, 89, 90, 90, 91, 91, 91, 91, 91, 91, 91, 91, 91, 92, 92, 92, 93, 93, 94, 94, 94, 94, 94, 94, 94, 95, 95, 95, 95, 95, 95, 96, 96, 96, 97, 97, 97, 97, 97, 97, 97, 97, 97, 97, 98, 98, 98, 98, 98, 98, 99, 99, 99, 99, 99, 100, 100, 100, 100, 100, 100, 101, 101, 101, 101, 101, 102, 102, 102, 102, 102, 103, 103, 103, 103, 103, 103, 103, 104, 104, 104, 104, 105, 105, 105, 105, 105, 105, 106,

106, 106, 106, 106, 106, 106, 106,
106, 107, 107, 107, 107, 107, 107,
107, 108, 108, 108, 108, 108, 108,
108, 109, 109, 109, 109, 109, 109,
109, 109, 109, 110, 110, 110, 110,
110, 110, 111, 111, 111, 111, 111,
112, 112, 112, 112, 112, 112, 112,
112, 112, 112, 113, 113, 113, 113,
113, 113, 113, 113, 113, 113, 113,
114, 114, 114, 114, 114, 115, 115,
115, 115, 115, 115, 116, 116, 116,
116, 116, 116, 117, 117, 117, 117,
117, 117, 118, 118, 118, 118, 118,
118, 120, 120, 120, 120, 120, 120,
120, 120, 120, 121, 121, 121, 121,
121, 121, 122, 122, 122, 122, 122,
122, 123, 123, 123, 123, 123, 123,
124, 124, 124, 124, 124, 124, 124,
124, 124, 124, 124, 124, 125, 125,
125, 125, 125, 125, 125, 125, 126,
126, 126, 126, 126, 126, 127, 127,
127, 127, 127, 128, 128, 128, 128,
128, 128, 128, 128, 129, 129, 129,
129, 130, 130, 130, 130, 130, 131,
131, 131, 131, 131, 132, 132, 132,
132, 132, 132, 133, 133, 133, 133,
133, 133, 133, 134, 134, 134, 134,
135, 135, 135, 136, 136, 136, 136,
136, 137, 137, 138, 138, 138, 138,
138, 138, 138, 139, 139, 140, 141,
141, 141, 141, 141, 141, 141, 141,
141, 142, 142, 142, 142, 142, 143,
143, 143, 143, 143, 144, 144, 144,
144, 144, 144, 144, 144, 144, 145,
145, 145, 145, 145, 145, 145, 145,
145, 146, 146, 146, 147, 147, 147,
147, 148, 148, 148, 148, 148, 148,
148, 148, 149, 149, 149, 149, 149,
149, 150, 150, 150, 150, 150, 150,
151, 152, 152, 152, 152, 152, 153,
153, 153, 153, 153, 153, 153, 153,
153, 154, 154, 155, 155, 155, 155,
156, 156, 156, 156, 156, 156, 156,
156, 156, 156, 157, 157, 157, 157,
157, 157, 157, 158, 158, 159, 159,
160, 160, 160

Vecih öz. a.
V. 49

vecibe a. (Ar. *vucûb* "gerekli olmak"tan *vecibe*) **1.** Yapılması şart olan, borç hükmünde vazîfe, vâcip olan şey, boyun borcu.
v.+lerle 110

Vecihi öz. a.
V. 55

veda a. Ar. *vedâ* **1.** Ayrılırken hayırlar dileme, esenleşme. **2.** *mec.* Ayrılık.
v. 46, 61, 93, 125, 129, 132

Vedat öz. a.
V.+ı 41
V.+la 28

vehim a. Ar. *vehm* **1.** Gerçekte var olmayan, fakat var olduğu sanılan, varmış gibi tasarlanan düşünce ve zan. **2.** Kötü ihtimalleri düşünüp kurma, evham, vesvese, kuruntu.
v. 147
v. +i 67
v.+ler 117
v.+lerden 64, 66

vekalet a. Ar. *vekâlet* **1.** Vekil olma, vekillik.
v.+i 29
v.+indedir 27
v.+inin 28

velinimet a. (Ar. *veli* "sâhip" ve *ni'met* ile *veliyu'n-ni'me* > *veliy-i ni'met* > *veli-ni'met*) **1.** Bir kimsenin nîmetinden faydalandığı, birçok şeyini ona borçlu olduğu kimse.
v. 16
v.+immiş 16

ver- **1.** (Bir şeyi bir kimseye) İletmek, eriştirmek. **2.** (Bir şeyi karşılık beklemeden birine) Bırakmak, bağışlamak. **3.** Ödemek, tediye etmek. **4.** (Kendisine âit bir şeyi başka birine veya bir yere) Bırakmak, onun istifâdesine sunmak. **5.** Harcamak, sarf etmek.
v. 24
v.-di 35, 48, 76, 77, 95, 115, 118, 127, 128, 135
v.-diği 22, 33, 42, 53, 124, 146
v.-diğim 30, 69, 86, 124, 159, 160
v.-diğimi 54
v.-diğin 159
v.-diğinden 99
v.-diğini 117, 122
v.-dikten 103
v.-dim 13, 47, 56, 66, 70, 75, 77, 80, 103, 114, 131, 139
v.-eceğim 131
v.-eceğimden 23
v.-eceğinden 105
v.-eceğinize 21
v.-ecek 11, 18, 38, 57, 68, 82, 109, 114, 127, 138, 141

v.-ecekti 151
v.-eectim 62
v.-en 22, 33, 76, 80, 83, 86, 94, 98,
143, 144, 145
v.-erek 53, 68, 70, 115, 127
v.-eyim 24
v.-ici 88, 89, 146
v.-in 136
v.-ince 78
v.-ip 22, 38, 62
v.-ir 15, 21, 72, 86
v.-irdi 73
v.-irim 51
v.-irken 84, 125
v.-iyor 12, 92, 105
v.-iyordu 34, 37, 37, 52, 54, 105, 147,
148
v.-iyordum 15, 109
v.-iyorlardı 54
v.-meden 14
v.-mek 20, 50, 60, 65, 82, 122, 127
v.-mekte 63
v.-mekten 99
v.-meye 24, 30, 41, 62, 77, 96, 99,
100, 144, 157
v.-miş 42, 58, 61, 69, 122, 122, 123,
136
v.-mişti 107

verdirme- 1. Vermek işini başkasına yaptırmamak, vermesini sağlamamak, vermesine sebep olmamak.
v.-zdi 49

verebil- 1. Verme ihtimali veya imkânı bulunmak.
v.-eceğimi 96
v.-eceğimizden 120
v.-ecek 128, 148
v.-irdi 84

vereme- 1. Verme ihtimali veya imkânı bulunmamak.
v.-dim 102
v.-yeceğini 146
v.-yeceğiz 17
v.-yecek 125
v.-yeceklerini 148

verici *sf.* 1. Veren, verme özelliği olan, yardım etmeyi seven (kimse).
v. 23

veril- 1. Vermek işi yapılmak, vermek işine konu olmak.
v.-diği 65
v.-ecek 117, 143
v.-en 33
v.-mesi 37

v.-miş 21, 147

verilebil- 1. Verilme ihtimali veya imkânı bulunmamak.
v.-eceğini 15
v.-ir 34

verilme- 1. Vermek işi yapılmamak, vermek işine konu olmamak.
v.-z 147

veriş *a.* 1. Verme işi.
v. +i 144

verme- 1. (Bir şeyi bir kimseye) İletmemek, eriştirmemek. 2. (Bir şeyi karşılık beklemeden birine) Bırakmamak, bağışlamamak. 3. (Kendisine âit bir şeyi başka birine veya bir yere) Bırakmamak, onun istifâdesine sunmamak.
v.-den 26, 37, 58, 80, 103, 130, 138,
143
v.-di 26, 91, 132, 148
v.-diğimi 74
v.-diğinin 142
v.-diklerine 11
v.-dim 96, 134, 136
v.-mek 31, 107, 134, 148
v.-meleri 21
v.-sinin 64
v.-yecek 33, 72
v.-yen 130
v.-yiz 82
v.-yordu 19, 36, 106, 154
v.-z 38
v.-zmiş 156

vesaire *a.* (Ar. *sā'ire* “giden, izleyen” ile *ve sā'ire*) 1. Sayılan birkaç şeyden sonra “bunun gibi olanlar ve benzerleri de” anlamında kullanılır.
v. 13
v.+yi 43

vesile *a.* Ar. *vesile* 1. Sebep, bahâne. 2. Fırsat, elverişli durum.
v. 105, 106, 106
v.+dir 100
v.+lerle 33, 98, 108
v.+yle 154

vestiyer *a.* Fr. *vestiaire* < Lat. 1. Otel, lokanta, tiyatro gibi yerlerde palto, şemsiye, şapka vb.nin bırakıldığı yer.
v.+den 113

vesveselen- **1.** Vesveseye kapılmak, kuruntuya düşmek.
v.-meye 145

veya bağl. (*Ar. ve, Fars. yâ ile ve yâ*) **1.** Cümlede bildirilen husûsun sayılan birden fazla şey için aynı zamanda söz konusu olduğu durumlarda bunların arasına getirilir, ya da.
v. 19, 19, 20, 20, 25, 25, 31, 32, 37, 38, 38, 45, 48, 48, 49, 50, 53, 53, 55, 57, 58, 58, 62, 62, 69, 70, 71, 86, 86, 86, 101, 107, 112, 113, 127, 134, 136, 144, 147, 149

vilayet a. Ar. vilâyet **1.** Bir vâli yönetimindeki en önemli idârî bölüm, il.
v. 148

vişne çürüğü a. 1. Mora çalan koyu kırmızı renk. **2. sf.** Bu renkte olan.
v. 25

vize a. Fr. visa < Lat. 1. Bir ülkeye girmek veya o ülkeden çıkmak için resmî makamlardan alınması gereken izin.
v. 141

vur- **1.** (Elini veya elindeki bir şeyi bir yere) Hızla indirmek, hızla çarpmak.
v.-acağından 59
v.-an 59, 66, 89, 116, 128, 149
v.-arak 13, 21
v.-du 77, 93, 95, 100
v.-duğu 83
v.-mak 50, 88
v.-maktan 20
v.-up 32
v.-uyor 111
v.-uyordu 25, 124

vurama- **1.** Vurma ihtimali veya imkânı bulunmamak.
v.-yacağımdan 15

vücut a. Ar. vücûd **1.** İnsan veya hayvan gövdesi, beden.
v.+a 33, 60
v.+lar 59
v.+ları 111, 121
v.+larının 112
v.+larıyla 38, 55
v.+uma 125
v.+umun 63, 104
v.+umu 93
v.+umuzu 101

v.+um 85
v.+una 64
v.+undan 71, 151
v.+unun 116, 159
v.+unu 61, 72, 156
v.+u 37, 86, 158
v.+uyla 64, 107

W

Wanseer öz. a.
W.+ydi 123

Wanseede öz. a.
W. 132

Wasserman öz. a.
W.+nın 131

Webere öz. a.
W. 149

Weberin öz. a.
W. 149

Wittenberg öz. a.
W. 67

Y

ya ünl. 1. “Evet” anlamında kullanılır. **2.** Şaşkınlık ve hayret bildirir. **3.** Tasdik bildirir, peki. **4.** Çekimli fiillerden sonra gelerek anlamı güçlendirir.
y. 14, 16, 20, 24, 27, 39, 58, 60, 61, 61, 70, 74, 83, 92, 127, 130, 139, 147, 152, 154

yabancı sf. 1. Tanınmayan, bilinmeyen (kimse veya şey). **2.** Aynı türden, aynı cinsten olmayan.
y. 18, 19, 23, 33, 41, 55, 65, 73, 74, 120, 132, 137, 142
y.+lar 149
y.+ya 153, 158
y.+yı 158

yabancılaştır- **1.** Yabancı duruma getirmek.
y.-diğimi 95

yabancılık a. 1. Yabancı olma durumu.
y. 95, 141
y.+ı 32

yabanileş- **1.** Yabanî bir durum almak, vahşileşmek..
y.-meye 144

yabankedisi *a.* **1.** Kedigiller familyasından, Avrupa ve Asya'da ormanlarda yaşayan, kırcıl renkli, uzunluğu 60, kuyruğu 25 santim olan vahşi memeli hayvan.
y. 55, 63, 69
y.+nin 56

yâd et- **1.** Anılmak, hatırlanmak.
y. 153

yağ *a.* **1.** Yenilen besinlerin fazlasından, gıdâsız kaldığı zaman kullanılmak üzere kalp, mîde, bağırsaklar ve böbrek gibi iç organların etrâfında, kaslar, dokular arasında depolanan, deri ve kılları dış etkilerden koruyan hidrokarbonların ortak adı.
y. 146

yağ- **1.** (Yağmur, kar ve dolu) Gökten yere düşmek.
y.-iyordu 67

yağmur *a.* **1.** Atmosferdeki su buharının yoğunlaşması sonucu yeryüzüne damlalar hâlinde düşen su.
y. 56, 67, 67, 87, 89, 92, 94
y.+a 67

yağmurlu *sf.* **1.** Yağmur yağan, yağmuru olan.
y. 54, 91

yahu *ünl.* (Ar. *yā* "ey" ve *hū* "o" ile *yā hū*) **1.** Bir şeye dikkati çekmek için, "Bana bak, hey baksana" anlamında kullanılır. **2.** Ricâ ifâdesi olarak kullanılır.
y. 29, 38, 48

Yahudi *öz a.* (Ar. *yehūd* ve *nispēt eki -i ile yehūdi*) **1.** Hz. Mûsâ'nın dînine mensup kimse, Mûsevî.
Y. 110,
Y.+siniz
Y.+ydi
Y.+yim

Yahudilik *öz a.* **1.** Yahûdi olma durumu.
Y.+ime 110

yahut *bağl.* Fars. *yāhūd* **1.** Veya. **2.** Söylenen bir düşünceden vazgeçildiği

ve yerine ikinci bir düşünce ileri sürüldüğü zaman ikinci cümlenin başına getirilir.
y. 14, 15, 27, 30, 41, 46, 91 , 133, 136, 138, 154

yak- **1.** Yanmasını sağlamak, tutuşturmak. **2.** Ateşe vermek, ateşle yok etmek. **3.** Işık veya ısı vermesini sağlamak. **4.** Isı veya ateş etkisine mâruz bırakıp hasar görmesine, yanmasına sebep olmak
y.-arak 65
y.-arım 45
y.-iyor 130
y.-mak 44, 44
y.-maya 108, 123
y.-mıştım 49
y.-tı 115
y.-tığımı 49
y.-tım 46

yaka *a.* **1.** Giyeceklerin boynun etrâfına gelen kısmı ve bu kısma eklenen türlü biçimdeki parça.
y.+mı 36, 78
y.+sını 20

yakala- **1.** Elle sıkıca tutmak. **2.** (Kaçan birini veya bir hayvanı) Tutmak, ele geçirmek, derdest etmek.
y.-dı 43, 80
y.-dim 106, 119, 135
y.-mak 108
y.-miş 108, 150
y.-mışım 19
y.-rdı 64
y.-yarak 75, 114

yakalan- **1.** Tutulmak. **2.** Suç işlerken bastırılmak, hoşa gitmeyecek bir durumu ortaya çıkarmak.
y.-dığımı 150
y.-miş 50

yakalanma- **1.** Tutulmak.
y.-yan 116

yakalı *sf.* **1.** Herhangi bir biçimde yakası olan.
y. 14

yakın *sf.* **1.** Arada az mesâfe bulunan. **2.** Arada az zaman bulunan, zaman bakımından uzak olmayan. **3.** Aralarında sıkı ilişki bulunan.
y. 14, 32, 36, 36, 54, 55, 62, 67, 70, 88, 94, 98, 99, 102, 105, 108, 112,

113, 118, 119, 122, 126, 144, 145,
146, 147, 147, 147
y.+da 52, 155
y.+dan 11, 24, 68, 78, 100
y.+dı 147
y.+ları 41
y.+larından 41

yakınlaş- **1.** Yakın duruma gelmek,
yakına gelmek, daha yakın olmak,
yaklaşmak.
y.-malar 93
y.-manın 120
y.-mayı 34

yakınlık *a.* **1.** Yakın olma durumu.
2. Yakın olma duygusu.
y. 27
y.+ı 73, 94, 105, 105, 126
y.+ına 120

yakışma- **1.** Güzel durmamak, iyi
gitmemek, hoş görünmemek,
yaraşmamak. **2.** (Söz, davranış vb.)
Uygun olmamak, yerinde ve iyi
karşılancak tarzda olmamak.
y.-yan 145

yaklaş- **1.** Yakın duruma gelmek,
aradaki zaman veya mesâfe azalacak
şekilde ilerlemek. **2.** (Birine)
Yakınlık peydâ etmek, aradaki ilgi ve
sevgi güçlenmek, yakınlaşmak.
y.-an 12, 23, 32, 63, 68, 84, 147, 158
y.-ınca 104
y.-ıp 41
y.-iyordu 70
y.-mak 24, 147
y.-mama 118, 150
y.-miş 80
y.-mişti 68, 148
y.-mişim 125
y.-tı 115
y.-tığ 63, 71
y.-tığını 72, 73, 84, 147
y.-tıkça 64, 125, 142
y.-tıktan 153
y.-tim 85

yaklaşabil- **1.** Yaklaşma ihtimali veya
imkânı bulunmak.
y.-eceklerine 123
y.-iyorlar 120

yaklaşılama- **1.** Yaklaşma ihtimali veya
imkânı bulunmamak.
y.-yacağı 94

yaklaşılma- **1.** Yaklaşmak işi
yapılmamak, yakın duruma
gelinmemek.
y.-z 58

yaklaşma- **1.** Yakın duruma gelmemek,
aradaki zaman veya mesâfe azalacak
şekilde ilerlememek. **2.** (Birine)
Yakınlık peydâ etmemek, aradaki ilgi
ve sevgi güçlenmemek,
yakınlaşmamak.
y.-dı 68
y.-mişim 141

yaklaştır- **1.** Yakın duruma getirmek,
yanaştırmak. **2.** (İki veya daha fazla
kimsenin) Birbirine yaklaşmasını
sağlamak, birbirine yakın duruma
getirmek.
y.-an 106
y.-mak 150
y.-maktan 44

yaklaştırma- **1.** Yakın duruma
getirmemek, yanaştırmamak.
y.-yan 109

yalan *a.* **1.** Aldatmak maksadıyla bilerek
söylenen gerçeğe aykırı, asılsız söz.
2. *sf.* Asılsız, uydurma, gerçek tarafı
olmayan
y. 36, 46, 53, 60, 103
y.+dan 70
y.+ımı 61

yalancı *a. ve sf.* **1.** Yalan söylemeyi huy
edinmiş kimse.
y. 31, 86
y.+dır 93

yalansız *sf.* **1.** İçinde yalan olmayan.
y. 72

yaldız *a.* **1.** Eşyâlara altın ve gümüş
görünüşü vermek için sürülen,
yapıştırılan, toz eriyik veya ince bir
tabaka hâlindeki altın yâhut gümüş
veya bunların taklidi olan madde.
y.+larla 110

yaldızlı *sf.* **1.** Üzerine yaldız sürülmüş,
yaldızlanmış.
y. 30, 111

yalnız *sf. ve a.* **1.** Yanında başka biri
bulunmayan, başkası ile birlikte
olmayan (kimse). **2.** Tek başına. **3.**
Sâdece. **4.** *bağl.* Fakat, ama.

y. 11, 14, 17, 28, 28, 31, 32, 33, 34, 34, 35, 38, 39, 39, 41, 44, 46, 46, 47, 48, 48, 50, 55, 55, 56, 56, 70, 70, 72, 77, 77, 77, 78, 81, 92, 93, 97, 98, 99, 100, 101, 105, 105, 106, 109, 118, 120, 120, 121, 124, 127, 129, 129, 129, 130, 130, 130, 131, 132, 132, 135, 135, 135, 136, 136, 136, 139, 142, 142, 144, 145, 146, 147, 149
y.+ım 77, 77, 77, 77, 77
y.+sınız 77

yalnızlık a. 1. Yalnız olma, yanında kimse bulunmama durumu.

y. 94
y.+a 97, 159
y.+ı 131
y.+ımı 122
y.+ını 44, 160
y.+ın 94
y.+larından 33

yalvar- 1. Birinden bir şey isterken yumuşak ve acındırıcı bir tavır takınmak, saygılı bir ısrarla istediğini söylemek.

y.-arak 120
y.-ır 84
y.-maya 21, 125

yalvarış a. 1. Yalvarma işi.
y.+larınızda 97

yama a. 1. (Delik veya yırtık bir yeri) Parça ile kapatıp onarma.
y. 71

yama- 1. Yama koyarak onarmak, yamalamak.
y.-mak 30

yamalak yarım yamalak söyleyişinde geçer sf. 1. Tam ve olması lâzım gelen şekilde olmayan, eksik, kusurlu.
y. 52

yamalı sf. 1. Yama yapılmış olan.
y. 14

yamyam a. 1. İnsan eti yiyen kimse. 2. Vahşî.
y.+lar 49

yan 1. Bir yerin ön veya arka kabul edilen kısmına göre sağ yâhut solda olan tarafı, bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. 2. Taraf, yön, cihet.

3. Vücûdun sağ veya sol tarafı. 4. Yakın, civar. **5.** Birlikte olma ifâde eder.

y. 25, 25, 41, 89, 113, 123, 140, 156, 159
y. +a 25, 41, 113, 123, 140, 156, 159
y.+daki 34
y.+dan 18, 37, 116
y. +ı 36, 39, 49, 53, 68, 157
y.+ıma 60, 61, 61, 64, 75, 88, 98, 112, 116, 129, 158
y.+ımda 14, 33, 33, 98, 129, 134, 159, 160
y.+ımdaki 64
y.+ımdakini 61
y.+ımdan 13, 121, 121, 128, 128, 135, 135
y.+ımızda 152
y.+ına 16, 22, 27, 34, 62, 75, 80, 92, 134, 142, 156
y.+ında 13, 14, 25, 41, 52, 56, 65, 66, 69, 82, 128, 139, 141, 141, 146, 151, 152, 160
y.+ındaki 66
y.+ındakinin 71
y.+ından 28, 29, 42, 136
y.+ındayken 129
y.+ımıza 76, 77, 96
y.+larında 33

yan- 1. Isı ve ışık yayarak yok olmak, kül hâline gelmek. 2. Vücut ısısı normalin üstüne çıkmak, yükselmek. 3. Vücûdunda veya bir organında aşırı sıcaklık hissetmek. 4. Parlamak, parıldamak.
y.-an 109
y.-arak 141
y.-dı 73
y.-ıp 68
y.-ıyor 122
y.-ıyordu 122, 125
y.-ıyordum 56
y.-ması 121
y.-mıştı 16

yanak a. 1. Yüzün kulak, göz, şakak, burun ve çene arasında kalan iki yan tarafından her biri.
y.+ıma 116
y.+ımı 120
y.+lara 22
y.+larımda 83
y.+larımdan 45
y.+larıımı 46
y.+larına 74, 81, 134, 134, 135
y.+larından 102
y.+larıımı 35

yanışma- **1.** Bir şey veya kimsenin yanına gelmemek, yanına sokulnamak, yanına varmamak.
y.-yorlardı 143

yanık sf. 1. Yanmış.
y. 52

yanıl- **1.** Aldanmak, hatâ yapmak.
y.-dığımı 137
y.-diğimi 74
y.-mama 68, 72
y.-masına 86
y.-maya 22

yanılma- **1.** Aldanmamak, hatâ yapmamak.
y.-yorum 150
y.-z 87

yani bağl. (Ar. 'any "demek istemek"ten ya 'ni "demek istiyor") **1.** Anlatılmak, açıklanmak istenen bir hükümden önce "Şu anlatılmak isteniyor ki, demek ki" anlamında kullanılır. **2. zf.** Söziün kısası, senin anlayacağın.
y. 17, 77, 81, 92, 96, 97, 98, 99, 144, 150,

yanlış sf. 1. Doğru olmayan, hatâli. **2. a.** Gerçeğe uymayan veya makbul olmayan iş, kusurlu davranış, kabahat, hatâ. **3.** Aslına uygun olmayacak şekilde, hatâli olara.
y. 18, 33, 48, 48, 70, 77, 81, 86, 99, 159
y.-lar 24

yanma- **1.** Isı ve ışık yayarak yok olmamak, kül hâline gelmemek. **2.** (Isı veya ışık veren şeyler) Çalışır, ısı ve ışık verir duruma gelmemek.
y.-mişti 94

yap- **1.** Ortaya koymak, gerçekleştirmek, meydana getirmek. **2.** Üretmek, îmal etmek. **3.** Bir işle uğraşmak, meşgul olmak. **4.** Yerine getirmek, ifâ etmek. **5.** Olmasına sebep olmak, yol açmak. **6.** Yerine getirmek, uygulamak. **7.** Hazırlamak.
y. 42, 45
y.-acağı 155
y.-acağım 105
y.-acağımı 14, 14, 50, 53, 64, 72
y.-acağınız 17, 111
y.-acak 13, 13, 31, 54,
y.-acaksınız 139

y.-acaktı 71, 71
y.-acaktım 130, 130
y.-alım 119
y.-an 13, 20, 23, 31, 52, 56, 57, 111
y.-anlar 54
y.-ar 100
y.-arak 66, 82, 87, 93, 135
y.-ardı 125
y.-arız 16
y.-arken 19, 36, 49, 52, 54
y.-arsan 45
y.-ayım 95, 95, 96, 115, 119, 119, 139, 139
y.-ın 21, 42
y.-ıp 21
y.-ıyor 41, 81, 81, 152
y.-ıyordu 18, 105, 108, 124, 152
y.-ıyordum 48, 133
y.-ıyorlar 124
y.-ıyorsunuz 113
y.-ıyorum 92
y.-mak 14, 20, 92, 97, 118, 127, 153
y.-makla 124
y.-makta 71, 71
y.-maktan 38, 109
y.-malı 73, 143
y.-mamda 66
y.-manın 50
y.-masını 13, 107
y.-masının 157
y.-maya 27, 50, 70, 93, 122, 126, 138
y.-mayı 34
y.-miş 53, 58, 95, 98
y.-mişlerdir 13
y.-mişti 20, 35, 147
y.-miştir 11
y.-tı 15, 72, 95, 112, 129, 147
y.-tiği 19, 21, 32, 33, 40, 48, 65, 86, 125
y.-tiğim 92, 148, bir
y.-tiğimi 129, 132, 148
y.-tiğimiz 58, 93
y.-tiğimi 17, 61, 97, 131, 135
y.-tiğiniz 45
y.-tiğinizi 99
y.-tıkları 28
y.-tıklarına 125
y.-tıklarını 45
y.-tıktan 19, 147, 159
y.-tılar 53
y.-tım 47, 61, 74, 101, 119, 120
y.-tınız 71

yapabil- **1.** Yapma ihtimali veya imkânı bulunmak.
y.-ir 46
y.-irdi 23
y.-irdim 130

y.-iyordum 111
y.-mem 109

yapama- 1. Yapma ihtimali veya imkânı bulunmamak.

y.-dığını 95
y.-yacağımı 126
y.-yacağımı 56
y.-yorum 96
y.-zdim 64, 84

yapayalnız sf. ve zf. 1. Yanında kimse olmayan (olmadan), tek başına.

y. 46

yapıl- 1. Ortaya konmak, gerçekleştirilmek, meydana getirilmek. **2.** Yerine getirilmek, icrâ edilmek.

y.-acak 55, 122
y.-an 110
y.-dığı 138
y.-masına 129
y.-miş 55, 69

yapılabil- 1. Yapılma ihtimali veya imkânı bulunmak.

y.-ir 157
y.-irdi 147

yapılma- 1. Yapılma ihtimali veya imkânı bulunmamak.

y.-ması 138

yapış- 1. (Bir şey bir yere) Ayrılmayacak şekilde tutunup kalmak. **2.** Aralık bırakmayacak şekilde bitişmek. **3.** Sıkı sıkı tutmak, bırakmamak üzere yakalamak, sarılmak.

y.-ıp 88
y.-tığını 134

yapıştır- 1. Yapışmasını sağlamak. **2.** Aralık kalmayacak şekilde bitıştirmek.

y.-arak 29
y.-mıştı 113

yapıştırıl- 1. Yapıştırmak işi yapılmak.

y. -an 65

yapma- 1. Ortaya koymamak, gerçekleştirmemek, meydana getirmemek. **2.** Bir işle uğraşmamak, meşgul olmamak. **3.** Yerine getirmemek, ifâ etmemek. **4.** Yerine getirmemek, uygulamamak.

y.-dan 72

y.-dığı 132, 134
y.-diğimi 137
y.-dılar 45
y.-dım 129, 131
y.-malıydı 123
y.-saydım 77
y.-yordu 130
y.-yorsun 112

yapmacık sf. 1. İçten olmayan, tabîî olarak değil zorlama ile yapılan, düzme, sahte.

y. 24

yaprak a. 1. Bitkilerin solunum, özümleme, terleme vb. olaylara yarayan, genellikle klorofilli, şekli bulunduğu bitkiye göre değişen yeşil uzantısı.

y.-ını 57
y.-ın 135
y.-lar 87, 91
y.-larına 160
y.-larını 36, 43, 91, 91

yapraklı sf. 1. Yaprığı olan.

y. 80, 91, 149

yaptır- 1. Ortaya konmasını, meydana getirilmesini sağlamak. **2.** Yapı olarak kurdurmak, inşâ ettirmek.

y.-acağım 141

yara a. 1. Bir dış etkiyle, bir hastalık veya ârıza sebebiyle vücutta meydana gelen kesik, yarık veya çıban.

y.-mda 120

yara- 1. Yarar sağlamak, faydalı olmak, kendisinden faydalanılmak.

y.-r 50

yarabbi ünl. 1. Ey Allahım.

y. 75, 98, 151, 157

yanama- 1. Yaranma ihtimali veya imkânı bulunmamak.

y.-yordu 30

yarat- 1. (Allah) Yoktan var etmek, halletmek. **2.** Ortaya çıkmasına, meydana gelmesine yol açmak, sebep olmak.

y.-mak 12
y.-tığı 18

yardım a. 1. Elindeki imkânları ve gücünü ihtiyacı olan biri için

kullanma, muâvenet. **2.** İş yapmakta olan bir kimse ile o işi berâber yapmak.

y. 13, 130, 133

y.+a 130

y.+da 51

y.+ı 13, 50, 130

y.+ıyla 53

y.+larına 149

yarı a. 1. Bir bütünün iki eşit parçasından her biri, nısıf. **2. sf.** Bir şeyin yarımı kadar olan, yarım olan. **3. zf.** Önüne geldiği kelimenin anlattığı durumun bütünüyle değil bir parçası kadar olduğunu ifâde eder, tam olmayan, kısmen.

y. 25, 25, 57, 81, 82, 88, 123, 141

y.+da 14, 111

y.+larına 12

y.+sı 72, 146

y.+sına 63

y.+sından 69, 110, 111, 114 128

yarım 1. Bir bütünün ayrıldığı iki eşit parçadan her biri, bir bütünün yarısı. **2.** Tamamlanmamış, eksik, noksan **3.** Kendisinden beklenen görevi tam yapmayan, eksik çalışan, tam işlemeyen.

y. 52, 70, 74, 115, 136, 137, 144, 145, 148

yarın 1. İçinde bulunulan günden sonra gelen gün. **2. zf.** Sonraki günde veya günlerde, gelecek zamanda.

y. 15, 15, 40, 45, 73, 82, 82, 84, 85, 104, 128, 128, 150, 160

y.+a 12, 24, 27

yasla- 1. Dayamak.

y.-yarak 71

yaslan- 1. (Bir nesne) Bir yere dayanmak, dayalı olmak.

y.-arak 87

yastık 1. Baş altına koymak veya dayanmak için kullanılan, içi pamuk, yün, ot, kuş tüyü vb. ile doldurulmuş, torba şeklinde, dört köşe, uzun veya yuvarlak küçük minder.

y.+a 40, 85, 115, 116, 117, 133, 135

yaş 1. Doğuştan itibâren geçen ve yıl birimiyle ölçülen zaman. **2.** Hayâtın çeşitli dönemlerinden her biri.

y.+ıma 69, 86

y.+ımdan 55, 55

y.+ımı 28

y.+ına 30, 156

y.+ında 58, 97, 151, 155

y.+ındaki 62

y.+ındasınız 75

y.+lar 45, 135

y.+lardaki 28

y.+larında 24, 26, 28, 29, 29, 47, 151

y.+larındaki 28

y.+larındaydı 155

y.+larımı 136

y.+tan 102

yaşca zf. 1. Yaş bakımından.

y. 58

yaşa- 1. Sağ olmak, hayatta bulunmak. **2.** Hayâtını devam ettirmek, ömür sürmek. **3.** Hayâtını belli bir yerde devam ettirmek, bir yerde bulunmak, oturmak.

y.-dığı 11, 37

y.-dığım 47, 51, 54, 58, 105, 122, 132, 137, 160

y.-dığımı 86, 124

y.-dığım 87

y.-dık 39

y.-dım 99, 146, 146

y.-iyordu 158

y.-mak 37, 37, 54, 86, 87, 87, 87, 87, 91, 92, 124, 145, 146, 159

y.-makla 41

y.-makta 11, 134

y.-maktan 84

y.-maktaydı 21, 58

y.-maya 53, 86, 87, 87, 94, 122, 142, 146, 148

y.-miş 92, 158

y.-r 59

y.-rdım 66

y.-sam 129

y.-yacağım 46, 46

y.-yan 48, 92, 138, 147

y.-yıp 150, 159

y.-yordum 158

y.-yorlardı 124

y.-yorlar 11, 91 , 124

y.-yorum 146

y.-yor 149

yaşama- 1. Sağ olmaak, hayatta bulunmamak. **2.** Hayâtını devam ettirmemek, ömür sürmemek. **3.** Hayâtını belli bir yerde devam ettirmemek, bir yerde bulunmamak, oturmamak.

y.-diklarına 11

- y.-dım 129
y.-m 146
y.-miş 158
y.-yor 155
y.-z 137
- yaşanabil-** **1.** Yaşanma ihtimali veya imkânı bulunmamak.
y.-eceğini 146
- yaşar-** **1.** (Göz için) Yaşla dolmak.
y.-arak 126
y.-dığım 104
y.-mıştı 44, 84
- yaşat-** **1.** Yaşamasını sağlamak, hayatta olmasına imkân vermek.
y.-mişler 156
y.-tı 43, 46
y.-tığım 54
y.-tığımı 153
y.-tıkları 96
- yaşatıl-** **1.** Yaşamaları sağlanmak.
y.-maya 91
- yaşayış a.** **1.** Yaşama işi.
y.+ı 33
- yaşlı sf.** **1.** Yaşı ilerlemiş (kimse).
y. 14, 18, 37, 64, 65, 69, 79, 102, 153
- yaşlık a.** **1.** Yaş olma durumu, ıslıklık.
y. 135
- yat-** **1.** Boylu boyunca uzanmak. **2.** Uyumak veya dinlenmek için yatağa girmek. **3.** Hastalanıp yatağa düşmek, yatakta kalmak.
y.-acağım 133
y.-an 30, 36, 42
y.-ar 65
y.-arak 53, 157
y.-arım 26
y.-arken 100
y.-ıyor 25
y.-ıyordu 38
y.-ıyorlardı 123
y.-manın 12
y.-maya 131
y.-miş 156
y.-sa 111
y.-tığı 25, 118
y.-tığım 133
- yatak a.** **1.** Uyumak veya dinlenmek için üzerine veya içine yatırılan şey, karyola, kerevet, sedir vb.
y. 31, 131, 135
y.+a 34, 46, 65, 118
y.+ıma 64
y.+ına 37, 120, 130
y.+ından 25
y.+ında 38, 85
y.+ının 35, 115
y.+ın 25, 53, 115, 129, 134
y.+lardan 25
y.+ta 115, 116, 118, 157, 158
y.+tan 43
- yatakhane a.** (yatak ve Fars. *hâne* “ev, yer” ile yatak-*hâne*) **1.** Okul, fabrika vb. yatılı yerlerde bulunanların yatmaları için ayrılmış yer.
y.+si 25
- yataklı sf.** **1.** Yatağı olan.
y. 129
- yatır-** **1.** Birinin yatmasını sağlamak, yatmasına sebep olmak. **2.** Uyumak.
y.-dığım 130
y.-dım 135
- yatırıl-** **1.** Yatması sağlanmak.
y.-dığından 128
- yatı a.** **1.** Gece misâfirliği.
y.+sı 62
- yatıştırıcı sf.** **1.** Yatıştırmak işini yapan.
y. 96
- yatma-** **1.** Boylu boyunca uzanmamak. **2.** Uyumamak veya dinlenmek için yatağa girmemek.
y.-yarak 64
y.-z 65
- yavaş sf.** **1.** Hızı gerekenden az olan, hızlı olmayan. **2.** Yumuşak huylu, yumuşak başlı, halim. **3.** *zf.* Ağır ağır, âheste. *Yavaş yavaş:* Ağır ağır.
y. 33, 34, 46, 46, 53, 53, 53, 53, 57, 70, 70, 73, 73, 80, 81, 104, 104, 126, 126, 128, 128, 133, 133, 140, 150, 150, 150, 150,
- yavaşça zf.** **1.** Çok yavaş, usulca, yavaşçak.
y. 14, 42, 43, 57, 68, 71, 80, 81, 112, 117, 133, 135, 135, 151, 157, 160
- yavaşla-** **1.** Hızı azalmak, daha yavaş duruma gelmek.
y.-dı 114

- y.-dım 141
- yavaşlat- 1.** Yavaşlamasına sebep olmak veya yavaşlamasını sağlamak, hızını kesmek.
y.-arak 91
- yayıl- 1.** Açılıp serilmek. **2.** Etrâfa dağılmak.
y.-acağını 66
y.-an 38, 60, 72, 125
y.-dı 63, 115, 125, 134
y.-iyordu 81, 112
- yaz a. 1.** 21 Haziran'da başlayıp 23 Eylül'de sona eren, ilkbaharla sonbahar arasındaki yılın en sıcak mevsimi.
y. 12, 58, 143, 143, 144
y.+1 143
- yaz- 1.** (Bir söz veya düşünceyi) Belli işâret ve harflerle bir yere geçirmek. **2.** Yazıya geçirmek, yazı ile anlatmak. **3.** Yazı ile bildirmek, mektup vb. ile haber vermek.
y. 17
y.-acağım 47
y.-acaklarım 47
y.-an 80
y.-arak 52, 62
y.-dı 38
y.-diğim 51, 143, 145, 156
y.-diklarım 145
y.-dılar 24
y.-dım 160
y.-ın 152
y.-iyor 15
y.-iyordu 130, 154
y.-iyorum 159
y.-mak 47, 160
y.-mama 50
y.-masına 139
y.-maya 47, 50
y.-mıştı 143, 146
y.-mıştım 143
- yazama- 1.** Yazma ihtimali veya imkânı bulunmak.
y.-dılar 21
- yazı a. 1.** Yazmak işi, düşüncelerin belli işâretlerle tespit edilmesi. **2.** Dilin seslerini göstermeye yarayan, harf veya şekillerden meydana gelen işâretler sistemi. **3.** Yazma tarzı.
y. 15, 22, 50, 50
- y.+da 57
y.+lar 20
y.+nın 68
y.+sı 80
y.+yı 24, 54, 57
- yazık ünl. 1.** Olmaması gereken bir şey karşısında duyulan üzüntüyü ifâde eder.
y. 44, 46, 46, 46
- yazıl- 1.** Yazmak işi yapılmak.
y.-acak 141
y.-anlarda 145
y.-dığı 43
y.-miş 25, 62, 68
- yazılı sf. 1.** Yazılmış olan.
y. 139
- yazlık 1.** Yaz mevsimine mahsus.
y. 114
- yazma- 1.** (Bir söz veya düşünceyi) Belli işâret ve harflerle bir yere geçirmemek. **2.** Yazı ile bildirmemek, mektup vb. ile haber vermemek.
y.-dı 143
y.-ması 145
y.-yor 22
- ye- 1.** Ağızda çiğneyerek yutmak. **2.** Yenecek bir şeyle karnını doymak.
y.-diğimiz 52
y.-dik 110
y.-mek 56
y.-meye 66
y.-miş 64
y.-yelim 95, 96
y.-yen 95
y.-yordum 89
y.-yor 19
- yedek a. 1.** Gerektiğinde kullanılmak üzere bir şeyin elde bulundurulmuş eşi veya aynı işi görecektir olan benzeri.
y. 19
- yedi a. 1.** Altıdan sonra, sekizden önce gelen sayının adı.
y. 30, 55, 97, 148
- yedir- 1.** Yemesini sağlamak, yemesine sebep olmak. **2.** Ağzına verip beslemek.
y.-dim 131
y.-melerini 12

yegane *sf. Fars. yegāne* **1.** Tek, biricik.
y. 21, 93

yeis *a. Ar. ye's* **1.** Şiddetli üzüntü, keder.
2. Ümitsizlik.
y. 12, 52, 86, 125
y.+e 145
y.+lerinden 93

yel *a.* **1.** Havanın yer değiştirmesi
sonucunda meydana gelen esinti,
rüzgâr.
y.+ler 67

yeme- **1.** Ağızda çiğneyerek yutmamak.
2. Yenecek bir şeyle karnını
doyurmamak.
y.-miştim 125

yemek *a.* **1.** Yemek işi. **2.** Yenmek için
pişirilmiş, hazırlanmış yiyecek, aş,
taam. **3.** Günün belli saatlerinde,
genellikle öğle ve akşam vakitlerinde
yenen yiyecek.
y. 12, 25, 25, 30, 36, 40, 52, 95, 95
y.+e 15, 18
y.+i 30, 66, 95, 130
y.+imi 56
y.+inde 31
y.+ini 19, 96, 110, 131
y.+leri 30
y.+lerinde 51
y.+te 62
y.+ten 35, 62, 132

yen- **1.** Karşısındakine üstün gelmek,
onu mağlûp etmek.
y.-erek 79

yeni *sf.* **1.** Hiç kullanılmamış olan. **2.**
Sonradan ortaya çıkan, sonradan var
olan, üzerinden çok zaman geçmemiş
olan. **3.** Daha önce var olmamış,
söylenmemiş, düşünülmemiş,
değişik, orijinal.
y. 24, 30, 52, 53, 54, 56, 77, 87, 88,
99, 105, 144, 146, 147, 147, 155
y.+lerden 54
y.+lerine 88

yeniden *zf.* **1.** Tekrar, yeni baştan, bir
daha, gene.
y. 41, 43, 46, 146

yenile- **1.** Eskisinin yerine yenisini
koymak, yenisini almak.
y.-yecek 12

yepyeni *sf.* **1.** Çok yeni, hiç
kullanılmamış. **2.** Daha önce
görülmemiş, alışılmamış.
y. 22, 53, 103, 124

yer *a.* **1.** Bir nesne veya kimsenin
kapladığı yâhut kaplayabileceği
boşluk, bulunduğu mahal. **2.** Ayakla
basılan, ayakların altında bulunan
yüzey, zemin. **3.** Yaşanılan, oturlan
şehir, kasaba, mahalle veya toprak. **4.**
Taraf, bölge, ülke.
y. 12, 12, 13, 26, 49, 59, 68, 70, 89,
89, 109, 123
y.+de 11, 23, 25, 37, 55, 57, 58, 63,
68, 70, 70, 72, 72, 74, 83, 84, 88, 95,
95, 101, 109, 111, 113, 121, 121,
123, 125, 131, 138, 148, 151, 151
y.+den 50, 55, 68, 68, 79, 115, 118
y.+dir 102
y.+e 35, 40, 44, 46, 46, 53, 56, 56,
57, 57, 67, 82, 87, 88, 89, 102, 106,
110, 111, 111, 117, 121, 123, 125,
127, 130, 136, 139, 146, 149, 156,
159
y.+i 22, 69, 133, 143, 159
y.+idir 91
y.+imde 22
y.+imden 61, 72, 79, 80, 104, 133,
137
y.+ime 12
y.+imizden 92
y.+in 68, 123
y.+inde 64, 67
y.+inden 15, 18, 112, 113, 138
y.+ine 21, 41, 48, 63, 84, 106, 112,
117, 148, 160
y.+ini 106, 130, 141, 143, 146
y.+ler 108, 123
y.+lerde 24, 92, 100, 126, 144, 159
y.+lerdeki 144
y.+lerden 91 , 103
y.+lere 59, 78, 137, 160
y.+leri 121, 144
y.+lerim 82
y.+lerin 100
y.+lerinde 69
y.+lerinden 100
y.+lerine 19
y.+lerini 88, 113

yerinde *zf.* **1.** Uygun, münâsîp.
y.+lerinden 48

yerleş- **1.** (Bir şey) Âit olduğu yere iyice
oturmak. **2.** Oturmak üzere bir yerde
kalmaya başlamak, mukim olmak. **3.**

Yer bulup rahat bir şekilde oturmak,
kurulmak.
y.-ip 124
y.-miş 147
y.-mişti 149
y.-tim 111

yerleştir- **1.** Yerleşmesini sağlamak, âit olduğu yere oturtmak, yerine koymak.
y.-di 27
y.-erek 115
y.-ince 140
y.-irken 104
y.-mek 104
y.-mekten 141
y.-meye 28
y. -miş 154

yersiz *sf.* **1.** Barınacak, kalacak yeri olmayan. **2.** Yerinde olmayan, uygun dűřmeyen sırasız, uygunsuz.
y. 21, 32, 98, 117

yeryüzü *a.* **1.** Üzerinde yaşadığımız yer küresinin kabuğu, arz. **2.** Dünya.
y.+nde 11, 130, 159
y.+nün 124

yet- **1.** Yetişecek miktarda veya derecede olmak, elvermek, kâfi gelmek. **2.** Kâfi sebep olmak, bir husus için yeterli olmak.
y.-iyordu 73
y.-mekte 29
y.-mesini 150

yeter *sf.* **1.** Daha fazlasına gerek yok, dur, kâfi.
y.+di 147

yetiş- **1.** Ulaşmak, vâsil olmak. **2.** (Vaktinde) Hazır olmak, bitmek, tamamlanmak. **3.** (Yapılacak bir iş için) Tam zamânında gelmek, vaktinde bulunmak.
y.-mek 64

yetişkin *sf.* **1.** Yetişmiş, olgunlaşmış (kimse).
y. 26

yetme- **1.** Yetişecek miktarda veya derecede olmamak, elvermemek, kâfi gelmemek. **2.** Kâfi sebep olmamak, bir husus için yeterli olmamak.
y.-yormuş 30
y.-z 40

yığılı *sf.* **1.** Yığılmış durumda olan.
y. 24

yığın *a.* **1.** Yığılmış şeylerden meydana gelen tepelik, küme. *Yığın yığın:*
1. Yığınlar hâlinde. **2.** Pek çok.
y. 30, 30, 132, 132, 160

yıka- **1.** (Bir şeyi) Su veya başka bir sıvı ile temizlemek.
y.-dım 118, 133
y.-yan 149

yıkan- **1.** Yıkamak işi yapılmak, su ile temizlenmek.
y.-acak 40
y.-maya 14

yıkıl- **1.** (Kurulmuş bir şey) Parçalanıp dağılmak. **2.** Harap olmak, mahvolmak perişan olmak.
y.-acak 59
y.-ma 83
y.-mıştır 100

yıl *a.* **1.** Dünyânın güneş çevresinde tam bir devir yapması için geçen zaman, sene, sâl.
y.+da 31
y.+lar 80
y.+lık 80

yılan *a.* **1.** Omurgalı hayvanlardan, bacakları olmayan, üzeri pullarla kaplı, çatal dilli, büyük bir kısmı zehirli olan, uzun sürüngen hayvan.
y. 71

yılbaşı *a.* **1.** Ocak ayının birinci günü, yılın ilk günü.
y. 110, 110, 131, 145, 149
y.+ndan 131, 132
y.+nın 110

yılış- **1.** Sırtarak sahte tavır ve gülüşlerle yaranmaya çalışmak.
y.-iyordu 111

yıpran- **1.** Zamânın etkisiyle veya çok kullanılmaktan, çok çalışmaktan aşınmak, eskimek. **2.** Eski gücünü kaybetmek.
y.-miş 20, 29

yırt- **1.** (Kâğıt, kumaş vb.ni) Elle iki tarafından tutarak parçalara ayırmak.
y.-arcasına 57
y.-maya 65

yırtın- 1. Bir şeyin olması için aşırı derecede uğraşmak, büyük gayret sarfederek didinmek.
y.-ircasına 111

yirmi a. 1. On dokuzdan sonra, yirmi birden önce gelen sayının adı.
y. 14, 28, 58, 69, 75, 76, 77, 129, 129, 130, 140, 145, 156

yiyecek a. 1. Yenecek şey, azık, mekûlât.
y. 136

yok sf. ve a. 1. Bulunmayan, mevcut olmayan (şey). **2.** Mevcut olmayan, bulunmayan şey, nesne veya kimse. **3.** Mevcut olmama, bulunmama, fıkdan. **4.** Hayır.
y. 15, 26, 27, 35, 39, 42, 44, 44, 44, 45, 45, 46, 46, 47, 55, 61, 75, 81, 81, 82, 82, 85, 87, 91 , 91 , 92, 92, 92, 93, 93, 96, 98, 99, 99, 101, 104, 110, 114, 114, 118, 119, 119, 120, 127, 141, 142, 145, 147, 148, 148, 155,
y.+ken 34
y.+muşum 18
y.+tu 16, 19, 19, 20, 21, 22, 28, 32, 32, 32, 37, 39, 43, 47, 51, 54, 55, 56, 64, 65, 66, 68, 68, 69, 70, 70, 71, 72, 73, 73, 74, 77, 89, 91 , 94, 99, 99, 106, 106, 113, 113, 117, 122, 122, 122, 122, 124, 126, 126, 128, 128, 132, 132, 134, 137, 138, 141, 141, 142, 143, 143, 144, 148, 149, 150, 150, 150, 150, 151, 152, 153, 157, 157, 160
y.+tu 36
y.+tur 93

yokla- 1. Elle dokunup durumunu incelemek, var mı yok mu diye anlamaya çalışmak.
y.-maya 38

yokluk a. 1. Yok olma durumu, bulunmama, fıkdan.
y.+tan 20
y.+umda 144
y.+um148
y.+unu 142
y.+u 30

yoksa bağl. 1. Merak, tereddüt, ümit vb. duyguları ve düşünülen ihtimallerin dışındaki başka bir ihtimâli belirtmek için kullanılır; acaba. **2.** Ters bir ihtimal anlatır; aksi takdirde. **3.** Soru cümlelerinde kesinlik kazanmamış iki

fikri anlatan kelimelerin arasına getirilir. **4.** Olması istenmeyen, öyle olması ihtimâliinden kaçınılan bir husûsu belirtir; sakın, olmaya ki.
y. 13, 17, 70, 72, 75, 91, 101, 123, 130, 133, 145, 149

yokuş a. 1. Yukarıya doğru yükselen dik yol.
y.-lar 24
y.+unun 35

yol a. 1. Bir yerden bir yere gitmek amacıyla içinden veya üzerinden geçilen yer, tarık, rah. **2.** İki yer arasında düzenlenmiş ulaşım şeridi. *Yola getirmek:* Ters tutumunu düzeltmek, uslandırmak, ıslâh etmek.
y. 50, 79, 137, 139, 139, 141
y.+a 88, 99, 124, 125, 147
y.+da 12, 13, 16, 36, 46, 64, 79, 104, 114, 123, 125, 126, 132, 149
y.+dalar 157
y.+dan 110, 121, 123, 150
y.+larda 35, 56, 65, 88, 91 , 126, 132
y.+lardan 94, 99
y.-ları 109
y.-larımız 159
y.-larına 24
y.+u 134
y.+uma 121
y.+umu 79
y.+umun 46
y.+un 24, 36, 37, 45, 81, 104, 114, 153
y.+una 68, 82, 89, 117, 139, 141
y.+unda 57, 100
y.+undaki 49
y.+unu 36, 67, 68, 73, 85, 96, 127
y.+unuza 84

volculuk a. 1. Bir yerden bir yere gidiş veya geliş, seyahat.
y. 40, 51
y.+a 123
y.+un 141, 141
y.+ta 61

yolla- 1. Göndermek.
y.-diğini 50
y.-maktan 30
y.-rim 26
y.-yordu 19
y.-yordum143

yollayıver- 1. Bir anda yollamak.
y. 26

yolsuz *sf.* **1.** Yolu olmayan.
y. 144

yolsuzluk *a.* **1.** Yolsuz olma durumu.
y.+lar 138

yor- **1.** Yorgun duruma getirmek,
yorgunluk vermek.
y.-an 35
y.-duğu 45

yordam *a.* **1.** Çalım, gösteriş, edâ. **2.**
Kılavuzluk, yardım.
y.+ıyla 115

yorgan *a.* **1.** Yatarken örtüntülen, içi
pamuk, yün vb. ile doldurularak
dikilmiş örtü.
y.+ı 35, 116, 116
y.+ın 115

yorgun *sf.* **1.** Gösterdiği çabadan ve
hareketlilikten dolayı gücü azalmış
olan, sarfettiği çabanın etkisini
üzerinde hissedilen, yorulmuş. **2.**
Yaşadığı olaylardan dolayı bezginlik
duyan, bezmiş olan.
y. 38

yorgunluk *a.* **1.** Yorgun olma, uzun ve
sürekli sayılabilecek bir çalışmadan
sonra vücutta hissedilen güç azalması
durumu.
y. 45, 86, 120, 125

yorucu *sf.* **1.** Yorgunluğa sebep olan,
yorgunluk veren.
y. 17
y.+lukunu 85

yorul- **1.** Sarfettiği çaba sonucu
yorgunluk duymak, yorgun duruma
gelmek.
y.-acaksın 135
y.-anlar 124
y.-dukları 60
y.-dun 32, 130
y.-masının 129

yorulma- **1.** Sarfettiği çaba sonucu
yorgunluk duymamak, yorgun
duruma gelmemek.
y.-dan 131, 144

yoruluver- **1.** Çabucak veya kısa sürede
yorulmak.
y. 150

yosun *a.* **1.** Kök, gövde, yaprak, çiçek
gibi ana organlardan yoksun bulunan
ve çoğu sularda yetişen ilkel
bitkilerin ortak adı.
y.+lar 91

yosunlu *sf.* **1.** Yosunla kaplanmış, yosun
bağlamış.
y. 136

yudum *a.* **1.** Bir içište yutulan içecek
miktarı.
y. 95

Yugoslavya *öz. a.*
Y.+nın 19

yukarı *a.* **1.** Bir şeyin aşağı kabul edilen
kısmına göre üstte kalan tarafı veya
bu tarafta bulunan kısmı. **2. a. ve sf.**
Bulunulan yere göre seviye
bakımından daha yüksekte olan veya
daha yüksek kabul edilen taraf yâhut
bu tarafta bulunan şey. **3. a. ve sf.**
Üst üste dizilmiş şeyler içinde
alttakine göre üst taraf veya üst
tarafta bulunan, benzerlerinden üstte
olan yer.
y. 64, 72, 77, 85, 102, 111, 113, 115,
115, 119, 126, 130, 146
y.+dan 67

yum- **1.** Sıkıp kapamak.
y.-arak 37

yumruk *a.* **1.** Elin, parmakları
yumulmuş ve sıkılmış hâli.
y. 135
y.+unu 52

yumurcak *a.* **1.** Yaramaz çocuk.
y.+larına 30

yumurta *a.* **1.** Bir dişinin vücûdunda
oluşan ve döllenmeden sonra
gelişerek aynı türden bir canlı
meydan getiren hücre. **2.** Kümes
hayvanları ve özellikle tavuk
tarafından yumurtlanan, beslenmede
çok önemli bir yeri olan, protein ve
lipit bakımından çok zengin, üstü
beyaz, kırılğan bir kabukla kaplı,
beyzî biçimde bir besin maddesi.
y. 30, 31, 66, 70

yumuşak *sf.* **1.** Üzerine dokunulduğunda
çöken, çukurlaşan, eski biçimini
kaybeden. **2.** Dokunulması hoş olan,

- dokunulunca hoş bir duygu uyandıran.
y. 65, 66, 80, 83, 91, 97, 106, 133
- yumuşaklık** *a.* **1.** Yumuşak olma durumu.
y. 119
- yumuşat-** **1.** Yumuşak duruma getirmek.
2. Bir kimsenin inadını, öfkesini geçirmek, hafifletmek.
y.-mışa 127
- yumuşatıcı** *a.* **1.** Yumuşamayı sağlayan kimyasal madde. **2.** *mec.* Teskin edici.
y. 65
- yuvurlak** *sf.* **1.** Top veya küre biçiminde olan, müdevver, kürevî. **2.** Tekerlek biçiminde, çember biçiminde olan.
y. 60, 69
- yuvurlan-** **1.** Kendi üzerinde döne döne hareket etmek. **2.** Döne döne düşmek.
y.-acaktık 114
y.-an 124
y.-ıp 128
- yük** *a.* **1.** Bir insan veya taşıtın taşıdığı şeylerin bütünü. **2.** İnsana baskı yapan ağır durum veya görev.
y.+e 123
y.+leri 30
y.+ü 148
- yükle-** **1.** (Taşınacak eşyâyı) Taşıma işini yapacak taşıta yerleştirmek. **2.** (Suçu, kabâhati, kusûru...) Birinin üstüne atmak.
y.-menin 157
- yüklen-** **1.** Taşınacak eşyâ taşıta yerleştirilmek. **2.** *mec.* (Bir işi, bir görevi) Yapmayı kabul etmek, üstüne almak.
y.-en 121
y.-mektedy 29
- yüksek** *sf.* **1.** Tabanı ile en üst noktası arasındaki mesâfe kendi cinsinden olan şeylere göre fazla olan. **2.** Belli bir yere göre daha yukarıda bulunan. **3.** Normal kabul edilen seviyenin üstünde olan.
y. 29, 30, 31, 69, 91, 102, 128, 131
- yüksekçe** **1.** Biraz yüksek olan.
y. 57, 121
- yüksel-** **1.** Yüksek çıkmaq, uruç etmek. **2.** Normal kabul edilen seviyenin üstüne çıkmak, artmak.
y.-en 12
- yükselt-** **1.** Yüksek çıkarmak, yukarı kaldırmak. **2.** Yüksek duruma getirmek.
y.-iyor 36
- yün** *a.* **1.** Koyun, keçi, deve vb. hayvanların vücûdunu örten, dokuma sanâyiinde, yatak, yastık ve yorgan yapmakta kullanılan tüylere verilen isim. **2.** *sf.* Koyun vb.nin tüylerinden yapılmış.
y. 20, 25, 34, 113
y.+den 26
- yürek** *a.* **1.** Kalp. **2.** İnsanın bütün duygularının kaynağı ve mânevî varlığının merkezi, gönül. **3.** İç.
y.+im 57, 83, 127
y.+i 112
- yürü-** **1.** Adım atarak ilerlemek. **2.** (Bir kimse veya nesne) Bir yöne doğru yer değiştirmek, yer değiştirerek ilerlemek.
y.-dü 61, 105, 154
y.-düğümüz 15, 33
y.-düğünü 37
y.-dük 81, 82, 153
y.-düm 16, 35, 36, 65, 67, 80, 121, 121, 121, 121, 121, 150, 150
y.-mek 36, 57, 97
y.-mem 125
y.-meye 24, 82, 89, 113, 120, 124
y.-müştük
y.-müşüm 35
y.-r 27
y.-rken 87, 123
y.-sün 100
y.-yeceğim 160
y.-yecek 88, 98
y.-yelim 104
y.-yen 12, 33, 69
y.-yerek 17, 159
y.-yor 12, 121
y.-yordu 37, 63, 64, 73, 106
y.-yorduk 106, 152
y.-yordum 67, 68, 68, 121
y.-yordunuz 76
y.-yüp 37
- yürüt-** **1.** Yürümesini sağlamak, yürümesine yardımcı olmak.

y.-mek 29

yürütme- 1. Yürümesini sağlamamak, yürümesine yardımcı olmamak.
y.-den 138

yürüeybil- 1. Yürüme ihtimali veya imkânı bulunmak.
y.-ecek 146

yürüyüş a. 1. Yürüme işi.
y. +lerinde 53
y. +ünden 70

yüz 1 a. 1. Başın, üzerinde alın, kaş, göz, burun, yanaklar, ağız, ve çene bulunan ön kısmı, surat, çehre.
y. 55, 108
y.+leri 29, 112
y.+lerinde 53, 60
y.+lerini 67
y.+ü 11, 52, 55, 57, 63, 63, 83, 88, 93, 115, 116, 125, 129, 129, 141, 142, 146, 153, 158
y.+üm 59, 80
y.+ümde 15, 16, 45, 49, 63, 64, 73, 77, 83, 103
y.+üme 17, 26, 43, 43, 44, 60, 61, 64, 64, 75, 79, 95, 101, 104, 104, 104, 118, 118, 120, 120, 120, 127, 132, 152, 156
y.+ümü 46, 49, 63, 93, 98, 116, 118, 133, 136
y.+ümün 84, 128
y.+ün 35
y.+ünde 17, 18, 21, 22, 25, 39, 56, 63, 69, 71, 72, 73, 77, 81, 89, 139, 157,
y.+ündeki 49, 92
y.+ünden 71, 95, 134
y.+üne 15, 20, 26, 29, 36, 43, 69, 72, 76, 77, 80, 83, 84, 89, 102, 115, 117, 119, 135, 157
y.+ünü 22, 24, 39, 42, 42, 68, 70, 91, 113, 115, 118, 129, 151, 156, 157,
y.+ünün 23, 32, 37, 57, 74, 84, 100, 153
y.+ünüzün 92
y.+üyle 114

yüz 2 a. 1. Doksan dokuzdan sonra, yüz birden önce gelen sayının adı.
y. 53, 91, 91, 121, 123, 128, 136
y. +lerce 30, 67, 111
y.+lercesini 11

yüz 3 takı. 1. Sebebiyle, -den ötürü.
y. +ümünden 104

y. +ünden 21, 50, 50, 52, 62, 78, 92, 101
y.+ ünüzden 104, 104

yüzde yüz zf. 1. Kesinlikle.
2. Tam olarak.
y. 97, 108

yüzlü sf. 1. Yüzü herhangi bir nitelikte olan.
y. 121

yüzükoyun zf. 1. Yüzü yere gelmek üzere.
y. 53

yüzüstü zf. 1. Yüzü yere gelecek şekilde, yüzükoyun. 2. *mec.* Yarım durumda, tamamlanmamış olarak.
y. 138, 157

Z

zaaf a. Ar. za'f 1. İrade zayıflığı, dayanamama.
z.+larına 33

zabit a. (Ar. zabt "korumak; yakalamak, tutmak"tan zābiṭ) 1. Eskiden orduda rütbesi teğmenden binbaşıya kadar olan subay.
z.+ler 52
z.+lere 52, 66
z.+lerini 52
z.+ten 51, 53

zafer a. Ar. zafer 1. Savaşta kazanılan gâlibiyet, utku, nusret.
z.+in 66

zahmet a. Ar. zaḥmet 1. Sıkıntı, eziyet.
2. Güçlük, zorluk.
z. 40, 144

zahmetli sf. 1. Zahmet veren, sıkıntılı, güç, zor, yorucu.
z. 32

zalimlik a. 1. Zâlim olma durumu.
z. 23

zaman a. Ar. zemān 1. Olmuş ve olacak hâdiselerin birbiri ardınca cereyan edişinin düşüncemizde meydana getirdiği başı ve sonu belli olmayan soyut kavram, vakital. 2. Bu kavramın belirli sınırlar içinde kalan

bir parçası, vakital. **3.** Bir önce veya bir sonraya göre belirli bir an.

z. 11, 11, 11, 12, 12, 13, 14, 16, 16, 16, 18, 19, 19, 20, 31, 33, 34, 34, 35, 38, 38, 40, 41, 43, 44, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 49, 50, 51, 55, 57, 58, 58, 60, 63, 68, 71, 73, 75, 75, 75, 75, 75, 77, 79, 81, 82, 85, 86, 86, 86, 87, 87, 87, 88, 89, 89, 91, 93, 94, 97, 97, 97, 98, 98, 99, 100, 102, 102, 103, 104, 105, 105, 106, 107, 107, 108, 109, 109, 109, 111, 113, 114, 115, 115, 116, 117, 121, 122, 122, 122, 122, 123, 123, 124, 124, 125, 126, 126, 126, 127, 130, 130, 130, 133, 133, 136, 136, 136, 139, 139, 140, 140, 142, 142, 143, 143, 143, 145, 145, 145, 146, 146, 147, 147, 148, 149, 151, 151, 153, 154, 155, 156, 156, 158, 159, 160
z.+a 14, 55, 84, 85, 86, 118, 145, 158
z.+da 13, 23, 31, 50, 64, 89, 98, 98, 119, 133
z.+dan 23, 88, 100, 117, 118, 119, 119, 131, 133, 135, 158
z.+dır 137
z.+ı 108, 143
z.+ımda 13
z.+ın 34, 70, 140
z.+ında 52, 144
z.+ki 23, 27, 34, 38, 61, 118, 120, 145, 146, 150,
z.+kinden 66, 85, 93, 158
z.+la 33, 52, 53, 86, 149, 159
z.+lar 20, 33, 36, 38, 49, 86, 100, 104, 108, 109, 154
z.+larda 19, 74, 102, 106, 142
z.+ları 21
z.+ların 129
z.+larında 17, 20, 30, 34, 52
z.+larını 51

zampara *a.* (Fars. *zen* “kadın” ve *bāre* “dost”> *zen-bāre* > *zen-pāre*’den) **1.** Kadın peşinde koşan çapkın erkek.
z. 73

zannedil- **1.** Öyle olabileceği düşünölmek, sanılmak.
z.-diği 146
z.-en 100

zannet- (*Ar. zann* + *T. etmek, eylemek*)
1. Sanmak.
z.-ecek 98
z.-enet- 98
z.-en 112
z.-er 13

z.-erdim 107
z.-erek 88
z.-ilen 147
z.-iyordum 36, 37, 54, 56, 123
z.-iyordunuz 116
z.-iyordu 112
z.-iyormuşum 135
z.-iyorumet- 82
z.-iyorum 29, 81, 82, 135
z.-iyoruz 38
z.-mek 37, 70, 108, 110, 137
z.-mekle 114
z.-mekten 93
z.-mektir 93
z.-miştim 76, 77, 79, 157
z.-tiği 46, 109
z.-tiğim 25, 46, 71, 100, 121, 124, 124, 147
z.-tiğimden 47, 111
z.-tiğimiz 122
z.-tiğiniz 98
z.-tikçe 142
z.-tiler 96
z.-tim 13, 114, 133
z.-tirecek 32, 132
z.-tiren 146

zannetme- **1.** Sanmamak.
z.-m 22, 75, 120, 159

zapt *a.* *Ar. zabt* **1.** Tutma, kuvvetle tutma. **2.** Yönetimi altına alma, sâhip olma.
z. 83, 85, 96, 103, 151

zarar *a.* *Ar. zarar* **1.** Bir kimse veya şeyin sebep olduğu kayıp, kötü sonuç, ziyan.
z. 105
z.+ı 17

zararlı *sf.* **1.** Zararı dokunan, zarar veren, muzır.
z. 15, 108, 151
z.+dır 93

zarf *a.* *Ar. zarf* **1.** İçine mektup, evrak, kart vb. koymaya yarayan kese biçiminde kâğıt mahfaza.
z. 139

zarfında *takı.* **1.** Süresince, belli bir sürede.
z.+ında 62, 92, 129, 140, 146

zaruret *a.* *Ar. zarūret* **1.** Mecbûriyet, zorunluluk.
z.+ler 15

zat *a. Ar. zāt* **1.** Kimse, kişi, şahıs, özellikle saygıdeğer kimse.
z. +a 18

zaten *zf. (Ar. zāt'ın tenvinli şekli zāten)*
1. Esâsen, aslında.
z. 16, 26, 47, 47, 48, 50, 51, 70, 73, 77, 92, 92, 93, 98, 108, 110, 110, 112, 122, 130, 145

zatülcenp *a. (Ar. zāt ve cenb ile zātu'l-cenb)* **1.** Akciğer veya göğüs zarı iltihâbı, sathıcan.
z. 20
z.+ti 129

zatürree *a. (Ar. zāt ve er-rie ile zātu'r-rie)* **1.** Ateş ve öksürükle kendini gösteren tehlikeli bir akciğer iltihâbı.
z. 39

zavallı *sf. 1.* Zor şartlar altında bulunup bu şartları değiştirmeye gücü yetmeyen, acımacak durumda olan (kimse), çâresiz, biçâre.
z. 20, 29, 37, 41, 82, 89, 93, 131, 157
z.+lar 100
z.+lara 15
z.+ydı 142

zavallılık a. 1. Zavallı olma durumu.
z. 71
z.+ıma 65
z.+ından 144
z.+ının 101
z.+ın 23
z.+ları 98

zayıf *sf. Ar. za'if* **1.** Eti ve yağı az olan, şişman olmayan (canlı). **2.** Yeterli maddî ve fizikî gücü olmayan, güçsüz. **3.** Sağlam ve dayanıklı olmayan.
z. 87, 152, 155, 156

zeki *sf. ve i. (Ar. zekā' "çabuk anlamak"tan zeki)*
1. Çabuk anlayan, anlama yeteneği olan, zekâsı keskin (kimse). **2.** *sf.* Zekâsını belli eden, zekâ belirtisi taşıyan
z. 15

zengin *sf. ve a. (Fars. sengin "taşlı, değerli taşlarla süslü, pahalı"dan)* **1.** Malı ve parası çok olan, varlıklı. **2.**

Kendisinde bulunan şeyin pek çok çeşidine veya miktârına sâhip olan.
z. 66, 72, 79, 109, 158

zenginlik a. 1. Zengin olma durumu.
z.+i 49
z.+lerle 11

zevk *a. Ar. zevk* **1.** Hoşa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu. **2.** Hoşa giden veya eğlendiren şey.
z. 33, 37, 53, 98, 102, 110, 146, 148
z.+im 48
z.+le 55
z.+ler 69
z.+lerinden 141
z.+lerine 97

zeytin *a. Ar. zeytūn* **1.** Zeytingillerden, Akdeniz ülkelerinde yetişen, uzun ömürlü, yaprakları küçük ve gümüş renginde bir ağaç.
z. 58, 100, 100, 143, 144
z.+lerini 145

zeytinlik a. 1. Zeytin ağacı yetiştirilen, zeytin ağacı çok olan yer.
z. 138
z.+ler 144, 148
z.+lerde 143
z.+lerden 143
z.+leri 66, 144
z.+lerimi 148

zındıkça 1. Gavurca davranışlar.
z. 110

zıt *sf. ve a. Ar. zidd* **1.** Nitelikleri, özellikleri ve durumları birbirine aykırı olan (şey), bir şeyin aksi, tersi, karşıt.
z. 22

zihin *a. Ar. zihn* **1.** İnsanın kendini ve çevresini bilmesinde rol oynayan idrak, tanıma, anlama, kavrama, hatırlama, sembolleştirme, muhâkeme ve soyutlama gibi faaliyetlerin bütünü. **2.** Anlayış, kavrayış, akıl.
z.+imden 41, 69, 87, 89, 140
z.+imin 126
z.+im 145
z.+inden 14

zil *a. (Fars. zir "sazda ince sesli tel"den [?])* **1.** Küçük mâdenî bir çanla buna vuran bir tokmaktan

oluşan, elle veya başka bir düzenle işlenen haber verme ve uyarma aracı.

z. 26

z.+e 127

z.+i 24

zincir *a. Fars. zencir* **1.** Birbirine geçmiş mâdenî halkalardan meydana gelen bağ.

z.+ine 88

ziraat *a. Ar. zirâ'at* **1.** Bitki yetiştirmek amacıyla toprak üzerinde yapılan çalışmaların bütünü, çiftçilik, tarım.

z. 35

ziyade *sf. Ar. ziyâde* **1.** Fazla, çok. **2.** Daha çok. **3.** *zf.* Çok.

z. 11, 16, 35, 48, 57, 92, 101, 106, 110, 113, 118, 118, 118, 119, 119, 125, 132, 157, 158

ziyan *a. Fars. ziyân* **1.** Bir şey veya kimsenin sebep olduğu çıkar kaybı, zarar

z. 53, 124, 139

ziyaret *a. Ar. ziyâret* **1.** Bir kimseyi veya bir yeri görmeye gitme.

z. 24, 27, 102, 128, 143, 152

z.+inize 27

z.+lerim 131

z.+lerinden 105

ziyaretçi *a.* **1.** Ziyârete giden, ziyaret eden kimse.

z.+si 91

z.+ye 128

zonk zonk *zf.* **1.** Zonklamak ve sızlamak fiilleriyle kullanılır ve mânâyı kuvvetlendirir, şiddetle.

z. 89

zonkla- 1. Nabız atar gibi kesik kesik ve şiddetli bir şekilde ağrmak.

z.-yan 59

zor *sf. (Fars. zūr "güç, kuvvet"ten)*

1. Sıkıntı çekilerek yapılan, güçlüğü olan, güç yapılan. **2.** Sıkıntı, rahatsızlık, ıztrap.

z. 36, 83, 96

zoraki *sf. (zor ve Yun. -aki ekiyle)* **1.** İçten gelmeyen, zorlama, sun'î.

z. 42

zorla *zf.* **1.** Zor kullanarak. **2.** İstemeye istemeye, isteksiz olarak, zoraki.

z. 71, 94, 113, 153

zorla- 1. (Bir şeyin olması için) Birine baskı yapmak, üstüne düşüp mecbur etmek.

z.-dıkça 89

z.-yordu 111

züppelik *a.* **1.** Züppe olma durumu.

z.+e 144

Toplam kelime: 40089

Geçerli kelime: 40082

Geçersiz kelime: 7

Alt madde: 11288

Madde başı: 3808

3.2. Kişi Adları Dizini

Ahmet

A.49

Aleksandr Duma

A.D. +lar 49

Amine

A. 55

Andreas del Sarto

A. +nun 57

Charite

C. 128

C. +ye 127

Cihat

C.+ın 28

C.+la 41

Döppke

D. 51, 64, 66, 78, 152, 153, 155

D.+ nin 65, 152, 156

Döppkel

D. 151

Fahriye

F. 49, 58

F. +den103

Ferhunde

F. 28, 29, 31, 41

Frau Van

F. 51, 56, 62, 63, 63, 64, 65, 66, 67, 78,
105, 106, 136, 146, 151, 151, 151,
153, 156

Halit Ziya

H. 55

Hamdi

H. 13, 14, 14, 16, 16, 17, 20, 21, 21, 22,
23, 24, 24

H.+de 15

H.+nin 14, 16, 16, 20, 22, 29

H.+ye 14, 17, 17

H.+yi 13, 21, 22

Hatipzade Raif

H. 82

Jacob

J. 131

Ka De We

K. 67

Klara Miliç

K. 54

Kleist

K. 123

Kleopatra

K.+dan 55

Madonna

M. 58, 74, 76

M.+m 119, 157

M.+nın 57, 153

M.+sından 116

M.+sını 57

M.+ya 57, 64, 67

M.+yadı 63

M.+yı 84, 102, 123

Madonna d elle Arpie

M. 57

Maria

M. 56, 57, 83, 85, 86, 86, 87, 91 , 93, 94,
99, 100, 101, 105, 106, 107, 107,
107, 109, 110, 111, 111, 112, 112,
112, 113, 114, 119, 119, 122, 123,
123, 125, 127, 128, 129, 129, 129,
130, 131, 137, 137, 139, 140, 140,
140, 141, 143, 145, 146, 149, 151,
152, 154, 155, 155, 155, 155, 155,
156, 157, 158, 159

M.+da 152

M.+dan 134, 144, 146

M.+nın 102, 102, 109, 111, 117, 122,
133, 133, 134, 145, 149

M.+ya 113, 122, 145, 156

M.+yı 139, 154

Mehmet

M. 66

Mihriye

M. 30, 30, 31, 31, 34, 34, 38, 39, 40, 41,
42, 43

Mithat

M. 49

Mualla

M.+nın 28

Mucius Scaevola

M. 49

Muhammed

M.+in 55

Murat

M. 49

Necla

N. 31, 38, 41, 42, 42, 43

N.+dan 32

N.+nın 28, 30, 38

Nefise

N. 48, 50, 111

Nihal

N.+inden 55

Nurettin

N. 29, 30, 30, 31, 31, 38, 39, 39, 42, 42,
42

Nurten

N. 28, 31, 41

N.+i 26, 32

Orhan

O.+ı 28

Raif

R. 11, 11, 17, 17, 17, 18, 19, 19, 20, 20,
20, 20, 20, 21, 21, 22, 23, 23, 23, 23,
24, 24, 25, 25, 25, 26, 26, 27, 28, 28,
28, 29, 30, 30, 30, 31, 31, 32, 32, 32,
33, 34, 34, 34, 34, 35, 35, 36, 36, 37,
38, 38, 38, 39, 39, 39, 40, 40, 40, 40,
40, 41, 41, 41, 43, 43, 43, 43, 43, 44,
44, 44, 45, 45, 46, 46, 66, 82, 82, 82,
83, 93, 112, 112, 114, 114, 115, 115,
119, 120, 125, 125, 129, 134, 139,
140, 150, 158, 160, 160, 160, 160

R.+siniz 150

Refika

R.+m 26

Saniye

S. 31, 63, 68, 105, 140, 157

S.+den 29, 75

S.+nin 71

Theodor

T. 62

Turgenyef

T.+in 54, 62

Vecihi

V. 49, 55

Vedat

V.+ı 41

V.+la 28

3.3. Yer Adları Dizini

Afrika

A.+da 49

Almanya

A.+da 50, 146

A.+nın 51, 52, 62, 66

A.+ya 52, 52, 54

A.+yı 52, 101

Anadolu

A.66

Ankara

A. 153

A.+da 12, 26, 151, 151, 151

A.+dan 152, 153

A.+nın 12, 24, 27

A. +ya 148, 152, 152

Avrupa

A. 52, 111

A.+da 51, 62

A.+nın 51

A.+yı 49, 50

Bağdat

B. 152

B.+ta 152, 152

Balıkesir

B.+de148

Bavyera

B. 101

Berlin

B. 52, 53, 65, 106, 141

B.+de 70, 77, 77, 82, 91 , 149, 153,
154,155

B.+deki 146

B.+den 139, 146,154

B.+e 51, 51, 124, 143, 152, 152, 155,
155

B. +in 91

Bulgaristan

B. 51

Edremit

E. 47

E.+te 48

Havran

H. 66, 141, 143

H.+a 50, 138, 142

H.+da 66, 138, 142

H.+daki 53, 66, 139

H.+dayken 58

H.+ı 66

İsmetpaşa

İ. 24, 27

İstanbul

İ.+a 48, 144

İ.+da 50, 50, 111

İ.+daki 48

İ.+dakinden 50

İ.+dayken 51

İsviçre

İ. 153

İtalya

İ.+ya 29

Kanarya adası

K. a. +larından 51

Keçiören

K. 35, 36

Konakönü

K. 48

Köstence

K. +de141

Kurfürstendam

K.+ın 67

Mısır

M. 101

Nollendorf

N. 67

Paris

P. 49

Polonya

P. 141

Potsdam

P. 143

P.+a 123

Prag

P. 110, 151, 155

P.+a 151, 154, 156

P. +da 139

P.+dan 127, 130, 146, 155

Prusya

P.+ya 155

Ren

R. 111

Roma

R. 49

Romanya

R. 141

Tiergarten

T. 82

T.+deki 136

T.+den 85

T.+e 65

T.+in 87

Türkiye

T.+de 51, 60, 153

T. +den 106, 137, 153

T. +ye 66, 141, 141, 141, 143, 155

Wansee

W. 132

W.+ydi 123

Wittenberg

W. 67

Yugoslavya

Y.+nın 19

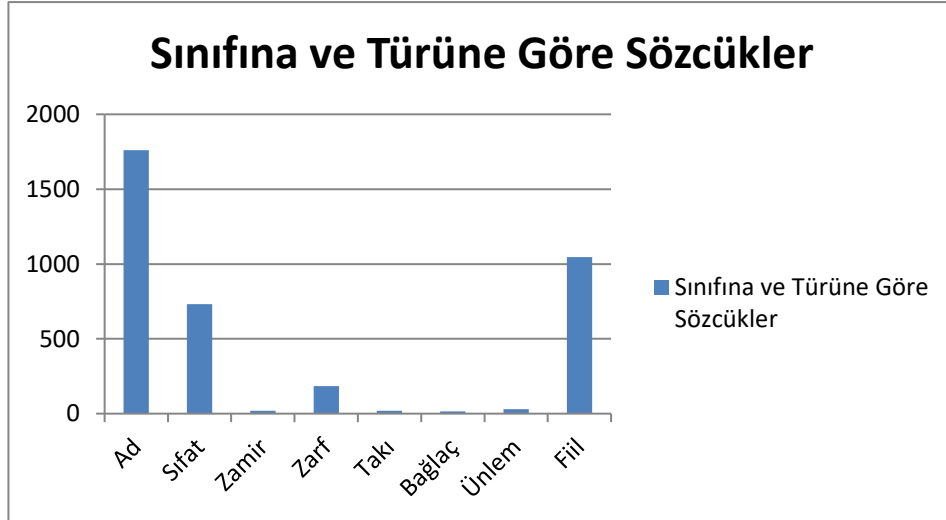
SONUÇ

Söz varlığı, toplumu yansıtan en önemli araçtır. Söz varlığı denilince, o dilin sadece sözcükleri değil aynı zamanda deyimlerinin, atasözlerinin ve ikilemelerinin de anlaşılması gerekmektedir.

Yapılan bu çalışmada *Kürk Mantolu Madonna* adlı romanın söz varlığının ortaya konması amaçlanmıştır. Bununla birlikte *Kürk Mantolu Madonna* romanının sözlüğü hazırlanmıştır. Söz varlığından yola çıkılarak eserde geçen atasözleri, deyimler, ikilemeler tespit edilmiş ve romanda geçen yerlerine göre listelendirilmiştir. Söz varlığının tespiti için gramatikal dizin çalışması yapılmıştır.

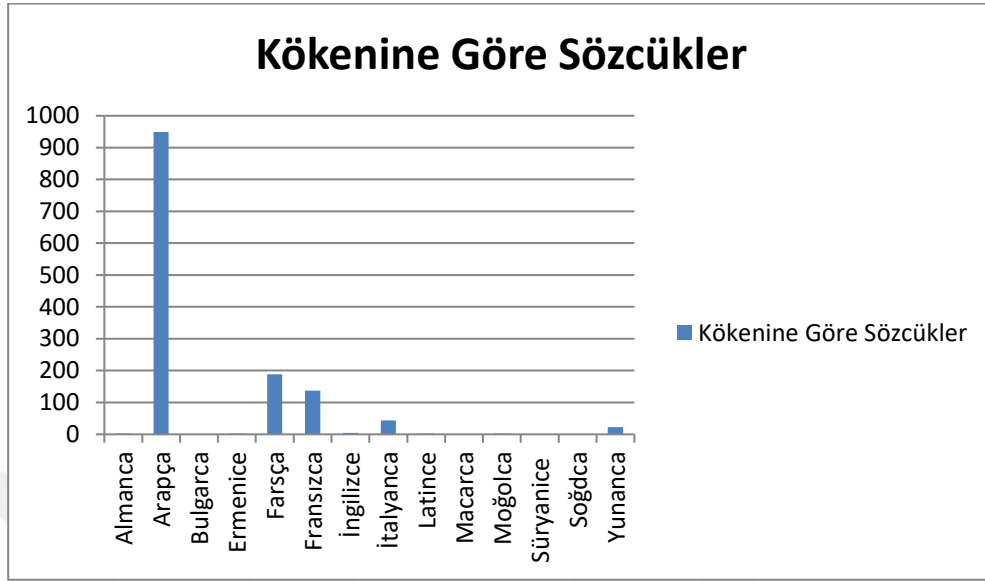
Kürk Mantolu Madonna romanında yazarın madde başı olarak kullandığı kelime sayısı 3808'dur. Sınıfına ve türüne göre sözcüklerin dağılım grafiği şu şekildedir:

Tablo 1. *Kürk Mantolu Madonna* Romanındaki Sözcüklerin Sınıfına ve Türüne Göre Dağılım Grafiği

Romandaki alıntı sözcüklerin toplam sayısı 1560'dır. Eserdeki alıntılarda Arapça ve Fransızca kelimelerin sıklığı dikkat çekmektedir. Kökenine göre sözcüklerin dağılım grafiği şu şekildedir:

Tablo 2. Kürk Mantolu Madonna Romanındaki Sözcüklerin Kökenine Göre Dağılım Grafiği

Kürk Mantolu Madonna romanında sıklığı en fazla olan kelime “bir” kelimesidir. Bu kelime toplamda 1642 kere tekrarlanmıştır. İkinci sırayı ise 897 defa ile “ve” kelimesi almaktadır. Daha sonra da sırayı ben, bana sözcükleri takip etmektedir.

Romanda en çok kullanılan fiil ise et- fiillidir. Toplamda 560 kez kullanılmıştır. Bu sırayı de-, al-, ver- fiilleri takip etmektedir.

Romanda anlatımı güçlendirmek için ikilemelere sıkça başvurulmuştur. Çalışmanın ikilemeler kısmında romanda geçen ikilemeler tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu tespitten yola çıkılarak romanda en çok kullanılan ikileme ‘ara sıra’dır. Toplamda 25 kez kullanılmıştır.

Roman aynı zamanda deyimler açısından da oldukça zengin bir eserdir. Buradan hareketle anlatılmak istenenin okuyucuya daha etkili şekilde anlatıldığı söylenebilir.

Romanda ikilemeler ve deyimlerin sıkça kullanıldığı görülürken atasözlerine hiç rastlanmamıştır.

Roman iki farklı anlatıcının bakış açısıyla kaleme alınmıştır. Romandaki olaylar ve şahıslar yazarın hayatıyla örtüşmektedir. Yazarın düşünce dünyasında yer edinen aşk, sevgi, yalnızlık kavramlarının romandaki yansımaları görmek mümkündür. Raif Efendi yalnızlık

kelimesinin vücut bulmuş halidir. Romanda Raif Efendi içe kapanık bir insan profili çizer. Kürk Mantolu Madonna romanında kişi ve yer adları sınırlıdır. Yazar diğer eserlerinde de olduğu gibi daha çok gezip gördüğü, yaşamış olduğu yerleri kaleme almıştır.

Yapılan çalışmada söz varlığından hareketle yazarın üslubu ile ilgili çıkarımlarda bulunulmaya çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (2015). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Türk Dili Kurumu.
- Aksan, D. (2006). *Türkçenin Söz Varlığı*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Aksoy, Ö. A. (1988). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*. İstanbul: İnkılap.
- Ali: (2009). *Kürk Mantolu Madonna*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Aydın, Y. (2018). *Türkçe Sözlük'te İlişki Sözleri (Yüksek Lisans Tezi)*. Kırklareli: Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ayverdi, İ. (2011). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul: Kubbealtı-Milliyet.
- Banguoğlu, T. (2007). *Türkçenin Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Bezirci, A. (1979). *Sabahattin Ali: Hayatı/ Hikayeleri/ Romanları*. İstanbul: Gözlem.
- Bezirci, A. (1997). *Sabahattin Ali -Yaşamı, Kişiliği, Sanatı, Hikayeleri, Romanları-*. İstanbul: Evrensel Basım.
- Çotuksöken, Y. (1988). *Deyimlerimiz*. İstanbul: Varlık.
- Demircan, Ö. (1996). "Türkçe Yansımaların Özüne Doğru". *Dilbilim Araştırmaları*.
- Ergin, M. (2011). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak.
- Gencan, N. T. (1975). *Dilbilgisi*. İstanbul: Türk Dil Kurumu.
- Gül, Z. (2008). *Fakir Baykurt'un Yılanların Öcü Romanındaki Söz Varlığı (Yüksek Lisans Tezi)*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hatipoğlu, V. (1981). *Türk Dilinde İnkileme*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Mangır, M. (2009). *Osman Cemal Kaygılı'nın Eserlerindeki Söz Varlığı (Doktora Tezi)*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Moran, B. (2014). *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 2 Sabahattin Ali'den Yusuf Atılgan'a*. İstanbul: İletişim.
- Özcan: (2018). *Sabahattin Ali'nin "Kuyucaklı Yusuf" Romanında Söz Varlığı (Yüksek Lisans Tezi)*. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Püsküllüoğlu, A. (1998). *Türkçe Deyimler Sözlüğü*. Ankara: Arkadaş.
- Sönmez: (2016). *A'dan Z'ye Sabahattin Ali*. İstanbul: Yapı Kredi.

Şahin, İlgör, A. (2015). *İhsan Oktay Anar'ın Puslu Kıtalar Atlası Romanında Söz Varlığı (Yüksek Lisans Tezi.)* Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

TDK. (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Yılmaz, Z. (2010). *Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "19'uncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi" Adlı Kitabının Söz Varlığı (Yüksek Lisans Tezi)*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Zülfikar, H. (1965). *Türkçede Ses Yansımaları Kelimeler (İnceleme - Sözlük)*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

